TRACTATUS Syngen. OFE Tagor los anav angor rogyuor.

Natura Subfantiæ

ENER GETICA,

R & LIANATURE, Ejúsque Ejúsque Tribus primis Facultatibus,

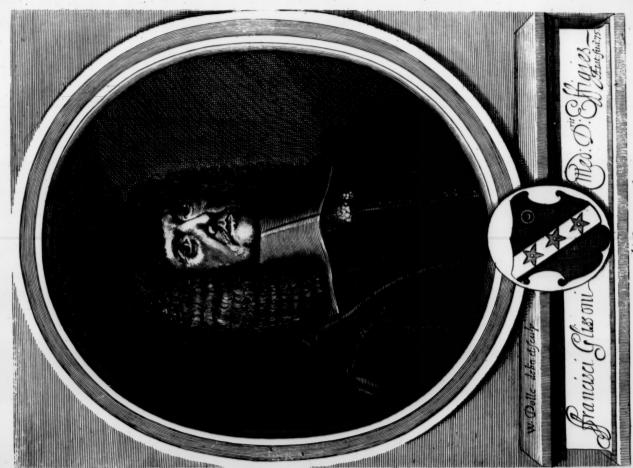
I. PERCEPTIVA, II. APPETITIVA, & naturalibus, &c. III. Motiva,

Sib: Tho: Barlow ex dono 5 ochit: Et Amicife: 5. 5. Th: Wharton Authore & RANCISCO GLISSONIO, Medicina Doctore, & Regio in florentiffina Cantabrigia Academia Professore, celeberrimíque Coll. Med. Lond. Socio, nec-

non illustrissima Societatis Regalis Collega.

LONDINE

Typis F. Fleffler. Proftat venalis apud El Frome sub signo Bombarda in Cometerio Paulino, & W. Hooke ad insignia M DC LXXII. Regia in vico Little Bzitain.

B.18.1. Line.

Θε επαρόν λος απαν απορον ποργμον. ΤRACTATUS εγμερίω.

Natura Substantiæ

ENER GETICA,

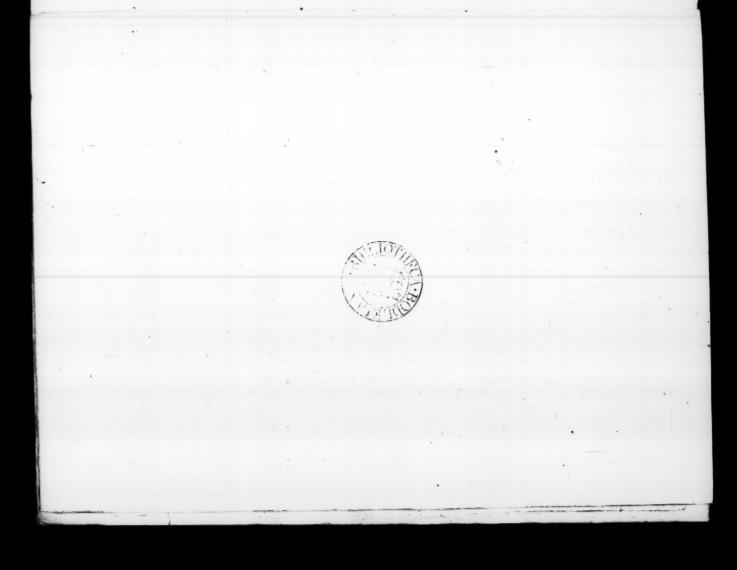
S VITANATURE, Ejűsque Ejűsque Tribus primis Facultatibus,

PERCEPTIVA,
APPETITIVA, & naturalibus, &c. III. Motiva, Lib: Tho: Barlow ex dono & octop: et pricife: 5. 5. Th: Wharton

Authore & RANCISCO GLISSONIO, Medicinæ Doctore, & Regio in florentiffina Cantabrigie Academia Professore, celeberrimíque Coll. Med. Lond. Socio, necnon illustrissima Societatis Regalis Collega.

LONDINE

Typis E. Flesser. Prostat venalis apud H. Brome sub signo Bombarda in Cometerio Paulino, & N. Hooke ad infiguia M DC LXXII. Regia in vico Little Bitain.

Honoratissimo Domino,

D. ANTHONIO

Comiti de

SHAFTSBURY,

Baroni ASHLET de Winborne Sti Ægidii, & Baroni COOPERO de Pawlet, Cancellario & Subtbesanrario Fisci Regii, Dno Prafecto Militia Comitaths Dorcestria, & Sacra Majestati Scaccarii, uni è Dominis Commissionariis Regie à Constlir secretioribus, Mecænati suo colendissimo. Sus obtinuit, (Ornatissime Domine) ut, qui Opus aliquod in lucem edituri sunt, de seligendo è benefactoribus suis magnæ authoritatis Patrono, cui idem inscribant, sint soliciti. Fateor neminem esse cui pluribus nomini-

Epiftola Dedicatoria.

bus fum devinctus, neque me quenquam icire cui, potiore jure, omnes laborum meorum fructus,imò & meiplum, (si opus sir) quàm Honori Vestro dedicem. Id mihi singulari favore Vestro inter alia feliciter cecidit, multos annos Vestram Vestraque Famili & sanitatem mihi, ut Medico ordinario, nempe curæ mex, concreditam tix ac liberalitatis Vestrx esfèctus perfuisse: atque exinde non tantum munificencepi; verùm etiam, ex fama Vestri de me judicii, apud alios existimationem & fidem promeruisse visus sum. Quin &, si fortè in angustias aut difficultates (quibus vita humana facile obnoxia est)incidissem, genium Vestrum ad me, sive reali operà sive consilio, sublevandum, paratissimum expertus sum.

Quapropter hoc meum qualecunque Opusculum Honori Vestro humillime confecro: non quòd prolixas & intricatas hasce Speculationes lectione Vestrà dignas putem: (ncque enim fas aut æquum esse

Epistola Dedicatoria.

bus gerendis dexteritatis, imò quem Deus reor,ut Vir tanti acuminis,tantæque in re-& natura ad magna Regni negotia coaptûrunt, adstudia hæc contemplativa avocetur:) fed quòd in votis sit, ut posteris, terre gratias nequeam, non tamen coulque iis faltem in quorum manus hic Liber venerit, innotescat, me, utcunque dignas reingratum aut beneficiorum immemorem esse, ut nollem à quo profecerim agnoscere, aut ut vellem, quòd non sim solvendo, obligationem, datà hac recognoscendi occasiout dixi) hic Liber vix satis idoneus sit quem Dominatio Vestra legat, expedit aliquam saltem subject materix ejusdem ne,odiofo filentio refeindere. Jam verò quòd rationem hîc verbo reddam.

ctat de Vita natura energetica, qua omnes, Quæque ea ipla est natura de Tractat de Natura, nomine tenus notissima, re paucis intellecta: hoc est, tracujulvisordinis, creaturæ substantiales do-

qua

Epistola Dedicatoria.

qua tam magnifica splendidáque cum ab antiquis tum à modernis Philosophis prædicata funt. Verùm ii pauci qui hanc naturæ vitam hadenus agnoverunt, neque substantialem eyus in rebus materialibus vita vegetabili aut animali satis discriminìrunt: nedum fecretioribus ejus veltigiis insistentes, quibus mediis & viis eadem à naturali ad vegetabilem & animalem provecta est, investigarunt: minime omnium, quo modo anima materialis, vegetabilis & sensitiva, è vita materix, gradibus essentialibus exaltata, emergunt, demonstrârunt. originem declararunt, neque eandem

Agıt, præterea, de primis vitæ materialis Facultatibus, perceptiva, appetitiva & motiva, earúmque operationibus, actione, passione, cessatione, motu & quiete. Denique, de probatione hujus vitæ naturalis, tam a priore, quàm à posteriore, satagit. Et à priore quidem probatio, pro meo modulo, hîc abfolvitur: à posteriore verò tantum inchoa-

tur.

Epistola Dedicatoria.

modo spectat, ut vix unius hominis opera perfici posse videatur. tur. Enimvero, confummatio hujus posterioris partis majoris molis est quam ut vita mea, senio propè confecta, ei sit subeundo. Ad totam quippe rerum universitatem suo

Quòd verò ea quæ supersunt maximam partem experimentis sint invenienda, sperandumest, Regalem Societatem, aliósque fedulos veritatis indagatores, id luminis quoque ad optatum exitum perducantur. Interea loci (nè ulteriùs fim molestus) propediem esse orbi literario allaturos, ut ea Tractatum hunc, obsecto, in Clarissimi nominis Vestri clientelam dicatum, boni confulas, & Auctorem folito favore profequaris, qui est Honoris Vestri

Humillimus ac

devotifimus

F. G. Servus,

AD LECTOREM.

Uibus auspiciis in hanc de Vita Nature sententiam primò deveni, ut scias me velle, si qua cenfuram demereri, ipfo limine tibi aperue-Hinc enim quanti judicium tuum facio, quamque non ingratiis te totius confilii mei participo, clare inpossim, savorabilem tuam (candide Lector)

1. Multa olim mecum reputans de modo intellectio. Nihil /mul concrete of diffinSt nis humanæ, facilè adverto nihil à nobis simul concre- encerè diffinste tè & distincte concipi. Instar puellorum sumus, (ut recte encipi.

instituamur:) quærimus elementa, ex quibus syllabas; ex syllabis, dictiones; ex his, sententias concinnamus. Qui concretam alicujus effectus causam noverit, confusam ejusdem notitiam à priore habet: nondum tamen pracisè quid in specie operatur, aut quo modo esfectum proximè attingit, satis assequitur: & cum in specie producit, planè ignorat. Si ergò velimus distincte rem aliquam dignoscere, oportet inadæquavarii esfectus ab eadem concreta causa proveniant, formalem rationem ob quam modò hunc, modò illum tos ejusdem conceptus inveniamus, & accurate ab invicem distinguamus. Analytis igitur accurata ejusdem ineunda est, ut, si fieri possit, varias ejus ratiofive realiter, five fold ratione, five medio moscilicet ex parte rei, distinctas, adamustim internolcamus.

2. Verum nemo hactenus, quod sciam, (utcunque Fundamen-Metaphylici inadæquatorum conceptuum mentionem adaquatopassim faciunt) de iis ex proneure. Eam alacris aggre-prasentia. hanc Spartam dereligam esse. dum ad serendum de iis et abservance. judicium,

Ad LeGorem.

Intelfructus sim. Nam profecto non pro arbitrio nostro fingendi sunt; sed (nist errare velimus) è rebus ipsis hensivus, ut plura simul distincte concipiar. Qua-propter quæ in rebus conjuncta reperit, separat, seu abstrahit, & seorsim contemplatur. Triplicuer autem unum, vel verum, vel bonum; reflexe, est vel genus generalissmum, vel conceptus simplicissimus, vel condum, naturam & proprietates ejuídem; tertium, no-tiones secundas. Verum, ut quod res est fatear, hæc duo sundamenta magis ad judicium de rebus inventis, judicium, an recte an fecus è rebus petantur, satis inpresentia, vel absentia corundem in rebus de quilectus enim noster non est adeo objectorum comprehae prafentia vel absentia considerari potest; vel direde, vel oblique, vel reflexé. Unde tria genera conmum genus dat entitatem fundamentalem; secunceptuum de codem objecto fluunt: ut ens, direde conceptum, est positivum sui quod est; oblique, est vel eliciendi. Fundamenta eorum duo prima sunt, vel ceptus quam minimum entitatis exprimens, &c. bus respective affirmantur vel negantur. quam ad ipsam inventionem, spectant.

3. Subjungam itaque duo alia fundamenta, quæ ad inventionem directe tendunt; nempe similitudinem rerum, & distimilitudinem. Illa communitates rerum, hæc disferentias, fundie. Non hîc loquimur de similitudine metaphorica, sed de formalis ca nimirum in qua autem hæc similitudo duplex; vel analoga, vel univo-ca. Illa dat conceptus sormales analogos; hæcunivocos. Similitudines autem omnes fiunt conceptus formales, si omnem dissimilitudinem (una excepta exsistentia in fingulis) non confiderando præcîdas. Sic enim acquirunt unitatem formalem, quæ est unitas seu identiconceptus formales & unitas formalis fundantur. ra; smili-rado, & Listmili-

wnd amen-Due alra

tas æquipollentiæ in fingulis. Similiter fiunt conceptus universales, seu genera vel species, si porre ipsam exfistentiam in singulis amputes. Sic enim nanciscuntur unitatem universalem, & capaces redduntur com-munis definitionis seu descriptionis, & thesaurus intellectus funt, in quo solo realiter exfiftunt, & ubi in promptu affervantur, ut quoties opus sit producanplicentur: sed eo ipso frequenter in conceptus for-males, præsertim si de individuis prædicentur, relatur, & suis inferioribus aut aliis rebus pro re nata ap-Etenim in hoc casu resumunt extistentiam contrahitur ad fubjectum, & ei se conforme præbet. Non exspectandum est, ut omnia quæ de hisce fundamentis commentus sum hie recitem. Satis sit, duas adhue distinctiones, alteram ad similitudinum, alteram ad dissimilitu-Nam prædicatum dinem spectantem, retulifle. præcifam.

4. Similitudo dividitur in quidditativam, & quod- Similitudo ditutivam. Dictionis infolentia (diferte Lector) quiddita. ne te commoveat. Res nova novum quærit nomen. ivu, & Duæ funt interrogationes generales, an, & quid. Pri- quoddita. ori respondet, quod est; posteriori, quid est. Metaphysici olim sinxerunt voces quidditatem & quiddita. troum; nobis perinde liceat fingere quodditatem & anodditativum. Profecto multo fortior ex nostra reitas; quæ respestivè idem sunt. Tantum ut satis distincte, absque omni ambiguitate de cognitio-one quidditativa disseratur, hæ voces excogitari viparte militat ratio. Quidditas enim per essentiam, ditas entis, esfentia entis, viz. entitas; quidditas naturam aut rationem rei, satis exprimitur: ut quiddentur. Verum ea similitudo quæ consistit solum in ponendo quod res sunt, nomine, (quo exprimi absque corporis, natura seu essentia corporis, viz. corpoquodditativum.

generalidimo ente, ubi nullæ planè funt partes, esfentia & extistentia coincidant, & idem realiter significent. Similiter quiddits & quoddits in hoc latifimo genere sols ratione disfirunt. Ut si quaratur quid sit ens, restè respondetur, esse id quod realiter exsistit ità ut [quid est] resolvitur per [quod est.] Qui aliis mediis ideam entis (cùm careat genere & hoc Tractatu notantur, ob quam causam his lubentius corum mentionem facio, nè illie, ex improviso se Leobscuram reddunt. Verum cò quòd ipsum ens reale fit genus duntaxat quodditativum, paret similitudinem quodditatis includere aliquid realis entitatis. Sed hoc obiter. Alii nonnulli hoc genus conceptus infra in singulis, transit in conceptum universalem, seu genus est positivum sui, quod realiter est, seu quod realiter in rerum natura exsistit. Dices, me confundere essentiam, expositatem, expondeitatem. Respondeo, nullam esse hic confusionem; quòd in differentia alistve partibus) formare conantur, rem, alioquin cognitu facillimam, intricatam, confusam & ditatem, appellare. Est enim haud contemnendi u-stîs. Ipsum enim ens reale generalistimum in hac si-militudine sola fundatur. Omnia enim entia in hoc tinueris formalem conceptum entis, nempe ipsam quodditatem essendi seu exsistendi. Qui conceptus tantum similia sunt, quòd realiter sunt, seu exsistunt. Seclus itaque omni dissimilitudine seu diversitate quæ vata tantum positione, qued realiter est feu exsistit, obformalis, suspensa porrò ejus actualitate essendi in entis; quod capax jam fit descriptionis; nimirum, periphrasi queat) nisi concedatur ut vocetur quod-ditas, aut similitudo quodditativa, plane caret. Coactus enti quatenus in singulis reperitur adhæret, & reserigitur sum hanc similitudinem, quodditativam, & quod-

De similitudinibus Ctori obtrudentes, molesti sint. De similitudinibus quidditativis non est cur aliquid hîc advertam; cùm fint notiffima vulgarium conceptuum formalium fun-

Procedo ad diffinctionem diffimilitudinis; viz. Divigio dis in simpliciin sample of the contract of states of states of sample of the contract of the con fe distinguuntur; de qua nihil hic ulterius dicendum Hæc est fundamentum cujusdam communitatis per reductionem. Est enim similitudo è dissimilitudine, quasi postiiminiò, restituta. Intellectus observans ipsam dissimilitudinem esse similitate dissimilem, cam. Similiter quasi conclamatam respectu similitudinis primæ intentionis, ad secundariam quandam rationem ejusdem recommunitatem; quòd nimirum omnis negatio similiter prædicatum à subjecto dividat seu separet. Similiter Hoc modo negatio, quæ est ratio qua prædicatum à subjecto separatur, reducitur ad quandam similiter distinguant. Genus oppositorum ab hujufipla differentia fit genus differentiarum; quòd omnes modi quoque similitudine suam originem petit; nimirúmque conceptus formales, ut & similitudines in quicludere similitudinem quandam quodditativam seun-dariam; nimirum, quòd sunt quodditativè similia, sed simultum differunt à similitudine quodditativa primaria, rum, quòd ea similiter opponantur. Hæc genera, eobus fundantur, reductiva voco. Fateor ea omnia inmilitudine secundaria seu similiter diversa.

feu propriè dicta, de qua supra locuti sumus. Hæc enim conficitur, primò, aliquam similitudinem rerum

rum diffimilitudines, & deinceps, eas reflexe confidecolligendo, & deinde, omnem dissimilitudinem ejuldem præcidendo: illa verò sit, primò, separando re-

fiderando, quod funt similiter dissimiles. Vocamus itaque similitudines, distinctionis gratià, non quodditativas, sed reductivas. Verum de his satis. Deprehendimus autem, fic con-int fimiliter disfimiles. Vocamus iis adhuc adhareat.

Modus in-Gmilitudi-

subsit fallacia, etiam adhibitis adminiculis, variatà; experientià multiplici; observatione sedulà; analotissima ac tutissima inveniendi veritatem methodo uti placuerit, consule Novum organum Cl. D. Baconii, Superest verbo aliquid addam de modo inveni-Chm enim, ut dixi, non fint fingendæ, necesse est ex psis rebus petantur. Eliciuntur autem testimonio gismo; (cui soli rariùs sidendum; imò nunquam, nis ubi aliis mediis destituti suerimus;) argumentatione, cui cautè quoque subscribendum est. Verùm si cercujus doctrinæ vestigiis si fideliter institeris, haud mulfensuum, nempe, sensatione circa eas multis modis, nè endi tam ipsas similitudines, quàm dissimilitudines. tum, aut facile, à vero aberraveris.

de vita na-Ientamen

Angelos, Dæmones, Animam rationalem, huic conoperationes suspendi potest: penitus tamen submooperationes luipenus percei, ità ut spiritus maneat mortuus, nequit. Nam plantas & animalia, in quibus vita materialis potiffirituum esse substantialem, nempe, esse ipsam substantiam spiritus, consideratam in ordine ad operationes. Quanquam enim hæc vita Divina potentia quoad 7. Hactenus (amice Lector) te mearum cogitanedetinui. Pergo jam, quæ mihi contigerunt, postquam de his conceptibus quantum ad propria studia Captum est exempli loco tentare, si quà possim, ipsas rationes vita pervestigare. Loco historia prasentia, mum relucet, quin &, affinitatis gratia, ipsos spiritus, tionum de inadæquatis rerum conceptibus recitatioregenda necessarium videbatur scripsissem, enarrare.

Ad LeGorem.

si spiritus vità privetur, ipsa ejus substantia una an-nihilatur. Quis enim concipere potest Angelum mortuum? Quare vita Angeli est ipsa essentia ejus ener-Quanquam nos, pro modulo intellectionis fundamentalem à natura energetica: in re tamen eadem substantia sunt, tantum diversimodè considerata, Profectò ut substantia est rialis & immaterialis. Etenim gradus perfectionis nostræ, distinguimus etiam in Angelis subsistentiam in ordine ad esse per se, & in ordine ad operationes. Quocirca vita spiritualis videtur ipsa substantia rei An verò vita materialis sit similiter subgenus univocum respectu spiritus & corporis; ità vita quoque videtur genus univocum respectu vitæ mateutcunque eminentis, quamdiu intra limites finitudinis contineatur, non variat univocationem prædicationis; ut patet ex dicta prædicatione substantiæ Verum si vita spiritualis sit ipsa substantia rei cujus est, & vita materialis non sponderi potest, vitam spiritualem esse originalem in seipsa; vitam verò materialem esse participatam, seu aliunde derivatam. Res enimaperta videtur in homine: vita ejus provenit à præfentia sive informatione animæ rationalis; eå separatå, mors sequitur. lit substantia, certe prædicatio non est univoca. stantia, dubitari potest. de spiritu & corpore. cujus est.

8. Sed regeritur, revera animam rationalem esse Animas verum immortalem spiritum, independentem à ma-esse modes teria, & consequenter separabilem ab eadem; & du-materie. rante præsentiå ejus in homine, hunc vivere, abeunte, mori: verum ipiam animam saltem esse ultimum & originale subjectum vitæ, quam corpori humano commu-Ita ut adhuc vita, respectu subjecti fundamentalis, in quo primò inest, sit ipsa substantialis natura ejusdem. Nam si substantia naturâ suâ viva alteri naturâ

fud mortuæ intime uniatur, fit compositum vivum : ita tamen ut prior pars substantialiter vivat, posterior per participationem istius vitæ. Adeóque adhuc inferenanimas non esse substantias, & consequenter vitam ab iis prosuentem non esse substantialem. Omnino concedendum est, animas brutorum non esse substantias per se dum est, vitam respectu radicalis sui subjecti esse substantialem, licet respectu secundarii sit accidentalis. Dices, in brutis animalibus aliter multo evenire; eorum subfissentes, corumque vitam non esse propriè substantialem: sed eas esse modos materia essentiales, & simul vitales. Eo autem ipso quòd sint modi vitales, non sunt ultima subjecta vitæ. Supponunt enim sub-Imo non funt ultima subjecta suiipsius, nedum vitæ sive modificantis sive modificatæ, quam in se complectuntur. Quærunt itaque fulcrum quo ipsi & quicquid in its inest sustineantur. Id quod per se est sustinicat suos modos, ultimúmque corum subjectum est. Quapropter materia est ultimum seu primum materialis vitæ subjectum. Cúmque nihil charius aut intimius sit cuilibet subjecto sua vità, liquet hanc esse materiæ intimam & inseparabi-lem essentiam. Verdm quia ipsa essentia materiæ variè modificari potest; & eo ipso constat, materiam vitæ radicem in se continere. Quo pacto enim possis riis modificationibus obnoxia est, ejus quoque vita vavitam modificare, ubi nulla est?

9. Dices, hosce modos de novo vitam materie adjectum se prius, quod modificant.

Sed quî fieri potest, cùm nihil in se habeant quod è materia non priùs dimanat, quódque ab ea non essentialiter dependet? Profectò optimè concipere possum vitam participatam; sed oportet simul adsit aliqua substantia in qua vita primariò insit, cuique sit ferre. Easprimum non adferrudimen-

quiescit: radicale vitæ, ubi ubi est, fundamentum in-vestigat. Hoc non vitå mutuatitiå fruitur, sed seipsoanima non est substantia, nec est ultimum subjectum cujusvitæ, quæ animæ ut vita spiritualis essentialiter inest animæ rationali, time præsens est, communicatur. Verum in brutis sed corpori per participationem, quamdiu illa huic in-Revera vita quæmateriali adscribitur, subjectum. Revera vita guæ-dam animæ materiali proximè inhæret; sed cum non fit radicale subjectum ejusdem, ei necessario abalio quod est radicale ejus subjectum) communicatur. Intellectus meus in hifce intermediis causis non ac-Anima materialis est modus effentialis materiz; essentialiter ergo cam modificat, ejusque mo-dificatio est vitalis; & cousque largior cam de novo vitæ modificationem materiæ adferre : sed vitæ, quam Materia quidem omnes formas, & consequenter omnes quoque modos vitæ materialis, in sua potestate continet. Ipse animæ materiales sunt modi materiæ, ejúsque vitam primævam variè modificant. Quod probari potest Nam in genere, vita aliter in plantis, aliter in animalibus modificatur; & in omni specie plantarum atque animalium mirâ organizationis diversitate variatur. percurrendo omnium viventium genera & species. Attamen nist originalis vita materiæ his omnibus modificationibus substrata foret, nihil quicquam vitæ afone vitæ prioris, quam de novo non adferunt. Quamvis igitur novam vitæ modificationem, non tamen, de Earum enim entitas confiltit in modificatimodificat, originem in se non continet. veltigat. vivit.

novo, vitæ originem materiæ apportant.
10. Porrd, res major est, & majoris momenti, pri- Sensu oriinternum principium percipiendi, appetendi, atque se vita modi-Est enim, nicaprime movendi, sicatione. mum vitæ principium cuiquam impertiri.

Ad Lesiorem.

immediate fluat à fubstantiali materiæ natura) tot modificationum generibus quot ipsa materia capax est subjicietur. Scopus hujus Libri suit, varias hasce mo-dificationes ipsiúsque viæ indagare: sed eæ hinc indè rum variationes nondum perlustrasse contigit : nedum ad subtilissimas plantarum & animalium formationes devenire licuit. Hîc igitur, ut clarius objectioni Cujus productionem nulla vis externa, nullus motus aut quies, nulla textura, schematismus, organizatio, proportio, nexúsve partium, attingere queat. Soli Deo proprium est creaturis suis in actu creandi idem infundere. Dices, experi-entià constare, sensus animalium ab corum orga-Urpote lasis quoquo modo organis, proportionaliter læduntur feníus; sus enim non sunt ipsa prima & simplex natura perceptio, sed ejusdem organica quadam modificationes. Etenim si nulla esfet perceptio naturalis, nulla materiæ modificatio aut organizatio eam in animalem aut senstivam commutaret. Data autem naturali, ea (cum difficultates me prapediverunt, ut omnes inanimatosatisfaciam, paucis, quibus modis perceptio naturalis & corruptis, destruuntur. Concedimus ità esse. nizatione manifeste pendere. fit animalis, declarabo. movendi, ei indere.

perceptio turale naturalis re, ut for fenfiris re, ut far fenfiris

11. Materia disposita, percipiens se posse suam nana cum complacentia contempletur, seu implicite dijudicet, organizationem aggreditur, & cuilibet sensui priatum, construit unum internum omnibus externis turalem perceptionem eoufque nobilitare seu exaltare, ut actus suos quodammodo duplicet, eósque magorganum quodammodo duplicatum coaptat; nimirum, externum, & internum. Und vero percipiens non necesse esse ut internum cuivis externo sit approcommune, & nervis propriis quodlibet externum

Non autem perficitur fensatio absque hacduplicatione actus percipiendi. Hoc enim monstrari potest, quòd si nervus, cujus opera perceptio ferena; tactus, in membro paralytico. Nè dicas hoc contingere ob defectum influxús spirituum animaduplicatur, quoquo modo intercipiatur, fensatio nul-Ob hanc enim causam visio cessat in gutta mile est, nullos spiritus animales inter dormiendum. lum. Facilè admitto eos quoque ad complementum males, sensationem non sieri, nistiteretur perceptio in sensu communi. Qui uni objecto valde intentus est, mul externis organis obvia non fentit. Similiter in tissimum autem est, utcunque adfuerint spiritus aniidque præsertim quasi ecstatice contemplatur, alia si-Non verifi-Artus enim laboribus lassati somno plurimum reficiuntur: quod vix seret, Denique, nemo recte dicere aut cognoscere potest se fu communi recognoscat. Est ergò sensus perceptio composita seu modificata; sellicet, est perceptio duplicata, & suos actus implicite dijudicat seu recogfentire, nisi id quod externum organum percipit sensi toto eo tempore spiritibus animalibus privarentur. oculi requiri, & confequenter ad fenfationem. fomnis omnes fenfus externi otiantur. ad externa membra deferri. ei connectit. la eliciatur.

vitamese Jam refumo propositionem modò assertam, pri- Primam mam seu simplicem perceptionem esse immediatam actionem vita substantialis: nempe ipsam primam fanatura substantiali energetica, & à solo Deo creatione cultatem perceptivam immediate radicari in vita seu inseri, sola annihilatione eradicari posse: alioquin verò iildem modificationibus subjici quibus ipsa materia subjecta est, ut dictum. Ipsa enim percipientis substan-At fi facultas pertia res est quæ immediate percipit.

Ad LeGorem.

est perceptio, erit quoque substantia immediata. Actus esset canis. Assentior. Est enim canis imperfectus, carrens tantum articulationibus. Respondeo, durum vercipiendi non immediate in substantia radicetur, hæc Si enim vita originalis, quæ non inest per solam participationem, sit substantiæ immediata, scilicet, si sit ipsa ejus natura enim eodem subjecto quo inest facultas proxime inaliud fint quam primæ perceptionis modificationes, ut declaravimus; necessium esse, illa in subjecto his priore at. Dixit olim Aristoteles animam effe acum corporis Sed potentia funt, & anima in corum formatione exercetur. Sed miretur quis, si formet, quà occasione adeò torsit subtilissmum Scaligerum, ut vix sibi conoperativa; proculdubio primus actus hujus vitæ, quæ Dices, non necesse esse ut prima perceptio sit substantiæ immediata. Respondeo, si sensus nihil turam energeticam fuisse hoc subjectum. Dices, eam inhælisse animæ senstivæ etiam antequam organa for-10. 9. Si canis anima esset actu in semine, canis semen bum esse, animam senstivam adesse ubi nullus adest fensus, aut organum per quod quicquam sentire queorganici. Dic quo modo organa actuat ubi nulla sunt. corum adeò obliviscitur, ut nè minimam corundem notitiam retineat. Bruta enim quo modo sua organa sustentetur. Ets enim sensus, qui modificant primam perceptionem, five anima fenfitiva, five organis & fpiritibus, proxime inhærere dicuntur; ea tamen, quam modificant, ante modificationem fuisse plane fine subjecto putanda non est. Cumque nullum subjectum præter materiam tunc adfuisset, necesse est ejus namabantur. Hoc enim luculenter testatur vis plastica. Hinc contra se objicit acutissimus Scaliger Exerc. 6. formantur, aut formari debent, plane nesciunt. ejus actum non immediatè percipiet.

> Origo virtutis plastica.

accidente solo. Primim, quia nullum accidens agit nisse per vim sue substantia. Deinde, quia nullum accidens cognoscit: illa verò virtus, tam nobilis templi architesta, sapientissima ab bominibus philosophis judicata est. Ædiscabitur igitur à substantia. At hac forma seminis est. Sanè seminis sorma, si non est amima, bruta res est. Et si fabricat, est aqualis anima. At incrementis, & amisse carnis repositione, opus illud anima est. Erit igitur in semina formatrix antecedens animam, cui parat illud domicilium. Quare prior illa stiterit. Ejus enim verba, Exerc. eådem, nº. 5. eum de hac re incertum fuisse, ansam suspicandi ministrant. Si extrinsecits venit forma, atque interea, ut scribunt, omni perfectionum genere instituitur materia; ab aliquo intus & qualitates, & quantitutes, & numeros, & or-dines, & situs apparari atque institui necesse est; denisubstantia, aut ab accidente, aut ab utroque. Non ab que, corpus ipsum totum fabricari. Hac fabrica fit aut à posteriore bac sapientior ac nobilior. Quemadmodum nos anteit potestate ac sapientia Creator Optimus Maximus, qui nostra hac utenda dedit nobis. Oportet enim fabricatricem illam non ignorare quid & quantum opus habeat illa altera ingressura. Ergo cum cor ædisteat, seit quid sit vita: cum alias mobitur partes, notam babet earum partium & finem & usum.

13. Hac formationis explicatio suas veritates er- Explication roribus forsan implexas habet. 1°. Recte quidem sta- scatigeria (ut puto) probat. Quod sententiam nostram directe consirmat. 2°. Recte insert, dari perceptionem sensorem. Quod nostræ sententiæ plurimum quoque savet. Vix enim seri potest quin ea pertuit architectum animalis effe substantiam, & efficaciter ceptio compositionem sensus, prout suprà declaravimus, ingrediatur. 3°. Restè quoque encomia à Philofophis

rùm è contrà, 1°, perperàm sumit semen canis pro materia sœtús canini. Sed communis hic Philosophorum error suit ante Cl. D'11. Harvei nostratis tempora, Denique, 4°. rectè quoque asserit, animam sensiti-vam in hocdomicilio à natura parato inhabitare. Velosophis naturæ ascripta huic perceptioni transfert. qui primus Libro fuo de Generatione efficaciter evicit, semen materialiter compositionem ovi non ingreinbabitationem materiæ formatæ. Nam quò evadit prior anima? aut unde venit posterior? Videntur solo fatis innotuit, utcunque in raptu contemplationis perfectionis prioris perfectio polterioris ei exciderat. peràm priorem posteriori præfert, & contra sensum suum modò relatum: sed succincte seribit: sorsitan hîc gerum de ordinario concursu Dei in formatione sætůs Basson p. 195. accipi, & refutari. Sed hic bonus Doctor nimis angustas & leves cognetiones de Deo 2°. Fallitur, ubi duas animas ad generationem exigit, priorem ad formationem fætûs, posteriorem ad gradu perfectionis differre; prior imperfectior, posterior perfectior est. Atque hoc ipsum Scaligero opus est interprete. Dicendum igitur est, diverso respectu eum modò hanc, modò illam prætulisse. 4º. Admiratione perfectionis perceptionis naturalis quafiafflatus, ad immediatam Dei operationem recurrit. Qua-Quemadmodum nos anteit potestate & sapientia Creator Opt. Max. quinoftra bac utenda dedit nobis. Sed Scaliinterpretor. Video enim eum hoc fenfu à Doctore Divinóque mundi regimine amplectitur & fovet. Ità enim de iis loquitur, quasi Deus suo mundo commodè præsidere nequeat, eúmque natu suo ordinare & rere prior illa (inquit) posteriore bac sapientior ac nobilior. Dixit enim postea, semen canis esse ache canem, imperfectum, & carere modo articulationibus. 3°.

gere, nist creaturas ad munia sua, supposito concursua ordinario, naturaliter obeunda, insufficientes & inidoneas primo fabricasset. Quid? Ergò mundum ab initio rudem, mancum, impersectum, novis miraculis indies reparandum & instaurandum, dedit? dita sunt & inscrutabilia, non cuivis ardelioni obvia: neque regimini ejus vel minimum officit creaturæ Equidem istiusmodi opiniones ulteriori resutatione in-Dei confilia in regimine Universi abnaturalis perfectio, quin ad gloriam ejus plurimum dignas puto.

ones natu-14. Verùm nè Scaligeri discipuli, aut etiam Basso, Perfesiralis perceptions. aliusve quispiam, perceptionem naturalem fines creatæ seu finitæ perfectionis transilire putent; ejusdem tum perfectiones tum imperfectiones paucis perftringere

one animæ rationalis, & propterea materiam fætûs non esse tanto honore dignam. Sed audi igitur im- Imperfetir-persectiones quoque ejusdem. Primo loco pono an- dem. conabor. Primò, perceptio naturalis integrum objectum fuum, & quicquid in eo continetur, & quo ordine fingula fe respiciunt, persecte, hoc est, absque ignorantia aut errore, noscit. Secundò, causas se afficientes in effectis, quamdiu hi sibi inhærent, in-Tertiò, omnes suas dispositiones seu aptitudines ad formam, ad quam à generante aut aliàs ordinata est, accurate percipit; ipsiúque idez formz fucuratè accommodetur, exactam notitiam habet. Est-que materia fœtûs fic disposita sufficiens subjectum naturæ, methodíque quâ materia ad operationes ejus acturale virtutis plastica: neque necesse est ut, (juxta fententiam Baffonis) ad catuli inutero, aut pulli in ovo, formationem, ad extraordinarium Dei concurfum, feu ad miracula, confugiamus. Sed adhuc forsitan declament hasce virtutes esse nobiliores ipsa rati-

ad subjectum percipiens. At obliquè suam objectivam rationem ampliat: & non tantum ad alterationes in se sactas earúmque causas, sed & ad effectus à se oriundos, qui in eorum causis, nempe in seipso, relucent, quirùm quanta est hæc angustia objectiva, si orbitæ solius gustiam objecti ejus. Extenditur enim, directe, tantum visionis animalium conferatur, quæ ad sidera usque quoquoversum excurrit? Quare naturalis perceptio Secundò, perceptio naturalis etiam quoad modum percipiendi aliquid imperfectionis implicat. Simpliciter enim percipit; & quicquid in se est, aut ad se spectat, tuitu cognoscit. Nedum perceptionem hanc simplijectum suum dijudicat, aut cum voluptate recognoscit. Atque hoc respectu cedit persectioni sensum, qui suos & facultatem motivam rectà pergere. Verùm sensus potest ab objecto ad objectum se divertere, & varieobjective a perfectione sensum plurimum deficit. aut à se resultare aptum est, solo simplici suipsins incem ad compositam seu duplicatam reducendo, obactus cum complacentia dijudicant. Tertio loco, dico perceptionem naturalem nullo modo posse actionem fuam fuspendere, aut se ab objecto oblato avertere; sed perpetud ad excitandum appetitum naturalem tate corum se oblectare: quod magna est sensuum præ perceptione naturali prærogativa. Quarto loco, Senfus verò perfectiore modo objectum, & sub aliqua indifferentia, alicujus difciplinæ & pœnæ præmisque capacia esse perceptio naturalis sub nulla indifferentia electiva objechum appetitui repræsentat. Hinc dicitur natura determinari ad unum, & necessariò agere: non quòd cogatur, sed quod sponte (quatenus sumitur pro non invite) & simul necessario operetur. Sensus verò Sensitivo appetitui referre solet. Hinc bruta animalia búsque referas ideam fætûs formandi, extenditur.

observantur; res verò purè naturales ad hac planè inhabiles deprehenduntur. Recte itaque dixit Scaliger, semen (hoc est, genituram) canis esse canem im-perfestum, quod careat articulationibus: nec obest quod apientissimam ab hominibus philosophis judicatam fuif-6. Sicenim est, si respicias accuratam quam habet fui objecti, nullo errore permixtam, simplicem noti-tiam, & admirandam sætus sormationem, quam win-Aλλακτ aggreditur, & via compendiofillima perficit. Verum hac formatrix tam prudens, tam sapiens domi, nihil soras judicat aut agit. Intus habitat, sibi soli dixerat, illam virtutem, tam nobilis templi architectum prospicit, sibi soli vivit.

15. Celeberrimus D. Harveus non longiùs ab hoc Harveus judicio de vi plastica aberat, quanquam nonnihil dubi-tem an perceptio naturalis ei perfecte innotuerit. Sic enim loquitur pag. 145. de Generatione: Quoniam igitur (inquit) in pulli fabrica ars & providentia non minus eluce cunt quam in hominis ac totius mundi creatione; necesse est stateamur, in generatione hominis, causam esticientem ipso homine superiorem & prestantiorem tem qua hominem fabricat & conservat, multo excellenti-orem & diviniorem esse, magi que similitudinem Dei reserre, quàm partem es us rationalem; cusus tamen exdari: vel facultatem vegetativam, sive eam anima parcellentiam supra omnes omnium animalium facultates extollimus, tanquam que jus & imperium in illas obtine-

est, naiure operibus nec prudentiam, nec artificium, ne-que intellectum inesse: sed ità solum videri conceptui nostro, qui scundum artes nostras & facultates (cen exemplaria à nobismetipsis mutuata) de rebus nature

at, cuique cunita creata famulentur. Vel saltem fatendum

Divinis judicamus; quast principia nature activa effectus suos eo modo producerent quo nos operanostra ar-

lettu sive mente acquistia. Non dubium est quin vis plastica perceptione naturali in formatione foetůs tisicialia solemus, consilio nempe & disciplina ab intelutatur, eaque dirigatur: sed simplici, directo, & necessario modo procedendi, absque arte, deliberatione aut confilio, imò absque ratione aut ratiocinio, simúl-que absque errore, (niss materia redundet aut desiciat) opus suum perfectum edit. Hac perfectio (ut recte notat Harveus) non est æstimanda quasi a per-fectissimo modo intelligendi perveniret, cum sit hu-millima & insima basis omnis perceptionis materialis, & sensus sit ultima perfectio ad quam aspirare aut promoveri vel folet vel potest.

ceptionem Propriorem ca & Sensits.

fe habet forma grani triticei ad formam plantæ ex fe formandæ; ita le habere formam ovi ad formam pulli indè oriundi: sed in utrisque formam inchoatam à & consequenter, dari perceptionem naturalem. Dices, etiamsi hæc perceptio non veniat ab anima sen-16. Ex dictis autem elucescit, dari perceptionem priorem, generaliorem & simpliciorem ed sensum; sitiva, posse tamen ab anima vegetativa commodè deduci. Aristoteles enim videtur insinuare, animal primò vivere vitam plantæ, dein animalis. Respondeo, ut perfecta solis gradibus perfectionis differre; atque hanc fuisse mentem Aristotelis. Si ergò formam ovi animam sensitivam inchoatam (quamvis sit præter usum loquendi) vocari placuerit, per me licet: sed res eódem redit. Ejus enim perceptio non suerit sensitiva, sed tantum naturalis. Res aperta est in grano tritici, in quo similiter inest perceptio naturalis, qua se satum in plantam sui generis format, sed ad sensum nunquam aspirat. Atque adeò hæc perceptio res clarè distincta est à sensu.

17. Dices, utcunque sit distincta, inharere tamen

Animam.

Refpondeo, materiaovum, seu materiam satús, in se continere sormam, priman vi-(sive eam animam vocare lubet, sive sormam ovi;) sa origiatque eam formam, quandam modificationem vitæ naturalis, & confequenter perceptionis quoque naturalis, includere: sed impossibile esse, ultimum subectum hujus vitæ aut perceptionis fit ulla anima materialis; quia ea non per se subsistit. Vitæ radix, ubicunque ef, alicujus substantiæ vita est. Nihil enim inter substantiam & vitam suam intercedere potest. Quod non est per se, si vivat, vivit modificando aliud quod per se vivit, quódque est per se. Impossibile enim est ut aliquid vivat per se, hoc est, sit ultima basis sua fe, & nihilominus sit per aliud, apertam repugnantiam involvit. Fieri potest ut aliquid sit per se, & vivat per aliud; scilicet per vitam participatam ab alio: sed vivere per se, & esse per aliud, impossibile est. Namquod vivit per se, vivit vitam à nulla creatura quòd mutuetur suam entitatem ab alio, ab eodem quoque suam vitam mutuatur. Ut ergò aliquid vivat per præter seipsum dependentem. Hoc enim verba, vivere per se, sonant. Attamen quod non est per se, ejus vita est dependens ab alio. Nam si subjectum non est per fe, multo minds id quod ei inhæret fuerit per fe. Porrò, vita est essentia rei cujus est. Si ergò essentia rei non sit per se, neque suerit vita ejusdem. Essentia tialiter dependet; & per consequens vita ejus à materia fimiliter dependet. Et ut essentia anima est modus ipsius materia; ità vita anima est modus vita ejusliter differunt; ità materia ejusque vita primæva tananima materialis non est per se, sed à materia essen-Nam ut anima materialis ejúsque vita non reatùm ut inadæquati conceptus ejuldem rei distinguunvitx, & interim non fit ens per fe fublistens. animæ, sive vegetativæ sive sensitivæ.

quo modo operari potest. Omnis operatio est vel perstantiæ per se subsistentis sit energetica, seu primum principium operandi, est quoque primum percipiens, eur. Enimvero si anima materialis soret ens per se subsifrens, quemadmodum est anima rationalis, facile admitterem eam posse originem vitæ secum materiæ adferre. Cùm verò non per le subsistat, qui fiat ut non ab alio originem suz vitz derivet? Profectò vita originalis est alicujus entis per se subsistentis natura energetica. Non existimandum est, tam nobilem entitatem qualis est ens per se subsistens, esse inutilem, & ad nullam operationem natam. Quare in sua entitate naturam energeticam à se non realiter distinctam involvit; que principium operandi simpliciter primum (respectu causarum secundarum) est. Primò itaque percipit, primò appetit, primò movet;viz. quatenus per se subsissit. Absque his dic ceptio, vel appetitus, vel motus. Cùm ergò natura subappetens, & movens; & consequenter primum quoque vivens. Aliter enim nec percipere, nec appetere, nec movere, aut omnino operari, queat.

huc manet scrupulus, formatâ jam plantâ aut animali, quò evadit hæc vis plastica? Proculdubio non egrevitam, tanquam modos fuos, fuffulcire; absque cujus cu ins anima materialis limen & terminus est, manet, & naturali vitæ partium tum similarium tum organicarum feen, quid ftentis, idoneum vitæ animæ materialis substramen. Hæc jam illam pergat, ut solet, modificare, perficere, exaltare. Quid enim jam prohibet ? Exfuscitet in eadem vim plasticam, quæ materiam in plantas, aut bruta animalia, juxta prævias ejusdem dispositiones, formet. Sed sciat, materiam ejusque vitam primævam se & suam Demum nachi sumus vitam materiz per se subsiditur corpore; sed in eo, durante novâ vitâ, suffulcione, ei nec vivere nec esse competit.

præ

præsidet. Ne careat nomine, Chymici (ni fallor) primi eam Archeum vocarunt; forte potius Archaum criberent: nempe vel ab antiquitate, quòd primzmateriæ vitam simplici quadam modificatione exaltatam includat; vel à principatu & dominio, quòd toti naturali constitutioni, quasi economus, Verùm modò de re conveniat, de nomifuit ipsi Hippocrati ignota, ubi dicit naturas esse morlem constitutionem totius & partium regit. Hæc Res ipsa, ut alibi notavi, non borum curatrices. Per naturam enim, eandem rem Vita enim vitiata organa reparat, solutas continuitates confolicamenta enim nihil quicquam operantur, defuncto hoc Archeo, seu vità naturali. Audiamus quoque de hac materia sic simpliciter modificata res est qua naturadat, excrementa & inutilia excernit, ea quæ secundum naturæ vita subtil. Scaligerum Exerc. laudatå, n°. 15. Quoniam diximus animam sibi dearticulare corpus; videndum, quare nascuntur oculis & auribus occlusis catelli. Veteres dixêre, Quia matricem lacerant unguiculis, est; viz. cam suâ perceptione, appetitu & motu na-turalibus regit. Tota enim perceptio naturalis non atque iccirco parens immaturum ejicit fætum, pertæsa molestiarum. Hoc falsum est. Non enim staium tempus haberent pariundi. Ast habent. Sed evenit ita naturæ constito, sicut in aliis aliorum membris animalium, qua agnascuntur postea. Cujusmodi dentes, pili, cornua, calcaria, penna. Manet ergo vis plastica, seu vita naturalis, in animalibus formatis, & constitutioni naturali prævertitur in sensum, quia nervus eam ad sensum communem seu cerebrum deferre nequeat. Hinc frequenter accidit, quæ sensibus placent, Archeo displiceant naturam funt, quantum in fe est, confervat. quam illi Archeum nominant, infinuat. nibus nè laboremus. præficiatur.

& noxia fint: ut multi cibi, qui arrident palato, ad fanitatem non conducunt. Et similiter dicendum est de omnibus immoderatis; quæ, utcunque appetitui & sensibus grata sint, Archeum lacessunt. Sed de his fatís.

Generalia 19. Aliqui fortasse putabant generales, qui hîc faciliis in tractantur, conceptus præmature in scenam evocari: omnes formas particulares priùs inveniendas esfe, & deinde ad universales ascendendum. Quicquid enim par-

five particulares, realiter in fingulis exfiftere, & quò generaliores, eò citiùs & faciliùs (uno excepto corpore mifto) fenfus nostros afficere. Quod demonstrari potest. Duo Studiosi, A, B, præaltam confeendunt turrim; circumspiciunt, & colloquuntur. A. Heur, socie, videor mibi à longinquo videre aliquid. B. Viden aliquid, inepte? ergône vides ens in genere? est in intellectu, prins fuit in sensu. Verum hoc ratioticulares prins incurrere in sensum quam universales. Sciendum enim est, formales conceptus, five generales huc, verte vultum Austrum versús. Circa apicem istius montis quid suscum seu nigricans conspicias. B. Cerno. Sanè est substantia; & vel demon seu sett substantia; & vel demon seu seu corpus. ram, nondum scio. - A. Sed proculdubio est corpus. Longius enim dimovetur à loco quo primò conspexi. tur: Sunt animalia. Fortasse armentum jumentorum est: borsum aguntur. A. Tune animalia quoque in genere cernis? Manda 50c memoria, ut de eo disseramus postea. Sunt Septem A. Profecto nif mei hallucinantur oculi, video aliquid. Ayè A. Mi irrifor, tu quoque substantiam in genere vides? B. Video substantiam primam ; sed ad quam speciem refe-Forte est rheda. B. Non est. Hercle enim nunc dividi-Tace, quaso, parumper, ut accuratius objectum con--A. Eho : Satis silnimus.

equites: buc properant: sed individuales eorum rati-Sed iterum adverte, ut rationes rerum ingulares ultimo sensus nostros feriunt. B. sed descendamus ut irs de reditu gratulemur. Profecto objectivi conceptus rerum universalium non tantum in singulis exfiftunt, verum etiam quò universaliores, ed Quare laboriofis & completis historiis, (quas formæ particulares quærunt) ut è singulis eruantur, non opus habent; imò earum vix capaces funt, quòd ad Hoc ipfum Celeberrimus Dans Baconius in fuo Novo organo p. 310. infinuare videtur. Neque (inquit) hujus motus exempla proponi consentaneum est: inest enim omni cor-Ob hanc caufam memet fere hactenus in generalissimis rerum rationibus exercui; & postguam ad formas & motus particulariores deventum est, ob defectum plenarum historiarum opus hoc visum est abomnia, aut ferè omnia, extendantur. bect abamus.

20. Porrò, nonnullis forsan sententiæ novitas Nova in-displiceat: sed & forstan præter causam. Non enim wentens authoritanecestarie tem vete-Imò quorsum opus est novo libro, si nibil adferas rum. quod non sit dictum priús? Nonne perinde est sive in veteri sive in novo codice idem legas? Enimvero quicquid novum est, statim fastidiendum. Etiam ea ipsa quæ jam bene vetusta sunt, olim nova suerunt. multitudine librorum jamdudum ingenia studentium magis distrahuntur & defatigantur, quàm erudiun-tur aut adjuvantur: tantum si quid offeratur quod ab aliis omissum fuerat, sieri potest ut aliquid cumulo cognitionis humanæ accedat. Nemo putet me hæc dicere, quasi novitatis studio totus sim abreptus. Ve-

didè interpretor; in corum authoritate quousque fas est acquiesco. Nedum æquum aut justum arbitror, neris traducendos aut profequendos esse: nimirum quòd iis omnia ab initio non innotuerint; quòd in nota a posteris inventa suerint. Imò oportet nos esse insigniter ignavos & stupidos, si tanto temporis tractu corum inventis nihil addiderimus. Quid igitur dicendum est? Si mihi daretur optio, nec veterum authoriomnibus viis & modis, pervestigaretur. Hac enim, seposità animositate, terum vestigiis, si quå, salvå veritate sensuum testimo-nio manifestarià, liceat, insisto; eos quantum licet canea magna mundi lumina, Hippocratem, Platonem, Aquid sis notum videbatur posteris fideliter communinonnullis lapsi aut decepti suerint; quòd multa iis igtas vilesceret, nec neotericorum industria flaccesceriftotelem, Democritum, Galenum, &c. qui, quantum in feerat, neque fine magno fuo labore ac fludio, quiccaruntatanquam veritatis ofores aut hostes humani geret; fed veritas undicunque, viz. optime confiftere posse videntur.

frequenter occæcat. Scis, quàm sumus mortales; labi, errare, perinde mihiac tibi pronum est. Utere humanitate tuà. Verùm plurima hic perpensa & sæpius trutiapprime cave: hominum etiam acutiffimorum mentes nata proponuntur: nè ergò præproperè judices. Ut-Prolegomena absolvimus. Jam Tractatum hunc in manus tuas (ingenue Lector) trado, eundémque, & quicquid ei hie prælufi, judicio tuo subjicio. A præjudicio cunque candidam tuam interpretationem præ rigida censura expetendam judicat tuus ex animo

Amicus,

Summa contentorum in Epiffola

1. N Ibil simul concrete & di-2. Fundamenta duo inadequatorum conceptuum; presentia, & absentia.

3. Duo alia fundamenta ; fi-

militudo, & dissimilitudo. 4. Similitudini divisto inquidditativam, & quodditativam.

5. Dismilitudinis divisso in simpliciter, & similiter dissemilem.
6. Modus inveniendi similitu-

dines rerum.
7. Primum nostrum tentamen de vita Nature, an sis substantialis. 8. Animas materiales esse mo-

dos materia. 9. Ess primum rudimentum vi-

se non adferre. 10. Senfus oriri ex organica prime vise modificatione.

11. Quomodo perceptio natu-

12. Primam vitam esse substantialem. Virtutis plastica origo. 13. Explicanto sententia Sealigeri.

14. Perfellines naturalis perceptionin, ejusdémque imperfellisnes.

15. Harven quoque exponitur. 16. Dari perceptionem priorem edfenfis.

17. Animam materialem nos esse primam vite originem.

vi plastica. 19. Generalia faciliks incurrere in sensum quam particularia.

20. Nous invents non necession per rio subranne authoritatem veterum.

Elenchus Capitum.

CAP. I.

De substantia in genere.

1. Scopu Authorie. pag. t... 2. Diftinguisus fühstentis in transpendentalom, & pradesementalem.

3. Subfantis tranfundens af-

4. Sustium cam agnoficre. 3. 5. Subfantic transcendentic divisio.

6. Eju anmpofftioner ibid.

Elenchus Capitum.

CAP. IL.

De variis acceptionibus substistentiæ, substantialitatis, suppositalitatis, personalitatis, naturæ, essendi per se, & modorum.

- I. Subiftentia diftindioner. Prima. pag. 6.
 - 2. Secunda, que precipua.
- 3. Definitio subsiftentie sundamentalis.
- 4. Definitio subsistentik mods-
 - 5. Substantialitatis distinctio-
- 6. Nature significationes. 10.
 7. Eam non abstrabere totam rei entitatem.
- 8. Nature divisio in fundamentalem, & energeticam. ibid.
 - 9. Different ut inadæquati conteptus. 10. Ese per se varie sumitur.
- 11. Modi distinctio in afficientem, unientem, & terminantem. Afficiens quid.
- 12. Modi unientes. ibid.
- 14. Modi afficientes afferuntur.

CAP. III.

Quaftio, An natura fubstantia-

lis in fuo conceptu includat fublistentiam fundamentalem.

- 1. Naturam & Jubsistentiam ex parte rei differte. pag. 14.
 2. Suarii sententia.
 - 3. Ejus error.
- 4. Refutatur. 16.
- 5. Este per se contrabere ens ad substantiam.
 - 6. Et ab accidente distinguere.
- 7. Substantia naturam esfe simplicem. 18. in perpetus. ibid. non in caducis.
 - 8. Duplex corruptio idem pro-
- 9. Est per se non competere subsistentia modali.
 - 10. Substentiam modalem a
- 11. Suarii nova fententia de natura substantia resicitur. 22. 12. Substantiam esse ensper se subsistens.

CAP. IV.

In qua re confistit ratio subsi-

- 1. Subsiftentia naturam com-
- plet.
 2. Scoti de ea sententia refel-
- ibid.
 3. Entitatem subsitentie non consistere in sola negatione. ibid.
 4. Negatio sustentationia ab

		/				-											
ffentationы. nimam rationalem i to ese personam, н	26. Idem confirmatur. ibid.	28. Objedioni occurritur. 44.	positium. 45.	munia; quintum esse proprium.	31. Ad personam insuper re-	32. Suppostralitatie canse. 48.	CAP. V.	An fubfiftentia modalis ex par-	te rei differat à natura à qua dimanat.	1. Sententia veterum. pag. 51.	3. Scoti fententia examinatur.	4. Negatio unionis à negatione s'hentationis distinguistre. 53.	5. Statum divisum in fola ne- gatione non consistere. ibid.	6. Supponere acumvitalem. 54. confiftere in confaderatione sibi soli.		8. Optime exponitor per ana- logiam ad actionem. 56.	9. Confaderatio duplexest. 57.
omni alio foli Deo competit. 25. 5. Negatio bac non speciat ad subsistentiam modalem.	6. Else ger se non suprementan. 7. Rem steri incompletam per	additionem. 27.	ram negationem. 28.	ese substantialem.	esse impossibilem.	ibid.	ver ain at eathing unin. 13. Naturus completus uniri posse. 32.	Principium incommunica-		16. Suppostialitatem non esse divisibilem. 34.	litatia. 35.		_	pposito. 37.	ibid.	smentali. 39. sram elle causam fup- log	postalitatu. 24. Hanc non consistere in ne-

CAP. VI.	as .	1. In fundamentalem, & ener-	geticam. pag. 77.	rialem. ibid. in completam, &	3	citur incompleta dupliciter, 78.	rma corporis in gener	A. Diffiguration governing to Carilla	& similater diffimile.		dem individuo non differre. 80.	A	Gin inferioribus, maneant. ibid.	two modo manere, al	non.	8. Ulterior explicatio. ibid.	of Guilton Contact line	elle jiminer Jeparabiles. 83.		CAP. VII.		De materia prima.	1. Varie acceptiones materie.	pag. 84.	2. Materia integre concepta	A Poetis comparatur	puje. 85.	4. Irem chaa.	septus dividitur. 87.	6. Materie prime perpetuites
duplex eff.	lia. 12. Individuatio diftinguitur in trimam or ultimam.	ngular	eadem re non different. 61.	nis. 62.	lare & incommun	bile differunt. 63.	m elle p	espisum maiviakanionis. 64.	Idem argumentum illuf	twr.	,0	Probatur tertio.	21. Objectioni occurritur. 68.	Status divijus in perpe			1.1.1	2. Additio & a	Sedal	ivifum effe ab	nibus aliis. ibid.	Con many individues nature	ideâ	ejusdem rei,manet individuum. 73.	29. Ideam posse rem anticipare.	30. D. Thome sententia ex-	ponitur. 74.	31. Viterior exponition 75.	salisatis. 76.	

104. 29. Que asserium. 105. 30. Quantitatem terminatam esse mutabilem. 31. Terminationem quantitatis non provenire à forma, sed à motu materie. 106. 32. Interminatam quantitatem exsistere. 33. Exsistentia distinguiur i or Zabarella exponitur i 108. 34. Interminatam quantitatem em esse inadequatum conceptum.	36. Argumentum contra No- minales. 37. Continuitatem & divifibi- litatem est interminatas. ibid. CAP. VIII.	De materia secunda, & formata. 1. E.15 ese inadequatos comceptus. 2. Dari materiam secundam. 3. Quid addit prime. ibid.	4. Friedram mutations. Due santur. 115,116. 5. Particulares cause. Prima, Destinata vite periodu. 6. Secanda, Mosus ambitionis. 7. Terria, Mosus sedicionis, ad quam specias fermentatio. 104. 7. Terria, Mosus sedicionis, ad quam specias fermentatio. 104.
monfiratur. 7. Ejus exfitentia. ibid. 8. Subfiftentia fundamentalis. 9. Eam nou esse modalem. ibid. 10. Materia natura energeisca. Ejus perceptio asserium mutationis. 11. Non esse principium mutationis. 12. Materia prima facultates esse incompletas. 13. Eam non esse puram potentia. 14. An potentia materia abseria abseritate einstem differat.	cans pote	19. Eam differre à quantitate. 20. Distinguere spiritum à corpore. 21. Quid ste moles. 22. Molis esfectur formalis. 23. Nominales resutantur.	24. Moles includit aliquid per modum crassimenti. 25. Materiam essultimum accidentium subjectum. 26. Probatur. 27. Aliquorum accidentium essultablectum immediatum. 28. Ut quantitatit intermi-

8. Causa generalis, que omnes particulares compleditur. Pri-117,118.

9. Mutatio perfediva, & defelliva.

119. 121. 10. Materia formata quid. 120. II. Adequatus materie conoeptus resumitur.

12. Materia acceptiones inntiles.

CAP. IX.

De forma physica materiali.

1. Perpera descriptiones forma

2. Quid fit forma,quidque non.

Unico argumento boc monstratur. 3. An detur forma physica. 125. 126. An omnia fiant ex aqua.ibid.

An forma fit substantia. 128. 4. Mutatio monstratur. 127.

6. Formam conflinere substan-

129. Communitates inter formas & accidentia; 12, 23, 33. 130. tiam.

8. Differentie inter formu & accidentia; 14, 22, 32.

CAP. X.

De causis formæ: & primd de materiali. 1. Forme causa materialis. pag. 131. que dupler.

ad formam.

3. Nempe, pravias dispositiodisposiziones. ibid. Modus que de-2. Inqua recausalitas materia consistie. Eam aliquid addere cont 4. Per quid materia canfet: an contribuunt previe nes: fed non eas tantum. per potentiam suam. ceptui materie 1". Quid terminant.

ibid. Earum necessitas monstra-Quod causalitas interminata nibil operetur. tur. ibid.

7. Disponere & determinare, in idem tendere.

8. Forma non effet natura, Naturale 9. Adventitia natura debet ab nifi ab intm promanaret. originali eligi. ibid. tripliciter dicitur.

teria differat à potentia completa. 10. An actualis cansatio ma-140

11. Adionem differre a potentia agendi.

12. Eductionem forme esfe actiонет іттаненяет

13. Adionem immanentem differre à suo termino.

15. An generatio adiva fit mo-14. Adionem non effe modum termini. ibid. Duplex materie causatio, alliva, & pastiva. dus materie.

18. Hunc modum non Spectare 16. Hunc modum è materia 17. An sustentatio forme modus materie, an forme. profluere.

19. Satisfit

19. Satisfit objectioni Suarii.
149. Dependentiam & inbarentiam dupliciter accipi.
20. Dependentiam non esse modam termini.
150.

21. Nec inherentiam. ibid.
22. Dependentiam negationem privativam dicere. 151.

23. Independentia creata du-

plex eft. 24. Dependentiam non este modum forme.

25. Quod pendet, per seipsum pendet.

26. Inberentiam effe inadequatum conceptum inberentis.

27. Modus materiæ est vel ačlivum, vel passivus.
28. Deserminatio per prævias

dispositiones triplex. 156. 29. Motus bostilis expositur. ibid.

30. Determinatio educiva for-

31. Conservativa forme. ibid. 32. Objectiones tres. Prima.

158.
33. Difficultates quibus adversarii implicantur.
159.
34. Object. 2. An forma determinet materie causalitatem.

35. An forma materiam, an

36. Objectio 3. Ideam generantin non mutari. 162.

CAP. XI.

De efficiente causa forme.

1. Efficientis nomina. pag. 163.
2. Motu omnia fieri. 164. Motus fucessivus, & instantaneus: quomodo bic concipiatur. ibid.

3. Idearum genera. 165. 4. Motum moventis ideam in-

ferre.
5. Ideam non realiser differre

d motu. ibid. 6. Probatur primé. 167.

7. Probatur secundo. 168.

9. Differentia terminorum. Prima, Terminu est vel siens, vel sacunda, cum, vel sine victoria.

10. Terminus suens, vel sixus.

ibid. Terminus dispositionalis, & 171.
babitualie.
11. Divisio terminerum in eos

per se, & per accidens. ibid.
12. Terminum moths preservare ideam moventin. 172.

13. Objectio de generatione de quivosa.

14. In generatione defectiva adeleti idea.

CAP. XII.

De generibus & speciebus formarum.

1. Digressionis bujus occasio.

2. Forms

2. Forme esseniales & accimentarie & seminales. 175. elementaria & seminales.

Form & sem natus facilities corrumpi

4. Elementa esse familias re-1.00 THE.

177. 5. Numerus elementorum. ibid. An elementa prins fueriut

179. 7. Non de novo generari. 178. 8. An elementa fint materia Cebematifmi.

9. Mutatio Schematismi non Semper variat Speciem.

10. An aqua fit materia pri-

II. Forme seminales differunt ob earum reliquiis. 183. Nabid. 12. Forme organice natura: tura forme inorganice. ejus divisio.

13. Forme accidentales dividuniur in externas, & internas-Interne in motum, & terminum mother. Quo fenfer motus 14. Terminus moths quid. ibid. eft forma absoluta.

CAP. XIII.

De natura substantiæ energetica.

1. Ratio metbodi. pag. 186. 2. Quo sensus substantia dicimen in inadequatos conceptus.

3. Quot modie aliquid dicitur 4. Natura Substantie in fun-190 damentalem & energeticam diffinguitur. 189. Energetica dividiibid. 5. Naturam energeticam proprie dici naturam. fimplex.

191 effe 7. Tres vite facultates 6. Naturam effe vivam. primas & perpetuas.

8. Bisoias dividi in tres primus

facultates.

CAP.

De potentiis & facultatibus in genere. 1. Nотемрогента гетиения

2. Dividitur in potentiam ad effe, & ad operari. 196. Tripli-3. Secundo, in potentis futu-ritionie. ibid. Terro, abstracii-Pag. 195. citer aliquid eft in potentia. md, in objectiva.

4. Confideratur potentia vel abstracte, vel concrete.

5. An potentie relatio fit predicamentalis.

6. An poventes fie qualitas. · 1099 reia 7. An potentie fat pure tiones.

200 8. Potentiam concrete fumpiam ese ens absolutum, cum relatione.

- 9. Idem confirmatur. 201.
 10. Potentias substantiales su.
 202.
 11. Potentias substantiales non
 12. Guomodo distents. 203.
 - 12. Quomodo differunt. 204. 205. 13. Ex parte objecti differre.

206

14. Ad que predicamenta potenite referende funt.

15. Potentiam plerumque conereie fumi.

207.

CAP. XV.

Distinctio trium primarum facultatum ab aliis facultatibus vitalibus.

- 1. Necesstas distinguendi perceptionem naturalem a sensu. pag. 208.
- 2. Vitales facultates ess ter 209. 3. Facultates difingunniur in
- 3. Facultates diftinguamtur in tree series. ibid. Quid commune babent, quid proprium. ibid. 4. Earum differentie. 210.
 - 4. Earum differentie, 210. 5. Differentie facultatum perseptivarum.
- 6. Perceptio naturalis à fensus differs. 211. Differentia prima; fensum esfe organicum, ibid. 7. Secundas naturalem perce-
- 7. Secunda's naturalem perceprionem est simplicem, sensum compositum. 2.12. Guemodo perceptio naturalis suos seins percipit. 2.13.

8. Naturalis perceptio ad plura extenditur quam fenfus: differentia sertia.
9. Senfus errare pateft, non perceptio nature: quarra.
10. Differentia quinta; en parte objectorum.
215.

CAP. XVI.

Vita naturæ substantialis à priore assertur : & primd, à causis externis ; ab esficiente, exemplari, & sinali.

- 1. Omnes substantias vivere.
- 2. Etiam materiales: ibid. 3. Probatur & prince. Auibo
 - ritas Platonis, Oc. 218
- 5. Dari vitam materialem, non repugnat. 219. Plato exponitur.
- 6. Hec vita non impedit natura varietatem.
 - 7. Confirmatur à can'a exemplari.

8. A camfafirali.

Vita nature substantialis à cau-

CAP. XVII.

i. M. veriam effe fufficiens principium moths. pag. 223. c 2. Moths

esse &	224.
Moths principium este &	10 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
2. Mevite.ib.	

3. Objectioni ocourritur. 225. An gravitas fit proprie tri-226. buenda generanti.

227. 5. Anguicquid movetur, moveatur ab alio.

6. Internum moths principium effe vitale.

ibid. Naturam esse principium 7. Probatur ratione.

229. 9. Res operatur per id quod est. moth 5.

231. 10. Inanimata operari.

CAP. XVIII.

Vita naturæ fubstantialis monftratur à causa formali.

pag. 232. Quid fit vita.

3. Vitam non inberere, ut ac-2. Non effe accidens.

.piq 4. Galeno Satisfit. cidens in subjecto.

piq 5. Vitam nature primevam 6. Non vitam, sed vires admitnon mori.

236. 235. Vitam primavam non elle tere gradus. accidens.

237. ibid. 10. Non effe terminum motits. 8. Vitam banc nee effe quanti-Vitam non effe actionem. tatem, nec qualitatem. 9. Non effe motum. 238.

11. Formam pbyficam non effe primevam vitam.

12. Sed effe modificantem. ibid. 13. Probainr non effe prime240 245-15. Evincitur formam non effe 14. Objectioni fatisfit. vam.

16. Formam ese vitam modivitam primevam.

ficantem.

244.
17. Ulterior confirmatio. ibid.
18. Datur motus generalior quavis formà.

19. Vita primeva quid.

CAP. XIX.

Apparatus ad probationem vitæ naturæ fubstantialis à posteriore, seu ab esfectis. 1. Quid superest agendum.pag.

2. Operatio finita infinite quid interest.

3. Operationes sunt suppositiorum. ibid. quo sensu verum. 249.

mentalem. ibid. Suppofitum dif-250 subsistentiam fundatellexerunt tinguitur.

5. Descriptio operationis adiive, me & paffive.

Quinque operationum 6 cies.

7. Quo Sensu quies est operatio.

8. Adio & motus feorfim maibid. Gandi.

9. Actionis

9. Altionis varia acceptiones. 253. Moins varia acceptiones. ibid.

10. Re-adionem contineri sub adione. 254.

11. Alia divisio adionis & moths. 255. in immanentes, transeuntes, & mixtar. ibid. 12. Distinguism operatio in

12. Diftinguismr operatio in naturalem, violentam, & ex utrifque conflatam.

CAP. XX.

Differentize actionis, passionis, reactionis, cestationis, motils, quietis, & terminorum iis respondentium, perpenduntur. 1. Actionem non esse extrinse2. Actionem creationis Deo vibil addere. 258. Non steris per
entitatem mediam.
259.
3. Creationem passivam non esse.
4. Actionem transcument distringui ab agente & termino. ibid.
5. Actionem distringui ab agente.
6. Esm aliquid agenti addere,
& quid.

7. Allionem perpetud elfenifum movendi.
8. Pars princeps allionis eft in agente.
9. Nifum movende elfe primam efficuis partem.
10. Terminus à quo non eft

principium agendi. 265, Ailianem totam conflare ex partibus,quarun prima est in agente. 266,267, 11. Quid st. nisus movendi in agente. 12. Adio,passo, motus, suniliser respiciunt terminum. 269, 13. Disferentia inter passimo & passonem.

juschem totins.

270.
15. Actio tota differe à passant totum à parte.
ibid.

16. Actionem in pallo non differre à passione. 271. Actionis & passionis squid.

17. Re-actio quid. Re-actio pura, or recascitrans. Pura dividituri in contemperantem, or repellentem.

18. Actio & motus actualis quomodo inter se comparandi.

274. 19. Motte paff differt & parte non differe. [terminus] ab am-20. Motum pafft differte ab bid 21. Allienem in paffo d motie Lerwinn 25. Partim fadin, partim fiens, 26. Actionem differe d fuo ter-23. Ejus divisto in fientem, 24. Fallus quid. Gum, & mixtum. 277. allionis in agente. biguitate liberatur. adione tota. fiens quid. quid

27. Et primo, a termino sente. in eodem subjello. 28. Secundo, a termino facto. 281. 280. 30. Tertid, a termino mixto, partim fallo, partim fiente. 282. 29. Argumentum secundum. Primum argumentum.

CAP. XXI.

An actio fie aliquid in agente; & quidnam fit.

1. Lue ausones jemes 283. isa, que non. 2. Lue per effuvia fant, in 284. ibid. 285. 286. 6. Secundum, Ese in sligno 4. Alliones quo fen'n dicuniur agente. Tria Cajetani ergutia, ut O per fulfantism, fuerunt 5. Primum, Adionem effe adum 1. Que alliones fiunt per effiu-3. Effavia per press egredienmenta eventilanine. egente occipinnt. priks in agente. Potentie allive. via, que non-

288. 290. 8. Satisfit objedionibus Suarii. Adionem effe enenfam. 289, Que fenfa attio fluit per feipfam. 7. Tertium, Effe perfedionem.

29 2. AL. N. H Heceffe eft tota adiofit 291. 9. Quo fenfu allio manet in Agens ex adione à non-sgentr d.f.rt. Subjecto.

12. Principium agendi est insufficiens, nift aduetur nifu movendi. 13. Adm feu nifus Incendi eft in fole.

XXII CAP.

Utrdm terminus actionem, an actio terminum, aut quid aliud utrumque specificet.

298. catio duplex. Conflicusiva quid: 3. Secundam quoque pariem, 299. 4. Sin prevalens, concurrit re-1. Duid fit Specificare. Specifipag. 297. 2. Solum agens primampartem actionis specificat. fe fit actio impolens. quid effett va.

300 5. Specificatio actionis & mo-Adio paff.

302. L. An terminus Specifiet mo-6. Quatuor sententie de specifieatione moine. Quinta approba-301. 7. Solum motum allualem producere terminum fallum. •

303 tis refelliur. 304. Primum ar-Actionem Spe-9. Megatur, O tribm argumennature priorem termino. 10. Seenndum, tare.

ibid. 3. 5. Allionem cificare termimum, 11. Tertium,

306	ioid.	307.	ibid.	308	ibid.
ibi incipit terminue.	12. Objectio prima solvitur.	13. Similiter fecunda.	14. Item tertia.	Quariaque.	to. Et quinta.
Here 1	12	13	4	15	16

CAP. XXIII.

Urdm terminus ex natura rei de fua dependentia aut inhærentia, an ratione tantdm, differat.

fint.

2. Tris fundsments Susris excusioning.

3. Quo fensus alio est in a-

genre.
4. An actio emanet per feip.
fam. 5 cc. 2 cc. 2

s. Unam ollionia puriem ab alia pendere. 6. An dependentia fuquid 600-

anseedaneum, O . weetdaneam

gres a termino.

9. Dar's derminos quatum cife
est in musen.
10. An inspendentia stade essen.
12. Dependentia.
12. Wibil. popuivement termino.

addere.

13. Dependentis inherens ab antecedanca clas è diftinguiur. ib.

14. Cresiuram dependente a Deo per escutiam sum dependentem.

320, 321.

15. Dependentiam inherentem esse formam negativam.

322.

16. Decendentiam inherentem non esse actionem, sed est est endentiam inherentem.

ibid.

17. Dependentiam ansecedaneam non inherere termino. 323.

18. Due negationes à re dependente effei-separabiles. 324.

19. An dependentia firmodus
termini. M dus quid. 325.

20. Prima conditio m.di. Secunda. Terria. Quarra. ibid.

210 Resumisur quadrio an dependentia si modus termsni: 327.
22. Laberentiam non este modum sermini. 328.
23. Astionem non esse modum termini. 329, 330.
24. Dependentiam inharentem.

CAP. XXIV.

Axiomata quedam vuigo decântata, que vite nature rerugnant, e quò clarids hæ, monfretur) examinantur, corrigintur, & ad fanum fenfum reducuntur.

resumitur. sum effe perpetuum. ibid.	te reda movere pergat. 349.	esse perpetuos. 23. An omnis motus site.			7. petuum. ibid.	946	GAP. XXV.	Motus non perpetui in tria ge-		9.
.I. Scopus auctorin resumitin	2. Que operationes funt vite	kiomata opposita e	4. An quicquid movetur, move- stur ab also. 334. Suarii li- mitationes axiomatu. ibid.	5. Primum fundamentum axiomatia excussiva. ibid. 6. Secundam fundamentum ex-	sminatur. 335,336,337.	8. Effectie naturales non exce-	dunt virtutem can a. 101d. 9. Tertium fundamentum tru- tinatur.	Verus axiomatis ser	An quioquid quiescit, uiescat. Sententia Des Cartes	tilatur.

358 dere ab appetitu naturali. p.356. 2. Divisio motiss. Emm ab in-357.
3. Repulsionem motits ab ex-1. Motus inanimatorum pen-4. Motum divisio secunda. tra venientis vitalem ese. 2. Divisio maiks. tus vitam probare.

343.

15. Nullum motum violentum

perpetuo maneat.

345.

confiftere.

An eadem moths quantitas

344.

16. Motum recium con effe per-

efe perpetunes.

345.

petuum.

17. Species moths recti. 346.

sfeendat, velocies descendat. ibid. 19. Differentiam non provenire

bid. ibid. Tertia. 361. Quarta. 362. rum in quinque classes 359. Prima classes 360. Secunda classes 5. Divisio motuum inanimato-Quinta.

348.

20. Nullum motum transver-

d pressura atmosphere.

XXVI. CAP.

Classis prima; & primò, de densitate & raritate, motúque libertatis quo confer-

pag. 364. 1. Schematismus quid.

bid. 2. An denfitas fit imperofitas, & raritas porofitas.

Helmontii magnale confideratur.ibid. 3. Vacuum quid. ibid.

367. 4. Rejicitur vacuum. 365,366. 5. Defuga vacui.

368. In antlin quid aquam elevet.

369. 7. An deiur vera suctio. 369. 8. Cucurbitulæ quo modo su-

370. bid. Modus inspirationis expengant.

An corpus subtile sit ra-10. ditur. THMI 11. Corpus subiile non esse po-Effentia raritatis & denfi-12. rojum.

13. Species moins ad bas for-14. Motim libertatis quid.375. mas speciantes.

CAP. XXVII.

De condensatione & rarefactione. 1. Dari condensationem & ra-

те зайонет.

2. Quantitas accidentalis afferitur. 377. Nominalium funda-3. An ratio quantitatis fit bapag-376 menta exeminatur.

& Spiritum. 378. Prima sumitur & 4. Differentie inter materiam bere partes extra partes. materia mole.

5. Secunda, ab interminata quantitate materia.

380, 381, 382. 6. Omnem particulam materie OTHER non ese perperno extra aliam.

7. An Spiritte fine totiin toto, & toti in qualibet parte.

384, 385. 8. Angeli totalis prefentis exponitur.

9. Co-extenso spiritum mon-10. Moles & quantita inter-Fratur.

minata vindicantur.

11. Quantitatis ratio non confiftit in aptitudine ad expellendum alind.

12. Moles materie afferitur.

13. Aptitudinem expellendi a-liud corpus non esse essedum forma-389,390. lem quantitatis.

392. 14. Quis fit effedius formalis quantitatis interminate.

393 15. Effedus formalis quantitatis terminate exponitur.

394. fundamentum 17. Extenfio Substantialis quid. Nominalium examinatur. 16. Secundum

18. Extensionem accidentalem substantiali materia magis con-

gruam effe. 397.

398. 400 21. Extenfionem accidentalem .piqi 20. Efe immutabilem.

401. 22. Idem confirmatur experieffe mutabilem. mentis.

402. -23. An cali quantitas fit acci-24. Terminum moths localis ·bid. effe accidens. dentalis.

403. 25. Objectioni stissfit. 403. 404 dare effectiem formalem.

rejici-Tertism quartimque Nominalium fundamentum

28. Daricondensationem C'rarefactionem in proprio fensu. ibid.

XXVIII.

De substantiarum penetrabilitate mutata quantitate.

baint. 409. Primb, ex iis D. Baco-niisbid. Sennab, ex mixima ibid. 5. Quarto, en transpiratione. pag. 406. 2. Satius eft admittere pene-Tertio, ex nutritione. ibid. 1. Quid impedit Substantia-3. Penetratio experimentis pro-407 втавонет диат васинт. rum penetrationem.

411 6. Quinto, ex diffributione fucci vitalis.

7. Sento, ex tumaribus. 412. eialibus.

ab inius. 415. Experimenta utri-usque thermometri buc spectaus, & 9. De regimine borum motuum nna probant c'ndensationem & rarefactionem.

10. Experimentum thermometri HOURIN.

418. 11. Regimen eorum ab extrá

CAP. XXIX.

craffitie & tenuitate, motibusque ad cas spectantibus; necnon de aliis quibusdam schematismi differentiis. 1. Varia fignificationes craffi-Pag. 419. tiei & tenuitatis.

2. Affectiones quibufcum craf-420 fities complicatur.

42I. 3. Motte ad craffitiem & tenuitatem Speciantes.

422. 4. Cause incrassationis commotos spiritus sedant.

-1000 dentales.

36 425. 6. Tria Schematismorum Hera.

436. 7. Porofitas pervia & impervia distinguuntur.

8. Imporofitas pellucida & opaca. 9. Opaciese duplex.

410

Elencials Capitan:

10. Diaphaneiter quoque duibid. rganizatione. 12. Corpora friata fibrofit com-11. Schematismum differe ab organizatione.

430. 13. Schematismum nature vitam monfrare. barantur.

CAP. XXX.

Claffis secunda; & primò, de continuitate & contiguitate.

pag. 431. 1. Hujus classis fundamentum 2. Continuitatem differre ab 3. Et ab entitate quantitatis. unitate transcendente.

434. 6. Objedioni de ea re satisfie. 436. 4. Quantitatem interminatam 5. Continuitatem effe terminum duobus modis terminari. quantitatie.

440. 442. 7. Unitatem entitativam quantitatis differre à continuitate. 438. 8. Continuitatem effe entita-9. Nec dicere puram negatio-10. Sed addere aliquid positi-1 F. Formalis effecim continuitem positivam. UMm.

CAP. XXXL

Strate Strate

De tribus indivisibilibus, puncto, linea, & superficie.

1. De entitate indivifibilium.

2. Au pundlum fecetur.

3. Non dari pundum neque lineam pure terminantia.

bid. 4. Indivisibilia dupliciter considerari. 447. Primo, in ordine ad m/mm.

y. Seeundo, in ordine ad entiminativum & continuativum diftatem propriam.448.Pundum ter

6. Continuativum aliquid extenfioni addere. ferre.

Primo, in totim 7. Pundum terminativum tinguitur. 453. linea, & partis.

Secundo, in principians, finiens.

9. Tertio, in proprium, & com-10. Punctum terminativum pro-MMM6.

456. Continuativum ab eo non dicere folam negationem. 459. 11. Terminativum 12. Subfiftentiam prium quid significet. awid. ibid. diftingui.

CAP.

seperficie.

443.

12. Contignitar quid. 444.

CAP. XXXII.

De divisione & divisibilitate.

ibid. ·piq! Atomus vel divifibilis eft, pag. 460. 5. An quantum fit divifibile in 7. Atomus nibil addit extenso. Tria ad adualem divisionem 2. Primum, babere partes. 461. Secundum, babere partes ibid. 4. Tertium , divisorem esfe se vel nibil eft. infinitum. fortiorem.

par-.piq. 11. Corpus physicum includit 468. 10. An infinita divisibilitas sit 8. Argumenta contra infinitam 9. An infinita divifibilitas 12. Infinitatem numeri tantèm potentialis. purè mathematica. mathematicum. divisibilitatem.

Wganicis, nec de similaribus, nec de 469. 14. Premittenda ad decifionem controverfie. ibid. Primo. Non Natura non oritur à compositione 15. Secundo, Non de parribus bic inquiri de principiis natura, sed de partibus integrantibus. partium integrantium.

Infinitam divisionem ese Juccestealiquotis, nec de allu divifis. 472. vam.

nite; non extensione, sed numero. 16. Quo feifu partes fint infi17. Numerus oft vel materia-18. Differentie inter numerum actualem & potentialem. Prima. bidi lis, vel formalis.

bid. Objectionibus satisfite 81. 23. Pariicule potentia infini-24. Particula adu infinite 19. Sесинда. Tertia. te quales. 20. 21. 22. quales.

XXXIII CAP.

De ultimis rationibus continui & discreti improportionatis. 1. Ultime rationes quid. pag.

13. Indefinitas partes non fuffi-

tium non ese extrinsecam.

2. Intermediis rationibus urriusque sails inter se convenit. ibid.

COMITnuis, que numeris exprimi non 4. Sinus in natura accurate 3. Daiur proportio in poreft.

6. Quadra-5. Sed numeris non exquestie exprimuntur. proportionantur.

- 491.
 - 492. 7. Primo, Datur proportio in natura inter diametrum & circu-

8. Sed numeris non comprehenditur.

496. 9. Secundo, Datur proportio in natura inter aream circuli & eam quadrati

466. 10. Sed Arithmetice non poteft exponi.

11. Cenfura quadrature me-200 12. Fractiones infinite infini-13. Toleti responsum de extrintam divifibilitatem probant. 502.

seca continui infinitate explicatur.

503. 505 14. Fractionibus interminatis confirmatur.

CAP. XXXIV.

De minimo naturali.

- 1. Quo fensu Peripatetici agno-.905 · Bed CKHT GIOINOS.
 - 2. Minimum naturale quid.
- 507. ibid. 3. De atomis varia sententia
- 510 4. Tres propostiones bue spe-Cantes recitantur.
- .piq. 5. Prima, Nullum diviforem in infinitum dividire.
- 6. Secunda, Minimum separa-

6. Quadratura eirculi duplen | tum non posse ulterin's dividi. 511. vifores eludunt.

9. Secundum, re-unio cum alist 8. Primum, ipsa parvitar.ibid. corporibus.

10. Tertium, mutatio forme.

12. Particule indefinite & in-11. Tertia propositio, Non dari corpora infinite parvitatis.

13. Paries ignote parvitatis finite non differunt. quifitam.

14. Nec partes interminate parvitatis.

518. 15. Solam infinitam parvitatam bic sufficere.

quest 520. 17. Cartefii fententia de ea re 16. An materia divisa re-uniri.

examinatur.

rum continuitatem non sufficere. 18. Solam quietem ad folido-Probatur primo, ex negationibus alteratri propriis seu formalibus. ibid. 19. Negationem divisionis non Propofitio prima. 522.

necessario ponere quietem. 20. Objectioni satisfit.

nuitatem ese formam positivam; Probitur quarto. 525.
Propositio secunda, Fluida Conti-Probatur 21. Probatur fecundo, RON. 524. quietem tertio.

non ese alu divi/a. 23.

23. Ad fluidi rationem requiri Estenies finidi inveftigacontinuitatem.

-CAO XXXIV. 25. Eluiditatem cum continuis. 1887. 29. Idem instantis construis. 532. 28. Volatilium quoque contis. 25. Rennio shidorum asser. nuitus & rennio defendium. tur. \$33. haneleere incipiar 23.0 30 319. Elenchus Capitum int. | -91ni ni etsupil ab31. iii. ur

DE

THE SAILS

ACT 2 & C.

Contractions

STORY STREET

The second secon

the state on Sect Section

. . .

DE NATURA

SUBSTANTIÆ ENERGETICÆ;

Sive,

DE VITA NATURE, &c.

CAP. I.

De Substantia in genere.

Uanquam scopus noster non est de Substantia cre- Scopus ata ejúsque speciebus & partibus ex professo tramittere, adeóque istas Facultates à sua prima origine dedu-cere, atque una ostendere quâ ratione ad ea genera & species Speckent, cumque alias vix satis perspicue & distincte de illis chare; com tamen tres primæ Facultates, de quiloqui liceat, visum est paucula de Substantia in genere præque in rerum natura passim occurrunt contrahuntur.

2. Substantia in genere vox ambigua est, & ipso limine Distingui. quarit distinctionem. Misa autem ea acceptione qua pro tur Subfantia in divitiis aut pro præcipua cujulvis rei parte sumitur, dupliciter in Metaphylica accipitur, transcendentaliter, & prædicamentaliter. Si transcendentaliter, est genus analogum: sin prædi-camentaliter, est genus univocum. Illa hancincludit ut suam primam speciem analogatam: hæc in sua latitudine non in-cludit illam,nec de omnibus ejus speciebus dicitur. Illa abstranem utrisque communem denotat: hæc quoque abstrahit à completa & incompleta, sed univocè, & est supremum gehit à substantia completa & incompleta analogicè, & rationus in prædicamento Substantiæ. Communis ratio substantiæ transcendentalis vix positive explicari potest, sed negative haud difficulter. Secundum Suarium ex Ariftotele fic exponiCap. I.

tur, Disp. 33. Sect. 2. no. 1. Commune oft omni substantie in subjecto non effe. Que verba sic intelligenda sunt; Ese in subtiales determinant. Quare Accidens, ut genus transcendentale, non minds negative distinguitur à substantia transcendente escentiam constituta. Accidentia enim neque constituunt substantiam in genere, neque in specie, neque ad operationes esfenquam hæc ab illo. Interim non existimandum est fubstantiam franscendentem tantum differre ab accidente per negationem, sed per fundamentum ejuldem. Etenim negatio inhærentiæ accidentalis est negatio persectiva, & eatenus vim affirma-tionis habet. Quòd verò sit negatio persectiva patet, quia talis inhærentia impersectionis & ignobilitatis est. Inhærentia autem naturæ in supposito multo nobilior & perfectior eft. Hinc enim unum per se resultat, quanquam ex partibus edo est este in substantia completa, hoc est, complete quoad ex natura rei faltem distinctis constet.

Substantia rranfcena Jeritur.

natura sunt partes ex quibus substantiæ completæ componuntur. Resp. partes hasce à Metaphysicis substantiales nominari, Simi-3. Contra hanc distinctionem Substantiæ objici potest, non enim prædicamentalis videtur recte dividi posse in comple-Hæc enim non est divisio generis anatam & incompletam. Hæc enim non est divisio generis analogi in analogata, sed subjecti in partes. Nam subsistentia & & certiffimum est non esse mera accidentia. Quocirca latior substantia acceptio datur, quam est ea qua constituit genus in prædicamento Substantiæ: nimirum oportet sit tale genus quod omnia rudimenta substantialia in sua latitudine complectatur, & de iis omnibus prædicetur. Verdm Substantia quæ est genus prædicamenti neque prædicatur de sublistentia, neque de forma substantiali, nempe materiali. Non de subliter non de forma materiali, quia hæc non includit radicacognominandæ fint substantiales, necesse est latiorem acceptistantiæ comprehendantur. Reche quidem advertit Suarius, non requirere analogam divisionem subsantia, quia tantim rationem vocis substantia inveniamus, sub qua ista rudimenta sub-Difp. 33. f. 1. nº. 24. Compositionem ex genere & differentis siftentia, quia hæc minus continet quam substantia. enim continet energeticam naturam substantialem. opus esse duo genera substantiarum fingamus:

ratione differunt posse requirere genus analogum. Sed primo excipit, si partes sint integrantes: quibus addo, si sint quòd tam naturam quàm subsistentiam fundamentalem con-juncas, quanquam incomplete, participant. Hujusimodi ergò elementales, aut quoquo modo naturam subsistentem propri-Quæ, quia Subsiliunt, sub prædicamento Substantiæ cadunt, nec earum gratia opus est ad substantiam transcendentalem confugia-Quare non tantum substantia transcendentalis, sed & prædicamentalis, dividi debet in completam, & incomple-Sed species quæ sub incompleta transcendentali continentur plurimum discrepant ab iis sub prædicamentali. Iltranscendentium; sed incompletæ sunt in prædicamento, quòd alià persectione infra substantiam in genere ad quam ordinantur careant. Substantiæ hoc modo incompletæ sunt Verdm nº. 25. concedit partes quæ plus quim lis enim tantum convenit, quòd non infunt in subjecto effentialiter prids constituto, quemad modum accidentia; his verò, partes dicuntur substantiæ completæ respectu incompletarum materia, anima rationalis in corpore, elementa in mifto, partes integrantes in toto. Hæ enim componuntur quoquo modo incomplete ex subsistentia & natura substantiali, que partes transcendentales sunt : Non tamen sunt completæ, ut species in prædicamento Substantiæ, sed tantum reductivé. Quanquam igitur Substantia prædicamentalis in genere sit completa respectu compositionis ex subsistentia & natura; potest tamen abstrahere à completa & incompleta, quatenus am habeant ; ut Materia & Anima rationalis. sub se continet substantias alio respectu partiales. one differunt.

4. Quanquam clarisf. Suarius (quem præ aliis mihi ducem Suarium nullibi de substantia transcendentali tractat; cam tamen feere. in rebus metaphyficis elegi, sed non juratus in verba magiftri) nonnunquam agnoscere videtur. Disp. 34. s. nº. 35. Si, inquit, interrogetur de substitutia, an sit substantia vel accident, test substantia eo modo quo subștantia est genus generalisfimum. Sie enim sumitur in viconereis, & prout significat rem subsitentem saldicemus eam esse substantiam quasi transcendenter sumpram. Porto alio loco, etfi non expresse nominet substantiam transcenden-Observandum, inquit, eft, quod ficut humanitus non est homo, itd neque dici potem, ex ejus tamen verbis manifeste inferatur.

gralle concepta prædicari : tamen substantia prout dividitur in completam & incompletam latitis sumitur. Concedit hie latiorem significationem substantiæ quam qua constituit genus recte dividitur substantia in prædicamentalem, & transcen-Si enim detur acceptio substantiæ latior genere generalissimo in pradicamento, necesse est sit transcendengeneralissimum genus in prædicamento substantiæ, sequitur esfe genus analogicum, quòd substantia ipsa sit supremum ge-Quapropter cum substantia recte dividatur in genus prædicamenti & ejus rudimenta ex natura reidistincta, patet esse genus analogum. Nam rudimenta sub-stantiæ non eodem plane modo substantiæ sunt quo est id quod Constat itaque substantiam analogice de substantia composita & rudimentis ejusdem prædicari. Quando igitur forma materialis vocatur substantia, non intelligitur de ea in ftrictiore fensa, sed in latiore ; quo nimirum subtem in confuso & in communi, & ideo non potest de natura absgeneralissimumin suo prædicamento. Quare secundum eum ex iis componitur. nus univocum.

> Substantie transcendentis di-

stantia dicitur quicquid non est accidens. mento substantiæ constituit : illa nempe rudimenta alteram speciem conficiunt, & tria sunt, subsistentia fundamentalis, natura energetica,& fublistentia additionalis. Sublistentia fundamentalis & natura energetica funt substantiæ principia quasi essentialia; subsistentia additionalis est modus substantialis cam tum inadæquati conceptus, & non realiter inter se differunt, sed tantum ratione cum fundamento in re ; verum in rebus mutabilibus realiter distinguuntur, ut forma materialis & materia : Hæc, saltem distinctione media, si non reali, ab illis Sed de utrisque infra plenids agendum: interímque aliquid de aliis substantiæ compositionibus, quæ miprima species analogata est, & supremum genus in prædicaesfentiam complens. Illæ, in rebus incorruptibilibus, sunt tanstantialia, & substantiam completam ex iis conflatam. nds reales funt, advertendum. discriminatur.

6. Substantia creata in genere variis compositionibus me-taphysicis obnoxia est. Primò enim, quatenus est ens finitum, componitur ex entitate positiva, & negatione limitante

Ljus com-

Secundò, substantia quatenus est species entis primaria componitur ex genere & differentia. Ex genere nempe analogo, [ente,] & differentia, ad primam speciem analogatam cam contrahente. Tertiò, componitur ex inanalogatam eam contrahente. Tertiò, componitur ex in-adæquatis conceptibus generalissimis, ortis ex comparatione rei secundum nostrum concipiendi modum ad similitudinem aut dissimilitudinem cum aliis; nimirum hoc modo componitur ex potentia & actu. Hæc compositio adeò generalis est, ut ens in genere concipi potest ut in achu, & ut in potentia; quanquam ipsa ratio entis in eo consistat, quòd realiter sit exmiliter in omni ente reperitur, & eatenus à quolibet corum uno ab intelledu abstrahitur, & sub ratione communi sive ponihil creatum excogitari potett quod ei non fubjicitur. Ipfum Verum hoc ipsum esse achu extra causas fitentialiter concipitur. Quare ipla esfentia actualis, ipla exsifentia, ipsa incommunicabilitas, ipsum individuum suspendi in intellectu potelt ab actualitate exercita, & fignate concipi, Ratio est, quia res utcunque fingularis modo omnia similiter singularia complectitur: concipi etiam potest ut omnibus aliis disfimilis, quo sensu stat sola, ab iis omconcipi poteft ut aliis similis, quo respectu communi quodam nibus divisa. Verdm omnes compositiones modò memoratæ non sat realitatis habent ut substantiam propriè compositam Vel enim non consiltunt ex partibus positivis distinctis. Sola ergò compositio ex natura & subsistentia reaactu exfiltentibus; vel faltem non ex partibus ex natura rei lis est. Ad quam ulterids confiderandam Capite sequente deatque ut in potentia. tra fuas caufas. five privativa. veniendum eft. denominent.

B 3

CAP. II.

De variis acceptionibus Subsilentia, Substantialitatis, Suppositalitatis, Personalitatis, Natura, Esfendi per Je, & Modorum.

> Subfiffen tia distin Tiones.

in suo esse fundamentali, sive in suo esse per se: Quatenus potentialiter, constituit substantiam secundam similiter in esse per se, sed præciso ab exsistentia. Hæc distinctiossubasserit subsistentiam includi in omnibus generibus, speciebus & individuis prædicamenti substantiæ; & consequenter, quemadmodum actualis appropriatur individuis, ità respectivè potentialis generibus & speciebus. Verdm hæc distin-chio, etsi suos habeat usus, non tamen ca est quæ maximè facit ad varias Metaphylicorum de Subliftentia controversias I stantiæ creatæ in genere compositionem, eam nimirum ex Subsistentia & Natura, de quibus infrà sussidentia Priusquam verò ulterids progredior, aliquot hîc ambiguitates, ad terminos ipfos vocésque sive synonymas sive fiftentiæ evidenter colligitur ex Suarii Disp. 34. s. nº. 9. ubi Sferuimus capite præcedente unicam esse realem Sub. cognatæ fignificationis spectantes, breviter enodandæ funt. Primò, Sublittentia dupliciter accipitur ; actualiter, & potenti-Quatenus actualiter, constituit substantiam primam

Prima.

Secunda, que precicipua.

conciliandas.

petuis solà ratione (quanquam in caducis realiter) disfert : hæc naturæ supervenit, & semper ab utroque ejus conceptu ca, naturalis, radicalis, originalis; necnon perfeitas & en-titas per fe, substantialitas; item fulcimentum & fulcrum substantiale: hæc additionalis, extrinseca, modalis, complens, terminans, suppositalitas; & in rebus intellectu præditis personalitas & subsistentia personalis. Illa ad naturam five efsentiam substantialem spectat, nempe ut ejus pars, vel sal. tem ut inadæquatus ejuldem conceptus, à qua in rebus per-Completa igitur fubstantia re-Secundo ergo, distinguitur Subsistentia in fundamentalem, & adventitiam. Illa vocatur etiam esfentialis, intrinseex parte rei discriminatur.

fpect.

subsittentiæ primò distinguendæ sunt. Fundamentalis ubi-cunque est perpetua est & immutabilis; quòd per solam creaspecku harum partium haud ineptè comparatur ædificio. Subliftentia essentialis fundamentum est; natura energetica parietes totámque structuram usibus desinatam dat; subsistentia modalis quasi tectum est, domúmque supernè claudit & complet. Verdm missa hic naturà energeticà, duz tionem incipiat, & per solam annihilationem definat. Additionalis in salucis perpetuis perpetua est, in caducis corruptibilis. Non per creationem incipit, nec per annihilationem definit : fed refultat a natura, quatenus hæc, in fe unita, ab omnibus aliis divila stat. Si quando intereat, dupliciter id eveniat. In naturis compositis per earum separationem distolvitur: in naturis tam simplicibus quam compofitis per unionem cum alia natura innovatur. Quæ enim naturæ simplices in statu diviso completæ sunt, cum alia natura conjunde evadunt partes & incomplete. dit & complet.

3. Definitur sublistentia estentialis, ultimum seu intimum Definirio principium sive rudimentum substantiale, quo natura substantialus suo marte, sive absque sustentatione alterius rei create, se suffulpositione primum est, in resolutione est ultimum: inquam, esse ultimum,) quia si dividamus naturam substantialem in Conceptus enim suftentationis naturæ substantialis spectat ad hanc subnaturæ substantialis, nempe naturæ energeticæ, sustentatur. Minime itaque ferendum est ut hæc essentialis subsistentia in Est enim ipsa ratio ob quam natura substantialis non Hinc igitur hæc natura dicitur per se subsistere. Datur enim alio-quin natura substantialis quæ non per se subsistit, ut natura formæ materialis. Dico esse principium substantiale, quia vulgò rudimenta rei principia nuncupantur, quòd priora fint & fimpliciora rebus ex iis compositis: sed esse ultimum, (fi cui lubeat vocare primum, perinde fuerit; quod enimin comduos inadæquatos conceptus per modum principiorum esfenlistentiam. Est enim ima basis & quasi ultimum subjectum ultimáque causa materialis, quà alter conceptus inadæquatus alteram adventitiam, quæ exilem entitatem, eámque non efsentialem, sed tantum modalem, adfert, degeneret. indiget extrinseca sustentatione ab alia creatura. tialium, subsistentia hæc erit ultimum corum.

undamen- ;

ralis.

Definitio subsistentia modalis.

refultans five dimanans, quo solo addito, hæc, utcunque in se abstracta & incompleta, redditur concreta & completa. Natura enim quatenus est forma totius, essi includat totam essentiam substantiæ, videlicet subsistentiam fundamentalem & naturam energeticam, retinet tamen adhue formam abftracti, & consequenter aliquid ulterius desideratur quoà termino abstracto restituatur concretioni, ut sic evadat substan-Illud autem ipfum quod totum fic abstrachum eft, in rebus plane simplicibus estentiam five naturam abfnon est ens reale, sed tantum rationis. Hinc Deus & Deitas, Ens & Entitas, Verum & Veritas, &c. non realiter disserunt, 4. Subsistentia adventitia est solummodo terminus quidam reddit iterum concretum, eft id quod hie vocamus fubfiftentiam terminantem & complentem. Interim advertendum tractam non realiter differre à termino concreto à quo abftrahitur. Ratio est, quia in eo casu residuum concreti przeisum sive modus à natura substantiali, quatenus ab aliis divisa stat, sed tantum in nostro modo concipiendi abstractè vel concreté. Cdm enim hæc entia careant partibus, utcunque à nobis inadæquatè concipiantur, non reipsa dividuntur, sed per analogiam quandam ad alia abitracta, abitracte, & ad alia concreta, concretè, concipiuntur. Nihilominus idem non est dicendum les, saltem per viam separationis: sed fieri potest ut partes de ullis substantiis creatis, quæ omnes, ex sententia propè generali Metaphyficorum, componuntur ex natura & fubfiflentia ex parte rei dillincis, ut fuse probat Suarius Difp. 34. f.5. nº, 9, 10, 11. Dantur autem subliftentiæ simplices & compo-Illæ, qua simplices, immutabiles & perpetuæ sunt, ut subsistentiæ Angelorum; hæ, quà compositæ, sunt corruptibiseparatæ maneant; ut anima rationalis & corpus humanum, homine defuncto. Composita purè materialia fundamentaruptibilis eft, nec diutids esfe potest quam à materia sustentatur. Nihilominus in his subsistentia adventitia pendet non soldm Verdin quia dubitari à nonnullis potest, an subfishenliter subsistunt gratia materiæ, non ratione formæ, quæ cora materia, sed & a forma, & pereunte hac interit; ut moriente cane, anima canis moritur, atque una subsistentia resultans à materia & forma canis definit esse: sed materia manet, & novâ assumptâ formâ novam subsistentiam de se protia completa.

tia fundamentalis, & quousque, à subsilientia resultante disterea loci termini aliquot his cognati explicandi funt, & ab ambiguitate liberandi; nimirum Substantialitas, Suppositalicrepet; de hac re infra scorlim & fusids tractabimus, tas, & Personalitas.

Subfrantidiffingi-5. Substantialitas eandem distinctionem quam Subsistentia admittit. Vel enim sumitur late, quatenus non tantum modalem subsistentiam, sed & ipsam fundamentalem, compre-

hendit; vel ftricte, & folam fubliftentiam modalem denotat. Quòd verò ejus fignificatio extendatur ad includendam fubstantialitas] codem modo à substantia concreta abstrahatur quo alia abitraca metaphysica (quæ naturam solam, non Quid enim impedit quò minds ut materialitas dicit naturam materiæ, ità fubitantialitas dicat naturam substantia? Fateor, usus obtinuit ut Substantialitas idem plerumque significet quod Subsistentia: sed Subsistentia ipsa sub ambiguitate intellectui imponit; nec minus metuendum est de Substantialitate; & consequenter eadem distinctio quam modò tribuimus Illi huic quoque applicanda est: atque idem, mutatis mutandis, de Suppolitalitate & Personalitate dicendum est. Suppositum enim, necnon Persona, tam naturam quam subsistentiam in se continet : nec ratio facilè reddi potest, cur in hisce abstractis solis forma Quatuor tantum hoc genus abfquam intellectus abstrahit non sit natura, sed terminus ei opqualia sunt, Materialitas, Spiritualitas, Corporeitas, Humanitas, &c.) naturam, non subsistentiam modalem, à sub-jectis auserunt. Verdm è quatuor terminis hanc abstrahengis aperte dicunt eam partem essentiæ substantialis qua est per riores, Suppolitalitas & Perfonalitas, magis proprie applicantur ad fignificandam fubfiftentiam modalem, rariùs verò cur ad fignificandam fubfiftentiam Omnia alia nomina substantiarum abstracta tibus duo priores, nempe Subsilentia & Substantialitas, male, magis obscure modum complentem: hoc est, fundamentalem rationem naturæ substantialis primo exprimunt ; de-Duo posteinde verò transferuntur ad fignificandum statum à natura positus, viz. subsistentia. Quatuor tantum hoc genus al tracta sunt, Subsistentia, Substantialitas, Suppositalitas, filtentiam fundamentalem, ex eo liquet, quòd terminus substantiali resultantem, eamque complentem. Subsilientiam, denotant) abitrahuntur. Perfonalitas.

subsilientiam effeutialem. Ratio effe poteft, guod Suppositum & Persona, etiamsi cum subsistentia modali concrete includant naturam ; primo tamen videntur inititui ad infinuanergò corum abliracta maximè appropriantur sublistentiæ modum modum complentem, & fecundariò naturam. dali, camque folam abiltracte fignificant.

dy nomina.

thattam : ut humanitas dicit naturam hominis, materialitas tur; nimirum totam tam subsilientiam fundamentalem, quam cam dicimus, sustentat. Videtur Clarist. Suarius frequenter, enim fect. 2. nº. 3. definit; Iginr Nature nomine intelligimus singularem substantiam continentem integram & completam essentiam individui seu supp sii in abstracto sumptam, que à Merafbyfieis diei folet forma totins; ut eft bee bumanitus conftans rum sufficit hie eas memoraffe que ad præsens institutum Frequentissima & maxime ulitata Naturæ fignificatio ea est, qua denotat rationem enjusvis rei metaphysice absnaturam materiæ, &c. Appellatur etiam Escutia, Quidditm, Ratio formalin, & Forma totius. Differt à Forma phylica (quæ vocatur forma partis) ut includens ab incluso, sive ut tantum formam partis, fed & totam entitatem illius substantiæ abitracte sumptam cujus natura este dicitur, complecti-Subsistentia en m fundamentalis est pars naturæ totius, in hac lata acceptione, quatenus pro forma totius sumitur, alteranque ejus partem, quam energetisi non semper, in Disp. 34. hoc sensu Naturam accipere. Natura etiam variis acceptionibus obnoxia est. torum's parte. Nature enim hac acceptio amplior eff, ex bac anima, boc corpore, fen bis carnibus er bis offibus. naturam energeticam. spectant.

7. Ex comprehentiva hac descriptione quis sacile putet, nihil superesse reale in substantia concreta quod in ea non incladitur: Verum minutulum quid supereit, nempe modus quidam hane naturam abstractam in ratione entis concreti complens. Effque ipfe terminus præcifus in abstractione naturk, quíque conceptui abitracto additus cundem concretum denuo reddit, ut infra clarids patcbit. Non abiti.sbere t tam rei entita-

8. Natura in lata has acceptione dividitur in subsistentipartes natura, non ad modum adventitium, ut præter caulam Nam esse per se est de essentia, wifininfun- am fundamentalem, & naturam energeticam. Illa enim ad eam rejicit Suarius, spectat. lem, do en. Gamenta-

Atque hinc evidenter conflat fubliftentiam que nature comparatur ut ei contradiffincta non ese subsistentiam fundamentalem, sed adventitiam: maximámque indè ortam este in hac parte Metaphyficæ confusionem & obscuritatem, ob defectum hujus Verdm fubfiftentia estentialis non tantum opponitur adventitiæ live modeli, funt principia eff. ntialia cujufvis substantiæ, quæ abstrahundiftinctionis. Quo respectu hoc oneris in me suscepi, ut, si Illa enim conflituit fubstantiam in ordine ad esse proprium, hæc in ordine ad operationem. Natura hæc definitur internum substantiæ principium, a quo facultates & oferationes estimiales proxime dimanant. Duo enim tur'd supposito, nomine natura five forma totius; videlicet Refiduum hujus abstractionis est modus naturam dictam ad substantiam completam terminans. Quare duæ partes esfentiales sunt cujulvis suppositi creati; & tertia quæ ad essentiam non speckat, sed tantum naturam modificat & complet. subsistentia fundamentalis, & natura energetica. qua pollim, nodos hinc oriundos extricem. & consequenter de natura, substantiæ. fed & natura energetica.

Differunt 9. Duæ partes essentiales inter se differunt ut duo inadæ-Non enim perpetud necestarium est, quæ distinche considerantur realiter diftinguantur : sed hoc tantum requiritur, (habito respectu ad ejus intelligendi modum per inadæquatos quati conceptus, saltem ratione cum fundamento in re distinut fit fufficiens fundamentum in natura cur intellectui nostro conceptus) tanquam objecta distincte consideranda propo-Dico igitur in substantiis perpetuis, ut in Angelis, in anima rationali separata, ut & in materia prima, non opus esse ut subsistentia fundamentalis & natura energetica live enim ad distinctam tractationem, si ratione cum funda-mento in re discriminentur. Verum in compositione physica & mutabili realiter distinguuntur. Forma enim physica vel separabilis est à sublissentia materiæ, ut anima rationalis ; vel Fateor animam rationalem tam subfistentiam fundamentalem quam naturam energeticam in sua entitate includere, & consequenter separatam'à corpore exfiftere posse: verdm formam materialem totam ad partes naturæ spectare, & fundamentali destitui realiter five ex natura rei inter se distinguantur. ut forma materialis. corruptibilis,

materia fundamentali distinguitur; & consequenter hac distinctio nature in inadequatos conceptus modò realis est, Atque hæc de distinsubsissentia propria; nec separatim stare posse, quin in momento separationis perire. Forma ergò materialis non tanthm ut inadæquatus conceptus, sed & realiter à subsistentia modò rationis cum fundamento in re. ctione Naturæ.

> Esse per se casie su-

candum utuntur Metaphylici) Suarius Disp. 34. s. 4. no. 24. sic loquitur; Uno, inquit, modo sumitur [per se,] ut distinguit contra accident; & opponitur modo essendi in alio prout est de essentia accidentis: & in bos sensu rerum est substantialem expr lum effentialirer conftitui, &c. Recte quidem monet Suarius, non inesse in alio ut accidens esse qualemcunque modum efsendi per se. Verum ubi dicit per hunc exfistentiam subsicienter enim constituit substantiam transcendentem five analogicam, sed non prædicamentalem & univocam. Etenim forma materialis hoc fensu est substantia, caret tamen subdiffentià fundamentali de proprio, & quam habet à materia enim æquè esset per se ac est anima rationalis. Tertiò, sumitur pericitas pro fundamentali ratione subjectiva cujusvis Subltantie, qua eft fufficiens fui & rerum in fe inhærentium tur. Substantia verò quælibet ab omni alia separari & seorsim dalis rem terminat, modificat, & complet. Secundò, aliquid dicitur per se quod non incst in subjecto ut accidens. De hoc genere perfeiratis (câ enim voce ad esfe per se signifitum cos qui ad hanc rem aliquo modo spectent persequar. Priniò, aliquid dicitur esse per se quod divisum sit ab om-Hinc enim si sit substantia, eò quòd separatur ab omni alia, est in se & per se ens completum. Subsistentia modalis hoc respectu vocetur ens per se, quòd alteri non unitur. Non contingit Accidentibus sic esse sola, imo nec natura energetica substantiali. Perpetuò enim affiguntur alicui subsistenti, ceu subjecto, in quo inhæreant & suftentenceu ens completum stare queat. Hac statio sola, sive divisa ab onini alia natura, per resultantiam quandam subsittentiæ mo-10. Este per se variis quoque modis accipitur, Ego tanstantialem esfentialiter constitui, opus est limitatione. mutuatur, nec est in maxime proprio sensu per se. nibus aliis.

tura substantialis univoce fic dicta est per se, five subsifitie. Atque hoc fenfu fola na-Subsistentia autem modalis non eit hoc modo per se, sed tantum non inhæret in natura ut accidens in subjecto, ut ipse Suarius propemodum fatetur, f. 6. nº. 20, 21, &c. Ubicunque verò in posterum de proprio esfe per se & sine distinctivo loquar, de hac perseitate ut de maxime proprie dicta accifulcimentum five fustentaculum.

piendum eft.

afficientem, unientem, 11. Adhuc superest distinguamus terminum [Modus.] Plures ejus acceptiones Suarius recitat Difp.7.f.1.nº.17.quæ apud authorem videantur. Ego distinguo modos in assicientes, unientes, & terminantes five complentes: quæ genera videntur præcipuos, si non omnes, modos ad Metaphylicam spectantes Dividuntur hi modi afficiencomplecti. Modi afficientes sunt qui realem aliquam naturam five entitatem suo subjecto adferunt, câque idem afficiunt five modificant; nempe illud quoquo modo disponunt seu tes in substantiales, & accidentales. Illi non differunt à naturis substantialibus energeticis modò memoratis, neque hi anaturis accidentalibus sua subjecta quoque ad operationem coaptant ad fuas operationes. difponentibus.

12. Modi unientes sunt vel essentiales, ut inter materiam Maiuni. & formam; vel accidentales ex parte unius termini, ut inter subjectum & accidens; vel accidentales respectu utriusque termini,ut unio partium elementariarum in mixto,unio partium

integrantium in toto integrali: punctum continuativum huc quoque referri potest. De his nihil hie uleerids exspectandum, com infra fortaffe de iis plenids dicendi occafio se obtulerit.

Modi rerminaries. 13. Modi terminantes seu complentes naturam abstra-Cam nullam plane novam subjecto quod modificant naturam adferunt, præfuppolitam tamen modificando complent & ter-Atque hoc sensu admitto subsistentiam modalem cui placuerit hoc sensu Clariff. Suarium (mist in locis in quibus ex profess suffertationem nature substantialis attribuit subfiltentiæ) interpretari, facile viderit me ab ejus fententia haud magnopere recedere; & similiter in locis ubi fultentationem nature adferibit fubliftentiæ, fi eum intellexerit quasi locutum de subsissentia sus dam entali, me quoque illi haud disficul. effe moduin substantiæ eam complentem & terminantem. ter conciliaver.r. Cap. III.

Nodi afficientes afforuntur.

finiis propè Metaphylicæ eliminasse. Ob quam causam mihi dillinctione modali, aliósque locos in quibus de Modis agir, hand difficulter collegerit, cum modos afficientes (ut fuis æquum justúmque visum est hosce modos ab invicem distinguere, & unicuique fuum jus refervare, ut de alterutro liceat, ii opus fuerit, diftincte tractare. Quanquam enim naturæ energeticæ fubstantiales & accidentales realiter idem quod hi modi afficientes fignificant; alia tamen earum confideratio est quatenus naturæ dicuntur, alia quatenus modi. S. cundum illam respiciunt operationes ad quas actimantur; fecundum hane, dependentiam à subjecto quod modificant. Nam hi quoque modi etiamsi adserunt subjectis entitatem sive naturam realem, camque operativam; ea tamen quodarmmodo implexa & involuta est in entitat. subjecti è quo dimanat, & in quod ceu in subjectum recipitur, idémque suo subjecto sustentur. Merentur itaque hoc respectu suam confiderationem ut modi; & consequenter debitam diffin-14. Porrò, qui velit attente confiderare Suarii Disp. 7. de denominat, ésique entis entitas, nec diutids manet quain à ctionem's modis terminantibus, ut corum ratio modalis di-Hinche expendatur, postulant. Atque hæc de horum termimodis terminantibus majorem conciliet gratiam) è norum diffinctionibus.

CAP. III.

Quastio, An Natura substantialis in suo conceptu includat Subliftentiam fundamentalem.

> Naturam Grsubsistentiom ix parte rei differre.

I. T Iximus fuprà, Subsitentiam recte distingui in fundamentalem, & modalem; & illam includere perseipartes naturæ; hanc addere terminum concretionis & complementi, nimirum modum standi divisim, sive statum divifum, in se & per se seorsim completum. Hie ulterids subfistentiam fundamentalem prosequimur, eamque nature substantiali vindicamus. Clarisf. noster Metaphysicus, deceptus tatem in maxima propria vocis fignificatione, & specture ad

fortasse (ut supra insinuavi) ambiguitate nominis Subsissencitatem naturæ fubliantiali afferere videtur, aliquando eam supra recitata, vix aliter intelligi potest quam ut includens Ait enim includere totam itaque naturam à supposito co distinguere, quòd illa abstracte, Prima enim ejus naturæ deferiptio, entitatem substantiæ fingularis abstracte sumptam. perfeitatem in ratione naturæ. eidem aperte negat.

2. Verum articulo sequente cos refutat qui putant Natuhoc concrete, concipiatur.

1. Si loco naturæ fubstantialis, esfentia five formalis ratio ram & Suppositum tantum differre in modo confiderandi, mus: & quidem duplicitera mente authoris aberrare licet. ipfius fuppoliti, quà fuppoliti, nempe Suppolitalitas, fumatur. Hanc enim per Naturam non intendit Suarius, sed essentiam substantiæ cum suppositalitate in eodem supposito conjunctam. 2. Si putet naturam suppositi abstractam, a ter-Quanquam enim ex parte rei diffinctum. Siergò naturam abstraxeris, necesse est hunc terminum reddentem substantiam concretam præcî-Chm igitur ish terminus nihil aliud sit nisi modalis abstracte & concreté. Quare necesse est eum aliter intelligadantur abstracta quæ à suis concretis tantum ratione discrepant, ut Deitas à Deo : funt tamen alia quæ ex natura rei diffinguuntur; ut natura substantialis creata à subsistentia cum eadem concreta: de quali abitractione Suarius intelli-Sed cur nequeat intellectus totam substantiam creatam abstrahere? Respondeo, quia in creaturis terminus five modus quo substantia fit concreta est ens realed natura subsistentia, seguitur naturam abstractam substantiæ non includere eam sublittentiam. Atque hoc sensu & huc usque mino concreto ratione tantum differre.

assentior Suario.
3. Verum ubi ille passim ità de hac subsistentia trastat, Ejus error. quasi nulla esset alia fundamentalis & ad partes naturze pectans, ab co plane defideo. Non quòd negem dari fubfiltentiam modalem, que (ut à Suario frequenter exprimiest modus, terminus, appendicula, & complementum ræ, quæque nullam entitatem plane novam ei adfert, sed prasuppositam de novo modificat, & modificando aliter

Verdm ubi huic subsistentiæ este per se in maxime Nè videar autem complet five terminat : fateor, inquam, dari talem subsistentiam in omnibus substanciis creatis & completis à natura earum ex parte rei distinctam; atque hæc omnia similiter docet ippropria terminorum fignificatione adferibit, adeóque naturæ præter caufam à tanto viro dissentire, paucis conabor perseitatem proprie dictani five subsistentiam fundamentalem naturæ substantiali afferere. Sic igitur procedo. negat, cogor ab ejus opinione recedere.

Quod primò contrahit ens ad substantiam, primóque eandem & maxime distante atque radicali differentia ab accidente distinguit, spectat ad essentiam substantiæ : Sed esse alia creatura) primo contrahit ens ad substantiam, & maximè radicali maximéque distante disferentià ab accidente dibatur; Quia differentia quæ contrahit genusad speciem,eamque primo distinguit à specie opposita omnibusque aliis, eam etiam constituit. Nam differentia, ut est diviliva generis, ità est constitutiva speciei ; & constituere nihil aliud est, nisi per se (co sensu quo includit negationem sustentationis ab esse internum principium quod primò & radicaliter dividit stree distinguir rem ab omnibus aliis. Ratio enim rei in qua five constitutiva suiipsius. Fateor dari differentias acciden-Solæ ergo differentiæ esfentiales fundatur negatio radicalis speciei oppositæ est forma positiva tales; sed ex non diftinguunt species : dari quoque proprietates, que species quidem aliquo modo discriminant; sed contrahunt genus, primóque & radicaliter distinguunt spe-Hinc definitio quæ explicat naturam five essentiam cujusvis rei constat ex genere & differentia: genus autem oft pars esfentiæ communis; disferentia verò principalis & specifica. Ea ergò ratio quæ primò & radicaliter diffinguit substantiam ab accidente est de essentia, sive est disferentia stinguit: Spectat ergo ad escentiam substantiæ. essentialis substantiæ. Et sie probatur major. non primò & radicaliter. Differentia

constituti-

5. Ad minorem quod attinet ; Certum eft effe per se contrahere ens ad subitantiam. Quamvis enim non inhærere in subjecto, quoad essentiam plene constituto, contrahit ene ad substantiam transcendentem; non tamen idem contrahit ad genus univocum, nempe ad subitantiam prædicamentisem; con-

Esse per se

& consequenter non est sufficiens differentia ad hanc entis Ese autem per se (quatenus per ista verba negatur fustentatio ab omni alia re creata) sufficienter coneffe per fe in hoc fenfu non tantum includat negationem inhæfionis in subjecto prids constituto, quæ est esfentia substantiæ transcendentis, sed etiam inferiorem differentiam, nempe negationem fustentationis ab ulla creatura; necesse est contracom nulla sit alia ad quam per istam disferentiam contrahatur præterquam ad prædicamentalem, necesse est ad hanc illam stantiæ prædicamentali ese per se in hoc maxime proprio sensu Etenim de substantia transcendente quà tali dici nequit, eam sustentari à nulla creatura ; forma enim materialis est talis substantia, interimque à materia sussentatur : multò minds idem affirmetur de Accidente. Soli ergò subhat substantiam ad speciem aliquam subtranscendenter: trahit ens ad substantiam prædicamentalem. Cum contractionem.

6. Altera pars minoris, Substantiam primo & radicaliter & ab Acab Accidente distingui sua perseitate estentiali, illustranda & confirmanda est. Ex coautem hoc evincitur, quòd disferen-

tia, que contrahit ens ad substantiam transcendentalem, in nonnullis convenit cum accidentibus. Non enim includit negationem suffentationis ab alia creatura; atque hoc ipsum accidentibue commune est. Dices, naturam substantiæ transcendentis potid's confistere in co, quod non ineft in subjecto Sic enim suprà cap. 1. ex Arillotele definitur. Respondeo, dupliciter aliquid dici inesse in subjecto, vel ut in subjecto complete prids quoad esfentiam conflituto & terjecto, sid non ut accidentia, nempe non in subjecto prids ore modo fola accidentia funt in lubjecto; posteriore, rudimenta quedam substantialia; ut unio substantialis, subsisten-Que quidem inhærent in fubcomplete continuto & terminato: led ità infant, vel ut fubjecturn contrahentia ad speciem, idémque constituentia; vel ut individua fubstantialiter complentia, terminantia, aut unientia. Que nullis accidentibus competunt. Interea loci hæc rud'n.c. ia fubliantiæ hoc habent commune cum accidentibus, quòd inffentantur à subjecto creato, & non per se five suo minato; vel ut idem conflituens, uniens, aut terminans. tia modalis, forma materialis. ut accidens.

marte suffulciuntur. Horum ergò entitas neque primò neque radicaliter ens ad substantiam prædicamentalem contra-Cum ergò nihil præterea superlit quod hoc gnaviter perficiat, nisi ilta forma politiva perseitatis, in qua fundatur negatio fuffentationis ab ulla alia creatura, sequitur cam solam primò & radicaliter contrahere ens ad substantiam prædicamentalem, & hanc essentialiter constituere.

Substantie

in perpe-

non in ca-

tura energetica: needum satis constare cui parti compositiminds effentialem effe substantiæ qu.m subsiltentiam fundastantialem eam quæ in perpetuis, ab ea quæ in rebus caducis deprehenditur. Hæc enim realem compositionem admittit, 7. Dices, ex hac fententia naturam substantiæ in genere compositam este, nempe ex sublistentia fundamentali & naonis contractio entis ad substantiam primo & radicaliter de-Nam certifimum est naturam energeticam non mentalem. Respondeo, distinguandam esse naturam subilla minimé. Natura equi componitur ex natura materiæ & natura formæ equi: & hæc naturæ totius pars ab illa realiter differt; hae deltrui potest illa manente: ut in generatione & corruptione corporum quotidie cernitur. Certiffimum ergò elt, eam naturæ partem quæ caduca elt destitui sundamentali perseitate, & non este in maxima propria vocis significatione naturam substantialem. Quare anima equi, quia caret fundamentali subsistentia, non contrahit entitatem equi ad subfiltentiam in genere, sed à natura materiæ, quæ subsissit, eam nem quæ primo & radicaliter contrahit ens ad substantiam effe perseitatem fundamentalem. Verdm in naturis perpetuis, quales funt Angelorum, animæ rationalis, & materiæ primæ, perinde est five dicas, eas primò contrahi ad substantiam virtute perseitairs, sive nature energetice. Etenim in perpetuis natura simplex csi, neque sublissentia fundamentalis à natura energetica realiter aut ex parte rei discriminasubstantiam spectare ad conceptum perseitati, non ad natuponuntur ex partibus ex natura rei diversis, reche tamen di-Verum vel de his recte dicitur, contractionem entis ad Etsi enim hæ perpetuæ naturæ non comviduntur in inadæquates conceptus ratione cum fundamento n re ditinctos. Hi inadæquati conceptus jam habent fuas ram energeticam.

objectivas rationes in intellectu fatis diverfas. Si ergò de his an contractio entis ad substantiam prædicamentalem spectet ad conceptum sublistentiæ sundamentalis, an ad conceptum naturæ energeticæ, conspicuum ell spechare ad illum, non ad hunc. Natura cnim energetica Angeli sub hoe nomine, five fub hae ratione objectiva, non respicit neque confiderat contractionem entitatis angelica ad effe per fe in prædicamento substantiæ, sed ejus coaptationem & desti-Quare contractio entitatis Angeli ad effe per /e pertinet ad conceptum sublittentie, non natura energetica: quanquam hi conceptus ex parte rei non nationem ad operationes. diffinguuntur, ut dictum.

8. Hæc sententia porrò confirmatur ex comparatione inter Duplex m rupito ideza se duûm generum naturarum compositarum, quorum alteru-trum corruptibile ett, sed diversimodé. Ex ipsa enim diver-

fitate corruptibilitatis argumentum deducitur. Naturæ quæ componuntur ex duabus pluribuítve effentiis separabiliter unitis, in se habentibus suam sundamentalem perseitatem, ob separabilitatem duntaxat partium componentium corruptima rationalis & corpus humanum si separentur, homo in-terit; sed partes in quantum habent in se fundamentalem rabiles sunt, partes autem separatæ perpetud manent: ut animanent. E contrà, in ils que componuntur ex una parte que tionem essendi per se, neutra corrumpitur, sed ambæ perpetuò principiorum, fed & pars quæ caret propria perfeitate ipfo momento varationis peffundatur: ut natura materiæ per eft per se, & altera que non est per se, sed sustentatur in & à priore, non tantum corruptio sequitur ex separatione horum definit esfe. Hujus disferentiæ nulla ratio assignari potest, se eit, natura autem formæ materialis est per inhærentiam in materia; quare, facta separatione, illa permanet, hæc plane hac verè, feilicet forma materialis, opus habeat fulcimento nifi qued ille numpe anima rationalis, in se contineat talem entitatem que per se sive suo marte se sustentare queat: in quo & à quo sustentetur, & sine quo ne ad momentum superesse possit. Dices, contravium potids hinc sequi. Eò enim quòd forma materialis fit substantia, & non fit per fe, infertur formam materialem effe tantum substantiam transcendenipsum effe per se non esse de esfentia substantia.

tem, ad cujus estentiam non requiritur este per se, sed folumforma non participat naturam substantiæ maximè propriè sic Quin porids hinc colligiunr, effe per fe propriè diffin-Oure ca Minime itaque mirandum eft, si effentia substantiæ propriè dictæ, scilicet perseiras, non conveniat tali formæ, cum reipfa non sit substantia co sensu quo hee calem essentiam guere substantiam prædicamentalem à transcendente, & conque sit, nullo modo inferendum esse perseitatem non spectare dictæ, nempe prædicamentalis, sed tantum transcendentalis. fequenter esfe propriam illius, non hujus, esfentiam. modo non inhærere in subjecto prids constituto. ad esfentiam substantiæ.

Effeper fe 9. In non com- qua ca perere sub- ulla alia fifenia. quenter madali.

quod non competit subsistentia modali, necessariò ad partes naturæ adscribendum est. Jam verò ea substantiæ ratio qua se. ctat, ex eo constat, quòd ipsa ea subsissentia modalis depen-deat & sussentiat natura. Hoc probabile putat Suarius. lem cum modali confundit. Quo respectu eadem assertio partim vera, partim salsa, dicatur: unde sortasse ille putavit eam esse probabilem. Nequivit enim satis dilucide argu-Rione subsistentiæ in fundamentalem & modalem, propositio, 9. Insuper hoc idem evincitur, quòd illa ratio substantiæ qua ea per se sustentatur (coque respectu non depender ab ulla alia creatura) non competat subsissentiæ modali, & consestantiam metaphysice compositam in naturam & subsistentiam (naturæ modum) resolvunt, camque compositionem solam realem ese asserunt. Quicquid ergo in supposito reperitur suo marte sustentat non spectat ad subsistentiam modalem; propolitionis pronunciat est, quia subsistentiam fundamenta-Verdm admiffa diffinquenter spectet ad naturam substantialem. Omnes enim subspectat igitur ad partes naturæ. Qued verd ad illam non spe-Difp.34.f.6.n°.9. & argumenta in contrarium adducta folvit. Verum enimvero ratio ob quam ille hæsitanter de veritate alioquin confusa & dubiæ veritatis, in duas distinctas & manifelie veras resolvetur; nimirum, Subsistentiam fundamentalem non dimanare à natura substantiali, &, Subsistentiam momentis alterutrius partis refpondere. dalem manifeste à natura dimanare.

Quod ad priorem attinet, ea proculdubio vera est. Nam subsistentia sundamentalis, sive essentialis, neque realiter ne-

tur, per fe sustentatur, sustentans & sustentatum ex parte rei Eo enim quòd inque ex parte rei differt à natura substantiali : Est enim ipla Si enim aliud sit id quod sustentat ab eo quod sustentatur, non amplids sustentat le, nec per se, sed per aliud, & Cuftentans est à re sustentata diversum. Natura autem substantialis à nulla alia creatura nisi à seipsa sustentatur. ea intrinseca subsistentia per quam subsistit. Ità ut per se submentalis hæc subsistentia neque realiter neque ex parte rei trinseca fit, intra essentiam substantiæ includitur : Quod emodalis, non autem fundamentalis, quæ tantum differt ra-Siquidem ubi id quod fustenta-Ovare respectu creaturarum ipsa est per seipsam, sive ipsa est filtere hoc modo dicat intrinsecam natura entitatem in seipía, & in nulla alia creatura, fundari. Quocirca funda-D. Thom. asserit suppositum creatum necessariò includere aliquid extra essentiam speciei. Hoc extra est subsistentia tione, live ut inadæquatus conceptus, ab essentia sive natura nim non includitur in ea esfentia est extra eandem. ab esfentia substantiæ, cujus est, disfert. fustentatio naturæ per fe. fubstantiali. idem funt.

10. Ad alteram propositionem devenio, Subsistentiam mocompleta. Etenim in eo statu ad complementum nulla ei pars deest: imò, addità alià naturà aut parte, cessat status divisus, codémque momento cessat status in se completus. dalem manifeste à natura dimanare. Hic ad partes Suarii me confero, Hanc sublistentiam esse tantum modum à natura Eò autem quòd na-Ex ipsa enim additione, quod antea completum erat fit pars, lis live status completus à natura, quatenus est divisa ab omniresultantem, quatenus ea divisa est ab omnibus aliis naturis. Impossibile autem est ut natura, sie divisa, non de se dimanare enim repugnantiam, naturam sic divisam nec esse partem almanet amplids ut pars. Quod enim dividitur non jam communicatur ei à quo dividitur; utpote ad communicationem tura aliqua non sit alterius pars, necessariò est in se tota & & catenus incompletum. Quare refultat fublistentia modafaciat statum in se & per se seorsim completum. Implicat terius, nec esse totum in se. Pars enim à suo toto divisa non totius & partis saltem requiritur unio.

i tiam modalem à naturi di-

Suarri noand fenten-

II. Pluribus aliis rationibus hoc confirmari poteft, quarum fententia expendenda ell. Disp. 34. f. 4. nº. 29. express as-ferit perseitatem non spectare ad essentiam substantiæ. Alio, dum qui omnino excludat dependentiam & unionem altualem eura (ut dixi) islorum verborum [cse per se:] & quoniam subaliquæ forte occurrant capite sequence. Hie potitis Suarii aliquo sustentante: & de boc negamus este essenialem explenita proprie fabliantialis nature, quandoquidem ablato loc modo,poteft inquit, modo sumitur per se, ut dicit talem altualem effendi moexhitentia natura conferenti: ut in Christi Humanitate fadun Ego verò puto Suarium hic deceptum effe ambiguitate exiftimaile sublistentiam quoque modalem in eadem ratione positam esse. Non enim distinguebat subsistentiam essentialem a modali. Siquidem effe per se quod hie definit confusum quid est: Includit enim duplicem negationem, alteram suf-Male igitur duas acceptiones negatio fullentationis ab alia creatura oft perfeitas funda-Ubi ergò dicit conservari Humanitatem Charin absque negadicta: at negatio unionis cum aliquo alio est perseitas modalis, quæ ubicunque adest terminat & complet naturam substantialem, & ex abstracta efficit concretam & completam. tione fuffentationis aut unionis cum alio fuffentante, confusus est. Etenim ea Humanitas non sustentatur ab ulla alia creatura, & eatenus includit perfeitarem Mativem fib-thantiæ creatæ; cujus forma, etti in se sit poucive, isestiume tamen à nobis concipitur per meationem pertectivani, (quæ sub se perpetuò occultat formam positivam,) inquam, per per viam negationis perfective .xrimuut formalem rationem perfeitatis esfentialis sive fibilitentis findamentalis, quam, inquam, Humanitas Christi in se manifest includit: negationem fuffentationis ab uila alia creatura; que verba alteram autem perfeitarore, que describitur per negationem unionis substantialis cara alto, certissimum est cam non includere; actu enim unitur fubiltentiæ Divine Verbi. Quare perseitas quæ explicatur per negationem sustentationis ab alia creatura est faitem ex natura rei diffinctu. b ea que experseitatis, duásque rationes subsistentiæ, confundit. mentalis, queque essentialis est omni substantiæ rentationis, alteram unionis.

alio. Non recte igitur infert Suarius exfisentiam substan-tialem non actu includere perseitatem, (si de essentiali inprimitur per negationem unionis fubstantialis cum quovis Si enim natura fubtelligatur,) sed aptitudine tantúm. Si enim natura sub-stantialis sit actualis, est actu per se; sin potentialiter suma-

tur, est potentialiter per se.

12. Cæterdin Clarisf. Suarius negat esse per se omnino ad esse Sublianquid confequens, five ut quid refultans ab eadem. Hinc eceptam substantiæ definitionem corrigere. Eam non esse nim ausus est Disputatione laudata f. 8. nº. 11. vulgo reamplide (directe) ene per fe subsitene, fed babere talem effencias principium illim. Exe deleripto multis modis man-ca & infufficius est. Nam primò, nullam abfolutam sub-stantiz entitatem sive quidditatem exprimit; sed nos retiam & naturam cui debeatur fublifientia, fen que ex fe fit fuffijicit ut cam intelligamus ad quid confequens five refultans, natura substantialis in se absque respectu ad modum resul-tantem? Si enim in se nullam habeat naturam absolutam, nempe ad modum complentem. At dic, quæso, jam, quid est quì potettesse principium talis modi? Porrò, secundò asserit Doctiff. vir,f.7. 110.17. folam naturalem dimanationem ipfins fubsistentiz este à natura, ut natura est. Icem, 6.6.10.31. selà di-vinà pientià impediri p se resultationem modi substanta à na-Insuper s. 6. no. 18. naturam ese maierialem causam sub-Gientie. Oportet autem ca entitas cui debentur hec encomia ift in se entitas stabilis sive firma, & non dependeat ab alia creatura ut iit; imò ut fit ima & ultima bails & fulcin en im suipsius, entiumque sibi superstructorum aut à se resultantium; hoc cft, ut fit natura effentialiter per fe, etiam antequam subliffentia personalis ei additur, aut ab eadem refultat. Insuper requiritur non tantum ut stet stabilis in se,sed ut ichum five fulcimentum natura alicujus operativa, ne alids aliquas actiones, passiones, cessationes, motum vel quietem. it principium quoque operativum, nimirum, ut fit quasi subfit inutile quid & frustá. Est ergo entitas quæ coaptatur ad Atque aded habemus jam naturam substantialem spectabilem, entitatem quippe fundamentalem, firmam & stabilem, hoc eff, per se subsidentem, suaque natura energetica imprægnatam. Atque hæc de Natura quatenus essentialiter per se subsissit : Reltar altera perseitas à natura resultans, eámque complens, proximo Capite explicanda.

CAP. IV.

In qua re consistit ratio subsistentia modalis.

Subsiftentia I.

Xplicuimus Capite præcedente naturam substantialem, eique fundamentalem subsistentiam sive perseitatem vindicavimus: superest altera Subfitentia acceptio, qua modulis est, naturámque in ratione sub lantiæ concretæ complet & terminat. Natura enim, (prout à nobis concipitur,) per se licèt efsentialiter subfistat, non tamen integra eff, sed quodammodo incompleta, & metaphysice abstracta: ut Humanitas. Caret ergò aliquo termino præcifo, quo restituto, siat iterum sub antia concreta & completa. Duo igitur hîc quæruntur. Primum, quid illud sit quod in abstractione nature substantialis pre-Secundum, an id quod fie praciditur à natura abstracta ex parte rei differat.

2. Quod ad primum attinet, inter Philosophos propè convenit, id quod præciditur appellari & este subsistentiam quan-Quid autem per illam subfistentiam intelligendum sit, vix satis apertum est. Qui Scotum sequuntur nihil aliud esse putant nisi negationem sustentationis ab alio. Verdm hæc negatio haud fatis circumscribit hanc subsiltentiam, ne quidem quatenus ea negative concipitur; nedum quatenus elt Primum, quòd formalem subsiftentiæ rationem ponat in nefiftentiæ modalis quatenus negative concipitur explicet per enim sunt quæ contra islam descriptionem objici possunt. Secundum, qued verbis illis [ab alio] suftentationem non satis restringat. Tertium, quòd essentiam subnegationem sustentationis; cum potitus consistat in negatione in re actus positivus & fundamentum istius negationis. gatione. Entitatem

3. Esfentiam Sublissentiæ non confifere in pura negatione ex co innotescit, quòd negatio à Scoto ei adscripta sit neunionis cum alia natura. De his ordine.

ublifentie

gatio perfectiva; quæ, in re, implicat formam positivam in Sultentari enim ab alia re creata manifeste perfectio, in re, politiva est, utcunque negative à nobis expo-Negatio autem qua exponitur elt negatio negationis, quæ perfectiva, non ea quæ defectiva aut privativa, pro posiimperfectionis est & privationis. Saltem ergò implicitè in Omnis verò enim negationes in natura non immediate opponuntur, sed altera elt forma positiva. Porrò, è duabus negationibus ea tiva est habenda. Chin ergò negat:o fustentationis ab alio fit negatio alicujus privationis, ultimò refolvitur in formam politivam privationi quam negat oppolitam. Interim largi-Hoc enim plurimis aliis mur Scoto iublistentiam fundamentalem (de qua priore Capite egimus) in se continere negationem sultentationis ab ulla alia creatura, & per talem negationem reche explicari sive privationis, quæ resolvenda in formam positivam. se continet negationem alicujus perfectionis. posse, quanquam, in re, sit positiva. formis politivis commune eff. qua fundatur.

Suftentatiovenit. 4. Secunda objectio contra descriptionem Scoti sumitur à verbis[ab alio,] quæ non sais restringunt sustentationem quam sublistentia fundamenta'is negat. Etenim negatio lustentationis ab omni alio foli Deo appropriatur. Omnes enim cre-

rialis & subjediva, que respedu creaturarum ultima est, Doo atura esentialiter dependent à Deo; & vel ipsa causa mateessentialiter subordinatur. Causa enim prima essentialiter superior est omni secundá: & consequenter omnis causatio creatura, vel ipsius materia, subordinatur causa prima quà efficienti, ita ut Deus effective & immediate concurrat cum maceria & forma in caulationibus fuis. Ipsa ergò sustentatio quam ministrat subjectum accidentibus, aut materia forme substantiali, eit etiam effectus Divinæ virtutis concurrentis. Causa autem prima non concurrit ut causa materialis, quia hoc imperfectionis est; sed ut causa efficiens, qua perheit quicquid ulla causa secunda cujuscunque generis producit. Hac omnia luculenter probantur à Clarist. Suario Disp. 22. Non enim repugnat esfe duas causas immediatas ejusquò lectorem referimus. Constat itaque nihil ità à natura sullentari, quin idem quoque immediate à Deo sussentetur, quanquam non codem modo, neque ut à causa moteri-

igitur Scotum, ubi dicit subsistentiam esse negationem sustengationem suftentationis ab alia creaiura. Eam enim suisse Exidimo tationis ab alio, ità intelligendum esse quasi dixisset, esse nedem effedus, modò sint essentialiter subordinatæ. mentem Scoti verifimile eff.

Negatio bac non speB at ad subsilenniam modalem.

negative exprimenda sit, consistere in negatione unionis cum alix estentia substantiali: sin positive, in ipso este per se seorsim, tive in este acin diviso ab omnibus aliis. Si enim natura vere iubstantialis non sit unita alteri, sed stet acu divisa ab omnibus aliis, est eo ipso in se & per se seorsm completa & incomrum quatenus ponit sublissentiæ hujus rationem in negatione: cui ego quoque, ut ex suprà dictis liquet, eo respectu asfentior. Verum cum Clariss. Suarius Disp. 34-s. 2. nº. 8, 9, &c. videtur Scoto concedere, subsistentiam modalem quatenus complentem, & abeadem refultantem: nego tamen esse ta-lem acum à quo negatio sustentationis resultet. Quare lapsum Suarii puto, ubi mutat substantiæ descriptionem vulgo receptam, afferendo esfe per se non spectare ad esfentiam ram substantiæ, & effe fundamentalem rationem ejusdem, & negative concipitur confiltere in negatione fustentationis ab alia creatura, ego ab illo dissentio. Agnosco quidem hanc subsissentiam recte concipi posse tanquam actum naturam five effe per fe. Hoc ergo hie monstrandum est, subsistentiam modalem, five refultantem à natura cámque complentem, non confishere in negatione sustentationis ab ulla creatura; sed, si 5. Superest adhuc tertia exceptio contra descriptionem datam, si qua nimirum ea applicetur subsistentiæ modali, quasi hujus essentia in negatione sustentationis ab alia creatura Supra probavi hanc negationem spectare ad natuconsequenter non spectare ad modum à natura resultantem. Fateor Suarium alio nomine sententiam Scoti refutare, nimisubstantiæ, sed babere talem naturam eni debeatur

turas duorum pluriumve elementorum diversæ speciei inter se uniri; suppositalitas inde resultans clare diversa fuerit ab ea alterutrius eorum si feorsim starent. Quare, hoc dato, na-6. Probatur hæc thesis, primò, quia neque sustentari à se neque negatio suffentationis ab alia creatura sufficient ad naturam substantialem complendam. Supponamus enim na-

complemen-

non fufficit

fura

Cap. IV.

turæ istorum elementorum fuerint communicabiles diversis Junctæ enim suppositum diversum conficiunt ab eo quod alterutrum seorsim faceret. Im verò hoc istis naturis non propterea accidit, quòd in misti. one ab alia re sustenteur; sed, quòd modò cum elemento diversæ naturæ uniantur, modò ab codem dividantur. Quanquam enim alterutrius natura seipsam sustentare supponeretur; non tamen effet suppositum, si unireturalteri : sinalteru-Quocirca status divisus est id quod constituit suppositalitatem, tra staret divifa, absque alia mutatione resultaret suppositum. Refpondeo, in personis compositis unionem quidem esse requisitam ad re-sultationem personalitatis; sed eam solam nec esse sufficiennon sustentatio suipsius. Dices, à duabus naturis junctis re-Si enim duabus naturis unitis addatur tertia, Suppositalitas, quæ alioquin à duabus solis resultaret, suspenderetur, & nova emergeret; quòd duæ naturæ unitæ non forent, addita tertià, in statu Quamobrem status divisus est ipsa ratio quæ cum natura substantiali proximè suppositum confultare suppositum vi unionis, non vi divisionis. tem, neque causam occasionalem proximam. suppositis diversarum specierum. diviso ab omnibus aliis.

nem, sed per ablationem; nam per additionem potiks sit plusquam jamper ad-7. Dices, argumentum Suarii contra Scotum Disp. 34. f.2. Rem fieri no. 15. hoc coarguere; rem non fieri incompletam per additio- incomple-O aliam omnino completam: in boc enim maxime verum babet completa, fi it d lice at loqui. Ex boc antem sequitur ulteriks, non posse intercedere substantialem unionem inter talem substantiam illud axioma, Ex duobus entibus in actu, omnino scilicet completis & perfedis, non fieri unum per se: Nam si utrumque componennem nibil amittat quod necessarium ad illud complementum, inad constituendam substantiam per se unam ordinentur, &c. Refoodeo, aliquid completum dici vel ratione magnitudinis in tium in genere substantie completum & integrum sit, & per unioquantitate continua, vel ratione numeri partium in quantitate discreta; & utrovis modo, sive in desectu magnitudinis, live numeri partium, res nou fit incompleta per additio-Verum datur alius modus quo res redditur incompleta; nimirum, quo quod in se est totum fit alterius pars: &

hoc modo quod in statu diviso erat completum, additum sive nim quod alteri unitur auget ejus partes cui additur; sed in-teriin suamintegritatem perdit. In additione sive in unione continuationis, due guttulæ aquæ divifæ duo completa inditura, elementa feparata completa funt; in mixto, funt paraliis, esse proximum requisitum quo à natura resultet sive diunitum alteri redditur incompletum five pars alterius. Id evidua funt ; conjuncta, funt partes & incompleta. In mixtes elementales & incompletæ. Constat ergò statum separatum, sive divisionem cujulvis naturæ substantialis ab omnibus manet complementum subiffentiæ, hoc est, status sive modus essendi in se & per se seoriim completus; cum iste modus à nulla natura refultet nifi prids fit divisa ab omnibus aliis.

> Statum divijum non esse puram negationem.

non fieri unum allu, reche sibi satistacit per ista verba addita, & per unionem nibil amistat. Quod enim unituralteri perdit suum complementum, quod antea in statu diviso habuit; ut 8. Ubi verò urget Suarius, ex duobus entibus aciu completis duæ lactis mensuræ unitæ nou sunt amplids duo individua completa, sed partes unius tertii. Perdunt itaque statum effendi separatum, tive perdunt suum esse per se seorsim compleram negationem, sed actuni five modum positivum in quo ista negatio unionis cum ounii alia natura fundatur. Negatio id aliquid este necestariò positivum. Divisio hujus ab omni alio tum. Dices, hoc esse per se ab omnibus aliis divisum nihil aliud effe nifi negationem unionis cum alio. Respondeo, non esfe puenim unionis cum alio supponit aliquid quod non unitur, atque efficit ut idem nullius lit pars. Refultat ergo à natura, oc-casione talis divisionis, esse in se completum, in quo fundatur negatio unionis cum alio. Com cuim occatione divisionis ab omni alio natura se compleat, necessariò fit ejus complemensublata hac negatione, ponitur iterum unio cum alia natura, cui communicatur ut pars; & confequenter, pelità unione, cessat complementum prioris nature; posito complemento, cessat sive negatur nova unio. Hoc complementum concipitur per modum actus five thatus resultantis à sundamentali naturæ subfiltentia. Eft enim achus foli naturæ sub iantiali appropriatus, quatenus ea in se habet sublistentiam fundamen-Altera enim pars naturæ, quam energeticam voco, fi tum includat negationem unionis cum omni alio.

tura energetica, sed destituuntur propria perseitate essentiali; onis definunt esse. Hinc evincitur statum separatum esse modum subsistentiæ sundamentalis, à qua sola radicaliter dimaseparetur à sua fundamentali perseitate, illico evanescit : quemadmodum cernimus in formis materialibus, quæ funt nanon ergò ferunt statum separatum, sed in momento separatinat, cuíque intime adhæret, ità ut ab cadem non realiter, sed tantum modaliter, sive ex natura rei, differat. Hinc quoque, utì arbitror, gravissimi Metaphysici hactenus confuderunt subquod illa huic addit, scilicet soldm statum sive modum essendi per se seorsim completum; quem sola subsittentia fundamentalis producere, & absque interitu sustinere, potest. Accimodalis & complens resultet. Quare propria est solius sub-Tantillum enim eft dentia enim & formæ materiales instanti separationis succumbunt & definunt esfe, quod careant radicali perseitate, è qua fistentiæ fundamentalis prærogativa, posse se terminare & complere, à se subsistentiam modalem, sive statum essendi per fiftentiam modalem cum fundamentali. fe feorfim completum, propagando.

Non me latet unionem continuationis, respectu solius Unionem quantitatis, non effe substantialem, sed accidentalem; & quantitatem rei absque mutatione speciei continuari aut dividi posse. Duæ enim guttulæ aquæ, sive continuantur sive dividuntur, servant speciem aquæ, sed numero distinguuntur. quoad essentiam distinguuntur; ut pars sphacelo correpta jungitur sanz, & ligni virentis pars continuatur putridæ. Quare unio hæc continuitatis respedu solius quantitatis nec tatis fæpe conjung tur unio substantialis; nempe ipsa subunio subitantialis eft, & mutat Itatum substantiarum à separato ad conjundum. Unde ex duobus individuis fit unum æcasu mutari, manente specie, & esfentia. E contrà, in posterioribus instantiis solvitur unio tam substantialis quam essenca diffinguenda est unio quantitatis ab unione subjectorum Similiter duo corpora continuantur quoad quantitatem, quæ Verdm cum unione quantiquivalens duobus. Constat igitur modum substantialem in hoc tialis, manente quodammodo continuitate quantitatis. Quocirjecha quantitatis entitative (ut loquuntur) uniuntur. elientialis eft nec fubitantialis.

ejufdem. Etfi enim divifæ effentiæ quoad quantitatem conti-

Impollibile enim eft ut subjecta materialia quantitate non materialis substantia continuo ductu protendatur absque sua Quamvis igitur divisio quantitatis accidentalis fit, fieri tamen nequit quin ea divisa dividatur una subnon producit essentialem mutationem, at duntaxat substantialem, simulque numericam. Quare subsistentiæ mutatio non perpetuò denotat mutationem naturæ, sed hanc esse commucontinuatà substantialiter continuentur: se mutud quidem contingere queant, sed hoc summum est. Repugnat enim ut nuari queant, ut ex instantiis datis constat; non tamen seri divisà quantitate, dividitur ipsa unio subjectorum ejusdem. potest ut quantitas dividatur manente esfentia integra: nicabilem pluribus suppositis. continuatione.

Creaturam fine fuhlfrentia este impostibi-

staurandæ. Cæterdm corpora quodcunque genus bisecta ex uno duo individua funt: similitérque corpora in partes partes dividuntur; & quodlibet individuum propriam sub-listentiam modalem se respective complentem nanciscitur. Novus enim status substantialis à subsistentia fundamentali ut discriminemus fluxibilitatem rerum naturalium ab ipsa cafensibiliter non mutentur, quódque particulæ abrafæ fensim fine sensu auferantur, non dicuntur mutaffe sublistentiam modalem; sed esse perpetim in statu fluxili, & per vices inaliquotas, aut haud magnopere quoad magnitudinem difcrepantes, divisa, in tot individua nova resolvuntur in quot occatione divisionis refultat. Hoc obiter advertendum putavi, 10. Sciendum autem est, omnem divisionem substantiæ non dare sufficientem occasionem cur resultare dicatur utrinque nova subsistentia. Fateor aliqualem mutationem cuilibet maslæ materiæ, detracta minima particula, contingere : fed ob continuum fluxum rerum naturalium modica mutatio pro nulla habetur. Interim particulæ abscissæ nova individua funt & reputantur. Corpora veròà quibus abraduntur, quòd rundem mutata subsifientia.

dieur. Non posse creari substantiam in qua suppossum a natura non dis-Ratio autem cur bac distinctio sit necessaria in omni substantia creata bac infinuatur a D. Iboma in dicto Quod. 11. Hic quoque expendere lubet difficilem illum locum tinguatur, &c. Divus Tho.

libe

libet & tert. part. quest. 2. quia nulla est possibilis substantia Creatura, quia finita, necessariò inadæquata est toti latitudini (non tantum generum superiorum, sed &) in-hmæ speciei. Genus enim latius est qualibet specie, & species creata in qua non fit aliquid extra estentiam speciei. Hac Suarius: & paulo polt, no. 13. Difficile autem eft vim bujus rationis intelligere, & rationem ejus reddere, &c. Suarii ambages fequi non pardm faciunt hæreat : Meam itaque sententiam paucis apeinfima plurium individuorum indefinite capax est. Quodliber lubet, quòd prolixids in rebus que ad sequelæ illustrationem ergò individuum quod non compleat totum genus aut totam speciem potest communicari alteri, sive ejusdem sive diversæ Requirit ergò complementum quo terminetur in fe, & reddatur omnibus aliis individuis, cujuscunque generis aut specier, incommunicabile. Solus Deus omnem plenitudinem entitatis in fuam naturam absorbet; quævis creatura limitara portiuncula contenta eft. Hinc omnis natura seu estentia finita uniri alteri vel communicari potest. Supponit enim aliquid extra se cui communicetur; quod infinito non com-Quod autem in se incompletum est non penitus abhorret ab unione cum alio. Nondum enim se undique muergò adhuc cum alia natura coalefcere, & fe alteri communicare. Quare natura adhuc quodammodo communicabilis est, nivit & terminavit complemento incommunicabili. & fola fublistentia complens cam uni restringit.

12. Accipit hac Suarius, quali D. Thom. per communicabilitatem hanc naturæ, communicationem ejus fuis individuis ris; fed si fuperveniat ei subsittentia complens, incommunicabilis redditur. Hoc evidenter probatur, quia due nature fubltantiales unitæ non eadem sublistentia qua alterutra seor-Natura itaque individualis communicabilis est diversis suppositis. Complementum verò quo natura incommunicabilis redditur non est altera natura, que non minds in se interrainata est,) sed quid extra estentiam seu naturam speciei, cique additum, & candem complens. communicationem individualis naturæ diverlis suppolitis. Nafiftentiæ ejusdem, non est incommunicabilis diversis supposiintenderat. Verdm necesse est intendat (si velit esse verus) tura enim individua folo nomine perfeitatis esfentialis, & exim terminabatur terminantur.

cabilitas ab universalitare differ-CommuniRatio itaque, secundum D. Thomam, cur substantia creata re-Ratio autem cur communicabilis soret, est, quòd cum aliis naturis uniri possit, & sic novam subinde sublistentiam postulet. quirat aliquid extra esfentiam speciei quà compleatur, esf, quòd aliàs communicabilis esset pluribus suppositis.

adventum subsistentiæ: asserit autem Suarius naturam in se 13. Dices, naturam esse completam in ratione natura ante completam non posse uniri alteri, Disp. 34. S. 2. nº. 15. Alioquin, inquit, nulla ratio reddi porch ob quam inter persons non fit immediate intercedere substantialis unio & smiliter inter nainras substantiales & completas, ut natura sunt. Tota enim ratio eft, quia cem fint complete in sua ratione, nec nature postune uniri ad complendam unam naturam, nec persone ad componendam rum ità esse comparatas, ut ineptæ sint uniri cum ulla alia natura; de qua tam n re nihil pronuncio: & ex spirit bus forsitan solam Animam rationalem ità conformatain esse ut cum alia natura un'atur. Quin & ipecificus corporis apparatus ad eam unionem requiritur; ita ut extin to spiritu vitali illa unio continuari nequeat. Non ergo negandum elt quin ex parte naturæ aliquid requiratur, quo ad unionem cum alia natura disponatur: ut fortasse in nonnullis naturis ex unione resultet persectio aliqua que separatis deerat, unde sequitur melioratio conditionis: similitudo quoque magnum est unionis principium; hinc similia facillime congregantur & uniuntur. Sunt & plurima alia unionis media, minoris licet notæ, quæ ad uniendas naturas conducunt, de quibus tamen hîc agendum non est. Mihi verò alioquin va'de dubia est. Suarii assertio, qua dicit duas naturas in se ratione naturæ completas non posse uniri inter se sub communi subsisten-Existimo naturas in ratione naturæ completas non necessariò abhorrere ab unione portio, congruitas, coaptatio ad cohabitationem, &c. quibus cum omni alia natura. Fateor dari quædam requisita ex parte naturæ ad unionem,qualia,mutua conformitas,fimilitudo,prociunt certas naturas, non omnes. Ea enim natura quæ cum hac vel illa unionem respuat, cum alia sortè unionem ultro earum unio facilids procuratur. Verdin obices unionis respitia. Hoc enim videntur ista verba infinuare, nec naince pol unam personam, &c. Respondeo, naturas fortasse fint uniri ad complendam unam naturam.

ambiat : ut cera societatem spiritus vitrioli spernit, olei con-Quare certum est naturas non codem modo incommunicabiles esse quo sublistentia, naturásque ex parte naturæ completas aliis similiter completis communicarentur. Quanquam igitur alia naturæ alias aversantur; ratio biles esse, modò alio respectu ad mutuam unionem ritè compahac vel illa imbuantur. Quare incommunicabilitas suppositi tamen aversationis non est, quòd in se sint natura completæ, sed quòd aversa quadam dispositione ad unionem cum subsittentiæ modali, non naturæ, tribuenda eff. greifum amplectitur.

Principum cabilitatis 14. Miss itaque naturali aversatione unionis, (quæ extenditur ad certas, non ad omnes, naturas,) aliud principium incommunicabilitatis inveltigandum est. Naturæ enim de se

non undique fatis ab alterius naturæ incursione muniuntur. Manent enim adhuc abitracta & incompletæ, necdum ter-Imò naturæ incommunicabilitas non satis arguit ejus persectionem. Natura enim Divina, quæ persectissima est, nihilominus communicabilis est Trimino complente sigillantur. Dices, naturas angelicas ob perbus Personis. Supponamus igitur sive per impossibile sive dato, resultat nova personalitas realiter distincta ab alterutrius personalitate propria. Quare sublata præsente personalitate, alterutrius natura erit de se alteri communicabilis. Ratio ergò cur acu non communicatur, neque fortasse communicari poteft, est immutabilitas subsistentiæ modalis, quå eorum natura munitur & terminatur, ne aliis communicetur. & consequenter ed non communicari, quia stabiliter Verbum potuisse assumere naturam angelicam; & consequen-Utcunque lit, hinc evincitur naturam angelicam, fi alteri uniatur, eidem communicari, & deponere subsistentiam propermanet in statu quo est ab omnibus aliis divisa, quo redditur incommunicabilis. Hinc quoque evincitur ad Angeli individuationem incommunicabilem requiri aliquid extra essentiam speciei, nimirum statum divisum ab omnibus aliis, secundum ter non absolute repugnat isti naturæ (suspensa ejus sub-D. Thomæ illationem. Porrò, contendit Suarius Divinum secus, naturas duorum Angelorum inter se posse uniri. fiftentià) omnis communicabilitas. fedionem effe incommunicabiles.

15. Verum quicquid sit de naturis angelicis, (quæ nobis stemia.

creatas uniri posse nutată subsi-

vel diversi generis, facile committuntur & uniuntur. Mutant se completæ sunt : interim si restituantur per divisionem ab fere ignotæ funt,) certissmum est naturas materiales, ctiams completæ fint in ratione naturæ, posse facillime, mutata sola subsissentià, inter se uniri: ut duæ guttulæ vini, vel ejusdem autem hoc casu statum seu subistentiam modalem, manente natura. Ubi verò naturæ unitæ funt diversarum specierum, ut vinum & saccharum, r:sultat natura quoque composita. Naturx enim alioquin completæ funt incompletæ ex unione cum aliis. Sunt enim jam partes alterius, cui ut partes communicantur, novúnique flatum fibi afcifcunt, nec amplids in omnibus aliis in statum pristinum, complentur in se absque alterius adminiculo. Quapropter Suarium potids intelligerem per naturas incompletas voluisse naturas ineptas miniméque conformatas ad mutuam unionem, quo sensu verior fuerit. Aqua enim & oleum haud facile uniuntur, nifi sal aut spiritus aut terra interveniat : quibus additis ità temperantur ut uni-onem postea haud disficulter admittant. Verum Clariss. Suapletæ sunt, eo solo quòd sint completæ cum aliis uniri non Naturæ enim elementorum scorsim subsistentes comtura completa ratione prafentis status, mutato statu, cum aliis naturis uniri possunt: nec obstat quòd naturæ priores crant in suo genere completæ. Naturæ itaque absque subliftentia non funt omnimodo incommunicabiles, quanquam ob alias caufas cum aliis naturis promptiùs, cum aliis ægrids, rius vix satis fibi constat, si putet naturas quæ feorsim completæ funt, & interim ad mistionem coaptantur.

cum aliis vix omnino, uniantur.

16. Dices, Clarist. Suarium Disp. 34. f. 5. nº. 1. assere, subsistentiam non minds divisibilem esse quam naturam, & consequenter videri reche inferri non minds esse communicabilero. Respondeo, Suarium valde confuse & perplexe de hac Subsittentia enim fundamentalis est inadæquatus conceptus spectaus ad naturam substantialem, à qua non rea-liter differt; miniméque mirandum est si divisibilis sit & Hoc folum argumenta Suarii num. 2, 4, 7, 8, &c. manifeste evincunt. Loquitur enim de subsistentia partiali, quæ perpetud fundare loqui, quòd non diftinxisset subsistentiam fundamentalemà communicabilis, quemadmodum ipfa natura.

> Suppositalitatem non esse divisibilem.

Cap. IV.

mentalis eft, non modalis & complens. Illa fustentat quamlibet nature partem : hæc toram, & tantum totam, termi-Illa in homine partim spiritualis est, partim materia. lis: quæ sustinet animam, spiritualis eft; quæ corpus, materialis: hac in homine resultat ab anima & corpore, quatenus stant divisa ab omnibus aliis naturis, in se unita, & per se seorlin completa.

. Verdm, ne variis Indivisibilitatis acceptionibus con- Varie acfundamur, Suarius f. 5. nº. 5. eam ic diffinguit: Ut ergo rem ceptiones latis. totam declaremus, supponimus duobus modis posse aliquam rem dici indivisibilem. Uno modo, quo omnino ex nulles partibus con-

star; ur Angelur, vel punctus: alio modo, quia licer composita str. vel est indisolubilir, ur substanta cali; vel, si disoluriur, exquod interdum in utroque extremo contingit, ut in minimo naturali, trems ex quibus componitur conservari non possur extra totum: E in toto beterogeneo quoad aliquas partes principales; interdum verò in altero tantem, ni in brachio, si toto dividaine, quia non manet idem quod antea erat. Omnibus ergò bis modis intelligi potest subsistentiam esse indivisibilem : quis autem illorum verus str, superest declarandum. Verdim præter hæc indivisibilitatis genera, datur aliud, quod tamen fortasse reduci potest ad istud, in quo extrema divisa nequeunt conservari. Consisti in eo, quòd res indivifibilis nequeat dividi in plures tales. Indivifibilitas hoc genus in fubfiantiis appropriatur fuppositalitati, sive personalitati, & non videtur differre ab incommunicabilitate. Persona enim non est divisibilis in plures personas, aut plura supposita, hoc est, persona non est communicabilis; sed si dividatur, suppositalitas quæ præfuit deautem Suarius hoc loco non expresse mentionem divisibilitatis hoc genus facit, eam tamen agnofcit & explicat Disp. 5. s. sinit este, ejusque loco nova suppolita resultant.

1. nº. 3. eandémque nº. 4. & 5. efficaciter probat.
18. Orod verò Suarius confuse complicat duas subsistenia tias, ex ejus verbis in diversis locis inter se collatis facile con-Eadem fectione, nº. 26. Subfiftenia, inquit, eft supplementum rei in ratione per se stantis, & independentis ab aliquo suffentante. Aperte ibi loquitur de subsilientia quæ includie partes naturæ speckare probavi : non verd effe subliftentiam complentem, negationem suftentationis ab alia re creata, quam suprà ad 'n

Idem verò Suarius nº. 59. cogitur distinguere suam confusam subsistentiam in partem essentialem & complementum. Quis non videt hoc verificari non posse de entitate, quæ conlistit in sola modificatione, terminatione five complemento natura fubstantialis? atqui Suarius passim profitetur subliftentiam nihil aliud esse nili modum, terminum, appendicem & con:plementum natu-Certiffimum ergo est ejus subsistentiam ambiguæ signiulterids ei innotuerit qui totum paragraphum 59. perlegerit. Nequebuic incommunicabilitati obstat quod c'um una aqua, verbi gratiâ, unitur alteri, ex duobus suppositis integris sit unum, atque ità videtur unum suppositum sus santialiter uniri & communicari alteri ad componendum unum teriium : boc, inquim, non obstat; quia chm dicitur suppositum incommunicabile, intelligitur formaliter, seu cum compositione, id eft, manens suppositum : nam si amittat rationem seu complementum suppositi, id quod reliquum est communicari poterit, Saltem ut pars toti vel comparti. Atque ita contingit in predicto exemple : num chm aqua unitur aque, utraque rationem totius, seu totalis substantia, quam supposium significat, amittit aliquem ultimum terminum terminantem & complentem & amba acquirunt communem terminum in quo uniuntur per moricationis esfe, & modo plus, modo minus fignificare. complentem, de qua hic disferimus. dum partium.

Suario pro-Status di-

19. Quo loco per complementum suppositi, & per ultimum teromnibus aliis divisum, hoc est, statum in se unitum, & per se seorsim completum. Nam paulò poit subjungit, Que uniunnur non suns supposita, sed; orins, ur uniantur, desinunt esse suppofita; atque ita semper verum est, supposium, ut supposium, esse inex sententia Suarii, este suppositum est este in statu non unibili cum alia natura aut alio supposito, hoc est, esfe in statu diviso. hic Suarius, argumento convictus, docet quod ego hactenus asserui. Verdm subtersugium mox molitur, substantias sic unitas non amittere totam subsistentiam. Becte itaque dixi, minum terminantem & complentem rationem totins, nihil aliud intendere potest nisi subsistentiam modalem, sive statum ab Idem ergò ejus subsistentiam confusè includere duas rationes, nempe subfiftentiam fundamentalem & modalem. Nam pars fubfiftencommunicabile, vel, nt ita dicam, inunibile substantialiter. Ratio ejus ell, quia quæ uniuntur partes funt.

tiæ quam dicit non amitti spectat ad partes naturæ, ésique ipsa naturæ sustentatio suipsius per se; quam subsistentiam sundamentalem voco, quæ, ut ipse satetur, non spectat ad suppositum formaliter. Hac enim subsistentia secundum Suarium non minds ad partes spectat quam ad totum : at ille eodem loco paulò inferius testatur) chm dicitur (uppositum propriam significationem eorum: Nam supposium non significat niss substruction que partibus convenit nec est nec este potest de abstracta ratione supincompletum, involvitur repugnantia in ibsis terminis seundem verò ratio suppositi nequaquam parti competit. Nam pofiti.

diffinguere Suarium & afferit remincompletam poste subsistere, sed non este incomsubliftentia est status cujusvis substantiæ creatæ, quo ea per se natura substantialis fit suppositum. Ego verò exittimo per fublistentiam accidentaliter incompletam Suarium intendere pleta vel incompleta, quemadmodum & natura. Eóque sensi hæ distinctio sublistentiæ in completam & incompletam non spectat ad sublittentiam modalem, quæ in ipso complemento naturæ substantialis contistit, cui repugnat este ti-20. Porro, nº. 60.8 61. diftinguit subsillens & suppositum, in negatione unionis cum alio: quæ acceptiones coincidunt fifentiam incompletam, vel ex fe & intrinsece, vel ex accidente, 6. requiritur ut creatura possibiliter subsistat : id est, extrinseca fcorlim, five ab omnibas aliis divifa, in se unita & completa stat : qui status est subsissentia modalis, sive est modus quo folam sublittentiam fundamentalem, quæ potett effe vel communicabilem,nec eo respectu esse suppositum; & omne suppositum esse rem subsistentem, sed non contrá. Formam ergò subfiftentis ponit in negatione inhærentiæ, forniam verd fuppoliti cum nostra distinctione in fundamentalem & modalem. Num. 62. occurrit, inquit, ultimo advertendum, dupliciter elle posse sub-Verdm enimvero intrinseca illa subsistentia est subsistentia fundamentalis, & extrinseca est illud extra essentiam speciei, secundom D. Thomam, quod us ità dicam, ratione status, &c.

21. Adhæc, ut distinctio nostra subsistentiæ in escentialem. Duplex sub-& modalem claiids elucescat, attexere lubet ipsius Suarii fifteniain diftinctionem Divine sublistentiæ in essentialem & persona- ginur, mul incompletum.

Nibilominus eift non itd certum fingularem que communis est tribus personis, ut sic subsistentem esse ex fe & essentialiter, habereque unam subsilientiam absolutam & Hec enim Sententia communiter recepta eft à Theologis utriusque Schole, D. Thome & Scoti, & ab aliis etiam. Et modus ipse loquendi magnum funda-Quam fenten-Admiratione dignum est cum potuisse tam acute discernere duplicem subsissentiam in Deitate, & non cernere consimilem diffinsti, probabilius tamen ac verius existimamus, illam substantiam Gionem in creatura. Dices, Suarium ibidem f. 5.nº. 60. ob-jecre, foli Deo proprium esse habere subsistentiam communicabilem. Respondeo, soli Deo proprium esse habere naturam in se de per se absque compositione subsistentem & compleras creatas comparatas ad fua supposita esse incompletas, & pluribus suppositis communicabiles. Non dicam quin naturæ dicantur completæ in ratione naturæ, quod nihil iis desit cam, simusque personis communicabilem: omnes verò natuquod ex parte naturæ requiritur ad perfectionem in aliqua dum terminari complemento suppolitalitatis, sed pluribus specie: interim incompletæ sunt, quòd supponantur nonsuppositis communicabiles manere. Ut natura olei sive oleofitas, & similiter natura cera sive cerolitas, dicuntur respective completæ ut naturæ: si tamen comparantur ad oleum aut ceram, incompletæ funt. Etenim olcofitas terminabilis est ad oleum, cerolitas ad ceram, quæduo diffincta fuppolita funt, & incommunicabilia. Sin oleofitas & cerolitas uniantur, resultat suppositum quod nec oleum nec cera, sed ex utrisque conflatum est. Quare non repugnat ut naturæ completæ in ratione naturæ communicentur novo supposito, neque Sua-Concludendum itaque est duplicem esfe subsistentiam, quarum alrera fundamentalis, altera modalis est; & utramque Suarium confuso quodam modo atque implicite a gnovisse. Namque in quantum intrinsecam subsistentiam admittit, essentialem necesfariò aguofcit. Quod enim intrinfecum elt, esfentiale, & consequenter naturale, est, seu spectat ad parres naturæ. Esfenmentum babet etiam in antiquis Patribus, &c. Quan tiam ibidem nº. 3, 4, 5. fusè illustrat & probat. rii exceptio hoc respectu estalicujus momenti. estentialem tribus personis communem. Difp. 34. f. 1. nº. 3.

modalem, in quantum complementum refultans à natura largitur. Quare implicite & confuse utramque sublistentiam agnofcit.

subsistentia fundamen-Dices, ex dictis elucere Suarium aliquo modo distin. Natura non tali. guere subsistentiam, atque aded se ab ambiguitate vindicare. Respondeo, eum perpetud subsistentiam, naturæ, ut ei in tota latitudine contradistincam, opponere, adeóque magnam ambiguitatis ansam ministrare. Nam, ut suprà monstravimus, sublittentia fundamentalis neque realiter neque ex parte rei a natura differt, sed tantum ratione, & ut inadæquatus ejufdem conceptus: cæterdm ex parte rei differt à subsistentia modali. Quare fi Suarius subliftentiam fundamentalem cum natura potius copulasset, à qua tantum ratione discrepat, te complicat. Dupliciter itaque hic erratur: perfeitas esfenreckids fecisset. Sed & natura disjungit,& cum statu complenceptus, ab hac divellitur, & partibus complementi ejusdem, à quo ex parte rei disfert, adscribitur. Quæ duo maximam

in hac parte Metaphylicæ, ut dixi, confusionem pariunt.
23. Insuper Clarissimus Vir, ubi causam materialem com- Naturam plementi substantialis investigat, Disp. laudata, f. 6.10.9. eam rejicit in naturam substantialem, adeoque seipsum nodo inextricabili implicat. Etfi enim verissimum fit quod asserit, modum complentem naturæ substantialis ab eadem natura fi tamen modus iste complens cum subsistentia esfentiali confundatur, manifestam sibile autem est ut subsistentia ea quæ includit negationem sustentationis ab ulla alia creatura, sustenteur nihilominus volvit tainen negationem sustentationis ab alio. Quare non Etenim revera subsiftentia fundamentalis est ipfa materialis causa modi complentis se: imposà natura substantiali. Etenim non sustentari ab alio, & simul sustentari ab alio, manifestariam contradictionem infinuat. Subliftentia secundum Suarium, etsi in se sit forma positiva, ininnititur natura, fed est ultima basis suipsius, hoc eit, est ulti-Caufa enim hoc genus seipsam suis esfectis impertit, ejusque causatio in iildem sustentandis exercetur. Effectus enim etiamsi & fe dimanare dicitur, in seipsam tamen recipitur, & tanquam à mum subjectum, seu ultima causa materialis. tanquam à materiali causa dimanare : repugnantiam involvit.

effecaufam

Unde constat subsistentiam quæ dimanat & sustentatur à natura substantiali, non esse cam que chm nullibi explicat Suarius, liquet cum ex hac parte confudicit negationen sustentationis ab alia creatura : quam rem Subjecto suffulcitur.

24. Hacenus laxo quodam modo sententiam nostram de D. Thomæ & Suarii opinione contulimus, issque quantum rei natura sert conciliavimus. Restat pressida agamus, eámque consiliere in modali subsistentia proposuimus & probavimus, nec non cum Afferui subsistentiam modalem non considere in tali ratione formali, sive tali forma positiva, quæ in se includit negationem sustentationis ab alia creatura; sed in tali, quæ includit negationem unionis cum ullo alio. Hoc jam probatur, quòd ad novum suppositum non requira-tur nova negatio sustentationis ab alia creatura, quódque in suppositi interitu non necessario aboletur negatio sustentationis ab alia creatura : Quare talis negatio non est de formali ratione suppositi, neque cit id quod suppositum naturæ addit. Nam cum duæ guttulæ vini jungantur, & conficiant unam refultat negatio fustentationis ab alia creatura; siquidem alfit mutatio ex parte hujus negationis, & interim fit mutatio suppositi. Quare ista negatio neque est de ratione formali quenter suppositalitas non consistit in ista negatione, neque in forma positiva in qua ista negatio sundatur. Nam ubi sorma guttam majusculam, novum fit suppositum, sed nulla nova terutra guttula habuit ante unionem eandem negationem Nulla ergò suppositi, neque cam necessariò consequitur. Similiter in unione alterutra guttula perdit fuam suppolitalitatem, non positiva exponi potest per negationem, negatio saltem inseparabilis est à tali forma. E contrà, negatio unionis cum alio autem perdit negationem sustentationis ab alio; & conseperpetud jungitur cum suppositalitate, ità ut hæc mutari nequit quin simul mutetur illa, & vice verfa. Imò illa sola mutata, & statu inde occasionaliter resultante, hæc una mutatur. Hinc infero, si suppositalitas mutetur, & nihil præterea, nisi negatio unionis & status divisus câ negatione intimatus, mutetur, necesse est, vel ipsa ea negatio sir suppositalitas, vel saltem status iste divisus negatione infinuatus, cum nihil præterea innovari suffentationis abalio quam habet post unionem. firidius confirmemus.

instatu fe-

per fonam.

Animam

supponatur. Cum ergò absurdum sit ponere totam rationem Suppositalitatis in pura negatione, necesse est consistat in statu novo à natura divisa resultante.

25. Idem confirmatur, si non etiam demonstratur, quòd anima rationalis in statu conjuncto sublistat, & non sit persona. Dico primò, subfistere. Differt enim in hoc conditio anima que educitur è potentia materiæ. Quicquid enim sic dependet aut educitur, necessariò materiale est, & non spirituale, nec separatim existere queat. Anima verò rationalis spiritualis pe sunt per inhærentiam, seu per sustentationem & depen-5. nº. 42, &c. Illa verò, nempe anima humana, in iplo statu conjuncto substitit, nec dependet à sustentatione materix, nehumanz ab ea brutorum & formarum materialium. Hæ quipdentiam à materia, ut Suarius luculenter probat Difp. 34. C. eft, & separationem à corpore perferre potest : non ergo suffulcitur à materia, nec ab ea dependet. Hoc fuse probat Suarius Difp. dicta, f. 5. nº. 27, 28, 29, 30, &c. quò lectorem Dico, secundo, animam rationalem in statu conjun-sle personam. Ratio est, quia est pars persona. Totus enim homo quatenus componitur ex anima & corpore est persona integra: nulla ergò pars hominis, quòd non sit totus homo, nec componatur ex anima & corpore, potest esse persona Si enim anima esset persona, & totus homo simul pluráque istiusmodi absurda sequerentur. Statuendum itaque terminorum sequitur dari sublistentiam quæ non est personatia personali contradisfinda rece vocetur sundamentalis; esset persona, duæ forent personæ in eodem individuo homine, ergò in corpore sublistat, nec tamen sit persona, ex evidentia lis, & consequenter subsistentiam reche distingui in fundamentalem & personalem; præsertim si illa altera subsistenin statu conjuncto mentem non esse personam. quod ex suprà dictis facilè liquet. cto non esse personam.

26. Insuper quanquam anima rationalis in statu conjuncto Idem connon fit persona, in statu tamen separato est persona, & tota firmanir. esse incompletam, sive ea conjuncta sit sive separata, non in-telligendum est de animæ subsistentia personali, sed fundalaudata sectione nº. 62. dicit, anima rationalis subsistentiam mentali, quæ speckat, ut supra monstravi, ad partes naturæ. Quod enim ratio suppositi rationalis ei competit.

pletum est, vel nihil est. Si enim tota ejus entitas sita sit in eo est ut altera subsistentia, quæ modalis est, sit incompleta, sive in statu conjuncto sive separato. Quod enim consistit in ipquòd compleat, atque interim non compleat, ejus entitas frucipi debet de subsiftentia fundamentali, non de modali & Ubi ergò ejus subsistentia dicitur incompleta, intenditur de fo ultimo rei complemento five termino complente, vel comstratur, & non eft. Recte itaque Suarius, loco supra citato, agadjecto. Dicit enim ultimum complementum ad rei perfecti. onem requisitum non complens. Repugnat enim ut ultima perfectio debita non perfectiat. Fuerit enim ultima, & interim ulterior requiretur. Etenim quo sensu vocetur ultima, plens, etiam secundum Suarium, eft ultimus terminus seu ultinum complementum naturæ substantialis, eam claudens & rius, quando dicit subsistentiam animæ rationalis in utroque statu, tam in conjuncto quam separato, ese incompletam, acea subsificentia que includit negationem suffertationis ab alio, cujus respectuà natura non realiter differt. Impossibile enim fi non ultimo perficiat? Subfiftentia autem modalis five comfiniens,nè ulli alteri durante se communicetur. Jam verò Suacomplente. Nam in statu conjuncto caret subsistentia modali proprià, unde communicatur alteri (ut ejus pars,) nem-pe homini; non autem caret subsistentià fundamentali, (non enim suffentatur à materia aut ab ulla alia creatura) sed hoc quatus conceptus iplius naturæ animæ, & spectat ad ejus parlensu eit per se subsittens. Verdm hæc perseitar eft inadæmirum igitur si in statu conjuncto communicetur, & sic incompleta sit. Caterum in statu separato subsistentia anima humana non eft achu incompleta, fed potentià tantum; quatenus nimirum apta elt re-uniri cum corpore. Adfeifeit enim libi, simulac separatur, aliam subsistentiam, nempe eam extra firam effentiam, e complentem atque terminantem. Personalis dicitur, que, positis omnibus ad ejus productionem requisitis, necessariò resultat. Verdin ut natura substantialis suam terminationem actu producat, (si simplex fit) nihil aliud requiritur nifi ut non impediatur ex unione cum aliis Simulac igitur res substantialis stat seorsim ab omnoscit subsistentiam incompletam dicere repugnantiam tes, non ad iliam sublistentiam quæ naturæ opponitur.

amplids pars alterius. Porro, cum largiatur Suarius animam separatam esse suppositum, negare nequir quin sit suppositum Anima enim ex separatione à corpore non orab omnibus aliis tueri queat, non dubium est quin sit indivi-duum completum in aliqua specie substantiæ subsistens. Innibus aliis, necestarid refultat complementum, quia non est At verò, secundum Suarium & onnes Metaphylicos, persona nihil aliud definitur esse nisi suppositum rationale. Com ergò is fit anima separata vigor, ut se seorsim pars, necesse est sit integra seu completa in se. Eò enim quòd seorsim ab omnibus aliis stat, constat esse nullius partem, (pars enim à toto divisa desnit esse pars,) & consequenter Com enim fit nullius rei necesse est sit completa in se & per se scorsim. Nec obstat quòd apta sit iterum uniri cum suo corpore, cum de præsenti tiet achu divisa ab codem. Saltem ergo dicendum est, esse achu suppositum rationale, hoc est, esse personam: tantum effe potentià reducibilem ad statum partis. Cum ergo anima rationalis in statu conjuncto subfiftat, nec tamen int persona, sequitur eam subsistere non per subsistentiam personain statu separato sit persona, nihilque aliud mutetur nifi status ejusdem, seguitur, id quod ex non-persona facit personam esse mutationem status, sidque quod persona addit naturæ esse statum divisum in se & per se seorsim completum. Anima enim quæ separatur eadem est quæ suit ante separationem : sed nunc est persona, quia est in statu separato; non Quare effe in statu separato, quà per se seorsim completo, est ipsa ratio persona, fuit antea, quia erat in statu conjuncto. quam, est individuum completum. sive ipsa personalitas. batur ratione.

Alia confir-27. Hac omnia ulterids confirmantur ex myfferio Incar-Yam humanam, sive Humanitatem, animam nempe & corpus unita, carnes, ossa, sanguinem, &c. non tamen assumptis personam hominis. Dicunt igitur personalitatem non resultare ab humanitate Christi, sed hanc praveniri, & personalitatis nationis. Omnes fatentur Verbum Divinum affumpfiffe natuenim in statu divilo persona foret, alteri unitum, non ett, sed fit Quare natura humana affumpta, com unita fit resultationem suspendi, quia unitur subsistentia Divina. Quod

. G

tes (quatenus personalitati contradistinguitur) attinet, aspostatica hacunione suspendi. Dices, humanitatem Christi a subsistentia Verbi sustentari. Respondeo, omnes creaturas a Deo dependere immediate & sustentari, sed non ut a masubsistentiæ Divinæ, inestabili modo Divinitati, & Divinitas minem, neque in natura humana ut ejus ultima perfectione nare facit personalitatem hominis, quia non ell ab omnibus minis, sed ut partem sui, non ut totam entitatem Theanthropi. Reche itaque dicunt sancti Patres, creatam humanitatis Christi subsistentiam, nempe personalitatem humanam, (quæ si non assumeretur, ab ea naturaliter resultaret) præveniri & suspendi. Aliqui putant subsistentiam quoque sundamentalem humanitatis suspendi. Sed cum ea spectet ad naturam humanitatis, non opus est suspendatur. Verbum enim Divinum totam naturam humanam, & quicquid ad ejus parsumpfit. Satis ergo est solam personalitatem hominis in hyteriali causa, nimirum non ità ut inhæreant in Deo velutiin Verdm Deus ut esticiens tam materiali quàm formali cause quafi subtervenit, & utrisque in suis causationibus est esfentialiter prior & quafi profundior, sed alio modo Non ergò jam terminatur ad merum hoacquiescit; sed fruitur Deitate, cujus sola sublistentia terminatur & completur. Humanitas ergo Christi non à se dimaaliis divisa: includit quidem totam entitatem naturalem hoei, communicatur. Subjecto.

Objectioni occurritur.

tubstantialis create, seu ima ejus pars ; essentialiter tamen chardinarur Deo. & ab eo dependet. Similiterque, ettisub-28. Dices, causam primam ordinario quodam modo cum causis secundis in earum sustentatione concurrere; verum proculdubio Verbum Divinum multum diverso & eminentiore modo cum humanitate assumpta in hypostatica unione con-Respondeo, me non negare quin assumptio humanitatis Christi ad sublistentiam Divinam infinite disferat ab ordinario Dei concursu in sustentatione aliarum naturarum Concursus enim ordinarius nullam hypostaticam unionem infert, sed est cooperatio essentialiter superior immediatè naturam substantialem ut causa prima sustentans, quam enim subsistentia fundamentalis sit ultima basis naturæ similitérque ejus subfissentiam modalem producens. causandi (viz. persectiore) operatur. creatarum.

fillentiæ unitur, eaque terminatur, cam expetit, & in eadem riali dimanet; nihil tamen prohibet quò minus à Deo simul proveniat tanquam à causa essentialiter superiore & simpli-Verdm unio hypotlatica extraordinaria est & miraculola, nec confimilis in universo reperitur,in qua natura unius immediate unitur personalitati alterius, ità ut humanitas Christi immediate terminatur subsistentia Divina, & non producit personalitatem humanam. Prævenitur enim, qued alteri prids, ut dictum, unitur. Interim putandum non el: humanitatem Christi non includere negationem sustentaronisab ulla alia creatura, & confequenter non destitui fundamentali subsistentia, quanquam hæc alia Divina infinite perfectiore quasi obnubiletur & obscuretur. Naturalis enim fustentatio fui ut causa secunda non impedit operationem caufæ primæ, præferrim ubi hæc effectum infinitatis cujufdam participem producere intendit. Quare my. erium incarnationis hoc modo optime exponitur, perfonalitatem hominis ab humanitate Christi non dimanare, quia hæc Divinæ subsistentia modalis à natura substantiali tanquam à causa mateciter prima.

scilicet non confilere in perseitate estentiali, seppsium: 29. Hactenus explicavimus in qua re ratio subsilentiæ mo- Quinque culter possumus quot & quæ requiruntur ad integram constitutionem suppositi: utpote, I. ut sit natura substantialis; 2. ut sit singularis; 3. ut ist completa ex parte natura in aliqua specie innma; 4. ut sit unita in se; 5. ut fit ab omnibus Ad personam insuper requiritur [6.] ut sit inbus aliis in se completo. Colligere jam ex dictis haud diffised in esse per se seorsim, five in esse in statu diviso ab omnidalis confutit : aliis divifa.

lem propriè sic dictam, hoc est, talem quæ respectu causarum Iss; Dico, primò, requiri ad suppositum naturam substantiasecundarum fit sufficiens sui internum principium, nec alterius ullius creaturæ fultentatione indigeat. Aliter enim ab omnibus aliis divisum stare nequit. Hinc accidentia, quia fuffulciuntur's fuo fubjecto, nullo modo ad dignitatem fuppoliti afpirare queunt. Imò formæ materiales (utcunque tran-Carent ergo intrinseca & icendenter substantiales dicantur) non sunt tales quæ diviomnibus aliis divifum stare nequit. (x à materia se sultentare valeant.

effentiali perseitate, nempe subsistentia fundamentali. Quare nunquam nunt supposita. Denique ipsa suppositalitas, sit licèt modus substantialis, non tamen sustentat se, sed sustentatur à natura substantiali, quam complet, cujusque modus est.

2. indivi-

Secundò, requiri ad suppolitum ut sit res singularis & in-dividua. Quamvis enim substantia in genere sit aliquo modo suppositum, non tamen ità dicitur quatenus est genus sive substantia secunda, sed quatenus in fingulis exfiltit, & reducitur ad individuationem, nimirum quatenus est substantia prima.

3. comple-

hominem, est tamen suo modo completa in specie animæ; est Tertio, requiri ut natura ex parte naturæ fit in aliqua specie prædicamenti Substantiæ completa. Natura enim ma. terix ob essentix defectum, fine forma aliqua eam perficiente, modum compleutem fibi adsciscere nequit. Verum anima raenim substantia infimæ speciei : materia autem absque forma specifica non est essentialiter completa in aliqua infima specie, & propterea inepta est quæ, ante accessium formæ, modalis subsistentiæ complemento perficiatur. Fateor, si defectus complementi naturæ non fit esfentialis, (ut in organi alicujus externi amputatione,) non statim neque necessariò tionalis separata, incompleta licèt dicatur si comparetur ad destruitur suppostralitas, neque impeditur dimanatio ejusdem.

Quarto, requiritur ut natura fit in se unita. Quod enim divisum est in se, non est ens unum, sed ex duobus, si non pluribus, suppositis constatum. Est ergo aggregatum quid, & ad tot supposita distincta ex quot aggregatur revo-

4. Khita;

candum.

Quintò, requiritur ut natura fit in statu ab omnibus aliis ejus, nec heri potest ut sit suppositum; quòd hoc perpetuò sit diviso. Quod enim alteri unitur, ei communicatur ut

Quatuor
priora esse
communia:
quiptum
esse pro-

30. Ex hisce requisitis ad absolvendum suppositum, quateria suppositi; sola ultima est forma, sive ipsa ratio in qua confissit suppositalitas. Partes enim cujusvis corporis similares, putà, lactis, mellis, &c. (etiam quatenus partes) funt essentialiter per se, (non enim ab ulla alia creatura sustentuor priora funt quodammodo partes communes, & quafi matantur;) funt etiam individuæ, & exfiftunt, (ut per fe notum est;) quin &, ex parte naturæ, completæ funt, (tota omnibus aliis incommunicabile.

enim natura lactis est in qualibet parte ejusdem;) porrò, inter se uniuntur, (nam divisæ cestant este partes:) nihilominus communicantur toti & fibi invicem, & consequenter non sunt suppolita, sed manent partes, & non includunt formalitatem suppositi. Cam ergo in se complectantur quatuor priora requilita'ad constitutionem suppoliti, nec tamen contineant ipquatuor priora requisita esse tantum materiam suppositi, solumque quintum, scilicet statum naturæ divisum ab omnibus tus naturam substantialem, alioquin abstractam, & catenus aliis,effe formam five effentiain abstractam ejusdem : qui staincompletam, concretioni d.bitæ & complemento restituit. Solus ergò est forma suppositi.

Ad perfo-

intellegum. ibm quicquid ad suppositum postulatur, sed & quid amplius,. 31. Insuper ad constitutionem personæ requiritur, non sovidelicet, ut sit intellectualis, seu rationis particeps. Persona rum rationem reddere, coque respectu descriptionis altera pars ad ipsum Deum extendatur. In soro juridico infantes, pueri, obscurantur & latent sub persona mariti : ità ut hîc quoque suppositalitas personæ non consistit in ratione, sed in statu quo enimest quæ in judicium citari potest, & reddere rationem pterea hæc pars descriptionis solis creaturis appropriatur. Verdm ipse Deus optime novit pro arbitrio suo actionum suadementes & fatui non æstimantur personæ, nempe legales, ob imperfectionem rationis, neque propterea in justrahuntur : persona, mediante intellectu, distinguitur à supposito irrationali, ratio tamen non propriè spectat ad partes suppositalita-& nomen personæ videtur deduci ab essendo per fe, nempe seorfim ab omnibus aliis; vel, ut aliis placet, perfonam dici Deus quidem in jus trahi nequit, & prouxores etiam in multis cafibus non habentur pro personis, sed Provenit enim ratio à natura aniab omnibus aliis dividitur, & ht incommunicabilis. Verdm mæ, non à sublissentia ejusdem, ut per se notum est. fit fuspentionis personalitatis. tis, sed ad partes naturæ. actionum fuarum. unio caufa

enim nec in judicium rapi, necfententia judicis perstringi,

poterit; siquidem non constaret de persona.

enim per le fola eft, & ab omnibus aliis divifa ttat.

quatiper se unam, utpote divitam ab alus omnibus.

ter colligi possunt. 1°. Forma; quæ ea est quam hackenus asseruimus, status quippe divisus per se scorim completus. 20. Materia; quæ est natura substantialis à qua iste status five modus esfendi feorsim dimanat, & in quam excipitur, nec 3º. Efficiens; quæ eft vel unio, vel Oux enim uniuntur, ex duobus pluribusve unum hunt : quæ dividuntur, ex uno supposito fiunt duo aut plura. Per unionem intelligo efficientem caufam feu efficientes unionis; & similiter per divisionem, efficientem seu efficientes divitionis. Infuper intendimus unionem immediate & primo destruere divitionem suppositorum; supposita verò, cò quòd non amplids maneant in statu diviso, definere esse supposita; ità ut unio destruat suppositalitatem mediante sublatione status divisi. Quare status divisi mutatio quodanimodo intervenit inter unionem suppositorum & destructionem eorun-Similiter quando nova suppositalitas resultat, intervepositalitas. Fieri enim potest ut teriia natura aut tertium suppositum se simul insinuet : quo casu non ca suppositalitas quæ à duabus solis exspectanda foret, sed ea quæ à tribus unitis, emergit. Sin due nature stent ab omnibus alus divise, Causa ergò quæ proximè attingit hujus productionem ea est quæ immediatè naturam ab omnibus aliis dividit. Nam duæ natura unita frequenter tertia communicantur, nequeà du-Verum natura five fimplex fit, five ex duabus pluribusve composita, si satis muniatur nè altera in communionem secum irrumpat, satis instructa est ad suppositalitatis resultationem; hoc est,ut ster per se seorsim completa. Porrò, de causis hisce adverteudum est, non omnem unionem aut etiam omnem divilionem semper sufficientem effe ad innovationem status divisit. Etenim fi massa materia magna sit, cujusvis particulæ additio & unio ejus suppositalitatem non mutat ; sufficit quippe mutatio ex akera tantum parte. Necesse enim est duabus naturis additis, m altera pristinam suppositalitatem deponat; non autem 32. Quatuor suppositalitatis cause ex dictis haud difficulduæ naturæ jungantur, non necestariò indè refultat certa supcertò & necessariò sibi propriam fundunt suppositalitatem. necesse est altera pars es se exuat. Etenim xquum non est ut abus exspectata suppositalitas resultat. nit quoque status divisus novus. non à qua sustentatur. divifio. Suppofitalitalls can a.

masse majoris suppositalitas minori, sed ut minoris majori Quare minoris particulæ suppositalitas in majorem quiz aliàs ob continuum rerum fluxum, diminutionem, aug-Reche itaque he minores suppositorum variationes aliis nominibus infigniuntur, Nutritionis, Abfumptionis, Augmentationis, &c. Similiter ablatio parvæparticulæ à magna mafsa non dicitur statum rei mutaffe, sed tantum diminuiffe. Ouanquam mentationem,&c. vix stabile suppositum materiale reperirestatus perpetud sequitur unionem five conforderationem partium majoris masse ab aliis divise, ad cujus innovationem, ut enim Divus Thomas ponat principium individuationis rerum materialium in materia signata quantitate; non tamen ità accipiendus est, quasi qualibet particula addita aut sublata mu-Si enim ità intelligeretur, omnes plantæ, omnia animalia, multáque alia individua materialia, esfent incertæ suppositalitatis, ob continuam Plantæ enim & animalia, depascente ugiter vitali calore,indies absumuntur, novóque intus afsumpto alimento reparantur: omniáque fere alia corpora nobis propinqua exhalationibus, humectationibus, deficcationibus variis obnoxia funt. Dicendum ergo est, statum divisum ne minimam additionem aut sublationem ferat; & consepermanentium, non spedables. Interpretatio durioris istius sentia D. Thoma, qua dicit materiam tignatam quantiper sc feorsim completum non eo rigore sumendum esse, ut quenter per statum divisum intendimus statum rei secundum maximas & nobilissimas sui partes (si dispares habeat) ab itaque, licet à parvo semine ad ingentem arborem excrescat, retinet tamena principio ad finem incrementi candem suppogetur, & partes permanentes atque confoederatæ, principales nimirum, & proxima vitæ subjecta, quolibet momento five augmentationis five diminutionis multo majores & nobiliores sunt novis five accedentibus five recedentibus, atque auchio quam diminutio fit per partes, respectu omnibus aliis divisum, issque incommunicabilem. Planta Senfim enim au-Interim particula abrasa novum statum acquirit. & fuum statum perdit; non contrá. dixi, non sufficit quælibet particulæ demptio. fitalitatem statúmque incommunicabilem. taret individuationem majoris masse. eorum fluxibilitatem. absorbetur,

omnibus aliis divifa, in qua confiffit status divifus sive supposiduntaxat confusamin aliis ad unionem figuratam; in plantis, in omnibus corporibus fimilaribus cerni; configuratam, in fatate effe principium individuationis, hie exfpectanda foret, Porrò, advertendum eft, confœderationem partium naturæ materialis ab talitas, differre in corporibus purè naturalibus, in plantis, & in In pure naturalibus, in aliis quidem ad unionem ad ramificationem; in animalibus, ad perfectam organizationem confæderantur. De quibus fortasse erit alibi occasio Interim dico confusam partium confœderationem libus sponte coagulatis, multisque mineralibus, ut in adamante alissque lapidibus, ut & in mineralibus striatis; ramificatam, in innumeris varietatibus plantarum; organizatam denique, in mira animalium diversitate. Sed hæc de efficiente; ad finalem jam caufam feitinandum eft, caque verbo expedienda. 4°. Finis suppositalitatis est naturæ substantialis fruitio sui ut suppositi completi. Siquidem à divisione, in partibus, ab aliis omnibus, divisis, oritur terminatio quædam unionis seu confæderationis earundem inter se, seilicet hue usque suam confæderationem & communionem extendi, & non ultrà; hoc est, in hisce solis unitis suas finiri ditiones & com-Resultat ergo fruitio quædam hujus complementi in fe: hoc est, natura sibi complacet & acquiescit in partibus fuis unitis, ut sufficientibus ad integram substantiam comescit, est fruitio sui, & finis suppositalitatis à se dimanantis. eft denominatio suppositi ne quid, ab omnibus relationibus, Ouæ com. placentia naturæ, qua nimirum ea in sua integritate acqui-33. Effectus proprius qui consequitur suppositalitatem conflitutionibus absolutis, facultatibus, operationibus, videlicet ab actionibus, passionibus, cestatione, motu & quiete. Quanquam enim conflitutiones absolutæ, facultates & operationes proveniunt à natura ut à principio ni que, recte tamen operatur: hoc eft, spectant ad suppositum materialiter & subjective; ad naturam formaliter & effective. Atque hæc sufficiant de priore Qiæftione, spedante ad Suppositalitatem seu Subsistentiam modalem, cujus additione natura, quæ alias fuit abiltracha & plendam, prout sic divisæ ab omnibus aliis stant. mit proprids ad proximum Caput spectaret. ribuuntur supposito ut ei concreto quod animalibus.

ejujdem.

Cap. V.

randa eft differentia inter Suppolitalitatem & Naturam a qua Proximo loco confideincompleta, fit concreta & completa.

CAP.

An Subsifentia modalis ex parte rei differat à Natura à qua dimanat. Actenus probavimus quidnam illud sit quod supposse Sententia tum naturæ substantiali addit; esse nempe statum per vererum, varias lententias proponit & eventilat. Prima igitur, inquit, negation. se seortim completum: jam superest investigemus an hoc comversum aut ex parte rei distinctum ab illa. Clarist. Suarius plementum, five hic modus additionalis, fit revera aliquid di-Disp. 34. f. 2. pauld aliter, & satis quidem apposite, quæstio-nem movet. Quærit an in creaturis suppositum addat naturæ aliquid positivum reale, & ex natura rei distincum ab illa. De modo inquirendi parum sumus soliciti; satis est, si est sensenta, naturam & suppositum sold ratione distingui ex modo Hec existimatur Atque iden fenfille videntur ompaulo poit, Fundamen: um eorum folum est, quia suppositum, verbi gratia Petrus, nibil aliud est quem boc compestum ex boc corpore & ex bac anima. & boc ipsum est ejus bumanitas; & quiequid præter boc cogitetur in substantia Peiris, intelligi satts non poteft, nes philosophi que notre fidei myteria ignorarunt, &c. quoquo modo ad rei quæsitæ notitiam perveniamus. concipiendi no ro in abstracto vel in concreto. ese sententia Ariftotelir, &c. nedum probari aut persuaderi.

Verdm hane sententiam Suarius no. g. refutat, & po- Refutaim. tissimum ex mysterio Incarnationis. Sed bec fententia, inquit, quamvis fortaffe fold ratione naturali non posit convinci falfiratis, tamen, supposite Incarnationis mysterio, defendi nullo modo porest; quia, secundem fidem, in re ipsa bumanitas fingularis fuit assumpta & unita bypostatice Verbo Divino, non fuit autem assumpi m suppositum creatum & bumanum : ergo necesse eft ut in re a. zu. intercedat distinctio inter hanc bumanitatem & pro-

tra naturam singularem. Cætera hue specture, apud authorem videantur, qui adeò perspicue hane opinionem erroris coarguit, ut non opus sit illi quicquam ex hae parte addere. prium suppositum ejus, quandoquidem illa manet in Christo, boc autem minimé. Eadem autem elt ratio de ill. Branitate & de om-116" .. l'umani-The m addis ulsus que est in Christie est singularis and a contrato nibus creatis naturis, prafertim mare in positum creatum : ergo aliquid illi deep

> scott fenrentia examinatur.

Dices, humanitatem Christià Deo sustenti. Fateor, & non one, nempe ex parte rei, discrepat. Quanquam enim sub-sistentia fundamentalis & suppositalitas Suario idem significtæ negationes radicantur sunt quoque satis distinctæ. Forma sunt duo genera perseitatis. Prior includit negationem substantialinegationem sustentationis ab alia creatura, ut ex 3. Scoti sententia proximo loco examinatur, qui dicit sup-positum naturæ addere negationem sustentationis ab alio supposito: quam opinionem Suarius suse quoque refellit : nos quoque candem suprà rejecimus, non tantum quòd ponat rationem suppositalitatis in negatione, sed vel maxime quod po-& demum in negatione Subsistentia quidem ista quæ includit negationem fustentationis ab alia creatura non realiter neque ex parte rei, sed ratione duntaxat, à natura subitantiali differt : suppositalitas verò seu personalitas ab ea natura plusquam raticant, funt tamen fundamenta negationum clare distinctarum: & consequenter formæ positivæ in quibus istæ distinfustentationis ab alia creatura; posterior non hanc, sed aliam; dicit nimirum negationem unionis cum omni alia natura aut supposito. Jam verd suppositum non addit naturæ suprà dictis satis constat, & demonstrari potest, quòd natura fultentationem suipsius retineat, etsi suppositalitas ejusdem suspendatur. Humanitas enim Christi à nulla creatura sustentantùm ordinario modo, quo omnis natura creata à Deo tan-quam à causa prima efficiente & conservante dependet, sed Nihilominus tamen hæc præpollens sustentatio Divina non videtur levare principium natura, in quo fundatur illa negatio fustentatiosustentationis ab ullo alio supposito, cum diceret, ab ulla alia etiam extraordinario, & quidem miraculoso. nat in negatione fustentationis,

nis ab ulla creatura. Siquidem negari non potest quin ad luumanitatem Christi quatenus assumptam negatio sustentationis ab ulla creatura spectet. Quare hæc negatio non funda-Et quidem hoc quoque abique miraculo demonstrari potest, quòd in pes, manus, &c. non funt supposita, continent tamen in se negationem sustentationis ab ulla creatura. Quanquam enim fuze fustentationis, & confequenter includunt negationem addit naturæ hanc negationem, neque per principium ejufpartibus integrantibus talis negatio reperiatur. Caput enim, dicantur esse in toto ut partes integrantes, nou camen à toto Suftentantur ut accidentia à subjecto, aut ut forma materialis à sua materia. Habent ergò in se fundamentale principium sustentationis ab alia creatura. Qiapropter suppositum non tur in ratione suppositalitatis, sed in natura ipsa. dem a natura substantiali distinguitur.

Superest alterius negationis principium expendendum ; Negatio uптопи а пеonis diffinuftentatiroboris, stabilitatis & vigoris est, suis inniti cruribus, non indigere alienis; hæc solitudinis & desertionis est, nulli uniti, ab omnibus aliis dividi. Illa sundatur in perseitate propriè propter status divisus en forma politiva in qua fundatur neid scilicet in quo fundatur negatio unionis cum omni alio. Hac negatio ab illa priore manifelte distinguitur. Illa enim dè necessario resultat negatio unionis cum alia natura aut alio dicta, que est fundamentalis essentia nature substantialis; ergò quod suo marte sustentatur possit cum aliis vel uniri, vel non uniri, certum est esse formam diversam ab illa à qua pendet sola negatio unionis. Polità perseitate essentiali, non in-Anima enim humana, etsi essentialiter sit per se, que supposito quam cum separata sit unitur. Quare præter Atque hæc forma nihil aliud eft nisi status divisus. Posito enim hoc statu, necessariò sequitur hæc in perseitate solitaria, quâ res sat ab aliis omnibus separapotest tamen cum corpore humano uniri, quo casu alii quoperscitatem essentialem alia forma positiva à qua resultet nenegatio unionis cum omni alio, & fublato, tollitur. ta, estque ipse status divisus, priore Capite assertus. gatio unionis requiritur. Supposito.

5. Dices hunc statum, quod oriatur à divisione, non addere naturæ substantiali formam positivam, sed tantum negatiogatio unionis cum alio.

Statum divifum in fola negatione non connem unionis cum omni alio; neque facile concipi posse in qua entitate positiva illa forma confistat. Respondeo, revera difficulter concipi hanc entitatem, quòd neque plane rea-liter, neque tantum ratione à natura substantiali differat, sed modaliter & distinctione media; quodque, ut recte advertit Suarius, nullam novam entitatem naturæ adferat, sed solum-Est ergò esfentialiter modus, ejúsque entitas in sola modificatione natura fita Interim est modus positivus, & negationem licet in se includat, & negative facillime concipiatur, in fola tamen negatione non conlistit, neque sola negatione exprimi debet. Quicquid enim naturæ intra palum divilionis continetur, id-que folum, confœderatur. Jam verò naturæ confœderatio sibi foli non tantum infinuat negationem unionis cum omni alio extra se, sed se hác suá confæderatione factam esse completam in se: quæ completio forma positiva est, & sufficiens notum est. Quare restat modus declarandus quo natura sibi quòd fibi foli confæderetur, fibi foli communicatur, ut per fe Suppono id comad nature complementum requiratur quod non cidem prids fi nulla pars pletum esse cui nulla pars deest. Chm ergò tota natura quæ stat ab aliis omnibus divisa, codem momento tibi soli sit unita & confæderata, nulla pars ei debita deesse potest ; quòd nihil fibi confoederata defit: hoc eft, fibi complacet in determinata entitate quam nacha eff,& extra eam nihil quærit. Quare ratio complens naturam ad extra negativa est, ad intus, positiva. Communionem enim terminatam totius naturæ sæderatæ in seipsa dicit, simúlque extra se omnem unionem & communionem negat. Inclusive est confæderatio definita totalis & positiva: exclusive est negatio foederationis cum fundamentum negationis unionis cum omni alio. Acquiescit enim natura in se, modo præexfiftentem de novo modificet. foli confœderata ipfo facto fit completa. quavis natura aut supposito extraneo. confæderatur.

6. Dices, politivam suppositi rationem non consistere in unidunt. Respondeo, suppositalitatem neque consistere in unione one, quia partes etiam utcunque incompletæ unionem incluneque in confæderatione in genere, fed in determinatione unions seu confæderationis naturæ sibi soli. Supponitur enim hæc, antequam ei suppositalitas additur, achu exsistere ; este

que consaderari : caterum determinari ad certam naturam Consistirin tione fibr per se, quatenus per se dicit non sustentari ab alia creatura; solam, eíque sic conscederari, est modus, status, seu actus pofitivus, quem suppolitum naturæ addit : atque hoc sensu ipsa esse principium energeticum; unirisibi, & eatenus sibi quoconfæderatio naturam ad definitam fui communionem determinans, adeóque se complens, est ipsa suppositalitas quam suppositum naturæ addit, ipsumque principium individuationis, ut infrà videbimus. Natura enim quæ aliàs apta est consociari cum alia natura,si stet bene divisa ab omni alia, illico sibi Cum ergò natura, ante talem determinationem, de se foli confoederatur, sola sibi sufficit, & consequenter completa apta five potentialis fit, & quodammodo indifferens, ad varias determinationes, necesse of hujus potentiæ complemenfica, five substantialis five accidentalis, nempe non est realiter tum acus fit & forma politiva. Non est autem forma phydiffincta à natura quam modificat: est tamen forma metaphylica substantialis, seu est actus metaphysicus substantialis; in modificatione consistit. Est ergd (ut recte Suarius) estenfed talis, quæ nihil novæ naturæ adfert suppolito, quæque tota terim non impedit quin aliis nominibus sub alia confidera-Quatenus ergò potentiam naturæ determinat, appellatur actus & forma metaphyfica; quatenus modificat sublistentiam fundamentalem, sublistentia modalis; quatenus complet, complementum & terminus; quatenus fit occafione naturæ stantis solæ sive divisin ab omnibus aliis, status divisus; quatenus sibi soli confæderatur, consæderatio & communio totius determinata audit. tione veniat.

7. Occurrit hic objectio gravis, quæ saltem ulteriorem vo- Hic aflus exponitur. cis interpretationem meretur: Actionem præsupponere conrò este actionem quandam, & consequenter non posse suppositum, quà suppositum, constituere. Fateor actionem non constituere suppositum, adeòque confœderationem hanc terminatam non este actionein, sed actum naturæ substantialis feipsam fibi soli unientis. Quia verò hæc unio respicit nafultentans, sed etiam quatenus est in ordine ad operationes, flitutum suppositum, nedum constituere : confæderationem veturam, non tantum quatenus eft in se suipsius principium

quoque voco: qua infinuatur vitalitas naturæ unitæ, five actus tur ergo confæderatio duplex. Altera actus est, & principium actionis; altera, actio ipsa à principio eo oriunda. Illa naturam alioquin interminatam terminat & complet : hæc s supposite prids complete provenit; unde dictum vulgare, Actiones sunt suppositorum. Quicquid autem terminat aut complet substantiam, catenus actus, non actio, est, quanquam's nobis vix explicari posit absque actione. Utpote prima naturæ fæderatio sibi soli non concipitur ut causa efficiactum & causam formalem, nempe formam metaphylicam. In quantum tamen naturam substantialem vivam suique pernon potest quin aliquo modo seipsam, ut ab aliis omnibus di-visa stat, suamque absque alio in co statu sufficientiam, prids ordine naturæ dignoscat, quam in unum completum individuum confluat, aut omne suppositum naturamve extraneam à Cexcludat. Dicendum ergo est, hanc confeederationem non oriri à natura tanquam à causa esficiente, quemadmodum actio provenit à supposito, sed resultare seu dimanare ab ea-Nam ut forma ducitur è materia in qua inhæret, quámque informat; ità hic actus confœderationis fibi foli è natura fubstantiali dimanans, in eadémque inhærens, eam ut completam actuat, excludendo ab ejus comnempe quà est principium energeticum, seu vità substantiali unionis, & propterea confæderationem & communionem fe dividitur excludit, fibique foli fufficit. Eit actus, quia natatem vitæ secum trahendas determinat & actuat, adeóque ad certam individuationem contrahit: sed est achus se fibi ens, neque ut finalis, aut ut materialis: reducitur ergò ad denotat, dubitari dotatum; non videtur satis efficaciter exprimi solo nomine vitalis, quo quicquid à se non dividitur includit, & quicquid à turæ potentiam five indifferentiam ad alias naturas in sociefoli, ut per le sufficientem & completam, confæderans. munione quicquid einon achu unitur & confæderatur. ceptivam, camque intime fibi præfentem, dem ut à causa materiali.

etiam forma phyfica, sed quasi forma metaphyfica; difficulter tamen à nobis plene concipitur aut explicatur aliter quam per analogiam ad actionem confæderationis. Includit enim rem confæderatam, sed non per modum actionis, atqui 8. Quanquam verò hic actus non sit propriè actio,

Optime concipitur per analogiam ad alio-

re cum perpetim hæ facultates præsente objecto (quòd naceptiva, appetitiva & motiva facultaribus imprægnatam. Quaturales fint) exerceantur, cumque eadem natura fibi perpetud objective præsens sit; necesse ett ut ipso momento divisionis (ut dixi) per modum actus. Continet enim in se naturam pertiam ad completum suppositum conficiendum una sciat, nihilsese ab omnibus aliis divisam cognoscat, suamque sufficienque præterea ad hoc necessarium esse. Consentit ergò na-turali quadam propensitate appetitiva huic completioni, simulque motiva ad eandem exfequendam insurgit, sibique foli achu confæderatur, atque in completum suppositum coalescit. Dico autem hanc confæderationem non esse propriè actionem,sed formam constitutivam suppositi in ratione suppoliti. Non enim supervenit suppolito prids constituto, ut suppolitum ut sormale suum causature. Quam tamen causationem, ut dicum, propter imperfectionem intellectus nostri, quòd non possumus per modum actus uno conceptu totam analogiam ad actiones five operationes (utcunque in se fit actus substantialis) exponimus. Hinc ratio facillime reddi potest cur sancti Patres in mysterio Incarnationis suspendi & tate Christiconstanterasserunt; quia nimirum ea humanitas non sibi soistoederatur, sed assumpta ad Divinam subactio proprie dicta, sed ut causatio sormalis que terminatur ad entitatem hujus formæ distincte complecti,) inadæquate per præveniri refultationeni personalitatis humanæ in humanififtentizm in ea acquiefeit & terminatur.

9. Porrò, confæderatio in extrinsecam & intrinsecam distin- Confæderatio duplex; externa, & guenda est: quæ distinctio propemodum coincidit cum priore. Illa enim est actio propriè dicta; hæc,actus. Illa res plane divipars alteri quàm minimè noceat, quàm commodiffinè profit. Hoc etiam modo confœderantur homines in familias, in civicommunione intrinseca consociat. Priore modo universus sin ordinem digerit, & vinculo quodam mutuæ necessitudinis connectit; hæc res intimè conjunctas unione per se feu mundus confæderatur. Quælibet enim ejus pars loco maximè idoneo ad totius emolumentum digeritur, ità nimirum ut una rates, in regna, &c. Sed non opus est plura hoc genus exempla hie referamus. Posteriore modo naturæ plurimum

diversæ coeunt in unum per se; ut anima rationalis & corpus

humanum.

randi. Intimior itaque est naturæ suppositalitas, ut rectè notat Suarius Disp. 34. s. 7. nº. 18. quovis accidente aut proprietate. Etiamsi igitur subsissementalis rectè dicatur extrinseca respectu subsistentiæ essentialis; si tamen consera-Ratio eft, quia corum unio fit per intrinsecam confæderationem, quæ sufficit ad conciliandam unitatem per se. Quanquam enim supra asseruimus subsistentiam modalem esfe naturæ extrinsecam; nihil tamen aliud indè colligi potest, quàm eam, ut placuit D. Thomz, esse extra essentiam naturæ, & eo respectu dici (comparate ad essentiam) extrinsecam. Verdm præter esfentiam nihil æque intimum naturæ reperire est ac modum ejus substantialem, quo contrahirur ad suppositum, nempe ad certum modum essendi & opetur cum confæderatione rerum ab invicem divifarum, quæ plane extrinseca eft, non dubium est quin merito appelletur confoederatio intrinfeca humanum.

Principium individuationis duplex.

pium unitatis ejus, ità esse quoque principium indivisionis ejusdem in se. Quæ sententia, si intelligatur de individuo quatenus opponitur universali, adeò certa est, ut nihil serè scient omnia (prout in rerum natura sunt) sacha fuisse ab initio singularia; intellectum verò nostrum (ob modum in-10. Aliquid hîc addi potest de principio individuationis, de quo D. Thomas valde intricaté & confusè loquitur. Quanquam enim generali quodam modo rem tenuisse videtur; adeò tamen perplexè & obsenzè in propositione & explicatione ejusdem sese expedit, ut ejus discipuli partim in partes abeunt, & sententias veritati parum consentientes proferunt, partim præceptorem deserunt. Cl. Suarius Disp. 5. f. 3. hanc rem prolixe tractat, ubi omnes prope expositores ante se efficaciter refutat; neque quidem ipse D. Thoma mentem strice sequitur, sed putat f. 6. entitatem cujusque rei, ut est princi-Neque enim creavit Deus entia universalia, neque quidem extra intellectum & res singulares omnino creari, aut sustentari, aut esse possunt : ut contra exfiftentiam idearum universalium Scholæ passim disputant, Equidem de entis, aliorumve generum aut specierum, con-tractione ad individua, non solo magnopere laborare, cum telligendi per inadæquatos conceptus) è fingularibus uni-Si ergò quæratur quo modo universalia versalia abstraxisse. certius esfe queat.

à nobis facta revocentur ad singularitatem, puto fieri reftituendo ea in locum quo intellectus eadem primo acceperat; nempe quod ab intellectu præciditur redintegrando; quo præciditur est realis entitas quam intellectus sub forma limifacto illico reducunturad primavam individuationem, Quod dem speciei generisve usque ad supremum genus respective ineft & deprehenditur. Quare fundamentum rei universa-Necesse ergo est realis entitas cujusvis rei exfistens sit litudinis estentialis abstrahit, quæ in omnibus individuis ejufis est singulare in quo ejus conceptus fundatur & individuaprincipium entis universalis & individuationis ejusdem.

aliis comparat; nempe similitudines esfentiales & dissimilitu- quo funt II. Intelledus enim objedum reale nachus,idem seduld cum Modus dines venatur. Inventa esfentiali similitudine, cam solam,

præcisa omni distinilitudine, confiderat, atque adeò con-ficit inadæquatum objecti conceptum. Hic autem conceptus, in re, nihil aliud est nifi similitudo (ut diaum) esfentialis inter omnia individua alicujus speciei aut generis: quæ, ut præcisè intellectui objicitur, in Scholis vocatur conceptus objectivus, ratio objediva, & forma objediva. Realiter, ut dixi, exsiftit in omnibus individuis ejusdem speciei aut generis, neque de ejus individuatione dubitare licet: ut, exempli gratia, elle Quilibet enim corum est hic homo,ut per se notum est. Jam verò conceptus quo intellectus sic przeise concipit hanc objectivam rationem appellatur conceptus formalis : est enim idea sive forma objecti in mente conceptus universalis, putà species humana, sive homo in hominem similiter ineft in Petro, Paulo, & cæteris hominibus, Ex hoc conceptu, præcisa reali exsistentia, sit Demum, si velis reducere hunc conceptum univerfalem, videlicet hominis, ad pristinam individuationem, redde ei primò realem entitatem quam modò præcideras; conceptus non jam manet universalis, sed fit conceptus formalis, ut priús: deinde contemplator hujus conceptum objectivum, & habes entitatem in quolibet individuo homine realiter exfiftentem; nempe, eft similitudo illa esfentialis quæ inter omnes homines intervenit. Com ergo entitas realis præcisa reddat conceptum objectivum ex individuali universalem, eadémque restituta ex universali individuum denuo conin quibus fingulis individuatur.

sequitur esse principium individuationis. Hâc enim politâ, individuatio conceptûs universalis ponitur, & fublata,tollitur. ficiat; manifeste

Individuario diffin-

Nam ut hie homo Socrates, & hie homo Plato, &c. similes sunt in ratione hominis, ità alteruter alteri similis est in supquoque codem modo similes inter se sunt suppositalitates. 5. C. 6. n°. 14. modum substantialem, quia simplex est & suo mo-do indivisibilis, babere etiam siam individuationem ex se, & non ex hac sententia suppositalitas est partiale principium individuationis suppositi; nec aliud à me hic intenditur. Non enim est principium individuationis naturæ substantialis, neque in hac re mihi cum Suario lis est. Verdm ut natura unipositalitas quoque universalis ad particularem, & suppositum Superius ad inferius. Hoc declarat Suarius Disp. 34. f. 8. nº. 10. item nº. 12. & 13. Etenim non tantum Socrates & Plato componuntur ex natura & suppositalitate, sed & homo, animal, vivens, mistum, corpus, substantia; nimirum omnis subquia ut naturæ rerum sunt inter se essentialiter similes, ità suppositalitas. Cum ergò entitas cujusvis rei, ut modò probavimus, sit principium individuationis ejusdem, necessario sit suppositalitas sit quoque partiale saltem principium individuationis suppositi. Asserit Suarius, & esticaciter probat Disp. versaliter sumpta se habet ad naturam individualem, ità sup-Illam voco eam quæ incompleta est, & spectat Nam partes, quodvis genus, non minds individuales funt quam substantiæ integræ ex iis conflatæ: imò partes metaphylice componentes, ut natura & suppositalitas, necnon partes essentiales seu physicæ, ut materia & forma, partes denique elementales, ut elementa in milto, cognominantur principia individuationis substantiarum quas componunt. Sunt enim priores & simpliciores totis ex iis concinnatis, quod sufficit ut eo sensu eorum principia audiant. Quare, ut elementa dicuntur principia misti, materia & forma principia corporis physici; ità compositionis metaphysicæ principia sunt natura substantialis & 12. Insuper individuatio creata dividi potest in primam, ad entia inchoata; ut partes cujulvis rei: hanc, quæ complealique principio ex natura rei à se distincto, &c. stantia completa cujuscunque generis aut speciei. ta eft, & terminat substantias integras. & ultimam.

nis quatenus individuum opponitur enti univerfali cui fuborsupra monuimus, sumatur actualiter vel potentialiter. Actualiter, quatenus complet individua; potentialiter, quatenus inea media in ferie prædicamentali, quæ sola substantiarum completarum est, componitur ex natura & modali subsistentia, quæ ejus principia individuationis recte nuncupentur. Etenim non tantum natura, sed etiam modus sublistendi, ut Atque hac de principio individuatiopositalitate conformi & proportionata tali naturæ, & fpecies. dinatur.

Universale dr fingulare 13. Porrò advertendum, conceptum objectivum rei univerfalis & lingularis in eadem re exfiltentem non differre realiter neque ex parte rei, sed tantum ratione cum fundamento in re. Hoc clare evincit Suarius Disp. 5. f. 2. nº. 9,

individuationis cujulvis fubstantiæ completæ esse metaphylice con positum ex natura & suppositalitate: ita tamen, ut in hoc consequenter non per illud formaliter & intrinsece differt, &c. Probat verd pauld infra (6.6 n° 1, 2, 3, 4, 5, &c.) essentiam actualem ab exsistentia ejusedem non disserte realiter: neque fundamento in re, (nº. 13, 14, 15, &c.) Non opus est ulteriore probatione. Supposita ergo reali identitate esfentiæ actualis & exfiltentiæ, (& confequenter conceptuum inadæquatorum univerfalis & fingularis ejuldem individui,) infeonem entis realiter aut ex parce rei distincti ab individuo ipso Utpote realis rei entitas, quæ est principium individuationis, non realiter aut ex parte rei differt à conceptu fuo inadæquato objectivo, sive quà universali sive quà individuali. Atque adeò principium hoc genus & principiatum realiter idem sunt, & disferunt tantum ut inadæquati conceptus ejusse e Insuper ex dichis innotescit principium 10, 11, &c. item Difp. 31. f. 1. nº. 13. ubi fundamentalem rationem hujus veritatis proponit; Et bane (inquit) fententiam sicexplicatam existino ese omnino veram. Ejus sundamentum breviter ift, quia non potest res aliqua intrinsece ac formaliter conflitui in ratione entis realis & actualis per aliud diftincium ab ipsa; quia bec ipso quod destinguisur unum ab alio, tanquam ens ab ente, utrumque babet quod sit ens nt condistinctum ab alio, & quidem modaliter, (nº. 9, 10, 11, 12.) sed sola ratione cum rendum est, principium individuationis non esse consideratisensu suppositalitas haud multum contribuat ad individua-Com enim nequeat dare quicquam quod in se non habeat, cumque suppositalitatis entitas sit admodum exilis; heri non potest ut magnum aliquid principio naturæ addat. Accedit, quòd à natura dimanat, ejusque adeò ratio principii in naturam ut in causam ejusdem ultimo resolvitur.

Alia divi-

14. Verum enimveroalio longe sensu hæc quæstio disputari poteit. Individuationis enim principium dupliciter accipitur: vel quatenus opponitur universali quod contrahit, ei addendo realem entitatem prids ab intelledu præcifam; vel quatenus opponitur mutationi individuali, & sic dicit principi-um permanentiæ sive identitatis individualis. Individum enim, quando mutatur, non transit in rem universalem, sed consideratio individui quatenus nulli alii communicatur differens est ab ea qua contrahitur, & ex conceptu universali fit fingularis. Ad hanc enim requiritur duntaxat additio entitatis realis prids pracifæ: ad illam verd requiritur infuper limes seu terminus naturam individualem à communione cum aliis naturis coercens. Cæterum de hoc principio individuationis supra egimus, nimirum quatenus opponitur uniincommunicabilem reddit. Natura enim utcunque actu exfiftens porest vel cum alia natura uniri, vel seorsim stare, ut versali: hic verò consideramus quatenus contrahit naturæ communicabilitatem, nimirum quatenus ex communicabili ex supra dictis liquet, & consequenter diversis suppositis communicari; præsente autem certa suppositalitate, perpetud incommunicabilis manet. Cum ergò permanentia individualis & incommunicabilitas individui idem fint, necesse est ab codem fonte dimanent: sed incommunicabilitas individui individualis ab cadem scaturit. Chm ergò aliud sit naturam universalem ad individualem contrahere, aliud, naturæ finmanifeste fluit à suppositalitate, & consequenter permanentia gularis communicabilitatem terminare & incommunicabilem reddere; necesse est sint quoque propria hujus incommunicabilitatis principia. Cúmque stante incommunicabilitate individuatio maneat, mutata mutetur; certum est principium istud incommunicabilitatis este quoque suo modo principium individuationis, diverti nimirum generis ab eo quo universale in aliud individuum five ejufdem five diverfæ speciei.

naturæ communicabilitatem. Supra explicuimus priorem : Hoc enim non fufficit ad naturæ Quare individuatio duplex eft : altera reftringit universalitatem ; altera terminat hîc aliquid de posteriore est advertendum. communicabilitatem terminandam. ad fingulare contrahitur.

15. Dices, nondum satis constare, rationem individui, quâ opponítur universali, esse ex parte rei distincam ab ea quâ opponitur communicabili. Videtur enim Suarius Disp. 5.f.1.nº.3.rationem individuationis per incommunicabilitatem explicare; quod nullus faceret, fi putaret communicabilitatem & univerejus funt, Nulla autem negatio divifionis seu divisibilitatis excogitari potest que compleat rationem entitatis individue & singularis, nifi ea que à nobis explicata eft, seilicet, quod entitas talis ftt, ut tota ratio ejus n ne fit communicabilis multis similibus entitatibus, fem, quod idem eft, ut non fit divifibilis in plures entitates satis per se individue & singularis confisti in entitate, suà naturà, per se una,& predicto modo indivisa seu incommunicabili. Responderi potest, communicabile dupliciter accipi posse; & similiter incommunicabile. Nam primò, aliquid communicabile dicitur quòd fit universale, & de pluribus prædicetur; ut homo de Petro & Paulo. Hoc fenfu, communicabile & uni-Et paulo infra, Ratio, inquit, universale idem sonant; & eodem, individuum omne solum & semper est incommunicabile; nempe quatenus incommunimunicabile quòd per modum participationis alteri quasi in pollessionem tradatur. Prædicatur quidem communicabile crete & reduplicative: ut pars est totius pars, accidens est subjecti accidens, natura eft suppositi natura. Hoc sensu sola supposita sunt incommunicabilia. Accidentia enim, ut dictum, Atque hoc sensu recte Suarius per incommunicabili-Secundo, aliquid dicitur comhoc genus, fed non directe, ut universale, atqui oblique, concommunicantur subjecto, partes toti, natura supposito. Quare sola substantia completa, nempe suppositalitate terminata, Individuatio enim accidentis, partis, ut & naturæ exfiftentis, incommunicabilis est duntaxat, quia non communicatur pluribus talibus qualis ipfa cft : quæ incommunicabilitas universalitati solummodo oppofalitatem esse rationes plusquam ratione diftinctas. est hoc sensu incommunicabilis. cabile opponitur universali. tales qualis ipfa eft, &c.

Singulare Or incommunicabile differunt.

rafen

sterior autem incommunicabilitas, quæ neque accidentibus, neque partibus, neque naturæ, ratione folius exfiltentiæ competit, folis substantiis completis sive suppositis appropriatur. Est autem hæc quoque incommunicabilitas individuatio quædam, sed non ea quam supra primam sive inchoatam, incompletam & interminatam nominavi, (qualis est individuatio Suppositalitate nondum terminatæ;) verdm est individuatio suppositorum, nimirum completa & complete terminata. Hujus jam individuationis principium alia longe res est ab illa quæ contrahit universale ad singularitatem, nempe est ipsa suppositalitas cujusvis rei. Natura enim substantialis quanquam sit sufficiens principium suæ singularitatis per suam adualem entitatem; per eam tamen non formaliter, fed quasi materialiter tantum, hujus principii rationem attingit. Suppositalitas autem sola est proximum hujus individuationis principium. Adeoque habemus istud Divi Thomæ extra esfentiam accidentis, partium, & naturæ substantialis exhibentis, sed nature, (fine quo impossibile est ut creatura fit in rerum natura tatem generalem rationem individuationis exponit,

naturaliter,) scilicet statum divisum sive suppositalitatem. principio ratione tantum à suo principiato distincte ag mus, sed de principio quod ex parte rei à principiato discrepat, neque de lana caprina aut de re levis momenti contendimus, quóque posito, individuum completum ponitur, subla o, tolitur: imò quo polito, individuatio, vel in materiar indivi-Hanc ergò quathonem priore multo potiorem puto, dignámque in quam altids inqui-Etenim pofită eâdem numero materia, non necef-Similiter nonnunquam contra, mutationem suppolitalitatis mutatio completæ individuationis inseparabiliter comitatur, & permanet hae immutata. Quibos indiciis evidenter constat, non materiam, Si enim materia esfet hoc principium, ea posita, poneretur fariò idem resultat individuum; neque, mutata materià, nenon naturam substantialem, sed solam modalem subsistentiam, esfe proximum, hoc genus, individuationis principium. Non enim hie amplids eådem naturå manente, idem individuum non manet. dualis fluxu, intemerata fervatur. cestariò sequitur individui mutatio. Giraremesse nobilem statum perduximus.

Supposita-

individuum completum; & similiter si natura esset idem principium, eà datà, sequeretur individuum completum. Sed aliter multò evenit. Nam, solà suppositalitate manente eadem, mate naturave, individuatio mutatur. Quare hisce assertionibus explicatis & probatis, satis innotuerit quod intenditur, solam net individuatio; sola suppositalitare mutata, materia manensimpolitalitatem ese hoc genus principium individuationis.

Et consequenter, in sequentibus his infiltendum est.

18. Advertendum est, rationem suppositalitatis maxime ilustratur. individuum, (ut ex dictis oftenditur) sequitur novum modum Idem arultimam sive completam individuationem, mutata sola sup- 141 1. 17. Dico, primo, manente materia, & natura, posse mutari Probapolitalitate. Quod sic demonstro. Dux guttulæ aquæ, aut duæ ladis aliúlve liquoris limilaris, minimo negotio uniun-Unitis verò, status prior alterutrius Manet materia duarum guttularum, manétque natura hujus divisus cestat, & novus exoritur partibus unitis communis. unum tertium duobus æquivalens & ex duobus resultans, ab Constat mutari suppositalitatem, quod status divisus, qui, ut suprà monstraaquæ individualis: non autem marrent duo individua, sed divisæ uniuntur, neque amplids à se invicem, sed duntaxat ab omnibus aliis, dividuntur. Quòd autem individuatio mutatur, ex eo patet, quòd erant duo individua, nune unum ter-tium funt, quod ab alterutro duorum realiter differt. Etenim rdm si conjunctim conferas duas guttulas & unam majusculam ex illis conflatam, neque differunt plane realiter, neque sola ratione, sed distinctione medià, sive modaliter. Eadem enim materia eadémque natura novum tantum esfendi modum sibi acquirunt. Disferunt ergd soldm per novum modum essendi, sive per novum statum divisum quem nache sunt. Chm tom modalis: cúmque, mutato solo modo naturæ, mutetur daliter à natura cujus est, necesse est ubi natura manet eadem, & modus ejus sublistendi tantum mutatur, mutatio sit tanverò novus status five nova suppositalitas differat tantum moalterutro corum seorsim duplò plus materiæ continet. effe fufficiens istius novæ individuationis principium. utrifque simul sumptis ex natura rei distincum. quia mutatur suppositalitas, & hac sola. tur, est ratio ejus, manifeste mutatur. tur, ut cuivis notum eft.

dat, quidque permaneat. Manifestum est materiam totam totámque naturam aquæ in unione duarum guttularum ejuldem præexílitisse, & adhuc permanere; sed erat priùs in duas guttulas divisa, nunc divisio cessa, unio succedir, & stricte ergo in his perpendendum est quid accedat, quid receelucescere in hujusmodi instantiis in quibus ca sola mutatur: cum unione mutua entitatis communicatio, tum inter fe, tum toti: quin & tota massa stat divisa ab omnibus aliis materiis, naturis aut suppositis. Sibi ergò soli confœderatur, non quidem per viam actionis, atqui per viam actus; hoc est, per re-fultationem determinati principii idealis suipsius, ut substantiæ individuæ ab omnibus aliis satis divisa, adeóque in se completæ, & à se appetendæ atque tuendæ. Principium enim ideale interna quadam & objectiva unione natura substantiali desponsatur, ejusque tres primas facultates, perceptivam, appetitivam & motivam, informat, actuat, & quasi satiat. Quia verò se satis ab omnibus aliis divisum repræsentat, nulli extra se communicatur, sibíque soli unitur, necnon sibi soli sufficit. Atque hæc de prima assertione.

Proba-

19. Dico, secundò, heri posse ut, manente materià, tam natura quam suppositalitas, atque una individuatio, muten. tur. Probatur instantiis hujusmodi. Æquis portionibus aqua teria tam aquæ quam vini manet; natura utriusque infrinnon rescrenda mutatæ naturæ, sed mutatæ suppositalitati. Mu-Verdm proxima caufa mutationis individuationis taretur enim individuatio etiamli natura eadem permanealioquin natura, materia, partes & accidentia dicantur suo modo individua; sed incompleta sunt absque suppostalitagitur & contemperatur; suppositalitas & individuatio mu-Ouare in exemplis his quoque sola suppositalitas est caufa proxima & principium completæ individuationis, Nam differre videtur, quòd, hác immutata manente, illa muret: ut constat ex instantiis prioris assertionis cum his colre. Et quidem hæe incompleta individuatio ab illa realiter & vinum, aut alia diversa miscibilia, commisceantur. tantur.

20. Dico, tertiò, ut manente materia mutari potest indiviendum eff, duo esse individuorum genera, quorum alterum duatio, ità fluente cadem individuatio manere potest.

Troba-

ad esse permanens, alterum ad esse in continuo suxu, deter-Ad primum genus spectant non tantum substantiæ immortales, sed & corpora quæ maxime durabilia & fixa putantur, ut lapides, mineralia, metalla, & fimilia : quancontinuæ fluxioni materiæ subjiciuntur; cujusmodi sunt ea quam ex his quoque plurima (imò omnia falteni attritioni, fi non) exhalationibus obnoxia fint. Ad polierius, ea que omnia quorum calor insitus humiditatem jugiter depascitur, Huc quoque referas fluvios, flammas, thermas, fermentantia, & omnia quæ fuå naturå Potterius genus, ut plerumque prius nobilitate vincit, ità stabilitate eidem cedit. quæ maximè conspicuum materiæ fluxum affiduè patiuntur funt fluvius, ignis, flamma lucernæ, & similia. Fluvius continuo lapfu aquarum fe in oceanum effundit, & intra menfis ferè spatium tantam aquæ vim quantam in suis alveis continet, & forte majorem, exonerat : interimque idem manere suvius perhibetur. Nam ut essuit quà mare spectat; ità quà terram, novo subinde affluxu è sontibus & rivulis scaturiente Manet ergò idem individuus fluvius, etiamfi tota ejus materia multoties in anno evacuetur & innovetur. Quare necesse est aliunde quæramus hujus individuationis principium. Similiter flamma lucernæ continuus quafi fluvius flammæ eft, & jugiter absumit oleum aut sevum quo nutri-Materia enim flammæ quolibet momento novis exhala-Etsi verò materia ejus perpetim mutetur, putatur tamen eadem numero flamma, donec Hujus quoque individuationis ratio ab hac affertione petenda videtur. Planta ex parvo semine Accedit quod prima illa stain vastam molem, putà arboris, excrescunt : ità ut earum prima stamina non funt millesima pars plantæ ad summum mina indies plus minusive attenuantur & absumuntur; ità ut vix millefima pars primorum rudimentorum ad senium usque Interim individuatio ejus à primis ejus-In homine, ex observatione Sanctorii, in dem rudimentis ad extremam adeptam magnitudinem ea-Denique, eadem res non minds, quin potids magis, conspicua est in animalibus, præsertim calidioribus continuæ disfipationi apta nata sunt. ut omnes plantæ, omnia animalia. luum incrementem provecte. tionibus alitur & renovatur. extinguitur, permanere. plantæ perdurat. dem continuatur. redintegratur. & nobilioribus.

sua Medicina statica, duæ circiter libræ indies per insensilem culæ fortasse particulæ magis terrestres, ut in oslibus, &c. matranspirationem dissipantur. Non ergò sperandum ut eadem Si igitur ritè perpendamus quantilla fint prima embryonis rudimenta ad hominis adulti molem collata, & dein subducamus quod indies vi caonis rudimentis profluxisse. Cam ergò nihilominus individuatio eadem maneat, necesse est ea ab alio sonte quam ab individua materia ab initio ad finem vitæ permaneat; pauloris absumitur, facile inferamus vix millies millesimam partem materiæ quæ constituit virum integrum a primis embryneant, cæteræ omnes deflagrantur. identitate materiæ promanaffe.

Objestioni occurritur.

in continuo fluxu, flatum divisum non esse rationem suppositalitatis. Quod enim est in statu diviso neque accessionem tione status, admittit. Respondeo, in naturis quidem perpeaugmentationem & diminutionem, modd sensim & sine sensu gis attendendum esse ad confæderationis modum quam ad divisionem sactam. Dices, statum ergo divisum non esse suppositalitatem. Refpondeo, statum divisum non tantum dicere negationem unionis cum omni alia natura aut supposito, sed consociationis includit; & hunc modum, quo positive completur natura, & determinatur ad esfe & operari, esfe ipsam modò augetur, modò minuitur, aut fimul, respectu diversarum 21. Gravissima hic objectio occurrit, Si dentur supposita tuis adeò rigidè accipi statum divisum ac hîc intenditur. Verum in caducis non in eo rigore accipi debere, sed admittere hat : imò in his, respectu permanentiæ individuationis, ma-& rationem politivam, quæ modum individualem live legem politivam rationem suppositalitatis, vel saltem inadæquatum conceptum ejusdem, & positivum principium individuatio-Manet itaque individuum quamdiu individualis modus confæderationis manet; hoc mutato, mutatur. Actus enim five modus confæderationis includit ideam five characterem individui; qui quidem, de omni momento, requirit negatio-nem unionis cum omni alia natura; fed, diversis temporibus, teriam, neque ad hanc vel illam materiæ quantitatem, sed particularum, augetur & minuitur: ea tamen lege, ut quicquid neque diminutionem materiæ vel minimam, absque innovanon necessario adstringitur ad hanc aut illam individuam ma-

ii identificatur. Ea quoque lege, ut quicquid rejiciatur ab hac tur & subigatur, five coquatur in naturam & genium subigen-Suscipit ergo ideam domantis, cui deinceps unitur, & quaconfæderatione exuat se priore idea, & in momento quo relicitur aliam induat. Verum ut hæc magis distincte intelligapendamus, & in his, qued in aliquot genera discriminentur, de novo recipiatur in societatem individualem prids domemus, opus est in naturis perpetuis & mutabilibus scorsim exfecundum ea figillatim confideremus.

22. In naturis perpetuis status divisus adeò rigide permanere Status diperpetuis rigide suvifus in mendus. supponitur, ut nè minimam vel accessionem vel diminutionem Ratio eft, quia determinatur ad permanentiam irrefragabilem. Non absque innovatione individuationis perferre possit.

gerent, & spe perpetuitatis frustrarentur. Quare agnosco in individuis perpetuis statum divisum restringiad omnes vel manente individuatione primâ perpetuâ, ultima mutabilis seu omni alio ab actu naturæ confoederatæ eam suffentante. Perenim conforderatur ad durationis seriem secundum ætates minimas particulas, five materiales five entitativas, ità ut nè minima excidere queat, aut de novo addi, quin novum individuum exoriatur. Hinc quoque inferre licet, distinctionem individuationis in primam & ultimam, seu in inchoatam & completam, minds necessariam esse in individuis perpetuis quam in corruptibilibus. In illis enim, ut prima est perpe-tua, ità & ultima, neque ab ulla naturali causa ab invicem separabiles funt : (quod fortasse causa fuit cur nonnunquam D. Thomas de distinctione naturæ & suppositi in Angelis minus solicitus fuit; quanquam in aliis locis satis certò statuat naturam absque aliquo extra esentiam ejus realiter esse non posse, & sic suppositalitatem ut necessariam ad individuationem complendam etiam in Angelis requirat:) in his verò, corruptibilis deprehenditur. Similiter in perpetuis, non mulvariabilem, cui naturalis terminus præfinitur, sed ad seriem carentemomni termino, & confequenter etiam omni processu aut variatione eò versus tendente. Ridiculum enim est pucurrere per ætates,& paulatim ad acmen perfectionis confcen-Sic enim processu temporis necessariò ad senium vertare substantias perpetuas, quales perhibentur Angeli, tum refert distinguamus nécne negationem unionis

vicem ullo modo sejungi queunt. In individuis verò corruptibilibus reslonge aliter se habet, & idea totam individui continuationem representans non rigide omnem unionem petuò enim & pari passu se mutuò comitantur, neque abincum nova materia respuit, neque totam ab initio sibi indul-tam pertinaciter retinet; sed paulatinam & insensilem mutationem admittit. Cum verò ratio regulæ certiùs à perpetuis quàm à mutabilibus desumitur, ratio generalis status dida fuit, in his autem limitatio potids rigidæ regulæ ex-fpeckanda. In quantum enim mutabilia ab absoluta pervisi live suppositalitatis ab illis potids quam ab his deducenpetuitate recedunt, in tantum etiam à statu diviso accurate eodem excidunt. Norma itaque absoluta statûs divisî ab eo quatenus in perpetuis cernitur describenda est. Atque hac habui de statu diviso dicenda quatenus in individuis perpetuis

Non in ca-

23. In individuis mutabilibus non adeò rigidè sumendus eft, sed paulatinam, ut dixi, sensimque factam materiæ sive diminutionem five additionem admittit. Ipsa enim individuatio in his quodammodo fluxilis est, & minds certæ ter-Quanquam enim (habità ratione naturæ rerum suxibilium) dicitur manere eadem; hæc tamen identitas rò ipfa individuatio non fit exquifita, non exfpectandum eft, fuppositalitas, quæ proxima ejus causa est, penitus immu-tabilis maneat: sed saltem in genere tenendum, id quod speckabilem mutationem non incurrit, idem reputandum Sunt interim nonnulli hujus mutationis quafi fines & limites, quos suppositalitates & individuationes manentes eædem non transgrediuntur, quorum præcipuos (qudd scitu non est accurata, sed aliquali variationi submittitur. digni fint) hîc paucis explicabimus. minationis.

Limites 24. Primo, Idem suppositum sive individuum completum Ouicquid enim inest generi omnibus speciebus competit. Sed in substantiis materialibus requiritur porrò, ut quod idem est, sit libi continuum. Nam continuitas in materialibus est ad unitatem quantitativam necessaria. Quare particulæ quæ à matamen impedit quin etiam descendat ad supposita. lissmam rationem entis, quatenus est unum, spectat.

jor

non spectabili permanentia alterutri parti sit adscribenda, non dubium est quin majori masse debeatur. Divisio enim litalitatem & individuationem; quanquam majori maffæ ea innovatio non propterea tribuenda fit. Si enim in divisione non spectabilis dicitur, cum id quod à majore massa autera-tur, ad eandem collatum, vix satis proportionatum aut conjore massa quoquo modo separantur novam acquirunt supposideratu dignum sit : ut si quis è mari situlam aquæ hauriat, aut guttulam è litula. Nam individuatio non supponitur muin mari ob ablatam situlam, aut in situla ob perditam individuationem novamque suppolitalitatem nanciscitur; guttulam; quia tantilla variatio in mutationi obnoxiis non est spectatu digna. Nihilominus particula separata novam tate majoris massæ, & consequenter opus habeat nova sib. quòd postquam dividitur nequeat participare de suppositali-

25. Secundo, Quod in unitatem cum altero admittitur 2. Addino perdit suppositalitatem & individuationem propriam; sed si & ablatio fit portio non spectabilis comparata ad massam cui additur, ne pris sabilis. non facit mutationem individuationis in ea, sed eidem cedit,

in mutabilibus innovationem afferamus. Inducimus enim, in cámque quati absorbetur, tantúmque perdit propriam in-Non enim expedit ob tantillam additionem hoc admittendo, non ferendam incertitudinem in modo lo-Indies enim propemodum omnia mutarentur, & nova nomina novásque periphrases postularent. Quare ut in ablatione non spectabili Sufficit enim in inæqualibus hujufmodi unionibus, fi unius faltem partis individuatio pereat. Ut, exempli caufa, in oceanum guttula aquæ injiciatur; an propterea putanda fit oceani fupres non mutatur, ità neque in additione confimili. quendi & concipiendi de istiusmodi rebus. politalitas aut individuatio mutari? dividuationem.

26. Tertid, Idem ab omnibus aliis quibuscum non iden- 3. Este ditificatur est aliquo modo divisum. Est autem divisio multi. plex, naturæ & continuitatis, actualis & potentialis; ut alias differentias hie mittamus. Quod actu non continuatur al-teri, nequit este idem durante discontinuitate. Sie alimentum, quamdiu achu non unitur corpori alito, non admittitur Ouod continuain societatem individuationis cum eodem.

ris naturæ: ut pars sphacelo correpta communicatur corpori animalis, sed dividitur à natura ejusdem, quia nec vivit, nec Videtur autem hæc divilio potentialis respectu contur alteri, ei communicatur in generali faltem ratione materiæ; non autem necesse est communicetur ratione inferiotinuitatis, sed actualis respectu naturæ. Similiter excrementa sanguinis nondum secreta, respectu naturæ sanguinis, defuncta sunt; sed ei continuantur respectu dimensionis, donec actu secennutur.

Hackenus proposuimus limites individuationis quatenus to potiores regulæ, quæ fumuntur ab individuali actu confœunione & divilione præfiniuntur: supersunt adhuc duæ mulderationis naturæ, & ab idea qua idem actus informatur.

fcopo, ma-

positalitas & individuatio ejusdem. Primarius naturæ scopus omnibus corporibus communis confiftit in præfervatione particularis formæ, quá conflituentur, cujusque divisione à se corum individuatio disfolvitur. In corporibus in specie, putà simiconservationi unitatis suipsius in interiore & maxima suz-Patitur itaque particulas superficiales facilids tam massam dividi. Sie enim individuationem perderet; sed ob particulæ non speckabilis ablationem minime interit. In illis partes confoederantur ad liberam fuiipfius 27. Quartò, Igitur suppositalitas & individuatio manet eadem quamdiu primarius scopus actus consocideratæ naturæ manet idem : cessante verò primario naturæ scopo, cessat suplaribus, quà talibus, natura confœderata præcipuè intenta est abstergi aut abradi quam interiores, & multo magis quam to-Insuper, in fluidis scopus quodammodo oppositus est ei in terquoquoversum diffusionem; ut in aqua: in his, ad determinatam & fixam inter se posituram partium; ut in glacie. Porrò, in corporibus organicis ipsius partium structuræ maxima habetur ratio: sed omnia organa non sunt paris necessiratis aut pretii. Hinc minds ad vitam necessaria violari possunt absque totius individui interitu: ut ramo arboris detruncato, aut pede animalis abscisso, non statim individuum niths vitietur, totum corruit. In plantis verò primarius scopus non tam respicit certum organum, quam individualem vegetationis rationem: & similiter in animalibus primus scodestruitur: sed si organum ad vitam plane necessarium

nata animalis vita, quâ durante individuatio ejus permanet, cessante, desinit. In homine hic scopus ulterids protenditur, pus non est hoc velillud organum, sed hac vel illa determienim, manente vitâ, corpori unitur; câdémque extinctâ, à nimirum ad unionem corporis cum anima rationali. corpore feparatur.

ejufdemrer, eadem idea individualis à generante ab initio impressa. Indi- re idea ut vidualis enim hæc idea à principio ad finem durationis indi- ejustement Quintò, Manet idem individuum quamdiu retinetur s. In ipso quidem instanti determinationit ideam rei eo actu productæ. Frustra enim dicitur natura confæderari, si nesciat id in quod confæderatur. Suppositum, sideam; sin non percipiat, in idem non consederatur. Et-enim consederatio est actus vita, & consequenter perceptivus sui & effectus à se producti. Actus enim perceptivus supponit ideam quâ objective terminetur. Individualis hæc idea principio ad finem durationis individui continuatur. Quanquamenim materia fensim mutetur; nova tamen, quæ in locum prioris sufficitur, priusquam admitti potest, domatur, teria separata in actu abitus deponit ideam prioris individui, nis naturæ substantialis ad certum suppositum necessariò resultat acus quo ea sibi soli confæderatur. Hic acus suppo-& confequenter individuum, productum, est id in quod con-& cogitur suscipere ideam individui domantis. Similiter mavidui continuatur. & novam fuscipit.

net ab eadem materiali caufa à qua primò profluxit. Re- rem anitir-fpondeo, in prima determinatione naturæ ad individuum ca- pare. 29. Quæres quomodo idea vocetur eadem, cum non dima- Ideam poffe ducum resultare ideam, non soldm actualem præsentis statús, viduum, respectu actualis status ejusdem, anticipare, & consed & potentialem futuri; sed cum aliquali variatione ex parte decreti naturæ requisita. Natura enim confæderata non tantum aefu determinatur de præfenti, sed & potentialiter seu aptitudinaliter de suturo. Quare naturæ sic determinatæ idea non tantum repræsentat præsentem individui rationem, sed etiam suturam, in quantum contineri dicatur in præsenti causa. Hoc igitur respectu dicitur nonnunquam idea, indicurrere, ut causa exemplaris, ad ejus consummationem &

enim ex naturæ decreto animalia destinantur ad aliqualem permanentiam; ut cernere est in individuis organice formatis, in quibus idea ad ipsam formationem concurrit : ità ut confæderationem, & quoad ideam secundum quam ea pullum sormatura est : ità ut idea conspiret ut causa exemplaris ad Concedendum itaque elt, ideam in prima naturæ determinatione resultantem prædefinire necestarias individui variationes, quatenus à natura ejusdem dependent, neque propterea eas astimari debere novas individuationes; cum individuum tale non reche dicenem nonnullarum particularum vi caloris, nec non ad instaustatum, verum etiam potentialem. Nam individuum muta-bile potentia prids est quam actu, & co respectu idea ejus ejus continuationem necessariam in antecessum repræsentat. pullus in ovo sit achu pullus quoad intentionalem naturæ variationem secundum ætates, & ad quotidianam disfipationifi hæc ith in decursu vitæ eveniant, non fuerit idem individuum quod ab initio à natura intendebatur. Dicendum itaque est, primam rei ideam repræsentare non soldm actualem naturæ idem anticipat: ut ovum focundum achu continet ideam futuri pulli ; pullus verò adhuc potentialis est, necdum actu formatur. Quare idea pulli prima seriem & processum to-Quare idea eadem totalis quæ individuum, quatenus actu est, exhibet ut in actu, quatenus in potentia est exprimit ut in potentia. Est enim ejusdem individualis natura repræfentatio, sed cum aliquali variatione secundum ætates, &c. te sola causa uniente aut dividente resultant, ab iis quæ vi generantis in achu productionis veluti figilla efficaciter impriillæ Gimul cum achuali divisione aut unione è natura sponte ritè di posita, nempe seminali, antevertere statum formatum ut dixi. Verum distinguendæ sunt ideæquæ à natura medianmuntur. Hæ enim antevertunt achualem individui statum, & ut causa exemplaris ad ejus formationem concurrunt: dimanant. Dicendum itaque est, posse ideam in materia rationem earundem per assumptum alimentum; plantæ aut animalis à natura respective intentum. formationem rei quam ipla repræsentat.

30. Videtur autem sententia Divi Thoma maxime ab hac

opinio

opinione aversa, ubi afferit in materiæ fignata quantitate individuationem principiari. Respondeo, primò, Divum Thomam, ubi loquitur de signata materiæ quantitate ut de principio individuationis, non ità accipiendum esse, quasi vel-let materiam esse hoc principium in spiritibus rebusque immaterialibus, iis nempe quæ materia carent. Quid enim absurdius fingi potest, quam ut aliquid dicatur intrinsecum principium fpiritus fit hic fpiritus, quia fundatur in hac materia à qua nultûs, aut det ei actualem extiftentiam. Quare materia non inrendirur esse principium individuationis, nisi in materialiistius rei in qua non est, imò & à qua tantopere discrepat? ut lo modo dependet? Quafi materia poteft effe principium spiribus. Hæc ergd Divi Thomæ affertio de solis materialibus in-

31. Dico, secundo, Divum Thomam, ubi loquitur de fig. Vierior

nata materia, non intendere, eam esse principium individua-tionis completæ, de qua modò locuti sumus, sed primæ & incompletæ: quo sensu verissimus est. Realis enim entitas materiæ est principium individuationis ejusdem, (ut ex supra dictis de individuatione quatenus opponitur universali liquet,) non autem est principium individuationis quatenus ea opponitur communicabili modo suprà exposito. Etenim istud extra naturæ esfentiam, quod ad cujusvis rei entitatem realem secundum Divum Thomam necessariò requiritur, est hoc genus principium. Eò enim quòd requirat ut sit extra essentiam naturæ, constar nihil aliud esse nisi suppositalitaverisimile eft voluisse eum, quantitatem este principium in-Cæterdm ubi Divus Thomas reftringit materiam per fignatam quantitatem, non mihi dividuationis substantiæ materialis, sed potids per signatam quantitatem intendisse quantitatem entitativam, hoc est, certam five fignatam materiæ portionem, five ea ab aliis omnibus divisa sit, sive secus. Nam partes hoc sensu non minus individuæ sunt quam tota, & quælibet materiæ portio signa-ta est individualis, & exhstit. Verdm hæc individuatio communicabilis est diversis individuis completis, ut ex quotidiana rerum mutatione patet, in qua materia, quoad individuationem primam eadem manens, quoad ultimam seu completam subinde mutatur: imò non tantum naturam individuatem, prout hadenus exposuimus.

ità ut materia fœni fit equus, & equi, scarabæi. Interimin. lem, modò materialis fit, quæ similiter divisibilis est per assignatas portiones ejusdem. Recte ergò videtur Divus Thomas, lem, sed & frequenter specificam, necnon genericam, variat; Nam horum quoque partes per assignationem discriminari possunt, & quælibet pars ab altera per assignationem suæ dimensionis discriminata distinctum incompletum individuum eft. Jam verd materiæ massa non excludit sormam substantiaquanquam subobscure, de principio individuationis utrumhisce omnibus mutationibus materia retinet suam individua. tionem incompletam five primam; quam, cum Divo Thoenim materiæ portio non fit individua per aliam, fed quælibet individuatur per suam realem entitatem; ut Suarius Difp. 5. f. 6. nº. 2. clare demonstrat. Porrò, credibile est Divum Thomam per materiam intellexisse materiæ massam, ôc præsertim corporum similarium. Hæc enim signata materiæ quantitas facile infinuat : quin & corporum diffimilarium. ma, agnosco pendere à sola signata portione materia. que genus, de incompleto & completo, statuisse.

fitalitas seu Subsistentia modalis est status naturæ substantialis ab omnibus aliis divisus, in se completus, continens actum consecerationis sibi soli, ideámque indè resultantem, quibus 32. Superest tantum, coronidis loco, integram Suppositaad certum individuum completum & incommunicabile sub aliqua specie & serie generum in prædicamento Substantiæ determinatur, five actu contrahitur. Partes hujus definitionis suprà susè expenduntur, nec opus est earum ulteriori expli-Suppolitatis definitionem seu descriptionem proponamus. cationi hic inhæreamus.

Integra descriptio sappositaliCA P.

quitur in completam, & incompletam. Corpus physicum à materia differt. Unius corporis una est forma ma-Divisio Nature substantialis. Natura materialis distin-

randi non funt duo principia ex parte rei diftinca, sed idem diversis modis consideratum. Natura enim, si spectetur in or- Ila in per dine ad esse proprium, vocatur Subsistentia fundamentalis; sin se subsisten HAGenus tractavimus de Subisfentia fundamentali & Tiansinio. modali, & ostendimus illam ad naturam substantiralem do que ab illa modaliter, sive distinctione media inter realem & rationis, disferre. Justa quidem methodus proximo loco realiter, neque modaliter, sed tantum ratione cum funda-mento in re, disferunt. Nam principium subsistendi & opepostulat ut procedamus ad ulteriorem explicationem Naturæ live in duos inadæquatos conceptus, qui quidem inter se neque in ordine ad operationes, est Natura energetica. Nihilominus hanc ad naturæ complementum spectare; hanc quolubstantialis. Quanquam enim subsistentia fundamentalis tus conceptus; non tamen fequitur eam folam nomine na-Natura enim hæc, ut suprà non semel monui, dirimitur in duas confiderationes, tantisper differenda hujus tractatio, dum paucis aperuerimus (de qua satis dictum est) sit primus hujus naturæ inadæquaprimas aliquot Naturæ differentias, primáque adeò principia phyfica; ne feilicet in futuro difeurfu-laboremus ambiguitaturæ subitantialis confiderandam effe.

2. Dividitur itaque Natura substantialis creata in immate- Inspirina-Illa corporum est; hæc, principiorum ejusdem, materiæ quip-pe & formæ phyficæ. Natura enim corporis composita est ex rialem,& materialem. Illa spirituum est, nempe Angelorum, Natura corporea dividitur in completam, & incompletam. Dæmonum & Animæ rationalis; hæc, corporum. De priore non animus est plura addere, de posteriore pauca advertere. quivocatione liberare.

te istorum terminorum. Non enim animus est in his quic-

quam ugld aneifenen tracture, sed cursorie voces saltem ab æ-

duplicater.

ea materia, & ea forma. Natura verò materia, ut & forma, itaque natura in completam & incompletam dividitur. In-Natura priore modo stituendum suppositum in ullo genere, specie insima, aut individuo, in prædicamento substantiæ. E contrà, natura ex parte naturæ completa est, si totam essentiam alicujus generis, speciei insimæ, aut individui (quatenus ad id genus, eam speciem,aut individuum respective comparatur) in se contineat: ut, exempli caufà, natura substantiæ in genere est complera quatus conceptus respectu animalis aut hominis. Genus enim exprimit partem duntaxat naturæ speciei. Nam Socratura hujus substantiæ est completa in genere substantiæ: Etenim in se complectitur quicquid ad essentiam sive naturam substantiæ in genere requiritur. Et similiter natura animalis completa est in genere animalis; sed incompleta, si compareturad naturam hominis aut equi. Non enim expresse totam alterutrius naturam, sed inadæquatum duntaxat eorum conceptum dicit. Secundò, dicitur natura incompleta quatenus abitrahit à modali subsistentia. Atque hoc respectu feorjim sumptæ, alteram tantum partem naturæ corporis complectitur; & consequenter alterutra est incompleta. Reche super incompleta dupliciter dicitur; vel quia deficit ex parte incompleta insufficiens est ex parte sui ad completum conin ratione substantiæ, quanquam hæc ratio sit tantum inadætes, qua substantia, tantum inadæquate concipitur, nec tota ejus ratio nomine hujus substantiæ exprimitur. Interim nanaturæ, vel ex parte suppositalitatis.

3. Porrò, hinc colligere possumus genuinam disferentiam Hæc incompleta eff, illud completum. Verum difficile admodum est explicatu quid, supra materiam, forma materialis corpori physico in genere addat. Non me latet, dictu facillimum esfe, corpus physicum in genere, præter materiam, includere formam phyficam; verdm ista forma vix explicabilis est. Ratio enim formæ in materiæ contractione ad speciem inseriorem conlistit : atqui forma corporisæquè late patet ac ipsa materia. Nam, ut non datur corpus absque materia, ità, ex hac senteninter corpus phylicum & materiam. positalitate sibi debità.

quælibet natura, quamvis ex parte naturæsit completa, comparata tamen ad suppositum est incompleta, quia caret sup-

tia, neque datur illud absque forma, neque forma absque illo. Aded ut corpus, materia & forma materialis, in hoc modo loquendi sunt ejusdem latitudinis, & hæc non contrahit aut determinat illam:neque facile dici potest quodnam munus hujufmodi forma circa corpus in genere exerceat, aut quid entitatis materiæ addat. Nam profecto materia corporis includit naturam materialem in genere, exfiftentiam ejusdem, & subones subjens, suam individuationem incompletam sibi coxvam perpetuò conservat. Quicquid autem, præter hæc, forsistentiam fundamentalem, qua ea, omnes formarum mutatinon ad corpus in genere, spectare. Quidditas enim formæ, ut dicum, confiftit in contractione five determinatione materiæ; neque obvium dicku est quid commune oppositis spema corpori addit, videtur ad aliquam speciem corporum,

Diffinguitudine petenda est. Respondeo, duo esse genera communium rationum, quanquam hoc Logici nondum satis adverterint. Primum ducitur à similitudine essentiali, secundum à simili ciebus in se complectitur. formæ inferiores oppolitæ fint, earum prima ratio confishit in diffinilitudine: verum communis ratio cujusque rei à simili-Opposita enim in hoc conveniunt, quòd funt similiter opposita, sive similiter dissimilia. Ea verò quæ posteriore hoc modo dicuntur genera non conveniunt in Reducuntur autem, & quafi postliminiò ad communitatem (quòd fint simum loco quidditatis (fi fingere vocem ad bujus imitationem liceat) quodditatem fuam fubjectis duntaxat adferunt. Cum ergò formæ ratio communis sit istiusmodi genus, non exspetia natura corporis in genere pendeat a cognitione materia militer diversa) revocantur. Quare hujusmodi genera haud multum quidditatis fibi arrogant. & confequenter hand mul-Standum est ut spectabilem aliquam quidditatem corpori in genere addat; sed satisell, si quadditatem forme ei attribuat, ità nempe ut indè, quòd corpus in genere habet formam, rectè Minime itaque mirandum est si forma corporis in genere tam exilem entitatem ei impertiat, & tota fere fcientum entitatis rebus quibus tribuuntur impertiunt. corporis in genere à formis inferiorum abstrahit. ratione primò communi, sed in primò diversa. distinilitudine esfentiæ.

Formas Jubordinatas in eodem individuo non

ejusdem, addendo tantum quòd habet formam; scilicet, quòd in se includit generalem quandam rationem formæ materialis, fine alia expressione ulterioris quidditatis ejusdem.

corporis in eodem individuo differre, sed tantum ratione minatur. Etenim si forma generis & speciei realiter discreparent, impossibile foret quin genus ad speciem contractum ab eadem realiter distingueretur. Quæ enim distinguuntur per Statuendum 5. Porrò, tenendum est, formam corporis in genere non cum fundamento in re; nempe, differre ut conceptum inadæquatum universalem legitime ab inferioribus abitractum. Ut enim corpus in genere se habet ad species sibi subjectas, ità quoque materialis forma ejusdem se habet ad formas specierum. Corpus autem in genere, quatenus in aliqua sua specie continerur, differt tantum ut inadæquatus conceptus ab illa specie; & similiter forma materialis in genere à formis materialibus specierum tantum ut inadæquatus conceptus discriitaque est, formas materiales subordinatas ejusdem rei non realiter differre, sed tantum ratione cum fundamento in re-Non ergò hic adstruimus formam corporeitatis, quam Suarius efficaciter impugnat Difp. 13. f. 3. nº. 12, 13, 14,15, &c. neque pluralitatem formarum materialium afferimus, quam Subordinatæ enim formæ materiales, quatenus in eodem individuo exfiftunt, funduntur tantum in gradibus esfentialibus subordirealiter neque ex parte rei à formis materialibus specierum formas realiter distinctas, realiter differunt. idem author Disp. 15. f. 10. strenue refutat. natis ejuldem formæ.

Nihilominus non refractarie negavero poste nonnullos cum aliquali mutatione, ut dicetur. Cum enim interficitur animal, non propterea mixtura & temperamentum partium generum, quatenus abstrahuntur ab individuis ut conceptus universales, ab iisdem non realiter aut ex parte rei diste-runt, ut dictum : quatenus tamen realiter in suis individuis ut gradus distincti exsistunt, sunt tanquam partes ejusdem dividualis pereat, salva specie: ut ceræ massa in duas æquales gradus inferiores in serie perire, manentibus superioribus, sed necessariò destruitur. Quanquam enim sormæ specierum & totius, & in nonnullis earum gradibus inferior five particularis destruatur, manente superiore; imò in aliquibus ratio in-

An forma superiores maneant, portiones

tinendo speciem & individuationem primam. Similiter cum non perdit exlistentiam primam aut naturam mixti. Ratio est, quia gradus formarum inferiores, ut nobiliores sunt sulignum virens fit aridum, perdit gradum vitæ vegetativæ, realiter distinctæ, sed ut gradus unius & ejustem. Sicut ergo hoc album & hoc dulce (de hoc saccharo dicta) idem significant subjective; sed si formaliterablitahantur, dicunt portiones dirempta perdit completam individuationem, reperioribus, ità majore cum difficultate præservantur,& mino-Neque obstat quod asserit clarissimus Suarius, impossibile ese ut forma superior absque in-Intelligendus enim est de formis universalium; nempe vel specierum, quæ nequeunt exsistere extra sua individua, vel generum, quæ necessario prids ad speciem dus essentiales ejusdem formæ materialis formaliter abstracti realiter distinguuntur. Ut, exempli causa, sensibilitas, vegetabilitas & mixtura funt gradus diftincti spectantes ad formam animalis, vegetabilis, mixti, &c. qui gradus concurrunt ad connaturas realiter diversas: ità forma vegetabilis, sensibilis & mita unam loquuntur sormam, subjectum omnium horum mali, realiter inter se disferunt. Naturæ enim vegetationis & sensationis realiter inter se discrepant. Com vero sint fundainfimam quam ad individua contrahenda funt. Interim gra-Bucephali, in quo realiter extistunt, necnon realiter differunt. Et quidem forma Bucephali includit formam equi, formam ficiendam formam Bucephali; non quidem ut plures formæ attributorum; verdm fi confiderentur fub abstractione formenta abstractionis formarum universalium subordinatarum, ut formæ senstivæ, vegetativæ & misti in Bucephalo, non differunt, quia idem subjectum includunt, nimirum sormam Bucephali, quæ simul in se complectitur naturam sensitivam,ve-Contem-Subjectum diversorum graduum essentialium; & consequenter getativam, & mifti. Quare formæ subordinatæ per abstractioplantur enim eandem formam, sed diversimode, videlicet ut hi gradus, feoriini à subjecto five formaliter confiderati, clarè diffincti sunt. Percunte itaque forma Bucephali, forma equi, forma animalis & forma vegetativa una pereunt ; manet dicunt inadæquatos duntaxat conceptus ejuídem. nem universalem separatæ sola ratione differunt. re impugnatione perduntur. ferioribus subsistat.

nus vel in hoc casu forma mitti aliquo modo manere, aliquo Nihilomimistura, & temperamentum partium similarium.

Aliguo mo- Primo. Manet on

do marere,

Materia enim numerica non mutatur, nec elementorum inter se proportio aut mixtio. Quare necesse est aliquo modo maneat eadem modo quo materia prima sub omni mutatione dicitur eadem 7. Primò, Manet quoad individuationem primam, non tur enim suppositalitas, scilicet prior nature confederatio fibi soli diffolvitur, Natura enim misti non jam confæderatur amplids naturæ vegetativæ aut sensitivæ, ut prids, sed sibi individualis entitas. Non autem manet quoad suppositalitatem aut individuationem completam; & consequenter manet tantum quoad individuationem primam, nempe codem Sed mistum idem est quoad quoad individuationem ultimam five completam, soli, nempe soli naturæ milti. Sed mistum individuationem interminatam sive primam.

Ulterior explicatio.

rialis dupliciter divisibilis eft, in partes essentiales, & inteut essentiam misti, vegetativam, sensitivam, & c. quæ partes in hoc equo individuales sunt, & in codem vivo eædem sunt 8. Secundò, Manet res formæ misti, non ut forma generiin co fundamentum formæ genericæ. Etenim forma matetura enim formæ ejus continet partes sive gradus escentiales, Defuncto equo, una inter-Fundamentum verò abitractionis formæ misti aliquo modo ca Bucephali, sed ut fuit pars formæ individualis ejusdem, & cunt fundamenta abitractionis formæ animalis & viventis. superest, sed insufficiens ut ab eo abstrahatur eadem forma generica misti quæ prins. Nam natura misti ab illis aliis vegetationis & fenfationis jam achu divisa sibi soli confæderatur, & fit duntaxat fufficiens fundamentum abstrahendi aliam for-Forma etiam Bucephali continet partes integrantes, ut partes fimilares diversi generis, quæ, sublata vita, unionem perdunt; & quia natura milli cujusibet earum fibi foli conforderatur, dessiunt in diversa individua & species misti. Arque aded absque sormarum materialium pluralitate subordimam individualem & specificam misti sub aliquo genere ejussufficiens sundamentum respective abstrahendi sormas grantes: utraque divisio in Bucephalo exemplificatur, nericas misti, viventis, animalis.

nafa

natæ generum, specierum & individuorum sornæ exponun-

Sed queres, cur non omnia prædicata essentialia sint omnes foresse similater leparalimiliter ab invicem separabilia. Respondeo, nonnulla horum mas supe-Flores non aded arche inter se vinciri, ut inferius exsolvi nequeat absque destructione superioris: ut gradus specificus equi nequit perire salvo gradu sensitivo; neque facilè gradus sensitivus, salvà vità animali. Ratio est, quia causa que potest destrucere sensitionem necessario lædit ipsam constitutionem vitalem: imò cerebrum, principium sensationis, est etiam alt-Siquidem in respirantibus motus animalis requiritur ad respirationem in piscibus non respirantibus, ad motum istum quo colluuntur nequit; in omnibus animalibus, ad alimentum intus sumen-Putant aliqui imperfectiora animalia, ut lumbricos in branchiæ, fine quo circuitus fanguinis in iis feliciter peragi duas æquales partes transversim dissectos, seorsim vivere posse. Verum vix credibile eft partem caudæ propinguam diu superesse posse, sive ob defectum oris, quo nutriatur; sive ob de-Utcunque hoc faltem ex instantia data evincitur, aliquandiu vitalem constitutionem animali superesse posse, & hasce constitutiones non esse simpliciter inseparabiles. Dantur autem genera & species in quibus species non addit generi facultatem essentialem plane novam, sed tantum genericas facultates modificando specificat : ut equus non addit animali novam facultatem fupra senstivam & motivam, at solummodo has modificat. Impossibile ergò est ut hæc modificatio pereat, permanentibus interim facultatibus sensitiva & motiva. Idem enim subjectum quod sustentat motivam & sensitivam dicas, quoad eandem fui rationem modificationem earundem suffulcit; & confequenter non funt separabiles. Sed hæc sufficiant de Corpore in genere, ejúsque collatione cum sua Materia & Forma. quo modo ad vitam animalium necessarium. fectum capitis, quo regatur.

M 2

C

CAP. VII.

De Materia prima.

Varie ac-

nis Anatomicis præfixis Anatomiæ Hepatis cap. 6. Non au-Materia quidem aliquando accipitur pro materia completa, nempe pro corpore fimilari, aut pluribus similaribus contextis aut contexendis: quo sensu includit sormam physicam, & solummodo opponitur formæ organicæ : de qua à nobis tractatur in Prolegometem est materia physica de qua hîc agimus. Materia enim hæc incompleta eft, & opponitur formæ phyficæ, cujus advenriis autem acceptionibus adhuc subjicitur, quæ non leves in Philosophia ambiguitates, necnon errandi occasiones, pari-Quare operæpretium fuerit illas paucis hîc distingua-Primo igitur, diffinguitur materia in integre & inade-A Æterdin ad naturas incompletas, Materiam quippe & tu completa fit, & cum ea componit corpus physicum. Formam, respiciamus. quate conceptam. mus. 1.

Materia imegre concepta anid.

ubicunque formalis ipsa idea est, qua conceptus objectivus in intellectu 2. Materia integre concepta non eò dicitur tota sive integra, bet. Conceptus autem materiæ, (ut & cujulvis subjecti) si restexè consideretur, triplex esse potest; vel objectivus, vel Conceptus repræsentatur. Conceptus universalis præcidit ab exsistentia actuali, & ht genus omnium materiarum. Nam pars ipsa, utcunque incompleta, potest esse totum universale, quatenus ut genus de omnibus partium generibus aut speciebus prædica-Quisquis autem de materia indefinite loquitur, intelligendus viderur de materiæ conceptu objectivo, quo solo sen-Porrò, quando dicimus matenam integram, non femper intendimus universam materiæ quasi non esser incompleta, sed quòd totam rationem macundæ, vel formatæ, de materia integre concepta intelligi deformalis, vel universalis. Conceptus objectivus est ipsa maenim mentio fit materiæ absque alia limitatione, primæ, teriæ, quà incompletæ, uno conceptu complectatur. atque frequentissimi usus est hæc acceptio vocis. teria quatenus in omni corpore realiter exfiftit. in realiter in natura exfiftit.

quam dicunt omnes formas omnésque mutationes, Protei inmassam, sive molem, sed integram entitatem istius portionis materiæ de qua sermo est. Si ergò de universa materia loquamur, aut si de majore aliqua aut minore parte ejussem, perpetuò totam naturam, rationem atque entiratem ejuldem nomine materiæ respective intelligimus. Hanc enim vel sine limitatione materiam voco, vel materiam communem, vel materiam adæquate five integre conceptam. Eadem far, fubire.

, Hanc Aristophanes insinuare videtur nomine Empuse, Compara-Ranis. Equum enim erat ut Xanthias servus, cum Di- in Empuonyfio ad inferos descensurus, in transitu principium morta- se. litatis five mutationis ceu spedrum cerneret. in Ranis.

Bac. Qualem ? Xan. Horribilem, que in omnes se variat modos. Bac. Erit ergo quoddam spettrum. Xan. Igni tota facies Quedam Speciosifima. Bac. Ubi ea eft ? Ego inibo eam. Bacch. Ità per Neptunum, & flercoreum crus alierum. A Bes, nuniel deute, mulistunde pur pirelai. Ωςαισίατη τις. Δι. πε΄ςτι φέρ επ' αυτίω και. Ξαν' Αλλ' εκέτ' αδ γωνήςτι, αλλ' ήδη κυων. Δι. "Εμπεσα τάνυν γ' όδι. Ξαν. πυεί γεν λαμπία. Xan. At jam non amplins of mulier, fed fit canis. Nam modo fit bos, modo mulus, rur fum fæmina Xan. Et per Jovem video prægrandem belluame. Anu is ne country, ny oning zannin Ezes. Ear. Kat plui ego vi tiv Ala Inclor pega. Refulget, & crus alterum eft illi aneum.

modò canis, modò ignis, &c. Sed lepidè quidem alterum Communem rerum Materiam sub specie larvæ cujusdam omquòd subjectum omnis mutationis, adeóque ipsius mortis, æ-timetur. Modòbos, modò mulus, modò semina perpulchra, pedem æneum, alterum stercoreum finxit, ut illing materiæ Belluam vocat horribilem, itabilitatem ex parte naturæ perpetuæ, hine fragilitatem five corruptibilitatem ex parte naturæ formalis, infinuaret. nifariam mutabilis repræfentar.

4. Cæteroquin alii poetæ multo apertids Materiam defcri- chao,

bunt nomine Chaos, & præ aliis Ovidius, qui eam 1. 1. Metamorph. fic obumbrat:

Ante mare & terras,& quod tegit omnia calum, Unus erat toto Naturæ vultus in orbe, Euem dixère Chaos; rudis indigel i ue moles? Nec quiequam nif pondus iners, congeltique codem

Ut verbo dicam, hæc acceptio vocis non foium subjedum iltud stabile quod in omni mutatione permanet, verdm etiam ipsam mutabilitatem variosque apparatus, omnes nimirum dispositiones quas subit materia, quibusque innumeris propè diversis formis accommodatur, imò & ipsum statum met, quidvis patiatur, quidvis fiat, omnes cruciatus, omnes impetus & vexationes caufarum violentarum eam impugnanejusdem sub istis omnibus, complectitur. Hoc sensu materia comparatur Proteo, quòd mirum in modum se transfortium, modò unius, modò alterius dominio se submittendo, patienter perferat. Hanc sortem materiæ optime exprimit Subtilissimus Baconius Vicecomes Verulamii in suo Novo organo, 1. 2. no. 58. ubi candem motum Antetypie materie vocat, qui, inquit, inest in fingulis partionibus ejus, per quem plane annihilari non vult: ità nt nullum incendium, nullum pondus aut depressio, nulla violentia, nulla denique etas aut diuturnitas temporis posit redigere aliquam vel minimam portionem materiæ in nibilum; quin illa & sit aliquid, loci aliquid occuper, & se, (in qualicunque necessitate ponatur) vel sormam mutando, vel unquam res ed deveniat, ut aut nibil fit, aut muibi. Motus Anfolius figuræ, sed per motum sive mutationem rationis exlocum, liberet; vel (finon detur copia) ut est subsistat; neque tetypiæ non videtur reddendus per motum sive mutationem infinuat nifi variationem quandam politionis partium inter emplaris five idea natura. Figura cuim mutatio nihil aliud fe; quæ non sufficit ad exprimendam totam materiæ quam Mutat enim formam ceu ideam legémque specificam escudi & operandi, huic interim substratam quandam entitatem subnempe genium, indolem, naturam additionalem & complenstantialem & materialem pertinacifer retinet, neque hac se Non bene junctarum discordia semina rerum. in istis confictibus subit innovationem. fpoliari finit. Verum qui hanc materiam totam accurate cognoscere In tres inadsayatos cupit, eam in suos inadæquatos conceptus resolvat, eosque diligenter perpendat; demum verò omnes in unum recolligat; adeoque adæquatum totius materiæ conceptum nactus Dividitur itaque materia tota in tres inadæquatos conceptus, in materiam primam, fecundam, & formatam.

monstratur. Detuitas 6. Materia prima eam figuificat quà perpetuam & immutabilem, unà cum omnibus perpetuis confitutionibus ad se spectantibus. Quicquid enim in materia perpetuum est, ad partes materiæ prinne pertinet. Recte ergo dicitur subjectum immutatum & permanens in omni mutatione.

Hoc facilline evincitur, quia quod primum est, supponit nihil autem includit quod non est perpetuum & inviolabile. stitisse prius, quod nimirum erat ante mutationem. Si igitur quod præcesferat mutationem definat esse, definit esse primum: fin perfiltat esfe, & esfe primum, quamdiu sie persitit, manet immutatum. Cum enim primo mutetur, ni novum, o iup-Cum enim primo mutetur, fit novum, & fupprimum. Quare materia prima, in quantum prima est, necesse hune madæquatum materiæ conceptum spectant ea omnia quæ naturæ materiæ necessariò insunt. Revocantur autem ad sex capita: 1. ad exlistentiam; 2. ad sublistentiam fundamentalem; 3. ad naturam energeticam, ejúsque tres primas facultates, perceptivam, appetitivam, & motivam; 4. ad poejus rationem essendi subjectum accidentium materialium, tentiam receptivam formarum; 5. ad molem materiæ; 6. ad nempe alicujus extentionis, ut & alicujus continuitatis & diverò mutatur, supponit aliquid est sit quoque perpetua, & nulli innovationi obnoxia. hil ese fe prius : quod

7. Primò, Exhibentia materiæ probatur ex ipsa actuali entitate ejuidem. Nam effe achu & exfiltere idem sonant. Vel evidenter evircit idem Suarius ibidem f. 1. nº. 4, 5, 6, &c. nem f. 4. nº. 2, 3, 4, 5, &c. quò referolectorem. Istud moeffe; vel, esfe achu aliquid, & exfiitere. Si ergò probemus dari in natura inateriam primam, eo ipso probabimus eam exfiftere : de qua re confule Suarium Difp. 13. f. 8. nº. 7, 8. Probatur autem dari materiam ex mutatione corporum, ut ergo dicendum est, materiam primam non esse actu, sive nihil

múmque complementum, feu terminum confummantem na-turas fubstantiales. Individuatio itaque materiæ primæ illiusmodi est quæ naturis partibusque substantialibus contingere teriore terminatione opus habet ut in esse suo naturaliter do advertendum, individuationem materiæ primæ non este ultimam sive completam, sed primam & incompletam. Illa enim præfupponit subsistentiam modalem, quam supra probavi esse proximam individuationis completæ causam, ultiqueat; & consequenter est individuatio incompleta, quæ ulpermaneat, quam affequitur (ub forma [ubstantiali.

Subfiften

sana philosophia non admittatur annihilatio, materia necesenne, manere. Fieri ergo nequit ut entitas materiæ per in-8. Secundò, Subliftentia materiæ fundamentalis ex co famanifeste substantia cit, & suo marte subsistit, nec ab alio sus-tentatur. Vel ergò hoc roboris mutuatur à materia sua, vel a forma materiali : fed non habet à forma, & confequenter à Materia enim non sustentatur à forma, sed contrà, forma inhæret in materia, & ab ea tanquam à causa materiali sufulcitur. Constat materiam non sustentarià sorma, quia illa perpetua est, hæc corruptibilis. Quis enim sani judicii admittat id quod perpetuum est sustentari à re corruptibili? Formæ materialis corruptibilitas ab omnibus agnofcitur: materiæ verò perpetuitas innotescit, quòd per solam creationem incipiat, pérque solam annihilationem destruatur; ut Suarius Difp. 13. f. 4. nº. 16. luculenter demonstrat. Chm ergò in fariò perpetua fuerit. Idem quoque quotidiana experientià confirmatur, quòd indies observemus formas corporum perire, novas educi; materiam, ut subjectum mutationis perhærentiam pendeat à forma; quin potids necesse est hujus entis evincitur, quòd materia prima sit ens per se subsistens. Corpus enim naturale (quod componitur ex materia & forma) titas per inhærentiam ab illius dimanet.

Fateor in hoc subtilissimum nostrum Metaphysicum Suarium confusum este, quòd non satis diffinguat subsistentiam fundamentalem's modali. Utcunque non videtur omnem subsitten-9. Ubi verò dicimus materiam primam per se sublissere, intelligi debet de subsistentia fundamentali, non de modali. tiam materiæ primæ negare; tantům non determinat an ea quam ei largitur fit subsistentia fundamentalis, an modalis;

fiftentiam non esse mo-

Quæ verba, si intelligantur de subsistentia modali sive de suppositalitate, contradictionem in adjecto involvunt. Suppositalitas enim est ultimum rei complementum substantiale, istentià se plane diverso unitur. Primo modo partes materia integrantes fuam habent partialem fubfiltentiam, nempe funsistentiam, quà partes, non habent. Hoc enim respectu pendent fed alio modo eam discriminat, nominando subsistentiam parquod Suarius ipse fatetur; ut & contradictionem implicare, com Suarius materiæ primæ fublistentiam partialem attribuat, necessarid intelligendus est de subsistentia fundamentali, quæ quidem sola incompleta seu partialis esse potest, ídque duplicipars integralis, vel quia est pars elementalis, vel quia alteri subdamentalem. Per se enim quælibet earum sublifit, neque ex parte sustentationis una dependet ab altera, aut à toto. Non elibet sibimetipsi sufficiens fulcrum eft. Modalem autem subà complemento totius; ut ex suprà suo loco dictis satis constat. Secundo modo materiæ elementorum in misto incomplelibet earum privatâ sive proprià suppositalitate modali destituitur. Tertio modo in solo homine materiæ subfistentia inriæ subsistentia fundamentalis non est incompleta ex parte Hoc fatis probat Suarius Disp. 34. f. 5. nº. 34, 35, 36, 37, 38, 39, &c. Cum ergo materiæ primæ subsissentia sola kusticiat ad complendum corpus in ratione fundamentalis subfittentiæ, manifestum est, cam ex parte talis subsistentiæ non esse in-completam, sed tantum ex parte naturæ. Addita enim sorter, vel ex parte subsistentiæ, vel ex parte naturæ. Materiæ subfiftentia ex parte subsiltentiæ dicitur incompleta, vel quia est nim una pars inhæret in alia aut in toto, sed hoc respectu quætæ funt. Retinent enim fundamentalem subsistentiam, sed quæcompleta est, quòd in solo homine forma materiæ addita per se sublistat. Ubi autem dux distincta sublissentia creata uniuntur, semúlque alterutra fibi suam distinctam naturam reservat, ex ipsa unione utraque fit pars totius indè resultantis, & duranfeorsim complete subsisterent, non efficerent unum totum, ut per se notum est. In aliis compositionibus corporum, matesubsistentia, sed tantum ex parte natura. Forma enim materialis non addit materiæ primæ partialem subsistentiam. suppositalitatem incompletam seu partialem ponere. te unione neutra retinet completam subsidentiam.

Quare fub-Demum ex dictis inferendum est, entitatem materiæ primæ non tam vilem sistentia materiæprimænon est incompleta ex parte subsistentiæ, nisi quatenus pars vel integrans, vel elementalis,vel cum continet in se naturam non tantum actualem, sed & substan. må substantiali, quæ tantum naturam materiæ complet, aut ignobilem esse ac olim à nonnullis putabatur. hílque subsistentiæ addit, ea redditur completa. alia parte similiter subsistente composita. tialem sese fuo marte suftentantem.

Materia

10. Tertid, Natura materiæ considerata quatenus est principium energeticum, utcunque claudicans & desectivum, tres sundit facultates, sed similiter impersectas, perceptivam, appetitivam, & motivam. Quòd materia has in sua ratione con-tineat, ex eo liquet, quòd sit ens actu, actique per se sub-siltens, nec sit per inhærentiam in alio, ut modò monstravi-Quare est objectiva ratio sive idea suiipsius. In quantum enim achu & positive est, est achu & positive cognoscibilis. Habet ergo ideam propriam sibi coævam, qualisque ideam alienam, aut per negationem alterius, ut non ens; sed in se, & per seipsam, ut intime sibi præsentem. Ipla enim est susseins objectiva ratio suipsius, præsertim ubi fortiore operatur; quódque operatur, percipit. Nam prinrealiter aut ex parte rei distincta, sed tantum inadæquati conceptus ejusdem. Postå ergo subsistentia materiæ, una ponitur ejus natura energetica; data hac, ponitur perceptiva. absque appetitu, movere; aut absque hoc, operari. Polita ergo natura energetica, rede inseruntur ejus tres primæ sa-Sigitur fit omnino operativa, ab intus agit. fentet ; actualem quippe suam entitatem quatenus per se sub-Quare necefeft ejus entitas, talis est etiam ejus idea ; nempe est actualis, politiva, & rei per se subfissentis. Non erge cognoscitur per intime unitur facultati perceptivæ. Quod verò subsissit, à cipium fundamentale subfistendi & operandi non sunt duo Neque enim absque perceptione datur appetere; neque cultates; & eò magis, quòd materia incompleta sit, nec ad Se ergopercipit, se amat, se tueri nititur. Cum enim facultas ejus perceptiva rationi objectivæ sive ideæ ejusdem sit intime præsens, necessario percipit quiequid ea ratio repræfiltentem, eamque quà bonam & amabilem. extra operetur.

perpetuam, hác fruitur, omníque studio & industria hanc vinque ista idea repræfentet materiæ sublistentiam ut naturaliter sariò quoque hanc suam entitatem appetir sive amat. dicat, nec ullà violentià se annihilari permittit.

mutationis. sed etiam defectus & carentiam formæ, qua perfici debeat, principium 11. Verdm materia prima non solum perfectiones suas, Non elle noscit: percipit nimirum suam aptitudinem sive potentiam

ad ulteriorem perfectionem formalem, quam qua fruitur, Hinc fortasse dicitur à Peripateticis formam appetere, & à nonnullis stigmate insatiabilis appetitus notatur, intérque causas mutationis & vicissitudinis rerum naturalium numeratur. Quanquam verisimile potids sit, cos metaphoricè in istius modi locutionibus accipiendos esfe. Utcunque sit, materia prima non appetit mutationem, neque ejus appetitus causis mutabilitatis (nisi per causam intellitur, adeóque veterem formam deponere, novamque admitgere velis caufam line qua non, quæ reipla non est caufa,) Appetit quidem formam, qua ejus nuditas sive naturæ defectus suppleatur: non autem formæ innovationem, nifi quatenus ab agente potentiore subjuga-Attamen neque hoc spectat ad partes materiæ primæ, sed secundæ. Quare neque materiæ primæ, neque quidem secundæ, appetitus propriè loquendo est causa muta-Ouanguam igitur appetitum in proprio sensu materiæ primæ attribuo, non tamen eò hoc facio, ut indè deducam causam mutabilitatis rerum; sed profecto, si perceptiva materiæ advertat suam sorme carentiam, necesse est eandem quoque appetat. Carentia enim in subjecto ejusdem perceptivo est susticiens tionis, aut causa corruptionis rerum mutabilium. fundamentum appetitüs. recte accenferi deber. fuscipiendam. tere, cogitur.

facultates 12. Porrò, ut ipfa materia prima in natura sua incomple- Materia ta est, ità quoque ejus primæ facultates sunt incompletæ. Percipit quidem sibi deesse formam, qua compleatur, sed non omnes: materia autem sub conceptu primæ ad nullam certam formam determinatur, & consequenter nec quidditatem specificam nec qualitatem formæ absentis & delideratæ scit aut cogitat : tantum percipit aliquam formam sive additionapercipit quali opus habeat. Si enim discerneret certam particularem formam ut fibi congruam, non esset indifferens ad

cludere formam. Quanquam enim materia adæquate con-cepta recte dicitur una forma spoliari, & alia subinde imprægnari; intellectus tamen, dum concipit materiam primam, quiequid caducum est ab ejus conceptu facilè præcidit; quo ht ut materia præcise sic concepta perpetud informis sit, & tantum in potentia ad formam. Dices, in re materiam nunquam esfe informem, & consequenter fruilta fingi ab intellectu hunc conceptum. Respondeo, dari sussiens fundamentum in natura, cur intellectus conceptum materiæ ab omni forma sic præcidat: nimirum, quòd nulla detur forma in specie quæ à materia achu separari nequeat. Quapropter, non obstantibus hujusmodi objectionibus, concedendum est, perceptivam materiæ facultatem incompletam esse: quo dato, sequitur appetitum quoque esse incompletum ; cum perceptiva appetitivæ objectum ministret, & utraque, illa dirigendo, hæc imperando, motivam excitet. Si quid amplius ad confirmandas hasce facultates his desideretur, ex infrà ergò tres primæ facultates ad naturam fubstantiæ in genere spectent, ut infra oftendetur, necesse est pertineant quoque ad lem naturam sibi deesse, quá sua natura incompleta sarciatura. Dices hunc materiæ appetitum non esse perpetuum, quia, simulac adelt forma, hic appetitus satiatur & esse definit. Refpondeo, inadæquatum materiæ primæ conceptum nullamintura enim materiæ, ut ex dictis liquet, substantialis est. dicendis de substantiæ natura energetica petendum est.

Utcunque mihi, qui materiæ entitatem non tam vilem ac aliqui ipsam entitatem materiæ nihil aliud esse prædicant nisi puram potentiam. Suarius verò ex Scoto, Disp. 13.f. 5.nº.2, 3, 4,5,7,8. rede distinguit actum in entitativum & formalem; & afferit materiam in fua entitate includere acum entitativum & metaphyticum, non verò formalem seu phyticum. sed nihil aliud intelligitur, nisi eam non includere formam physicam in sua propria entitate; alioquin verò achu tum exfiltere, tum fundamentaliter subissere, ut declaravimus. olim habebatur putem, minus arridet iste modus loquendi, Quartò, Potentia materiæ ab omnibus agnoscitur; sed Fateor itaque materiam primam posse in sensu Suarii verè dici puram potentiam, quanquam modus loquendi durior fit: naturam materiæ primæ.

non esse puram potentiam.

Materiam

raliter apta ad recipiendam & fultentandam formam, hæc, Facilids enim & magis apposite id quod volumus exprimi potest, dicendo materiam propemodum dicendum est de Suarii expressione, quâ dicit materiam ipsam esse potentiam. Verdm ipse sibi interpres est, potentiam tunc valde lata acceptione sumi, Disp. 42. f. ler, de quacunque vi agendi, aut de capacitate recipiendi; quo modo nontantim de accidentibus, sed etiam de substantits diciurria, sed immediate in substantia. Verum potentia calefaciendi fundatur in accidente, quod concrete connotat; scilicet in cavel qualitatem relativam: perinde autem est utrovis modo ditionalem & complentem, quamdiu adeff, pari jure ac fi ef-Quia enim materia eft natu-3. nº. 10. Ex quibus, inquit, conftare potest, realem potentiam leu physicam latissime patere : nam in universum dici potest, & Jo-Nam in Des est potentia activa, & in materia est receptiva. Idem quoque asserit Disp. 43. sect. 1. Ego verò potentiam paulò aliter distinguere soleo: cam nempe divido in potentiam substantia, vel accidens. Sunt enim aptitudines quæ immeut potentia agendi divina, & potentia recipiendi materiæ primæ; lore, vel confimili motu agentis. Potentia abstracte sumpta nihil plane absolutum dicit; sed vel relationem qualificantem, dixeris. Hoc sensu materiæ potentia nihil aliud est nisi aptitudo ejusdem ad formam recipiendam. Non negavero quin hæc fortasse aptitudo fundetur immediate in ipsa substantia materiæ; tres tamen primas facultates ei valde conformes & of-Eò enim quòd materia percipiat sibi deesse forpetit, & lubenter eandem amplectitur; imò paulò minds ei rantum intereft : nativam effentiam perpetud retinet ; adlet congenita agnoscit, amat, fovet; sed ab agente potenquamdiu adest, naturalis illi fit, & pars esfentiæ five naturæ cum suo fundamento concretam, & ab eodem abstractam. Potentia concrete sumpta, sive activa sive passiva, perpetud involvit aliquid absolutum in quo fundatur; & potest este vel quæ non fundatur medio accidente, sive in Deo, sive in matemam ad suam naturam complendam, consequenter eam apindulget quam si esfet nativa ejus esfentia seu natura. primam esse informem, vel esse in potentia ad formam. diate profluunt à substantiis, & aliæ ab accidentibus. materiam esse puram potentiam. tiore victa, se ca spoliari finit. ficiolas effe.

cam quà Quare natura materiæ adæquate con-Illa constituit materiam quà primam & perpetuam; hæc cepta distinguenda est in nativam, & adventitiam. incompletam parte quadam additionali complet. additionalis ejufdem.

An potentia materia ab da entitate ejufdem dif- Pa ferat.

lis est. Distinguo enim potentiam, ut modo, in concrete & abstracte sumptam. Illa, ut recte Suarius urget, ipsa entitas est materiæ primæ, quæ immediata causa materialis sormæ est; idque tam respectu primæ eductionis, quam respectu ejusdem jam educkæ sustentationis: hæc, ut dixi, est relatio quædam transcendentalis interveniens inter absolutam materiæ entitatem ceu fundamentum, & formam possibilem ceu terminum ejusdem. Alioquin verò generalissima hac materia, si ad certam formam in specie coaptanda sit, ulteriorem ralis, seu potentia ad certam in specie naturam additionalem 14. Dices, Suarium expresse assermare, locis modò laudatis, potentiam materiæ non differre live realiter, live ex parterei, ab ipsa ejus entitate substantiali. Atque hoc ipsum eundem efficaciter probare Difp. 30. f. 8. nº. 3, 4, 5, 6. Cum ergo tota entitas materiæ primæ sit potentia passiva, quid amplius sperandum est de tali entitate, quæ omni actualitate privatur? Respondeo, secundum Suarium potentiam hoc sensulate & quidem concrete sumi. Includit enim non solum aptitudinem materiæ ad suscipiendam formam, sed & simul fundamentum ejusdem aptitudinis, quod nihil aliud est nisi ipsa entitas substantialis materiæ, quæ per suam subsistentiam fundamentalem formam materialem immediate sustentat. Nam, ut recte Suarius, materia immediate sustentat sorniam, ut ejus proxima causa materialis: neque mihi cum eo in hac re determinationem requirit; ut ex infrà dicendis clarids pate-Hæc autem determinatio inter materiam, & formam ut aliquid illam formaliter constituens, aut in speciem componens, intervenire non intelligitur: fed tantum ut præparans, & vitalem materiæ acum excitans, quo ejus causalitas gene-& complentem, hoc est, ad certam formam educendam, im-

mediate determinetur. 15. Verum si quis hinc vilitatem materiæ primæ inserre dens; hæc tamen materiæ expressio est tantum inadæguatus speret, toto corlo erraverit. Quanquam enim materia sit efsentialiter potentia, formáque sit actus ei ex adverso respon-

> dignitas vindicatur.

Eth enim ejusdem conceptus, nec totam materiæ entitatem expresse Omnia enim materiæ attributa suprà explicata, exfiftentia, subsiltentia, natura energetica fundens tres facultaquilibet conceptus inadequatus confuse includat totam entitatem materix, unum tamen duntaxat modum concipiendi eandem explicite continet. Non ergo exfpectandum est ut tota dignitas materiæ primæ inadæquato ilto ejus conceptu, quo vocatur potentia, exprimatur; sed ut quilibet alius conceptus similiter inadæquatus aliquam ejusdem rationem præcisè repræsentet. Aliter ergò nomine exsistentiæ actualis, aliter denique nomine potentiæ, materia confideratur. Actualis materiæ entitas exprimitur exsillentià; perseitas, subsillentià; ter nomine subsistentiæ, aliter nomine naturæ energeticæ, aliordo ejus ad suas operationes, naturà energeticà; causalitas, seu ordo ad sormam materialem, potentià. Hæc ergò nomina varios materiæ conceptus inadæquatos referunt, & candem tes, sunt similiter inadæquati ejusdem conceptus. licèt rem, non tamen eodem modo, repræsentant.

16. Porrd, ipse conceptus materiæ nomine potentiæ de- Eamesse scriptus non plane ignobilis est. Dicit enim ipsam causalitatem materiæ, qua concurrit materialiter ad eductionem & Hoc luculenter probat Suarius loco ultimò citato. Hinc infero, materiam quodammodo dare è suo finu oriundum, nè aliàs in nihilum continuò recidat, in det à materia tanquam à causa materiali ; non vicissim materia à forma, Formæ enim causatio non terminatur ad ma-teriam, sed ad compositum; nec in ullo sano sensu est mate-Ubi ergò dicunt Philosophi formam dare effe, intelligendi funt, (si velis eos loco suprà laudato, nº. 7. exfistentiam requiri ad hanc poten-Forma itaque penriæ causa. Materiæ autem causatio terminatur primo ad este veraces,) eam dare este composito, non materiæ. Magna igitur hinc dignitas materiæ colligitur, ese genuinam ma-Hinc enim formæ dignitas quodammodo ad materiam (quæ eam, quamdiu eft, Ipfe Suarius, qui affirmat materiam esse essentialiter potentiam, subjungit effe formæ; nempe hanc effe quafi materiæ fætum, sustentat & a nullitate vindicat) redundat. formam, & mediante hac, ad compositum. codem usque & usque fovet & fuffulcit. trem & nutricem formæ materialis. fultentationem formæ.

tiam seu causalitatem materiæ, ut ei intrinsecam : idémque Potentia ergò materiæ non eam privat omni adualitate, ut supra suggeritur. efficaciter probat.

causandi est ipsa potentia materiæ, de qua loquimur. Quare quia materia est causa sorma, forma dicitur contineri in poquendi intelligi debet. Sed hæc de potentia materiæ. citur e potentia materia, scu sit extraduce, aut redit in potentiam materia, optime exponuntur: scilicet, si per potentiam ma-Formam enim materia in sua potentia continet, ut causa in sua causacuim est materialis causa formæ, ejusque causalitas sive ratio 17. Hinc vulgares isti modi loquendi, Forma materialis edulitate, seu virtute causandi, continet causatum. terix intelligamus materialem ejus caufalitatem. tentia maduci è po-

Moles ma-

Non dubium sed accidentalem. Suarius Disp. 40. s. 2. quærit, utrèm quan-titas molis sit res distincta à substantia materiali & qualitatibus ejus. Et in tota ista Scotione satagit de restutatione Nomi-18. Quinto, Materiæ moles substantialis videtur quoque est quin hæc moles eadem nunc sit quæ fuit ab initio, eademque permansura sit in perpetuum: verum si quà dubitari de nalium, asserentium quantitatem molis non differre à substantia materiæ. Unde quis inferat Suarium non agnofcere molem substantialem. Quin potids textu 19. aperte dicit, à quantitate materix, qu'à dissinché ab cjusdem substantia, provenire mopossion una entitas (quo nomine intelligit quantitatem) sim-plex, quantum ad essentialem compositionem, & realiter distincta à tota substantia & à qualitatibus propriam realitatem babentibus, (quod dico propter figuram, que solum est modus quantitatis;) hic, nequeo satis laudare ingenuitatem, qui apertè textu 8. satetur sententiæ suæ veritatem naturali ratione susficienter ea licet, ex eo est, quòd quis putet eam non esse substantialem, Ejus verba funt, Eftergo in materiali comqua entitate provenit formaliter bac moles corporea, ratione demonstrari non posse. Item textu 12. largitur Nominalibus corum responsionem, & sententiam sic explicatam non posse facile evidenter impugnari sistendo in pura ratione naturali. cujus corpora occupant loca extensa. Verum utcunque Suarii sententia in hac re videatur meæ adversa; ejus tamen, vel alius materiæ primæ inadæquatus conceptus. lem corpoream.

fendit, ut philosophiam suam sententiæ corum Theologorum qui defendunt Transubstantiationem in Eucharistia officiosam Quare co duntaxat scopo hanc sententiam proponit & de-& conformem reddat.

quantitate. 19. Interim ego non nego Suario, quin detur quantitas in Eam difmateria quæ realiter à substantia materiæ discrepet ; neque ferre in hoc ad partes Nominalium penitus accedo. Etiamfi enim Aliud enim est dicere, dari molem substantialem; aliud, nullam dari in materia quantititatem molis non esse distinctam ab eadem. Nam quantitas molis est accidens, moli ut subjecto superveniens. Moles tem hæcipfa moles eft, quæ fibi proportionatam extensionem molem substantialem materiæ agnosco, non tamen propterea dari quantitatem accidentalem ab ifta mole distincam prortatem accidentalem: similiter aliud est dicere, molem materiæ non effe diftinctam à substantia ejusdem ; aliud, quanipfa autem est substantia, seu inadæquatus substantiæ materialis conceptus. Non enim tantas partes accidenti tribuo, ut largiatur materiæ suæ corpulentiam : quin potids, quia materia est natura sua corpulenta, est idoneum subjectum quantitatis. Non permitto quantitati infolescere, & præscribere legem materix; fed æquum est illa potids huic morem gerat. Non putandum est materiam suam molem à quantitate mutuari; sed quantitatem talem esse qualis est, quia moles materiæ talem constitutionem accidentalem ut sibi proportionatam postulabat. Quare ubi Suarius loquitur de quantitate molis, affectionem concrete cum subjecto conjungit; ità ut per quantitatem intendat affectionem, & per molem, ejus subjectum: & qui Suarium sic interpretari velit, mecum probet f. 4. nº. 7, 8, 9, &c. extensionem partium substantiæ, quoad entitatem, non posse esse essectum quantitatis; neconciliaverit. Propterea verò quòd distinguat partes materiz in entitativas feu fubstantiales, & quantitativas, hæc ejus interpretatio facile admitti poteft : imd cum afferat & fuse cesse est una agnoteat dari molem substantialem, ut à me af-Ipsa enim extensio partium materiæ quoad entitaaccidentalem sive quantitativam asciscit. fus nego: ut mox videbimus.

20. Hoc iplum confirmatur ex differentia, quæ passim in Dishingue-Scholis decantatur, inter materiam & naturam pure spiritua-

tenus est in ordine ad esfectum, nempe formam. Nam posubjecto amoveatur. Si ergò sola quantitate accidentali materia & spiritus discrepent, ca separatà, materia sucrit spirateria ritus, nec mutua transmutatio fuerit impossibilis, sed satis falem; quæ tam vasta est, ut, ex communi consensu Scholasticorum, simpliciter impossibile sit, materiam in spiritum, aut fit propter quod tantopere mutuam transmutationem averfantur. Proculdubio non est mera quantitas accidentalis que Accidens enim non involvitur in infina cstatia subjecti, neque repugnantiam implicat si a subjecto amoveatur. Si ergò sola quantitate accidentali cilis. Porrò, materia & spiritus, ii sola quantitate discrimina-Oportet autem vel materia vel spiritus aliquam essentialem, & consequenter substantialem, rationem quá ab invicem distinguantur includat: sed profecto difficile admodum est talem differentiam pofitivam ex parte spirituum assignare; siquidem quidditatem spiritus positive concipere vix possumus. Hinc dividimus subconcipimus & distinguimus à materia per negationem solum-Quapropter politiva differentia quæ-Si autem percurramus omnes aliosinadæquatos conceptus materiæ, non inveniemus fubstantiale discrimen, donec ad conceptum molis deventum sit. Materia attinet, ea licet non reperiatur in spiritibus, non tamen est primaria differentia inter materiam & spiritum, quia desumitur à causalitate materia, seu à materia considerata quahunc in illam, transmutari. Considerandum ergo est, quid istud stantiam in materialem, & immaterialem. Spiritum ergo exfiftit; similiter & spiritus: illa sublistit; hic pariter: illa naturà energeticà gaudet; hic itidem : ad potentiam quod pra probavimus. Hæcigitur differentia distinguit materiam Afpiritu respectu causationis, non per essentiam constitutivam ipsius materiae. Quærimus ergò adhuc essentialem differentiam inter materiam & spiritum: sed nulla apparet, Dicendum ergo stantie molem; & consequenter, dari substantialem materiæ elt, materiam esfentialiter à spiritu distingui per suam subdonec recurramus ad molem substantialem. rentur, accidentaliter tantum diffarent. hic impedimento eff. modo materialitatis. renda est in materia.

21. Sed quid intelligi deber per hanc molem? Vox vide-

tur insinuare aliquid corpulentiæ, crassimenti, densitatis & rum, ut ex dictis confrat, moles fubitantialis non est quantitas aut qualitas materialis, sed carum principium, seu ipsa filtit autem, ut aliqui putant, in iplis partibus substantialibus tionem cujufvis alterius, nimirum quatenus una non est alia. Atque hoc iplum Suarius quoque afferit f.4.nº.12. item nº. 17. feu entitativis materia, quatenus una earum includit nega-Hæc quidem sententia iis satisfacere potest qui exqued illa habeat partes diffinctas, hæc nullas. Dicunt enim istimant materiam ex eo tantum à natura spirituali differre, spiritum esse totum in toto, & totum in qualibet parte. Ut in cubo oblongo IAIBICI supponatur spiritus coextensus. Totus ergò est in A, totus in B, & totus in C, Hoc in natura infinita facile admitti potest, quia sufficit concipere rum rem finitam sic concipere, & multiplicare in tres rationes lectum ad quandam repugnantiam in seipso. Non possumus enim concipere eandem sinitam rem simul in diversis locis: totales, in re eafdem, sed loco dissitas, reducere videtur inteldividitur enim & fe. Siquidem eif in A: & in quantum simul cogitem spiritum finitum, cum concipio ut habentem partes entitativas, quarum una non est alia, sed absque mole materiali: & consequenter, quanquam materia habeat similiter eft in C, diftat & fe in A per totum B. Quare diftat à fe, & dividitur à se. Quod repugnat unitati cujusvis entis. Cum ergb partes entitativas, quarum una non est alia; em tamen non fufejus entitatem ut superantem omnem captum finitum: ponderis, aut aliquid per moduni principii corundem. ratio materiæ ob quam talia accidentia de se fundit. ficiunt ad eandem distinguendam's spiritu.

festus for-22. Dici ergo potest, molem materialem in eo consistere, Molis efquod tales habeat partes quæ possunt sibimet invicem allidere, sive impingere & obsistere; neque postunt sele mutud penetrare absque aliquali renitentia five reluctatione, nec accumulari in uno aliquo spatio absque condensatione sive incrassatione, Hisce enim notis substantia materialis à spirituali clarè distinguitur. Spiritus enim, seu substantia spiritualis, nihil talis corpulentiæ aut crassimenti secum gerit. Unus ergò spiritus non allidit alteri, aut etiam materiæ, sed pars unius partem alterius, five spiritus sive corporis, nullo negotio pertransit: sese denique in seipsos contrahunt, & pro arbitrio expandunt, absque aucha sive densitate sive raritate. Adebque substantialis moles, prout hic describitur, materiam à spiritu satis discriminat.

23. Dices, Nominales asserere molem materiæ consistere Nominales

partes esse terminos ambiguos. Vel enim partes dicuntur Priori modo partes extra partes nihil aliud sonant quam unam partem esfe ab alia distinctam, sive unam non esfe aliam. Eò enim quòd una pars non sit alia, potest vel esse intra aliquacum unitur confundi; vel, este extra aliam, & se per sevel condensationis, vel rarefactionis. Posteriori modo partes extra partes inferrent substantialem materiæ impenetrabilitanomenis, præsertim iis condensationis & rarefactionis, de quibus hic non est agendum. Tantum asserimus, habere in Primò, non requiritur ad rationem substantiæ in genere, quia Angelis non adscribunt, sed admittunt eos posse penetrare corpora. Quin & ad plenam substantiæ descriptionem requireretur ittiusmodi clausula, eam habere partes extra partes impenetrabiles; quod nemo hactenus assuerit. Secundo, non refutantur. in eo, qued habeat partes extra partes, nempe entitativas exextra partes, quia non funt de præfenti intra alias, quanquam eas esse possunt: vel, quia intra eas esse non possunt. am, & interim fervare fuam propriam entitatem, nec cum ea mox possunt in seiplas contrahi, aut occultari intra alias; quam partes intra alias latentes possunt se explicare, & seorsim extra alias stare: scilicet utrovis modo mediante motu hoc sensu partes extra partes nec requiri ad rationem substantiæ in genere, neque ad distinctionem materiæ à spiritibus. alioquin omnis substantia haberet hoc modo partes extra Tales enim partes spiritu, habere partes impenetrabiles, ut patet ex paragrapho superiore, quo spiritus à materia sais discriminantur absoue Addere hic postumus aliam quandam discriminationem inter materiam & spiritum, tra alias similiter entitativas. Respondeo, habere partes extra ipsam sustentare. Quo sensu tam partes, modò extra partes, tem; quæ dubito an confiftere queat cum variis naturæ phæresultantem quidem à suprà memoratis, sed propiùs accerequiritur ex parte materiæ, ad ejus discriminationem partes; sed ipfi Nominales hoc negant. concessione impenetrabilitatis hujus.

quandam penetrabilitatem: nempe spatio, ed novæ materiæ accessum ægrius admittere, tandenique ad eam denfitatem pervenire quæ omnimodum alterius materiæ ingressum respuat. Existimo enim materiæ substantiam non ese capacem infinitæ multiplicationis sive congestionis in eodem spatio : sed, ut in expansione datur ultima raritas quam materia ferre poteft; ita in contractione molis admittere vult. Verdm hæc adhuc regula respectu prioris ter molis multiplicationem & explicationem respectu loci, ad penetrationem ejusdem facilem vel difficilem reddendam concurrunt : ut materiæ penetraturæ familiaritas, similimateriæ molem, quò frequentids multiplicatur in codem in scipsam, datur ultima incrassatio & densitas quam materia partis ejuldem carere suâ limitatione videtur. Dico igitur, materiam non perpetud magis vel minds penetrabilem esfe pro sola majore vel minore ratione densitatis & raritatis, nifi cætera omnia intelligantur paria. Multa enim alia, prætudo, congruitas, utilitas, & quicquid vimillecebræ habet re-Hinc cera repellit liquores maxime penetrantes, aquam fortem, Regiam, spiritum vitrioli, oleum nitri, salis; verum ultro se offert amplexui olei, aut pinguedinis cujusvis utcunque crassiusculæ. Sed de his alibi. dentem ad gradualem spectu recipientis.

Moles includit alicrassmenquid per diciis manifestatur: 1º. in occursu partium, collisione seu at. ni. plectitur: collitio autem & attritio partium materia, pene-24. Ex dicfis innotescit, molem in sua ratione continere tritione; 2º. in actu penetrationis, luctatione & labore; o. in multiplicatione, replicatione feu explicatione respectu spatii, densitate & raritate. Quibus esfectis materiæ moles, rum notandum eft, ubi dicimus materiæ molem effe principium horum effectuum, vocem accipi pro principio aptitudinali seu potentiali, non pro actuali. Impossibile enim est ut eadem materia simul sive actu sit principium densitatis & raritatis, &c. Vel dicere possumus, principium hoc loco ac-Moles enim materiæ in sua ratione nihil mutabile aut caducum comnon tantum partes quarum una non est alia, sed & tales quæ aliquid includunt per modum principii alicujus substantialis, craffimenti seu corpulentiæ; quod tribus effectibus five inut dictum, a substantia spirituali manifeste discernitur. cipi pro remoto feu ultimo, non pro proximo.

Cap. VII.

tratio magis vel minds laboriofa, condenfatio & rarefactio, variationi chnoxiæ funt, & consequenter non immediate speckant ad materiam primam. Moles tamen ejusdem est earum primum seu ultimum principium, sed non proximum, ut dictum. Sed hæc de mole materiæ. De qua forte nonnihil infra ulterius dicetur.

> Materian Stum ac. -qus cidentium ninmum.

um aliquo modo convenit etiam materiæ primæ. Verdm iplo 25. Sextò, Ratio esfendi subjectum accidentium materialilimine fubjectum, quo modo diftinximus principium, scilicet in primum: modus verò lignificandi nonnihil variatur. Quod enim in methodo concipiendi analytica ultimum est, in synthematerix primæ, quà primæ, esfe primum five ultimum fubjeultimum feu remotum, & intermedium feu proximum, diltinguendum est. Ultimum subjectum idem propèsignificat quod tica eft primum. Hinc materia prima & ultima in re idem funt, sed ordo concipiendi invertitur. Optime igitur competit dum accidentium : differt autem subjectum ultimum ab intermedio seu proximo. Forma enim materialis est nonnullorum accidentium subjectum proximum, aliorum materia secunda, aut etiam formata, aliquorum quoque ipfum accidens.

Probatur.

26. Verum fola materia prima est ultimum omnium accidentium materialium subjectum. Quicquid enim immediate tribuitur materiæ secundæ, ultimò tribuendum est primæ. Substantialis enim ratio materiæ, qua omnia materialia fun-Nam, ut supra probavimus, subsistentia fundamentalis est huic materiæ propria. Forma enim materialis suo damentaliter sustentur, propriè spectat ad materiam pri-Subliftentia enim materiz prime & fecunde non funt due fubsiltentie, sed una inadæquate concipiendo diversificata. Quare sub-sistentiæ conceptus primò seu ultimò spectat ad mareriam primam; deinde transfertur ad secundam. Quicquid ergò fecundæ quasi mutuò dat. Accidentia verò, quanquam dicunimmediate ascribitur materix secundx, ultimo sustentatur à prima, ut quæ subsistentiam suam fundamentalem materiæ tur subjecta proxima aliquorum accidentium, sese tamen nequaquam sustentare possunt aliter quam suffulciuntur à materia prima. Ratum itaque sit, omnia materialia ultimo subcunda mutuatur conceptum subfishentiæ à prima. marte non subsistit, sed à materia sustentatur.

Verdm de hise hadenus nulla viscunt nihil esse posse ultimam bafin sustentandi aliud, quod jectari in materia prima. Verum de hisce hactenus nulla vi-detur controversia inter Metaphysicos. Omnes enim agnofeipfum fustentare nequeat.

phylici disputant, & querunt an materia prima potest esse elle sub-27. Verdm aliter multo de subjecto accidentium Meta-Ego nullus dubito quin immediatum corum fubjectum.

materia prima se perpetim percipiat, amet, & tueri nitatur, necnon hasce actiones in se perpetuò soveat. Exterum neque quantitatem, ejus nimirum extenhonem, continuitatem, & divisibilitatem; præsumentes, cætera accidentia materialia harum fortunas esse consecutura. Quoad extensionem, de ea de hoc lis hie movetur. Sed revocant totam quæftionem ad

mediatum

Suarius Difp. 14. f. 3. quæstionem susè tractat. Duas opiniones directe oppositas adsert: priorem negantem, quam nempe rejicit; posteriorem assirmantem, cui magis savet. ad primam præcise referenda funt. Nam materiæ dispositiones nes feu preparationes materiæ ad formam, aliáque accidentia Veruntamen videtur mihi nonnihil confundere accidentia quæ spectant ad materiam adæquatè conceptam, cum iis quæ ad formam (quibus potiffindm infiftit, ut videre est ibidem nº. 26, 27, 28, &c.) non spectant ad materiam primam, sed Similiter accidentia quæ eadem manent in demortuis quæ fuerant in vivis, partim materiæ formatæ, partim secundæ, tribuenda sunt. Exittimo igitur Suarii mentem non fuisse, hæc & hujusmodi accidentia ad materiam primam immediate ascribere; sed cum potids materiam in hac Difputatione latids accipere, nempe pro eadem quatenus adæquate concipitur, & sub notione sua primam, secundam, mediate ascribenda funt. Nibil enim proprie ad materiam primam specture poteff quod non eft perpetuum: at hi appa-& formatam, complectitur. Quo sensu ei plane assentior, ad materiam adæquate conceptam pertinere omnia accidentia communia, quantitatem, divifibilitatem, continuitatem, contiguitatem, densitatem, raritatem, duritiem, moliitiem, & Atque hoc quidem clare evincunt argumenta ab eo allata f. 3.3 nº. 10. ad 25. item à nº. 35. ad 50. ad quæloca ex hac parte lectorem relego. Verum enimvero difpositioterminata, materiæ primæ fub isto præciso conceptu non imad fecundam.

phorum confensus adstipulatur. Similiter accidentia que eadem in defunctis, quæ suerant in vivis, manent, insunt in composito ut quod; sed sormaliter, seu ut quo, in materia formata. Quare non migrant de subject on subjectum, quia in eodem subjecto formali insunt in defuncto quo erant in Inerant enim composito gratia materix; manent materia, ut inquit Suarius, elt eorum subjectum inhassionis, quanquam compositum fit subjectum denominationis, ibidem ratus ad formas varii funt, & multis modis subinde mutantum eft; & consequenter proxime spectant ad materiam secundam, non ad primam. Cui assertioni communis Philosotur, prout ipiæ formæ diverfæ diverfos exigunt, ut per fe noergò dissoluto composito, quia manet cadem materia.

diatum diatum quantitatis subjectum.

aut deficit, respectualicujus operis ex ea conficiendi. Quare neque moles neque copia materiæ dicunt quantitatem acci-dentalem, sed ipsam substantiam. Supersunt duæ aliæ signi-Nondum igitur constat an materia prima, quà prima, quantitas terminata mutabilis est, & eo nomine ad materiam primam pertinere nequit. Si ergò nulla detur alia quantitas præter terminatam, inferamus materiæ primæ nullam quantitatem immediate inhærere. Verum quantitas videtur varias De quantitate quatenus pro mole substantiali sumitur suprà diximus: materiæ copia eidem valde affinis est, si non eadem. Nam ut tota moles materix quæ fuit ab initio in hunc usque diem durat; ità tota materiæ copia absque vel minima diminutione ab initio ad præsens tempus continuatur; & utraque similiter perpetud permanferit ; quin & utraque materiæ substantiam dicit. Iplæ enim partes substantiales seu entitativæ materiæ eadem copia & mole nunc funt quà olim fuerant; nec partes quæ mole eædem ergo copiam & molem eandem materiæ substantiam denotare: molem verò eam dicere quatenus principium est corpulentiæ, resistentiæ, densitatis, gravitatis, &c. copiam verò quatenus tota sufficit ad structuram universi, aut quatenus hæc vel illa ejusdem portio sufficit, superflua est, ficationes quæ fortasse accidentia denotant, nimirum quanfit ullius quantitatis immediatum subjectum. Nam profecto dicuntur, aliæ sunt ab iis quæ copià eædem audiunt. acceptiones admittere.

titas terminata, & interminata: fed illam, ut corruptibilem, à materia prima modè repulinus : de hac restat ut aliquid

Intermingra alleri-Quantitatem interminatam non male Suarius ex A. res dimensiones interminatas, illi corvas, er in re ipfa ingenerabi-Effe ingzit in maledimensiones autem interminatas nil aliud intelligit quàm ipsam quantitatem, que, quantum eft ex parte materie, nec certam aliquam densitatem, nec ravitatem, nec definitum terminum magnitudinis, nec peculiarem aliquam figuram postulat : & ideo sicut materia de se insormis dicitur, ità quantitas, ut illi coeva, dicitur in-terminata ; quanquam reipsa semper babeat aliquem terminum juxta exigentiam forme vel allionem agentis. Juxta bane varietatem terminorum, figurarum vel dispessionum, accidentaliter mubarella quoque hanc quantitatem ex Averroe, sed aliis verbis, depingit, I. 2. de Materia prima cap. 6. materiam primam, terminis circumscriptas, sed interminatas, que postea à diversis tud habere aliquas dimensiones, nec posse ed redigi, ut sit sive in puncto mathematico, sive infinite dispergatur. Secunda est fecundum fe & ante receptionem forme, effe quantam, & babere tres dimensiones, longitudinem, latitudinem, & profunditatem, tanquam accidens perpetuum & inseparabile; eas tamen nullis certis formis varios terminos recipiant, prout varia naturalium corporum videntur opinionis partes. Prima est positiva; materiam perpeesse perpetud easdem, sive immutabiles. De quibus sigillatim nature requirunt, &c. Hanc fententiam Averrois Zabarella cap. 8. pluribus argumentis vindicat, quæ confulentur. Duæ negativa; materiæ dimensiones, quoad terminationem, non les & incorruptibiles , solumque accidentaliter mutabiles. tatur, quamuls in entitate fua eadem semper perfeveret. verroe descripsit Disp. 14. f. 3. nº. 10. dicendum eff.

30. Quòd materia prima perpetuò sibi aliquas dimensiones retinet, ex co evincitur, quòd, ut supra explicui, in maxima cujus capax est expansione, semper in sua substantiali entitate aliquid per modum crassimenti aut farcimenti insinuet, ità ut quò frequentids in aliquo spatio multiplicetur, eò magis idem infarciat, & ità demum repleat, ut nihil materia amplius intrudi pollit. Hinc, ut dixi, determinatur ad maximam & minimam expansionem cujus capax est , neque

Quantitatem terminatam esse mutabilem. potest in infinitum expandi, neque in infinitum contrahi aut accumulari in codem spatio. Nunquam igitur reducitur, aut spatis, moe'd plus, modd minus, occupat, quatenus magis vel minus incrassatur vel attenuatur. Nec. sle ergd est ut aliquas dimensiones fibi perpetud afcifcat, neque iis se penitus Plenum, in qued vihil amplius Verteretur alioquin in spiritum; nempe quoriefcunque multiplicaretur in eodem spatio, mhil infarctiomateriæ immitti potell: & vacuum, quod materiæ crassimenin summa condensatione materiam esse plenam sui & saturaverò, in ultima attenuatione materiam esfe valde jejunam, & suo modo vacuam; (non quòd contineat spatiola in quibus punctum mathematicum contrahi queat, necesse est maneat sub aliqua dimensione intermedia; quod erat probandum, reduci potest, ad punctum mathematicum, sed semper aliquid nis aut repletionis adferret. Enimvero in hoc fensu dari pleto non eò usque farcitur, quin plus excipiat. Intelligo autem tam, nec ulterids incrassari aut densari posse. Ultima hoc Maxima fortasse materiæ tenuitas cernitur in lumine, si modò lumen fit substantia : alioquin fortitan in æthere aut flamma. lam verò si materia neque in infinitum expandi, neque ad Huc etiam faciunt argumenta à Zabarella loco laudato pro nihil est, sed quod multo plus farciminis admittere positt. genus densitas nobis nota cernitur in auro puro. Averroe adducta, quæ à lectore videantur. num & vacuum exifirmo. fpoliari finat.

quantitatis flones no non prove.
& invaria nits ferma, fed a motu rella cap.

31. Altera pars opinionis statuit, materiæ primæ dimensiones non esse ità terminatas ut perpetud mancant eædem & invariabiles. Quanquam enim, ut reche advertit Zabarella cap. 8. quantitas (in quantum denotat folummodo hatur;) terminus tamen quantitatis satis facile corruptibilis tum sic concludit, Neque potest interire quantitas; ergò aterna est, & foli ejus termini muiari & interire possutt. Ratio autem bere dimentiones) est perpetua, & ingenerabilis atque incorruptibilis, (ut quæ non habeat contrarium, à quo corrumpa-Ipse enim Zabarella, capite laudato, argumentum quarcur quantitas ipfa fit perpetua è superiore paragrapho perenda ett; quòd nimirum moles materiæ neque diffusione in infinitum dispaletur & evanescat, neque contractione ad punchum mathematicum revocetur, segue aded suis dimenfionibus exuat. E contrà, ratio cur terminus quantitatis mobilis feu mutabilis fit, est, quòd pluribus motibus contrariis exponatur. In motu expansivo, terminus motus est dimensio quam antea fuit major. In motu condensationis, minus communis disfolvitur, & novi termini finientes exoriterminus est quam antea fuit minor. In motu divisionis, teruntur. In motu unionis, five in redintegratione continua-tionis, termini finientes divili in terminum communem abforbentur. In motu positionis partium inter se, terminatio quantitatis secundum partes perpetud variatur, utcunque secundum totum forlitan permaneat. In compressione, ut in impressione sigilli, non tantum figura nova exoritur, sed & In motu mixturæ, mutua subitio elementorum vitiat priores corum dimensiones. In augmentatione ac diminutione, termini dimenfionum manifeste variantur: in nutritione, per intus af-fumptum alimentum fimiliter. In distentione, sexura, diflatione, congelatione, induratione, in congregatione similari, torfione, termini quoque violantur. In colliquatione, coaguin disgregatione hostili, plurimisque aliis istiusmodi alterationi ferè motu (excepto motu sphæræ in suo loco, aut corpusculi, fi fingas, in vacuo,) vix evenire potest quin vel corpus movens, vel circumstans, vel occurrens, aliqualem di-Denique, in ommensionum alterationem perpetiatur. Mihi ergò inferendum eft, materiæ primæ dimensiones ese interminatas: iftum inadæquatum materiæ conceptum quo dicitur prima Esfent enim, si eo modo ad eum speckarent, nempe determinatos dimenfionum terminos non spectare ad nova dimensio corporis, in qua illa fundatur. nibus, terminus dimensionum impugnatur. feu perpetua.

32. Adhuc errores nonnulli circa hanc rem cavendi funt. Intermina extensionem materiæ; sed contrà, respectu quantitatis ter-Zabarella I. 2. cap. 9. videtur afferere, quantitatem intermiminatæ, hanc extendi ad extensionem illius. Quæ explicatio ex parte claufulæ posterioris cante intelligenda est, ne in apertum errorem incidamus. Etenim datur rarefactio & enim formam, respectu quantitatis interminatæ, extendi ad condensatio in multis corporibus tam post adventum formæ, natam spectare ad materiam; terminatam, ad formam.

nitur ejusdem termino ad quem: ut trina dimensio parva, infibile autem est ut ulla quantitas terminata mutetur absque exoriuntur. Quanquam enim quantitas quantitati non fit Terminus enim à quo materiæ extensio recedit oppofroni magnæ; & five à majore ad minorem five à minore ad majorem terminum itur, contrariis respective motibus, hinc rarefactione, illinc condensatione, materia agitur. Impolnovo materiæ motu. Quare folus materiæ motus est immequam ante cundem; ut cernere est in omnibus corporibus calore ad frigus transeuntibus : imò & in omnibus plantis & animalibus augmentatio à parvis rudimentis ad magnam molem, manente interim eadeni forma, sensim promovetur. Forma itaque non absolute terminos, aut piæinitos limites, materiæ præscribit; sed hi à solo materiæ motu dependent & hine fortasse est quòd Aristoteles ponit motum ad quantitaeadem materiæ proportione, ett terminus oppositus dimencontraria, terminus tamen quantitatis motibus subjicitur. diata seu proxima causa rerminatæ quantitatis.

Exfiltentia 33
diftingui- mina
tur, G Za- rorel
barella ex- ità 6

IIIcepta est perpetuò sub aliqua terminatione : & hoc respectu, Possumus enim considerare materiam ut actu habentem aliquas dimenfiones, aliquam longitudinem, latitudinem & profunditatem, non finul confiderando certam 33. Porrò, quoad differentiam quantitatis interminatæ a terrorem labitur. Ille enim, ut materiam primam negat exsistere; ita & quantitatem interminatam, effentiam, non exliftentiquantitatis denotare autumat. Cæterum ut hoc recte intelligatur, advertendum est quantitatem interminatam respectu integræ dimensionis cujusvis materiæ esse conceptum inadæquatum. Quantitas enim quælibet integre conquod afferit Zabarella, impossibile esse ullam quantitatem feterim nihil prohibet quin ea concipiatur præcisa onni terac determinatam longitudinem, latitudinem, aut profunditatem ejustem; hoc est, considerare quantitatem actu inhærentem in materia extistente, simul omittendo vel præcidendo confiderationem terminationis ejuídem. Dicimus jam, pace Zabarellæ, quantitatem sic conceptam achu exsistere, sed inadæquate seu incomplete a nobis concipi. Actu exsistit ; quia minata, qui Zabarellam minus attente auscultat, facile in erperpetuò orlim ab omni terminatione actu exfiltere, verum est. minatione.

quidem ex parte fui satis excusari, poteft. Patet enim maque objectivum, etiam generis generalissimi, non abstrahere ab exsistentia, sed esse rem realiter in natura exsistentem; Verdin nihil aliud probat quam quod omnes à forma. Atque hoc ipfum videtur mihi ipfe Zabarella satis insinuare, si non apertè confiteri, cap. 5. his verbis, Ad priestintia rei, ac de mentali abstractione, at non de exfistentia actu, as de separatione reali. Ex has responsione Zabarelle colligo tantopere recedere ac prima fronte putetur; sed potids modo loquendi, quam reipia, ab ali's differre. Exfiltentia enim, Exsistentiam enim, loco citato, reali separabilitate exfiftunt, feu, ut ipfe loquitur, coexfiftunt, quando præcise contradiflinguit. Concedendum est Zabareliæ, eorum exsistenestentiæ exprimendam esfe, non tam de re, quam de Verdm iftum Zabarellæ falem; quo respecto neque sententiæ nostræ conciliari, neque teriam primam esse genus omnium corporum: sed Philosolibet nimirum obje Givam rationem triplicem admittere conceptum, objectivum, formalem, & universalem; conceptumconceptum verò universalem solummodo ab exsistentia absperpetuò inhæret in materia prima achu exsistente, éstque ipfi ceava. Sed pertinaciter negat Zabarella materiam prifatentur, materiam primam nimirum non extiflere separatim cum'à communi sententia de exfistentia materiæ primæ non Zabarella passim nomine esfentiæ, hanc exsistentiæ, agnoscere tanquam termino convertibili exponit, & esfentiam mentali abitractione ab exfistentia distinguit. Quæ ergd conjunctim cipiuntur, effentias vocat, & rebus separatim existentibus contiam quæ apta nata funt foldm concrete five conjunctim cum aliis exlistere, seu coexhstere, ese incompletam & partialem. Si ergò velit Zibarella hanc incompletam exfiftentiam noloquendi modum non esse admittendum, plurimis conceptibus objectivis facillime evincitur, & speciatim ex ipso objectibarellam revocare materiam primam ad conceptum univerrhus, alioquin satis argutus, hie minus acute advertit, quamut supra monui, duplex est, incompleta, & completa. mam, neganda est propositio major : ea namque vera est Verdm Payficus confiderat materiam vo materiæ prier æ conceptu, ut statim dicetur. modo loquendi, ab aliis disfentit. mam exfiftere. videtur.

7 3

teriæ primæ, quà sumitur pro conceptu objectivo, necessariò fequitur quantitatem in eadem perpetuò inhærentem similiest pars, non quatenus totum universale; & consequenter non quà genus, sed quà conceptus objectivus realiter exfistens. Hac verò ejus opinio, materiam esfe genus in prædicamento corporum, communi propè Philosophorum consensu exploditur; supraque materiæ exfiltentiam vindicavirus, nec opus est diutids hic hæc aqua hæreat. Data jam extistentia mater exliflere.

Interminatum esse inad squatum conceptum.

longitudinem, latitudinem ac profunditatem plane igno-Si ergò fenfus quantitatem interminatam, ignotà adhuc terminatione ejuldem, dignofcat; quanto facilibs acies intellectus illam ab hac discriminet & distincte contemplefiones terminantur mutabilis est, & indies variatur; altera autem, quæ dimensiones absque terminatione contemplatur, est perpetua, & materix primx coxva. Ut ergò intellectus id quod perpetuum est à corruptibili sejungat, dimensiones nudas præcisa terminatione considerat. Porrò, Nudæ dimensiones absque terminatione spectant ad inadæquatum conceptum materiæ primæ; terminatio verò ad conceptum materiæ secundæ, aut formatæ. Quare separatam considerationem merentur, ut quæ ad diversa subjecta, prout hæc inadæquate concipiuntur, spectant. Tertio, Cum omnis terminatio quæ cuivis quantitati contingat ab eadem realiter & actu separetur; à fortiore sequitur, dari sufficiens sundamenultimò, Si quis turrim aut aliud corpus à longinquo conspiciat, videt esse corpus, & habere trinam dimensionem; sed determinatam 34. Dices, interminatam quantitatem non feparatim ex-Quanquam enim cum aliqua terminata sit conjunda, potest tamen, præcisà terminatione, fola concipi. Nam primò, Illa pars vel inadæquatus conceptus totius quantitatis quâ materiæ dimenfiftere à terminata. Fateor utranque conjunctim feu concrete exfiltere; sed datur sufficiens fundamentum in natura cur intellectus interminatam feorifim confideret. tum cur intellectus separatim speculetur,

integre concepta sit terminata, sed inadæquate, interminata, 35. Dices, Si eadem quantitas realiter in natura exfiftens tota componitur ex partibus contradictoriis; quippe ex actu-

Objestioni occurritur.

ali quantitate simul interminata & terminata; adeóque cadem quantitas sibimet ipsi contradixerit. Respondeo, novum non esse neque inauditum, entitatem compositam continere partes quarum una includit negationem alterius: ut homo est partim materialis, partim immaterialis, necnon partim mortalis, partim immortalis. Quantitas similiter integre concepta partim interminata, partim terminata est : interminata, quà perpetua; terminata, quà cadu-Ea enim non est simul terminata; nec ea que dicitur terminata est fimul interminata Quare materia fecundum unam fui parquantitatis integræ pars seu ratio quæ dicitur interminata tem feu rationem vocatur interminata; fecundum aliam, terminata. Quemadmodum enim substantia completa componitur ex natura substantiali & subiltentia modali ; ità quantitas tota componitur ex natura quantitatis perpetua, & enim accidentium modi quibus terminantur & complentur, non minds quam substantiarum: & ut natura substantialis differt modaliter à sua subsistentia terminante; ità quoque quantitatis modus complens discrepat modaliter, hoc est, ex parte rei, a natura ejusdem. Quare ut natura substantiæ alteri asseritur. Porrò, ut natura substantiæ deponere potest & suppositalitas veram efficiunt compositionem; ità natura quantitatis & terminatio ejusdem compolitionem perpetrant; suam suppositalitatem, & novam libi acquirere, absque suiponatur esfe actualis & exlistere absque terminatione, absque ea tamen interminata superest. Quòd verò terminatio à na-& minime mirandum si uni parti componenti negetur quod ipfius muratione, ut fupra offendimus; ità natura quantita-U'timò, ut natura substantiæ absque termino suppositalitatis supponitur exlistere, & nihilo minds est intermitura quantitatis modaliter seu ex parte rei differt, ex eo innotescit, quòd naturam, futuram alioquin incompletam, pi queat, non contrá. Quare terminatio quantitatis est tis se suat termino, novúmque induat, absque sui cornata; ità natura quantitatis, etiamfi merito subjecti supcompleat, quódque, manente naturà incompletà, corrumobjectivas rationes, est interminata & terminata. modo seu termino, eandem complente, mutabili. ruptione.

modus ejusdem, & modaliter à natura quantitatis discre-

Nominales. Argumen-

esse fubstantiam, sed accidens. Quod enim de se incompletum est, & completum fit addito solo accidentali termino 36. Hinc spectabile argumentum contra Nominales deium contra sumi potest, quantitatem materiæ primæ interminatam non complente, non est substantia. Substantia enim incompleta non fit completa folo accidentali complemento addito. Alioquin ipsa entitas substantialis quatenus facta sit completa componeretur ex substantia & accidente, quod minime fefolo ea, alias incompleta, in ratione quantitatis completur, esse accidens; & consequenter interminata pars quantitatis cit quasi materia totius quantitatis completæ, & terminus est quasi forma & actus ejusdem; & consequenter sunt ejusdem dentalis. Jam verò, ut dixi, terminus quantitatis evidenter accidentalis eft. Manente enim subjecto substantiali integro, digitis variè compressa, subinde dimensionum terminos, londum itaque est, præter substantialem molem dari in materia prima quantitatem interminatam, accidentalem, perpetuam rationis, vel utraque pars substantialis est, vel utraque accihic terminus adesse velabesse, hoc est, mutari, potest: ut cera Inferen-Attamen certum ett, terminum quantitatis, gitudinem, latitudinem & profunditatem immutat; accidentalis quoque fuerit. Nam interminata stantia interim speciem intemeratam sibi servat.

Continuitaterminatas. visibilitatem mate-

37. Porrò, ut materia prima respectu extensionis, ità & respedu continuitatis, interminata est. Etenim, præter extensionem, aliqua continuitas materiæ perpetuò convenit. Siquidem ut esse extensum aliquas partes extra alias ponit; ità esse continuum ponit extensi unitatem, quæ est conti-Unitas enim quantitatis continuæ feu extensionis materialis ipsa continuitas est. Cum ergo materia prima nunquam discerpitur in puncta mathematica, necesse est aliquid continuitatis fibi perpetud refervet. Quòd autem non sic discerpitur, constat, quia est divisibilis in partes semper Ouare aliqua continuitas materiam primam perpetuò comi-Dices, hanc continuitatem non differre ab extensione. divilibiles; punctum verò mathematicum est indivisibile. & materiæ coævam. nuitas quædam.

quit, folutáillá; ut pomi divisi partes, simul sumptæ, æquales supponat partes extra partes, plane impossibilis est. Qua-propter cum continuitas, quæ ad materiam primam pertinet, Sed contrà est, quia illa permanere potest, hac mutata; ut in condensatione & rarefactione : & versa vice, hæcsalva effe Quare continuitas & extensio diftincte affectiones materix funt. Verdm ut extensio datur interminata,ità & datur continuitas conformis. Quemadmodum enim extensio ideo interminata dicitur, quòd ejus quòd in omni puncto assignabili dividi queat, non est termisit perpetua, interminata est, seu à terminatione eam non considerando przesidit. Nulla enim terminata continuitas eft perpetua, cum materia in omni puncto sux extensionis sit quoad magnitudinem extensionis pomo integro sunt; sed termini innumeris variationibus obnoxii fint; ità continuitas, Quantitas igitur materiæ primæ dupliciter inter-De postede primo inadæquato materiæ conceptu, sive de Materia nata: Scilicet, terminata continuitas & simul perpetua, quòd minata est; nempe quà extensa, & quà continua. ali extensione, hæc actuali divisione, terminatur. riore erit fortasse ulterior occasio disferendi infrá, continuitas manifeste perditur.

CAP. VIII.

De Materia secunda, & formata.

TAGenus prosecuti sumus primum inadæquatumma- Easesseinest materiam primam, secundam, & formatam, tres dicere substantias, sed unam & eandem diversimode consideratam, objectiva ratio in rerum natura realiter exfiltens, in qua satis nimirum tres status ejusdem materiæ: statum nudum sive intum.Fateor materiam primam non eo sensu vocari informem, quòd seorsim ab omni forma ostendi queat ; sed quòd detur teriæ conceptum: supersunt duo alii similiter inadæ-Non putandum formem, statum præparationis ad formam, statum informaquati,nempe Materiæ fecundæ, & formatæ.

Caterum quia partin eft quod materia fecunda & formata ei addunt, prioris Capitis tædium hujus brevitate quidem conceptus totum substantiæ materiæ confiderationem ad fe rapit, & eo nomine prolixam suprà tractationem profundatur conceptus materiæ ab omni forma præcifus. compensandum eft.

Dari materiam fe-

2. Dari Materiam secundam non dubium est: cum quotidiana experientia constet, res, quæ mutantur, non sine præviis alterationibus & sensim ad eas mutationes disponi, nec unam rem quasi incantamento aut miraculosa metamorphosi in aliam immediate transformari. Hinc et in proverbio, Ex quolibet ligno non fit Mercurius; nec quælibet materia aptè difponitur ad quodlibet opus. Aliæ atque aliæ plantæ in diver-fis locis facilids nafeuntur, felicids germinant, & ad majorem nimirum ubi iis suppeditantur alimenta copiosa suis naturis congrua & familiaria five similia. Similia enim similibus nutriuntur; & quò similiores res inter se sunt, ed facilids invicem transmutantur. Quæ omnia satis probant requiri ma-teriæ præparationem seu debitum apparatum, priusquam nova forma introduci queat; & confequenter, dari materiam feproceritatem excrescunt, fruchusque uberiores edunt; ibi

3. Sed proximo loco inquirendum est, quid materia secunda primæ addit. Non profecto novam aliquam substantiam, lubeat, vocare possumus causam, principium, seu vermem corruptionis & mutabilitatis. Materiam primam superiore Capite ejusque potentiam ab imputatione principii corruptionis vindicavimus : sed potentiam materiæ secundæ, quæ mutabilis eft, & omni mutationi quasi præficitur, ab hac labe eluere non possumus. Potentia enim quæ tribuitur materiæ primæ communis seu indifferens est omnibus formis, & consequenter est quoque perpetua : potentia verò seu aptitudo secundæ appropriatur formæ certi generis aut speciei, quæ mul-Quare materia secunda in se continet vermen, nempe principium corruptionis. Hoc enim princiaut novam naturam substantialem; sed conditionem quanpium, quasi vermis, præsentis sormæ radicem corrodit, eadémque operà aditum formæ subsecuturæ sternit. Ejus quodam ad mutationem prærequisitam. Quam propterea, tifariam eft variabilis.

que processus gradualis est, & sensim repit, nec dessitit donec fecunda in tres gradus distinguitur, in remotam, propinquam, vetus forma expugnetur,& nova introducatur. Hinc materia Materia remota continet prima rudimenta mutationis, quæ videntur cum ipsa nova forma se in compofitum clanculum intromittere; sed aded obscura sue prefentiæ vestigia exhibent, ut vixdum conspicuis notis discerteritum formæ præfentis minitatur, & una conjedandi ansam Materia mutationi propinqua manifestis indiciis inde natura formæ futuræ præbet : fed & hæc ulterids adhuc gradibus variatur, in quantum magis vel minds à forma futura dittat. Materia proxima totam vim vermis exhaurir. Etenim prioris formæ interitum, & novæ introductionem, immediate præcedit. Quicquid ergò materia secunda addit primæ, id totum simul & adu complectitur; totum quippe prævium materiæ processum ab una forma ad aliam. & proximam.

4. Ut verò paucis declaremus in qua re hic vermis seu prin- Principium mutationis. cipium mutationis confiftat; exiftimo non confiftere in re po-

exitum lethalem naturaliter definunt. Duo itaque genera- Due caufe ia causarum genera mutabilitatis materiæ assgnari queunt; notantur. fitiva, quà tali, sed vel in causa desectiva, vel saltem in accidentali ; ut in impotentia quadam materiæ se & formam suquòd materia sui auctionem ambiat, & proximam sibi assimilare nitatur, necessario pravia alterationes exsurgunt : cdm nate refistat, fit ut demum dometur, & forma præsente spo-Naturaliter enim nihil in instante, sed sensim & per verò ejus impotentia harum primis infultibus non fatis obliiprævias alterationes motúsque, transmutatur. Forma enim motu imprimitur, ut instrà latids docebitur. Est ergò termi-Est ergò terminus motûs, & ut motu inducitur, ità motu iterum expelli-tur. Etsi enim materia ad certam sormam, tanquam ad gespoliari possit. Etenim materia etiam præsente formå mobilis & apta quæ se sensim extraneis agentibus submittat: imò ctiam ab intus nonnunquam iis motibus regitur qui in nuinam suam naturam, de præsenti determinatur; eidem tanish hoc illi suo modo auscultaret. Sed de utroque paucissima men non adeò fi miter unitur, quin motu contrario eadem unum externum, alterum internum. Illud irritum foret, am defendendi, & appetitu seipsum propagandi.

Externa.

tentius est in imbellius prævaleat, & in naturam suam trans-Verdm, ut dixi, hoc non eveniret, nisi inesset interadvertenda. Causa mutationis externæ non videntur primò intendere destructionem corporum in quæ agunt, sed perfecti-Id enim moliuntur, ut ea fibi affimilent, & suam persectionem iis impertiant: ex accidente verò formam præfentem, qua fruuntur, quæque obliat quò minds nova forma iis implantetur, una expugnant. Agentia naturalia, corpora intra sphæram activitatis sita fibi affimilare nituntur: na quædam facilitas cedendi, sive debilitas & impotentia re-sistendi,in materia mutata. Siquidem alia corpora faciliùs, alia ægrids ab iifdem agentib is diffolvuntur : ftramina, paleæ,lepides & mineralia: aurum autem ipfum ignem, agentem alio-Eò verò quòd corpora externis agentibus non ex æquo afficiantur, patet, præter externum principium mutationis, dari quoque internum, nempe facilitatem cedendi, five impotentiam refistenquin vehementissimum nobis notum, illæsum sustinet; cedit cúmque omnia hæc eádem indole prædita fint, ht ut quod povissimo negotio cremantur; non sic robora, multo minus tamen aquæ Regiæ & attritioni temporis.

> Cause particulario-

Habemus ergò generalia mutabilitatis principia, exter-

num, & internum.

qui in certis corporibus spectabiles sunt: ut, primò, destinatus naturæ cursus, plantis præsertim & animalibus, ab ortu præseriptus. men in terram incidens radices agit; folia, caulem, ramos enittit; flores explicat; fruchis & nova semina gignit; hæc um succum vitalem totum exhaurit: cum quippe insumit in nutritionem seminum. Quid itaque ex brevi hoc vitæ curriculo plantam lucratam effe cogitemus? ex timplici semine Optime elucescit in plantis annuis sive unius anni: talium nimirum quarum vitæ processus nullo infortunio aut accidemum perheit, & exarescit. Semina enim perheiendo, suin plurima confimilis virtutis & vigoris fe multiplicavit. Plantæ longioris ævi, ut arbores, pluribus injuriis &calibus exponundente adverso à principio ad finem forte interpellitur. 5. Dantur alii magis particulares motus, 1. Deffina& extremum tandem vitæ terminum, nisi citius prævenian-

tur; sed multò magis animalia: alioquin verò destinatum quoque habent naturæ processum, (perinde ac p'antæ annuæ,)

ambirionis. 2. Motus 6. Est adhuc alius metus qui multum facit ad rerum inno-Vocari potelt motus ambitionis & exaltationis. vationem.

que ampliare nituntur. Hinc plantæ præfertim & animalia liis, & iimul aversatio aliorum. Aurum aquam fortem contemnit, aquam Regiam imbibit. Argentum hanc negligit, illam inguedines animalium, olea plantarum expressa, sponte in se excipit. Hac verò & finilia, dum aliis rebus commiscentur, formam suam priorem simpliciorem infringi & contemperari, modò Omnia enim corpora naturalia se & familias suas augere atdicuntur attrahere alinienta fibi proportionata, retinere, coquere, assimilare, unire fibi. Huc etiam referamus motum congregationis similaris, unionis, & misturæ. Datur enim in certis corporibus aptitudo quadam ad mixturam cum certis anovam magis compolitam assumant, patiuntur: adeóque innovationem quandam fuæ meliorationis gratia ultro fubeunt. tromittit. Cera subtile vitrioli oleum repeilit; butyrum,

Motus fermentationis propriè Fermenta-Est etiam motus quidam illi congregationis & unionis 3. Motus dickæ huc spectat, qui plurimdm ad rerum immutationem rionis. contribuit. Sed hi omnes motus curiim hie pertranseundi quodammodo contrarius, qui tendit, non ad rerum associationem aut misturam, sed ad separationem & seditionem partium commiltarum. Nomino igitur motum feditionis, seu seditiosum. Potissimum cernitur in motibus qui procedunt per viam excitationis confimilis motus in aliis corporibus, atque adeò funt, cum habeant suas proprias sedes in quibus plenius train multiplicatione fuiipfius. Ctari merentur.

Sed causam mutationis generalem, que omnes propè Causa genevalis, que interna corruptionis causa defectiva elt : fin effective, particulares compleditur, nomine præviarum dispositionum proponimus. Pravia enim dispositiones, si considerentur sub. actionis

suam sormam introducere. Verdin exaccidente & secundariò ad istum motum corruptio consequitur. Quare præviæ dispofitiones quafi ex accidente formam præfentem corrumpunt; at ex naturæintentione generationem novæ, fui fimilem, moliuntur. Hasce prævias dispositiones Aristoteles nomine privatiorum physicorum numerum admittit. Dices, privationem ut ei privative oppositus. Privationem autem Aristotelis hanc actionis generantis scopum, qui non est primò destruere, sed formæ introducendæ non comprehendere totum materiæ apparatum. Hic enim totus duplicem afpedum habet : alter fpondeo, posteriorem hanc parten præparationis materiæ multo nobiliorem este priore. Prior enim motus terminatur terminatur ad esse, nempe ad generationem sormæ subsequen-tis. Cum ergo privatio satis apposite potiorem præparationis nis infinuare videtur, quam in ternarium suum principioformam præsentem intuetur, ut ei contrarius; alter futuram, ad non effe, five ad corruptionem formæ præcedentis; polterior partem exprimat, sacilè ei indulgeamus denominationem to-Sed diximus modò, principium mutationis contiflere potids in potentia seu aptitudine materiæ ad novum motum, materiæ secundæ & privationem formæ adventuræ easdem res infinuare, sed inverso ordine, quo solo respectu opponuntur. Utraque enim includit absentiam forma, & aptitudiad eandem. Privatio autem primò dicit absentiam, termini potids in modo & ordine concipiendi, quam in rebus dein connotat aptitudinem: è contrà, potentia primò dicit conceptis, discrepant; nec multum interest five nomine poquo jure privatio se in numerum principiorum ingerat? Diftinguunt Peripatetici sua tria, in duo componentia, materiam posteriorem duntaxat partem respicere, non priorem. tentiæ, sive privationis, hoe principium repræsentemus. & fecundò connotat absentiam. que privationi directe opponitur. aptitudinem, Privatio

Respondeo, potentiam

Ouare

cipium generationis quam transmutationis : nam procestus à

nondum constat quo titulo privatio sibi nomen principii

& formam, & tertium transmutans, seu privationem.

si rem recte perpendamus, privatio, hoc sensu, est potius prin-

eam processum quendam dicere à non-ente ad ens.

transmutationis arroget.

Demus enim, impræsentiarum,

completum transmutationis principium duplicem pro-Siquidem transmutatio totum hoc, nempe Quare omnino concedendum cessum includere: alterum, ab ente ad non-ens; alterum, a interitum unius formæ & productionem alterius, complectinem, sed corruptionem unius & generationem alterius simul Si cui jam placuerit causam hujus duplicis processus, ab ente ad non-ens, & a non-ente ad ens, sive mobilitainde motus, five privationem nominare, modò rem totam eo nomine comprehendat, mihi neutiquam displicuerit : quili-Non enim folam corruptionem, nec folam generatiotem materiæ, sive potentiam materiæ secundæ ad novos subbet pro arbitrio suo vel retineat vel dimittat suum (sive manon-ente ad ens generatio eff. non-cute ad ens.

gis five minds proprium) loquendi modum.
9. Saniores Philosophi migrationem formarum è subjecto Matario in subjectum jure negant : Verdm migrationem materix, sive ejus transitionem à forma ad formam, de qua hachenus lo-

quuti sumus, communi consensu agnoscunt; cámque quotidiana quoque experientia confirmat. Hâc igitur suppositâ migratione, cam dividimus in persedivam, & desedivam. Migratio perfectiva est, cum materia ad nobiliorem seu perfectiorem formam exaltetur: defectiva, cum ad ignobiliorem deprimatur. Succus nutritius terræ ad nutritionem plantarum allectus, ipså mutatione nobilitatur. Gramina & herbæ similiter nobili processu à vita vegetativa ad animalem evehuntur. Animalia contra morientia turpi degradatione in cadavera degenerant. Dices, non recele fundari hanc migrationis divisionem: quia revera migratio perpetuo est defectiva respedu formæ intercuntis, & perfectiva respectu formægenitæ. Respondeo, ningrationem non dici desectivam aut persectivam respectu sormæ pereuntis, sed respectu subjecti seu materiæ migrantis, ut & respectu ipsius præparationis quà disponitur ad novam sormam. Cum enim sorma præsens absque introductione confitutionis aut qualitatis ignobilioris expellatur, materia non degradatur, sed ulteriore persectione in ordine Nam forma nobilior a generante, asimilando materiam perfectiori quam qua antea fruebatur naturæ, introducitur. Materia itaque in hoc tranfitu non degradatur, sed præparatione perfectiva coaptatur ad digniorem formam imbuitur.

perfellina,

essentia æquè nobilis est, proportionatas postulat virtutes & operationes: ubi autem tales non requirit, fignum est essen-Recte itaque dicitur materia exaltari, chm ad nobiliorem formam promoveatur; & degrafimam, respectu materix perfectioneni effe, neque eam recte Refpondeo, omnes corporum ordines este in sua specie perfectos: nihilominus species eorum inter se collatas este alias aliis nobiliores atque perfectiores. Chm enim dicamus viliffimam speciem esse in suo genere perfectam, intendimus nullam ei esfentia partem tali speciei debitam deesse: & hoc sufficit ut dicatur perfecta in suo genere. Interim in ignobiliori specie multum perfectionis, quod in nobiliori reperitur, defideratur. Sed, inquies, non requiritur ad esfentiam ignobilioris. Esto; & materiæ in pertectivam, & defectivam, non foldm respectu termini ad quem, nempe formæ nobilioris vel ignobilioris acquiteriæ ad earum alterutram respectivé. Proportionaturenim materiæ gradatim perficitur: fin ignobilior, proportionali Dices, formam omnem, etiam vel vilifdici eo motu degradari quo assequitur suam perfectionem. ad essentiam eminentiorem suscipiendam. E contra,in migratione defectiva materia præparatur inducendo conditiones pravis ignobiliores, quibus conformis & idonea reddatur ignobiliori naturæ inferendæ. Reche itaque dividitur migratio rendæ, verdm etiam respectu ipsius transitus & apparatus mavia ad terminum ad quem tendit. Forma terminus est præparationis: si illa nobilior sit, hæc proportionali nobilitatione Sed hæc de Materia fecunda. consequenter esfentia ejusignobilior est ea alterius. tiam ese ignobiliorem. dari, cdm ad viliorem. degradatione fit.

simul includens formam, & ità est substantia completa, & idem inmediate, proprietates verò & accidentia mediante formà, fit genuinum & naturale fubjecum ipfius forme, non exitti-Materia formata est tertius & ultimus inadæquatus materiæ conceptus. Dupliciter autemaccipi poteit : vel, ut quod corpus phylicum in genere: vel, ut formæ contradillincta, & sic est adhuc materia incompleta, & pars corporis. materiæ quatenus ea præsentem formam und cum omnibus proprietatibus & accidentibus ejuldem, & formam quidem Cum ergò materia formata Hoc posteriore sensu hîc confideramus, éstque ipsa substantia causa eorum proxima, sustinet.

Materia formata quid. mandum est illam unquam sponte hanc desercre, aut affectare innovationem : imò gnaviter cam præfentem tanquam suam naturam propugnare, nec ab ejus defensione omnimodo defissere, donec à potentiore agente debelletur. Quanquam enim frequenter fit ut agens extraneum qualitatem aut aliud accidens) indoli formæ pardm congruam vi introducat; amotà tamen actione violentà, materia iterum formem, extraneúmque accidens excutit: ut aqua ad ignem calcfacta, ab noc amota mox redit ad nativam frigiditatem, & paulatiin redit ad statum nature con-& calorem,ut naturæ suæ peregrinum,dimittit. Si qua verd in materiam formatam à fortiore agente dispositiones formæ præfentis corruptivæ inurantur, non proprie tribuendæ funt huic inadæquato materiæ conceptui, sed priori, quippe materix secunda, ad cujus notionem non tantum veteris expugnatio, sed & omnis apparatus ad novam formam, pectat. Atque hæc de tertio materiæ inadæquato conceptu. formæ obsequitur,

Jam verò conceptus materiæ adæquatus, five materia fine alia limitatione aut specificatione sumpta, hos tres inadæquatos uno conceptu confuso quodammodo complecti-Neque enim primam à secunda, neque secundam à for-

rerum materialium ; etfi materia fine reftrictione enunciatur, mata distinguit; sed hanc vel illam magis respicit, prout scopus fententiæ ad hanc vel illam innuendam magis dirigitur. Ut si dixeris, materiam esse ultimum sulcimentum omnium Gopus tamen fententiæ oftendit id convenire materiæ merito materiæ primæ. Similiter fi dixeris,materiam, Protei instar, in omnes formas se transmutare; hoc competit materiæ gratia materiæ fecundæ. Tertic, si dixeris materiam immediate in suo sinu sovere atque sustentare formam suam; verificatur de materia formata. Hinc colligitur, id quod de materia incitur, verum esse, sive ei competit gratia materiæ primæ, secundæ, aut sormatæ; neque necesse est ut omnibus hise discriminatim, hoceit, de ea integre & confuse concepta, di-Fit autem ut aliquando duo inadequari conceptus jungantur, omiffo tertio: ut, Materia Item, Materia perpetua est, sed sustinet formam perituram: intenditur sententia de maest subjectum omnis mutationis: materia ibi simul comprehendir priman & secundaro. conceptibus fimul quadret.

conceptus materia

dæ, nec soli formatæ, sed hisce omnibus complexe sumptis, Sic enim ei ex adverso adæquatè nique, in hac fententia, Materia, quæ in se perpetua est, fovet in Iuo linu formam caducam, quòd ejus dispositio ad eandem sustentandam mobilis sit, complicantur omnes tres inadæteria in extensa hac fignificatione adæquate opponitur formæ materiali. Hac enimnec foli materia prima, nec foli fecuncontradisfinguitur. Hinc quoties materia formæ opponitur, Smiliter in his verbis, Utcunque materia mutationi obnoxia sit, fovet tamen in se præsentem sormam quamdiu ea superest, conunguntur materia secunda & formata, misa prima. quati conceptus materiæ; ut advertenti notum eff. teria prima & formata junctis, omissa secunda. fine restrictione sumitur.

accepiones non etiam fallæ; quas tamen à corpore in genere nonnulli, forma materialis careat fundamentali subsistentia propria. Secundò, aliqui dividunt corpus in puram potentiam, & actum: & materiam volunt esfe puram potentiam; formam, actum ejusdem. Concedendum est, aptitudinem materiæ ad ulteriorem perfectionem phylicam effe potentiam quandam materiæ, eique respondere formam ceu adum : sed qui fub hoc prætextu materiæ exfiltentiam ac subliftentiam propriam negant, halucinantur, ut ex dichis superiore Capite latis liquet. Tertio, aliqui dividunt corpus in principium activum & passivum: & activum, formam; passivum, materiam nominant. Sed gratis fingitur hæc diftinctio. Siquidem in rebus finitis, idem principium quod activum eff, co ipfo quod activum, est quoque passivum. Actio enim finita non agit irrefilibiliter, sed obnoxia est reactioni, vel saltem rehitentiæ patientis. Patiens enim non sponte alteratur, sed suamstationem tueri conatur. Chm ergo actio cogens finitæ virtutis sit, necesse elt plus minusve infringatur, minorémque motum inferat, quam alias actionis magnitudo postulet. Quare in creaturis nec datur actio pura, cui nihil passionis, five per modum partium, five per modum inadæquatorum conceptuum, desumunt. Putant enim aliqui substantiam materialem componi ex duabus incompletis substantiis, alterutra suo marte sublissente. Sed hoc à nobis mox resutatur, quòd 12. Sunt adhuc aliæ acceptiones materiæ, sed inutiles,

Porrò, actiones & passiones distinguendæ funt in communes, & specificas seu Actiones communes subdividuntur in communes cjus est, se perpetuò percipere, appetere, seu amare & tueri. Ouod ad actiones caducas attinet, ex qux ab accidentibus Hæ fornes enim actiones perpetuæ ad materiam primam pertinent; violenter introductis dependent afcribenda videntur materia, cujus eft, iis mediantibus operari: ut calefactio quæ oritur ab aqua calida non provenit à forma aquæ, sed à materia, forma fit principium tam passivum quam activum, ex eo evidentissime evincitur, quòd forma frequenter vim ab externis agentibus patiatur, & ab iifdem tandem plane destruatur. Rejectis itaque his acceptionibus materiæ & formæ, proximo loco ad genuinam hujus esfentiam investigandam devenienmis subordinatis appropriantur; illæ, materiæ primæ. omnibus corporibus, & certis corporum generibus. mediante calore, præter naturam aquæ inhærente. aut passio, cui nihil actionis admixtum sit. dum eft.

CAP. IX.

De Forma physica materiali.

nes forme notantur. illa hic agere non est animus, sed solummodo de hac. Philosophi fere qui de forma phylica scripserunt videntur parialem & corruptibilem; ità tamen de ea loquuntur quafi effet forent umbratiles quædam substantiæ vivæ, sive materiales Eodem rismile el alios nonnullos creationem & annihilationem radigma, ad cujus imitationem eam describant, ab anima Quanquam enim agnofcunt esfe materes realiter sublistens, & per analogiam ad spiritualem sub-Hinc formas plantarum & brutorum vegetativam & lenlitivam animas vocant; quafi fortaffe errore ductus olim Pythagoras formarum migrationem à materia ad materiam fomniavit : & hinc quoque ve-Orma dividitur in immaterialem, & materialem. umbræ viventes, nempe vitæ subjecta subsitentia. stantiam incompletam concipiunt. rationali defumere.

formarum

cujuívis corporis, eíque dare este; cujuímodi ideam ejuídem substantiam quandam valde activam, esse principem partem eadem re folicitos, pari præjudicio in fingenda Chaus phy-ficæ idea irretitos fuisse: imò adhuc plucimos vergares for-Credibile off alsos, de quam igitur quæftionem præliminarem (An fit) de ea propolitero, operæpretium vifum eft, paucis in genere quid per formam phyficam intelligendum fit, faltem quid non fit, formarum in fuas philosophias invexise. Fateor, cum primum ad Phylicæ studium animum appulissem, multum molestiæ & difficultatis mihi creasse notionem formæ physicæ. Cum enim duces quos elegeram negarent esse hguram, sive externam five internam, aut aliud accidens, simulque asserent esse marum descriptiones naso suspendere & stomachari. in mente formarem plane nefciebam.

forma, liger

ture materie prime additionalem, cámque ad certam legem normámque escandi & operandi determinantem, & ex parte formam physicam effe formam partis, & confequenter hanc per illam non reche exponi. Refpondeo, naturam quæ elt forma totius includere tam naturam materiæ quam formæ, noc est, completam essentiam totius: naturam verò quæ est forma phylica dicere tantum partem totius esfentiæ, ob quam citer naturam, sed vel naturam additionalem, vel.complentem, vel mutabilem nomino; quibus epithetis satis reftringitur ad formam partis. Natura enim materiæ de se incompleta eft & interminata. Requirit igitur naturam additionalem, qua in ratione nature terminetur & compleatur : quam additionalem naturam formam phylicam voco. Quamvis igitur, ut dixi, forma non fit, propriè loquendo, fubiliantia; eff tamen natura energetica alicujus (ubstantiæ, cujus specificam Vocari autem folet natura substantialis, & forma substantialis, sed non proprie, nimirum 2. Præmoneo igitur, per formam physicam me non intelcidens commune: sed naturam quandam energeticam na-Dices, naturam esse formam totius, & causam vocatur forma partis. Hinc ego quoque non simplinon quòd fundamentali fubitantiæ effentia donetur , fed imditam, neque quidem nudam proprietatem, multò minus acligere substantiam aliquam tundamentali subsistentià indolem & genium continet. naturæ complentem.

Paulo enim minorem habet aliàs cognationem cum abfolutis propriè & transcendenter, scilicet quòd sir prima & intima affeu terminatis accidentibus quam cum substantiis iplis, ut ex tica, quatenus ea contradiffinguitur naturæ fundamentali corpus certi generis aut speciei esfentialiter constituitur, & ab omribus aiiis diffinguitur. Materia enim prima continet naturar fundamentalem, nempe sublissentiam sundamentalem, & naturam energeticam fuam incompletam. Jun verò forex parte nature, non ex parte completæ individuationis, cujus principium, ut supra montiravi, est sublistentia modalis, de qua hîc nihil ulterius exfpectandum. Hîc igitur agimus de illa additionali natura quæ incompletam materiæ priinæ naturam in ratione nature complet : & primo quærimus tectio, constitutio, five natura energetica talis substantiæ. Forma ergò est natura energemateriæ; sed non est tota natura energetica cujusvis corporis, sed ejus pars duntaxat mutabilis seu additionalis, quâ ma substantialis est ista pars natura energetica que incompletam hane materiæ naturam complet. Complet (inquam) fuo loco dicendis parebit.

forma ply-3. Metaphylicus nester Suarius hane quæstionem fuse Andenur tractat Dilp. 15.f. 1.8k quidem plurimis argumentis, quòd dadentibus deducta eodem loco fubnectuntur, quæ fuam tione hominis ex anima & corpore. Sed dispar ratio est; quia anima rationalis non dependet à materia, sed est substantia spiritualis, quæ non per modum inhærentiæ, sed alio modo, babilitatem analogiæ, talis nimirum quæ intercedit inter Sed & hæc ipfa analogia facit ad itritam & perversam formæ materialis ideam eliciendam, ut supra monui. Secundum argumentum nihilo eficacius eft. Ducitur ab aqua calida, que sibi ductionem, formæ, qualitatem naturæ fuæ alienam expellenti, imputat. Venum calor est motus, qui sublatá causá movente sponte cessat, nec sufficientem suspicandi, formam subesse, ansam dat. Alia plura argumenta ab acci-Quare argumentum non transcendit pro-Hanc enim re-(quarn non superant) probabilitatem per me habeant. permissa redit ad naturalem frigiditatem. arimam humanam & animas brutorum. tur forma phylica, evincere conatur. materiæ unitur.

fert etiam argumenta à causis formæ,quæ nº.16,17,18,19.latè

viz. tranf-

unica hujus rei demonstratione mox subtexenda mutuantur, Etenim, uti arbitror, unicum argumentum est quod formam mutatione. Si enim corpora non mutentur substantialiter, primarum genera, quæ quidem secundum varias mixturas varia mista, æquè ac si singeremus esse corpora ex materia & forma composita, producerent? Illi verò qui agnoscunt elementorum transmutationem coguntur una fateri ea habere naturæ mutantur. Quid enim est transmutari? Non est anarena sudat,omnia fieri ex aqua. Quare, secundum eum, aqua est materia frima. Et varias naturas, modò olei, modò salis, modò spiritus macri, modò spiritus pinguis, modò terræ, intiam complectitur.) Sed quanta de spe & quam subitò excidit! Aqua enim, his concessis, manifeste non est materia prima, sed materia naturata, composita scilicet ex materia prima & natura aquæ. Quæro enim, ubi aqua fit terra, an retineat sibi naturam aquæ. Si non, orbatur titulo materiæ primæ, quæ nunquam naturam mutat. Sed aqua nihilominus continere in se potest materiam primam, utpote submutetur in terram, I.æc viciffim in illam, natura sola mutatur, Quæ tamen omnia, nifi quatenus vim fuam ab suadere licet volentem possint, non tamen nolentem cogunt. dari efficaciter probat, idque ducitur à substantiali corporum frustra ponuntur formæ. Satis est, materiam variare partium litum & alia accidentia, variásque adeò apparentias libi asci-Qui existimant elementa non invicem transmutari, Cui enim usui inservit additionalis natura mutabilis, ubi nulla unquam mutatio futura, formave nova addenda, aut vetus abolenda sit? Nonne latis est dixisse, esse corpora simplicia, & tot esse materiarum naturas additionales, quæ de novo produci & postea corrumpi possunt. Si enim elementa transmutentur, eorum Quum natura mutatur, omnes operationes & facultates ab ea pendentes un' mutantur. Helmontius vehementer in hac duere permittit. (Ut taceam hic seminales naturas, quas ejedum in hac transformatione permanens. Cum enim aqua præter caulam iis adscribunt formas. profequitur.

An omnia

materia eadem permanet. Quocirca Helmontii opera satis asservimus verain materiam primam: aquæ scilicet, terræ, & cujulvis elementi communem materiam, esle iplam primam; naturam verò fingulis propriam esle mutabilem, & spectare ad partes formæ. Iple videat an sententiæ suæ satis consuluerit.

4. Dices, quamvis Helmontius agnofcit elementorum tranf-

Mutatio

mutationem, hoc tamen omnibus aliis non perinde placere. Respondeo, experimenta & argumenta Helmontii ex hac obtineant five feeds, mea non magnopere interesse. Siquidem ramus ad familias miftorum; mineralium, plantarum, & anitissimum esse arbitror, dari ex his multa sactitia, quæ ex aliis rite inter se compositis aut diviss exsurgunt : & verisimile aliunde suppetit quo sententiam istam satis confirmemus. Mittamus ergò transmutationem elementorum, & nosmet confemalium. Non dubium eft quin mineralium nature inter se diversæ int; metalla a lapidibus, bitumine, marchasitis, glefaltem eft, potentiora majoréque copià congesta mineralia posse in mineris suis succos terræ à se diversos in naturas suas bis, &c. differre; imd & metalla inter fe, ut & cetera mis Ç. Sed prætereamus quoque metalla, de quorum Ad plantas acce-Succum è terra (qui omnes propè alias plantas utcunque dissimiles, eidem insertas, similiter nutriat) hauriunt, & in propriam naturam coquunt. Datur ergò specierum & naturarum mutatio. Sed plantas comparemus cum anima-Nemini dubium esse potest, quin admodum diverso genio & natura discriminentur : atqui herbæ in pabulum pluribus animalibus cedunt, & in eorum carnes facessint. tam percipitremà columba, araneamà musca, leonem ab apibus, equum porem, vultur columbam, aranea muscam devorat, & quilibet in sue respectivæ naturæ augmentum digerit. Leo moriens Ld profecto omnium animalium cadavera, & inprimis in-Natura agni tranimutatur in naturam lupinam, columbæ in eam vulturis, &c. fricte frontis,ut negaverit lupum ab agno, canem à lepore, ac-Lupus agnum, canis le-(ut vulgò creditur,) equus in scarabæos degenerat: neralium genera, in species & naturas diversas diffilire: parte fuum habere pondus : verdm impræsentiarum, dubitant aliqui an mineralia inter se transmutentur. Ouis eff transmutatione aliquis fortasse dubitet. humata, vermibus in escam destinantur. Componamus nunc animalia inter se. à scarabæis, &c. natura discrepare? convertere.

Cap. IX.

Sed quando mentionem fecimus corruptionis corporum, contemplemur disfolutiones plantarum & animalium in sua ele-Non hic refert five dicamus hac fuisse elementa in mitho præexsillentia, live esse de novo ab igne ex modo dissolutionis genita: enim natura manifeste ab ea aquæ, salis, terræ, ut & misli ex quo extrahitur, diffinguitur. Datur ergò mutatio naturarum. Adhæc, confideremus animalium mortem, & præfertim fubieffe mutatam & degenerem factam? Sed tædio forem fi hæc manifestissima ulterids persequerer. Inferendum est materitam eam mactatorum. Animal vivum cadaveri quid interest? Quis audet dicere naturam, priùs generosam, momento non am manere, naturam mutari: cumque per formam phylicam nihil aliud intelligam nifinaturam materiæ mutabilem, datå hac, una conceditur & illa. Concludam igitur, dari formam satis est esse novas naturas prout scorsim à milto stant. menta, aquam, spiritum, oleum, salem, & terram. phylicam materialem.

fit fubstan-An forma

5. Jam proximo loco investiganda est ipsa quidditas hujus lica, non sunt proprie dieta substantia, sed rudimenta seu rem tractat Suarius prolixe Difp. 34. f. 5. no. 42, &c. Verdm substantia diffinguenda eff. Vel enim sumitur late seu tran-Priore modo ad complementum substantiæ faciant. Posteriori, ea fola quæ suo marte sublishint substantiæ audiunt. Hac posterior fignificatio propriè dictam substantiam denotat. Sive enim substantia deducitur à substando, sive à subsistendo, utrovis modo inlinuat eam effe ultimum creatum fundamentum feu fulci-& natura miteriæ additionalis, non perpetua, seu forma phyomnia rudimenta substantiarum vocantur substantialia, guòd Quare unio substantialis, suppostralitas, Non enim fuperveniunt fubstantiis complete prids constitutis; & consequenter ad eas & motu destruitur. Etenim quod ultimum fujipfius fundamentum est, repugnat ut habeat aliud fundamentum creatum ex quo fiit. Si enim ultimum fit, Nam ultimi verò forma materialis non subtilit, ex eo colligitur, naturæ live formæ: & primo quæro, an fit subitantia. vel constituendas, vel saltem complendas, conspirant. scendenter, vel stricte & prædicamentaliter. aliter mutari nequit quàm per annihilationem. complementa substantiarum. motu producitur, mentum fuiipfius.

fundamenti

fundamenti destructio annihilatio eft, & ultimi fundamenti productio elt creatio. Deltructo enim ipso rei fundamento, nihil superest; & contrà, producta re funditus de novo, ni-Quod autem motu promateria ceu subjecto (ut omnes fatentur) motu educatur, effe per inhærentiam in alio. Si enim fustentaretur per pro-Non enim pergamus? Sed forma materialis pro certo mutabilis est, ut Quærit ergo subjectum in quo per ducitur prælupponit subjectum quod movetur, & in quod id quod motu fit sucipitur. Cum enim forma materialis è five in materiam motu imprimatur, & motu deleatur; cerin se includeret necessitatem suftentationis ab alia creatura. Quare (com à materiæ sussentatione non dependeret) æergd, hoc dato. obitat quo minds in cattra Pythagoræ recti tiffmum eft eam non effe ultimum subjedum fuipfius, fed que à materia separata, ac in materia, sustentaretur. priam entitatem, separata à materia permaneret. hil ejus præfuit, ut per se notum est. ex fupra dictis constat.

viam inhærentiæ fustentetur.

Respondeo, non necesse esse constinere 6. Dices, si sorma non sit propriè dicta substantia, eam Formam ut rudimenta rei sint ejusdem rationis cum toto; imò in paucislimis hoc evenit: nempe corpora similaria ex partibus similibus conficiuntur, verdm non item alia : leo non ex leonibus, nec canis ex canibas componitur; fed ex carnibus Similiter natura leonis & natura adtionis cum illa, nec includit in se subsittentiam fundamentamateria materiæadderetur, altera alteram in ratione naturæ suo naturali subjecto) contrahit. Dicitur autem substantialis, quia est prima affectio seu natura additionalis immediate in ditionali seu specifica formæ: hæc verò non est ejusdem ralem; sed talem quæ est per inhærentiam & modificationem Natura materiæ subliftens fundamentum non compleret, fed duntaxat altera alterius molem augeret. Forma verò adfert novam naturam energeticam, & materiam ad speciem completam (non per modum mixturæ, sed materia radicata; nempe intime inhærens in ipfa ejus fubper modum naturalis inhærentiæ affectionis estentialis eft in quo natura formæ illam complens inhæret. componitur ex natura fundamentali materiæ, mufculofis, offibus, membranis, &c. non componere fubstantiam. fui fundamenti.

fantia:

ventitia, cam complet & contrahit ad speciem, hoc cit, con-stituit compositum physicum. Compositum enim nihil astantia : quia verò est istius substantiz natura, utcunque adliud est, nisi materia per suam additionalem naturam ad speciem contracta, & cum eadem concrete sumpta ut unum

Communi-

7. Sed ut claride innotescant communitates & differentiz

accidentia.

Prima.

Secunda.

hærentiam; idémque Disp. 34. s. nº. 42. probat. Et nos quoque candem sententiam modo vindicavimus: nimirum rationes quoque formæ (quanquam non immediate) ma-teriæ ultimo debentur. Materia enim operatur per fuam formam, quam in ipfa operatione sustentat, formæque naturam pro fug agnofeit; & quicquid formæ favet materiæ na-Est ergo forma natura materiæ pro tempore, five eft modus materiam naturaliter afficiens. Ut igitur accidentia subjecto amica suam naturam accidentalem ei impertiut natura albedinis est accidentalis natura subjecti naturam aliàs incompletam complet, ei nimirum additionem subjectum possidet suum accidens, its materia possidet suam formam, & tota dignitas formæ in materiam (cam nè in nialbi;) ità formæ fusceptæ natura evadit natura materiæ,& ejus propriam naturalem ejusque potentiæ conformem sufficiens. tur, &c. Quare inherentia est conditio formis materiali-Tertia communitas eft, Quòd tam forma substantialis quàm accidentalis fit ens entis, live ens alterius, & modus afficiens. Materia enim est materialis causa formæ, ut subjectum est accidentis. Quare forma est additionalis natura materiæ. Etenim ut de hac re mox dicetur, ubi deventum eft ad ortum & interitum formarum expendendum. Secunda communitas eft, Tam formas materiales quam accidentia effe per m inesse feu De inhærentia accidentium nemo dubitat. Suarius verò, de causalitate materiæ agens Disp. 13. s. 9. nº. 9, 10, 11, 12. constanter docet, formani materialem elle per inex co, quòd formæ motu generentur motuque corrumpaninter formas & accidentia, de iis pauca advertenda funt. Prima communitas eft, Non tantum accidentia, sed & formas materiales, motu produci, motúque contrario eradicari. Sed hilum ruat suffulcientem) quodammodo transfertur. bus & accidentibus quodammodo communis. furale eff. inhærere.

Sed hæc de communitatibus inter formas & accidentia.

8. Eschtiales & accidentales formæ inter se differunt, Differentie 1. Quòd hæ uniuntur subjecto prids quoad essentiam complete inter forcidentia Secunda. Prima. 3. Formæ cor- Tertia. constituto, & consequenter non ingrediuntur compositionem pleto, idémque essentialiter complent. 2. Formæ non inescentiæ subjecti: illæ verd uniuntur subjecto prids incomtroducuntur in materiam donec forma præcedens eradicatur: duckam priusquam emergunt. Quanquam enim ordine tem-poris forma & proprietas simul dicantur; ordine tamen napora specificant, & ab omnibus aliis prime distinguunt: Pro-prietates quoque species distinguunt, sed non prime & radicali-ter. Quod enim prime distinguit, id etiam constituit. Res sed accidentia & proprietates præsupponunt formam intropè dicendum est de accidentibus quibusdam communibus, quæ ordine temporis formas præcedunt, sed his supervenienim ab alia non primò distinguitur per aliam entitatem præter eam per quam ipsa est. Id enim per quod ens est unum & idem sibi, per idem non est aliud à se. Impossible enim est Idem prout aliquid fit unum & idem sibi, simulque divisum à se, aut non divisum ab aliis. Chm ergò omne ens quà ens sit unum, guatur; & confequenter quod primo diffinguit, etiam conffituit. Proprietates verb, quod non constituant substantias, eas non prime distinguant, sed datur aliquid prius, quippe sorma, quod constituit. Sed hae de disferentiis inter sormas matenecesse est per suam propriam entitatem ab aliis prime distinturæ illa hanc præcedit, & hæc ab illa dependet. entibus,illa ab iis ordine naturæ dependent. riales & accidentia. quod conflituit.

CAP. X.

De Causis forme: & primo de Materiali.

tertalis. Roxime accedendum est ad formarum causas, Mate- Forme riam, & Esticientem: (nam de Finali hie non mag-nopere sumus soliciti.) Materialis causa formæ est materia ab efficiente subacta, hoc eft, præviis dispositionibus seu affecti-

suam entitatem à materia. Quare perinde propè est respectu onibus ultime præparata. Verum ipia cautatio matter. plex eft, activa, & passiva. Et activa quidem aliquo modo ad efficientem revocari poteilt : sed tunc efficiens causa in inter-Externa nomen efficientis retineat; interna fit causa materialis activa. Hoc ex eo monstratur, quod materia non tantum passive, sed & active in ultimo adu præparationis non tantum apta est formam quasi ab extra venientem suscipere, verdm etiam eam ultro ab Hæ duæ causationes luis nominibus donantur. Activa, eductio formæ, necnon generatio interna; passiva, sustentatio & susfultio ejusdem directe, quatenus respicit materiam; vel per connotationem, quatenus intuetur formam. Priore modo appellatur eductio, tantum formam educit, sed & suå fundamentali subsistentia educam sustentat & suffulcit. Posteriore, infinuatur nomine Difo.13. f. 9. nº. 5. causatio ipsa ut sie duplicem illumbabitudinem essentialiter includit, ad causam ut ad principium, & ad effectum ut ad terminum : ideoque ut umque denominat, alterum causans, alterum caufatum. Quare eductio & futtentatio forme dicunt caulationem ejus quatenus provenit à materia caulante ; fed dependentia & inhærentia eandem connotant quatenus terminatur in formam causatam. Hinc materia dicitur educere & sustentare; forma, dependere seu educi, & inhærere. Etenin ut educere & suffulcire formam eft causare entitatem ejus; ità dependere ab, & inhærere in, materia, est mutuari rei intentæ, five dixeris formam dependere à materia, five causariab eadem; & similiter, sive inhærere in, sive suffulciri materia: utrobique enim respective intenditur materiam esse internam causam, five activam five passivam, formæ. Tantum eductio & sustentatio magis directe, illa activam, hæc passivam, materiæ causationem exprimunt: dependentia autem & inhærentia quasi oblique, & per quandam connotationem, eandem denotant. Perpetuò autem fignificatur materiam effe continentem seu materialem causam entitatis Sed & alterutra causatio dupliciter exprimitur, vel sustentatio & suffulio formæ. Causa enım materialis non (ut infra patebit) ad formæ eductionem concurrat. intus è suo penu & potentia educere. nam & externam diftinguenda eff.

Cap. X.

formæ. Hie etiam distinguere possumus primam eductionem tia materiæ generatio materiæ dicitur; permanentia ejufdem & sustentatio formæ audic. Tandem hîc distinguamus materiæ causalitatem, seu virtutem causandi, ab actuali causa-Prima enim eductio è potencausationis (fecundum nonnullos, sed improprie) inhærentia Illa potentia dicitur; hac, achualis eductio forma, aut continuatio ejusdem : vel aliter, & frequentiùs, causalitas materiæ latids sumitur, & tam achum causandi, sive primum five continuatum, quim virtutem, complectitur. formæ a permanentia ejufdem.

2. Quæri hic potest, in qua materie entitate causalitas ejuf. Inqua re caufalitas dem confiltat. Dienni (inquit Suarius, Disp. 13.f.9.nº.1.) aliqui, materia caufalitatem materia nibil aliud esfe quam ipfammet materiam, confifir.

rum si, materiam nou aliter causare quàm sustentando aut compoque (eipfam exbibet composito, & per feipfam sustentat formam : quia eius caufalitas non confiftit in productione alicujus rei d fe distincte, ficut cansalitas I fficientis : fed in boc folim, qued feipsam prabet fuo effectui. Sed bac fententia vera elle non poreft. Nam licet venendo id quod causat: nibilominus boc quod est sustentare, aut

materiæ causationem quå ad hanc vel illam specificam & nu- tem aliquid ipsa alind est ab ejus entitate. Revera evidentissimum ett, eam Causalitavarios efficius, manente invariatà entitate ejus. E-go canfatio poteft materia effe in rerum natura, O' non caufare banc formam, vel bic compositum; & successive variare causalitatem suam circa componere, aliquid est in re ipsa distincium ab ipsa materia. Nam

Teria priconceptum materiæ prinæ; siquidem hic conceptus præcidit teria ab omni re caduca, & nihil sibi retinet nisi quod perpetuum ma. mericam formam educendam determinatur, non spectare ad eft & immutabile. Cum ergo determinata hujus vel illius

teriam formatam. Hinc etiam manifeste evincitur, idem addere conceptui materiæ primæ; quod quid lit, intelligi nequit, alirer quam ut exprimitur per præviam dispositionem ad certarn formam, aut aliquid inde ortum ad partes materiæ spectaus. Omnes prope consentiunt, ad formarum eductionem formæ causatio sit mutabilis, certissmum est non spectare ad conceptum materiæ primæ, & confequenter pertinere ad materiam secundam, vel formatam: & quidem in ipsa eductione formæ, ad materiam secundam; sed illa facta, ad maquod probat Suarius, actualem materiæ causalitatem aliquid

83

prævias dispositiones requiri; sed nullam culusvis rei ad partes materiæ spedantis mentionem faciunt. Ego fateor me primarum facultatum, materiæ ad oductionem formæ necefsaria putare. Verdm fortaffe non opus fuerit de his diffincte Supponatur materia prima omnium formarum indifcrimina. tim capax este; materia secunda determinari ad certam formam potentialiter; sormata, ad certam acu. Hac denon tantum prævias dispositiones, sed & concursum trium agamus; siquidem conjunctim satis apposite explicentur. materiæ primæ, vel nihil. Si nihil, ratio reddi nequit quor-fum materia dicatur determinari. Quin manet indetermiterminatio potentialis & actualis vel aliquid addit conceptui Nam certe determinatum & indeterminatum in aliqua entitate, five reali five modali, differunt; & consequenter quod ex indeterminato fit determinatum, per aliquid additum determinatur. Exempli caufa, Materia prima est indifferens ad omnes formas: ut ergò determinetur ad formam equi aut leonis, requirit præparationes Materia quæ coaptatur ad formam asini nequit, durante eadem præparatione, formam leonis educere, aut contrá. Certissimum ergò est, materiæ causalitatem indifferentem, ut ad certam formam in specie determinetur, præviis dispositionibus opus habere. nata, quia nihil innovatur. alterutri competentes.

pravias tass dispositio- 1.

3. Verdm hæ præviæ dispositiones non videntur ipsa enti-1. dispositiones spectant ad causam efficientem, & consequen-2. Non funt materix naturales, sed præter naturam; at causalitas materiæ ab inturæ cujusdam se complentis, à natura sua intima profluat Videtur ergo acum materiæ vitalem, nempe concursum trium ejus primarum facultatum, in hoc opere re-Vix enim aliter fingi poteft quo modo ejus indifferentia coerceatur. 3. Præviæ difpositiones accidentales sunt. Quanquam igitur materiam excitare queunt; absque tamen actibus percipiendi, appetendi, & eliciendi formam, intermediis, ejus productionem attingere nequeunt. Ideoque, tima ejus natura provenit. Com enim sit ipsa productio napræter prævias dispositiones, ultima causalitas materiæ vitaem hujus concurfum, quatenus est substantia viva & sui pertas quam actualis materiæ causalitas potentiali addit. ter non funt ipfa caufalitas materiæ. necessim est.

nes graduales funt; sed forma absoluta est, & intime pendet ab rabitur. Interea loci,quòd præviæ dispositiones sint saltem caufectiva, involvit. 4. Forma producta reddit prævias dispositionos materiæ, quæ prids ei præternaturales fuerant, naturales. Illa ergò his materiæ intimior est, & mediante illa, hæ, quà naturales materiæ, primo uniuntur. Non igitur mediantibus difpolitionibus forma à materia dependet. Denique, 5 dispositioabioluco & se determinante actu materiæ. Modus infra declaad se determinandam, & nova forma se perficiendam, occasioplendam excitatur, utriusque necessitatem simul declaravenem ministrant, ut mox probabitur.

4. Recke quidem Suarius, Difp. 13. f. 8. inquirens per quid Per quid materia caufet, flatuit ejus caufalitatem in genere nihil aliud esse nist ejus potentiam, & hanc non disterre ab ipsa entitate substantiali ejusdem. Nam potentia materia, ctiamsi rela-

seu potentia ejusdem ex natura rei distinctum, & quid iltive sumpta dicit aptitudinem materiæ ad suscipiendam forcundum, an actualis causatio materiæ sit aliquid ab entitate mam, concrete tamen cum fuo fundamento nihil aliud fignificat nili materiam ipfam in qua ista aptitudo immediate fundistinguo causalitatem hane in potentialem, & actualem. hacenus Suario difpliceo. Cererum duo adhuc circa hanc Primum, an, & quo modo, præviæ dispositiones indifferentiam materiæ determinent. Arque hacenus mihi cum Suario convenit. caufalitatem quæri posfunt.

5. De priore Clarisf. Suarius videtur dubius, ut ex. diversis guidondifpositieius locis inter se collatis videre est. Disp. 14. f. 3. 110. 37, tribuunt pravia dentia numero in re genita que erant in corrupta: probabilius Quamvis, ait, probabile fit, naturaliter non manere eadem aceitamen videtur oppositum quoad quantitatem & dispositiones, que velordinaniur ad formam genitis vel illi non repugnant, prefertim 110. 56. Concedimus, inquit, materiam primario respicere substan-tialem formam, & ideo ordine intentionis seu finis prins illi conquando in Jola materia prins inherebant. Eadem Difo. & C. jangi, non tamen ordine exfecutionis: nam poliks fub bac ratione

ro. Præviæ dispositiones in materiam agunt; ejus tres primas facultates, perceptivam, appetitivam & motivam, ad deseterminant. Continent enim ideam formæeducendæ, quæ facultati perceptivæ materiæ objicitur, & perfectionem, pul-Atque hoc modo indifferentem materiæ modum, sive substantialem sive accidentalem, ad actualem per feipfam & per entitatem fuam & principaliter & proxime cau-Attamen ut materia ipla, ex poffe duas alias d'fferentias, & quatuor numerari, principalem, remotam, propinquam, & proximam : sed intermedias hic omittere possumus, quia polita graduali principalis potentiæ modificatione dum ad proximam deventum fit, ultro fe-Etenim præviæ dispositiones graduales sunt, & gradatim, non fublultim, introducuntur. Si ergo ex omnino materiæ potentiam modificent aut determinent, de graduali Perpendamus itaque an determinent. Puto determinare, & modum paucis aperuerendam formam veterem feu præfentem, & ad novamambiendam, excitant, simulque, quantum possunt, illam demol ri, hanc substituere, satagunt : in ultimo autem præparationis achu illam expugnant, & materiam ad hanc educendamdechrirudinem atque congruentiam formæ oblatæcum materia, quatenus sic disposita, repræsentat. Perceptiva, hoc modo excitata, appetitivam, hæc motivam, ad formam educenprimæ causalitatem determinari existimo, nec alium materiæ prins natura conjungitur accidentali forme, ut medio seu dispostkioni ad formam substamialem. Verdm Dilp. 13. f. 8. nº. 3. durids hanc rem exprimit: Maieriam primam non babere duas rationes causandi, alteram principalem alteram proximam, sed communi sententia, in primam & secundam, ità ejus potentia in principalem & proximam, diffinguitur. Fateor interponi præviæ dispositiones quoquo modo materiam præparent & materiæ caufalitatem complendam postulari. earum processu dubitari nequit. fare effellum fuum in suo genere. damachu excitat.

pravia dif-

Politiones materiam

Modus quo

6. Necessitas hujus determinationis multis modis clucescit. Primò, Nulla causalitas ipso actu causationis est inde-terminata. Impossibile enim est ut indeterminata causatio Omne autem caufatum eft rationem quoad hie & nune determinat. determinatum effectum edat. 1. Caufali-

dus fufficit, & vitali modo materiam ad fuam generandi ope-

Earum ne-

monfiratur. tas intermina! a mi-

effectus determinatus. Nemo enim concipere poteff effectum hie & nune productum, cujus causa in ejusdem productione manserat indifferens. Causa enim indifferens nihil operatur. Dices, materialem caufam pure passivam esse & indisferentem; effectum autem determinatum edi; quia generans eungeneratio activa nominalis tantum estet, & nil nisi præsen-tiam causati in se I solo esticiente producti significaret. Madem determinat, & in materia recipiente determinatum producit. Verdm hoc si foret, materia non esfet causa. Ejus enim teria enim ad ejus productionem nullum conferret influxum. Verdm certiffmum eft, materiam tam in formis ascidentalibus, (etiam iis quas invita sustinet,) quam in essentialibus, ad earum productionem & determinationem specificam con-Ad illas quidem, quæ ab extra tantum veniunt, & præternaturales funt, coactam, & ab efficiente violenter determinatam; ad has verd sponte suam causalitatem præbere, & earum entitatem per quandam è se dimanationem largiri. Jam verd materia absque præviis dispositionibus indisferens Sufficiunt autem ad suscitandam vitalem determinationem causalitatis ejusdem, ut tertio arguelt ad omnes formas, & consequenter ut determinetur ex nemento mox clarids patebit. manserat indifferens. cessariò requiruntur.

in ultimo adu dispositionis coincidunt. Erenim dispositio red deite. 7. Secundo, Disponere ad aliquid & ad idem determinare 2. Diffone-In ultimo simum est prævias dispositiones afficere materiam, & confequenter afficere potentiam ejufdem, à qua materia non rea-Afficiunt autem potentiam, cam affimilando naturæ generantis, hoc est, restringendo ejus indisferentiam ad omnes formas, & ad hanc unam coaptando. Objicies, has dispositiones accidentales esfe, nec immediate formarum eductionem attingere. Elto: sed causam substantialem circitant; quæ caufa, ab accidentibus licet excitata, per fub-Sed instabis, dispositiones esfe accidentales. Si ergdez prids ipfa forma materiz infint, hæc Verdm non fequitur. cumstantiis limitant, & ad certam formam expetendam constantialem suam causalitatem operatur, formamque qualem ergo ejus achu metam attingit, hoc eft, determinat. est via & motus ad determinationem tendens. Ili mediantibus accidentibus unitur. exigunt difpositiones educit. liter differt.

Cap. X.

Disp. 14. 6.3. nº. 40. explicat; quò lectorem refero. 8. Terriò, Forma non esse natura additionalis materiæ, Suarius Natura enim materiæ (accidentibus licet monita) formam fibi accidentibus intimiorem afcifcit. Hoc aperrè

3. Forma
non essen na- ni
tura, nist en
ab intus en
manaret. Co

caufa corum materialis, interimque non fint ei naturalia; recte inferimus, effe caufain materialem non effe fufficientem turam subjecti. Veruntamen multa accidentia præternaturalia non immediate inhærent materiæ, ut subjecto proximo, sed composito; ità ut compositum corum causa matesialis proxima recte dicatur. Cum igitur compositum sit rationem cur vocentur naturalia: cúmque, ut in objectione suggeritur, forma intimior sit natura fundamentali quovisaccidente; a fortiore urgeamus, si accidens, ut sit natutia en'm illa inhærent in subjecto gratia nateriæ; sed non teria inhærenti. At on mis forma eft ex æquo materiæ pri-Cum ergò in generationis momento forma præsens cradicespondeo, revera formas accidentales ese præternaturales, quia formæ phyncæ, quæ partialis natura fubjechi eft, repugnant. In quantum igitur cam formam impugnant, impugnant naenim pure ab extra venit, etiamfi in materia ab externo efficiente fiat, non tanien eff atura ejus: ur præviæ difponitiones, antequam dutitur forma in materia inhærent, contamen funt naturales. Quere off susam teaterial or non fatiseft ut id quad inhæret at naturale. Dices, accidentia quidem suffulciri posse à materia, etiamli non sint naturalia : funt naturalia, quia repugnant formæ intimids in eadem mamæ naturalis, faltem fi nulla alia intus extiftens obstiterit. tur, & nulla alia obsect, oblata à generante fit naturalis. Renisi ab intus è sundamentali natura ejusdem dimanaret. Quod rale, requirat ut abintus veniat, multò magis forma. sed alicer multò rem se habare de formis physicis.

opponuntur; has nulli formæ opponi, & confequenter effe perpetud naturales. Ideo enim illæ præternaturales funt, tio itaque cur præternaturales fun t, eft, quòd opponantur 9. Neque disparitas inter formas accidentales & substantiales allegata obstat: illas non este naturales, quia formæ quia, ut dictum, forma cui opponuntur eil pars naturæ. Racui nova forma opponatur; habet tamen naturam fublian-At verò quanquam materia prima forma Adventitia

Tripliciter itaque dicitur aliquid naturale. Primò, Naturale dicitur. tialem, cui ca forma aliquo modo naturalis vel non naturalis extra patiatur,id quod lic patitur, fieri potell natura fua inter-Quicquid enim natura præditum est, si quid ab Cum ergò materia suam habeat naturam, & ab extra patiatur, fieri poteft ut quod patitur naturæ fuæ Dices, naturam materiæ indifferentem esfe ad omnes formas, & consequenter nullam ei præternaturalem Respondeo, in achu eductionis formæ materiam non unam certam formam determinatam,ità ut Poetæ verbis fordisplicet, nec in additionalem materiæ naturani modè aliquid dicatur naturale, hie perpendamusquo sensu forma lupp slito quod ab extra tantum veniat lit, vel non fit, quod pure ab intus venit, seu sponte è natura rei enascitur. este indifferentem, sed præparatam seu dispositam, nempe ad tem ante plenariam materiæ præparationem forma nova se obtrudat, displicet, nec in augmentionis materia novam naturam ultro eligit atque induit. Siquidem externum efficiens feu generans, quamvis affimilat libi materiam, non tamen intrinsece attingit cam formæ rationem qua est materiæ natura. Quatenus enim ab extrà offertur, non est natura, sed quid extraneum: nt autem natura quatenus ab intus appetitur & assumitur. Imò impossibile est ut fit na-Repugnat enim este naturam, & este tantum ab extrá. Verdm cum diversinus conforme dicitur, quòd vim ei non inferat. Non dubium esse potest quin quod primo ex his modis dicitur naturale Secundò, quod ab extrà quidem venit, sed naturam internam Tertio, quod natura eatecomplacer. Secundo modo naturale naturæ benignum & utile est: ut similia, alimenta, & cordialia. Tertio autem modo naturale ann elt, tanidm non nocens: ut infipidum palato non est penitus ingratum, nec tamen politive complamaxime proprie fic dicatur. Sua enim proles nature perp. tuò mam fibi desponsatam alloquatur, Tu mibi fola places. tura, quod ab intus non radicaliter manat. confervat, nutrit out refocillat. næ fit ingratum. effe potell. naturalis.

ergò maximo proprio fenfu naturale, & ab intus è natura

Forma phytica proculdubio perfectiffimo modo naturæ materiæ naturalis eft. Etenim est ipsa natura additionalis

& epiphylis, naturam ejus fundamentalem complens.

materia domita sponte suscipit, & quasi eligit, seu in se elicit, vitalem rei se perncientis. Materia enim, cum nolit annihilari, in extremis angustiis dicamini generantis ultro obselem live naturam additionalem libi afcifcit : atque aded eductio formæ in ultimo ejus achu non eft pura paffin, fed immanens quædam actio, feu actus vitalis; & materiæ primæ indifferentia satis tollitur, ejusque potentia, per pravias difpositiones, accidentales licet, vitaliter excitata, atis determimateriæ fundamentali educitur: nec putandum est hanc se ad illam ut ad rem indifferentem haber :. Nifi igitur materiæ natura fundamentalis fuum confensum, adcoque concursum cum generante in eductione forma in seprabat, affectio educta non primo modo, sed ad summum tertio, materiæ naturalis fuerit. Quare forma non educitur, donec Existimo enim solam materiam intrinsece attingere versionem formæ extrinsecds oblatæ in naturani suam,atque operationem hanc esse actionem quitur, novâmque legem esfendi & operandi, novam indonatur. Atque hæc de prima Quæstione. naturam ei generantis similem.

10. Secunda Questio erat, Utrum materiæ causatio seu achualis causalitas sit aliquid ab entitate seu potentia ejustem ex natura rei distinctum. Supponimus potentiam materiæ primæ nihil aliud esfe nisi entitatem ejus indifferentem, quatenus inadæquate concipitur, in ordine ad formam materialem in genere, fine peculiari determinatione ad hanc vel

An allualis

CANTATIO

differat d

cundæ, an ea, qu' potentialis, ex natura rei ab actu exercito ejuschem distinguatur. Non dubium est quin ratione disferant, tam formam, ut modò declaravimus. Præsens verò Qurstio non est de determinatione materiæ primæ ad secundam, de qua modò actum est; sed de causalitate signata materiæ se-(possumus emin mente discriminare achum fignatum cauritur an saltem ex natura rei discrepent. Facilior fortaffe esset responsio, nist peculiaris disficultas ex parte determinaentis ad exercitium ejuldem eft ut potentia agendi ad actio-Determinatio autem hujus causalitatis, si concipiatur illam : similiter potentiam materiæ secundæ includere eandem entitatem, & insuper determinationem ejusdem ad certionis causalitatis materiæ exoriretur. Nam causalitas effici-Calitatis completæ ab achu exercito ejusdem:) sed

causalitas reputetur satis signata ex solis præviis dispositionibus, & perceptione atque appetitu formæ, mutatio seu motus qui proximo momento sequitur manifeste à tota causalitate ut includens perceptionem, appetitum & motum quibus forma fit, ut suprà exposuimus, certum est eam comprehendere ipsum fieri quo forma producitur; & consequenter actualem Verdm fi præcedente, saltem ex natura rei, si non realiter, differt. caufationem, hoc fenfu, caufalitati nihil addere.

appetitu ità appetitus à motu: & ut actio percipiendi,necnon differre à appetendi, à facultatibus sibi respondentibus respective diffe- potentia 11. Namque ut perceptio est actio immanens dittincta ab Nemo enim

minus enim quem producit immanct seu inhæret in causa materiali producente. Cum ergò Metaphylici actionem imconcedant motum, quo forma educitur, esfe aliquid in moimmediate fundetur, & consequenter ab eadem non realiter tatem absorbetur, quin aliquid entitatis propriæ ab eadem, ratione discrepant : in creaturis tamen, quæ non immediate per suas substantias agunt, aliter se res habet; & ut percipere & appetere sunt actiones realiter dillinca, ita quoque appe-Creatura enim, cdm fit finita, non fine laferunt ergo motus & facultas motiva, non tantum in actionibus transeunt bus, sed & in immanentibus. Motus autem manentem esse aliquid in agente agnoscant; necesse est una fluat, ut in nullo accidente, fed in ipfa ejus natura energetica differat : actio tamen creata nunquam adeò penitus in faculex parte rei, distinctam sibi reservet. Quanquam enim in Deo, propter infinitam perfectionem, actio & facultas sola enim aliquando eveniat ut facultas adcò intimè à substantia runt; ita actualis motus à facultate motiva. Nemo hactenus dubitavit quin actio aliquid facultati addat. bore, nifu, aut faltem vigoratione, sui effectum edit. seu mutatio qua producitur forma est actio immanens. tere & movere.

forma fit actio immanens. Non enim facile concesserint mo- nemforma tum materiæ in ejus productione elle activum, quin potius elle elle aftio-12. Sed fortasse aliqui dubitaverint an motus quo educitur Educio. nentem. puram pallionem, active autem ab efficiente externo feu generante in materia produci; indéque Suarium causationem Sed monfravimus materiæ generationem paffiyam vocare. vente, nempe in materia eam educente.

Supra, naturam, quà talem, non posse oriri à solis causis externis; formam verò este naturam additionalem; & confequenter materiam in actueductionis non invitam, sed ultro & cum complacentia, eam è se educere. Eth igitur durante praparatione materia tantum prijatur, in ultimo tamen achu fe plane Hac igitur spontanea materia generatio motusque est aliquid in materia; cúmque terminas ejuldem,nempe torma, in materia producente maneat, patet actionem esse immaenim fieri non quiverat ut forma educta esfet materia nasubmittit generanti, & active cum eodem concurrit.

> a fuo terттапеп-ABronem

AStronem

13. Dices, si eductio formæ sit actio immanens, non opus 48. C. 2. nº. 12. ubi fusè earn sententiam explicat; & nº. 16. infert, este de intrinseca actionis ratione, ut fic, (etiam immaesse ut distinguatur à suo termino. Respondeo, Clarist Suanemdiffere rium afferere, & efficaciter probare, inter causas internas earúmque terminos actiones prædicamentales intervenire, Difp. nentis,)habere terminum à se distinctum ad quem tendat, &c.

14. Argumentum verò ejus nº.18.minds placet,ubi actionem dicit effe modum termini ejutdem, & nihil aliud effe nisi dependentiam termini à sua causa. Sed de hac re sortasse alibi fuerit occasio ex professo discrendi. Hîc, loco argumenti dicki, aliud fufficimus, ductum à duplici causalitate nature fundamentalis; quod iplam originem diffinctionis actionis immanentis à suo termino patefacit. Causalitas materia vel purè receptiva eft,vel simul activa, seu eductiva formæ. Hanc diftin-Gionem satis probat argumentum tertium modò in priore Quæstione allatum; nimirum solam causationem subjectivam non fufficere ad causatum quodvis reddendum naturale. Subjectum enim frequenter sustinet accidentia sibi adversa. Quare naturalis & completa causatio materiæ includic tam quam, immanentem; quam generationem internam dico, coque nomine à generatione efficientis externi distinguo. Hæc enim causatio immanens, eth naturam efficientis nonnihil sapiat, reipsa tamen est causatio materialis, & talis quà materia scipsam perscit. Atque hinc assero generationem internam & causationem subjectivam in actionibus immanentibus quà naturalibus in eandem caufam concretam coineffectivam quam subjectivam causationem: effectivam, non esse mo-

mus; a.t.r.m, caulan generation internam; alteram, va, depaf. cidere; nihilominus hanc ab illa formaliter & ex parte rei diffire: firrienim potelt ut feparentur. Nam frequenter vis in to pponto toff. clatur, non tamen è natura suppolici diaccidit suppositum effe subjectum aff-Ctionis præterna uralis: quo cafu l' ppolitun eft caufa luby Ctiva, sed non est effectiva feu generans nterna. Præternaturalis enim effectus quam-Verbin, aff ctus primo medo naturalis non io din in supposition nærer, verdin etiam è supposito pronalitur. Duplican itaque caufa materialis energiam hie notare postunus seu cff. Ctus in causato respondet. Primus, dimanatio seu refue en ationem ejufdem. Hifee cautationibus duplex termi-

Sario; alliterts can

pendentiam effectivam voco: Alter, inhærentia ejuldem for-. næ in materia, eft ; quámque dependentiam subjectivam & unionis nomino. Ex dichis itaque conflat quatuor conceptus, five realiter live formaliter five tantum ratione diffinctos, cirfultantia torme è natura fundamentali materiæ,elt; quam deca causationem materialem occurrere: quorum duo materiam, alii duo formam denominant. Materia cnim est na-

turalis seu interna formæ causa, tum generans, tum susten-

tans: forma est internus estectus dupliciter dependens, nem-

quid addit materiæ generanti : Materia enim achu generans a non-generante differt. Dicunt aliqui generationem addere materiæ modum distinctum, (& revera aliter se habet

pe è materia dimanans, eidémque inhærens.

materia generans quam non-generans:) ego verò potius generationem hane vocarem inchoationem modi seu formæ. Forma enim quam inchoat fit postea modus materiæ completus & terminatus. Porrò, fultentatio discrepat à generatione.

Generatio ali-

Nam ut hæc active inchoat, ita illa pollive recipit formam.

Forma confiderata quatenus effluit è materia fine terminarione in eadem, elt active tantum in fieri; ob quam caufam vocavirnus inchoationem formæ: sed eadem quatenus simul

recipitur in materia, ne incassum fluat, est passive in fieri.

Quare altera caulatio activa est & originalis; aitera, passiva feu receptiva, & officialis feu subserviens. Non itaque diffeunt generatio interna & sustentatio, ut forma in ficri ab eain fieri; quemadinodum elt vel active vel passive in facto esfe.

dem facta & completa. Forma enim eft vel active vel passive

sico que à principio essedum inchoat, progressu temporis Similiter effectus inchoatus tractu temterea loci, ex dicis declaranda est distinctio causationis maactiva formæ. Similiter ad receptionem requiritur simplex sustentatio, seu generatio sormæ passiva. Verdmad sormam seu naturam additionalem sackam opus est duplici causatione, altera efficiente, altera susentante & terminante. Connatura rei à qualibet causatione simplici differre. Quin & sorma fiens differt ex natura rei à suo seri seu generatione, & forma facta à sua sustentatione. Nam generatio sorma sien-tis non est forma genita, sed modus quo sit : similitérque fustentatio sorma non est sorma sustentata, sed modus quo sustentatur. Quare demum inferendum est, actionem quâ Non autem necesse est distinguannus causationes formæ in & idem plures postulat causas ut producatur: imò cadem causa potest fimul esse efficiens, exemplaris, & finalis; ut Deus respectu cujusvis creatura. Non repugnat itaque plura caulationis genera ab cadem caufa circa eundem effectum exerpassiva & receptiva, non repugnat candem causam circa eundem effectum utramque achu exferere. Nihil itaque prohiutriusque coincidant. Puto igitur generationem materiæ activam & fullentationem formæ esfe diversos materiæ modos ex natura rei distinctos: verum unum corum non esse modum alterius, at inter fe differre, ut diffinctos modos unius tertii. Sunt ergo duo modi materiæ, non duo modi formæ : neque Ad actionem materiæ complendam requiritur tantum simplex causatio, seu simplex generatio stat itaque id quod duplicem causationem postulat saltem ex generatur forma, ut & fuffulfionem quâ fuffentatur, à respectivis terminis, nempe à forma genita & fustentata, ex natura Ouin & effectus unus bet quin actiones immanentes & passiones ejuldem subjecti inflærentes ex natura rei differant, etiamfi quoad terminum Com enim causatio alia sit activa seu cffectiva, in hac re obsequor Clarist. Suario, ut mox videbimus. poris in effectum completum tranlit. terialis à suis terminis. eundem perficit. rei distingui.

15. Ceterum due nove hic exoriuntur Quefliones. Prior, An modus generationis formæ fit modus materiæ, an modus

An generatio alliva fit modus

dem ei assentior quoque, generationem materiæ non causari per aliam causationem, sed per seipsam, neque dependentiam Neque enim pono duos modos; alterum, generationem è materia, alterum, Siquidem dependentiam inhæren-Aliter enim sequeretur progenerationem feu eductionem formæ è materia, & causatiocere duas entitates five realiter five ex parte rei distinctas; Est ergò causatio ea entitas quá materia generat formam, eadémque cujus gratia forma dependet à materia: forma: Posterior, An modus suffullionis fit similiter modus materiæ, an modus formæ. De his Quættionibus ex professo tractat Suarius Difp. 13. f. 9. Verdm, ut recte monet nº. 5. per idem seu per eundem modum quo effecius causatur, cansa causat » quia cau atio ipfa, ut fic, duplicem illam habitudinem effentialiter includit, ad causam, ut ad principium, & ad effectum, ut ad ter-Ego quidem agnosco, cum Suario, causationem esfe entitatem quandam mediam intervenientem inter materiam & formam; atque adeo, fecundum nostrum modum inadæquate concipiendi, cam aliquo modo tam materiæ quam formæ adscribi posse: & materiæ magis proprie, nomine generationis & sustentationis; formæ quasi per connotationem, nomine dependentiæ & inhærentiæ. Verdm verisimile est nem quæ connotatur per dependentiam illius ab hac, non diut nec sustentationem, & causationem denotatam per inhætemà forma dependente ex parte rei non distinguo. neque de hac re mihi cum Suario lis est. per aliam dependentiam fieri. dependentiam in forma. ceffus in infinitum.

quæratur an satius sit modum ipsuni materiæ, an formæ, tri-Mihi quidem probabilids conceditur causis sua actuceptuum, & consequenter duarum denominationum; nempe insinuatur, generatio & dependentia; cumque modus ipse qui intervenit inter materiam & formam sit unus; meritò alis causalitas, qua suos effectus achu edunt, quam his dene-Interim nego eam rem quæ vocatur generatio esfe modum formz, aut dependentiam effe modum formæ. Unicum enim inter materiam & formam modum pono, eúmque in materia, qui est sufficiens fundamentum duorum inadæquatorum conenim duo fint conceptus quibus modus quo producitur forma generationis in materia, & dependentiæ in forma.

bat generationem causari à materia immediate per seipsam, rer errat. 1. Quod confundat materiæ causationem estecti-vam cum subjectiva; ut manifeste constat ex ejus argumento quarto, ubi generationem nomine sustentationis declarat. Nos verò suprà probavimus activam generationem saltem ex satione præter ipsam generationem: in quo ratiocinio neque Cententiam suam satis firmat, neque nostræ, ut infinuaret, retia materiæ plene dispositæ eit causalitas materiæ in achu tignato; & actualis generatio, quæ proximo momento fequigatur, & effectis quod causis proprium est indulgetur. Contrarium potids Suario probabile est. Putat enim generationem & sustentationem nullum in materia ponere modum, sed duos in forma genita, quos dependentiam & inharentiam Verum de generatione & dependentia priore loco agit, à nº. 5. ad 8. Et dicit nº. 5. generationem causaii à materia per seipsam, nulla alia re aut modo addito nuteriæ Verum duplici-2. Quia tantum pro-& consequenter non dari alium materiæ modum in hac cau-Dicimus enim hanc ipsam generationem esse modum materiæ, nec quærimus alium præter hunc. Nam potentur, est causalitas in actu exercito: hanc verò dicimus esse Atque ità quatuor pripræter ipfam generationem ei inhærentem. parte rei à suffentatione differre. modum materiæ diffinctum ab illa. mis ejus argumentis satisfit.

dum è ma-Hunc mo-

quod potest hunc materiæ modum producere. Sed responde-tur, materiam suå potentiå ultimo disposita instructam seipsam perficere, & novam naturam additionalem fibi adscicansalitatem, vel cansationem,] effe ambigua. Vel enim dicunt causationem non esse terminum quem materia sacit seu esticit; & sic verum est, materiæ causationem non esse termi-Generatio enim non eft terminus achi-16. Ex argumento autem quinto urgeri potest, nihil esfe in ipfa materia inhærens, (ut Suarius in primo argumento scere; atque hanc eductionem seu generationem ese aliquid fatetur;) & consequenter, eo non planè renuente, esse mo-Elt ergo generatio caufalitas materiæ exercita; & spectat ad partes materiæ, non ad partes formæ. Sed instat Suarius, materism non facere suam cansationem, ne per nafacere Respondeo, verba ista [turalem resultantiam. num suæ causationis. dum materiæ.

onis generandi, sed forma genita: illa autem est tantum via ad hanc ceu terminum. Vel secundò, ea verba [fa ere e sur-[ationem] idem sonant quod cansare; & sic falfuin est dicere, materiam non facere fuam causationem, hoc est, non Materia enim, nemine contradicente, caulat seu Atque hactenus priorem partem hujus Disputationis expendimus: Sequitur altera, de unione maformam. generat

teriæ & formæ, atque de hujus inhærentia.

forms.

Anfustentaergo etiam materia unitur formæ per proprium modum unionis: sit modus ergo materia non tant km caufat per unionem vel inbasionem forma, an forma. objicit, Si forma unitur materie per proprium modum unionits, tio 17. De hac re tractat Suarius nº. 13. & primò contra se Vis argumenti valde obscura est, me : atque ità caufalitas materiæ erit potike proprius modus quæ est solummodo receptio conservationis seu sustentationis multo magis unio materiæ, quæ est ipsa datio & causatio isius conservare, quim ab alio conservari. Respondet Suarius dicens, Ad hane dissentiatem, fatest rem este dubium, an in compositione materia & forma habeat materia proprium unio is sed multo magis per propriam unionem quà ipsa conjungitur sorprout proponitur: sed huc videtur collimare; Si formæunio, materia, proprium modum formæ quo uniatur possulet; enim majoris molis est, aliud suo amplexu seu sustentatione modum distinctum ab unione forme. Dico tamen duo. Unum ift, essevalde probabilem partem negantem, quia ad u rionem du rum extremorum que inter se immediate unintim sussituates modus unionis, &c. Accipio conditionem, mod is unionis etto unus; sed quæritur an ilte modus fit materiæ sustentantis, an lis ratio ob quam talis modus migis ad formam pertineat, & cum tium ab extrà venientium subjectum est, sed non naturale; forme inherentis. Jampergat. Affiguari, inquit, pateft fpeciaills realiter idem sit, quam cum materia. Hoc negatur. Mateautem subjectum naturale diversus materiæ modus est quam esse subjectum præternaturale. Materia quidem, acciden-Quare modus esfendi subjectum naturale est modus materiæ; at formæ, quoniam ab intus manat, est iubjectum naturale. ut modus escendi subjectum non naturale est alius ejusdem conservationis, peculiarem materiæ modum requirit. ria enim sustentat formam ut ejus subjectum naturale. ipfius materie, quam forme.

modus. Hoc evidentisime cernitur in præviis dispositionibus, Impossibile enim est ut accidens ex non naturali fiat naturale, absque mutatione sive suipsius, sive subjecti. Cum ergo accidens manet idem, necesse est mutetur modus subjecti, & aliter respiciat idem quæ, ante adventum formæ, materiæ non funt naturales, fed post adventum ejusdem sunt naturales. Dispositiones eædem manent, & consequenter mutatur modus materiæ, & inde ex non naturalibus fiunt naturales. accidens quam priús.

Hunc modum non Spectare ad formam.

ut effectus materiæ, aut ut terminus actionis ejusdem, aut ut mare materiam, esque inhærere. Verdm ipse modus quo forma producitur à materia non est in sorma seu termino actionis, sed in materia ut vià ad terminum. Est igitur modus appetitam in se achu esticiendam. Quæ est ipsa entitas & ra-tio in qua activa materiæ causatio seu generatio consistit: causatio autem passiva est receptio & sustentatio ejusdem cau-Quare neque causatio activa neque passiva concipitur ulla pars termini; sed utræque ut tendentes ad terminum. Illa quidem pernobilis entitas eit, sed perpetim fluens; hæc manare facit; hac continua sustentatione candem à nullitinere ad formam quam ad materiam, quia tota efficientia agentis naturalis terminatur formaliter & proxime ad formam, educendo eam vel uniendo materia: ergo quicquid de novo facit tem folkm nt in subjelle. Respondeo, actionem ipsam non effe in termino, nec causationem receptivam este in termino ; sed solummodo quod & quicquid producitur ut effectus actionis aut receptionis. Verdmipsa causatio, sive sit activa sive passiva, supponitur ordine naturæ anticipare terminum, & consequenter non esse in termino : imò ordine naturæ eo momento desinit esse quo incipit terminus. Ejus enim entitas est via ad terminum; quo sacto, esse cessat. Ea igitur verba [quicquid de novo facit est in termino actionis] reltringenda funt ad causatum factum, nempe formam. Quicquid enim de novo fit ut terminus generationis, in forma reperitur: ut infor-Illa continuâ dimanatione naturam additionalem, nempe formam, è se di-18. Verdm instat Suarius probari hunc modum potids perelt in forma tanquam in formali termino actionis, in materia auignavior, sed perpetim priorem terminans.

Neutra eft in effectu aut in forma facta, fed Atque hæc sufficiant hæc est utriusque suo modo terminus. ad primam Suarii Objectionem. tate vindicat.

objellioni Satisfit 19. Secunda fequitur. Adds, inquit, seundo, quamvis gratis ad-

sustentare formam, im's & per eam substantiam seu entitatem mam dependere feu caufari à materia per inhærentiam, non deo, materiæ quidem substantiam seu entitatem educere & suam; sed per eam quatenus modificatam sua causalitate Refpondeo, pro duplici causatione ejusdem, nempe pro generatione & fullentatione, quas implicant. Ubi ergò dicit Suarius forsuffentatur forma. Actio enim qua materia efficit, & receptio qua suffulcit formam, nullo sano sensu dicitur principium verò aut receptio est causario ejusdem; quæ utraque est entiquela itaque Suarii invalida est, modum materiæ non esse caufalitatem ejufdem, quia non caufat. Caufalitas enim non propriè causat, sed res cujus est. Illa enim est hujus modus, Refpondependentiam & inhærentiam dupliciter accipi; vel directe, pro inadæquatis conceptibus ipfius formæ factæ, vel indirecte, mitteremus effe in materia proprium medum unionis diftinctum ab unione forma, nibilom nus non posse ili tribui, quod sit causalitas dum sustentat formam, neque forma per illum modum pendet a ma-Prior pars conflat, quia materia non per modum, sed per nam entitatem, sustentat formam, &c. Ut respondeamus huic objectioni, concedendum eft, neque generationem neque fultentationem este principium five quod, five quo fit aut aut concrete causa formæ; sed materia ipsa est causa, actio per quem causat. Sed urget Suarius, materiam non per moper quam materia cansat formam, quia nec materia per talem moseu causatione, sive activa sive receptiva, ut dictum. dum, fed per fuam entitatem, sustentare formam. inquit ille, forms pendet à materia per inhæsionem.

Dependenharentiam dupliciter

tionem; per quam reipsa forma à materia pendet & causatur. Nam inhærentia quatenus dicit inadæquatum formæ conceptum eft entitas fagia: non autem eft entitas intermedia, seu interveniens inter materiam & formam, quemadmo-

audiendusteft de inhærentia quatenus est inadæquatus conceptus formæ, sed quatenus implicat seu connotat sustentaSimiliter dependentia formæ ut dicit inadæquatum conceptum formæ non eft directe gene-Nam generatio, Ouare dependentia hoc sensu non est causatio ipsa, sed quid consefacta re, cessat; sed dependentia permanet. ratio formæ, sed eam tautim connotat. forma à materia pendet. quens eandem.

Dependentiam non esse modum d

dentiam esse modum sormæ, & inhærentiam esse alium ejustem modum, eósque modos sustice ad unionem materiæ & 20. Supponit Cl. Suarius in tota hac Disputatione, depenformæ, nec requiri alios ex parte materiæ iis respondentes quibus unio perficiatur. Ego verò neque puto hos fufficientes esfe dependentia ad unionem materiæ & formæ non fufficit; quia creatura pendetà Deo, nec tamen ei unitur ut forma materiæ. contrà, anima rationalis unitur corpori humano, nec tamen ab eo dependet. Sed dependentia à materia tanquam à causa interna & naturali est sufficiens unio formæ cum materia. Fateor, eft sufficiens argumentum unionis inter materiain & formain; quia una connotat materiæ caulationem, qua, per am, è se & in se educit. Hæc autem unio non debetur dependentiz formæ, sed causationi materiæ. Eadem enim materiæ causatio quæ producit formam, eam producit depen-Verdin eò quòd actione immanente & vitali producit, est natura materiæ, & quia est natura, est ei intimè unita. Unio igitur debetur modo materiæ quo formam è Unio itaque active ad materiam spectat, quatenus formam libi unitam producit; ad Plantæ dependent à sole, neque interim soli uniuntur. actionem immanentem & vitalem, formam, ut naturam ad hanc unionem, neque omnino esse modos formæ. formam receptive, quatenus unita producitur. fe & in fe, ut naturam fuam, edit.

21. Inhærentia fimiliter est insufficiens ratio unionis inter materiam & formam. Accidentia enim inhærent in materia, sed non uniuntur eidem, ut natura ejus. Imò frequenter ac. cidentia præternaturalia funt, & nihilominus inhærent. Formam ergò intimids inhærere & esfentialiter, ut natura additionalis. Conceditur; sed jam perpendamus discriminis raram suam essentialem, hinc formæ inhærentia est ipsi materiæ ma verò intimior est materiæ quovis accidente. Dices, for-Materia amplectitur & suftentat formain ut natu-

Nec mba-

ma enim est additionalis essencia, incompletam materiæ na-turam complens: accidentia verò essentiam subjesti prids completam, adventitio apparatu, ad operationes exornant. additio essentialis; non item inhærentia accidentium. Forsentialis est quam ipsi formæ. Ratio est, quia accidentia non minus dependent à subjecto quam forma à materia. Acciden-Interim inhærentia respectu accidentium iis non minus eftia enim ne ad momentum esse possunt absque inhærentia in subjecto, ut nec forma absque materia. Quare ex æquo dependent, & inhærentia iis ex æquo escentialis est. Disferentia igiturinter inhærentiam formæ & accidentium non à formis & accidentibus, sed à materia & subjecto, à quibus diversimodè respiciuntur, petenda est. Materia respicit formam ut naturam suam additionalem; accidentia, ut accessaria orna. menta. Diversus itaque modus sustentationis, ex parte materiæ & subjecti, fundamentum differentis inhærentiæ est. Cum enim inhærentia neque in formis neque in accidentibus diversum modum ponat, modus autem ipse sit diversus; necessario infertur, versa suffentatione alterutrius, provenire. Dicit ergò inhærentia ipsum esse seu entitatem sormæ, ut & accidentium; diverlitatem modorum à materia & subjecto, nimirum à disimusque connotat sustentationem quam sive materia sive Siguidem, ut di Rum, ex parte formæ & accidentium, rentia utrisque similiter esfentialis est. subjectum iis respective præbet.

Non mihi dubium est quin alteruter conceptus pri-22. Hec omnia ex abundanti confirmabuntur, si nec dependentia necinhærentia fit formæ modus. Confideremus itaque quid sit dependentia, quidque inhærentia; & an fint fationis. Illa simpliciter causa prima eft, & à nulla alia re vativam alcujus perfectionis negationem includat. Independentia enim, quanquam privationis formulam præ se ferat, & per modum negationis alicujus caufæ fe prioris proponatur, elt tamen reipsa magna perfectio & entitas politiva; & consequenter dependentia ei opposita est in re negatio istius cum independentia duplex fit, vel absoluta, vel limitata; utraque conficit in prioritate quadam esfendi respectu caudepender : hæc prima eft & per se in genere causarum creaperfectionis quam nomine independentie infinuamus.

cúmque dependentia lit illius negatio, est posterioritas esfendi, aut negatio subsiltendi per se, atque impertectio, & ratio plectatur, constat esse perfectionem, & rationem positivam: Illa fummæ perfectionis est, & soli Des appropriatur: hac limitatæ dignitatis, & creaturis, nempe primariis atdentia creata prioritatem esfendi & sublistentiam per se comque per se subsistentibus, communicatur. Cum ergò indepenprivativa.

Independentia cre-

causa efficiente, sive à suffulciente : per connotationem, seu potids per quandam suppositionem, esse ipsam causationem Similiter ubi dicimus dependentiam dijectum, quod est ipsa entitas formæ inadæquate concepta in ordine ad fuam causam: neque quidem excludimus id quod per connotationem infinuat, nempe caufationem materiæ quam suo modo implicat. Hoc tantum volumus, dependentiam esse materialiter entitatem formæ dependentis inadæquatè conceptam: formaliter esse negationem independentize live à rdm per subsistentiam hie intelligimus fundamentalem, prout cere negationem, non intendimns eam excludere fuum fubcolligitur. Altera est negatio prioritatis esfendi in ordine causationis effectivæ; altera, negatio prioritatis in ordine causationis materialis. Priorem, cum Suario, nomine generis, dependentiam vocamus; posteriorem, inhærentiam. Nam inhærentia quoque in re est negatio independentiæ à causa 23. Enimvero independentia quoque creata duplex est, in duas species dispertienda. Dicit ergò prioritatem esfendi vel respectu causa efficientis creata, quam se priorem non habet; vel respectu causæ sustentantis, quam nullam præter seipsam agnoseit. Hinc duplex quoque dependentia sustante se priore, seu est negatio sublistentiæ per se. & in duas species dispertienda. per quam forma producitur. fuprà explicuimus.

Dependentiam non esse modum forma.

firmatur ex ipla re dependente. Res enim una non dependet pendentiam nullo sano sensu dicere modum formæ : sed vel inadæquatum ejusdem conceptum, ut materiam ejus; vel negationem, ut formalem ejus rationem; vel connotationem modi materiæ quo fit: ità ut nullo respectu modum sormæ denotat, quin potius, si qua ullum modum fignificet, extra formam excurrit, & in materia cum supponit. Hoc jam con-24. Hisce sic definitis, haud difficile fuerit monstratu, deab alia per aliquam particulam aut appendicem sui, sed per totam suam entitatem. Aliter enim res dependens recte divideretur in partem immediate dependentem, & alias partes non immediate dependentes. Verdmomnes formæ partes, si quas dem: nec successive, primò inhærentia, deinceps natura, tur. Alioquin enim natura formæ non immediate matteriæ diate dependeret, sed mediante dependentia modi: quibus datis, forma non esfet natura materiæ, quippe cui non test estentià suà. Dices, hoc argumentum retorqueri posse in modos materia, qui videntur similiter intervenire inter maei adscribas, ex æquo dependent, & omnes æque immediate à materia, ne in nihilum ruant, fultentantur. Inhærentia enim formæ non magis dependet a materia quam ipla entitas ejufdestruuntur; sed vel simul perduntur, vel simul conservaninhæreret, sed mediante ejus modo inhærentiæ; nec imme-Nihil enim cuivis rei intimius esfe poteriam & formam. Sed huic objectioni infrà satisfit. immediate uniretur.

det, per fe-Quod pen-25. Porrò, concipi non potest, rem aliquam ab alia tanquam à caula posse pendere per aliam entitatem quam per que eò dependet quia caufatur; non ergò dependet per aliud quod caufatur prætenfejpfum. Sicut enim res ab aliis omeft, distinguitur; ithres h sua causa dependet, non per aliam rem, sed per suam entitatem dependentem, quam causa proefficiente interna, tum suftentatur, ut à causa materiali seu seipsam. Ipsa enim propria entitas est quæ causatur, quænibus, non per aliquid additum, sed per id ipsum per quod duxerat. Ipfa enim entitas, per quam res est, tota est dependens: non ergo opus est modo aliquo quo dependeat; sed opus est modo quo producatur, quoque sustentetur. Qui modi subjectantur in materia, à qua forma tum dependet, ut ab subjectiva. Quare dependentia non est modus dependentis, sed ipsa entitas ejusdem inadæquate concepta: supponit autem modum caufandi in caufa à qua dependet. de dependentia.

26. De inhærentia quoque adhue nonnulla subjungere lu- Inharentibet. De ea enim non minds dubium eft, an ex parte rei à forma inhærente differat. Non enim ingreditur compositionem Eft ergò Hujus enim corporis phylici, ut res distincta à forma physica. inadæquatus tantum conceptus ipfius formæ.

Non itaque quærit alium modum aut aliud medium unionis enim unus modus per alium unitur : siquidem hoc concesso, inhærentis dependentia à subjecto, hoc est, significat eam esse modum subjecti: sed quia inhæret ut natura, est modus subjectum ea five esfentiali, five accidentali, natura respective Inhærentia igitur non est modus no. 9.) sit materialis causa sui modi, repugnat ut non sit or-dine nature codem prior. Cum ergo neque natura accidentalis neque substantialis sit sua inhærentia ordine naturæ prior, hac non est illius modus; nedum natura inharens est modus inhærentiæ. Nam inhærentia nihil aliud eft nifi naturæ naturæ inhærentis, sed denotat hanc effe modum subjecti. Fateor Suarium passim contendere, inhærentiam esse modum formæ materialis, Com enim natura (ut constanter docet Suarius, & inprimis in Difp. 34. f. 6. terminatur. Si enim ordine naturæ primò ad naturam, & deinceps ad inhærentiam, terminaretur, natura in eo monaturam, inhærentia non esset modus naturæ, quod vult Sua-Modus enim ordine naturæ consequitur rem cujus est modus. Si ergò non consequatur, non est modus: & propterea est ipsa entitas naturæ inadæquate concepta, quatenus Quare inhærentia & natura inhærens non differunt ut res & modus ejufdem, multo minds ut res & res; & consequenter differunt tanfive loquamur respective de substantiali, sive de accidentali. Impossibile enim est ut natura quatis conceptibus ratione tantum cum fundamento in re distinctis. Motus enim quo producitur natura inharens non naturæ effet independens: fin primò terminaretur ad inhærentiam, & indè ad est natura inhærens. Jam verò inhærentia mini est, sublata natura inhærente; & natura inhærens nihil est, sublata in-Quocirca inhærentis ese est ineste, sive inhærere. enim componitur, non phyfice, nec realiter, fed ex inadæduplici terminatione, sed simplici, ad naturam inhærentem fundamentalis ratio est inhærentia naturæ, & ratio operativa cum subjecto præter seipsam quatenus inhærentem. Inhærentia itaque est de entitate naturæ inhærentis. tum ratione, & ut inadæquati conceptus. ea subjective dependet à materiali causa. non fit ordine naturæ prior fuo modo. mento esfendi secundam ordinem Sed repugnat ut hæc ita fint. qualificans seu afficiens.

27. Sed redeamus ad coptam disquistionem de causali- Modus maex parte materiæ ad causalitatem ejus complendam, activum vel askpallivum, requiri, & suffulfionem formæ esse modum ejus entitalis. passivum, qui, quòd inter formam & materiam interveniat,

eas disjungit,& illa, mediante modo, huic unitur. Respondeo, modum quo materia ad certam formam naturaliter susten-Atque hic modus est proxima potentia ad fordum verò actualem ese ipsam causalitatem materix actu completam, quo actu formam ut naturam suam educit & suffulcit. Atque hic modus est materiæ, non formæ, modus, cuius causalitatem, non naturam, actu complet. Non est tandam determinatur vel potentialem vel actualem effe: & potentialem nihil aliud esfe, nisi eam naturalem aptitudinem materiæ ad aliquam formam in specie suscipiendam, qua ejus causalitas (ut suprà declaravimus) potentialiter deterergò cur metuamus nè forma sit modi modus: sed forma est modus materiæ ejus naturam complens, & alter materiæ mocertam formam non est modus formæ, (siquidem forma nondum est,) neque forma est modus aptitudinis, sed ma-teriæ ipsius. Materia enim plures modos suscipere potest; tur eft, causalitates quibus forma producitur & sustentatur dus eam determinans est modus ejus causalitatem complens. Nam aptitudo naturalis ad unum, quo ejus causalitas, alterum, quo natura completur. Similiter, achualis caufalitas materiæ non eft modus formæ, quòd eum ordine naturæ præcedat : nec forma est modus cauesse modos materix, non formæ. Quærenda ulterids est deteream. Nam ut potentia materie interminata eft causalitas salitatis materiæ, sed terminus ejusdem. Concludendum igiminatio generalissinæ potentiæ materiæ, & quid determinet ejus remotissima; ità potentia determinata est ejusdem proxi-Verdm potentia in genere dicit relationem transcendentalem, que vel concrete includit, vel saltem connotat, suum sundamentum. Relativa ergò ratio potentiæ matemam, & causalitatem materiæ potentialem complet. cujus caufalitatem, non naturam, achu complet. Quæ optime confiftere possunt.

Cap. X.

riæ primæ ex æquo respicit omnes sormas : ejus fundamenrum est ipla entitas ejuldem, quæ perpetuò aliquam formam Relativa ratio potentiæ proximæ ad certam formam in specie collimat, ejusque fundamentum est conformis quædam materiæ determinatio ad eandem per achum vitalem in se excitatum.

28. Sed vixdum satis distincte aperuimus in qua entitate tio per pravias dispofitiones tridetermina-

hæ præviæ dispositiones, & inde orta materiæ determinatio, Etenim hæc quodammodo triplex est; præpama species prævias dispositiones complectitur. Quæ ad tria quoque capita reducuntur: nempe, 1. motum hostisem à generante excitatum; 2. affectiones permanentes motu in-& conservativa ejusdem: ratoria, eductiva formæ, confiftunt. Prepara-

troductas; 3. ideam generantis. pecies.

29. Motus hostilis eò in materia à generante excitatur, ut ones præternaturales accidentia quædam permanentia sunt præsentis impugnationem comparare licet. Motus hostilis plexus, & ad dimittendam formam præsentem, solicitat; præfentem expugnant; fin contra hæc triumphet, illas foras Com enim in proximo momento sorma vetus expellatur, & nova educatur, clare constat materiam fuisse in antecessum ad eam formam satis determinaejus virtute formam præsentem subruat, & viam ad formam virtute motús hostilis à generante illata, & propterea præternaturalia. Hottili regni cujuspiam invasioni hanc formæ eft hostis invadentis exercitus; hic in reguo alieno arces & propugnacula fibi exfiruit, quæ affectiones permanentes hofill motu invectas referunt. Porro, motus & affectiones przternaturales conjunctim, loco vexilli, ideam caufæ invaden-Hæc idea non minds inimica est præsenti forrnæ, quam funt ejus caufæ: materiam enim ad fuos amdebilirat. Hæ caufæ, si prævaleant, tracht temporis formam Præviæ dispositiones prævalentes sensim intenduntur, donec ad momentum quo forma præfens expellitur Eo enim instanti determinatio materiæ prætam: aliter enim effectus non immediate confequutus fuealiam, quippe sui similem, introducendam muniat. adeóque illius cum hac unionem quodammodo paratoria completa fit. deventum fit. tis crigunt. deturbat.

Mæc præparatoria determinatio tota spechat ad ma-

teriam fecundam, eamque à prima & formata diffinguit.

30. Sequitur determinatio eductiva formæ: camque pri- Determiduliva. mò confideremus ut in heri. Hac supponit pravias disposi- natio minatur. Atque h.c determinatio potentiæ materiæ est ejus causalitas actualis, que exercetur in ipsa forme productione, micos & familiares. Ad novam itaque naturam per ideam ge-Habet enim sufficientem à generante excitationem ad educendam in se consimilem naturam ei quam ejus idea repræsentat, quæque tribus materiæ primæ facultatibus complacet. Perceptioigitur materiæ ad approbationem, appetitus ad optionem, potentia motiva ad actualem eductionem formæideæ similis deterpercipit hane ut repræsentantem naturam seu legem estendi Hanc igipræternaturales spreverat, este suæ novæ naturæ conformes & naturales. Denique, percipit motus, prids hostiles, ese jamationes modò memoratas, nempe motuin hotillem, affectiones sed in ipso momento expussionis ejusdem naturalia funt, Materia enim ab efficiente subacta & domita, nempe formå priore spoliata, ideam gema enim seu natura materiæ cui idea erat antea inimica jam eradicatur, & nihil in materia superest quod ei advorsum est : imò nulla alia idea præter hanc ei offertur. Quare hane ut naturam suam ampleetitur. Percipit quoque affectiones præparatorias, quas prids ut fibi præternaturales, & ideam generantis excitatam : quæ omnia durante forma priore sunt materiæ præternaturalia; quèd materia jam ad novam additionalem naturam seu & spectat ad ipsam materiam formatam quatenus est in heri. nerantis fibi minimè præternaturalem esfe percipit. & operandi fibi maximè congruam & genuinam. nerantis fibi oblatam materia determinatur. novam formam determinetur. unicam expetit,

11. Determinatio materiæ confervativa nihil aliud elt, Conferua-Con- trva. tinet hos actus: materiam percipere naturam suam addi-tionalem esse bonam & sibi congruam; candem eligere & amare; cámque susentare, tueri & vindicare. Persistit in nens propriè quoque spectat ad materiam formatam, scilicet his actibus, donec à causis se potentioribus iterum hostiliter invadatur, & subjugetur. Quo casu redit ad statum præ-Hæc determinatio permanisi continuatio quædam determinationis eductivæ. paratorium modò descriptum.

0

Cap. X.

158

Atque ità explicuimus totum processum causalitatis materiæ : tantum contra ea quæ diximus Objectiones aliquot occurrunt diluendæ. quamdiu ea formam præsentem retinet.

> ObjeKiones tres. Prims.

32. Prima eft, Nihil intervenire inter materiam & formam. Nam forma est natura, qua nihil rei naturatæ intimius esfe poteft : at verò si determinatio materia includat sive actiones sive passiones percipiendi, appetendi, & movendi, necesfario inter eam & formam istæ interveniunt, nec fatis inter se immediatæ erunt. Respondeo, causalitatem materiæ in-Impossibile causalitate sua. Fateor causalitatem materie prime, que ejus rate ejusdem nifi ut inadæquatus conceptus. Verum infuffipatet ex argumento Suarii ab initio proposito. Causalitas Non autem formam educendam suo modo concurrant. Aliter enim hæc enim est ut aliquid determinate causet absque determinata potentia eft, esfe perpetuam, & non discrepare ab ipia enticiens est hæc caufalitas absque ulteriore determinatione, ut enim quæ hanc vel illam formam in specie aut individuo producit, non est nuda causalitas indifferens ad omnes sormas, neque est potentia perpetua, sed est causalitas quæ successive variari potest, & pro ca variatione varias formas excitare. Requiritur itaque ad actualem generationem, ex parte madeterminari debet additâ aliquâ naturâ complente, (sic enim incapax effet alterius formæ,) sed objective & idealiter, seu repræsentando ei pulchritudinem & congruentiam formæ educendæ. Hæc determinatio non propriè concipienda est ut res interveniens inter materiam & formam; fed ut res requisita ex parte materiæ priusquam cum forma naturaliter conjungi queat. Oportet enim materia in ratione caulæ materialis lit completa, antequam formam educere potest. tatem materialem complendam seu determinandam, necesse est idea ista formam ipsam saltem ordine naturæ, si non tem-poris,antevertat. Quòd verò idea sit prærequisita ex parte materiæ, ex co monstratur, qu'od materia prima (ut hie supponimus, & infrà probabimus,) facultatibus, perceptiva, appetitiva, & motivâ, perpetuis doretur. Cum ergò hæ facultates in ipfa Chm ergò requiratur idea formæ in materia ad ejus caufalivita seu natura materiæ sundamentali radicentur, oportet ad tercedere debere inter materiam & formam. teriæ, determinatio potentiæ ejus indisferentis.

non erit fundamentali naturæ materiæ conformis, neque con-Verdin ut omnis dehine ferupulus qui de hac re oriatur amoveatur, sciendum est, hosce materiæ modos, sive activum, sive passivum, quatenus alteruter pro proxima caulandi potentia fumitur, nullo modo posse Nihilominus, fufceptaimmediatam inter materiam & formam unionem impedire; quia forma que supponitur posse sic impediri nondum actu Si verò alteruter pro actu causationis accipiatur, multò minus impedire potelt; quia ipfo momento quo forma elicitur hæc ejus causatio desinit esse. Impossibile enim est ut, sacto termino, actio eum præcisè producens actu maneat. Quanquam enim actio sepe continuari dicitur : ca taderat, præteriit, & continuatur actio foldm per partes ejus quarum termini nondum facti funt, fed funt continue in fieri pugnat enim ut id cujus esfe est in fieri, maneat in facto esfe : Sed esfe causationis consistit in fieri, & per consequens, terquidem manent, sed contingenter tantum, & non ut intima formå, hæ dispositiones, eå mediante, naturalem quoque cum Est enim ipfum fieri termini, & confequenter, hoc facto, cefmen ejus pars quæ parti termini à le præcise productæ responmino facto,nequit inter formam & materiam in earum unione natura materix uniuntur. Nequaquamigiturimpediuntunionem materiæ & formæ, quæ maximè naturalis est, & certè Quod ad prævias dispositiones attinet, respedu terminorum à se successive producendorum. multò intimior unione accidentali. materia unionem confequuntur. sequenter ei connaturalis. fe interponere.

Qui vitam materiæ esfentialem non agnoscunt inex. Difficultares quibus codiam, ut officiose obstetricetur generationi sormarum, aut migrationem Pythagoricam à subjecto in subjectum somitricabilibus nodis circa determinationem causalitatis ejufquoque Suarius Disp. 18. tota f. 2. In nostro autem mo lo explicandi, forma generantis, motu in materia excitato, in eadem dem implicantur, ut videre est apud Suarium Difp. 13. tota f. 9. Neque minoribus difficultatibus urgentur circa modum quo generantis forma mediantibus accidentibus ad producionem formæ substantialis attingat: de qua re consuletur ideam suam erigit, quæ optime naturalem formæ eductionem declarat: nec opus est confugiamus ad Averrois chal-

pria forma juvari, necesse est ut instuans propria forma, qui ibi decst, per concursum alicujus superioris causa suppleatur: qua causa essenon potestaliqua intelligentia creata, sed esse debet aliqua f. 2. nº. 27. Dico, inquit, quarte, quando accidentia à sua forma causa corporea, ut fol, vel alia similis; vel si bac etiam deste, aut in sufficiens invenistur, per concursum prime cause totus ille emus: imò neque necesse est à coelo aut stellis, quod ipse Suacoactus facit, formas deducamus: nedum necessitemur in scenam naturæ ipsum Deum evocare ad desectus creationis suæ miraculis confarciendos. Sic enim fatetur Difp. 18. diftincts ita efficient substantialem formam ut non possint a prodefecus supplendus eft.

determinet & materia mil

hac conflituere compositum, & ab omnibus aliis distinguere : ideæ verò, proprium esfe tantum complere, & determinare potentiam seu causalitatem materiæ, quæ completur repræfentando naturam feu formam educendam. Si urgeas, cauquenter determinationem causalitatis ejus este determinationem entitatis, atque adeò totius materiæ: respondeo, Revera materiam primam determinatione reddi materiam secundam seu proximam; sed dico nondum contrahi ultra rationem materiæ, hoc est, nondum determinari ad speciem aliquam completam : & fateor ideam materiæ causalitatem, am, eamque contrahere ad speciem. Quod enim distinguit, & ab omnibus aliis distindum constituit, contrahit & deter-Refpondeo, Aliud effe determinare causalitatem materiæ, aliud determinare essentiam ejusdem incompletam. Determinatio causa'iejus : materialiter elt'a potentia materiæ idea generantis imprægnata; ad cujus ideæ exemplar forma educenda fit, ita men idea non determinat materiam ad completam speciem, sed ad completam causalitatem, seu ad completam potentiam causandi proximo momento formam; qua demumeducta, completa species seu corpus compositum constituitur. Objectio secunda est, Formam determinare materiminat. Verdm forma eft quæ distinguit & constituit; & protatis efficienter fit à generante, sed remote ; proxime, ab idea Verunta-Formæ ergo officia sunt, complere naturam materiæ, salitatem materiæ primæ esfe entitatem ejusdem, ut momento saltem naturæ hanc illa anticipat. pterea idea non determinat materiam.

non ea est de qua loquimur, ubi dicimus formam contrahere per quæ respective determinantur. Nam causalitas materiæ primæ determinatur per prævias dispositiones, & præcipuè per ideam generantis, actusque vitales inde resultantes : natura malis idem funt, sed per additionales naturas specie discriminantur. Similiter causalitas & entitas materiæ in generali ratione materiæ primæ non realiter, sed tantum ratione cum fundamento in re, disferunt; sed factis diversimodis additiopletam determinare, fed non ultra. Quare hac contractio lero igitur materiam dupliciter ese incompletam; vel in ratione caufalitatis materialis, vel in ratione natura formalis. dine ad causationem; non tamen est determinatio complens ria & caufalitas materiæ non differant in generali ratione maautem incompleta, per has vel illas additionales naturas perfectivas ejuschem. Jam verd præviæ dispositiones & torma sa zealiter disferunt, ut per se notum est; & consequenter, que in ratione communi consentiunt, per inferiorem determiin ratione causalitatis materialis, ab incompleta ad comcum materia componere corpus, idémque ab aliis omnibus diffinguere. Af-Priore modo completa fit, cum materia prima determinatur ad secundam, seu proximam; secundo modo, cum materia proxima determinatur ad compositum, seu ad completam speciem in categoria substantiæ. Quanquamigitur determinatio caufalitatis materiæ fit determinatio entitatis ejuldem in ormateriam in ordine ad speciem completam. Etsi enim mateteriæ; realiter tamen discrepant respectu entium additorum, nationem satis diffingunntur: ut ursus & leo in ratione animateriam, conflituere speciem completam, nibus, fit ut realiter discrepent.

terminet. terminat illam ad materiam equi. Respondeo, revera ma-teriam equi esse dispositam ad sormam equi antequam hac educitur: verden cam dispositionem esfe tantum potentiam remetam, propinquam, aut proximam, donec forma achu 35. Dices, ex iis quæ dicta sunt inferri, formam non matenitur. Quocirca materia prædeterminatur ad entitatem mariam, sed hanc illam, ad speciem determinare. Nam materia equi priusquam accedit equi sorma ad hujus eductionem dispoteriæ equi antequam educitur forma ejusdem : imò materia fic disposita determinat formam quam educit, nedum hæc de-

dicere formam in potentia determinare materiam quamdiu funt quan forma in potentia, præsertim idea, quæ, ut dixi, sormam educendam quodammodo anticipat; & hinc forma dicitur esse in potentia materia, & educi è potentia materia. Materiæ enim potentia ad educendam formam per has dispositiones determinatur. Perinde autem fuerit five hoc, five priore modo locutus fueris. Res enim in idem redit; modò per formam in potentia intelligas, ut dixi, prævias dispositiones, Est enim materia ultimò determinata respectu causalitatis teria dat este composito, cujus jam partes actu sunt materia & forma, quæ antea erant partes tantum potentia. Vel, fi lubeat est in potentia, & formam achu eam determinare postquam achu eft, per me licet. Nam præviæ dispositiones simul sumptæ & una equum actualem. Sed materia (inquies) prædeterminat formam suam ad formam equi, & ad nullam aliam. Fateor. suæ: siquidem aliter hanc formam nunquam educeret. Est igitur ad hanc folam in antecessum determinata. Non enim ell; sed materia primò dat esse formæ,& forma facta cum maeducitur : postquam autem forma actu educitur, esse actu materiam equi. Impossibile enim est ut materia hac vel illa sit achu materia equi, ubi achu nullus equus eit. Quare forma eit quæ ex materia equi potentiali facit materiam equi actualem, putandum eft, formam determinare materiam antequam ipfa & præfertim ideam formæ futuræ.

Ideam ge- tar nerantis tur non mutavi, ner

36. Objectio tertia est, Ideam generantis non posse muturalis non realiter differt à re cujus est idea. Com ergò generans non mutetur in genitum, neque illius idea in hujus tria minimum objectorum genera repræfentare, caufam moquatenus est in motu, primariò causam moventem; quatenus in alteratione facta, primario habitum, seu terminum impressum; quatenus in causatione, primariò suum effectum proximè futurum, repræsentare. Intelligo verò ideam hanc nihil aliud esse nisi rein seu alterationem in materia à generante factam adhuc in motu tendente formam versus, quatenus ca elt objectiva moventis & suipsius repræsentatio sa-Attamen trimutari potest. Respondeo, Ideam hanc integre sumptam ventem, alterationem motu factam, & effectum hujus : cultati perceptiva materia intimè prafens. tari in ideam generati.

pliciter alterationem exprimit, directe, quatenus est in se; indirecte dupliciter, vel retrospiciendo ad causam, vel prospiciendo ad effectum. Idea alterationis facte directe concepta est idea fuiiplius; retrospiciens est idea formæ generantis; prospiciens seu anticipans est idea formæ educendæ. Im verò, ut ad objectionem respiciamus, dico ideam non mutari respectu entitatis suz, sed solummodo respectu relatiideam permanentem. Materia enim, obliterata veteri foreducta. Ab hac enim nova resultat idea directa, que non dissert à sorma cujus est; ut nec idea præviæ alterationis dissert ab entitate hujus. Quod enim dicitur in objectione, ideam non realiter disserte à re cujus est, intelligi debet de Alteratio enim facta eadem manet quæ fuerat, sed natura materiæ mutatur, adeóque mutatur ejus relatio ad må, novam, ideæ generantis confimilem, adfeiseit, cui idea præexfiftens naturalis jam fit; non quòd hæc, sed quòd illa, mutetur. Cererdm idea retrospiciens non elt directa idea caufæ, neque est in eodem subjecto, sed realiter ab eo discre-Similiter idea prospiciens non est idea educendæ formæ directa, nec ab ea minds distat quam alteratio prævia a forma idea directa. Nam de indirectis falfum est. Atque sic diluitur Objectio tertia. Hæc de Materiali causa sormarum: fequitur Efficiens.

CAP. XI.

De Efficiente forma caufa.

Friciens formarum caufa variis nominibus, pracipue Efficientis tribus, vulgo venit; vocatur Agens, Movens, & Gene- nomina. turalibus competunt. Sciendum est causam esticientem & materialem, cò quòd circa eundem essectum (putà sorma productionem) exerceantur, non ità ab invicem distingui, quæ nomina tam causis naturalibus quam præternaprà in explicatione determinationis materiæ mentionem fecimus motus, affectionum præternaturalium, & ideæ genequin earum tractationes aliquo modo implicentur.

rantis: quæ omnia ab efficiente caust princo proveniunt. Veruntanien dupliciter confiderari poslunt, effective, & sub-Effective respiciunt causam efficientem ; subjectivè, causam materialem, in qua inhærent. Hoc posteriore modo de iis suprà dictum est: de priore aliquid superest dicen-

Motu om-

tum distinguunt in accidentalem, & fubstantialem. Illum Ratum ergò efto, omnes alterationes & mutationes motu perpetrari. Ceterum Peripatetici mo-Certiffimum est, generans, excitato quovis modo motu in materia, eas omnes alterationes & mutationes quæ in rebus cernuntur concitare. Quete enim nihil innovatur. Quod enim ad metamorphoses quæ à poetis finguntur attinet, omnes miraculosè produci supponuntur. Alioquin enim nè concipi quidem quirent; nedum ut res in natura gesta vel à poetis ipfis celebrari.

Ego fateor me vix

successive, hunc in instanti, perfici aiunt.

ceffinns, do Motus Suc-

anitanta-

materia mota sufcitet ; 2. quomodo idem motus affectiones terminus ultimus seu finis primi motů; cæpti efto, & totus terminus incipiens novi principii motůs, seu novi motůs, esto. maturæ prids definat motus præternaturalis quam incipiat oris motas cum primo posterioris componamus, & vocemus mutationem seu motum instantaneum & substantialem, minito itaque modo quo mutatio five motus substantialis int, Superest consideremus, 1. quomodo motus moventis ideam in posse motum instantancum concipere: & propterea cum po-tids, ut facilids concipiam, ad duorum motuum terminos, viis dispositionibus, & motu, earum origine, simulac dimit-titur sorma prior, materiæ vickæ & subjugatæ novam legem esfendi, hoc est, novam naturam seu novam formam, sibi Dico, ultimum terminum prioris & primum posterioris motus in codem momento temporis contingere, quanquam ordine Si jam ultimum terminum priforma vetus impugnatur, incipit motus præternaturalis: hic præternaturalis est. Hunc motum proximo naturæ momento alius totus naturalis excipit; nempe idea, sipata præperpetim intenditur, donec forma præfens eradicatur. hi minimè displicuerit, modò res concipiatur uti eft. finem unius, & principium alterius, referrem. fuique generantis legi conformem, præscribit. maturalis, ut explicuimus.

3. Veruntamen, quò magis dittinche procedamus, idea. Idearum rum genera ipso limine diltinguamus opus est. Sunt igitur genera. prius complectitur ideas fientes, feu in motu conflitentes; Ideas alienas eas appellamus que ab extrà veniunt, & tati perceptivæ sit intime præsens. Est autem idea propria triplex: directa; retrospiciens ad causas, easque referens; que retrospicientes neque prospicientes esse proprias, sed alienas, quòd objectum est extra percipiens, vel saltem extra effectus extra caufam. Refponden, me fateri solam ideam verbm ideas retrospicientes esse quoque suo modo naturales, venit, fiunt naturales, & eatenus propriæ. Similiter ideæ prospicientes, effectum licèt extra se plerumque repræsentent ; qued tamen virtus ipsa in qua relucent fit naturalis, reputandæ funt naturales, & confequenter fuo modo provel propriæ, vel alienæ. Propriæ, ab entitate percepta, quatenus effectuum, cumque fint intime præsentia perceptivæ faculfius, quam suarum causarum & effectuum. Quare effe ideam non ponit novam entitatem rei perceptæ à se sive realiter sive eft, eò quòd fit, firmul fit objectiva ratio finiplius, fi modò faculvel prospiciens ad effectus, cosque prævidens: de quibus supra Capite 10. nº. 35. aliquid dictum eft. Dices, ideas ne-Etenim plerumque causa est extra effectum, & directam este maxime proprio sensu naturalem & propriam : quo respectu hie ad proprias referuntur. Siquidem præviæ dispositiones, in quibus plerumque he causarum idea primò tundantur, quanquam ante adventum novæ formæ præternaturales fint, & catenus alienæ, poliquam tamen forma adrepræsentativa sui, causarum & effectuum suorum, vix videntur realiter differre. Cum enim fubstantia ipsa cjuique accidentia fint per se cognoscibilia, scilicet, cum fint positivæ rationes objectivæ tum suipsius, tum suarum causarum & tati; fieri nequit quin fimul fint fufficientes idez tam suiipmodaliter diftinctam; sed tantum novum inadæquatum conceptum (quatenus quid cognoscibile) solà ratione cum fundamento in rea se discriminatum: nimirum quòd id ipsum quod percipienti funt præternaturales. effe potelt.

pofferius,

De utroque genere in difficultatibus propolitis evolvendis aliquid advertendum posterius, factas, & in termino motús confervatas. multò vividioces, ha languidiores sunt. De utroque g

am inferre.

4. Primò, Quomodo motus moventis ideam in materia fortasse non fuerit abs re, si, priusquam progrediar, paucis rem ità esse ostendero. Evidenter autem evincitur ex ipso venits ide. mota suscitat. Supponimus hie motum perpetud moventis ideam imprimere : sed ne gratis hoc suppossuisse videamur, fenfuin genere. Omnis enim fenfus motu excitatur, & quidem sensins externus motu organi externi. Sensorium enim fuum aut alterius in speculo contemplatur, reflexos radios Oui vultum Radii excepti, ut movent oculum, ità in eodem effigiem quam in vitro cernis, hoc eft, ideam objecti moventis, depingunt : hac tamen limitatione, nihil objecti exprimunt quod non esticaciterad itaque non percipit odorem aut saporem; sed figuram, colorem, magnitudinem, situm, &c. Quicquid verò objecti, aliquid ad motum in oculo excitatum contribuit, in idea in mus itaque objectum movens, in quantum ad motum concurrit, in tantum ideam suam in materia mota excitare. oculi camera formata proportionaliter exprimitur. motum, eò quòd movetur, ideam moventis percipit. motum inferendum aut qualificandum concurrit. maxime conspicuum in sensu visus hoc fit. lucis à se in vitrum à vitro in oculum excipit.

5. Hisce itaque concessis, dicendum est, ideam moventis adæquatum conceptum ipsius motús. Primo quidem obtutu vel effe rem realiter à motu excitato diffinctam, vel effe invidetur resa motu plane diversa. Refert enim objectum re-Motus enim in materia mota inhæret : idea moventis causam moventera, quæ cundo objectum movens; at primo hoc, & fortasse non omrepræsentans objectum fit, directa objecti perceptione eum idea & motus essent realiter idem, idea primo ipsum motum, Nifi enim reflexè confideremus motum quo idea minime perciperemus; & credibile eft, bruta nullo modo & quali secundariò causam moventem, repræsentaret. contrà fit, idea objecti visi non primò refert motum, plerumque res extra rem motam elt, repræsentat. aliter diversum, & loco à se divisum. nino illum.

Ideam non differre d realiter

comprehendere modum quo ipsa percipiunt. Oculus enim

6. Nihilominus, qui naturalem perceptionem admittunt, Probatur 1. ductam non realiter, sed tantum ratione cum fundamento Nam primo, non funt multiplicanda entia nulla cogente necessitate: si autem corpora habeant ideas naturales à motu distinctas, quas aliis corporibus communicent, quoquoversum eastdem à se sparprobabilius forfan esfe judicant, ideam moventis motu proponamus ideas ab entitate motus realiter distinctas, multiplicamus entia necessitate non cogente, & quidem hæc mul-Urpote fi Nulla enim ratio reddi potest cur magis ad dextram quam ad sinistram easdem projiciant. Quapropter circumquaque eas diffundunt, & in quolibet corpufculo erit immen-Motus enim fiens, quà talis, non repræsentat facultati per-Ouare tanta entium multiplicatio, necessitate non urgente, omnino vitanda est. Quòd verò necessitas ad hane multiplicationem nos materia mota ablque alia actione satis efficaciter imprimat. non cogit, ex co patet, quòd movens motu suam ideam in ceptivæ rei motæ entitatem factam, sed viam ad motum factum, nempe ipsam causationem ejusdem: causatio autem teriæ passæ objicitur, est idea moventis. Actio enim assimi-latio quædam est, & consequenter simulacrum quoddam seu ideam efficientis gerit : quam facultas perceptiva materiæ Addo, naturalem Motus en'm factus adhuc quafi in potentia eft; est actio moventis, que, quatenus perceptivæ facultati mapasse, propter intimam fibi præsentiam, necestario percipit, nec opus est aliam ideam hingamus. Hæc enim, nempe ipfe motus in neri, objectiva lua præsentia perceptivæ facultati materia mota percepta, est tantum inadæquatus conceptus iplius motus fientis à movente excitati. Addo, naturalem tionem: verum animalem perceptionem advertere tantum perceptionem percipere non folum inadæquatum actionis morivæ conceptum, fed etiam integram ejufdem objectivam raideam moventis, nec percipere motum factum in causatione Quapropter idea moventis, tiplicatio in infinitum propemodum excrefcit. sa confusaque idearum exoticarum congeries. in re, à motu ipso ut est in fieri disferre. materiæ recipientis sufficit.

Pine

uterque movet perceptivam naturalem, folus tamen polterior ejus enim aftus quodammodo præteriit: caufatio verò sive motus in fieri eft in actu flagrantissimo. Porrò, motus factus segnem ideam præbet; motus fiens, vigorosam. Hinc, etsi pertingit ad facultatem animalem. Hec causa est cur anipercipiunt fola objecta, at motum in organo factum Et sic diluitur argumentum à nostro modo fensationis deductum. non discernant.

Probatur 2. 7.

substantiam. Deinde, aio non esse accidens à motu siente distinctum. Sciendum ess, nos hîc tantum loqui de idea mo-Sed, inquam, hîc loquimur de idea moventis quà tali in re mota excitata, & assero, eam non esse accidens distinctum's motu dicto in fieri. Si enim sit accidens distin-Stum, vel migrat à movente in materiam motam, vel in hac vente deveniat, siquidem migratio accidentium de subjecto vente in rem motam transire; sed intelligitur causaliter, hoc consimilem de novo producere. Non ergò migrat de uno subjecto in aliud, sed ejus enritas est in continuo fieri. Idea verò, si sit accidens in materia mota genitum, saltem motu producitur: siquidem utplurimum movens est subjesto ideæ Quare producitur mediante motu. Si autem motus potest ideam produ-cere, ergo in se habet : si non in se habet, nequit producere. Nihil enim dat quod non habet, neque agit quicquamultra sphæram suam. Sin; contrà, motus fiens quoquo modo ideam moventis in se contineat, frustrà est ejus alia productio. Ni-Si enim quid aliud sit, est substantia vel accidens : at non est substantia, quia, si esset, subsisteret per se, & nunquam interi-Præterea, nulla ratio assignari potest, cur, cum solidam habeat entitatem propriam, suam causam cfficientem, & non leipsam, repræsentet. Inferoigitur, ideam moventis non esse ventis quatenus percipitur, non à seipso, sed à re mota. Alioquin enim quælibet entitas in subjecto est sua objectiva ratio, aliquo modo generatur aut refultat. Fieri nequit ut à mo-Revera motus dicitur à moeft, moventem fuum motum in materia propagare, scilicet 7. Insuper sustineri nequit, ideam moventis esfe rem realiter distinctam a motu moventis, in materia mota, siente. quatenus intime præsens suæ facultati perceptivæ, ut supra quid extrinsecum, & loco distans ab eodem. in subjestum ferenda non est. notavimus.

8. Secundò, inquirendum quomodo motus affectiones per- Matus promanentes in materia causet. Certissimum elt, affectiones per- ducir terminum. manentes habere suas causas. Nihil enim sibimet ipsi dat esse præter unum Deum. Ea quæ ab aliis rebus quasi spontè resultant reipsa ab iis producuntur, & ab iisdem tanquam à materiali caufa dependent: ut facultates ab earum subjecto, & relationes à fundamento & terminis. Si verd innovatio aliqua passo ab extrà adveniat, necesse est motu inseratur. Ouod enim determinatam entitatem habet, & nullo modo ab eadem dimovetur, necesse eit immotum & consequenter idem, maneat. Non ergo dubitamus quin novæ affectiones, etiam permanentes, motu fiant ; sed modum quo motus earum productionem attingat quærimus.

9. Aff. rit Suarius actiones omnes, & præsertim transeun- Differentia Com ergò motus activus, hoc est, motus ab agente externo proveniens, fit actio transiens, necesse est producat Jam verò hic terminus est ipsa affectio permahilominus non omnis terminus est affectio five qualitas permanens; & consequenter necesse est cos hie distinguamus. nens, de qua hoc loco, quomodo motu fiat, quærimus. terminum.

riEforia.

sine novo motu aboletur: hic, cessante causa, sponte cessat. ponit realem & achualem motum fachum, sed solummodo nifum seu conatum irritum in passo excitatum. Non ergò permanere, non gratià motůs triumphantis, sed gratià slabi-litatis mensæ cui innititur. Si enim idem calculus in aere tinet. Respondeo, terminum dici permanentem in quan-Verdm nifus tum contrarium quo expellatur requirit, sed sublato nitente definit. Quare manifesta differentia est inter terminum motus cum victoria, & sine victoria. Ille enim non Ratio est, quia motus cum victoria supponit actualem motum in passo factum. Non ergo sine contrario motu ad priorem statum reducitur. Motus verò nitens sine victoria non sup-E contrà, nens: ut si calculus mensæ incumbens digito huc vel illuc impellatur, motus est cum victoria; (calculus enim supponitur pressure cedere:) producitur itaque novus terminus, isque permanens, novus quippe situs; situs enim est proprius terminus qui motu locali producitur. Dices, situm calculi libero huc vel illuc impellatur, amoto motore situm non requi sine victoria est nihil in passo relinquit quod novum mofe fui vestigium relinquit. Similiter libra plumbi menfæimposita, quantum pendet mensam deprimit; sed sublata, ilubi motus est cum victoria, producitur terminus perma-Est ergò terminus vel tantum fiens, vel sactus & confirmatus. Si motus activus sit cum victoria, producit terminum factum seu confirmatum; fin fine victoria fit, dat terminum Sit trabs, cujus altera extremitas terræ innitatur, altera inclinetur in columnam. Trabs premit columnam, sed sine victoria: simulac verò à columna amovetur, pressura cessat, nullúmque post lico pondus quo cam priùs gravabat cessat. tum non fine novo motu & contrario tollitur. solummodo fientem. Exemplis illustrabo. caret motu contrario, quo restituatur. tus. to faBus. Cum villo-I. Terminus fiens, ria, fine

2.Terminus fixers, &

rum: polterior, à manumissione corum è potestate causarum, 10. Huic adhuc terminorum motus differentiæ duæ aliæ subjungi possunt. Prior provenit à dissimili natura terminovel non. Respectu dissimilis naturæ, termini alii fluentes sunt, alii fixi. Ad fluentes etiam refero volatiles. Siquidem fluere hie diciturid quicquid est in continua dislipatione. Hie termieus motůs conspicue cernitur in flamma lucerna, que per-

3.Terminus dispositiohabitualis. Unde absque continuo concursu efficientis permanere queunt. Similiter terminus vitalis motes in affectiones, sunt termini fixi, & efficacem motorem poftucontinuo fluxu eff, sed minds veloci quain terminus flammæ. Calor, porrò, est de natura sua terminus fluens , & quicquid motu producitur, simulque entitate gaudet que in motu con-E contrà, foliditas, tenacitas, durities, & consimiles ant, si iterum à terminatione acquisita dimoveri debeant. Posterior disferentia, quæ à manumissione terminorum è po-testate causarum vel secus desumitur, cos distinguit in dispostionales, & habituales. Illi relabuntur, cessante impulsore; Congelatio motus eff, ut Sifyphi lapis: hi, minime; ut surculus arboris diu in-flexus. Rarefactio dissolvit aquam, vel in vaporem facile condensabilem, vel in halitum habitualem. Ille citò in aquam reducitur; hic difficulter, & appellatur slatus, & est Gas Helmontii. Coagulatio motus est, cujus terminus coagulum seu tatem; condensatio densitatem; calefactio calorem, &c. Omducitur, & contrarium, quo diffolvitur. Termini motûs qui à generante producuntur non tantûm sunt cum victoria, vegrumus est, & manet cessante motu. Congelatio motus est, & glaciem producit ut terminum: Similiter rarefactio rarinis constitutio cujusvis corporis habet suum motum quo prordm ctiam frequenter fixi,& e poteftate caufarum manumiffi : petim fluit & diffipatur.

11. Cæterum non omnis terminus solo motu sibi proprio producitur, sed aliquando ab accidentali concursu aliorum motuum lucantium emergit. Hinc igitur terminus motus aliam adhuc divisionem sortitur. Est enim alius per se, alius Terminus per accidens est, qui, à causa impedita, invicem frangentium, exfurgit: ut tumor, qui oritur partim ab impermeabilitate partis contus, partim ab affluxu san-Terminus motûs per fe est, qui à motu ad talem productionem naturaliter destinato provenit: ut denfitas est terminus naturalis condenfationis, raritas rarefactioaut à concursu causarum se mutud impedientium, virésque guinis aut humorum non permeante, sed in sede affecta congetto, partim à fibris partis irritatis, & se ad expulsionem irrità confrringentibus. Verum de omnibus speciebus terminorum motûs hîcagendum non est: ex dictis autem fatis elucefcit cos commodè, & quidem variis modis, à motu efficientis exper accidens.

eumper se, 4. Divisio termini in

ervareide-Terminum.

11. Tertium Quæsitum erat, Quomodo terminus motus nem ideæ naturalis estici. Dico igitur, ipíum terminum mo-tús, quamdiu in passo manet, esse susticientem moventis ideam, etiamsi hoc de præsentiabsit. Etenim, ut dixi antea, Nihilominus difficultas de præfervatione ideæ, qua perceptio naturalis fit, Nam hæc per modum figilli impressi præserbulliente: fieri autem nequit ut idea, per modum sigilli impressa, in liquore tam confuse moto conservetur. Existimo & quidem magis reali, hanc præservatioexemplarem causam ad cujus imaginem, pereunte veteri formà, potest novam generantis similem è suo gremio eduteor, absente, quam præsente, multo obscurids manere : utcunque tamen manere, & hoc recedente, non continuò eva-Videtur itaque per modum impressi sigilli manere, & multò licèt obscurius quam antea moveat, adhuc suo modo repræsentare. Certum igitur est, motum quem insert objectum terminum in cerebro producere, qui, absente licèt Siquidem in corporibus similaribus, utcunque confuse agitatis, reperiuntur tales termini; ut calor in aqua Quare manente termino motůs à generante illato, manet idea generantis, & hac manente, materia habet sufficientem præservet ideam moventis in subjecto à movente diverso. Certum eft, terminum motus posse ideam moventis sic præservare, quòd iste terminus qui motu ab externis sensibus ad esfectus suo modo continetur in causa, & causa quoque relucet in esfectu: Preseniémque refert quelibet berba Deum. oriri posse: adeoque secundo Quæsito satisfactum esse. internos defertur, absente objecto, in memoria maneat. movente, ideam quandam ejusdem exprimit. igitur alio modo, adhuc hæret. vari nequit.

13. Magna adhuc exceptio sive limitatio eorum quæ hîc placuit, generatio univoca, regularis sive ordinaria; & æquigenerantis genito communicari videtur; in posteriore verò ut de necessitate idea generantis ad actum generationis complendum dica funt superest; in omni generatione talem voca, irregularis & extraordinaria. In priore quidem, idea idez impressionem non contingere. Obie Rio.

Datur enim, ut Scholis

communicetur fieri nequit. Generans enim,in hoc cafu, genito plane distimilis est,neque genitum ad exemplar idea generan-Generatio æqurvoca

futuram continens in ipso articulo mutationis quoquo modo voca tamen productione ea non est necessaria, quippe ex enimest ad generationem, si idea legem essendi & operandi dinaria generatione, ut suprà declaravimus, idea generantis ad perfectam materiæ præparationem requiratur; in æquitis formatur; ut abunde ex plantis & animalibus spontè dispositiones permanentes à reliquiis prioris formæ, aut à concursu alsorum esficientium : idea denique formæ suturæ partim à motu, partim à dispositionibus fixis præsentibus, di-Naturalis enim perceptio non tantum noscit præsentem suum statum, sed & aptitudinalem, etiamsi suturum. Continetur enim forma futura potentialiter in motu & difpositionibus præsentibus. Habet itaque materia ritè præparata ideam formæ futuræ. Veruntamen quamvis in or-Verdm enimvero in his quoque materia præparatio triplex occurrit; motus, dispositiones permanentes, & idea formæ educendæ. Motus, ut plurimum, pendet a putredine aut fermentatione materiæ, aliáve violentá causá concursu aliarum causarum ejus defectus suppletur.

ifta defectiva que ex subito interitu plantarum aut anima- felliva na. In genera. 14. Consimilis quædam responsio alteri objectioni, mul- Ingeneratum licet diversæ, obvenit. Sumitur autem à generatione tione delium consequitur. Animal quidem demortuum mox in plu-

eft, & positivam causam novarum formarum partium non explicat. Inventu ergo omnino difficilis est genuina causa harum formarum. Efficiens enim nulla cernitur; motus in partibus mutatis non est satis conspicuus; constitutiones permanentes carnium, offium, membranarum, &c. eædem propemodum in defuncto quæ fuerant in vivo manent; neque satis constat unde novæ formæ idea, ut exemplaris ejus caufa, deveniat. quelibet pars fimilaris ab omnibus aliis divisa integrum individuum constituit; & consequenter novam formam diverse fecto animali, quodnam novum generans, quænam nova idea ad novæ formæ generationem in cadavere confluat, non Mors enim animalis privativa quædam corruptio ra individua, imò & in plures species, tot scilicet quot con-Cadaveris enim Verum interspeciei ab ea integri animalis nanciscitur. tinet genera partium similarium, diffilit.

tûs lethen bibere, & jure proprio in se assumere materiæ do-minium, sibíque adeo conformem in eadem ideam resultare sacere. Susticiens ergò causa sunt novæ formæ. Continent enim motum degradationis à priore statu, necnon prævias Sed respondendum est, in istiusmodi casibus, reliquias prioris priore statusatinoveri; imo eo ipso momento prioris stadispositiones ad novam formam educendam requisitas, nempe affectiones priori formæ superstites, & denique ideam formæ generationis a nobis fupra affignatæ, motus, difpositiones perre tres caulæ exortus & interitus formarum prids datæ variis formæ vita animali orbatas, eo ipso quòd sic orbentur, a Ouare in omnibus partibus similaribus cadaveris tres causa efficientes manentes, & idea formæ educendæ, respective adsunt. Quamodis generationis rite applicatæ sufficient, nec opus est de aliarum caufarum investigatione ulterids simus soliciti. futuræ in materia opera reliquiarum suscitatam. hæc de Formis materialibus in genere.

CAP.

De generibus & Speciebus Formarum.

Digressionis I.

1. Q Uanquam, ut suprà quoque monui, trastatus de Ma-teria & Forma phylicis ad locum hunc non spectat; cdm tamen scopus noster his sit trastare de natura substantiali, ejusque tribus primis facultatibus, potissimum in ordine ad res materiales, vix potui absque insertione hujus digressionis commode procedere : cumque de formæ materialis natura & causis supra egerim, visum est hic quoque generalem 2. Dividuntur itaque formæ in esfentiales, & accidentaquandam formarum divisionem subtexere.

sensu iis competat suprà declaravimus;) nos hic essentiales dicimus, quòd additionali esfentia materiam alias incomplefentiales, & les.

Illas vulgo vocant substantiales, (quæ denominatio quo

tam compleant, & ad species esfentialiter distinctas contrahant. Eas subdividimus in simplices, & mixtas. Formæ simer mirne: plices non tautum elementarias, sed & cas aliorum corpofimplices,

vifio expen-Formas fe-Ulrima di-3. Hæc autem divilio non est generis in species separatim exhistentes, quemadmodum animal dividitur in hominem & brutum; sed naturarum concretarum in suos abstractos con-Naturæ enim elementariæ cum seminalibus concrete exfiftunt, & nulla arte ita lementa enim miltorum sunt genera quædam, sive familiæ separari queunt, ut separatim conspiciendæ exhibeantur. Naturæ quidem seminales ex parte saltem aboleri possunt & corrumpi, manentibus elementariis; non è converso: ut, exempli causa, aqua florum violarum diu asservata aded tanrerum generales, ad quas elementa feminalia ceu specifica referenda funt: ut spiritus pinguis rosarum, cinnamomi, ablinthii, anish, &c. in genere conveniunt, quod spiritus pingues sint; specie verò & seminali naturà differunt. Non ergo exspectandum est ut omnia elementa, eodem nomine donata, sint ejus-Tot enim corum funt species quot funt species nempe spiritus rosarum, absinthii, cinnamomi, &c. conveniunt in eo, quòd fint spiritus pingues; similiter sal Alkali sive fixus tartari, ablinthii, nitri, &c. conveniunt in generali ratione mistorum quæ in ea refolvuntur; conveniunt autem genere: ramen qui existimant sales fixos plantarum non retinere naturam seminalem, nec inter se specie differre, ob destructam tera elementa præter naturam elementariam, quæ generica dem effæta fit, ut sola forte elementaria aqua supersit. dici nonnunquam poteft de terra, sive capite mortuo. falis fixi, etfi alioquin forfitan specie distinguantur. aut separatam vi calcinationis istam naturam. ceptus quodammodo fubordinatos. dem speciei.

eft, seminalem, quæ specifice appropriatur corpori cujus est, plectuntur, generalem five communem, & seminalem five specificam : quanquam hæc in nonnullis elementis minds perpetuò includunt. Elementa igitur duas naturas in se comconspicuè elucescat,

Elementa esse familias rerum.

Z corpora in elementa intermedia resolvantur; ca tamen ulmiliam reducuntur; quo facto, ulteriorem refolutionem refal succini, vitrioli, nitri, ad samiliam salium ; oleum sucad familiam sulphuris. Quin & illa mineralia que respu-unt omnem solutionem in simpliciora corpora, si sorte ex naturæ elementariæ aded generales sint, ut nihil serè sub Verdm, ut mihi videtur, non necesse est ad elementorum vindicationem, militer, quando afferimus hæc esfe mistorum elementa, non opus est ut omnia mista hæc omnia contineant; sed ut omnia quæ in quolibet misto contineantur aptè ad aliquam horum familiam referantur. Insuper, variis licet modis, terids resolvi possunt, & demum ad aliguam ultimorum fa-4. Fateor non ab omnibus corporibus hæc elementa separari posse, sed ab omnibus animalium & plantarum partilominus vel in his partes quæ quoquo modo separantur, nisi ulteriorem divisionem admittant, referri possunt ad aliquam familiam elementorum à Chymicis receptorum: ut bituminum, & id piegue quod in antimonio reperitur, admixtione extranea variam induant faciem, vel ad salis, vel fulphuris, vel alterius elementi, familiam se addicere observantur: non quod ad istam vere speckent, sed quod ut omnia corpora fint ex illis composita; sed satis est, si ea quæ mista sunt, ex illis, & non ex aliis, misceantur. & a nonnullis forte mineralibus, posse: sed non idem perpetud numerus forsitan exspectandus. modo speciem elementi alicujus mentiatur.

num diversitas de hac re. Peripatetici quatuor numerant; Chymici tria; alii quinque; alii sex, septem, aut etiam octo. Siquis autem velit has fententias ità interpretari, ut cum plænomenis quæ observantur in mistorum analysi optime 5. Verdm priusquam progredior, de numero horum ele-mentorum aliquid statuendum est. Magna videtur opinio-

Numerus

elemento-

W.

confiltant,

Verdin, ut dixi, hæc omnia fatis fibi invicem conciliantur, si modò latiores atque strictiores acceptiones vocum alem, & fixum. Fixum voco, quòd vi ignis vix elevari que-at: mercurialis verò volatilis est, & vix sub forma solida (ut prids) duplicem fecerimus, numerus ad octonarium excreverit; duo fuerint mereurii, duo Sales, duo Sulphura, aqua, & confiftant, non dubium est quin in mutuam gratiam redefal, Sulpbur & Chymici enim non negant terram (quam caput mortuum) & aquam (quam phlegma vocant) in mistis continer: sed indignas putant, ob virtutis ignaviam, quæ cum tribus primis eodem ordine militent. Sed contemptus hic aquæ & terdifficulter conciliantur: ut in Prolegomenis Anatomicis p. 33. annotavimus. Caterum ampliando vocum falis & fulphuris fignificationes, quinarium hunc numerum ad quater-Mercurius enim pinguis rejiciafamiliam sulphuris, & mercurius macer ad familiam Arque adeò quatuor tantum supererint elementa, sal, spiritum pinguem ad olei familiam referas, oleum subdividi potest in spirituolum, & crassum; similitérque si mercurium macrum sali accenseas, sal quoque subdividatur in mercuri-Verdm quorfum jam hæc res evadat? Non quinque tantum, sed sex elementa nachi sumus, dus sulpbura, enim fpiritum lata significatione sumpleris, subdivisionem admiserit, nempespiritum pinguem & macrum subse complexus suerit, & numerum quinarium redivirum dederit. Porrò, sulphur crassum adhuc subdividi potest in oleosum, & balfamineum: illud aquis innatat; hociifdem mergitur, & fortasse aliquid salis admixtum habet. Sal quoque manifeste Subdividitur in Alkali, & feminalem sive specificum corporis Habemus jam septem elementa; & fi mercurium merum quinarium, ut dictum, agnofcunt, Peripateticis haud mercurins, non debent exclusive respectu terræ & aquæ sumi. duos sales, aquam, & terram. Sed, ut dixi, perinde eft. falis, sulphuris & mercurii rite advertas & distinguas. ræ haud immeritò à Sceptico chymico redarguitur. alphur, aqua, terra: sed codem fere res redit. Nam tria prima chymica, sic ab iis dica, narium revocare possumus. cernitur.

Accuratissimus ille naturæ eviscerator, Nobilis Robertus Boyle, videtur dubitare an elementa quæ arte spagyrica è mistis

ta prefuerint in milto.

separatim exstitisse, aut in achu generationis aliunde consemina manifeste codem modo mista sunt quo reperiuntur in elemento nutriantur. Hinc terra alia sterilis, alia socunda; alia certis plantis quasi indulgens mater, aliis quasi noverca; nec ex æquo omnis fert omnia tellus. Quod ad eas attinet quæ sola aqua nutriuntur, notum elt quam strigosæ evadunt, quam exiles caules, quam tenuia folia emittunt, quámque languide vireliciuntur reipsa in iis ut elementa præexstitissent, nécne. A me obiter de hac re verba faciente nihil 1957, d'heifelan exspectandum est: paucis quæ sentio expedivero. Dico primò, non esse credibile, elementa ante misti generationem ullibi fluxisse; sed vel in ipsa generatione de novo producta fuisse, vel in materia ex qua mistum genitum suit prids unita delituisse. In plantis & animalibus res aperta est; quorum plantis & animalibus inde genitis. Quoad nutritionen, non dubium eft quin omnia mifto succo felicids quam quovis tutes plantæ fui generis referunt.

7. Dico secundò, elementa quæ è plantis & animalium parsegmenari. tibus arte chymica proliciuntur non de novo generari viignis,

igne possunt, generari nequeunt. Constat itaque esse ipsas naturas (sensu quoque judice) quæ in rosa præexstiterant. exstitus. Hoc probatur, quia spiritus mercurialis, & multò magis sulphureus, item oleum crassum, necnon sal essentialis, ımo ipsa aqua, (ut nihil hîc dicam de terra & sale fixo) manifeste secum auferunt nonnihil de essentiali natura & proprietatibus mixti è quo educuntur: ut, exempli caufa, oleum five spiritus rofarum secum aufert odorem, saporem, virtutésque alias specificas rosa; quæ quidem corrumpi sorte ab Et confirmatur, quòd sacha plenaria extractione istius spiritus, materia in matracio vel cucurbita relicta natura dicta orba in posterum relinquitur. Cum ergò videam naturam afiquam specificam à rosa abiisse, cámque ipsam in spiritu absjam fit : cumque quod extrahitur rofa tota non fit, sed pars per simulac totum rosæ spiritum extraxeris, nullo deinceps artificio, nulla vi aut gradu ignis confimilem produxeris aut Sed forte dices, hunc spiritum esse speciale rolæ ut suggerit Helmontius, sed in missis è quibus educuntur prætracto reperio, dubitare nequeo quin quod illic erat, ejus multò simplicior, restat sir ejusdem elementum.

natura specifica, præsupponitur generica, & faciliùs genera-tur generica quam specifica; sed hæc illa faciliùs destruitur. Refpondeo, posità Si ergò ignis in experimento dato non generat aut defiruit naturam rofæ specificam, multo minds generat aut destruit naturam elementi. Quare spiritus ille pinguis qui ex rolis per turam generalem, quà spiritus pinguis, tum quoad naturam Non admittenda propter non putandum est hanc naturam generalem & specificam rose ex ea emigrasse absque subjecto proprio. Est speckarant, ut ad principium quo mediante rosæ communiserpentinam extrahitur præfuit in rosa, tum quoad suam naigitur spiritus hic selectus proprium subjectum istarum virtutum; subjecum (inquam) ad quod etiam in rosa eæ est naturarum migratio de supposito in suppositum. rofæ specificam, qua genium rofæ refert. elementum, non elementum in genere.

Carneades, in Sceptico chymico disferentium primarius, turas) particularum materiæ prids concretæ, in ipfa separatione vi ignis agitantis productos, suspicari videtur. Illi conhæc elementa esse tantum diversos schematismos (sive texcedimus elementorum separatorum schematismum nonnihil differre ab illo quem prids in mitto obtinuerant; idque potisfimdm dupliciter. 1. Qudd facta separatione, nulla jam amplids unione aut mixtura heterogenearum particularum textura materiæ præpediatur, alteretur aut contemperetur. 2. Quòd in ipso achu separationis positio & nexus particularum materiæ Nonnullorum enim elementorum compages attenuatur, in halitus vertitur, iterúmque formâ spiritûs fluentis, olei aut salis liquidi, condensatur: aliorum substantia funditur, aut saltem uniformiter friabilis redditur; ut fal Alkali & terra. Concedimus itaque, in separatione elementorum varios atque novos schematismos materiis segregatis induci, eóque respectu extracta elementa nonnihil difrandum esse, si novam faciem præ se ferant. Differunt inferre ab iis prout in mistis prids exstiterunt; miniméque misuper hac elementa à misto suo, ut partes à toto ; & inter se, ut partes ejuldem totius contradiltinctæ. Interim afferimus, non specie aut numero disferre ab illis substantiis in quibus respectivæ essentiæ, quas à millo auferunt, radicatæ suerant. multdm varietur.

ta fint materia febematifmi.

1 2 2

Alterius enim genus est spirigenere proximo conveniunt. Alterius enim genus ell spirtus pinguis, alterius sal; qui diversa sunt genera, quòd ditineant; imò quòd naturas essentiales diversas, non tantum diversos schematismos, ad suam discriminationem postulent. Difficillimum enim ett, spiritum pinguem in salem, aut hunc in illum, commutare: quod non fieret si schemate duntaxat differrent. Videmus quam obviam glacies in aquam, & hæc hic in illum, facessit. Ratio est, quia solo schemate discregenerante inditas, præsertim genere distinctas, haud facile inter se transfrautantur. Sed nobis satis est, si monstremus Hoc protinus innotescit, si comparemus salem rosarum & spiritum pinguem earundem. Ille enim non participat odorem, samve Constat itaque rolæ, materia residua iis proprietatibus ac essentia quas spiritus exiens secum absulit destituitur. Erat itaque iste spiritus atque essentiæ etiam antequam abstrahebatur. Dices, etiamsi concedatur spiritum rolæ in rola prids exititisse, fieri tamen lectis. Nimirum spiritum, salem, oleum, aquam, terram rofæ esse tantum varios schematismos materiæ ejusdem. Responspiritus pingues: at verò sal rosarum & spiritus ejusdem nè fe conin illam, vertitur; & halitus in liquidum spiritum, & contra Verdm corpora quæ naturas habent diversas sibi à ritu pingui cinnamomi, non tamen sic disfert à spiritu qui in rosis præexsistebat. Odor enim & sapor rosæ proprii satis prids inerat, & consequenter subesse quoque substantiam enim putandum est posse proprietates communicari, aut in Quare elementa quæ è rosa secernuntur funt ipsa subjecta proxima diffinctarum proprietatum & essentiarum rofæ. Quando enim extraxeris spiritum proprium & immediatum subjectum istarum proprietatum posse ut non disferat specie ab aliis elementis è rosa prodeo, esse substantias non tantum specie distinctas, sed etiam Spiritus enim rolarum manifelte differt specie à spiritu cinnamomi; conveniunt autem in genere, quod sunt Nam spiritus pinguis rosarum, essentialiter licet disferat à spitestantur subeste estentiam sive naturam quandam quæ rosæ quandam carum proprietatum proximum subjectum. versas species spirituum pinguium & salium sub naturam rofæ quam hic ab eadem abstrahit. hæc elementa saltem specie differre. aliena subjecta divagari.

elementa effe effentialiter disfincta, & non tantum fecundum Schema & texturam partium.

lem quam in misto habuerant retineant, mutationem sche- riat sequod elementa separata, mutato schemate, naturam effentia- schemati-Atque hine corollarii loco inferre possumus, co ipso mutario matismi non sufficere ad novam naturam sive essentiam in- ciem. Quam contimiles funt (fitexturam folam spectes) vegetabilium spiritus pinfriabilitatem, afperitatem, lævitatem, duritiem, mollitiem, &c. eft, sub diversis schematismis eandem naturam latere posse. Non dubium eft quin spiritus pinguis cinnamomi, separatus, diverso schemate ab illo quod in misto habuerat gaudeat; sed eadern natura & virtute pollet. Imò frequenter sub eoaut plures ex his, innovare; verdin ipfas esfentias seminales (nifi forte accidentaliter & indirecte, ob violentiam motus quo saporem aut odorem violarum, rosarum, cujulvis aromatis, &c. producere. Si modò schematismi convenientia aut identitas ad hanc rem sufficiat, miraculo simile est, nullos Chymicorum (inter tot naturæ vexationes & schematismorum corporum mutationes) incidisse in aliquam texturam partium, aut normain eam fabricandi, qua ulla ex naturis Sed multò magis mirandum istimo schematismi alterationem semper aliquas communes qualitates, nempe vel densitatem, raritatem, tenacitatem, concitantur,) attingere non posse. Nondum quenquamnogenuinum Hoc evidentissimum est in rectificatione liquorum, qui in halitus versi speciem non mutant: similiter aqua in glaciem frigore congelata, iterúmque restituta, eadem mafractio, fures, si naturas non mutet, quas alias alterationes inserat. Exfio, &c. schema corporum variant, sed non indolem. vi qui polliceatur, mutando rerum fchemata, Pulverizatio, sectio, contusio, laceratio, dem schemate diversæ naturæ celantur. dictis aprè dissimulari possir.

Aa 3

gues extracti, item spiritus macri, &c. quorum tamen tot funt species, quot sunt milia è quibus petuntur? Albumina ovorum, specie diversorum, quoad schema partium vix aut pardin discrepant: idémque dicendum de diversis ovorum vitellis, necnon de variorum animalium lactibus, de sanguine, de humoribus corundem, &c. quorum omnium schema-

riari queant, vel ex mutatione schematis, vel ex impressione aut abolitione naturæ seminalis. Sed diutids sortè quam par Quare, ut mihi videtur, corpora sastem dupliciter vaeft hic hæfimus.

An aqua sit materia t

10. Superest quod dicit Helmontius, unicum esse elementum, seu potids materiam, omnium; aquam quippe ; quòd omnia ex aqua fieri possunt, & in aquam resolvi. Commune hoc argumentum eft, quo quodvis elementum dicatur prima ma-teria omnium: Si enim terra fit ex aqua, & aqua vicissim ex Nam deficiente terra, aqua in terram coagulari, deficiente aquà, terra in eam resolvi queat. Idémque, esse plane incorruptibilia : tantum dico, esse difficulter inmutatis mutandis, ex hac suppositione de carteris quoque elementis verificari potest. Ego quidem arbitror elementa non se transmutabilia. Sed forte aqua hoc habet peculiare, verò proximum locum damus; quanquam forte haud multerra; perinde fuerit five dixeris omnia fieri primò ex terra, Sacræ literæ videntur terræ ex hac parte fa-Pronunciant enim hominem ex terra formatum ad terram reversurum. Interim largiendum est, nullum commune principium aquá mollius esse, nullum imbellius, quódque generanti minus negotii in fui figilli impressione facestat. Plus ergò aquæ quàm cæterorum elementorum tum ad generationem tum ad nutritionem materialiter utplurimum concurrit. Non tamen propterea dicendum est aquam esse communem omnium rerum materiam. Etenim ut quodlibet elementum ex aqua fieri potest; ità è converso, aqua ex quolibet. Si ergò salem aut spiritum aut sulphur aut terram fuisse primam materiam supposueris, omnia produci possunt fueris facile in aquam refolvitur, & inde in terram, aut quodvis Ouanquam igitur copiolissime ad generationem & nutritionem expetitur; perinde ac si posuisses aquam : quia illud quod primum po-Quod ad dignitatem attinet, aqua vix æquiparanda est ulli elementorum, sola forsitan terra exceptà; neque virumque fit ut copia & dignitas è diversis sontibus hauriantur. quod cæteris facilids in quodvis aliud transmutetur. spiritui tamen, sali sulphurique nobilitate cedit. detur immediate capax impressionis seminalis. Sed hæc de Elementis obiter. five ex aqua. tum interfit.

Forma fedistingumtur ab ea-Forma inrum reliminales quits. 11. Formæ seminales distinguantur in eas integris viribus naturalibus præditas, & earum reliquias. Hæ manent in midiscerptorum partibus, atque, maximam partem, absolvunt materiam medicam. Dividuntur autem sormæ seminales quodammodo afcribi posse tum elementis, tum mixtis nonsed cogimur hic, loco veræ disferentiæ, assignare terminum, qui constitutioni organicæ aptè opponatur, quanquam aliàs neralibus è terra erutis, in plantis defunctis, & animalium in organicas, & inorganicas. Fateor formas inorganicas Verdm hoc frequenter accidit in divilionibus in quinullis; & consequenter non esse formas satis terminatas:

non declaret positive communem aliquam essentiam corpovix ultra statum generis promovetur, nisi quòd negatione perpli causa, quando animal dividitur in rationale, & irrationale, cæ quidem eminentem adferunt generi perfectionem; fed rum organicis oppositorum, aliter quam negando organizatibus altera speciei infigni perfectione nobilitatur, altera verò fectionis adversæ speciei ab eadem dittinguatur : ut, exemrationale infignem denotat perfectionem animali additam; sed irrationale nihil generi nili negationem perfectionis op-Quare pari jure formæ seminales dividantur in organicas, & inorganicas five similares: & organiinorganicæ folam negationem ejuídem, qua ab illis distinguuntur. Nihilominus ignobilior hæc species satis ab omnibus aliis distinguitur, quod per constitutionem genericam, nempe seminalem, satis distet ab elementis & mixturis mere ele-Forma feminalis inorganica constituit mineralia; quorum plura sunt mentariis; per negationem verò, ab organicis. genera quam ut hic recenferi queant. positæ speciei addit.

Forma seminalis organica, ea omnia constituit quæ vi Forme orplassica donantur, quæque duplici modificatione vitæ conbita quoque succi vitalis similari natura, vitalique motu ejusdem, fita eff. Vita duplicata vel tantum vitalis eft, vel infustant; quarum altera infita est, altera influens. Illa in partibus folidis, hæc in fucco vitali residet : illa in justa feminafium partium constitutione atque organizatione, hæc in dealtera influente; neutra tamen ultra simplicem percipiendi Ratio est, quia neque vita insita perci-Illa etfi duplicata vita fruitur, altera infita, modum provehitur. per judicata.

verdm etiam reflexe & abitrace judicatam, quæ foli homini virtute animæ rationalis à materia non dependentis appro-Jam verò vita duplicata, simulque judicata, sensitiva est, & ultra vitam merè vegetabilem ad animalem exaltatur. Denique, vita hæc judicata perfectiorem adhuc modificationem admittit, & propterea dividitur in directe concretéque tantum judicatam, & in non folum directe atque concrete, pit perceptionem influentis, neque influens perceptionem infi-

ergò impedimenta vel removentia adminicula, vel agentia mini circumstantiales referri possunt ad quatuor ultima prædicamenta, Ubi, Quando, Situs, Habitus. Impedimenta ut & neas, & internas. Extraneæ funt vel meri termini cirliter adminicula sunt vel removentia impedimenta, vel cooperantia principalia, vel instrumenta opus facilitantia. Hic ultimus titulus complectitur omnium artium mechanicarum 13. Formæ accidentales absolutæ dividuntur in extracumstantiales, vel simul impedimenta, vel adminicula. adminicula divisionem similiter dissimilem exposcunt. contraria principalia, vel instrumenta operi adversa.

actiones verd, passiones, cestationes, motus & quies, sunt effuis operationibus. Cum ergo motus fit operatio quædam, Refpondeo, ità peritur quod non fit permanens, ejus esfe constiterit in fieri, urgeri potest, formas accidentales absolutas contradisfingui ad formas absolutas non spectat. Etenim formæ absolutæ ipsa fundamenta sunt à quibus operationes proveniunt: Formæ accidentales Nè quis putet hanc divisionem non exhaurire totam latitudinem generis, dico omnem formam accidentalem, seu qualitatem permanentem, ese terminum seu effectum alicujus motus: Nihil enim præter motum fingi poteit quod talem absolutam constitutionem primò producat, neque quicquam præter motum idem destruere valet. Quare terminus motus omnem abfolutam formam seu constitutionem permanentem comple-Quo dato, quicquid absolutum in ullo subjecto re-Cæterum contra eam five in fluxu & motu, & consequenter fuerit motus. viduntur in internæ funt vel motus, vel terminus motus. fectus feu producta formarum absolutarum. Interne di- organa, quibus sua opera perficiunt. ergo divisio totum divisum exhaurit.

III. De generibus formarum.

esseiled motum dupficiter considerari:vel ut essectum alicujus Quosensu facultatis, & consequenter alicujus constitutionis seu forma mitue se su sumi; quatenus nimirum nisum quemlibet movendi incluabsolutæ; quo sensu ad genus operationum pertinet: vel ut causam modificantem subjedum in quo est respedu aliarum Ctionum inde procedentium; & hoc fenfu est constitutio intrinsece qualificans, & consequenter spectat ad genus formarum seu constitutionum absolutarum. Insuper quamvis dividimus internas constitutiones in motum, & terminum motus; hæ tamen species non semper seorsim tractari debent, sed cuilibet termino motús in specie subjungendus est motus iple proprius, qui ejus causa fuit: ut ubi de densitate tractatur, condensatio quoque, quæ ejus causa est, expendenda venit. Generans motu contrario motibus formæ præsentis eam eradicat, eodémque motustuam ideam, legem esfendi ac operandi, materiæ imprimit; ut supra quoque asseruimus. Verum visum est, ob dignitatem formarum esfentialium, cas seorsim ab accidentalibus proponere: interim non negamus quin sunt termini motus, ut dicum. Motus quilibet, quatenus disponit suum subectum ad alias operationes, est forma seu constitutio accidentalis, nempe qualitas fluens five in fieri. Porrò, motus omnes reguntur perceptiva & appetitiva facultatibus : propriis quidem, si pure abintus oriantur; alienis, si ab externo tantum agente excitentur : fed frequentissime partim ab intus, partim ab extra proveniunt, & partim propriis, partim alienis facultatibus reguntur. Notandum quoque est, motum hic lato sendit. Tanta est motuum varietas, ut frustra esfem fi eos hit in classes redigere tentarem.

Termini motus dividuntur in esfentiales, & acciden- Terminus rum, ad quos motu perducuntur, & in quibus finito motu persistunt esse five permanent. Dividuntur in communes, sibilitas, duchibilitas, lentor, friabilitas in terminatis & flui-& proprios : illi materiam maxime, hi formas spectant : illi omnia prope corpora plus minuíve afficiunt, ut denfitas, raritas, gravitas, levitas, cohærentia partium sive tenacitas, tendis, mollities, durities, crassities, tenuitas sive subtilitas, asperitas, lævitas, lubricitas interna, &c. hi certis generibus aut Termini motûs accidentales funt quafi habitus quidam five status corpo-Sed essentiales supra profecuti sumus.

Ipeciebus

Sed hæc omnia hic obiter & cursim memorantur, ut lector in antecessum comprehendat quibus mediis primæ facultates elementariæ, vel seminales. Illæ ab essentiis elementariis, cavitates, magnitudo, continuitas, &c. subjecti virtutis plasticæ effectus funt ; à quo etiam forte dependent seminales constitutiones partium seminalium, ex quibus organa con-Mos enim naturæ est, non folum partes formare, verum etiam materiam suo operi aptam præparare. fpeciebus corporum appropriantur, & dividuntur in simi-lares, & organicos. Proprietates corporum similares sunt vel confitutiones five qualitates, quales funt figure, ramificatiohæ à formis seminalibus, originem mutuantur. Organicæ tot modisin natura varientur.

CAP. XIII.

De natura Substantia energetica.

methodi lege calcem quinti Capitis immediate exciperet. nimis fortasse importune interposuerunt : aded ut hoc Cafantiarum spiritualium (quibus omnes uno ore non soldm perceptionem, sed & intellectum, adscribunt,) præ se fert: Omnes enim qui de naturæ perceptione scripserunt, Platonici vi-Verdm septem alia Capita de materia & sorma materiali se jus rei qualiscunque ratio reddenda est. Primò, natura hæc, quam paro enodare, haud multum difficultatis respectu subat verò respectu rerum materialium res ardua & perplexa vel eam rebus materialibus negarunt, & folis spiritibus affe-1. CCopus profecto noster in hoc Opere fuit, genuinam na-U turam, atque und nobilitatem, Substantia propriedicta pro virili explicare & vindicare. Et quidem quinque primis Capitibus naturam ejus fundamentalem (essentialem puta subsistentiam) fuse descripti, eandemque à subsistentia modali, putà suppositalitate, clare discriminavi. Jam verò hoc Caput, quod alterum naturæ substantialis inadæquatum conceptum (naturam quippe energeticam) complectitur, justæ put vastà intercapedine de sua propria sede deturbetur. suerunt; vel cum fensu turpiter confuderunt.

dentur omnibus rebus perceptionem quandam tribuiffe, & in hunc finem universalem quandam mundi animam excogi-Hoc enim præjudicio occæcati videntur, materialia nihil quicquam percipere posse. E contrà, Campanella plus quam vellem materialibus inanimatis, ipfam nempe fenfationem, attribuit. Quamvis igitur perceptionem naturalem Quæ si cui forte minds diate subjungat; quanquam fortasse iis quibus vacat satius sit perlegisse omnia eo ordine quo digesta sunt. substantiis in genere affero ; præcipuus tamen scopus est, hoc Quod quò facilids fiat, visum est istam disceptationem de principiis rein primo cujulvis rei tentamine non protinus tam de strictis methodi legibus, quam de facillima via qua res, alioquin valde obscura, magis perspicua reddatur, tenemur esse soliciti. materia, forma, anima fenfitiva, &c. qua voces alioquin non mihi satis terminatæ videntur; coadus sum eas (ne subinde filum discursus importuna sensum terminorum interpredescribere, & abambiguitate liberare. Atque adeò reddidi inflituti mei qualemcunque rationem. Que si cui fortè minds placuerit, levi negotio sibi satis prospiciat, si nimirum, transi-liendo integra septem interjecta Capita, hoc quinto imme-Com ergo in hac Differtatione frequenter occurrant nomina tandi necessitate interrumperent) in antecessum distinguere, rum materialium, materia & forma, præmittere. in rebus materialibus manifestare & probare.

2. Natura substantialis, ut dixi, distinguitur in fundamen- Quosenfu tia in genere neque realiter, neque ex parte rei, sed tantum finger talein, & energeticam : membra verò dividentia in substanmentali & modali, simplex est, hoc est, non componitur ex partibus sive realitersive ex natura rei distinctis. Hoc evifimplices funt, neque ullam compolitionem præter eam rationis admittunt. Similiter, materia prima simplex substanposita, saltem ex separatione partium componentium esset corruptibilis. Quin & si componeretur, constaret ex natura Etenim substantia in genere, præter compositionem ex subsistentia fundaquæ, juxta communem Metaphylicorum sententiam, naturæ tia est. Etenim perpetua est: si autem ejus natura esfet commateria & forma: Nihil enim alud excogitari potest ex quo dentissime innotescit ex naturis spirituum, ut Angelorum, ratione cum fundamento in re, differunt.

compo-

rem inadæquate & diversimode contemplantur, quò nimirum substantie natura esfet composita, non rec'e prædicaretur de ulla substantia cuius natura soret simplex: ut Logicis notum offendiculo sit, nos hic & alibi distinguere naturam substantialem in fundamentalem, & energeticam, sciat eas partes esse tantum inadæquatos conceptus ejusdem rei ratione sola cum sindamento in re distinctos. Possumus enim eandem intelledus noitri infirmitas, ut non possumus res integras Ogapropter diffinctiones rerum non necessario sequuntur dittinctiones nostrorum conceptuum, sed ex ipsis rebus petendæ sunt. Cum ergo in rebus perpetuis, ut in Angelis, natura energetica non minds perpetua fit quam fundamentalis, quod ex nature nulnedum ex substantia & accidente. Quare nihil superest ex quo componatur, & consequenter est natura simplex. Jam fum genus esse simplex. Genus enim non in se plus com-Com ergo dentur naturæ substantiarum simplices, sequitur naturam generis earum neque ex partibus realiter neque ex parte rei diftinctis compositam esfe. Insuper, ne cui rem diversimode considerare, ut vel in ordine ad esse proprium, vel in ordine ad operationes : hæ tamen confiderationes non esticiunt realem diversitatemin re; sed eandem lo modo separari possint; constat eas inter se non realiter dif-Non enim componitur ex corpore & spiritu, verò, si ulla species substantiæ simplex sit, certissinum est ipplectitur quam in alterutra ejus specie continetur. adæquate & distincte simul comprehendere. componatur.

Quot modis eliquid di- tu cirar fim- te plex.

3. Dices, etiamsi naturæ aliquæ non realiter componantur; in aliis tamen dari realem compositionem, & consequencompositione immunis est. Non dico substantiam generalister substantiam, quæ de iis prædicatur, non esse simplicem. Respondeo primò, aliquid dici posse simplex dupliciter: vel ut abstractum & inadæquatum conceptum; vel ut conceptum completum, nempe ad imam speciem & individuum determinatum. Priore modo ens dicitur conceptus simplicissimus, quia maxime abstractus est, & quam minimum entitatis expresse continet. Posteriore, hic Angelus est substantia simplex, quia ejus natura, prout integra exfistit, ab omni

Subficiunt compositum. Conceptus quem substantia à spiritu & corpore abstrahit est entitas per se substituens naturà energetrachum alid reflectamus, & qualis is fit cogitemus, facile reperimus non esse in se conceptum compositum, sed simplicem. positum contrahitur. Quamvis igitur substantia in genere à spiritu simplici & corpore composito communem conceptum abitrahit; hic tamen reflexe confideratus deprehenditur esse in se simplex. Potest enim à re composita abstrahi conceptus, enim ipsum sepe dividitur in partes simplices, que unite eftis mediatione; verum ad corpus, mediante materia, quæ per se subsistit, & simplex est atque perpetua; necnon mediante quia directe ab inferioribus simplicitatem ceu communem rationem abitrahit; ut spiritus ab Angelis, Demonibus & anin a rationali fimplicem iltiusmodi rationem aufert : vel quia, etsi non directe talem communem rationem ab inferioribus enim conceptus primus, qui prædicatur de spiritu & corpore, abstrahit à simplici & composito, & est indisferens seu poten-At verò cum super hunc conceptum abs-Et hoc sensu assero substantiam generalissimam in suo conceptu non continere naturam compositam, sed simplicem: neque obstare quòd prædicatur de corpore composito, quia quatenus sic enunciatur, abente simpliciabstrahit, & ad com-Compositum tica prædita: quæ descendit ad spiritum absque ullius parforma materiali, quæ neque est ens per se subsissens, neque Refpondeo fecundò, abstractum conceptum dupliciter dici simplicem: vel abitrahat, intellectus tamen conceptum (utcunque à compositis desumptum) deprehendit esse in se simplicem. stantia generalissima priore modo non dicitur simplex. qui, postquam abstrahitur, non sit compositus. simam esse hoc modo simplicem, sed priore. perpetua, ut supra probavimus. tialis ad utrumque.

Proximum, in fubstantiis 4. Veruntamen hae non prohibent quin naturam substanas tantdm ratione'a fuis fundamentis diffincas, eas quoque Subdividam. Natura itaque sive principium energeticum in tialem in fundamentalem & energeticam distinguamus, modò una declaremus, membra dividentia differre tantum ra-Cæterdm nè quenquam turbet, alias naturas energeticas esfe realiter, alitione, & ut inadæquati conceptus ejuldem rei. proximum & ultimum dividitur.

fubstantialis fundamentalis, Greergetica.

Energetica dividirur.

verd principium energeticum nunquam differt realiter à suo Quod verò in perpetuis hoe principium separabile non est, mento separaretur, esset corruptibile; contra quam ab initio suppositimus. 2. Principium proximum energeticum in muformis materialibus, quæ solæ sunt principia tum proxima, tum corruptibilia. Proxima quidem dicuntur è principiis formæ dicuntur esfentialia principia proxima, quia inter opeminime potest. Quare forma operationi propior est ma-teria: cúnique illa fundetur in hac per modum inharentiæ, & corrumpi, håc permanente, posit ; sequitur illam esse ab hac realicer separabilem & distinctam. 3. Ultimum crepat. Hoc superiore paragrapho probatur, quod in spiritibus naturæ simplices sint, & in corporibus natura materix prima (que ultimum principium eft) limplex quoque distinguitur tantum in inadæquatos conceptus so'à ratione distinctos. Cum ergò in omnibus substantiis detur communis quædam natura simplex & perpetua, quæ ab intellectu abstrahi queat; æquum est qui de hac natura in genere dicturus sit, missis inferioribus, de ea in communi ut de re simperpetuis, non differt nisi ratione à natura fundamentali ; at in substantiis mutabilibus omnino differt realiter. Ultimum fundamento... Propositiones assertas sigillatim probo. 1. Principium proximum in perpetuis non differt à suo fundamento. quia ab co separari nequit. Fruttra enim ponis differentiam, rari possunt. Quo enim indicio de tali distinctione judices? ex eo constat, quòd sit incorruptibile. Si enim à suo funda-Probatur ex substantialibus. Multa enim accidentia alioquin inter formas & carum operationes frequenter interveniunt. Interim enim informata, mediante forma, id agit quod absque ea principium energeticum sola ratione à suo sundamento dis-Ultimum ergo principium energeticum est simplex, & five realem, sive ex parte rei, inter ea quæ nullo modo sepaintercedunt. tabilibus differt realiter à suo fundamento. rationes & materiam utplurimum plici tractet.

Quanquam verò natura fundamentalis concipitur ut basis & fullentaculum energeticæ; nomen tamen naturæ utrique conceptui commune est; imò potiùs illi gratis hujus, Natura enim non tam quam huic gratia illius, adfcribitur.

> Naturam energeticam propriè dici naturam.

naturatæ. Eft ergo quali qualitas effentialis, five substantialiter qualificat, in quantum modificat subsistentiam sundamentalem, id cit, disponit & coaptat ad suas operationes. Arque & secundum naturam : quæque ab interno hoc principio dissentiunt, eive vim inferunt, vocantur violentæ, & præter na-turam. Sublistentia enim fundamentalis eo nomine respicit sui & naturæ suæ sustentationem, non immediate operationes. Quare substantiis opus est alio principio saltem ra-tione distincto, eóque energetico, à quo operationes magis Recte itaque eatenus Suarius Difp.34. C. 7. nº. 9. affirmat principium operationum effe effentiam (per Ariftoteles quoque tettatur naturam effe principium motits & quietis, & confequen-Hippocrates etiam videtur idem confirmare, ubi afferit naturas effe morborum curaexprimit quid res in se sit, quam quo modo se habeat ad ope-Denotat enim indolem, morem & genium rei hinc operationes ab intus provenientes appellantur naturales, effentiam intelligit naturam) rei vel per feipfam, vel per cultates que ad ipjam confequentur. ter omnium plane operationum. immediate profluant. rationes fuas.

6. Attamen nondum videntur ultimam & radicalem hu- Maturam enim principium operativum vix fatis efficaciter eminentiam & dignitatem nature substantialis declarat. Etst. enim substantiis vim actumque operandi recte attribuit; non tamen satis exprimit modum quo natura cas operationes attingit atque edit. Multi quidem farentur substantias effe jus naturæ perfectionem aut denominationem assecuti.

entem agnofcunt : nedum operationes naturales effe latentis ultima principia operandi; chm verò ad modum deventum it, aliter longe loquuntur : quicquid movetur, perpetuò moveri; quicquid movetur, ab alio moveri; candem proportionem motus in universo semper manere, tantim respectu particularium corporum variari ; omnémque motum esse pul-Lonem quandam. Adeò nullibi motum pure ab intus provenicujusdam vitæ fructus & indicia aut cogitant, aut credunt. Quare eminentiore adhuc titulo hæc natura energetica cohonestanda est; tali nimirum quo eam esse vitale quoddam. operandi principium, vel esfe vitam quandam substantialem, Vocare ergo eam possumus niv appir sunniar,

tamen qualive natura ea verba intelligenda fint, vel non fatis advertisse, vel non potuisse explicare, videntur. Helvel, contractids, m's stapza, vitale, vel vita, principium. Legitur enim stagza victui prefectus ab [agza] pro principium: pari jure ab [agza] pro principio deducamns stapzavvita principium. Similiter ob entitatem substantialem appellare possumus ren Bien emedin, vel, brevids, rim Bienan, vitam jubstantialem, vel vite substantiam. Hac enim nomina nou dum attingendi & producendi suum opus declarant: nempe substantias opus aggrediendum percipere, perceptum appe-Que vive quedam operationes funt, & naturam vitalem sapiunt. Hoc sensu natura sumpta suis apud authores passim decantatis encomiis optime respondet: Naturam omnia prudenter, & quidem optime, administrare, nihil sacre frustrà, non esse superstuam, nec desicere in necessaris; esse providam matrem, & mala naturaliter imminentia præcavere atque antevertere. Hæc & similia apud authores subinde occurrunt; qui licet vera dixerint, de qua sensu aut commode explicari aut desendi potest. De hac itaque vita deinceps acturus sum. Hoc igitur mihi pro-bandum incumbit, naturam substantialem esse vivam, hoc eft, percipere, appetere, & movere. Qui enim naturæ largitur tres iltas facultates, perceptivam, appetitivam & motised nomen invidet. Nihil enim aliud per hanc vitam substantialem sive Biusiam intendimus, quam naturam hanc, quatenus ea de se tres istas facultates, perceptivam, appetiquatenus ea de se tres istas facultates, perceptivam, appeti-tivam & motivam, fundit. Si ergòprobaverim naturam substantialem esse proprium subjectum five materialem causam istarum facultatum, luculenter constiterit eam esse vitæ principium, seu vitam substantialem, nempe esse rid Biapzian & tantum naturam operativam denotant, sed & vitalem movam, & interim ei vitam denegat, rem quam volumus agno-Bieniar, prout eas voces nos hic accipimus. tere, petitum obire.

igitur eas primas faeultates, non quod omnes æque primæ Superest ergò probemus tres istas facultates à natura substantiali immediate dimanare. Immediate dico, respectu aliarum potentiarum aut accidentium, quorum nulla inter has facultates & naturam substantiæ intercedunt. Voco

facultates ceffe primas

Tres vite

generalitate certare queunt. Hæ ergo facultates funt simquòd universaliores & ordine natura priores sint aliis ritibus res aperta eft, de quibus, an nimirum fine perceptione multo minus formarum potentiæ cum his de antiquitate aut neralissimum, & ordine naturæ primum, potentiarum atque tacultatum subjectum est. Accidentia enim, quibus aliquando, & non præter caufam, facultates tribuuntur, iis multis nominibus posteriora sunt. Etenim absque substantiæ (à qua sustantur) interitu perire possunt : hæ autem facultates à natura cujus funt nullo naturali modo sequestrari queunt. De materialibus infra probabitur. Potentia materiæ primæ ordine nature junior est & inferior potentiis substantiæ in genere: fint, (sola enim perceptiva est simpliciter prima,) sed primas Quo supposito, cas esfentialiter spectare ad naturam substantiæ in genere sic de-Nulla facultas generalior aut antiquior esfe potest iis quæ naturaliter & immediate à natura five esfentia substantiæ in genere resultant. Substantia enim in genere ge-Sunt enim perpetue, & nature substantiali cozve. subsistere nequeant, nemo hacienus dubitavit. omnibus potentiis & facultatibus. monfiro.

pliciter primæ & generalissimæ. 8. Vita ergd substantialis quodammodo dividitur in has Bireiau si. tres primas facultates. Saltem enim funt inadæquati con- vidi in rres

dubitari potett. Verdm hoc saltem affirmare licet, facultatem perceptivam naturæ substantiali nihil absolutum addere.

ceptus iplius vitæ: an verd ab ea & inter se realiter differant, primas fa-

cultates.

non prædicaretur de Angelis, aut de materia prima, quæ fim-plices sunt. Quin & substantia addita simul esset tum per-ceptiva, tum per se subsisses. Quæro igitur, Cur non pari jure indulgeantur, cum fundamentali negentur? Nulla sanè red-di potest. Non ergò multiplicanda sunt entia nullà cogente necessitate; & potentia perceptiva cum subsistentia æquè probabiliter coexsistere potest in substantia simplici ac in ad-Insuper, facultas perceptiva naturæ substantiali Non addit fubstantiam, quia natura substantiæ in genere simplex est: aliàs sola natura substantialis absque tali additione queat simul percipere & subsiftere? aut quæ ratio reddi poteft, cur additionali substantiæ ista privilegia simul percipiendi & subsistendi Vel enim foret substantia, vel accidens. ditionali.

inadæquatum conceptum ratione tantum cum fundamento in re distinctum. Quod ad appetitivam & motivam attinet; illa præsupponit naturam esfe perceptiva prids imbutam ; hæc, appetendi, & hic eum movendi, perpetud præcedit. Verdm ipfius facultatis faciunt; & consequenter stat sententia, faculta-Nihilominus actum percipiendi aliquid reale & absolutum nadum qualitatis absolutæ: facultatem autem naturæ addere appetitiva. Veruntamen hæ quoque facultates videntur alioquin, nempe subjective, naturæ ipsi immediatæ. Etenim appetitiva à perceptiva, & motiva ab appetitiva depender quidem; attamen non subjective, sed tantum objective & appetit, movet. Actus autem percipiendi ordine natura eum quia multa alia huc spectantia in dubium vocari possunt, vifum eft Caput proximum de Facultatibus in genere, priusquam ejus productionem. Relpondeo, ad facultatis exercitium requiri ideam, non ad ipsam primam dimanationem. Verdm ipseipsam suásque causas & effectus noscat: cæterdmaliorum objectorum ideas,ab extra,actione,paffione,motu,&c. excitatas, seu impressas, acquirere. Hæ verò nihil ad resultationem tem perceptivam naturæ substantiali nihil absolutum addere. ruræ substantiali addere existimo; aliquid nimirum per moà natura differre ut vet : sed natura substantialis, quia percipit, appetit; & quia Non enim addit materialia; quia substantia in genere abstrahit à materiali : neque imma-Ouin & nulla accidentia absoluta quicquam ad facultatem hanc in genere eliciendam contribuunt. Intimior enim est essentia Dices, ideam requiri ad fam entitatem substantiæ, quatenus intime suæ facultati præfentem, eff: sufficientem ideam sive objectivam rationem quâ Perceptiva enim non appetit, nec appetitiva moterialia; quia etiam abstrahit ab immaterialibus. tantum relationen ad operationes, & substantiæ quovis alio accidente. ulterius progredior, interponere. non addit accidentia abfoluta.

CAP. XIV.

De Potentiis & Facultatibus in genere.

cet, quòd à multis proponantur tanquam res five tertia reti-Tonnullis ipsum nomen Potentice ac Facultaiis displi- Nomen Po-

Verdm utcunque aliqui perperam de iis nendum. care. Fateor Potentiam proprie sic dictam non cadere in fiant universalia, non actualiter, sed tantum potentialiter, se habent ad esse. Porrò, potentiæ magis adhuc propriè suas loquantur aut scribant, non sunt propterea è Scientiis penitus eliminandæ. De multis enim rebus absque iis neque recte concipere possumus, neque quæ concipimus aliis communi-Deum: etenim potentia Divina non realiter, aut ex natura rei, disfert ab essentia Dei : & interim vix possumus de Deo dignè loqui absque mentione potentiæ ejusdem. Creaturis Similiter quæ ab intellectu suspenduntur à sua exhistentia ut operantur, dicantur tamen posse operari: quæ conditio a-gentium solo nomine potentiæ exprimitur. Neque enim verò potiore jure potentiæ vox proprià fignificatione tribuitur. Quod enim hodie est, non necesse est ut sit cras; sed potest este, vel non esse. Est ergò in potentia ad crassinam existentiam vel tum quum maxime effe in actu videtur. Meverò quæ futura funt multò magis in potentia esfe audiunt : Nondum enim manumittuntur è potestate suarum causarum. operationes respiciunt. Multa enim, quæ de præsenti non nominatio subjecti potentiæ, neque operationum, ejus vicem supplet. Subjedum enim utplurimum plures potentias in se Ut oculus facultate videndi & tangendi pollet; & consequenter non satis proprie unam solam facultatem denotat. Ad ventriculum spectant fames, sitis, retentrix, coctrix, expultrix: quare nominatio ventriculi non satis specificat ullam ex iis. E contrà, facultas infinitas propè actipotentia aut facultatis substitui potest. Insuper, si potentia ones successive edere potes, ad quas omnes, una licet, exten-Nulla autem illarum actionum totam latitudinem facultatis adæquat ; & consequenter nulla earundem loco rito itaque dicitur quasi componi ex alla & potentia. Cc 3 qualitates absolutæ. continet.

ex Artibus exigendæ fint, quid fiet de verbis illis, possum, queo, vales, & similibus? cui usui deinceps inserviant? Imd ipse potentialia è Lexicis, ut rishilitar, amabilitar, &c. expungen-da sint? Saltem participialibus [in bilir,] ut rishilu, intelligibilis, &c. ut & participialibus [in ivus,] ut fugitivus, (hoc est, ad fugiendum aptus,) aliquem locum in usu loquendi re omnino enitendum est ut voces illæ, potentia & facultas, quantum fieri potest, ab ambiguitate liberentur, atque adeò supersit potentiæ insinuandum? Porrò, an nomina quoque udulgeant. Verum hac omnia potentiam implicant, & abfmodus potentialis Grammaticorum quorsum evadat, si nihil que eadem nec commode explicari nec concipi queant. Quafuum usum in Scientiis retineant.

> Dividitur in potenriam ad esse, Es ad operari.

quæ non sunt actu, sed' esse possunt, dicuntur esse in potendicuntur effe achu. Tripliciter aliquid dicitur in potentia :

este contradittinguitur achui, sive exfistentix achuali. Hinc

in potentiam ad effe, & potentiam ad operari.

2. Potentia itaque in latissima sua fignificatione dividatur

Potentia ad

spectu præcisionis intellectus. Entia in potentia primo modo

extra suas causas nihil sunt, & extrinsece tantum denominan-

r. respectu exsistentiæ; 2. respectu permanentiæ; 3. re-

In potentia triplex:

I. objesti

tur esfe. Quare idem significat ens in potentia quod possibile. ut fit. Posibile respectu causarum secundarum clarids aliquid entitatis libi arrogat, quòd reipfa detur aliquid in causis Estque hoc vel possibile respectu Dei, vel respectu causarum secundarum. Possibile respectu Omnipotentiæ Dei dicitur esse in potentia obedientiali : Scotus vocat potentiam objectivam, alii potentiam Logicam. Hoc modo dicitur in potentia quicquid in se non involvit repugnantiam, aut contradictionem, 4 quo producatur.

. farura; 3

tiæ, realiter achuque de præfenti funt ; fed interim inclupotentia in omnibus creaturis evidens eff; quæ, quamvis hodie funt, cras tamen postunt esfe, vel non esfe. Esfe enim nullius quodammodo compositus exaæu & potentia. Sunt etiam entia quædam quorum entitas consisti in seri, quæ peculiari jure 3. Ea quæ in potentia sunt respectu duntaxat permanencreaturæ simpliciter necessarium ett ; nec est actus purus, sed dunt potentiam esendi in quolibet momento futuro.

mulque ell in actu quatenus illum terminum versus actu tendit. Que in potentia funt ob præcisam ab intellectu exsistendicuntur componi ex potentia & actu: ut motus, qui est in potentia quatenus non attingit terminum quem quarit, fitiam, sunt entia universalia. Conceptus enim universalis praeciditab exsistentia actuali, & ens quoddam potentiale sie. Sed de hoc genere potentiæ alibi dictum.

rur poten-4. Potentia quæ terminatur ad operationem dupliciter abitra de confiderata nullum inadæquatum conceptum five rationem sui subjecti five fundamenti includit, sed sola five nuda, & Gorsim ab omni connotatione, intelledui contem-Potentia confiderari potest; vel abstracte, vel concreté.

oculi visio: unde oculus realiter est terminus relatus, & vitio Quare ut paternitas est ipsa relatio qua pater refertur ad filium; ità potentia visiva est quodammodo ipsa tum ergo cujusvis potentiæ mediante hac ceu ipsa relatione ad suum terminum refertur: nec injuria, cum fundamentum habens potentiam sit id quod reipsa operatur. Potentia Sin qua-Quod ad entitatem potentiæ abstracte consideratæ attinet, non dubium est quin aliquid relationis in se quoquo modo involvat: imò Eft enim potentia alicujus, & ad aliquid. Priore modo refertur ad suum fundamen-Posteriore, ad suam operationem: ut potentia est operandi potentia. Quia verò primò respicit suam operationem, & continud se relativè restessit ad suum sundamentum, cujus est; in hoc seipsam rejicit, atque und suam operationem. Quamvis igitur primo obtutu potentia respicitur tanquam terminus relatus, & operatio tanquam terminus correlatus: fimulac tamen eadem potentia reflectat se ad suum fundamentum, Atque adeò funadus videndi est potentia visiva actus; sed hac potentia est oculi potentia, visióque in ipsum oculum transfertur, éstque planda proponitur. De hac igitur quæratur, cujusmodi en-Si relatio, quodamentum fit verum relatum, & operatio correlatum. modo differat à relationibus prædicamentalibus. tum: ut potentia est rei eam habentis potentia. relatio qua oculus refertur ad actum videndi. titas fit, an relatio, an qualitas, an utraque. litas, quì discrepet à qualitatibus absolutis. cujus est, in id totum suum jus transfert. apertè, idque dupliciter, refertur.

onem productionis fundamento debitam usurpat, quatenus enim non suo marte operationem producit, sed denominatiergò dicimus potentiam operari, intendimus id operari cujus Potentia igitur abstracta dicit tantum relationem inter fundamentum & terminum, neque est proprium relatum Fundamentum verò est genuinum & abfolutum relatum quod ultimo intenditur, sed vicarium quoddam ejusdem. nimirum fundamenti vicem in ista locutione subit. quod operationi ceu termino revera respondet.

> An potentia relatio fit pradicamentalis.

5. Proximo loco dispiciendum est an potentia sit relatio præ dicamentalis, nécne. Verdm non est, atqui transcendentalis : quippe per omnia prædicamenta vagatur. Quare nos alibi tertiam sedem inter inadæquatos conceptus rerum ei assigna-Sed quænam eft differentia interpotentiæ relationem, & relationes prædicamentales? Respondeo, differre, quòd hæ purè respiciant terminum correlatum, sed illa circa eundem aliquid muneris una exerceat. Recte Suarius ex Cajetan. observat, præcipuam diftinctionem inter relationes prædicamentales & transcendentales consistere in eo, quòd illæ purè respiciant suum terminum correlatum, absque ullo alio officio circa idem exercito; hæ, non purè, sed simul infinuando aliquod munus circa terminum correlatum à relato obeundum. Suar. Disp. 47. 6. 4. nº. 9, 10, &c. videtur quidem hoc munus ipsi potentiæ ascribere; sed, uti arbitror, interpretandus est (ut etiam in multis aliis ejus assertionibus hujus generis) de potentia concretè sumpta, nempe cum alido sumpta includit rem quæ non tantum denominative & fecundum dici, sed realiter, istud munus circa suum correlatum tia enim videndi infinuat fuum fubjectum poste act um videnquali connotatione sui fundamenti. Potentia enim hoc mo-Quare indagandum est illud potentiæ munus. Est autem insinuatio quædam causalitatis quam fundamentum potentiæ circa suum adum sive operationem exercet. Potendi elicere. Insuper potentia naturalis dicit talem relationem quæ a natura intenditur five instituitur. Hinc miro artiverò relatio prædicamentalis, posito sundamento & termino, per ie resultat. Hæc quidem differentia mihi nullo modo improbanda videtur: utcunque tamen aliam subjungere luficio construitur oculus, ut indè refultet potentia videndi. VIIIIS.

tantum, Potentia enim non tantum relative tribuitur fub. ria est operandi potentia, & operatio est potentiæ operatio: Suprà eam tetigimus, ubi notavimus potentiam duas relationes implicare, relationem verò prædicamentalem simplicem jecto, sed & operationi ; imò cà mediante subjectum ejus repatre, ceu fundamento, respicit filium, ceu terminum. For-tasse omnes aliæ disterentiæ in hoc uno sundantur. Nam poquæ fortasse prioris quodammodo fundamentum est. fertur quoque suæ operationi. Ut potentia est sui subjecti potentia, & subjectum est sux potentix subjectum: ita potendemum operatio est subjecti potentis operatio. Interim retentia propterea connotat munus subjecti aut causalitatem ejuídem, quòd non tantum antrorsum prospiciat ad operationem, sed & simul retrorsum se reflectat ad suum subjectum, latio prædicamentalis timplex & pura est: ut paternitas à tanquam ad rem à natura comparatam & dispositam ad eam operationem; & similiter eo denotat naturæ institutum, quod Sunt etiam forte aliæ differentiæ, quas tamen hie prosequi vix operæ pretium suhæc res ad fuas operationes coaptet. erit, chm fint alterius fori.

tari foriitan potest an ullaminvolvat: & si ullam, an ea fit sit qualitas, Quod ad qualitatem potentiæ abstrache attinet, dubi- Anpotentia passidnis, cestationis, motus, vel quietis: quod est qualificare. Qualitas enim est, quiequid ità assicit subjectum, ut indè in-Existimo potentiam etiam abstracte sumptam necessariò insinuare aliqualem modificationem sive qualificationem sui fundamenti: nimirum declarare quo modo id se habet ad operationem; hoc est, manifestare naturam tive indolem fui fundamenti respectu alicujus actionis, Est ergo duplex qualitas : alia absoluta, five accidentaliter notescat ejus conditio, sive mos, in ordine ad operationes. constitutiva; alia relativa, sive relative naturæ declarativa. bus enim modis qualitas suum subjedum afficit : vel ut instrumentale principium concurrens ad productionem, aut salrationes, ejusque coaptationem ad easdem manifestans, nec tem ad modificationem, alicujus operationis; & ett forma, ut dixi, absoluta, & suum subjectum absolute qualificatum denominat : vel ut referens fuum subjectum ad suas ope-Prior, forma absoluta est; posterior, forma relativa. relativa, an absoluta.

tamen ad eas producendas concurrens aut ad modificationem earundem; & eff forma live qualitas relativa. Est enim qualitas, quia aptitudinem subjecti ad operationem prodit, atrelativa, quia hoc ipfum præfiat referendo fuum fubjechum ad que adeò indolem ejus activam notam facit. Elt autem tantum suam operationem, hoc est, idem relative qualificando.

An potential fint pura c

queant, & omnium insuper Philosophorum propemodum auomnino respectivas; sed simpliciter absolutas, ordinatas tamen ad alind ut ad sinem. Portò, relationes nihil agunt aut patiunvariantur gradibus; at facultates aliæ aliis potentiores funt. requirit correlatum actuale, sed simulac actuatur, non est po-Adhæc, relationes nullam alterationem realem fuis fubjectis inferunt, five adfint, live ablint. Multæ aliæ hoc genus Objectiones contra hanc fententiam adduci thoritas, qui potentias, saltem accidentales, ad secundam spe-7. Dices, potentias ese quidem relationes, sed non relationes tantum. Suarius enim, 1. 2. de Anima, cap.2. nº.7. hoc dubium sic dirimit, Potentias nec omnino absolutas este, nec tur; at facultates evidenter agunt & patiuntur: ut intellectus intelligit, voluntas vult, &c. Item, relationes non Insuper, relationes duos terminos actuales postulant, relatum, & correlatum; potentia verò ad fuam exfiftentiam non ciem qualitatis cum Ariffotele reducunt. tentia, sed achus.

Potentiam directors direct

potentia concrete sumpta, quo sensu illis assentior. Ipse verd de abstracta locutus, dixi esse relationem, & esse qualitatem relativam: relationem, inquam, sed non pure respicientem suum terminum, atqui munus aliquod circa cundem obeunfinuet; sed non absolutam: verbo, esse vel relationem qualiubi Clariff. Suarius diter abitractam potentiam includit inadæquatum conceptum fundamenti absolutum,in quo potentia fundatur : & hoc modo si intelligatur, mihi non contradicit. Quòd verò is sic intelligi queat, patet, quia agnoscit potentias substantiales, & aliquoties vocat qualitates activas potentias; ut calorem effe potentiam. Porrd, eadem distinctione facillime satisfit Ob-8. Ego verd existimo sententiam à me propositam par m differre ab opinione Veterum. Illi enim videntur loqui de dum insinuantem : etiam esse qualitatem, ed quòd munus incit ese simpliciter absolutam, ordinari tamen ad aliud; præ. ficantem, vel qualitatem relativam.

ejusdem, profecto non effet amplids fundamentum talis potentiæ. Activa enim insinuat fundamentum ejus posse achu agere, & passiva posse pati : sed simul posse agere & non posse, vel pati & non pati, apertè implicat icontradictionem. Atque hæc dicta sint de potentia abstractivè sumpta. mentorum quain connotant: ut potentia calefaciendi gradiquidem fundamenti potentta refertur ad actum, quem ipfum fundamentum in se tanquam in causa continet; & consequenter non resertur ad id quod simpliciter non est, cum hacientia fuum terminum, hoc sublato, definunt este, absque fundamento in sua potestate continente correlatum aliter se habent; quia correlatum è fundamenti potestate eximineper impossibile supponamus fundamentum potentiæ activæ, quod non virtualiter continet in se actionem potentiæ respondentem, aut passivæ, quod nequeat admittere actuationem eetionibus factis: Potentias concrete sumptas agere, non abstractas: similiter, Potentias gradibus variari, non ratione puræ relationis, sed propter gradualem variationem fundabus variatur secundum gradum caloris cujus potentia est. quirunt ut idem achu fit; fed relatum dujus fundamentum in sua virtute correlatum causaliter continet, non necesse est beat aliquid entitatis in causis. Denique, relata pure respivel minima mutatione fundamenti : at relata refultantia à Insuper relationes quæ pure respiciunt suum correlatum reut habeat terminum achualem, sed potentialis sufficit. quit, nisi ipsum fundamentum prids immutetur.

9. Potentia concrete accepta fuum fundamentum una cum Idem conrelatione ejuldem ad luam operationem concrete complecti- firmatur. tur. Definitur à Clarisf. Suario, Disp. 43. s. s. nº. 2. esse principium proximum alicujus operationis, ad quam natură sua institutum co ordinatum est. In qua (inquit) descriptione sub-Verdm omnis potentia concreta non est directe in specie secunda qualitatis, quanquam forfan ad eam aliquo modo reducatur. Omnia enim prædica. menta, ipla substantia, quantitas, actio, passio, &c. in quantum ad operationem ordinantur, eamque ordinationem exprimunt, naturam qualitatis aliquo modo induunt & participant. Ostendunt enim qualiter se res habet ad operationem; hoc est, naturam five indolem & qualitatem rei proinstitutum & ordinatum est. In q intelligatur genus qualitatis, &c.

tiarum genera, quorum alterum substantiale, alterum accidentale est; & hoc ad secundam speciem qualitatis specar. tura coaptentur, & propterea cadant sub descriptione data. Sed Suarius facile excusandus est, quia addit descriptioni sua est potentia receptiva, & de forma, quæ est potentia transfmu-tandi aliud? Negari nequit quin ad has suas operationes à nagenus qualitatis. Quare secundum Suarium duo sunt potenjuperest, & est bujus loci propria. Disputatione verò præcedente, s.3. nº. 10. aperte dicit, reasem potentiam seu physicam luissimé patère. Nam in universum dici potest & solet de quacunque vi agendi, aus de capacitate recipiendi i quo modo un tantim de accidentibus, sed etiam de substantiis dicitur. Nam in pium est transmutandi aliud; que est definitio potentie ab Aristo-tele data. Insuper magnitudo, numerus partium, continuitas, ad facultatem organi fundandam aliquid contribuunt, organúmque aded qualificant. Quare descriptio potentiæ à Suario data, hoc respectu, latids patet secunda specie qualitatis. Nam (ut omittamus potentiam Divinam, quæ, etfi principium proximum sit suæ operationis, non tamen est natura sua ad eam ordinata,) quid dicemus de materia, quæ secundum Suarium pretatur. Nos autem bic pressits de potentia disputamus, ni-Deo of potentia activa, & in materia est receptiva, que substantiales Junt : C forma Jubstantialis, quatenus vim babet agendi, princi-Non tamen propterea dicendum est, substantiam aut quantitatem esse proprie species qualitatis. Recte autem de cateris acceptionibus fatis sit dicium in citatis locis, bac fola Suarius, Disp. 43. de Potentia & achu, mentem suam inter-

dicitur potentia quatenus in se absolute confideratur, sed qua-tenus resertur ad suam operationem. Quapropter natura cutur, videlicet quatenus ordinatur ad certam operationem: fi forte plures edat operationes, in plures inadæquatos conceptus dirimenda est: qui quidem omnes reales sunt & substantiales, quanquam neque realiter, neque ex natura rei, fed ratione tan-10. Quod ad potentias substantiales attinet, necesse est ut eæ concrete hie fumantur, nimirum ut includunt tum relationem qualificantem, tum inadæquatum conceptum substantiarum quarum potentiæ ese dicuntur. Substantia enim non ulvis substantie, siqua dicatur potentia, inadequate concipi-

substantiales sumi concreté.

Potentias

dem substantia, que in re indivisibilis est, dividi potest in suas thm cum fundamento in re, inter se discrepant. Quare eapotentias, hoc est, in suos inadæquatos conceptus, qui repective ordinantur ad suas proprias operationes: ut anima rationalis, qua intellediva, elt potentia intelligendi, sive intellectus; quà compos volitionis, est potentia volendi, sive voluntas; quà spiritualiter suiipsius motiva, est potentia movendi. Qiare eadem simplex anima in tres potentias sive mens una & simplex in tres substantias disfiliat. Restat ergò Fieri autem nequit ut ut hæ fint tres inadæquati conceptus ejusdem mentis. inadæquatos conceptus dividitur.

les non operari medistantia nullum accidens absolutum, imò nihil absolutum, in substantia-11. Quod verd potentiæ quæ immediate dimanant à subse involvant præter inadæquatum conceptum substantiæ å qua proveniunt, sic declaratur. In natura potentiæ nihil fingi potest præter relationem ejusdem ad suam operationem, ejus-Inflemus verd ad relationem quod attinet, manifestum est, eam non esse quid absolutum. Quare ad coaptationem naturalem quæftio devolvitur, An ea forma absoluta fir, five realiter, five ex natuin anima rationali. Non dubitamus an ea coaptetur ad operatimas & maxime proprias operationes à Creatore dellinatur ergò intellectio fit intima & maxime propria actio anima intellectivæ, non dubium est quin ipsa ejus essentia ità à Deo comparetur, ut sit ad intelligendum apta, hoc est, ut coapte-turad eam operationem. Si autem ipsa essentia sic coapte-tur, non dubium est quin coaptatio sit essentialis, adeòque plane diversab ipsanima. Ausim dicere non esse. Est enim anima rationalis natura substantiali prædita, quæ proculdubio coaptatur ad intellectionem, quæque propterea fufficiens eft principium ejuldem. Etenim cujulvis rei natura ad suas intionem intelligendi, sed an coaptatio ejus sit res absoluta que coaptationem naturalem ad eandem producendam. & ordinatur; & confequenter ad eafdem coaptatur. ra rei, distincta à substantia à qua potentia profluit.

siguis putaverit coaptationem hanc esse accidens quoddam absolutum essentiæ animæ superveniens, æquum est ut una assignet in qua entitate absoluta ista coaptatio confistat. Nam dicere animam coaptari, est solum dicere quòd coaptatur, non docere in qua re ista coaptatio confistat.

tentia immediate fundatur : ità in substantialibus coaptatio fundamenti nihil absolutum sonat, præter naturam sive essenplo potentiæ accidentalis hanc rem denuo expendamus. Caactionem, & coaptationem ejusdem naturalem ad eandem perheiendam. Jam verò coaptatio caloris ad calefaciendum nihil intervenit abiolutum inter fundamentum & terminum nist accidentis natura, à fortiore in potentiis substantialibus nem nifi natura fundamenti. Concipi enim neguit fubstantias impersectids suas facultates edere quam accidentia, aut gere possumus absolutum aliquod accidens in quo coaptatio ad intelligendum confiftat. Si enim dicas intelledum ipfum este coaptationem hanc, sultineri nequit. Etenim eodem modo res hic peragitur quo in potentiis accidentalibus, in quibus accidentia, quæ potentiam fundunt, non opus habent dendi, quæ non immediate fluit à substantia oculi, sed ab ejus organizatione & constitutionibus similaribus, præter debitam nem, non caret alià coaptatione absolutà ad ejus rationem Ut ergò coaptatio in potentiis accidentalibus nihil absolutum dicit, præter qualitates in quibus po-Sed in fimpliciori exemloris potentia calefaciendi dicit relationem caloris ad eam mhil absolutum ponit, in quo coaptatio ista consistat, præter naturam caloris: & confequenter natura caloris est istud abfolutum quod aptitudo five coaptatio caloris ad calefacien-Quòd si in potentiis quas fundunt accidentia nihil absolutum intercedit inter fundamentum & operatiominds intime iis uniri. Si ergò accidentia, ut monfiravi, immediata fint fuis potentiis, non dubium est quin substantiæ Si autem coaptatio fit accidens, capax eft quidditativæ ex-Sed nullo modo finaccidente intermedio quo scopum attingant: ut potentia viorganizationem & partium similarium justam qualificatiopressionis qua qualis sit manifestetur. tiam fundamenti quam connotat. quoque fint fimiliter immediatæ. complendam. dum denotat.

mas intellectuales, que in intellectu dicuntur verè distincte, & conformiter saits distinctas descriptiones admittere. De-12. Urget Suarius, potentias animæ faltem ex natura rei ab ejus substantia differre, quia, inquit, habent differentes definitiones. Refpondeo, inadæquatos conceptus habere diversas forscribimus enim hoc casu nottras rerum ideas quatenus repræ-

differunt.

Quomodo

distingui ex natura rei, & consequenter, haud minds ab ani-ma. Quæ enim non conveniunt inter se, non conveniunt sentant res inadæquaté: quia autem unus conceptus id rei exprimit quod alter tacet, & versa vice; fit ut definitiones inadæquatorum conceptuum valde diversæ sint. Ut similitudo interim hi conceptus, si separatim spedentur, valde diversi Sed instat Clarist. Metaphysicus, potentias inter se feundem idem. Dico, potentias istas, intellectum, volunta-tem, & motivam facultatem spiritualem, quoad absolutam & radicalem entitatem, esse inadæquatos animæ conceptus, Dicoinsuper, potentiam ex his quamlibet, præter islam absolutam & radicalem entitatem animæ, includere qualita-& diffinilitudo inadæquati conceptus funt ejufdem objecti: Quod enim concipitur ut omnibus aliis simile, li seorsim describatur, multum discrepat ab illo quod concipitur ut omnibus aliis rebus dislimile, quanquam res concepta realiter fit cadem. Quare etfi anima quoad fuam naturam ut forma ordinetur ad corpus, ut dicit Suarius; nihil tamen prohibet quin, quoad candem naturam, ut operativa fimul ordinetur ad fuas operationes, atque adeò ad cas coin uno tertio. Respondeo, addendam esse istam clausulam, & hoc respectu differre tantum ratione cum sundamento in tem relativam fibi propriam, & realiter diftinckam ab omni Operationes enim & objecta ad quæ per istam qualitatem referuntur realiter differunt, saltem fi una respicias differentem modum tendentiæ ad eadem. Ipse enim Suarius, lib. 2. de Anima cap. 2. fuse probat, potentias inter se distingui per adus & objecta. Dico tertiò, voluntatem in suo absoluto conceptu includere dependentiam quandam ab operatione intellectûs, (quam supponit priusquam exerceri potest,) ut & motivam spiritualem a voluntate; atque eo respectu saltem ex natura rei has potentias inter se distingui. Intellectus enim non eo modo dependet à voluntate quo voluntas abintelledu, aut motiva à voluntate. Quod ad alias facultates animæ, fenelt, cas nou immediate profluere ab ipsa anima, sed mediantibus aliis conflitutionibus, five fimilaribus five organicis; & sum, appetitum, motum animalem, &c. attinet, alia; & secundum hanc realiter inter se differre. confequenter, non esfe ejusdem rationis.

Dd 3

ex parte

facultatis, intervenire. Intellectus enim noster pro hoc stahabitibus variis perfici atque ornari poteil ; atque ideo phantasinata modò perfectiora ac lucidiora, modò imperfectiora, elt, cos quoque objective infundi. Objecta enim efficacius quenter veniunt. Quare videntur potids in supernaturali repræsentatione objecti, quàm in mutatione facultatis, connes, repræsentent. Objecta enim quæ extra intellecum tantum ratione differunt diversos plane actus in intellectu conficiunt, quòd per ideas five formas intellectuales realiter diffin-13. Huc quoque referas habitus Artium atque Scientiarum & industria objectorum repræsentatio magis samiliaris multóque clarior fit. Concedo igitur aliquid absolutum inter animam & ejus operationem ex parte objecti, sed non ex parte tu recipit sua objecta à phantasia, quæ multum alterari & intellectui ministrare. Quod ad habitus Divina gratia infufos attinet, ii non subjiciuntur legibus naturæ : neque necesse est ut hic de iis simus magnopere soliciti. Verisimile autem repræsentantur, & vehementids solito movent intellecum. Hinc nomine luminis & Divinæ illuminationis in Sacris fresistere. Sed de hac re ad Theologos spectante nihil statuo. Quod ad actus attinet, com fint idea objectorum unita facultati five anime, necesse eft eatenus inter se differant; quòd nimirum diversa objecta, aut diversas rerum objectivas ratio-Studio enim qui objective pendent à phantafia. ctas concipiantur.

14. Adhuc superest difficultas de prædicamento in quo facultates à substantiis immediate oriundæ collocari debent. modo spedent: Verdm de substantialibus durum videtur, eas ad fortem accidentium deprimere. Respondeo, 1. Omnes potentias à suis fundamentis abstractas esse qualitates relati-2. Fundamenta potentiarum omnia abstracte sumpta, sive substantiæ fint sive accidentia, non esse directe in secunda specie qualitatis, sed in suis respectivis prædicamentis: imò etiamfi qualitates sint, in aliis tamen prædicamenti speciebus, non in secunda, disponuntur. 3. Potentias concrete sumptas, Non dubium est quin aliæ potentiæ, scilicet accidentales, nemine contradicente, ad secundam speciem qualitatis quoquo vas, & ad secundam speciem qualitatis propriè spectare. tenria refepradicamenta po-

etiamsi fundamentaliter substantiales fint, aut alterius prædicamendicamenti, propter qualitatem tamen relativam conjuncam, qualitatis relativæ, qua refertur ad suam operationem, munere qua ad suas operationes referuntur, reductive ad secundam speciem qualitatis spectare. Fundamentum enim absolutum qualitatis fungitur, nempe naturam & indolem suppositi declarat; atque eatenus ad qualitatis conditionem reducitur.

15. Hisce igitur omnibus rite pensitatis, inferre postumus, Potentian potentias reche distingui in concretas, & abstractas: & has esse plerumque qualitates relativas, quibus earum fundamenta ad suas respectivas operationes tanquam exercentia circa eas munus caufationis referuntur; illas in fuo conceptu, una cum qualitatibus relativis, carum immediata fundamenta concrete includere: & consequenter, ut album dicit non tantum albedipta, simul cum qualitate relativa, causam five fundamentum ejuídem connotat. Quare in posterum quando loquimur de potentia absque alia restrictione, intelligimus potentiam concretam, quatenus includit suum fundamentum. Ouo sensu nemini displicere debet, si deinceps potentiis ipsis operationes tribuamus; chm in ifta locutione fundamentum quod reipfa nem, sed & subjectum ejusdem; ità potentia concretè sumoperatur una includatur.

16. Ex dictis porrò constat, potentias concrete cum suis Divisiopo- sundamentis sumptas recte dividi in substantiales, & acciden- rentiarum. Sed neque de potentiis receptivis neque de tur in generalissimas sive primas, & contractiores five ulterids diate à natura substantiæ manantes; & consequenter ipsam cujus substantiæ; has verò in accidentibus, aut concursu Utrumque genus dividitur in operativum, tentiæ operativæ à substantiis immediate dimanantes dividunnaturam substantiæ primæ in genere, quatenus ea est in ordine ad suas operationes; quam hoc respectu Capite superifacultates concrete acceptæ nihil aliud funt nifi inadæquati Sunt enim facultates vitales immetales: illásque immediate fundari in natura sive essentia aliaccidentalibus (cum utræque extra præsentem scopum no-Potentiæ generalissimæ sive primæ spectant ad frum fint) hie quiequam ulterids exfpectandum eft. ore Biusiam, seu vitam substantialem, nuncupavimus. vita triplex est, perceptiva, appetitiva, & motiva. conceptus ipfius Biuliæ. & receptivum. accidentium.

ceptivam, appetitivam & motivam, vocavimus: de quibus Substantiam in suo conceptu concreto includunt, eámque vivam constituunt, necnon eandem vitam substantialem seu Biusiam æquatos conceptus, qui quidem (aliter quam quòd per potentias suas internoscuntur) carent nominibus discretivis. Ob quam causam eas potentias sive facultates, nimirum perjure cognominant. Quare Biusia recte dividitur in tres inadin sequentibus pressids dicendum est.

CAP. XV.

Distinctio trium primarum Facultatum ab aliis facultatibus vitalibus.

> Necessitas I distinguendi percepit- a onem natu- b ralem d

tiunt? Quapropter necesse est vel perceptionem corporibus naturalibus penitus adimamus, vel candem à sensu distinguane vocis qua viva animalia, neque dormientia eadem qua viergò velimus naturalem perceptionem afferere, oportet eam vigilantem sensibus uti? Membra paralytica sensu evidenter orbantur : Si ergò cum membris integris oppositi lateris comparentur, nemo fanæ mentis sustinere potest utrisque senrat faxum aut scamnum malleo percussum dolore affici, quemadinodum animalium partes vapulantes dolorem fen-Certissimum enim est, cadavera non eadem acceptiobationem aggredior, necesse est earum convenientiam cum, & diffinctionem ab, aliis facultatibus vitalibus proponamus. Qui enim alioquin haud perfunctorie de hac universalis naturæ cognitione feripferunt, eo ipfo quòd non diferiminarunt perceptionem hanc ab ea fenfûs, operam luserunt. Hinc Clarif. simus Campanella, qui de hac re subtiliter commentus est, ab Quis enim credat cadaver perinde ac hominem vivum sentire, aut dormientem æque ac sibilitatis denominationem ex æquo competere. Quis fe-I. VItam substantialem seu Biusiam tres primas facultates, perceptivam, appetitivam & motivam, fundere supra asseruimus. Priusquam verò strictam hujus assertionis progilantia, aut membra paralytica eadem qua sana, sentire. omnibus propè neglectus jacet.

feramus, & dein ad peculiares differentias inter perceptionem Atque idem, muratis mutandis, fuerit, si hasce vitales facultates omnes paucis inter se conde appetitu & motu naturalibus, si conferantur cum appetitu & motu animalibus, ut & de voluntate & motiva libera cum iifdem collatis, dicendum eft. Quare operæ pretium naturalem & sensitivam deveniamus. à fenfu clare diffinguamus.

2. Vitales ergd facultates ter trinæ funt : triplex est per- Vitales fa-ceptiva, naturalis, animalis, & intellectualis; & conformiter cultates est ceptivæ. Appetitiva similiter generaliter dicitur, & speciali- appetitiva; Denique, motiva & motiva. triplex appetitiva, tripléxque motiva. Convenit iis omnibus ter trinas. mò radicantur. Insuper perceptiva sumitur generaliter, & spe- Distinctio facultates in eo consentiunt, quod sunt cognoscitivæ sive per-Quo sensu non tantum appetitivam naturalem, sed & fensitivam atque voluntatem, suo ambitu capit; etiam accipitur generaliter, & specialiter. Generaliter quamtum naturalem, animalem, & purè liberum. Quare tria funt genera facultatum vitalium, & quodlibet genus sub se tres cialiter. Generaliter in se, ut genus, omnem facultatem coglibet sensu, ut & de intellectu, prædicatur. Omnes enim hæ Generaliter comprehendit omnem vitalem determivendi, denotat. Quo nomine continet in sua latitudine molibet virtutem motivam aut vim nitendi, & fe aut aliud mointer se, quòd sunt vitales facultates, quódque in Biusia ultinoscitivam complectitur, & de perceptione naturali de quonationem tendentem five ad boni profecutionem, quæ omnes funt facultates appetitivæ. fpecies, ut dictum, continet. mali fugam.

3. Verum alio quoque modo hæ facultates inter se com- Facultates In Quid comomni serie prima species quasi facem sequentibus præfert, mune ba-Unde hæ novem facultates intelledum, voluntatem, & motivam liberam. Hæ feries parari possunt. Cuilibet enim speciei perceptionis, conformis in tres series aptè dispertiuntur. Prima continet perceptivam, appetitivam & motivam naturales; secunda, sensitivam, appetitum sensibilem, & motivam animalem; tertia, Est enim perceptiva internum quoddam vitæ lumen, quo fa-Si ergò peraliquid habent commune, & aliquid fingulis proprium. cultates respective subsequentes diriguntur. appetitus & motus respondet.

pendet ab appetitiva, aut hæc a motiva, sed an bæhæ ab illa; ità (in secunda serie) appetitiva pendet a sensitiva, & moluntas ab intellectu, & motiva à voluntate non vice versa, pendet. In prima serie facultas appetitiva & motiva sequuntionaliter appetitus sensitivus & motus animalis seguuntur indolem sensus; voluntásque & motiva rationalis genium intelledûs. Insuper, ut perceptiva naturalis primam seriem, ita Genfus fecundam, & intellectus tertiam, regit. Atque hæ funt tiva fucrint similiter naturales: si perceptiva (ut in secunda serie) sit sensitiva, appetitiva & motiva lumen sensits participaverint: si perceptiva (ut in serie tertia) sit intelfactæ fuerint. Porrò, ut perceptiva (in prima ferie) non detur perfectionem & imperfectionem perceptiva : & proporceptiva (ut in prima ferie) sit naturalis, appetitiva & molectiva, voluntas & motiva naturæ intellectualis participes tiva ab appetitiva, non contrà; similitérque (in tertia) vocommunitates five convenientiæ harum ferierum.

Earum dif

cultates pure naturales & necessario agentes; secunda, par-tim naturales, partim judicium participantes, & medio modo inter necessitatem & libertatem se habentes. Earum enim actiones variabiles, & cujusdam disciplinæ capaces, sunt. Canes enim, psittaci, simiæ, equi, boves, &c. dociles sunt, & pro natura rerum à se gerendarum pœnam atque præmium exspedare discunt. Tertia series complectitur intelledum, facultatem quidem de se non liberam, sed fontem libertatis lub aliqua indifferentia proponendo, fundamentum liberæ electionis jacet. In prima serie omnes facultates erroris sunt expertes. In secunda, brutæ facultates, quantum participant sus enim frequenter decipiuntur, appetitus deluditur, motus fruitratur. In tertia, facultates non tantum erroribus obnoxiæ funt, verdm etiam meriti atque reatus capaces. Prima Prima sories continet fain voluntate & motibus inde fluentibus : objecta nimirum series ignobilior eft secunda, & secunda tertia. Atque hæ funt de judicio, tantum participare etiam possunt de errore. 4. Habent & fuas differentias. differentiæ harum ferierum.

5. Verdm de facultatum perceptivarum differentiis, quæ in qualibet ferie duces chori funt, aliquid ulterius advertendum eft. In materialibus, perceptio naturalis & fenfitiva

facultatum perceptiva-

tur; scilicet, quòd illæ sint facultates materiales, hic spiritualis. Atqui in spiritibus sensus desunt, & perceptio naturalis cum intelle suali immediate conferenda est; quæ ambæ sacultates, in iis, spirituales sunt; & propterea aliunde petenda est disferentia. Illa igitur est facultas necessaria & simplex, satis ab intellectu five in homine five in Angelis discriminanrectà tendens ad actionem: hæc, quasi duplicata sive judicata, & mediante libero arbitrio ad actionem terminatur. naturalem, eámque quasi restexè contemplari, ejúsque adeò perceptionem percipere. Non enim putandum est Angelos non reflexe cognoscere suam perceptionem naturalem. Qua-Existimo autem perceptionem intellectualem præsupponere re intellectualis perceptio Angeli addit naturali hanc reflexam perceptionem suæ perceptionis: Quæ prima differen-tia inter naturalem & intellectualem est. Altera sumitur ab quali indifferentia objectiva repræsentare poteit, unde voluntas ejus circa idem suum liberum arbitrium, eligendo vel non, exerceat. Nisi enim objectum eligibile sub aliquali indicamine necessitatur. Fortasse plures hujusmodi disterentiæ excogitari possunt. Verdm aded pauca sunt & obscura, eo, quòd intellectus Angeli suæ voluntati objectum sub alinequit, sed electio prædeterminatur, & rigido intellectus differentia voluntati proponatur, libertas circa idem exerceri necnon plerumque incerta, quæ à nobis de Angelis cognofcuntur, ut non ausim huic dissertationi diutius immo-

Perceptio naturalis à Differentia Senfus eft prema: fert. 6. Perceptio naturalis in materialibus à sensitiva distinguitur, 1. quòd illa sit similaris & inorganica, hæc organica. Dico, naturalem perceptionem ad rationem suam non requirere materiæ organizationem, sed consistere posse vel cum, vel sine, eadem. Si autem contingat materiam organicam este, non inde præpeditur perceptio naturalis. Aliud enim eft, ad suam entitatem necessario requirere organizationem, non tamen organica dicenda elt, quòd æquè in esse suo, sive materia organizetur five non, conservetur: Non enim dependet ab organizatione. E contrà, sensus manifeste orgaaliud, posse cum vel sine organizatione consistere. Quanquam ergò perceptio naturalis cum forma organica conjungi queat, nica facultas eft, & deltructo organo, destruitur; læso eo-

Secunde, naturalis & animalis perceptio diffinguentur, quòd illa iit simplex, hac composita & quasi duplicata; est dem, læditur. Conspicua itaque est hæc disferentia. ore. eft fimplex; Naturalis

percipit quoque carum operationes, quarum prima est actus percipiendi: hanc ergò percipit. Profectò objectio magni anomenti est, &, nisi aliquo modo perceptam perceptionem di diffinctio. Existimo eam reche partiri in perceptam per noscit, duplicato nempe actu. Cum ergò perceptam per-ceptionem solis sensibus appropriamus, intelligi debet de composita perceptione, non de simplici. Dubitabit sortasse limilibusque affeelibus, etsi oculus aliudve organum externon reduplicatur perceptio; hocett, organum totum non percipit se percipere. Totum enim organum sensibile quodam. modo duplicatur. Externa fabrica unam partem conficit, cerebrum alteram: quæ duæ partes nervo cuilibet organo peculiari connectuntur, & perceptio in externo organo elicita, percipitur, hoc est, sentitur. Et propterea existimo sensationem nihil aliud ese nisi materialem perceptionem duplicatam; vel ese perceptionem ità compositam, ut suum achum Quá descriptione sensas pernatura percipiens primo percipit seipsam; & quia seipsam eundem achum per quem objectum primò percipitur, vel per dittinctum & cum actu primo compositum. Priore modo perceptio naturalis dici peteft suum achum percipere, simplici aliquis an simplex perceptio suum actum ullo modo cog-Sed omnino id concedendum est. Lumen enim perenim perceptionis perceptio. Oritur hæc disferentia à pri-Eò enim quòd carnes, membrana, nervi, humores, spiritus, cerebrum, in aptam quandam machinam seu organum ad perceptionem duplicandam conformentur, fit sensa-Ubi ergò nervus læditur, ut in paralyii & gutta ferena num ab objecto afficiatur, non tamen elicitur sensatio, quia mediante motu nervi in cerebrum derivatur, ubi ea iterum percipiendi simul percipiat. Quâ descriptione sensus à per-ceptione naturali manifeste discriminatur. Veruntamen obectio gravis contra hanc assertionem hic occurrit; Perceptinoscit, noscit quoque suas facultates; & quia has dignoscit, diffinguere fas lit, vix folubilis. Tentanda ergò est hujusmofenfus fuos actus recogonem naturalem non esse suæ perceptionis nesciam. perceptione. Posteriore

dendum itaque est, nature perceptionem esse simplicem, & Terria. plectitur: verdm non componitur ex diverlis & diffinctis perveniant ad ipsam facultatem, esque intime uniantur. Dicipit ergo suam perceptionem ut affectionem fibi inhærenpercipit eam naturam & affectiones ejuldem, percipit etiam prehentivam respectu varietatis objectorum quæ simul comejusdem objecti perceptionibus, (quemadmodum componitur sensus,) & eo respectu recte dicitur simplex. Conclu-Non enim aliter concipi potett qua via ea igitur, percipere hæc omnia mediante quasi proprià ob. natura substantialis se duntaxat directà & simplici perceptiperceptione contempletur, necesse est affectiones suas simplici quoque comprehendat, eadem nimirum qua percipit se ut tem, eadem nimirum perceptione qua fe, ut dictum, contemplatur. Cdm ergo perceptio fit affectio naturæ fubstantialis percipientis se de naturam suam, codem actu simplici quo suam perceptionem. Dices, hanc perceptionem, quòd diversa objecta simul involvat, este complexam. Fateor esse comde indifferentia aut libertate nihil plane participat, ad quis 1. percipit se, 2. facultates suas, 3. operationes harum, 4. & autem se, alia hæcomnia una percipit, nempe ut se aliquo jectivà ratione, ceu primario facultatis objecto, in quo cætera one percipiat, fieri nequit ut suum actum percipiendi alià didinda perceptione dignoscat. Com enim seipsam simplici quo modo cognoscere, sed non per alium percipiendi acum, Sufficit enim fim-Tendit enimad excitationem & directionem appetitus naturalis, qui Natura igitur substantialis suà naturali perceptione ultimò, influxus, alterationes rerum aliarum extra fe, necnon Percipiendo ceptionis, quod aliis facultatibus fplendet, non fibi soli cæcu-Fateor itaque perceptionem naturalem suos actus alirequireretur aliquid judicii & reflexæ seu duplicatæ perceptia sensu, ut à perceptione composita, clare discriminari. percipientem seipsam, eaque omnia quæ in se inhærent. directa perceptio ad hanc cognitionem. ut id quodammodo afficientia repræsentantur. connexus, confæderationes, &c. cum iifdem. atqui per eundem quo percipit objectum. modo afficientia.

8. Advertendum verò hîc est, in composita hac seu dupli- percipir cata perceptione fecundam non necessario percipere quicquid

Ee 3

jedum, & quod idem à se percipitur. Sentit enim id ejus-dem, sidque tantum, quod per nervi motum cerebro communicari poteft; & quicquid ejuldem percipit, percipit ut priùs cipere, hunc equum se videre, hunc hominem loquentem se audire. Cum enim sensus sit perceptio percepta, secunda, longa experientia, observatione & ratiocinio (arte nimirum optica) prids perdiscant & colligant. Dices, nos sentire dolorem & titillationem veneream, ind & calorem atque fri-Sub prima notitia cadit; videlicet, tantum percipere ob-Quare sensus includit quali implicitum quod. dam judicium de re percepta. Est enim quati tacita assertio de percepto objecto, se sibi conscium esse hoc vel illud se perut dixi, de prima quasi assirmatur, & de eadem implicitè judicat. Verum sensus terminatur ad objectum ut ad id quod se percipere percipit, non autem ad modum quo per-Bruta enim, quando vident, non cognoscunt quid in camera oculi peragitur: imò neque hoc sciunt homines, nisi spondeo, percipi dolorem (& cætera nominata) ut objectum schiri. Etenim in hunc usque diem disputatur, an ratio doloris consistat in solutione continui, nécne : quod non siequod percipitur; sed modum quo fit in parte dolente non secunda perceptio in sensatione non omnia discernit que in prima fiunt; & consequenter, multa in prima percipiuntur quæ Unde aliqualis quoque differentia inter sensum & perceptionem naturalem inferatur, eaque tergus, ut res peractas in ipsa parte, eámque afficientes. ret, si sensus eam rationem immediate attingeret. in secunda delitescunt.

9. Quartò, Propterea quòd secunda perceptio aliquo moid perest aliquo modo capax judicii, scilicet implicitè, & consequenter erroris. Quantum enim aliqua facultas pardo capax sit implicitæ affirmationis de suo objecto, [rare potest, cipi,

ticipat de judicio, tantum quoque de errore participare po-test. Suarius Disp. 8. s. 4. nº. 6. sic exprimit, Natitia autem simplex, que simplex apprebensio dici solet, in tantum est capax alicujus veritatis, in quantum cognitio aliquam rationem judicit participat. Nam licet conceptio per simplices acius dici folet simplex apprebenfio, quatenus potentia cognoscens format in se similiindinem rei, & quodammodo illam ad se trabit, & ut distinguain à

aliqua rei cognitio, est etiam aliquale judicium, quo implicite ju-dicatur res id esse quod de illa cognoscimus, &c. Hinc quarta difnimus, vel eas dividimus : tamen que tenus illamet apprehensio est implicite statuere de præsenti objecto; ut hunc forte equum Quare sensus decipere & decipi potest, non item naturalis ferentia inter perceptionem naturalem & fenfum deducitur; proprio judicio, quod à nobis datur c'em rem unam cum alia compohunc decipi posse, illam minimé. Quanquam enim, quod vulgò dicitur, verum esse admittitur, seusum, positis omnijectum: frequenter tamen accidit, omnia ad certam fensa-tionem eliciendam requilita non adesse, & nihilominus sensum bus requilitis ad agendum, non errare circa proprium obeffe fuum, cum non fit, sed solummodo fimilis. Fateor, senfum non conficere explicitam propolitionem, sed eam tantummodo implicare : attamen sæpe ansam præbere phantasirer de objectis quim sunt concipiendi & judicandi. perceptio. Hæc enim neque explicite neque implicite de suo statuit de alterius facultatis actibus, neque alterius errorem objecto judicat, sed ad operationem recta tendit : saltem non imitatur : fenfus autem primæ perceptionis acus per fecundum judicat, & appetitus sensitivus atque phantasia errantis feitur; sed propids accedente objecto, decernitur esse animal, dein esse hominem, demum esse amicum suum familiarem. Hinc phantasia errori magis obnoxia est quàm Quia verò fenfus de objecto judicare & errare potest, potest etiam dubitare. Quod enim a longinquo cernitur, primo deprehenditur esfe aliquid: an verò sit corpus inanimatum, an animal, adhuc nedein esse hominem, demum esse amicum suum familiarem. Unde evincitur sensum non tantum errare, sed & dubitare Hic observatu dignum est, quantò longids aliqua facultas à perceptione naturali recedir, eò fa-Cum ergd perceptio naturæ sit certa, hinc perspicue fensus communis; & appetitus sensitivus, quam illa. fensûs dictamini fæpe obsequuntur. fensu discriminatur. cilids errare.

10. Quintò, Disferunt quoque perceptio naturalis & sen- Disferentia. sur respectu objectorum. Illius enim objectum est entitas 5. exparte propria, quæ repræsentat se, suas caus & effectus, item omnes influentias aliarum rerum, confæderationes, cooperationes, consensus & dissensus, &c. hujus verò objectum est en. Senfus enim entitatem propriam organi pertitas extranea.

Atque hoc fatis oftendit quid ipse sendimicant, neque prælium nisi subducto vitro componitur. Certum ergo est sensum ad objectum externum, aut sub cipientis, hoc est, iplius partis quâ percipit, non percipit, sed objectum perceptum ut quid extra se contemplatur. Ubi enim quis se intuetur in speculo, objectum videt ut quid pone speculum fitum : nec obitat, phantaliam in animalibus fagacioribus facile colligere, ese imaginem propriam à vitro respecie externi, ferri: & consequenter à perceptione naturali, quæ primario respicit objectum internum, evidenter flexam. Multa enim animalia, quibus phantalta minds acuta eft, vitrum inspicientia deluduntur, & diversum à se animal sus fibi relicus agit, & quo modo objectum suum repræsen-Aves pugnaces cum fua umbra in speculo visa animosè se conspicere putant. diffinguitur.

Alie diffe-

11. His addamus latitudinem & generalitatem perceptionis one comprehendit : à priore tamen, in quantum organa idodubium est guin in spiritibus pari, si non majore, facilitate quid ad intellectionem expetitur sciverit. Sunt & aliæ difea sensum; & hosce interim, in quantum ad objecoum appetitui, sub ca indifferentia qua inde spontanea electio exerceatur, præsentandum comparantur, esse multo nobiliores illa. Sed videor satis de disserentiis harum facultatum advertiffe, & ex didis quivis perceptionem naturalem à sensu ut fenfus, ad sola animalia restringitur; objective quoque ad omnia propè entia suo modo adæquatur. Quanquam enim neque sensum neque intellectum duplicata perceptinea à quibus sensus resultet construcre noscit, quid ad cundem Si autem in materialibus quid ad sensationem sit necessarium noverit, non mihi naturalis, quæ subjective ad omnes substantias extenditur, nec, ferentiæ: perceptionem naturalem esse multd subtiliorem requiratur se prævidere demonstrat. clare internofcat.

CAP. XVI.

Vita natura substantialis asseritur à priore : & primò, à causts externis ; ab Esficiente, Exemplari, & Fi-

" periore Capite aperuimus, & vitam naturæ ab ea ani- Itantias omnes substantias propriè sic dictas, hoc est, per se succession marte subssiftentes, esse natura quadam vitali, nempe tribus istis primis sacultatibus, perceptiva, appetitiva & motiva, prædiras. De substantiis spiritualibus dubium non est. Omnes enim Philosophi qui de iis tracaarunt vitam quandam spiri-Ommunitates & differentias Facultatum vitalium fumalium dedita opera discriminavimus: superest jam vitæ vità nature materialis, omnis causa debitandi facile evanuerit. Fierienim nequit ut nobilior natura substancis materialibus quam spiritualibus impertiatur. Omnes coon agnofcunt, naturam inanimatam nobilitate & pertid ne vivæ cedere. Cam ergd spiritus nobiliores & perfectiones for corporibus, certum eft eos nobiliore naturá, nedum ignobiliore, dotatos effe; & confequenter, data vitalitate corporum, à qua tamen Neotericorum quispiam de nac re dubiret, data tualem, qual communi confensu, iisdem aferipserunt. fortiore fequitur candem spiritibus communicari.

2. Cardo itaque controversiæ in hoc vertitur, An substan- Eriam matiæ materiales vitali natura sint imbutæ. Eo enim præju- teriales. citer probent. Posica enim perceptiva, cui usui esse potest, nist simul concedatur appetitiva? Posica appetitiva, ea frustra ciendum mundum duntaxat natam. Quare hoc nobis in-cumbit probandum, materiam esse non tantum naturæ vitalis capacem, sed & adu vivam, vitalibus nempe facultati-bus, perceptivâ, appetitivâ & motivâ, præditam. Neque neeft, nifi ei respondeat motiva, quæ prosequatur aut sugiat F f bonum dicio hominum mentes hactenus præpeditæ videntur, materiam rem stupidam, ignavam, mere passivam esse, ad infarcesse est omnia argumenta omnes istas facultates æquè primò & directe inserant, sed satis est si aliquam ex iis unam effica-

sequendum. Finis expetibilis nullus cst qui non percipitur; nantur, ut polità earum una, reliquæ duæ eadem opera asteruntur. Quare sive vitam naturæ in genere, sive aliquam unam facultatem ejufdem in specie, vindicavero, inferendum bonum aut malum apprehensum. Denique, motiva inutilis & temeraria eft, ubi non movetur ad finem expetibilem afignoti nulla enpido. Ità ergò hæ facultates inter se concateest, naturam este vivam.

Probatur d Augorita-

vitam quippe, quâ hisce muniis sit sufficiens, largiri? Sed authoritatem in hac causa non magnopere moramur; ad causas tibus non aliter sufficere, quam in subsidium alias causas adjutrices, quibus naturæ defectus suppleantur, advocando. Nonne satius foret naturæ debitam persectionem propriam, sublunare, quod formas in omni generatione idoneas suggerat, confugere coactus est. Omnes videntur implicite fateri, sua Philosophiæ principia phænomenis in natura occurrendignitatem contemplatus, non potuit animum inducere ut crederet eum constare ex sola stupida & cadaverosa materix Adjunxit itaque spiritum, quem mundi animam vocavit. Peripatetici quoque, constantiam fixumque ordinem motuum corporum cœlestium observantes, iis suos motores diviniores, adfiltentes quippe Intelligentias, præfecerunt. Similiter Averroes, difficultatibus incidentibus circa nova. rum formarum productionem victus, ad numen quoddam dere licet. Etsi verò argumenta à priore minus cogentia sint, non tamen penitus tacenda videntur, salteni nè in partem adversam invita trahantur. Plato, non levis judicii Philosophus, mundi admirabilem fabricam, harmoniam, pulchritudinem, 3. Verdm dupliciter, vel à priore, vel à posteriore, procenaturæ deveniamus.

titatem materialibus substantiis indulsisse, nisi und iis conformem naturam operativam decreverat. Nam prosecto vel homines (qui multo minds circumspecte agunt) in suis solus Deus est. Substantia enim, ut suprà declaravimus, per solam creationem incipit, & per solam annihilationem de-sinit : alioquin verò à nulla creatura suam entitatem mutuatur, sed per se de suis viribus subsistit. Credibile ergd est, 4. Primò, Efficiens causa naturæ substantialis propriè dictæ Deum, naturæ hujus fundatorem, noluisse tam illustrem en-

tandum ett, voluisse sapientissimum Deum producere substanentes, edat. Probabiliter quidem arguere licet, tam stupi-dam & infulsam creaturam substantialem, qualem fingerent operibus, si quando organa aut machinas conficiunt, actiones & usus corundem potissimum respiciunt. Non igitur puones lua entitate dignas, hoc est, vitales & ab intus provenimateriam, non effe in natura polibilem. Omne enim ens bonum eft, non frustraneum, nec inutile ; quin ipsa entitas & bonitas non realiter differunt. Fieri ergò nequit quin utilitas seu bonitas rei entitati ejusdem proportionetur. Non hic loquor de bonitate morali, sed de metaphysica, quâ Non enim Omnia ergò justo ordine, menfura & pondere converò omnis substantia, etiam materialis, sufficiens fundamenficentissmus Deus, qui omnia bona omnibus largitur, & nulli virtutem suæ entitati proportionatam invidet, materialibus Non igitur fundamentalem entitatem, cui non cosubstantiis naturam energeticam suæ radicali subsistentiæ tum est alicujus naturæ energeticæ. Quorsum igitur muniaptavit naturam energeticam apte respondentem, secit. placuit summo Creatori quicquam improportionatum res perpetud conformatur fuis operationibus. conformem denegaret?

5. Si quis objiciat naturam vivam minime conformem esse entitati materiæ; imd vitam materialem repugnantiam in adjecto dicere : Sic enim Philosophi hanc rem olim comcogitare: Respondendum est, vitam in tota sua latitudine animalia, dari quoque vitam materialem, & confequenter posse dari. Si ergò quoquo modo contigerit materiam in aliquibus non esse vivam, ratio non est, quia nequit esse vitæ materiam vitæ propriæ compotem putasset, coachus videtur putaffe videntur, Materiam rem stupidam effe; vitæ principium, si velimus, aliunde petendum esse: Hinc Platonem animam mundo materiali addixisse: Cdm enim non poanimam quæ Universum informaret, & vita impertiret, exnon esse materiæ inconformem, sed solummodo vitam spiritualem. Etenim certissimum eft, eò quòd dentur planta & particeps; sed, quia noluit Daus vivam creare. Ratio autem tuisset vitam qualemcunque Universo penitus denegare,

rialem, non Dari vi-

Plato candide ex-

ter quicquam utrisque commune continet) agere de re-bus planè diverlis? Prosectò subsistentia fundamentalis de se describitur ut res stupida, ignava, & ad alias entitates ticeps; rem plane spiritualem putes; præsertim postquam eam à subjissentia sundamentali tanquam à subjecto materiinsumitur. Quis jam primo saltem aspectu non putaverit fustentandas nata: natura energetica, ut activa, & vitæ parali abstraxeris. Platonem verd hujusmodi abitractionem feciste verisimile est, & inde potuisse de hisce inadæquatis conphyficarum primordiis pauci erant qui processum intellectus quicquid proponebatur ut substantia distincte concipienda, nds mirandum sit, fi aliquoties etiam magni judicii viri huic fundamentalis in suo conceptu nihil corum quæ ad vitam aut operationes substantiarum pertinet complectitur aut memorat: è contrà, conceptus naturæ energeticæ ne gry quitota in explicatione vitæ & trium primarum vitæ facultatum horum conceptuum tractatus tam diversos (quorum neuvix reddi potest cur Deo potids mundum ignavum & stufertim com, ut dicum, materia naturaliter non fit viter materialis incapax. Quod verò ad Platonis & Platonicorum sententiam attinet, ea facile exponi poteft, & ad bonam frugem perduci, li modò authorem de inadæquato enritatis marerialis conceptu intelligi permiserint. Corpus enim in genere in duos inadæquatos conceptus, subsistentiam fundamentalem & naturam energeticam, refolvitur: Platonis materia eft sublistentia fundamentalis, anima est natura ener-Neque hæc expositio plane frivola aut absurda videri debet; cum frequentissimus veteribus mos fuisfet de inadæquatis conceptibus tanquam de rebus realiter distinctis & ab invicem separabilibus loqui. Imò in istis rerum metanotiri per inadæquatos conceptus intellexerunt : sed potids pro realiter distincta acceperunt. Et revera sæpe tam obvia occurrit occasio cur hoc modo homines decipiantur, ut miscopulo impegerunt. In præsenti Disfertatione subsistentia dem eorum quæ ad rationen sublistentiæ speckant sapit ; sed pidum, quam activum & vividum, creare placeret : præceptibus ut de rebus realiter diffin Bis concipere & trachare.

H. c. vita non impedit natura varietatem?

suz creaturis divertimode distribuere, ut major varietas &

6. Dices adhuc, Deo Optimo Maximo visum esse dona

perfectione diffinxit & decoravit. Sic enim inexhaustos gradum, novam subinde atque altiorem dignitatem addenluceret: Hinc aliis naturain inanimatam, aliis vegetabilem, aliis fensitivam, aliis rationalem, indidiffe. Respondeo hanc gracodem res redit. Jam sit quilibet judex, an satius sit, & plus artis habeat, interiorem domum solo squalido accesso. aut ignobili vilíque corporum occurrentium aspectu, velle apparatu, interiores recessus elegantiore subinde ornatu grarudimentis congruam & proportionatam naturam energeticam, vitalem quippe, aflignavit : & nihilominus fuperstructos nature gradus alia atque alia subinde eminentiore sux munificentiæ thesauros optime demonstravit, com incido, ad faitigium tantæ eminentiæ opus suum evehere. Sed discriminatio in earum ordinibus & perfectionis gradibus redualem perfectionem & differentias graduum sive ordinum creaturarum, sive posueris vitam naturalem, sive eam negaveris, nihilo minds apparere posse. Nam vita plantarum suffinimirum plantæ pulchrå partium divaricatione ramificentur altera influente, donentur. Cateros autem vita ordines fi respexeris, sive vitam naturalem admiseris, sive rejeceris, exornare; an, comparato decenti viarum & exterioris areæ Hanc posteriorem profesto viam secunddm sententiam à me propositam Creatorem Universi elegiffe apparet. Primis enim ac generalissimis substantiarum piendo à tam nobili naturæ basi, potuit tamen à gradu ad cientem rationem diftinctivam à vita natura insinuat : quòd & organizentur, necnon quasi duplicara vita, altera insita hæc de caufa efficiente. datim cohonestare.

aturarum, verum etiam Exemplaris: imò fortasse omnis exemplaris. causa esticiens, eò quòd esticiens, suo modo est exemplaris. 7. Secundò, Deus non foldm caufa efficiens est fuarum cre- A camfa profluxerunt. Verdm summus Deus non luftatur cum suis creaturis, sed pro arbitrio, quicquid sibi visum est, absque relissentia perficit. Interim omnes idea Divina partes ex ista axiomata, Similia in similia non agere, nisi conservanequo, habità ratione subjecti recipientis, creaturas aliqua sui pugnando; (hoc est, alterutrum alterum libi assimilando;) Etenim quicquid agit, eo fine ut sibi assimilet agit.

oni subsistentiæ fundamentalis, quæ absolutam & independentem Deitatis perseitatem analogice repræsentat, cur non gradus vivæ naturæ, vitam Dei proportionaliter repræsenprofunda, sive trina dimensio, in corporibus repræsentat. Similiter ubiquitati Divinæ corporis locatio, æternitati duratio, in subsistentibus quidem perpetua, in inhærentibus ad vinæ. Frustra regeritur, materiales substantias incapaces esse ram nobilis naturæ. Partim enim ex supra dichis patet, partim ex infra dicendis patebit, naturam materialem non gradum entitatis gradus unitatis, veritatis & bonitatis æquo tem Divinam quam unitas materialis, quæ continuitas eff. dicam, intellectui Divino naturalis perceptio, voluntati appetitus naturalis, omnipotentize facultas motiva, respondet. Mihi credibile non eft, solam entitatem Divinam substantias per se subsistentes suo charactere insignivisse, quiescente in-terim seu non simul influente exemplari causalitate vitæ Direndum itaque est, hinc quoque saltem probabiliter colligi, naturam substantialem este vitæ materialis compotem. Vix enim solida ratio reddi potest, cur una pars five unus inadæquatus conceptus imaginis Dei profun-In ente in genere Similiter gradui seu dignitati & perfectitans, affociaretur? Profecto haud obviam eft rationem reddere, quorsum tam nobilis entitas per se sublissens, (quæ respectu caterarum creaturarum independens est & perpetua,) quemadmodum independentis entitatis Divinæ, ita & vitæ Omnia alia Divina attributa, pro dignitate substantiæ cui impertiuntur, analogor proportionantur. Unitas quidem spirituum nobis ignota est; sed proculdubio propiùs accedit ad unita-Immensitatem Dei, magnitudo sive extensio, longa, lata & ævi longioris aut brevioris periodum producta; ut verbo plane abhorrere ab omni vitalitatis participatione. ejusdem respondentem characterem non gereret. diora sui vestigia quàm alter imprimeret. pede comitatur. nota afficiunt.

A caufa fi-

Creatorem nec sciplum agnoscat, an vividum, & non tan-thm suipsius, sed & sux dependentix à Deo, perceptivum, 8. Tertiò, ut Deus est esticiens & exemplaris causa omnium, ità est omnium quoque Finalis. Omnia ad gloriam Dei supremi Creatoris, à quo profluxerunt, comparata sunt. Consideremus itaque an mundum stupidum, qui nec suum

ducere ut putem, millies millesimam mundi visibilis partem Transeo igitur ad causas internas, materialem & prodixisse, magis ad gloriam Dei saciat. Non mihi dubium est quin hoc posterius optabilius sit. Nequeo enim animum in-Deum habeat. Dices, Dei gloriam refultare ex creaturis in-tellectu præditis, & earum operå totius creationis perfecti-onem ad nominis Divini celebrationem redundare. Fateor quidem nomen Dei à creaturis intelligentibus potiffinum celebrari : hoc tamen non impedire quin totus naturæ chorus in idem, non intellectu licet, at perceptione faltem naturali, conspiret. Verdm cætera propèquæ ad hunc titulum spe-Cfant, & ex his nonnulla, priùs alia occasione obiter memoformalem: & proximo Capite de Materiali agendum.

CAP. XVII.

natura substantialis probatur à cansa Mate-

ens princi-Materiam elle suffici-Aterialis causa substantiæ in genere, hoc est, sunda-mentalis ejus natura quå per se subsissit, est suffitûs,ett & vitæ fufficiens principium : At natura substantiæ, De spiritibus quidem non multum laboro, quòd, qui cos agnofcunt, ad unum omnes thoritate & qualicunque confensu Philosophorum declaro, Huc igitur vires intendendæ Affero, materialem substantiæ naturam, eo ipso quòd st per se, quodque omnia sua in se suffulciat, esse quoque materialis est internum motus principium; & consequenter Majorem primò aufufficiens vitæ principium: Quod fic evinco. Internum moiifdem internum vitæ principium ultro largiantur: elt quoque sufficiens vitæ principium. ciens quoque vitæ principium. de corporibus ambigitur. deinde ratione probo.

2. Suarius Difo. 18.f. 7. variis in locis testatur, id quod ab Maris intus movetur habere in se principium vitale. Verba ejus principium Nibilominus tamen addendum est ultimo, bune esse, & motum noturalem principaliter esse tribuendum generanti, qui sormam, &, mediante illa, grovitatem indidit, à qua motus resultat : sicut projicienti & imprimenti impetum tribuitur motus qui ab illomanat. Quia ut impetus impressur, licet sit vera virtus motiva, & in se babeat sufficientem vim ad illum motum, nibilomivere, au Eto-Inanimata non fe mo-

ficiens vitæ argumentum. Verdm, ut quod res est fatear, illi, dum sie loquuntur, ad vitam soldm vegetabilem & aniilla continere in se sui motus principium, sive posse seipsa mò, quia est assus vitalis: assus autem vitæ est à principio in-trinseco, unde non debet reduci in extrinsecum. Fortasse non Hoc tamen improbabile eft, & contra omnes Phi-Ex quibus locis colligo, communem esfe Philosophorum sententiam, internum morus principium esse sufmalem, nequiquam ad naturalem, respicere videntur. Nihilominus cum hoc criterio animata ab inanimatis diffinguant, ab intus proprià virtute sive proprià actione & motu persature alibi dicit, inanimata non babere in se principium unde est moture; & boc discrimen semper assignat inter es & animantis, ut videre licet 2, de Cælo, cap. 2, textu nono, & 1, de Animas nt notal Divus Thomas, &c. Secundo, Idem Suarius nº. 28. ac declaratum, ut figuificarent, res vitá carentes non accepiffe à natura virintem ad perficiendum se, per se loquendo, sed barum rerum naturam solvem postulare, ut in sua naturali perfessione generentur. Et bisc constituerunt disperentiam inter viventia & nonviventia, quam etiam Plato in Phadro & dialogo decimo de Legibus assentus est ; quod viventia talia instituta sunt à natura, us possent seipla perficere seu actuare, (de creatis propriè loqui-nur:) non viven:ia autem per se non babent nist quietem in ea perfectione quam d generante recipinat, nist aliunde impediantur. Tertid, Idem ait no. 35. Hoc tamen supposito, d'ficile est modesit qui neget motum illum ese vitalem, quia non fit per appetitum ventium à non viventibus communi omnium consensu receptum elt, gravitas non movet nifi ut instrumentum generantis, & vice ejus. Hec oft mens Divi Thome & aliorum anihorum quos citavi in ultima sententia, & Ariftotelis in citatis locis, qui in boc sensu cap. 2. textu 19. & lib. 2. cap. 2. textu 13. Et hoc discrimen vinus non movet nift ut instrumentum projecientis, & vice ejus : ita merito, inquit, ac sapienter boc fuisse à Philosophie confideratum tum illum (loquitur de motu cordis) tribuere generanti. & cognitionem. Josphos, &c.

ficere, satis sententiæ nostræ favent ; Quicquid nempe ab inrus movetur, esle eatenus vice particeps. Eò enim quòd ponant primam differentiam inter viventia & non viventia, quitur, quicquid interno principio motus præditum eft, effe fufficiens vitæ principium. Posita enim essentiali disferenquod illa interno motus principio gaudeant, hæc nullo; fe-

motus in tres ordines: Unde, inquit, ex discursu battenus fado occurrium. 3. Dices, Suarium, f. dicha, no. 44. distinguere principia objestioni videar, paucis perstrinxero. Primò, Defcensum gravium generanti, ut cause principali, ascribit; quasi gravitas non licet colligere tres ordines rerum se moventium localiter aliquo moordine sunt res que non solum se movent per intrinsecum principium us proprium, sed etiam se per se primo movent secundum se totas, quia non babent partes, &c. Fateor Clarissimum Suarium non vitatem codem modo se habere ad subjectum grave, quo se quin enim loca à me laudata suos errores cum hac veritate rendi infrà, ut & fortasse de aliis hie memoratis. Secundò, Errorem hunc alio valde conspicuo confirmare conatur; Grahabet impetus à projiciente impressus ad lapidem eo motum: non advertens impetum impressum, semel duntaxat licet aut mate. Alie verò sunt res que propriè se movent à principio in-trinsco ut sibi proprio, non tamen persede & per se or primò, sed per unam partem movendo aliam, & ità quasi per accidens moven-do totum; & ad summum possurt unam sui partem per se primò movere, illam scilicet que est veluti fundamentum morir, aliarum. implexos involvunt. Quorum præcipuos, ne comprobare fundaretur in interno principio subjecti gravis, sed in solo de à principio intrinseco. Primus est earum que solum ità mo-veutur quando sunt in preternaturali statu: & in bis, licet prin-In tertio verò & superiore generante externo. Sed de hac re erit occatio plenids distecipium moins in cis sit, non tamen ut earum proprium, sed ut in-strumentum, seu virtus alterius. Et bujusmodi sunt res inaniadmittere generalem naturæ substantialis vitam, nec eo Et hujusmodi sunt viventia corporea.

CB

Nos an potius omnia prudenter, & non sine admirabili providentia, administret? Ultimò, Principia motus intrinseca in Sed quærit no. 25. an, in motu gravium, sola gravitas sit in-ternum principium, an etiam substantialis forma: & graviappetit nec percipit. An natura aded temeraria sit, ut, nullo non ut corum proprium. Quæso, qui eveniat ut principium est ipsa natura sive esfentia moventis; de qua videat Suarius, an possit esse principium improprium, aut alterius, ut vocat. impulsu redintegrari: at verò gravitatem, millies licet interruptam, usque & usque recurrere, interno ductam prin-Que, fateor, communis erat Peripateticorum sententia, & iis olim condonanda, quòd vita naturæ, absque qua mus; nec inde differentiam plantarum & animalium ab aliis corporibus, sed ab organizatione, cum Aristotele, & à du-Quartò, Motum cordis absque omni perceptione aut appe-Ego verò concipere nequeo, qui fiat ut motus pure ab interno principio ordiatur, quem tamen istud principium nec tres ordines distinguens, corum primo pugnantia adscribit. intrinsecum non sit proprium? Internum motus principium tatem ait esse principium proximum; formam, remotum. Si gravitas fit principium motus, & eadem immediate fluat à quoque modo præpeditum, illico cessare, nec absque novo verò vitam naturæ omnibus corporibus promifcue tribuiplicata vita, insita & influente, cum Neotericis, deducimus. titu peragi putat, & interim abinterno principio oriri concefibi proposito fine, novam operationem sponte aggrediatur? forma, quo sano sensu dici potest principium improprium? Fatetur enim iis inesse motus principium intrinsecum, efficaciter corrigi nequiverat, iis nondum innotuisfet. Tertiò, Restringit vitam ad sola animalia & cipio.

merito. Proculdubio motus maxime proprie tribuendus est sua causa proxima, modò ea in essentia sive forma radicetur; ita tamen ut principaliter & formaliter effentie five forme, 4. Sed, inquit, dicitur improprium, quia motus ifte proprie & minalier reibusedur of generanti. Sed quo lure, quove Sed quo jure, quóve ut principio quo, & materialiter subjecto sive supposito, ut principio quod, debetur. Generanti autem non tribuitur nifi remote & valde improprié. Nam revera principium motûs in gravibus, fimodò gravitas fit illud principium, nec afprincipaliter tribuendus est generanti.

> priè tribuenda gene-

An gravi-

fic

Gravitas enim hujus plumbi cdm eam generanti tribuamus, causalem esse locutionem. Atin plantis & animalibus, formis recte adferibatur, injuste aliis qui generans plumbi nec est proxima neque est interna causa gravitatis ejusdem. Ipse enim fatetur causam ejus esfe formam. Cum ergo præsentem teneas internam & proximam caulam, ablurdum eft, ea contempta & rejecta, externæ absenti atque remotæ effectum adscribere. Si enim effectus formis naturalibus denegatur; chm formæ naturales non minds internæ caulæ fint suarum operationum, quam formæ non est gravitas generantis, sed hujus subjecti. ficit nec denominat generans.

quas animatas vocant fuarum.

pateticos ad tam durum & infuetum loquendi genus adegerat. quid moverur move-5. Operæ pretium forte est, verbo expendamus quid Peri- An quicintelligunt de corporibus inanimatis. Viventia enim interno Nè ergò internum motûs principium corporibus quoque inanimatis tribuatur, cautum est. Coguntur itaque recurrere ad generans, miserum resugium! cdm frequenter aut longids ablit, aut nihil ad generati motum conferat, aut etiam, antequam motus incipiat, planè definat effe. Verdm concedit Suarius formam movere, masus motus quidam est. Posito nisu descendendi ab intus. Dixerat Aristoteles, Quiequid movetur, movetur ab alio : quod motum adscribi composito. Negat ergò grave se movere de-Sed orfum: admittit tamen motum in viventibus ab anima caumotus recte tribuitur composito, quid impedimento ese pogravitatem vult immediate producere motum deorsum. Ego verò nequeo mente abstrahere ullam entitatem quam dicit gravitas, præter ipsum nisum se movendi deorsum: qui niproveniente, ponitur gravitas, sublato, tollitur; & ità tollienim gravitatis & hujus nifus idem funt. Si ergò gravitas (ut vult Suarius) immediate fluit à forma, motus perinde à forma est: similitérque si gravitas recte tribuitur plumbo, test quo minds in illis quoque pari jure eidem tribuatur? teriam hune motum recipère; sed nolit admittere nisus quoque movendi deorsum eidem reche tribuitur. de hac re plenids disferendum est in sequentibus, tur, ut nulla ejus particula aut gradus superest. fari, & similiter materiam eundem recipere. principio duci agnofcunt.

6. Assero igitur, quod se aut aliud ab intus movet, esse sufjam authoritate, rationem qualemcunque subtexamus. Internum

poteti spontè seri : secundò, quod appetitur appetitu sensitivo, similiter si sponté : & demum, quod à naturali agente appetitur, spontè quoque suo modo sit. Nulla enim ex his cipit quid sit agendum & quorsum, quóque id appetir. Nam naturam determinari ad ununi à generante, aut ab alia for-tasse causa. Supponimus enim hîc agens naturale ab inter-no principio moveri & determinari. Hoc enim est ab intus da est dum accedamus ad minoris probationem, nimirum, naturam substantialem esse internum motus principium. Dices, agere; aliud, cogi, aut ab extrà determinari. Agens purè naturale necessario agit, quòd ejus sacultas perceptiva objectum appetibile non sub ulla indifferentia eligibilitatis, sed cestario movere dicitur, sponte tamen movet, & non aliunde cogitur aut determinatur; sed tantum ex modo proponenre sponte aliquid agere aut movere tripliciter accipitur. Quod enim ab agente plane liberofit, maxime proprie dici actionibus vim ab extra illatam, aut coactionem aut determoinsprin- ficiens vitæ principium. Quid enim eft, ab intus movere aut nioveri? Non est moveri ab alio, non est cogi. Dicit ergò movens suá fponte agere, suá sponte moveri. Motum igitur enim alias determinat, aut determinare poteilt, agens ad hoc agendum, aut ad hunc motum? Nihil extra fe. In se ergò fovet vitale principium quo se determinat; nempe quo perhic & nunc, ad hoc aut illud determinare? Frustra oggeris moveri. Si quà igitur opportuna est hæc objectio, reservan-Fateor; non tamen cogi-Aliud enim est, necessario ut directe appetendum, repræsentet. Quanquam igitur nedi objectum se determinat, & ad movendum necessitat. Quaqui potest aliter suam indifferentiam contrahere, & se, quoad Ouid quem aggreditur appetit, & consequenter percipit. minationem ab externa caufa provenientem, patitur. naturam este agens necessarium. tur, nec ab extrà determinatur. cipium elle

I robatur ratione.

sub specie perdendi se, aut se deterius reddendi, innovatio-

libet igitur earum est suo modo actio spontanea, & ab interno atque vitali principio, quanquam diverlimodè modificato, fluit.
7. Infuper quod ab intus fe movet, aliqualem fui innovationem molitur. Nihil autem se it perditum; hoc est, nihil

Cap. XVII.

ducitur, nec lua sponte agit. Verum qui potest ad plurimas ejusdem speciei actiones simul determinari? Omnis enim de-Atque hæc habui dicenda de manunc idem prosequi appetit. Si autem percipiendo & apperendo quid lit agendum definiat, facile inferendum est, effe itari, imò cogi? Si enim ab extrà determinetur, non ab intus ducitur, nec suà sponte agit. Verdm quì potest ad plurimas cedaneà determinatione ad unum restringitur, sed pro re Si ergò nova subinde determinatione contrahatur, ab intus id fit, intúsque habet vitale principium quo se sic determinat: nimirum, quo quid sit agendum percipit, & hic & Quare ubi ab intus operantur, ac-Nonne ridiculum eft, na-Non ergò antenata modò ad actionem unam, modò ad aliam, determinahanc innovationem aggreditur. Agit ergo propter finem; finem ergo percipit & appetit; actioque confequenter est Miraculo simile foret, si naturalia agentia casu moverentur, & interim regulariter semper agerent, nunquam ab optimo scopo aberrarent, perpetuò finem maxime appetibicurate percipiunt & prævident exitum seu finem cæpti operis, & directe ad cundem collimant. Hinc illa encomia naturæ, cam nihil temere, nihil fruitra, omnia prudenter, agere, &c. Si sit internum principium, proculdubio non est principium turam ad ornnia opera fua prædeftinari a generante & necefnem sui tentat. Ergo sub specie meliorandi statum suum terminatio quoad hîc & nunc est ad unum. cæcum, nec cæci munere fungitur. jore: ad minorem me confero. fufficiens vitæ principium. lem inscia affequerentur. finem ergò percipit

num motus principium. Probatur, Quia natura est ultima & esfe princi-Assero igitur, naturam substantiæ materialis esse inter- Naturam dem ut forma & finis frequenter coincidunt, & duntaxat ut inadæquati conceptus ejuidem rei differunt : ità causa materialis & efficiens sape eadem res funt, & secundum nostrum modum concipiendi tantum distinguuntur. Etenim si natura fundamentalis lubltantiæ formas materiales, (quæ energeticæ sunt,) necnon proprietates & accidentia naturalia, (quæ enerradicalis causa materialis & suffulciens formarum materiadentium naturalium, quorum ab aliquo omnes operationes promanant. Eft ergo efficiens causa omnium operationum nalium, sublistentiæ modalis, omniúmque proprietatum & accituralium, & consequenter iplius motus quà naturalis. G 8 3 getica quoque funt,) suffulciat, necesse est omnes naturales operationes ab ea tanquam ab ultima earum origine scaturi-Non enim est naturalis operatio, nisi vel à materia, vel deforma, velà proprietate aliqua, vel ab accidente naturali, Quæ omnia ultimo dependent ab, & fundantur nia tanquam creaturas suas (si analogice actioni creationis tatur, Caula caulæ eft caula caulati; natura fubstantiæ eft ulin,radicali subitantiæ natura,quæ sola eft per fe,& cætera ommento definunt esfe. Si ergò verum sit, quod vulgò decantima & radicalis causa omnium operationum a formis aut accidentibus oriundarum. Quòd verò hoc principium fit inteft ipfo esfentiali carum fundamento, à quo intime fustentantur, & sine quo in nihilum relabuntur. Inferendum itaque eft, naturam effe internum, imò intimum, principium motus. comparare liceat) in se sustentat. Sublata enim in totum fundamentali hác natura, omnia alia entia creata ipfo moternum, satis per se constat, quia nihil rebus intimius este po-

9. Secundò, idem probatur, quòd quicquid naturaliter Res operatur per id per quod

operatur, per idem principium operetur per quod est: at omnis substantia proprie dicta per internum principium est: ergò per internum principium operatur, & confequenter per idem Operari & movere propemodum idem sunt; præin lata vo. is acceptione motus quidam est) infinuat : actio autem immanens certids transeunte vitæ indicium eft; ut sensus, appetitus sensitivus, intellectus, voluntas, perceptio naturalis, & appetitus naturalis. Ità ut posità in quocunque supposito naturali aliqua operatione, sive immanente live transeunte, in codem ponitur internum mo-tûs & vitæ principium, saltem si de actione transeunte æ-Quare ubi dixi, quod natuneo, ne quis putet me sensum propolitionis probandæ deseu-& operatur per externum, naturali modo non operatur. Naraliter operatur, perinde est respectu illationis principii vi-Onoq moisse, quòd non videar tam procedere de motu quam de alia operatione : sed res in idem recidit, ut ex dictis liquet. Majorem igitur fic illustro : Quod est per internum principium, enim transiens perpetud motum aut nisum movendi sertim si intelligas de operationibus transeuntibus. talis ac ii dixissem, quod naturaliter movetur. què constet ac de immanente. movetur.

turalis enim operatio oft quæ à natura provenit ; quæ non operationem, & essentia in ordine ad constitutionem pro-Cum igitur eadem natura essentialis sit diverso respectu principium tum esfendi tum operandi, clare conprovenità natura, neque naturalis eft: at natura & esfentia eadem res funt, tantum videtur vocari natura in ordine ad stat, agens naturale per idem principium operari per quod Minor non minds evidens est, Omnem fubstantiam Elt enim per ie, hoc est, per suam essentiam, quam à nulla alia re mutua-Substantia ergò est per principium internum, imò intimum; & consequenter per proprie dicam esse per internum principium. tur, quæque à nulla creatura dependet. idem operatur.

Qui nolit huic argumento subscribere, tenetur affere- Inanimata re, præter animalia & plantas non dari corpus quod natura- operari.

lem operationem edit; sed omnia moveri quia ab alio moomnium experientiam, neque cœlum, neque terram, neque ventur, & nihil moverià natura sua. Unde sequitur, contra sidera, neque planetas, neque elementa, neque meteora, neque mineralia, quicquam naturaliter agere. Durum profecto dicum, tam vastam, imo multo maximam, Universi pardentia, necnon formæ materiales, operantur. Nonne turpe tem omni naturali actione privari. Attamen horum accieft, nobiliores actiones accidentibus & formis que per inhærentiam tantdm funt tribuere, quam substantiis ea fustentantibus? Calor calefacit, lumen illuminat & actuat colores, fapores afficiunt gustum, odores osfactum, &c. Quid de his putemus? funt solummodo per esse mutuatum à subjecto in quo inhærent? Operantur itaque virtute subjecti à quo Subjectum est internum & principale agens, Natural. auscult. 1. 2. cap. 1. ra 100 38 ovices o'lla, mirla pairellas Exorra en éavois apx'us xunivas xi sacras, Nam que cunque natura ra constant, videntur in seipsits babere principium motits & quietiv. tinnum ergo principium subjecti quo est per se, est ultimum principium harum omnium operationum; hoc est, Natura fundamentalis substantiæ est ultimum principium energeti-Hoc non ego primus dixi. Dixit olim Arifloteles, Er paulo infrà tradit Nature definitionem dictis conformem, sed sustentat formam & accidentia ut per ea operetur. fustentantur.

Cap. XVIII.

rationes in naturales, & non naturales? Hæ ab externa parti machinæ primo moventi ab extra impressus defungitur, rotæ illico cæteræ movere desistant. Quorsum opus est plucentur, nisi quòd supponantur à natura manare? Existimo igitur satis probatam esse minorem propolitionem, Naturam Atque hæc de caufa Mate-Scopus Philofophi in iftis locis, ut videtur, est, distinguere artificialia à naturalibus: hæc verò istiusmodi principio imprægnari, nempe ab intus ab interno principio; & propterea fimulac primus impetus ra attexere, cum communi hominum confensu & modo loquendi idem confirmetur? Nonne omnes distinguunt opecausa dependent; illæ ab interna. Cur enim naturales voesse internum motůs principium; & consequenter, esse quoas gons & poores appe me y aina Te kipenan k ingaueir de in onap-Zes new mes mal avir, & um zet oungigands, Tanquam natura fit principium quoddam & causa cur id moveatur & quiescat in quo inest Illa interno motus principio, nempe natura insita, destitui, Automata quidem moventur, sed non primim per se, non ex accidente. que fusticiens principium vitæ. moveri & quiescere.

CAP. XVIII.

Vita naturæ substantialis confirmatur à causa For-

Quid fit

1. Cupereft adhuc, quinto loco, expendamus Formalem vitæ qualitas absoluta, an forma physica, an substantia, satis perspidam vitalitatis naturæ substantialis probationem ab anteriore valde necessaria. Si enim vita sit tantum accidens, aut accidentalis proprietas, est quid consequens essentiam substantiæ, causam, ipsam nimirum rationem formalem sive esfenlosophi genuinam vitæ rationem nondum satis assecuti : imò cue definierunt. Videtur autem hujus rei definitio ad complentiam ejusdem : ut,fi quå fieri possit, vitam esse ipsam substantiæ in genere naturam inde monstremus. Videntur enim Phivixdum, an fit accidens, an motus, an actio, an facultas,

& non ea ipsa essentia, prout hie supponi videtur. Hoe igitur primo explorandum est, an vita sit Accidens, sive proprium five commune, an non.

Viram non 2. Effe accidens inferri poteff, quòd sie per inhærentiam in dicatur enim, non in quid, sed in quale. Non enim dici-mus substantiam directe esse vitam, sed oblique esse vivam, substantia, eamque ut quid eandem afficiens denominet. Præseu vita præditam. Hinc Galenus, ab aliquibus, vitam pro crafi quadam five temperamento habuisse putatur. Helmontius animam lumen vocat : sed sorte metaphorice, ut ei frequenter mos est, loquitur. Quin & videtur probari ex subito accidentibus appropriatur. Substantiæ enim non suscipiunt magis & minus, ut rece advertunt Peripatetici. Quod verò vita intenditur & remittitur patet, quia in lipothymia & syncope, aliisque morbis, ut apoplexia, hysterica passione, & similibus assections, vita propemodum extinguitur: in sanitate, & præsertim in slorida ætate, in juvenibus & viris rointeritu plantarum & animalium, manente materia quo-dammodo integra; ut in cadaveribus animalium sponte morientium, aut ex morbis; sed magis conspicue in violenter peremptis, præsertim in suffocatis in aquis & in strangulatis. Etenim in his non tantum partes folidæ, sed & fanguis omnésque humores, sine spectabili diminutione conservantur; mè delineata (ut ex arte anatomica luculenter constet) ma-Denique, vita videtur gradibus variari, quod solis imò organizatio & figura omnium membrorum accuratistibuffis multò eminentiore gradu relucet.

non inesse Primò, In memoriam revocandum est, quod prids Naturam 3. Verum enimvero his omnibus haud difficulter respondefæpius monuimus, naturam substantialem distingui in duos dine ad esse proprium: hanc, in ordine ad operationem. Veruntamen tam natura sundamentalis quàm energetica dici inadæquatos conceptus, non realiter neque ex parte rei, sed solummodo ratione, distinctos; scilicet in naturam fundamentalem, & energeticam: illam esse basin omnium quæ in qualibet substantia sunt ; hanc ab eadem non disferre nisi in modo considerandi. Illam enim contemplamur ut in orpossunt inhærere respectu suppositi. Duplex ergo est inhærentia, altera absque, altera cum, esfentiali dependentia. Acri poteft.

Etfi ergò obliquè tantum prædicatur de substantia, aut substantia de ea, non tamen eit accidens, sed fundamentalis pars, seu primus & distinguuntur; quod falfum est. Quanquam enim non distinguuntur re aut ex parte rei, ratione tamen cum fundamento tura enim fundamentalis substantia à natura energetica, qua inhærere in suppolito, nempe ut pars in toto, aut ut abstradirecte, sed obliqué: nam abstractum est quasi pars concreti. Hine etiam frequenter accidir inadæquatos conceptus, etiamsi ratione tantum diftinctos, non tamen directe & in abstracto, sed tantum oblique & in concreto, de se mutud Aliter enim foret acfi diceres, unum conceptum formalem five abstractum esse alterum in ipsa ratione qua cidens inhæret in subjecto, & forma materialis in materia, cum esfentiali dependentia: pars in toto, & inadæquatus conceptus abstractus in concreto, absque tali dependentia. Hoc modo fundamentalis natura substantiæ dicitur inesse & in re discrepant. Atque fic solvitur prima Objectio. radicalis inadæquatus conceptus substantiæ. ipsa vita radicalis est, sola ratione differt. prædicari.

Galeno fa-

am velle definire. Hinc Gorræus, Medicus cordatus, nec-non fidus Galeni interpres, Anime, inquit, substantiam se igtem, certum eft eum animam contemplatum effe tantum in ordine ad medicinam faciendam, & quatenus passiones ani-mi medicam opem sortè implorent. Sic enim rejicit ad temperamenta, à quibus eas aliquo modo dependere putat, & restieuta justa temperie sanari supponit. Verdm de ipsa essentia animæ eum admodum suckuasse, & nullubi quicquam certo statuiste, constat. Libro enim quinto de Symptomatum causis, pathemata ad motum nativi caloris & spirituum re-Mox Subjungit, Etenim anime esfentiam in alia qua-Doc vero opere, preter audaciam, etiam supervacaneum videtur. Quibus manifestat se audax facinus judicasse, animæ esseni-Secundò, Quod ad Galenum attinet ejúsque authoritapiam tractatione definire, audax fortasse facinus putabitur. norare Galenus multis in locis ingenue fatetur. vocat

dificationibus expoliri posse, & tot esse modos vitæ simpliciter Tertiò, Quod ad repentinam animalium mortem attimavamna- net, sciendum eft, vitam primævam seu inchoatam variis monaturalis, quot in natura species corporum inanimatorum (ut Verdm in plantis & animalibus vita simplex exaltatur, & alterius vitæ associati-Vitam fic modificatam vulgò vocamus animam; scilicet, vel vegetativam, vel sen-In vita autem vegetabili vita naturæ tantum duplicatur,& lic constituit animam vegetativam; in animalibus folidarum non tantum vità influente succi sive sanguinis viquodammodo triplicatur. In his enim vita insita partium talis perfunditur, sed & influxu animali ulteride nobilitatur. Quare anima vegetativa est vita naturæ quatenus composita ex insita & instincte; & dicitur mori quandocunque hæc Non quòd originalis vira natura unquam intereat, sed quòd ista ejus confoederatio perit hac exfoluta compositione. Veruntamen anima sensitiva non statim mori dicitur, si influxus animalis in aliqua parte stantialem emigrare, & dicimus mortem animæ sensitivæ nihilaliud esse nisi dissolutionem triplicis confederations viexterna,ut in membro paralytico,intercipiatur: fed si in corde aut cerebro penitàs supprimatur, proculdubio mors adest. Negamus itaque in morte brutorum animam aliquam subtæ, ut dichum : vitam verò simplicem naturæ, nempe primævam, non perire, neque mutari, nisi respectu alicujus additicum influente extinguatur. Similiter anima sensitiva est vita ex insita & duplici influente, vitali & animali, conflata; communiter vocantur) reperiuntur. one & confæderatione locupletatur. compositio disfolvatur & fruitretur. onalis modificationis.

Non vita, admittunt gradus. 6. Quarto, Quod ad vitæ gradus spectat, nemo est Philosophorum qui animam ipfam, five vegetativam five fenfitivam, admittere gradus agnoscit: tantum vires vitales modò intendi, modò remitti, permanente esfentià animæ invariatà, Illas verò putant hanc confequi, ut effectus; non mantur, semper aliquid significant ipsa vita posterius, ut mox videbimus : & confequenter, gradualis virium variatio non quam enim micatio sanguinis vitalis, ejusque in omnes partes diffributio, dicitur nonnunquam vita influens & originalis: hoc timen ità dicitur respectu vitæ participatæ consequentis, enim vires, five pro facultatibus five pro operationibus fuconstituere, ut causas. Neque hoc præter rationem. satis arguit intensionem & remissionem ipsius vitæ.

Vita dammodo dittinga oticinamin, & modificantem, ut eam dit primævam, ut fundamentum, & modificantem, In spiritibus vita primæva & modificans forte non realiter diffe-Verdm in corporibus illa perpetua est, & hâc pereunte, novam subindè modificationem sibi adsciscit. Vita materialis concreta ditionibus adferibitur; ut calori vitali, micationi fanguinis, est vita modificans,) & multo magis causa ultima, (quæ est vita primæva,) vitæ insitæ, influenti aut participatæ substernitur, & earum neutra ulli vel minimæ graduum variationi Vita modificans subdividitur in materialem, & spiristum enim componitur ex pluribus elementis, sed eorum vitæ aded intime commiscentur, ut nulla earum quoquo mocomposita duas aut plures vitas simplices, mira naturæ indufiria & artificio inter se contextas, confæderatas & unitas, compleditur; its tamen ut earum quælibet a cæteris quodammodo distincta ostendatur. Vita concretè sumpta incluviditur etiam in simplicem, & compositam : & hæc frequenter, utcunque minds propriè, primis vitæ motibus feu opera-& pulsui cordis & arteriarum: quosensu admittit gradus, & est accidens. Verdm causa harum operationum proxima, (quæ que confilit in unione vite numero. Sumitur pro vita itaque vite nomen variis acceptionibus. Sumitur Sumitur gilis est & caduca, varissque casibus obnoxia. Dividitur in Simplex non fic dicitur quòd nullo modo compositionem admittat, sed quod non ex vitis etiam pro vita naturali, câque vel primævå, vel modificante, vel ex utrisque concretà. Vita primæva seu inchoata basis est cujulvis vitæ modificantis, éstque immutabilis & perpetua, nec ullo modo differt à natura energetica substantiæ in gedistincte conspiciendis aut monstrandis componatur. do à cæteris disfincta conspiciatur aut monstretur. tualem. Dehaenon est cur hie ulterids solicitemur. insita, pro vita influente, & pro vita participata. quæ confisti in unione vitæ influentis & insitæ. runt; & confequenter utraque est perpetua. & compositam. obnoxia eft. limplicem,

7. Dilutis jam Objectionibus quibus vitam esse accidens probari videbatur, operæ pretium fuerit, si paucis non esse accidens evicero. Primò igitur hoc constare videtur, quòd Etenim nè vita intimior fit fuo subjecto quovis accidente. vitam primevam non effe acci-

Frobatur

Cap. XVIII.

quâ prids frucbatur. Vita ergò erat ea esfentia; quia illa so-la sublata, hæc und aboletur. Si ergò vita sit essentia viventis, & non simul moriatur. Siquidem mors nihil aliud est nisi est intimior quovis accidente, nempe est ipsa intima natura viventis. Hoc evidentissimè cernitur in vita spirituum, ut Angelorum & animæ rationalis; à quibus si vitam dempsenihilationis. Vita ergò iis esfentialis est, & consequenter non Impossibile enim eft ut aliquid orbetur vita, Quod verò moritur, perdit eam essentiam les enim cdm fint, non aliter destruuntur quam per viam an-Divinâ quidem potentia ab eo, absque interitu ejusdem, seris, rem totam Angeli aut animæ annihilaveris. privatio vitæ. parari poteff. est accidens.

In- ese quanti-8. Idem confirmatur percurrendo omnia accidentia in Vitam non & activa. Secundo, Non est Qualitas. Neque enim est qua- qualilitas relativa, neque absoluta. Qualitates relativas voco saoperantis ad suam operationem. Priore sensu tres primæ facap. 14. explicuimus, dupliciter accipitur, vel concretè, quaabstracte, ut nuda relatio exprimens aptitudinem principii cultates, includendo principium earundem, ipfa natura enerhoc sensu non sunt qualitates aut accidentia, sed natura sub-Posteriore sensu ridiculum soret, si quis putaret Est enim entitas vigorofa cultates, quia declarant relationem aptitudinis inter principium agens & ejuş operationes. Verdm facultas, ut suprà tenus includit simul cum relatione principium operans; vel specie de quibus ambigi potest an vita in iis consistat. getica substantiæ, seu ipsum vitæ principium, sunt. primis, Vita non eft Quantitas.

Calor enim vitalis, micatio sanguinis, cordisque & arteria- monum, sed rum pulsus, motus quidam sunt. Concedendum est, hosce principium Tertio, Aliquis imaginetur vitam in Motu confiftere: Non effe Siquidem absque iis triplicata vitæ unio & confæderatio conser-Quòd verò non funt generalis ratio & eflutas, quarum duæ funt species, motus, & terminus morûs. motus absolute requisitos esse ad vitam animalium. wari non poteft.

Hh 3

agens & actionem ejuschem, & non esse quid absolutum isti relationi substratum. Equidem istiusmodi cogitationem in-

dignam refutatione deputo. Devenio ad qualitates abso-

vitam, tam nobilem entitatem, esfe meram relationem inter

fentia vitæ, luculenter innotescit, quod in plantis sine hisce motibus vita insit. Insuper ist motus non coalescunt in unam entitatem. Calor enim vitalis realiter differt à pulsu; & pulsus ipse ex contrariis motibus, systole & diastole, ac intermedia quiete, constatur. Si ergò diastole sit vita, systole non eft, aut saltem interveniens quies non est: atque adeò vita ipla in se subinde interrumpetur, nec erit sibi continua. Similiter in micatione fanguinis, sanguis modò intumescit, modò iterum subsidit. Vel ergò intumescentia est vita, vel subsidentia: utroque modo interruptio contingit. Porrò, motus supponit causam moventem; quæ causa, si sit interna, cit principium motus, & consequenter est natura substantia & ipsa vita. Vita enim, ut supra probavimus, est internum principium motůs. Si ergò tam vita quam natura sit inter-Quare vita non est motus, sed principium motus, nempe est natura substantiæ in genere, quam definit Ariftoteles effe principium moins & quinum principium motûs, sequitur esfe idem.

tiam alterius migret absque essentiali mutatione, ut per se Omnes enim vitales facultates non minds passivæ quam acti-10. Quartò, Vita non est Terminus motus sive ab extrà, five ab intus venientis. Non prioris, quòd vita (fi quæ alia entitas) fit interna & nativa suo supposito. Quicquid enim terminus motůs interni supponat alium motum internum se priorem: At nihil prius est, & supposito intimius, sua vita. Nihil enim intervenit inter vitam & essentiam viventis: sed Etenim contradictionem implicat, aliquid à non vita ad vitam absque Si autem motus inter abfentiam vitæ & vitam in eodem supposito intercedat, idem ex non vivo fiat vivum absque esfentiali mutatione: quod, ut dixi, repugnat. Mortuum scilicet & vivum saltem specie differunt, & impossibile eft ut essentia unius specici in estennotum eff. Quinto, Vita non est Actio. Etenim quo jure vocaveris actionem, eodem etiam passionem vocare potueris. Sensus enim prids patiuntur ab objecto quam eliciunt sensationem; & appetitus omnes appellantur passones animæ: vires quoque vitales variis modis læduntur. Non vivit, suam, non alienam, vitam vivit. Non potterioris, qued vita immediatè fundatur in ipsa re cujus est. esfentiali mutatione deveniat. væ funt.

Vitam non

Cap. XVIII.

ergò major ratio est cur vita nominetur actio quàm passo, cdm sit utriusque fons & principium. Non occurrit aliud accidens quod probabiliter fibi honorem esfendi genus vitæ arrogare queat. Inferendum itaque est, vitam non esse ac-

vitæ in ea confistat. Prosecto ad rationem vitæ forma quo- physicam vis accidente, sive proprio sive communi, propids accedit primevam phyficam 11. De Forma physica adhuc dubitari potest, an essentia Formam Etenimilla, naturæ substantiæ, his multd intimior est. Non ditionalis estentia substantia. Quin & in plantis & brutis aninualibus ipsam vitam in sua entitate manifeste involvit. enim est proprietas aut accidens, sed natura quædam, sive ad-Anima enim vegetativa & fentitiva, quæ formæ phylicæ funt, Adeò nullam vitam absque animæ præsentia & vivificatione nou anima aliqua informatur vivere. Hinc Plato & Platonici, qui vitam omnibus corporibus communem invexerunt, animam mundi, à qua eam deducerent, simul excogitarunt. ob vitam quå corpus impertiunt animæ cognominantur. Hinc communis fere Philosophorum opinio est, nullum corpus quod agnoverunt.

12. Equidem quæ superiore paragrapho asseruntur mag- sed madifinam probabilitatem præ se ferunt, & ex parte quidem vera cantem. funt, ied ex parte etiam falfa. Diffinctione itaque opus eft. Re-

ad speciem,) est prius ordine naturæ, & intimius supposito, sumenda ea hic est quæ suprà paragrapho 6. memoratur ; ubi vita in primævam, modificantem, & ex utrisque concretam, hercifcitur. Vita modificans materialis elt ipsa forma physica. Etenim ut vita primæva eft substantiænatura fundamentalis considerata in ordine ad operationes; ità vita moditicans est nem vitæ propids accedere quovis accidente, imò esfe ipiam Etenim per vitam modificantem nideterminet ad legem esfendi & operandi, determinat quoque natura additionalis & complens similiter considerata in ordinead operationes, quæ, ut suprà monttravi, nihil aliud elt nisi ipsa forma physica. Concedimus itaque, formam ad ratiohil aliud intelligo, nisi eam rationem seu additionalem naturam qua vita primæva completur & determinatur ad cer-Hoc autem complementum quia determinat ad speciem, (eò enim quòd tam legem seu modum essendi atque operandi. vitam modificantem.

dificantis non folum animis, verdm etiam omni formæ phytielucidatione opus habent. Primum eit, vitam modificantem à primava realiter differre, seu formam physicam non esse vifeu forma Atque hoc argumentum videtur vim demonstrationis habere. Duo tamen in eo supponuntur quæ ulteriore Secundum eft, denominationem vitæ mocæ, vel ipsis inanimatis, competere. De quibus breviter. Est ergò esfentia additionalis, quovis accidente. tam primævam.

Primavam. non esse

ra ejusdem non realiter differt. Differentia enim contrahens in perpetuis sola ratione à natura contracta distinguitur. Utraque enim eandem naturam, sed, pro modo nostro intelligendi, diversimodè significat: scilicet, prout vel magis abstracte Vita hæc, In quantum igitur forma modificat eam naturam, modificat ipfam vitam primævam. Vita enim fubltantiæ in genere in materia prima a natucomplet. Verdm negabis fortasse modificare vitamaliquam primævam; fed in iis corporibus in quibus vita cernitur, ut in plantis & animalibus, formam, eam de novo addere, caque materiam afficere & modificare. Respondeo, sormam physicam revera modificare naturam materiæ primæ; hanc verò includere naturam substantia in genere, qua, quatenus enerquatenus restringitur ad materiam, est materialis, & natura merito alterius, cujus est, & quod modificat. Quid enim est modificare? Si de essentiali modificatione, de qua hic loquinatura seu specie, & determinare ad operationes istius speciei. Supponit igitur aliquid antecedens ut inchoatum, quod complet, quodque determinat : & consequenter vita modificans supponit antecedentem ut inchoatam, eámque perficit & spe-Dices, formam phyficam supponere quid absolutum, simúlque incompletum, in quo radicatur, quódque modificat; nempe naturam materiæ primæ per se subliftentem, quam 13. Ad primum quod attinet, Formam phylicam non effe vitam primævam, sed duntaxat modificantem, ex eo evincitur, quòd educitur è potentia materiæ, & in eandem suscipitur, ac ab eadem sustentatur. Quod enim ità dimanat à materiali causa, ut in eadem perpetim sussiluirius, nec esse possit aliter aut diutids quam sic suffulcitur, non eit de jure proprio, sed mur, quæstio sit, nihil aliud significat nist complere in aliqua getica, est ipsa vita primæva cujusvis substantiæ. materiæ atque vita incompleta ejusdem.

continet per modum fundamenti seu principii quod ulterius Hinc forma, quæ complet, dicitur materiæ natura substantialis, quà incompleta; quæ, quatenus nondum, in eo genere quo modificationem requirit, completum. Cum ergo vita quam adfert forma materialis sit tanunde etiam idem denominat. Vita itaque formæ cujufvis materialis, cum non fit ens per fe,est ens entis,& modus alterius. in potentia materiæ latuisse, educi è potentia materiæ, & in Hæc autem potentia materiæ, præter relationem aptitudinis ad formam, nihil aliud est nist Ubi verò suggeritur formam physicam in plantis & animali-Fieri enim nequit ut vita è materia pullulet irr qua nullam radicem havivata formam immediate pullulare. Frustra objicitur, vivas tiæ propriè dickæ, & per se subsistant, nec vitam suam è terra sugunt. At verd sormæ materiales totam suam entitatem, enim quod funt materiæ debent, ipfümque esse suum ab ea mutuantur. Impossibile ergo est ut materia ulli formæ vitam Sed (inquies) forma, modificando materiam, vitam in ea producit. Verum neque hoc confiftere potest. Modus enim perpetud supponit aliquod quod modificatur, quódque in re modificata, ante modi adventum, per modum principii sive primi rudimenti istius modi, continetur: Versatur enim modus esfentialis circa rem modificatam, ut circa aliquid inchoatum, & tum modus, supponit aliquod rudimentum vitæse prius, quod modificat. Quod verò vita formæ materialis sit tantum modus, ex co innotescit, quòd non sit per se, sed per inhærentiam in materia cum dependentia ab eadem. Quicquid autem dependenter inhæret, id in quo inhæret afficit & modificat: eu generalids, vel minds abstrace & specialids, concipitur. Natura materiæ est materialis causa è qua forma immaneat, soveatur & sustentetur; hoc est, ut per continu-Verdm fuperat captum meum, posse è re mortua, omni vitæ rudimento orba, plantas è terra inanimata oriri. Plantæ enim funt fubitanphylica dimanat ; & ità dimanat, ut in eadem, quamdiu eff, Quod enim ett per se, simulque incompletum, aliquid in iplamque vitam quam habent, è materia hauriunt. impertiat, si in se nullum vitæ principium habeat. bus vitam de novo addere; id plane negamus. am quandam dimanationem ab ea profluat. potentiam materiæ redire. perfici & compleri potest.

folutum atque per fe. Quare vita modificans revocanda est ad primævam. Illa enim hanc afficit & modificat, hæc illam tur modificans est forma physica, sed non est vita primæva, seu Quod ex priore fupaliqua fit modus alterius, reducenda est ad aliud id genus ab-Posità ergò vità modificante, supponitur primæva, alia vita modificante & complente ulterids perfici & specifi-Vita autem modificans nequit este primum vitæ rudimentum. Supponit enim prius quod modificat. Si enim vita Hæc enim ex quibus unitis refultat concreta & modificata. vita per se subsistens & fundamentalis. energetica, estipsa ejus vita primæva. positione erat probandum.

Chjestioni fatisfit. fi

cipium materiæ non addere, sed omnes formas materiales idem perinde suppeditare : imò potids nullam formam phyre. Concedo quidem animas vegetativam & fensitivam di-versa ab aliis formis modificatione iltud internum motůs go verò ullam formam materialem primum internum motús energeticam substantiæ in genere. Primum enim motûs principium non est modus alterius, nec est per inhærentiam in, & dependentiam ab, alia creatura. Est enim entitas per fe, & est per se. Nè quis de hacre in posterum dubitet, rem aper-Per primum principium intelligo primam 14. Sed fortasse cuivis non placuerit his supersedere : insiftat igitur, si velit, vitam quam addit forma physica nullo planè novam, quam non omnis forma materiæ addit, sed ea addit, esse internum motůs principium, quo corpus animatum potest seipsum perficere, hoc est, seipsum movere & innovare, ram solis plantis & animalibus appropriari. Respondeo, animam vegetativam & sensitivam revera solis animalibus & plantis propriè adscribi : eas verò solas internum motus prinsicam primum internum motůs principium materiæ adferprincipium afficere & ornare: imò quamlibet formam simiprincipium materiæ sufficere : istud verd esse ipsam naturam confequenter eft ipfa natura feu effentia substantiæ, quæ fola modo fundari in alia materiæ vita præcedanea, sed esse rem fola quam animam dicimus. Id autem folis animis proprium, quod omnis anima vegetativa aut fensitiva materiæ ut ulteriorem perfectionem inde consequatur: & hanc viliter diversimode ab alia quacunque idem modificare. tids declarabo.

se, nequit esse a prima causa. Est enim per dependentiam ab alia causa creata se priore. Non ergò est prima. Quare Non enim est entitas creatam motus caufam internam. Quod vero non eft per nulla forma aut anima materialis est limpliciter prima causa per se, sed essentialiter dependet ab alia causa creata priore, quæ eft per se & independens ab alia creatura; & consequeneffet per fe, non foret prima causa creata, sed ad aliam prifluxit vetus istud dictum metaphylicum, Quod oft per accidens, Hinc fortaffe ex parte proreducendum ad id quod est per fe. Frustra igitur alleritur in objectione, animam de novo addere materiæ internum motus principium. Non enim addit primum istius motûs princi-pium, sed de novo modificat, & co respectu est principium inquaquam ultimum, seu primum. Quod enim suffulcit sufful-ciens, suffulcit suffultum. Si ergò vita primæva seu natura substantialis suffulciat sormam, suffulcit quicquid sormæ innitermedium, seu sorte propinquum, aut etiam proximum; ne-Quare essentia substantiæ per se est ultimum principium omnium. Dices, animam fenfitivam esfe ultimam cau-Respondeo, ese causam intermediam seu proximam, non simpliciter ultimam. Fundatur enim senfatio in perceptione naturali; & nisi daretur perceptio simplex, perceptio compositione modificata seu sensatio frustrà ex-Est ergò principium intermedium, non simpliter ell esfentia substantia in genere, ut dictum. creata istius motûs quem modulatur. orem adhuc esfet recurrendum. sam sensationis. citer primum. fpectaretur.

15. Idem confirmatur sic: Quod non est perpetuum & immutabile, non est principium simpliciter primum: At forma phylica materialis non est perpetua: Ergó. Minor per se nota est. Major monstratur. Quod fit motu se priore, non est principium motus simpliciter primum : At quod non est perpetuum & immutabile, fit motu se priore : Ergo. Major oftenditur lic; Quod in quovis supposito motu fit, nequit esfe primum rei principium, aut primi motůs cjuídem; fupponit enim aliquid se prius ex quo ht : neque potest esse primi motus principium; siquidem supponit motum se priorem quo mutatur, cujus principium este nequit. Qui enim potett esse principium motus se prioris, cujusque vi producitur? Mi-

non esse vitam primaformam

nitur aliquando fuiste mutatum; quódque fuit mutatum, desi-vit esse id quod fuit, & de novo incipit esse id quod non fuit: supponit igitur motum se priorem quo fit, cujusque non est principium. Cum ergò sorma physica non sit perpetua, sed motum se priorem supponat, non est internum motus principium finipliciter primum. Cumque vita primæva sit primum internum motûs principium, fequitur formam phylicam non nor quoque sic; Quod in supposito non est perpetuum, suppoeste vitam primævam, quod erat probandum.

> Formam esse vitam modifican-

modificantem addere. Non dico addere animam. Ulus enim elementa, lapides, & omnia quæ carent organizatione, inanimata vocare. Nihil tamen prohibet quin, in natura, viva esfe possint ; sed destituantur modò istà peculiari vità modificante, sensuroce anime usum esse, pro natura energetica & viva substantize in genere, ut supra visum est. Utcunque sit, data cessariò sequitur omnem formam physicam materialem esse energetica sit vita primæva, & omnis forma physica eam naturam modificet & compleat, ut satis superque declaravimus; necessariò evincitur hanc esse vitam modifican-Modificat enim ex concessis primavam materia vi-16. Quod ad secundam suppositionem attinet, dico, formam physicam non foldm in plantis & animalibus offe vite participem, sed & corporibus omnibus etiam inanimatis vitam loquendi non obtinuit ut formæ physicæ elementorum, mine-Aristoteles enim animam definit esse formam corporis organici; unde usus inoluit quæ tribuitur animæ, & vita tantum naturali atque inorganica gaudeant. Verisimile autem est, Platonem generaliore vità primavà, quam superiore suppositione vindicavimus, nevitam modificantem. Si enim natura materiæ primæ qua ralium, & limilium, vocentur anime.

Virerior confirma-

cludit naturam substantiæ, necestariò modificat primum internum motus principium : cumque id principium fit ipfa vita prin zva, necestariò quoque ipsam vitam primzvam modi-17. Ulterids idem probatur, qued natura substantiæ in genere fit primum internum motus principium, quódque vita primæva cujufvis substantiæ in hoc interno motus primtur forma physica modificet naturam materiæ primæ, quæincipio confiltat, ut superiore Capite susè probavimus.

Cap. XVIII.

Tenentur itaque una fateri ea quæ plantis appropriatur; non tamen sequitur non dari alias vitæ modificationes, quæ corporibus inanimatis communes Etenim si iftæ formæ phylicæ quas inanimatas vocant dificationem islam organi aut vitæ duplicatæ, quæ propria est animis, non inferant, fieri tamen nequit quin, modificando primum id principium, primævam naturæ vitam una modińtûs principium modificant,) esse vitas modificantes, licet Ondd verd omnis forma physica naturam materiæ primæ modificat, eam complendo & determinando ad spe-Quanquam enim ista peculiaris vitæ primævæ modificatio, quæ vocatur anima, folis animalibus & primum motůs principium internum modificent, etiamfi mo-Statuimus igitur non tantum animas, sed & materiales omnes formas phylicas, (in quantum omnes prinum monon ejufdem ordinis cum animis. ciem, omnes fatentur. modò inferebantur.

lior quavis Argumentum adhuc subjungere licet quod utramque Datur mosuppositionem simul confirmet & illustret. Sic se habet : Generalissimus motus à nulla forma, sive generica sive specifica, primò manare potest: & consequenter nulla forma est

generalifimus eft, & extenditur ad omnes fubitantias creatas, nec elementi forma, motús generalisfimi omnium corporum. Prior simpliciter forma misti nequit esse principium motus cujusvis elementi; Sed hie fistamus pedem. Etenim existimo duo minimam esse pium, quia hæc in multis corporibus reperiuntur in quibus non est anima sensitiva. Sic anima vegetativa potest esse principium distributionis succi vitalis, nutritionis, augmentationis, ramificationis seu organizationis plantarum; sed ejusdem primum principium, omnisque eidem superveniens cum modificat. Motus enim qui à particulari forma provenit, perpetuò includit modificationem generalioris præexsistentis, camque ad inferiorem speciem contrahit. Non negavero quin forma fortasse possit esse principium proximum cujulvis motůs feipla non latioris; fed generalioris principium esse nequit : ut exempli causa, anima sentitiva potest esse principium sensůs, appetitus & motus animalis, sed vegetationis aut motûs deorsum nequit esse proprium princinequit este principium temperamenti seu crasens. omnium corporum motus generalislimi.

Liz

isfimo Vicecomite Verulamio I. 2. Novi organi cap. 48. nomines extenditur, & omnibus antiquior est, chm sit motus ad formam. Chm ergò hi duo motus generaliores & priores sint omnibus formis, sieri nequit ut ulla forma sit internum eorum Accuratiffime ab ingenioluctantur annihilationi, & suam entitatem perpetud tueri nituntur, & achuquidem fe tuentur. Hac tamen intervenit boribus & mutationibus obnoxia funt, non item spiritus. est motus mutationis formarum; cujus principium nequit esse ne motus Antitypiæ depingitur; sed in ordine tantum ad materialia. Verdm non tantum corpora, sed & spiritus, redifferentia; corpora, inter luctandum, magnis subinde laulla forma in specie, ut'per se notum est, siquidem ad omprincipium. Nihilominus omnes formæ hos motus diversimodè modificant. Etenim in motu mutationis, forma est quasi terminus ad quem materia mutatione fertur, in qua acquifita quiescit & completur. Forma quoque motum antitypiæ modificat, ei simul conjungendo nisum defendendi naturam suam additionalem; eique subscribit materia, quousque hæc defensio cum præservatione naturæ suæ primævæ confistere Atque aded, ni fallor, clare monftravi, omnem formam materialem modificare & complere naturam substantiæ hæc, quatenus est istiusmodi principium, sit etiam vita primænésque esse quidem vitas modificantes, non autem primævas : quatenus est primum motûs principium : cúmque natura va, sequitur, formas omnes vitam primævam modificare, om-Posterior motus generalis solis materialibus appropriatur, five materiales five immateriales.

19. Ex didis elucescit, vitam primævam non esse accidens, non facultatem aut vires vitales, non motum aut actionem, ron terminum motůs, non formam phylicam; imò substantiam, prout eadem abstracte & inadæquate accipitur; scilicet, este entitatem per se subsistentem, sed confidenec esse substantiam, prout ea concrete sumitur : esse tamen ratam in ordine ad operationes; hoc est, esse naturam sub-Santiæ energeticam, & internum motůs seu operationis prinquod erat probandum. Vita pri-

quia

dificationibus inferioribus subjici, quæ omnes differentias

quas in corporum speciebus cernimus producunt : Porrò,

cipium: Hoc verò principium sive hanc naturam variis mo-

quia natura substantix in genere est viva, formas eam modificantes etiam vivas esfe, & quamlibet diversam vitæ speciem producere: quin & formas quæ corporum inanimatorum materias complent, simplici vitæ modificatione eas exornare; formas verò quæ plures vitas aliquo modo distincte conspiciendas inter se complicant & quasi contexunt, appellari animas, qudd evidentiora vitæ specimina formis simplici vità constantibus edant: Nullas verò formas omni interno motûs aut operationis principio & vita modificante destitutas esse: Insuper, vitam completam & modificatam ex primæva & modificante conjunctis conflare, recheque diffingui in naturalem, & animatam : illam variari in species corporum inanimatorum; hanc in plantas & animalia, inque varia alterutrius genera, infumi. Adeóque primam pensi partem, quæ à priore vitam naturæ substantialis probare & explicare pollicita est, absolvimus. Ad argumenta à posseriore progre-

CAP. XIX

Apparatus ad probationem vita natura substantialis à posteriore, seu ab esfectis. Ausata seu effectus naturæ substantialis sunt subsisten- Quid super-Itia modalis, forma materialis phyfica, facultates, opetales ad hanc rem pardm faciunt. De subsistentia modali rationes & formæ accidentales. Relationes enim prædicamensterialibus suse disputatum Cap 9,10,11.8, 12.necnon cap.18. Neque visum est sive pribs dista repetere, sive plura addere. Attamen de facultatibus in genere suprà quoque Capite 14. differuimus, ut & Capite 15. de tribus primis facultatibus, carúmque communitatibus,& differentiis Operatio enim à for-Supersunt facultates, operationes & formæ accidentales ulab aliis facultatibus vitalibus. Facultates inferiores referri Quare de operationipossunt ad operationes, quas edunt. tiori operandi facultatem supponit. terids expendendæ.

usquam autem hoc pressibs aggredior, aliquid de operationibus ex iis quoque huc spectans colligi potest perpendendum. Pribus naturæ substantialis hie primo dicendum, & considerandum ecquid ad viram naturæ demonstrandam contribuant : deinceps verò ad formas accidentales deveniendum, & quid in genere præmittendum videtur.

Spirita in-

creaturis concepta. Similiter ubi dicimus Deum intelligere, enim in Doo non dicit entitatem diffincam ab ipla Deitate; ut nec velle, aut intelligere : fed hæc pro modulo imperfeciæ intellectionis nostræ inadæquate concipimus, & analogice diffinguimus. Non quod hic modus concipiendi erroneus ceptus passim revelat. Neque verd fassum est dicere Deum velle, intelligere, aut operari: sed hæc in Deo ipse Deus Visum est hæc semel monuisse, ne in suturo discursu importune nobis molestiam creent. De operationibus quoque animæ rationalis & Angelorum hîc parùm soliciti sumus: Utcunque fit, 0perationes materiales nobis notiores funt, & de iis hic ex prore intellectus, voluntas & omnipotentia in Deo non funt facultates; sed ipsa entitas Divina, inadæquate & per analogiam ad istiusmodi facultates perfectissmas nobis notas in velle, aut perficere aliquid, inadæquati conceptus funt, ab aut falfus fit. In Sacris enim literis ipse Deus, condescendens ad nostram imperfectionem, se per inadæquatos con-In Deo nulla est potentia aut facultas; sed quicquid ei inest ipse Deus est, unus purus & simplicissimus actus. Qua-2. Operatur Deus, & creatura : sed vasta intercedit diffeanalogia istarum operationum in creaturis desumpti. videntur enim potids seoriim tractandæ. fesso agendum. rentia.

Operationes funt d supplito- S

3. Quod vulgo à Metaphysicis decantatur, hie expendendum elt, Acienes feu operationes effe suppositorum. Distinguunt Scholæ principium operationis in materiale, seu concretum, & formale, seu abstracum: Illud principium quod, hoc quo, nominant: illud, subjectum seu suppositum operans, non discriminando partem verè operantem à non operante, concrete & confuse fignificat; hoc, principium à quo provenit ipsa vis & ratio operandi exprimit. Non dubium est quin actiones fint suppositorum, nempe in concreto & craffo quodam modo loquendi. Verum, ut recte advertit Suaillo fenfu

Quo sensu Hinc alius modus ista verba interpretandi, rius Difp. 34. f. 7. nº. 6. Subsifentia (suppleatur modalis) non babet proprium & immediatum influxum in actiones suppositi. Quam affertionem loco laudato tuse explicat & defendit; cuíque ego, si de sola subsistentia modali intelligatur, assen-Verum fecunda acceptio principii agendi magis diffinprincipium quo solo operatio propriè & formaliter perficitur. Dividitur in esfentiale, & accidentale. Illud subdividitur in simpliciter primum seu ultimum è creatis, & additionale seu modificans : hoc quotamen advertendum est, accidentia minus proprie appellari principia agendi, cum propiùs accedant ad naturam instrumentorum: imò & ipsa sorma physica materialis non æquè propriè fibi nomen principii arrogat ac natura fundamenta-Illa enim est per inhærentiam in hac; hæc est per se, & que subdividitur in accidens proprium, & commune. chè & expresse rem ipsam quæ operatur declarat. Hoc dicitur principium quo. fuffentat illam.

est simpliciter ultimum; in quo acquiescendum, nisi sorte Veteres per actiones effe suppositiorum, colligitur; ninirum, intelligendo per est; sed causa caloris aut frigoris in eo subjecto adhuc pervestiganda. Si in animalibus disquistio de calore instituatur, velit in eo subjecto ulteriorem causam creatam perquirere, Suppositum Subfishentiam fundamentalem, ut ultimum principium quo, seu ut ultimam five primam rationem qua perficitur actio : atque hunc sensum axiomatis celeberrimum esse & perutilem. Docet enimquid in specie sit à quo omnes operationes ultimo dependent, & in quibus inventis acquiefcendum est. Datâ causa actionis proxima,ut calefactionis aut frigefactionis, putà calore aut frigore, non statim supersedendum samque vitam; hanc animæ materiali adscribimus: & quia anima materialis non per se subsissit, ulterids ascendimus ad naturam substantiæ per se, quæ animam ipsam ejusque vitam ultimd fuftentat. Jam verd si quis, nachus naturam per fe, frustrà est: quia, è principiis creatis, natura, quatenus per le, recurrimus ad motum vitalem, ad micationem fanguinis, ipmens sit de prima causa supernaturali inquirere.

deremus suppositum & subsissentiam fundamentalem esse ter- runt subminos convertibiles, (non enim sunt ;) sed quòd esse per se Veruntamen hæc non ita accipienda funt, quafi inten-

men nè, hoc affirmando, nomen suppositi ad incertam signi-ficationem deducam, idem distinguo. Dupliciter itaque potuisse olim, confuso quodam modo, vocari suppositum. Vereres enim, quicquid realiter per se subsistebat, suppositum nominabant; & subsistentiam modalem vel non intelligebant, vel saltem à subsistentia fundamentali non distingue-Asseruerunt itaque operationes esse rerum per se subfiftentium, hoc est, habentium subsistentiam fundamentalem: (nam de modali non videntur magnopere foliciti.) Attasubsistentiam modalem à fundamentali, passim confunditur. Nihilominus ipse Suarius verum atque proprium operationis principium optime intellexit; id nimirum nihil aliud esse nii naturam substantialem : verdm quia huic nature omnem subsiltentiam per se negaverat, nullo pa 3to eam nomine suppolitiadmittere potuit. Nos autem suprà monstravimus, subfiltentiam fundamentalem, & primam ejus naturam energe-ticam, realiter idem esse, & utramque ex natura rei a subfiftentia modali discriminari. Exittimo igitur naturam substantialem, quatenus eadem est cum subsistentia fundamentali, (etiamsi non simul includat subsistentiam modalem,) fir ima basis cujusvis suppoliti, & ipsa ratio ob quam actiones suppolito tribuuntur. Ex hac autem parte noster Suarius non æquè feliciter sche expedit. Chm enim non diffinguat

Suppolitum distingui-

modalem; vel vulgariter & more veterum, & sic omittit, sen quasi negligit, istum modum; sed perpetud subsistentiam fundamentalemincludit, absque qua impossibile est ulla operatio producatur. Atque hoc sensu intelligo commune istud Philosophorum axioma, [operationer esse suppositorum.] Etenim hoc modo verba ipfam fundamentalem operandi ratio-

accipi poteft : vel propriè & accurate, & sic dicit subfiltentiam

fur.

titatem per fe, live naturam substantialem proprie dicam,

esse ultimum & radicalem sontem omnium operationum. Hoc verò suprà Cap. 17. probavimus. Hic inferendum est, Ope-

reres ilta verba [Actiones sunt suppostionm] ità intellexe-

mam omnium operationum caufam.

Veruntamen five ve-

nem (scilicet entitatem per se) exprimunt, & pernobilem sententiam conficiunt, Entitatem per se effe ultimam seu prirationes materiales quæ vitam arguunt, si quæ tales invenian-

tur, non tantum accidentia, aut formas phylicas, à quibus magis immediate profluunt, esse vivas probare; sed & ascenradios luminis transmittentia, cos varje afficiunt & modificant, dere ad naturam substantie per se subsistentem, eamque vivam effe demoustrare. Quemadmodum enim vitra colorata, sublato autem originali lumine nihil amplius agunt : ità formæ materiales & accidentia, vitæ primævæ naturam variè immutant & alterant; sed sublata ca vita, illico omni operatione privantur. Forma enim ipfa, & quicquid vitæ elt in forma materiali, profluit è primæva vita naturæ subitantialis, ità ut sublata hac, illa una tollitur, nullumque vitæ vestigium Utraque enim suum effe, & quicquid in se hareliquum est: atque idem multò magis dicendum est de acbet, à natura substantiali, quatenus est per se, mutuatur; ut ex Hîc verò non procedimus à caufis vitæ ad effectus ejuldem, sed contra, ab effectis ad caulas, suprà dictis clarè elucescit. nempe à posteriore. cidentibus.

alicujus effelits, operis, seu termini. Hæ emin voces realiter operations idem significant, & sola ratione inter se distinguantur. Si- affice & 5. Operatio activa in genere definitur, canfaito feu productio Definitio rià confiderabimus. Verum operatio passiva potids est cau- passivaquidem eadem res, quatenus respicit suam causam, est effectus; quatenus operans, est opus; quatenus movens, est ter-minus. Interimque hi diversi respectus non variant rem in absoluta entitate sua. Quod verd operatio activa sit causatio efficientis, Suarius, ut mihi videtur, efficaciter probat Difp. 18. Utrum verò sit modus termini sui, aut dependentia hujus à sua causa, (ut ibi infinuare videtur,) in-Satio materialis; VIZ. est receptio seu sustentatio predidi esfectius, operis, sen termini. Verdin vix posiumus aliter operationes in genere describere aut explicare, & propterea ad earum divi-

nes, passiones, cestationes, motum, & quietem. Diecs, divi- operationim significationem fequi debere divisionem facultatum. 6. Operationes distinguantur in quinque species; actio- Quinque petitum, & motum. Refpondeo, revera cuilibet facultati Com ergo fint tres tantom primæ facultates, sequitur esse respondere suam operationem; ut perceptivæ, perceptiotres tantum generalissimas operationes, perceptionem, tionem protinus descendendum est.

notionbus ad ignotiora procedamus. Hinc igitur operatio respectu efficientis causa audit actio; respectu recipientis, cies operationum primarum maxime proprias & legitimas puto, & in eas vitam naturæ fuprà divilimus : verum de iis ampassio; respectu amotionis utriusque, cestatio; respectu in-Ouas fpe-Nece ffe itaque est alias operationum disferentias hie prosequamur, ut à novationis, motus; respectu absentiæ innovationis, quies. nem; appetitivæ, appetitum; motivæ, motum. bigitur, an in corporibus reipla infint, nécne.

quies eft 0-Quo fenía

quædam naturæ infertur: è contrà, si velis cessare aut quieagendi live movendi ligas: utrovis modo operatio quædam Fateor, fi in fe foldm ut nudæ privationes speckentur: verum fi lis agere aut movere, & actio aut motus ab extra ligetur passio ut cessationem & quietem tanquam species actioni & motui involvitur. Utcunque lit, ea latitudine operatio hic fumitur, 7. Dices, cestationem & quietem non esse operationes. ut appetitui cessantis aut quiescentis gratæ vel ingratæ confiderentur, omnino ad operationes revocandæ funt. Si enim veoppositas, simúlque tra Candas, quoquo modo complecatur.

species diffinctionem; quòd diffinctio rationis ad diffinctam rractationem sufficiat. Jam verò quòd quinque species enumeratæ saltem ratione inter se discriminantur, ex co liquet, pallio & cestatio omnes operationes contineant : nihilominus com faltem ratione, nempe quoad modum fignificandi, & ut inadæquati conceptus inter le differant, sat fundamenti este Erenim ens, unum, verum & bonum inter se non realiter discrepant; distincte tamen consideranda sunt. Non dico actionem & passonem non realiter disserre à motu : sed si hoc detur, non inde frustrari operationum in dictas quinque quòd actio causationem agentis, passio receptionem passi, sed tem adjiciamus. Respondeo, illas, ut & hæc, modo latius, modo frictids accipi; ita ut in aliqua forte vocum acceptione actio, curscorsim proponantur, & strictids inter se comparentur. 8. Objicies iterum,actionem,passionem,& cestationem,omnes operationes comprehendere, nec opus esse motum & quiemotus unovationem recipientis, dicat. motus feor-

fim tra-

9. Porrè,

proprie negat actionem, aut passionem; sed quies, innova-

tionem quiescentis.

Similiter ceffatio

ceptiones. 9. Porrò, Quoniam (ut dixi) actio & motus modò la- Ationis tids, modò strictids, sumuntur, operæ pretium suerit hic co- unique. varia ac-Primò igitur, receptivam) includit : & fic omnis operatio activa eft actio ; Actio lato sensu omnem causationem activam (ut & passio & receptiva, passio : ipse motus actualis quatenus ab agente procedit elt actio; & quatenus in passum imprimitur, elt pasrum fignificationes ab ambiguitate liberemus.

liter motus varie accipitur. Primò, latiffime, pro qualicun- Moits acque vel minima variatione cujufvis rei, qua ea aliter se habet ceptiones. Quin & eadem operatio, sed diverso respectu, est nonnunquam tum actio, tum passio: ut perceptio naturalis respectu subjecti percipientis est ejus actio; respectu objecti Similiter appetitus est actio Nifus enim turo discursua dio plerumque sumitur. Tertiò, A dio adhuc strictius capitur, pro solo nisu movendi in passum impresso. sunt qui dicunt actionem effe in passo; & actionem & passionem, quoad substantiam alterutrius, idem esfe. Quarto, Acenim res percipiens aut appetens se habet quàm eadem non Definitur, motus qui posso innovationem, ad priorem K k 3 dò, Sumitur actio strictids & magis propriè, pro solo nisu mo-Hoc fenfu in fupræciso terminoà quo in agente cœpto: & sicintelligendi cipituractio strictissime, pro solo nisu movendi in agente excitato; qui est actuatio facultatis motivæ, & pars atque terminus à quo totius actionis. Hoc modo dicimus agens esfe subectum actionis, & Divus Thomas pallim afferit actionem esfe quam antea. Hoc fensu non tantum motus actualis, sed & omnis actio atque passo, omnisque nisus movendi, quin & ipsa percipiens aut non appetens. Secundo, Sumitur motus ut perceptioni & appetitui contradiffinctus; qualiter sumitur in divilione trium primarum operationum, viz. in perceptionem, appetitum, & motum. Hoc modo includit tum motum suipsius, tum alterius extra se, nempe omnem nisum movendi omnémque motum actualem. Tertid, Sumitur motus stricte & proprie, quatenus opponitur conatui seu nisui in agente, nimirum primum nifum movendi ibi esfe. perceptio ac appetitus, sub motu comprehenduntur. appetentis; & passio, respectu objecti informantis. vendi, five motus inde confequitur, live non. frustrari potest, motus actualis nunquam. eandem excitantis, est passio.

camus hic,ob penuriam dictionum, motum actualem; quanquam aliàs motus, in latillima acceptione vocis, dicatur quoque actualis. Sed in futura disquifitione, motus actualis, & plerumque fola vox motits,ut actioni feu nifui movendi oppolitus fumitur. Hujus enim terminus fola privatione seu cessatione nisus aboletur,illius autem minimé. Infuper actionis fecunda species feu nifus movendi duplex eft; vel impotens, vel prævalens. Impotens eft causatio consimilis nisus in passo, hoc eft, impotentis, quem nullus moins actualis confequing: ut calculus exiguus mentæ impolitus nititur eam deorsum ferre, sed frustrá. Ejus ergo caufatio est nisus impotens, seu irritus. Nisus prævalens est canfatio mothe actualis in passo bujue reactione nontibil contemperation Motus enim actualis est, in agente, tantum nifus movendi, sed prævalens. Siquidem actio, sive producat motum in passo, sive non, utrobique nititur; & idem nisus, si resistentia passi sit se debilior, producit motum actualem; fin fortior, non : & con-Diffindio me à comparatione earundem cum majore vel minore refiltentia paffi, oritur. Eadem enim actio vocetur impotens respectu fortioris refistentiæ, & prævalens respectu debilioris: ut drachma plumbi,quæ candem ubique gravitatis vim exferit, in araneæ telam incidens, eam perrumpit; sed filo cannabis excepta, tius causationis debilis, ità nisus prævalens est prima pars totius motus actualis, nimirum quatenus includit ejus processum tenus in passum recepta, satis exprimatur solo nomine motus fistum, sine novo motu eòque contrario, non reducibilem,inscrt. Voenim hæc,non à sola æstimatione virium agentis, sed vel maxiirretitur. Quare, ut nifus impotens est in agente prima pars toab agente ; quanquam præcifo eo processu, tota causatio, quasequenter actio utrovis modo est nifus movendi.

7

Verdm quid de harum operationum differentiis porrò statuendum sit, infrà accuratids dicetur: hic quintuplicem earum divisionem prosequimur. Contra quam adhuc objici poteil, reactionem esse earum speciem, adeoque jam numerum ad senarium excrescere. Fateor reactionem esse operationem; fed contineri sub actione in genere. Hæc enim dividi porellin actionem primario sic dictam, nempe aggressoris, & secundariam seu reactionem, defensoris : elt & tertia species, quá alterutrum agens alterum aggreditur, & scipsum simul de.

> nen contineri sub altione.

actio in genere recte diffinguitur in offenfivam, defenfivam, & Atque hec tertia species manifeste evincit, tam actionem defensivam quam offensivam effe veras actionis species. hoftem impugnet, cumque concedatur actionem aggrefforis effe propriam speciem; sequitur defensoris quoque effe ejusdem lefactio ignis eminus invadit aquam; hujus frigefactio non sequenter contemperat duntaxat actionem calefaciendi in se-Quid sequitur? Illa, câdent frigefactione quâ modò Fieri enim nequit ut eadem operatio sit simul vera actionis species, & limul non vera. Ut, exempli causa, capertingit ad ignem. Quare hacenus actio aquæ tantum defensiva est, & cavet, quantum potest, ne ipsa calefiat; & con-Habes itaque exemplar nudæ actionis aggrefam aqua propids ad ignem admoveatur, ità ut se mutuò tanreagebat & contemperabat calefactionem ignis, nunc cominus commissa in hunc insuper insurgit, & conatur cundem frigefacere & extinguere. Ignis è contrà, qui modò offentivè tantum egerat, nunc aquæ frigefactionem reactione repel-Verum non alio modo fe Quare ut eadem frigefactio aquæ eft actio & reactio; ita cadem calefactio ignis eft actio & Alterutra enim, quatenus subjectum oppositumimpetit, actio eft ; & quatenus fuum tuctur, reactio : adeoque eadem res sub diversa consideratione modò actio, modò re-Recte itaque actio, ut genus quoddam, reactionem sub se complectitur: siquidem hæc ab illa non differt nisi ut eadem res diversimodè relata. Interim quòd actio sit aliquando tantum offenfiva, ut actio ignis in aquam diftantem; aliquando tantum defensiva, ut reactio aque se defendentis ad distantiam; aliquando tam offeniva quam defensiva simul, ut actiones tum aquæ tum ignis cominus certantium; loris, nempe ignis, & reactionis fimplicis, nempe aquæ. Cum enim eadem operatio, qua agens se defendit, lere, atque se defendere, cogitur. utriusque rationem participantem. defendit quim calefactione. actio, audit. fusceptam. reactio.

tes, emanantes feu transeuntes, & partim immanentes par- fio allionic, 11. Adhæc dividuntur actiones, ut & motus, in immanen- Alia divitim transeuntes. Actiones immanentes fic dicuntur, quod in ipso agente maneant, nec extra ipsum terminum quærant. enun intus peraguntur, & in perficiendo suum sub-

transiens, non tantam sum subjectum, boc est, seipsum, sed & simul quid aliud extra se, aut saltem aliam sui partem, movere nititur. Ut grave non tantum seiplum, verum etiam alia, quibus imminet aut allidit, deorsum serre conatur: Musculi à nervis excitati scipsos, & una secum articulos, rapiunt : Cor (uti creditur) fe & arterias pulfare facit. Hæ autem operationes ut naturam utriusque præcedentium participant; ità transeuntes sunt nifus movendi seu assimilandi alind, nempe passum, & terminum extra se producunt. Motus verò transiens dicitur, quia ab externo motore vel agente provenit. An vero actio sit aliquid in agente, aut motus in movente, infra dicetur. Verdm hæ actiones & motus, nimirum tranfcuntes, licet minds aperte vitam naturæ arguant; quatenus tamen funt conatus quidam fibi assimilandi passum, suam quoque vitam produnt : quin & ipfæ passiones, quatenus iis paffum relucatur, & feipfum tueri nititur, ejus vitam teftan-Actio (& similiter motus) partim immanens, partim quoque vitales, quisquam hactenus dubitavit, aut jure dubitare potuit. Etenim qui fiat ut vis formativa naturalis adeò accurate omnes partes intus delincet, si desit idea ad cujus exemplar formet? aut cui usui adir idea, si non percipiatur, hisce operationibus naturæ vita evidentislime monstratur; morborum eurstrices afferit, nominat,) qua reguntur, an fint & excitet appetitivam, atque dirigat motivain? Profecto ex & motiva ad intus (nempe quatenus hæc de melioratione feu appetitus naturalis (si modò dentur) certissimè & ex omflica, (quæ ad motivam immanentem spectat,) qua partes formanturgaut de rectrice, (quam aliqui Archeum vocant, quamque Hippocrates simpliciter Naturam, ubi naturas effe jeckum versantur. Hoc modo facultas perceptiva, appetitiva perfectione propriæ entitatis folicita eit) exercentur. Mani-Etenim perceptio & nium consensu vitales sunt. Neque quidem de virtute planaturæ vitam partim directe, partim indirecte, probant. neque forte de cis opus est simus ulterids anxii. feste autem sunt vitales operationes.

intus provenit, nec naturæ internæ grata est. Mixta partim ab venit, vel saltem naturæ internæ grata est. Violenta necab 12. Præterea, distinguitur adhuc operatio in naturalem, violentam, & mixtam. Naturalis operatio vel ab intus prono operati-

extr

ingrata. Operatio pure ab intus veniens necessarid vitalis est. extrà, partim ab intus, provenit; & partim grata eft, partim Provenit enim ab interno motus principio; quod, tam ratione, quid de operatione violenta, necnon de mixta, quæ seditiosa est, quam ex confensu Philosophorum, Capite 17. esse vitale probavimus. Sunt autem qui, in totum, hujusmodi principium in materialibus negant. Aiunt enim, Quicquid movetur, movetur ab slio. Alii quidem agnoscunt in plantis & animalibus, sed in aliis corporibus negant. Disputatio longior est quam quæ hic inseratur. Exspectanda igitur Capite proprio: ubi etiam ali-

& partim placet, partim displicet, obiter advertendum est. Sunt & aliæ difficultates has operationes specantes, quas, Primum strictids inquirit in generales discrentias inter se actionis, passionis, reactionis, cestationis, motits, & quietis. Hifce autem amotis remoris, ad vitæ naturalis cum his, ad quinque Capita sequentia reducere possumus. Secundum quærit an actio fit aliquid in agente, & quidnam. Ouartum, an tertione tantum, distinguatur. Quintum, utrum axiomata quædam huc spectantia, quæ circumferuntur, vitam naturæ demonstrationem ex operationibus pressids deveniendum est. Tertium, an terminus specificet actionem. Quartum, a minus ex natura rei à sua dependentia aut inhærentia,

CAP. XX.

Differentia Actionis, Passionis, Reactionis, Cesationis, Moths, Quietis, & Terminorum iis respondentium, perpendantur.

f. 1. nº. 9, 10, 11. cos refutat qui existimant actio- non effe ex-Uoad realitatem actionis, Clariff. Suarius, Difp. 48. Allionem nem agenti tribui per folam extrinsecam denominationem. que termini, nulla ratio est cur unum, sic coexfistens, alterum Quidvis enim aliud coexsistens causam quamlibet aut effechum perinde fuum dicat. Cam enim nihil comenim nihil interveniat inter ca præter coexfiftentiam utriuf-Quærit enim quo jure effectus denominet suam causam. denominet.

mercii aut entitatis inter ea intercedat, nullum fundamentum hujus denominationis relinquitur. Infert itaque, necessariò aliterrogat verò quid fit hoc procedere. Posfunt enim dux res coexaliquid ex natura rei à rebus coexfiltentibus, nempe ab agente igitur ut aliquid inter ea interveniat, ob quod alterum eo-Suarius inter effectum & causam interponit non minds cft fluxit, seu extra eminuit. Fateor utcunque, perdifficile esfe redfinitam virtutem non requirere entitatem mediam inter se & tem finitam aliquid requirere tam ex parte agentis quàm ex quid intervenire, & effectum necessariò procedere à causa. Inhiftere fine tali proceffione, & confequenter proceffio poteff effe & termino, diffinchum. Profecto, ex hoc argumento, quis tacilè putet Suarium intendere, actionem aliquid intrinsecum agenin agente, non video qui possit hinc inferre, camagenti tribui per intrir secam denominationem. Fatetur enim duo coexrum caufa, alterum effectus, audiat. Verdm fiid quod intervenit non fit cause intrinsecum, sed extrinsecum, qui fiat ut causa intrinsecam denominationem inde consequatur? Etenim ut effectus eft extra entitatem caufæ, ita idiplum quod eidem extrinsecum. Quare potids existimo actionem intrinsecè denominare agens, quòd ejus terminus revera priùs fuiffet in virtute intrinseca cause, licet postea actu ex cadem efdere rationem actionum Divinarum: forte autem, cum infinitæ fint, modo nobis inferutabili peraguntur; saltem credibile ett, eas vià infinite efficaciore quam actiones creaturarum perfici. Quocirca duo adhuc de hac re mihi asferenda videntur: 1. interminum, five ex parte fui five ex parte termini: 2. virtuti addere: Verum cum exprese dicat, actionem nihil liftere posse, etiamsi alterum non sit alterius causa. parte passi, sed fortasse non ex parte termini.

2. Quoad assertionem primam, aio, impossibile esse ut crepugnat enim Divinæ perfectioni, vel minimam mutationis apparentiam in entitate sua admittere. Quare dicendum tum conceptum sola ratione distinctum, & terminum actionis tempore productum. Verum quo modo æternitas & immueit, actionem in creatione nihil Deo addere, nift inadæqua-Dei cum temporali creatione confiftant, Suarius Difp. 20. f. 6. nº. 8, 9, 10. explicare conatur; ubi is cui aniatio Divina naturæ Divinæ aliquid intrinsecum addat. tabilitas

nibil Des

Porrò, verisimile est infinitam virtutem, inter se & terminum, non requirere mediam entitatem; quia infinite superat omnem resistentiam, & immeenim primo inchoat, & dein perficit, opus; sed simul inchoat Nulla enim solida reddi potest ratio, cur ipse terquippe difficultas, quæ accidit circa processionem termini abseque entitate media, de processione ipius entitatis mediæ abseque alia media, in infinitum sequetur. Si enim causa prima hic sit extra entitatem suam : ob eandem causam, nequit nequeat immediate productionem termini attingere, quod immediate attingere ipsam entitatem mediam sine alia media, que non minds est extra entitatem suam. Quin &, si cum entitate media terminum producere possit, quid impedit quò minus producat sine eadem? Consentiunt enim Metaphysici, Causam primam, quicquid potest cum secunda, posses sine ea. Sed & major forte difficultas, supposit antitate inchoamento (ui ; fed immediate & per feipfam, necnon femediå, oboritur, Quî siat ut ea (quandoquidem sinita est) creaturæ productionem ex nihilo immediate attingat. Siquidem Causa prima per vicariam actionem aut potestatem mediante alià creatura, aut mediante aliquo rudimento aut Etenim entitas Fieri enim nequit ut creatura dependeat à Deo enim audet assere, dari entitatem quæ nec lit Deus nec At neque hoc fortasse satis tutò dicitur. Prior enim ordine naturæ est hic modus quàm creatura cujus modus esse supponitur : quod repugnat communi Metaphysicorum de modis sententiæ. Dicunt enim, rem effe materialem fui modi caufam, & confequenter priorem effe. Respondet Suarius, Disp. 20. f. 6. nº. 27. respectu actionis creandi non requiri prioritatem ex parte termini, quia illa non requirit veram causalitatem, sed meramter-Attamen fi non requirat caufationem, fignum est non differre nisi modo concipiendi à termino. Quod enim infinità causatione producitur, non in duos conceptus ex natura rei, sed solum ex inadæquato modo concipiendi, distindiate attingit terminum, nec cò gradatim pervenit. media inter Deum & creaturam concipi non potest. minus ab infinito agente non immediate profluat. creatura? Sed dices, esse modum creaturæ. cunddm totam suam entitatem, à Deo est. mus est plenids fibi satisfaciat. тинатонет. non creat.

adæquatos conceptus, ut in suum heri & facum effe, quæ fo-Potest enim res quæ simul & integra creatur, in inlà ratione diffinguuntur, absque errore resolvi.

Creationem
paffivam CI
non effe mo- p
dum crea- it
tura.

dixerim creationem Deo nihil addere) an actio creandi sit in Deo extrinseca tantum denominatio; existimo, dicere principium agendi æternum & omnipotens, à voluntate sua atterno determinatum ad operationem emittendam in tempore: temporalem verò creationem, quà talem, Deo addere tantum relationem rationis, & eatenus ei per denominationem extrinsecam attribui, prout explicat Suahæc de priore exceptione contra Suarii ratiocinium: fequitur ponantur, fita est. Inferendum itaque est, neque creationem get Suarius, duas res coexfiftentes per fuam folam coexfiftentiam non denominari sive causam sive effectum; respondeo, Deum & creaturas inique inter se comparari ut duo entia disparata, aut eo modo coexsistentia quo creatura coexliftere dicuntur; cum tota creaturæ entitas è Divina profluat. mediate & essentialiter dependens. Porrò, si quasiveris (quòd dus enim, ut passim docet Suarius, & Metaphylici omnes aditipulantur, eft, per Divinam potentiam, à re modificata, rum modorum, non in suppositione separabilitatis corum si passivam neque dependentiam esse modos creatura, aut entitates medias inter Deum & creaturam, sed esse hujus inubi verò ur-Comparantur itaque ut ens primum, & fecundum à primo im-Quare si hic modus per Divinam potentiam sultura separabilis sit à sua dependentia, set independens. Dices, has suppositiones absurdas esfe. Fateor, quia absurde creatio passiva, ut & dependentia, ponuntur ut modi creaturæ, com fint inadæquati conceptus ejusdem. Si autem essent modi, per Divinam potentiam à creatura, manente ejus entihâc manente, separabilis. Quare absurditas in positione ho-3. Verum vult Suarius creationem passivam este modum pendetur, creatura manet absque creatione, hoc est, manet Similiter, fi creatate increata atque independente, separabiles forent. rius Difp. 20. f. 6. nº. 8, 9, 10. loco fupra laudato. adæquatos conceptus sola ratione distinctos. Quod in terminis repugnat. creaturæ.

Allionem h Listingui a ab agente Greemino.

4. Ad secundam dico,in actionibus transcuntibus virtutem

finitan

finitam aliquid requirere absolutum, ut viam ad terminum, achu patiatur; sed nihil ex parte termini, ab hoc ex natura sitio forte nimis perplexa videatur. Resolvo itaque in tres Sit prima, Actio finita eft aliquid absolutam ex parte agentis, ut achu agat, quàm ex parte passi, ut tum in agente, tam ab eo quam à fuo termino, faltem ex natura rei, distincum. Secunda, Passio est aliquid absolutum in paffo, tam ab eo quam à fuo termino, saltem ex natura rei, Tertia, Terminus ex natura rei non distinguitur à sua dependentia aut inhærentia, sed ratione tantum. rei distinaum, ut dicatur dependens aut inhærens. diffinctum.

Alionem 5. Prima propolitio argumentatione Suarii (quanquam præ-Etsi enim non procedat de agente infinito, de finito tamen reche concludit. ter mentem Authoris) reche confirmatur.

Non dubium est quin terminus à quo in agente aliquid dicat. eur à que procedit adio. Sed dubitari poteft an dicat aliquid five fluens ab agente. Sed istud esse shens ab agente, estine aliqua entitas in agente, nêcne? Si nihil sit, recurrit objectio, actionem nem esse extrinsecam denominationem. Sed agens est terminus à quo procedit actio. Quaro igitur, an esse terminum à que suit actio sit in agente aliquid absolutum, ab codem ex na-Etenim in casu recto de agente prædicatur, Agenr eft termi-Dux enim creaturx recte inter se comparantur ut duo entia coexfistentia. Nisi ergo aliquid inter ea præter coexfishentiam interveniat, unum nequit intrinsecè denominare aliud agens. Verum hoc argumentum non satis evincit (neque Suarius evincere intendit) istud interveniens effe ferre ab eadem quatenus non agens; vel inutilis est hæc aresse meram extrinsecam denominationem. Nullum enim est in agente internum sundamentum à quo hac denomina-Si nihil sit in agente, adhuc frustramur. quin agens diceretur soldm agens per extrinsecam denomi-Potest enim (ut ipse opinatur) esfe in passo, ut spondeo, rem quæ dicitur agens, in aliqua re aut modo difgumentatio ad id probandum quod intenditur, actionem non tio desumi potest; & consequenter fundamentum denominationis est plane extraneum. Dices, it's esse extra agens ne Agens enim & non agens in aliqua re absoluta differunt : aliodimanans ab agente; atque hoc ab Authore intenditur. tura rei distincum. nationem. in agente.

realiter,five ex natura rei, diffinctum à re quæ dicitur agens. terminum a que, à re que dicitur agens separari potett, & actu Certum eft,rem, quamdiu eft agens,effe terminum a que procedit affio; quamdiu non agit, non effe terminum iftum. Quare effe f.paratur ab eadem non agente. Ideoque terminus iste realiter differt à re quæ modo agens, modo non agens, dicitur. O 10d enim ab aliqua re absque miraculo actu porest separari, ab eadem realiter disfert. Cum ergò terminus hic à suo subjecto naturaliter separatur, patet effe realiter diftinchum.

Gam aliquid agenti age addere, & pol quid,

6. Queri hîc potest, quid hic terminus, de formali, finito senti addat. Respondeo, creaturam, cum finita sit, non aliqua vigoratione sui ad agendum, hoc est, absque conatu seu nisu movendi. Hinc enim in actionibus animalium non tanposse actionem suam edere, præsertim transcuntern, absque thm nifus, sed & labor & defatigatio, diutids exercitatis oboritur. Profecto mihi monstri simile est, si subjectum agendo omnem in agente nisum agendi negaveris, actio cessationi actionis quid interfuerit? Proculdubio quod cessat agere, defatigetur, interimque ipfa actio in co nihil fit. Quin & fi cestat niti. Sic enim agens à non agente optime discriminatur, & alioquin nullum inter ea discrimen invenire est. Porrò, agens ob actionem laudatur, vituperatur, accufatur, in jus Ouare agens realiter & per aliquid intrinsecum a non agente distinguirur. Cúmque nihil internum præter nisum movendi quo fum est per quod ab co differt. Hinc colligimus, formalem rationem actionis transcuntis in agente confishere in nisu aliquid extra se efficiendi, simulque in actuali propagatione ejuschem nisûs in passum, usque dum aliquem ejuschem terminum attingat. Distingui igitur potest actio transiens in intis ut partem sui principem includit : præcisa ab hoc nisu, continet tantum consimilem actionem in passo ab agente extegre, & præcisè conceptam. Integre concepta, nifum agen-Atque hac fortasse distinctione nonnullæ Scholasticorum sententiæ, alioguin oppositæ, reconciliari possunt. Aliqui enim in actione terminum à quo, ut explicuimus, incluanon agente discriminetur excogitari queat, hoc certe id trahitur, remuneratur, poenas luit, atque hæc justé. dunt; alii præcidunt. agenti addat.

7. Advertendum est, me hic explicare actionem transe-

A.Sionem

untem folo nomine nisûs movendi, quanquam in agente fit este gentealiquando motus achalis; scilicet contingit sepe motum tionifum passi non concitari absque actuali motu iplius agentis : ut gravia non deorfum alia corpora fecum rapiunt, nifi ipfa fuo equus trahit currum; si non actu moveatur equus, currus flat immotus: similiter manus motu suo movet malleum: Atque adeò frequenter motus hoc genus occurrit, ut miror non venisse in mentem Scholasticis; ubi statuunt actionem in agente nihil este, cos non saltem excepisse eas actiones quæ ipso motu actuali agentis in passum derivantur. Sed subtilissima aliquando ingenia, partium studio nimis intenta, quæ coramoculis sunt Verum five actio agentis fit in eo motus actualis, sive non, respectu actionis transeuntis est perpetud nisus ali suo motu hoc deprimere nititur, sed frustra. Ità ut ejus movendi: utpote ex renitentia passi, nè producat motum achualem,impediri potest. Ut pila, allidens pavimento, achumotus, in se licet actualis sit, est tamen tantum nifus movennisus prævalens, etiamsi producat motum actualem in passo; dente fit si non præpediatur, recte vocatur in agente nisus Dices, motum actualem agentis non esfe causationem. spondeo, unam actionem unum duntaxat postulare terminum, modò sit adæquatus toti actioni; sin minus, plures partiales quod tamen contingat ut non producat, quodque ex acci-Agens enim nititur vel tunc cum actualem motum tamin seipso quam in passo cieat: verum hoc casu nisus prævalens à motu actuali solà ratione & nomine tenus discremotûs pass, sed esse modo principium seu causam ejusdem: habet enim hic motus suum terminum in agente, nempe, ejus novum situm; & unius actionis eft tantum unus terminus. Retermini uni totali actioni applicari possunt : ut manus vibrata una quatit gladium; tota actio duos partiales admittit termidi respectu pavimenti, quod ejus impetu non movetur. motu deorfum fimul ferantur. non cernunt. movendi.

supra distinctioni notissima actionum & motuum,in immanentes

nos; nempe, fitum tremulum ipfius manûs, & gladii. I

& transentes, tertium membrum adjecimus, in partim immanentes, partim transeuntes. Quare actio sie prævalens duos, aut etiam plures, partiales terminos, five coordinatos, five subordi-

aliquam sui partem actu moveat, & non simul aliquid aliud circumstans è situ suo detrudat. Sed hæc obiter. Redeamus natos, sibi vindicare potest. Imd, propter plenitydinem Universi, impossibile est ut aliquid se totum (nisi circulariter) aut ad terminum a que allienis, quem nisum movendi nomina-

Pars princeps altionis est in agente.

fum recipi. Exitimo ignus accounting partem includere, & minum fuum à quo ut principem fui partem includere, & indè ad extra derivari. Etenim nifi lux esset in sole, à se radios non spargeret. Dices, lumen non esse in sole, sed lùradios non spargeret. nis transeuntis est, nec ei continuatur. Respondeo, actionem non incipere citra terminum suum à que, sed in eo, hoc est, primam partem actionis esse in agente, & secundam in pastute itaque continuationis suæ cum isto termino aliquid ab-solutum in agente significat. Neque contiguitas inter a-gens & passum susticit ad hujus continuationis interruptinominibus non laboramus: saltem lux est quasi lumen in corpore folido feu opaco coacervatum & accumulatum : lumen verò luci, ut rivus fonti suo, continuatur. Lux enim proculdubio rem luminis in se complectitur, scilicet ut in Nihil enim dat quod non habet, neque è se effundit quod in se nullo modo continet. Incipit igi-Videmus enim lumen per varia corpora contigua, aerem, aquam, vitrum, &c. decurrere, nec tamen proinde continuationem suam cum sole abrumpere. Potest ergo accidens hoc genus in subjectis contiguis continuari, scilicet si per modum radii à corpore luminoso, aut actionis à re nitenverdm etiam à termino à quo fluit. Terminus enim à quo eit 8. Contra quem adhuc urgeri potest, actionem transc-untem non tantum disterre à suo termino quem producit, in agente; at actio in recipiens transit, quod supponitur agenti non continuari. Ergo terminus a quo nulla pars actiotur actio transiens in termino a quo, & inde profluit. radice seu fonte. te, diffundatur.

> Nifum movendi esse primam Astionis

9. Etenim agens, utplurimum, suo nisu movendi, eundem terminum quem effluxa actionis pars attingit, ab initio attindicendum eft, duas actiones subordinatas, quarum altera gere intenderat, atque eo fine nifum instituerat.

immanens,

immanens, altera transiens est, ad productionem unius & ejusdem termini concurrere : vel concedendum est, nisum agentis esse partem totius actionis, qua producitur iste termi-Profecto, ut mihi videtur, actio proprie immanens eft, quæ ab intus venit, cujuíque terminus est immanens; & transi-Si ergò terminus quem fibi proponit agens fit extra tranliens: fin terminus sit intra se, & actio ab intus veniat; est actio immanens. Agens enim aliquando terminum assefinitur & acquiescit. Atque hinc demum folidum argumentum sumitur, quo nisum agentis esse partem actionis transeens, cujus terminus est extra subjectum quod actionem infe, & actio, qua eum efficere tentat, ad extra fluat ; eft actio quitur absque excursione actionis extra se, & actio immanet : aliquando verò agens ab initio nititur actionem proferre, & terminum in passo extra se producere, & actio transit : imò aliquando partim in se, partim extra se, terminum efficit, & actio est partim immanens, partim transiens. Sed de hac genus, nullum in se terminum producit, aut producere inminum extra se attingat, nititur. Nullus ergò terminus inter hunc nisum agentis & terminum passo illatum intervenit. & in co folo Cuilibet enim actioni suus responder terminus, & actio continuatur dum ad terminum pertingat. Si ergònifus agendi ad extrà non terminetur in proprio fubecto, necesse estusque & usque protendatur & fluat in pafitaque est, nifum agendi ad extrà actioni transcunti continuactione, ut & de immanente, (quæ extra agens nihil est,) an fit aliquid in agente, dubitari nequit. Ità ut res tota redit Sed agens in actione, hoc tendit ; tantum intus, ut actionem extra fe emittat, & ter-Inferendum sum, donec in eodem terminum consequatur. Fluit enim nisus externum terminum versds, ari, ejusque primam partem effe. ad actionem pure transeuntem. untis evincitur.

10. Dices, hinc potids evinci, terminum a quo esse aliquid Termines I. tem. Respondeo, non esse proprie principium aut causam; sed principium per modum principii aut caulæ actionis, quam ullam ejus par. que non eft Comparamus enim Affionem actionem radio, qui non tantum quoad durationem, verum dividi in ipsam causationem consimilis causationis, seu consimilis nisus movendi, in passo: non autem hæ sunt duæ causationes, sed duæ partes unius & ejusdem continuæ.

fuum progressum continuatur, & consequenter est quoque int agente, quæ est caufatio confimilis caufationis in paffo, & in quot volueris) partes. Sit prima caufatio extra agens, quæ in passo primò producitur; secunda, quæ secundò; tertia, quæ tertió. Jam verò ut prima acualitas agentis est causatio primæ consimilis causationis in passo; ità hæe est causatio se-Dividamus itaque totam actionem transeuntem in actuationem activæ feu motivæ facultatis agentis in passi receptionem ejusdem causationis, und cum qualicunque termino ejusdem. Dividamus etiam hanc f.cundam causationis partem, tanquam lineam aut radium, in tres (aut onis extensionem. Hic enim est modus generationis per viam multiplicationis sui in proxima materia. Etenim non est migratio accidentis ex uno subjecto in aliud ; sed prima cauras sit achu agens, tres horas absque intermissione, utuna & ducta) unus & continuus est, adeóque in partes saltem per assignationem divisibilis; ità & actio à principio ad ultimum cundæ; & fecunda tertiæ; sic procedendo ad ultimam actisationis seu actionis pars est productio secundæ, & secunda tinuatur & durat, quòd ejus causa persissat esse in actu, hoc est, persistat agere: si causa vel momento cesset esse in actu, actio una esse desinit. Continuatur itaque & una fit ex cononis est una & continua durante causa in actu, non ultra; & consequenter dividi potest in partes secundum durationem : ut actio horæ primæ, secundæ, vel tertiæ, &c. quæ tres partes Actio enim, fi agens tres hocadem, continuatur; ut per se notum eft. Similiter, respectu extensionis, ut radius (quasi linea à radiante ad opacum est de natura sua res permanens; sed ejus entitas novam & continuatam fluxionem e causa sua, ut persistat esfe, jugiter Similiter, actio (que caufatio quædam eft) con-Impossibile enim eft ut maneat caulatio, aQualitate caulæ cestante ; aut Actio igitur respectu durati-Radii duratio continuatur per successivam fluxionem ejusdem è radiante, & illico perit intercepta aut cestante ea fluxione, ut constat ex interjecto corpore opaco inter radians & oculum. Non enim tertiæ, &c. donec actionis vigor pullatim fatiscie. tinua acualitate caufe, absque qua evanescit. ctiam quoad extensionem, in se continuatur. sunt durationis unius actionis. cesset, manente causa in actu. partes dividua.

pars actionis agentem actuans est ipsa causatio primæ partis ut a Bio fere momento ad ultimam suam extensionem excurnandi est actuatio lucidi, simusque causatio luminis in æthere. Primum lumen sic caufatum eft causatio secundi, secundum &c. unde ferè momento lumen ad terram pertingit. Hanc itaque continuationem celerémque radii decursum alirat. Ut lumen à sole ad terram subitò projicitur. Nisus illumitatem impulsus perveniat. Ità ut hæc actio quam proxime ad simultaneam accedat. Chm enim prima pars actionis qui, conferendo baculo seu hastæ à sole ad terram demisse, haud inepte illustrant. Extremitas hastæ soli continua primo impellitur; hic impetus el partis proximæ trulio; hæc remotionis: fic procedendo dum ad alteram haftæ extremi-Dices, in radio ABC (in quo A soli proximum, Cterræ, supponitur) A non esse causam luminis B, nec B luminis C, sed solem esse causam totius radii. Respondeo, ità esse. Non esse causam C; atqui A esse ipsam causationem luminis B, & Bluminis C: ità ut sol sit causa proxima totius radii, qui agentem actuans fit productio secunda, & hac tertia, momento ferè radius ad ultimam fuam extensionem perducitur. enim dico primam partem radii esse causam secundæ B, aut B aon dividitur in tot causas luminis, sed in tot subordinatas rem diligenter advertere debet qui vult absque migratione accidentium à subjecto in subjectum hujusmodi multiplicationis processum recte concipere & explicare. Nihil enim propè velocids decurrit quam hac subordinatio cansationum fine interventu novæ caufæ. Nam caufatio prima eft caufatio fe-Adeò ut vix aliquid morulæintiam, intervenit; nisi obstet vel aliqualis resistentia passi, vel Quapropter ut lumen sola privatione aut inter-Dices ergo, Secunda enim caufatio B non directe de A, sed oblique, prædicatur, ut prima caufater causationem primam & secundam, aut secundam & teripfa finita virtus agentis, quæ nihil perficere potest præcise in ceptione caulæ cestat; ità actio, absque contrario, cestante primam causationem esse secundam, secundam esse tercausationes ejusdem, quarum omnium causa est sol. actionis in passo, hæc remotioris, & sic deinceps. causa, de se desinit : est enim tantum causatio. Refpondeo, non ità esfe. cundæ, secunda tertiæ, &c. momento.

causationem consimilis nisûs in passo; aliter enim non esset actio transfens, ut esse supponitur. Inferendum igitur est, in passo: eadem tamen res est quæ utroque munere sungitur. vam : illius acluationem effe actionem immanentem ; hujus, Nihilominus-cum hoc loco motivam quatenus est in ordine ad transcuntem fere confideremus; concedenergò omnis actio transiens (sive actualem motum producat fum effe actuationem facultatis motivæ, & eundem simul effe nisum movendi, qui actuat facultatem motivam agentis, esse causationem consimilis nisûs in passo, & esse primam partem totius actionis, eidémque continuari non ut principium, sed sum impresse, cumque nullum producat terminum in agentes. sed solum eum quem attingit actio in passum propagata; sequitur actionem agentis, camque in passo causatam, esse duas partes continuas unius & cjussem actionis; quòd unicum. Quanquam enim hic nifus duos inadæquatos conceptus admittit, alterum quà actuat facultatem motivam agentis, alterum qua est causatio nisûs consimilis Fateor, motivam facultatem esfe vel sui, vel alterius motifive non) fit perpetud nisus movendi aliud, sequitur cum niduntaxat terminum producant. Adhæc, si in forma velis Objectioni satisfaciamus, dico, principium dupliciter accipi, natura motiva agentis: fin pro prima parte, est principium cultatem motivam agentis fit ipfa caufatio caufationis in pafvel pro caufa, vel pro prima parte rei. Si pro caufa fumatur, nisus movendi non est principiuni actionis transcuntis, sed tioeft fecundæ, & fecunda tertiæ. Sunt igitur tantum partes unius continux causationis. Cum ergo causatio actuans fadum est, solam actionem transeuntem eam posse actuare. ut partem & terminum a que totius. & terminus à que actio fluit. transeuntem.

Quid fit hic nifus mo- V vendi in a

hic est unus inadæquatus actionis conceptus: alter est, esfe II. Si quæras, cujusmodi entitas fit actuatio facultatis actiaut terminum actionis, (sic enim requireret aliam actionem fed esfe modum complentem & perficientem facultatem agenmodi è sua materiali causa absque media entitate resultant; væ consideratæ in se & ut in agente: dico, non esse essetum tis: non enim fit per aliam causationem. Attamen, ut alii qua produceretur, & inde inferretur proceffus in infinitum;) ità actio per seipsam è facultate immediate emanat.

causationem confimilis causationis in passo. Priorem voco nisum movendi consideratum quà actuat facultatem motivam agentis; posteriorem, eundem nisum quà est productio Verdm de his satis jam confimilis nisûs movendi in paffo.

disterendum est, dum passionis quoque disterentiam à passo, ut serminum. fmiliter. Sed hoc tantifper 12. Hacenus absolutam actionis transcuntis entitatem ex-Quapropter tractatio termini, & ab agente discriminavimus: superest ejus dif. & ab actione, necnon utriusque ab actuali motu, invenerimus. Siquidem actio, mediante motu actuali, vel saltem mediante passione, suum terminum assequitur; & consequenter eadem opera actio, passio & motus actualis cum suis respectivis terusquedum hæ disferentiæ aliquo modo assertæ suerint, proquisivimus, & ab agente discriminavimus ferentiam à suo termino expendamus. comparari posfunt. trahenda eff.

Eft enim passio ipla inter passime. 13. Verdm differentia inter passionem & passum adeò con- Differentia of palliereceptio nishs movendi ab agente fluentis, terminimque in passo producentis. Nilus movendi in passo productus non à passo proterminumque in passo spicua est, ut parum negotii facessat.

tur, & ex parte assequitur. Si ergò hoc extraneum quod re-cipitur sit ens reale, hoc est, si aliquid reale passo addat, satis & plerumque præternaturalis; imò mutationem quandam seu innovationem ejusdem minaconstat idem ab eodem realiter distingui. Non enim est de natura passi, neque ejus receptio aut sustentatio respicitur ut rei ad le spectantis, sed ut extraneæ, & utplurimum præternaturalis. Necesse autem est hæc passiva causatio sit aliquid reale in passo, quòd sit productio termini realis in codem. Sed tota difficultas reliqua de hac re est inventio entitatis cu-Non enim est entitas permanens, aut in facto esse, sed fluxio, & via ad aliquid, seu ipsum fieri & productio entis. Quare est modus passi ab extra proveniens, quo mediante hoc passive concurrit ad productionem, hoc est, ad receptionem, termini in se. Dices, non posse esse modum passi, quia modus non realiter differt à re quam modificat. Refpondeo, dari tria modorum genera, dari modos afficientes, terminantes, & unientes : modos afficientes realiter à suis subjectis differre posse, terminantes & unientes forsitan venit, sed ei est extraneus, iusmodi ea in passo sit.

Mm 3

tantum modaliter. Jam passio eft modus afficiens; inharet enim in paffo, idémque ut fubjedum fuum afficit : non autem afficit ut accidens completum, fed ut rudimentum & ipsum latet, Suarium putare passionem effe modum termini, & effe Non me ipsam dependentiam termini à sua causa : de qua re infra Atque hæc de differentia inter passum & passiofieri accidentis, nempe termini, cujus est productio. videbimus.

Diffinstio paffione.

onis quatuor acceptiones Capite præcedente notavimus : verièm fecunda acceptio, seil. nisus movendi sive se, sive aliud, tom partem totius actionis: & quarta, primam partem in agente coptam, tertia, partem alteram in passum propaga-Jam verd actio in quarta acceptione à pafgentis motivam actuans, est in agente; & passio, quòd in solo passo inhæreat, ab co nisu subjecto dividitur, & consequenter ab codem realiter disfert. Nullo enim sano sensu nisu five utrumque simul, in quovis corum genere totam actionem complectitur : acceptio autem tertia & quarta dicunt tansione realiter differt. Nisus enim movendi, facultatem amovendi, quatenus in agente, est passio, sed causatio pas-14. Procedo ad distinctionem actionis à passione. tam, exprimit.

Alio tota differt à paffione.

15. Secundò, Nifus movendi in secunda acceptione vocis, quatenus totam actionem involvit, ab alterutra sui parte realiter distinguitur. Totum enim plus continet qualibet fui parte, & consequenter ab eadem realiter discrepat. Supra autem probavimus, nisum movendi in agente, este primam partem actionis qua producitur terminus; & nisum movende conspicuum est, hosce duos nisus este partes ejusdem totius, & consequenter alterutrum realiter differre à suo toto. Certum quoque eft, nifum agentis, quatenus in agente, concitato consimili nisu in passo, immediate cessare, & sola vi novæ atque continuatæ fluxionis ab agente durare: itaut acti-onis hæc continuitas non fit in se permanens, sed jugiter fluens; nempe fluat in passum, & co ipso in agente definat esse, nisi quatenus hoc permanens in actu continue renove-Etenim facto termino, aut parte ejus, pars actionis cam præcisè producens defungitur : si autem actio ulterids di in passum distributum, esse alteram ejusdem partem.

manere dicatur, per a'ias sui partes continuatur. Impossi-bile enim est, causatio alicujus partis tern ini, ca jam sactà, permaneat. Est enim ac fi diceres, eam partem este adhuc in fieri, chm jam antea fit facta ; quod repugna ..

ficatione supra exposita (nempe nisus movendi in passum in passi non differre de iis convenit. Certum est, utramque, tum a Bionem tum pal- Substanita. 16. Tertiò, Actio seu nisus movendi in tertia vocis signi- Allianem Fateorenim, in raffione. fionem, nifum movendi includere : ecquid verò aliud, vix- alifonis. dum satis oftenditur. Suarius, Disp. 20. s. 5. nº. 24. negat quid. passivam, complectitur: alioquin occasionem errandi facile ministret. Motus enim quatenus opponitur nisui movendi non semper substantia actionis est. Etenim actio ex renitentia passi eousque ligari potest, ut nullum morum actualem in Existimo hune nisum secum una hoc sensu, subfantiam (ut loquuntur) actionis & passionis eandem plane rem este. Siquidem actio ipsa est res quam paffum recipit & patitur : & actio in passum recepta, quatenus ab Nihilominus (ut re substantia actionis non est actualis motus, sed soldm nisus Actio enim ipfo momento agendi infert passionem; (aliter extrà venit, est hujus passio. Si ergò hoc sensu se intelligi velint qui actionem & passionem sold ratione distingui asserunt, iis Eadem enim res in passo inhærens, respectu hujus, pallio, respectu causæ efficientis, actio audit. Superest igitur includere tantem substantiam fluxus: nimirum propter actiones Divinas; verum de aliis actionibus quæ in materia fiunt, hoc fustineatur) motus in latissima acceptione vocis sumendus est, quatenus omnem operationem, tam activam quam passo producat: ut siquis ingentem columnam manu premovendi. Quanquam verò passum reprimit actualem mo-tum, semper tamen nisum ab agente provenientem patitur. enim non effet actio transiens:) sed motum, quem agens tus actualis non necessariò speciat ad substantiam actionis. Quaret forte aliquis, ecquid aliud præter nifum movendi ad accurate inveniamus substantiam totam utriusque in mat, illa hujus pressuram facile repellit, & immota stat. actione fua inferre conatur, non semper infert. à passione solà ratione differt. motum effe substantiam actionis largitur. hanc substantiam spectet. eandem plane rem effe. affentior.

esse; & sola relatione hujus ad passum, illius ad agens, inter dinem ad passum, tanquam ad suam materialem causam, in quam recipitur, & in qua sustentatur. Atque hoc modo, quantum rei veritas patitur, nosmet Clarissimo Suario reconciliamotum, eoque mediante formam quandam, inferre nititur, acuque relistentiam passi debilitat, & in idem istius motus seu formæ ideam insert. Hoc enim totum actio transiens quatenus in passum recipitur significat; eundémque nisum, sistendi, passio quoque denotat. Constat igitur actionem & passionem hoc sensu quoad substantiam utriusque realiter idem Nam actio dicit habitudinem transcendentem ad agens, à quo esfective profluit; & passio similem habituquam passum patitur; scilicet nisum quendam agentis quo ideam motus & formæ, necnon debilitatem aliqualem repercipiens motum formámque inferenda, & utraque fuæ na-Atque hinc conspicuum est, quam reactio in rerum natura originem & locum fortitur, cámque inter motum actuaterea loci habemus substantiam actionis ad extra propagatæ, deferre ideam motûs & formæ quam agens motu inducere Hinc paffum, turæ ingrata effc, renititur, nec finit eadem in actum prorumlem passi & nisum agentis quodammodo intervenire. molitur, actuque refiftentiam passi minorare. fe differre.

Realis

nequit, cdm innumeris instantiis evidenter probari queat. Ipsa acies ferri frequenti secatione retunditur aut hebetapatiens prælium quoddam seu certamen committatur : alteractione hac recalcitrante feu reverberante, an fit, dubitari hanc in offensivam, defensivam, & partim defensivam, partim offensivam. Actio offensiva, agentis seu aggressoris est, reactio, de qua agimus. Actio partim defensiva, partim offensiva, est actio recalcitrans, quæ partim defendit passum, partim incessat issum agens ; its ut hoc casu inter agens & de ipsa reactione dicendum est. Eam esse quandam actionis de qua hactenus locuti sumus. Actio pure defensiva est nuda Observavimus modò, reactionem inter nisum movendi & motum actualem intercedere ; & confequenter, prids quam ulterids in differentias horum inter se inquirimus, aliquid speciem, superiore Capite declaravimus; dividique posse utrum enim in alterum infurgit, & ab altero repatitur. Eins divitur; baculus cedendo frangitur, &c. Reactio pura est nifas passe defendendi se a mutatione quam percipit agens conari fibi mferre. Agens enim perpetud conatur libi alfimilare, & contur, & se tueri satagit. De hac reactione, an sit neene, forte quis dubitet, quòd vix satis aperte occurrat objectum in quod Cum enim sit reactio pura, ejus renisus supponitur non pertingere ad ipsum agens, adeóque deest subjectum in quod recipiatur. Respondeo, esse toto genere actionem im-Nam se vindicare à mutatione aut corruptione, est seipsum perficere. Hæc autem actio in agentem non infurgit, sed si-bi soli, hoc est, suo subjecto, ne innovetur, cavet. Quare actionis intentio non ad extra, sed ad intus & ad propriam gravitate oblique pulfioni debilioris agentis refiftit. Refponcundum priorem est qualitas, & declarat quomodo se res ha-bet ad operationem : secundum posteriorem, & reipsa, est motus seu nisus movendi se deorsum. Hi duo conceptus non ratione distincti. Grave igitur suo motu deorsum repellit lateralem pulfionem debilioris agentis, motúfque hic provenit ab interno principio. Utpote idem grave in declivi loco positum levi appulsu deturbatur, quia de natura sua tali motui minds resifit. Ondd verd datur reactio pura, innumeris propeinstantiis monstrari potest: sed sufficiat nominasse eas quæ ex influxu solis in terram oriuntur. Hujus enim radii varios nanciscuntur essectus, pro varia natura recipientium, five animalium, sive vegetabilium, sive mineralium, aliorum-Chm enim hi radii plurimis horum benigni fint, quodlibet corum pro modulo suo reagendo, simúlque cooperando, eos excipit, & in usum ac emo-Non verò horum reactio ad foem usque retorquetur, aut retorqueri vel debet vel potest; intus manet, & occasionem hinc arripiens, se intrinsectivit. Quare contemperatio hæc radiorum & conversio sequenter mutare, passum : Passum, hoc percipiens, renitimanentem & perfectivam fui, & confequenter effe vitalem. Dices, passum manifestà aliqua qualitate (æpissimè repellere agens : ut ingens faxum fua funt duæ res, sed duo duntaxat conceptus ejusdem rei sola deo, gravitatem duobus inadæquatis conceptibus subjici. cafu, suæ reactionis subjectum. que corporum inanimatorum. lumentum fuum convertit.

Divisio re- ad usum suum est reactio pura. Dividitur autem ea hoc genus. temperans, mutationem quam agent molitur corrigit, mitigat, sum movendi nunquam repellere, sed eum totum in se ad-Sed (inquies) cur ità fit? Forte ex eo Quanquam verò passum cavet (saltem quanpermanentem in se producat : impossibile tamen est præcaveat ne simplicem nisum movendi ejusque aliqualem terminum in se efficiat. Actio enim transiens sine passione, aut passio (quæ productio quædam est) sine re producta, implicat contradictionem. Dico infuper, reactionem præfup-ponere actionem. Non igitur est reactio nist præcesferat actio. Nisus movendi priùs admittitur quam excitatur passum naturale ad reagendum. Cúmque hujus renisus sit pure defensivus sui, non impugnat actionem, nisi quatenus sit illatura motum actualem, & consequenter mutationem aliquam. Tota igitur reactio pura versatur vel in repulsione, vel contemperatione motus actualis, terminíque indè conse vel fugiendo, vel occultando se, vel alío modo evadendo, reactionem antequam ab agente aliquo actu provocetur non porum naturalium. Dubites adhuc de termino hujus remino. Dico, terminum hujus reactionis esfe conscrvationem in repellentem,& contemperantem. Repellens, pasum a mutatione quam agens inferre nititur sartum teclum servat. Condemulcer, temperat, ut fibi tolerabiliorem aut commodiorem red-Notandum est, reactionem hanc purum putum nimittere : tantum avertere motum actualem, & mutationem provenit, quòd aclio transiens necessariò sit productio quætum in se est) ne agens motum achualem aut mutationem vel denique parando se ad pugnam, ipsam actionem aggrefrum est quoque in animalibus constitutio naturalis, que ad excitatur; ejúsque reactio est ejusdem generis cum ea cor-Cum enim fit aclio quædam, non est fine suo terpaffi: quam plene affequitur in reactione repellente; in contemperante, saltem obtinet ut motus agentis minus lædat. soris eludere conantur: corpora naturalia non item. inde oriundam. dam in paffo. actionis.

se actionis & motůs actualis. Verum hæc collatio variari potest secundam varias acceptiones terminorum. Motus au-Allio & alis quo

18. Tempestivum jam est redeamus ad collationem inter

hunc sensum hie rejicimus;ut & secundam acceptionem superiore Capite memoratam, qua in se nisum movendi continet: & solam tertiam fignificationem ibidem datam, qua opponitur nisui movendi, & fignificat motum actualem, hic am-Actionis autem differentias ab hoc motu in quarta, secunda & tertia vocis acceptione, ibidem exposita, figiltem in latiffimo fenfu omnem operationem includit. latim explorabimus. plectimur.

Morus page parte alli-ONIS IN Agente. 19. Primò, Actio in quarto vocis sensu, quatenus dicit nisum movendi in agente captum, realiter differt à motu actuali. Primò enim, fieri potest ut nisus movendi in agente motum actualem in passo, quem intenderat, non producat : quo casu ab eodem, ut res achu exsistens à re potentiali seu non exsistente, hoc est, realiter, differt. Secundò, Si eveniat motum actualem in passo produci, nisus movendi in agente, quo proagente, & motus actualis eft in passo: motus autem agentis ese causationem motus actualis in passo; à fortiore ille ab toto hoc genere comparationis nifus movendi in agente ab ducitur, ab eo quoque realiter differt. Nisus enim est in tertiò, fupponas nifum movendi non esse achualem motum in agente, sed tantum hoc realiter discrepat, viz. ut nisus movendi includens negationem motus in se ab actuali motu alterius. aduali motu passi realiter distinguitur. Si verò, a motu passi achu dividitur.

20. Secundo, Actionis acceptio secunda Capite præce- Motumpafdente notata totam actionem quà producitur terminus, tam si differre nisum movendi in agente cæptum, quam eum in passum in-Hoc fenfu, si actio ter disterminatur; scilicet, ut totum ab una sui parte. Motus enim actualis passi est tantum pars totius actionis qua terminus cum motu aduali passi componatur, manifeste ab codem realiin passo producitur, & nisus agentis est altera pars ejusdem, fluxum, fimul & uno conceptu involvit. ut suprà fusids probavimus.

21. Tertid, Actio in tertia fignificatione vocis, quatenus sumitur pro nisu movendi prævalente in passo hærente, (præciso termino à quo in agente,) non differt à motu actuali tum, five ut actio five ut passio confideratur, non realiter aut Atque hoc sensu planissime affentior Suario, motum effe substantiam actionis, & motum actualem in passo excita-

primere. Atque hæc de convenientiis & differentiis harum actualem inferat, me non negare, quin affirmare, substantiam actionis in hoc motu actuali confistere: tantum, ut hanc substantiam compleamus, addimus, hunc motum actualem secum in passum ideam tam suam quam termini inducendi una im-Etenim five motus hic denominatur actio, five paffio, nihil paffo additur illinc ad agens: quæ duæ relationes substantiam rei (quæ, ut dixi, consistit in motu actuali) sola ratione distinguunt. Dices, me supra substantiam actionis in nisu movendi posu-Fateor, & reché. Contingit enim aliquando, agentem non inferre motum acualem; quo casu alia quærenda erat subtlantia actionis, quam declaravimus esse nisum movendi. Si quando autem eveniat, agens in paffum non tantum nifum movendi, fed & motum aut demitur nisi relatio transcendentalis, hinc ad passum, rei, sed sola ratione discriminari. & ibidem motum actualem rejecisse. operationum.

> Terminus liberatur ab ambi-

net. 5. Pro fine motus unius naturæ, quem motus alterius tæ actiones momenti peragendæ funt : ut termini juridici, quibus de causis decernitur; ut & termini Academici, quilimite quovis, ut pro finibus agri: vel pro puncto quo terminatur linea, scil: pro principio, fine & termino, partibus continuis ejusdem rei communi. 4. Pro termino fluidi. Flunatur vase, aut alio solido, quo continetur, aut quod continaturæ immediate excipit, ita ut fint simul tempore, & folum mentaneus, qui videtur componi ex duabus instantiis naturæ simul tempore coincidentibus; nempe ex fine seu termino motůs præternaturalis seu præparatorii, & principio motûs naturalis seu eductorii formæ: de quo videatur Caput ri.n.2. 6. Pro complemento nature interminate & incompletæ: sic forma terminat materiam ; & similiter quan-22. Tandem respiciamus ad earum terminos, ut an, & quomodo,illæ ab his diftinguantur perquiramus. Sed ipfo limitermino vel vocis, vel rei : de quibus Logici consulantur; ut & de terminis Syllogismi. 2. Pro tempore designato quo ceridum enim de se quodammodo interminatum est, & termiordine naturæ fint successivi: ut motus generationis mobus lectiones & disputationes publicæ resumuntur. 3. ne vox [terminus] diffinguenda eff.

tatem terminatam, quå compleatur. 7. Pro complemento modali ; quo sensu subsistentia modalis est terminus naturæ titas interminata materiæ quærit terminum, nempe quantisubstantialis. 8. Pro prima parte rei ; & sic actuatio facultatis motivæ dicitur terminus à quo totius actionis, ut supra feptimam fignificationem, nimirum, in quantum, ut modus, compler facultatem, sed non ut prima pars actionis. 9. Pro effedtu actionis aut motus actualis : & hoc fenfu hic confiexplicuimus: quanquam hic terminus reducatur quoque ad deramus.

23. Dividitur in terminum pure fientem, fachum, & par- Ejus divi-n fientem, partim fachum. Terminus pure fiens oft fola de- fior Quid hens. bilitar quedam renitentie passi, que cessante actione per se desinet effe: Esque terminus actionis impotentis. Agens perpetud concitet, falfissimum est, ut infra parebit. Quod verd hæc de-bilitatio passi fit entitas in fieri, sola cessante aftione, scilicet. conatur movere passum : sed sillud sit hoc debilius, nequit actualem motum concitare; attamen faltem fuum nifum movendi infert. Quòd verò passum aliquando fortius sit agente, eique reluctetur, motus achualis non semper producitur. ris, hujus vires tantillo ponderi non cedunt; sed si millies idem pondus multiplicaveris, ejus vires ferendo non fuerint. Unde constat singulam libram aliquid ad earum resistentiam frangendam contribuisse. Quanquam enim actio frequen-ter non assequitur terminum quem quærit; semper tamen aliquem invenit : viz. debilitat resistentiam pass. Si igitur tiæ passi eò usque prævalere, ut in eo motum actualem semper sola privatione caulæ, defungitur, nec exspectanda elt actio Interim actio non penitus frustratur, sed saltem producit aliqualem debilitatem refiftentie paffe. Quod demonstrari potelt. Si enim libram unam granorum hordei equi dorso imposuehoc folum fit quod volunt, qui dicunt actionem effe cum victoria, recte fe res habet : fin aliud velint, nempe actionem resistentim fientem, partim fachum. contraria ut amoveatur.

24. Terminus factus eft ftatus feu babitus novus in passum ab. Quid teragente pravalente mediante motu illatus,quique fold privatione cau- minus Ja non deletur; sed novo motus, eòque five directe five indirecte con- fallus. quæ non reducitur absque. trario, ut passum ad pristinum statum reducatur, opus habet. trarie, ne paymen or properties of terminus rarefactionis, quæ ne raritas est terminus rarefactionis, quæ n

Sic motus localis producit novam locationem folo contrario motu reduci-Sed terminus motůs circularis absque motu contrario videtur restitui : sed est motus partium, non totius, nisi secundum partes: partes autem, que ab oriente ferebantur, exacto femicirculo, orientem versus redeunt : qui motus sunt contrarii, quanquam indirecté. Advertendum est, causationem termini sacti esse actionis pravalentis; termini verò pure fientis, ese impotentis seu debilis respectu resiltencontrario motu, viz. eo condenfationis.

Quid partim fiens, COI partim aug

25. Terminus partim factus, partim fiens, eft habitus inaugmentatione aut diminutione. Siquidem magnitudo jamafsecuta, eft habitus seu terminus factus: sed de futuro assequenin omni morula temporis innovatur. Hic terminus est ducompletus & adhuc in motu: ut magnitudo in continua da, est adhuc in fieri. Similiter situs lapidis projecti, durante adhuc fiens respectu futuri seu continuati. Locatio enim plex : vel de natura sua permanens, nisi quòd à causa actuali continue agatur; ut in exemplo dato de situ lapidis in motu : motu; ut calor eft terminus calefactionis, & fimul eft qualitas facta respectu præcedentis calefactionis, sed adhuc in heri, non tantum respedu futuræ, verum etiam respedu profi caloris entitas polita sit in motu, quo sensu vocetur qualitas seu sorma absoluta. Respondeo, eundem motum sub diversis considerationibus, seu sub diversis inadæquatis conceptibus, ratione motu, eft respectu spatii jam emensi terminus factus; sed vel est qualitas seu forma fiens, cujus ipsa entitas consistit in tantum distinctis, vocari posse vel motum, vel qualitatem sive formam absolutam. Nam calor quatenus eft luctatio quædam expansiva in suo subjecto concitata recte dicitur motus ; sin alias operationes disponens, est propriè qualitas. Qualitas enim vel ad agendum, patiendum, cessandum, movendum, vel quiescendum, disponens. Siquidem si siaa quas operationes & mores res est disposita, und seis qualitates ejusdem. Etenim cum quæramus qualis hie vel ille sit, seire expetimus hominis inconfideretur ut affectio inhærens in subjecto, idémque ad dolem, hoc est, ad quas actiones seu operationes sit proclivis. absoluta nihil aliud est nisi conftitutio quedam sum subjectum priæ entitatis, quæ consistit in motu. Quæres,

Atque hæcde variis acceptionibus vocis [termini :] redeundum jam ad diftinctionem actionis à suo termino.

inter actionem & fuum terminum) non distinguit terminum differre à -Imrat cul 26. Clarissimus Suarius (eo loci ubi disferit de disferentia Attionem fientem à termino facto; quam tamen diffinctionem hic profequi tenemur, ut mox patebit : tantum in genere afferit & probat, tam actionem immanentem guam transeuntema suo termino differre, Difp. 48. f. 2. nº. 12, 13, 14. Verum quòd nos hie non tam de actionibus immanentibus quam de tranf. euntibus agamus, lectorem ad loca citata relegamus: tanthm argumentum quod no. 16. adducit (quòd tam actionibus immanentibus quam transcuntibus commune sit, quódque vim demonstrationis præ se ferat,) hie reticere non licet. Secundo, (inquit) est ratio à priore, quia aclio ut aclio, si sit vera acpropria, nibil alindest quam productio autesfectio aut caulitatem alinalem fine re aliqua cansata : ergo impossibile eft etiam. alitas efficientis canfa : Sed imposfibile est vel mente concipere veram productionem, quin per eam aliquid sit productum, vel causaintelligere actionem sine termino.

27. Jam vero ut applicemus hoc argumentum ad terminos 1. A termipurè fientes, hinc elucescit eos ex parte rei à sua causatione no fiente. este distinctos. Nam debilitas qualiscunque resistentiæ passi, Daretur At verd fi actio quanquam videatur solâ ratione à causatione debilitante dislingui, nimirum quòd cessante hâc illa sponte cesset; reipsa tamen ex hoc argumento innotescit, esse verum essedum à sua causatione, saltem ex parte rei, distinctum. Daretur enim alioquin vera atque realis productio in rerum natura absque re producta respondente; quod repugnat. Hoc porro confirmatur, quod licet debilitas refissentiæ passi à sua causatione naturaliter separari nequeat; Divina tamen potentia illa in passo manere potest, hac sublata; & consequenter, salimpotens fuum producat terminum à le diftincum, multd magis actie prevalens. Hac enim efficacids operatur, & intentum ab agente terminum achu assequitur; illa hoc respectu ab eadem distinguitur. tem ex natura rei, fruffratur.

28. Etsi igitur actio impotens tantum ex parte rei a suo 2.A termitermino distinguatur; nihil tamen prohibet quin actio præ- nofallo. Atque hoc valens terminum & fe realiter diftindum edat.

Probatur primó.

Primum eff, e ffechum duarum causarum efficientium se mutud contempeeffectus duarum causarum efficientium se mutud contemperantium: Ergò, à simplici alterutrius realiter disfert. Ad propositionem dico, duas causas lucantes inter se non producere eundem esfectum quem alterutra fibi permissa produ-Effectus, enim, naturæ utriusque causationis est parnon totum, sibi arroget. Quemadmodum enim filius partim pat ri, partim matri, similis est; ità terminus actionum actione paffinfracta, daret ; & reactio, fi fortior effet, minorem redderet. Effectus itaque non est idem quem alterutra causatio sola produceret; nedum est idem cum alterutra una eautrisque simul sumptis (non obstante hoc ratiocinio) posse non differre. Sed contra eft; gudd effectus unus fit, & ex partibus inter se pugnantibus non confist: ut raritatis gradus ab a Rione rarefactiva agentis, & renisu passi, inductus, nec oft rarefactio, nec est nisus rarefactioni oppositus, nec aliis caulis productis. Atque hæc de propositione. Ad affumptionem quod spectat, affero, terminum nisûs prævalentis seu motus actualis non produci absque reactione seu reluctatione pass. Hoc enim, vim sibi illatam percipiens, lege naturæ quantum potest se tueri tenerur. Insurgit itaque con-Infurgit itaque contra mutationem inferendam, cámque, si totam avertere aut repellere nequeat, (quod his supponitur,) saltem demuleet, mitigat, sibsque facilids serendam præstat. Cùm igitur actio finita non si irressibilis, necessum est ressissant in passi eam plas prids teporem quam fervorem concipit : quod non fieret, fi passum since resistentia totam actionem ignis admitteret. Sublata enim hac resistentia, quid impedit quò minds ignis rantium realiter à causatione alterutrius differre : At terminus actionis prævalentis, nempe terminus motus actualis, eft Oportet igitur alterutra suam respectivam partem, luctantium alterutri est ex parte affinis, neutri identicus. Etenim acho prævalens majorem mutationem, quam potest rum: & consequenter ab utrisque realiter discrepat. Dices, ab ex utrisque conflatus; sed estabsoluta raritas ejusdem speciei & naturæ cum aliis raritatibus ejuídem gradůs, utcunque ab minds attemperet & variet. Hinc vulgare dicum profluxit, Quod recipitur, recipitur ad modum recipientis. videtur mihi duobus argumentis clarè evinci. ticeps.

factioni æquivalentem inferret? Verdm, cum fensim primd dein fervorem, introducat, patet aquam vim ejus impetuosam nonnihil retundere & contemperare; adeóque produxisset; nedum esse cundem cum ipsa causatione sua; statim ab initio motum, nempe calorem, suæ violentæ caleeffectum non esfe plane eundem quem causatio sibi relica

29. Alterum argumentum supponit actionem prævalen. Probatur quod erat monstrandum.

tem, quatenus in passum receptam, esse motum actualem. Hinc asserit, terminum motus actualis esse ab co motu re-Ad cujus propositionis plenam probaturaliter separabilem. 3. Res hoc modo separabiles esse in-ter se realiter distinctas. Ad primum dico, motum actualem tionem tria statuenda funt. 1. Terminum motus achualis esse novum statum seu habitum in passo productum. 2. Hunc terminum feu novum statum este à motu, quo producitur, na-Hisce positis, dico terminum motths localis esse istiusnon spoliatur, nisi alio motu. Hoc adeò evidens est, ut ex-plicatione magis quàm probatione opus habeat. Res instan-tiis gerenda est. In motu locali, suppone hunc lapidem (aut bilis absque alio motu. In motu alterationis, frigefactio ali-quem frigoris gradum pro suo termino agnoscit; sed non nisialio motu abolendum. In generatione, pro termino noconcipi non posse, nisi ut processum ab uno termino ad alium. Terminus à quo est status seu habitus, terminus ad quem est similiter status seu habitus. Intelligo per statum, id quod stat seu permanet, donec novo motu varietur; & per habitum, id quod habetur seu possidetur, donec motu alio amitmodi statum seu habitum, quem passum motu acquirit, & quo aliud quodvis) moveri : ejus motus necessariò producit novum apidis fitum; qui terminus eft & novus status, sed invariaaugmentatione, motus ad majorem magnitudinem, in dimi-In neutra contingit innovatio, absque alio motu. Quod ad motum circularem attinct, suprà responsum dedi. Concludendum est, omnem accedo, terminum seu novum statum esse à motu, quo pro-Probatur sic: Motus cessare potest, vum exfurgit compositum, solà corruptione perdendum. motum acualem novum passi statum inferre. nutione, ad minorem terminatur. ducitur, separabilem. aliter diffindum.

Probatur primó.

sumptionem quod spectat, assero, terminum nisûs prævalentis seu motûs actualis non produci absque reactione seu relucta-Primum cff, e ffechum duarum causarum efficientium se mutud contempeeffectus duarum causarum efficientium se mutud contemperantium: Ergò, à simplici alterutrius realiter disfert. Ad propositionem dico, duas causas luckantes inter se non producere eundem esfectum quem alterutra sibi permissa produ-Esfectus, enim, naturæ utriusque causationis est parnon totum, sibi arroget. Quemadmodum enim filius par-tim pat ri, partim matri, similis est; ità terminus actionum luctantium alterutri est ex parte affinis, neutri identicus. Etenim actio prævalens majorem mutationem, quam porest actione paffi infracta, daret ; & reactio, fi fortior effet, minorem redderet. Effectus itaque non est idem quem alterutra causatio sola produceret; nedum est idem cum alterutra una earum : & consequenter ab utrisque realiter discrepat. Dices, ab utrisque simul sumptis (non obstante hoc ratiocinio) posse non differre. Sed contra est; quod estectus unus sit, & ex partibus inter se pugnantibus non consistat; ut raritatis gradus ab actione rarefactiva agentis, & renisu passi, inductus, nec est rarefactio, nec est nisus rarefactioni oppositus, nec ex utrisque conflatus; sed estabsoluta raritas ejusdem speciei & naturæ cumaliis raritatibus ejusdem gradůs, utcunque ab Hoc enim, vim fibi illatam percipiens, lege naturæ quantum potest se tueri tenetur. Insurgit itaque contra mutationem inserendam, cámque, si totam avertere aut repellere nequeat, (quod hie supponitur,) saltem demuleet, mitigat, sibsque facilids serendam præstat. Cum igitur actio finita non fit irresifibilis, necessum eft resifientia passi eam plds Minds attemperet & variet. Hinc vulgare dicum profluxit, Quod recipitur, recipitur ad modum recipientis. Aqua enim prids teporem quam fervorem concipit : quod non fieret, fi passum sine resistentia totam actionem ignis admitteret. Sublata enim hac resistentia, quid impedit quò minds ignis rantium realiter à causatione alterutrius differe: At terminus actionis prævalentis, nempe terminus motus actualis, eft Oportet igitur alterutra suam respectivam partem, aliis causis productis. Atque hæc de propositione. videtur mihi duobus argumentis clarè evinci. tione paffi. ticeps.

factioni æquivalentem inferret? Verdm, cum fensim primò dein fervorem, introducat, patet aquam vim ejus impetuosam nonnihil retundere & contemperare : adeóque effectum non esfe plane eundem quem causatio sibi relica produxisset; nedum esse cundem cum ipsa causatione sua : statim ab initio motum, nempe calorem, suæ violentæ calequod erat monstrandum.

29. Alterum argumentum supponit actionem prævalen. Probatur ten, quatenus in passum receptam, esse motum actualem. secunda. Hinc afferit, terminum motus actualis effe ab co motu re-Ad cujus propositionis plenam probationem tria flatuenda funt. 1. Terminum motus achualis esse novum statum seu habitum in passo productum. 2. Hunc terminum seu novum statum esse à motu, quo producitur, naturaliter separabilem. 3. Res hoc modo separabiles esse in-ter se realiter distinctas. Ad primum dico, motum actualem non spoliatur, nisi alio motu. Hoc adeò evidens est, ut ex-plicatione magis quàm probatione opus habeat. Res instan-tiis gerenda est. In motu locali, suppone hunc lapidem (aut nifialio motu abolendum. In generatione, pro termino novum exfurgit compositum, solà corruptione perdendum. In concipi non posse, nisi ut processum ab uno termino ad alium. Terminus à quo est status seu habitus, terminus ad quem est Intelligo per statum, id quod stat seu permanet, donec novo motu varietur; & per habitum, id quod habetur seu possidetur, donec motu alio amit-Hisce positis, dico terminum motus localis esse istiusmodi statum seu habitum, quem passum motu acquirit, & quo aliud quodvis)moveri: ejus motus necessariò producit novum bilis absque alio motu. In motu alterationis, frigefactio ali-quem frigoris gradum pro suo termino agnoscit; sed non augmentatione, motus ad majorem magnitudinem, in dimi-In neutra contingit innovatio, absque alio motu. Quod ad motum circularem attinet, suprà responsum dedi. Concludendum est, omnem apidis fitum; qui terminus est & novus status, sed invariaaccedo, terminum seu novum statum esse à motu, quo pro-Probatur sic: Motus cessare potest, motum acualem novum passi statum inferre. nutione, ad minorem terminatur. similiter status seu habitus. ducitur, separabilem. aliter distinaum.

riatur. Quare terminus à motu quo causatur est naturaliter separabilis. Tertium quasi conclusio est, Res hoc modo sedistinctionem rerum id solum requirunt Metaphysici, ut absque miraculo ab invicem separari queant. Vide Suarium Inferendum elt, motum achualem à suo ter-E contrà, status novus motu illatus, cessante motu, persistere potest in este. Passum enim non deducitur in alium statum ampliùs pendere à motu quo fit. Motus enim qui præcisè ad aliquem firum terminatur, eo assecuto, peractus est, & per Situs autem permanet, & absque novo (ut dictum) motu naturaliter non va-Ad realem enim impedito, motore, (caulæ enim naturales non irresishibilipræcisè producens necessario evanescit, & cum termino facto eft inconsistens, ità ut hic ab illo non tantum separabilis est, nim motus confifit in iplo fierz termini,nec opus est novo motu hocheri amoveatur. Facto enim termino, sponte definit esfe. fine novo motu. Unde patet, terminum semel factum non vel succumbente, vel quiescente, vel recedente, vel alio modo ter agunt;) coque momento quo motor ab actione avertitur, motus definit effe. Imo producto termino, motus cum sed implicat contradictionem ut simul actu stent. Entiras eparabiles effe inter se realiter diffinctas. viam fimplicis privationis extinguitur. mino realiter distingui. Difp. 7. f. 2.

A partim fiente, par- a tim fallo. fi

riò præsupponit : modò autem probavimus motum actualem dare terminum à se realiter diffindum. Utcunque enim terminus hic fit ex parte fiens; ex eo tamen qued fit ex parte quoque factus, exifitere poteft cessante fui causatione, nec destruitur absque alio motu. Cum igitur naturaliter petest à sua 30. Quod ad terminum partim fientem, partim factum, attinet, is codem modo à motu quo fit, quo terminus factus à sua causatione, distinguirur, hoc est, realiter. Com enim in entitate sua terminum factum partim includat,actionem prævalentem & motum acualem, ut caufationem fuam, necesfa-

causatione separari, est quoque ab cadem realiter distinctus. Communitates & discentias harum operationum & terpersunt nonnullæ d'hécultates de actionis subjecto, necnon deveniendum eft ad termam propositionem supra propositam, de ejusdem specificatione, ftrichids examinanda; & demum minorum iis respondentium hachenus prosecuti sumus.

Terminum nec realiter nec ex parte rei à sua dependentia conjuncta aut à sua inhærentia disferre. Sed hoc Caput jam prolixius est; reliqua in sequentibus exspectanda.

CAP. XXI.

An Actio sit aliquid in agente; & quidnam sit.

Uanquam sententia nostra de subjecto actionis ex dictis superiore Capite haud difficulter eliciatur : quòd tamen nonnullæ difficultates vixdum satis evolutæ restent, visum eft aliquot Quæftiones ex profesfo hic resumere; & primò, An

Ut apertids procedamus, ipso limine eorum opiniones Que affiractio sit aliquid in agente, nécne.

qui actiones per effluvia, cum corum qui per solam impression fleviafismi; tra harum sententiarum actiones simpliciter omnes per effluvia fieri, sed nonnullas duntaxat, casque maxime activas & fecundò, cas per effluvia regulariter obliqua, qualia à multis existimantur ea magnetis, electri, necnon fortasse ea quibus nem passionis & motus seu nisus movendi, perfici volunt, in-Inprimis verò sciendum eft, ex neuvigorosas: ut, primò, eas per radios projectos, ut per lumen solis, ignis, cujulvis corporis lucidi, ut & fortasse impense calidi; ter se conferendæ funt.

que non.

perfici creduntur curationes unguenti armarii & pulveris sympathetici, & confimiles; tertiò, eas per effluvia vaga feu erratica, ut ea morborum contagioforum, necnon corporum orsum prementia, venti Tecum obvia quæque oblique rapientes, flumina, &c. 2. quod multa per qualitatem aliquam, ut cafim, per aculeos punctim, &c. 3. per adhæfionem, ut gluten, fragrantium aut fætentium, omniúmque fermentantium, quæ incerto modo huc illuc in & cum aere deferuntur. Quòd verò omnes actiones hoc modo non perficiuntur patet, 1. quòd multa corpora agant per totam suam molem, ut gravia dedura per duritiem, aspera per asperitatem, acuta per aciem cæmentum, cera, &c. Sed non exspectandum eft ut omnes actiones, aut omnium genera, cum propè infinita fint, hîc percurramus: id tantum agimus, ut innotescat differtationem de actione, in priore Capite habitam, quatenus ea paf-sionem immediate infert, (etiamsi sortasse omnes actiones ad eandem normam non fiant,) non esse parergam.

agente oceffinula in Que per

ferunt ideam objecti emittentis, aut etiam restectentis, non autem suipsius. Quare essuva emissa in se deferunt actionem transeuntem agentis principalis. Etenim si suam actionem in passum deferrent, suam ideam in idem æque efficaciter imprimerent : quod non usu fit. Quare estluvia emite; respondendum est, satis esse, fuille aliquid in agente, & Sed ur. transeuntes, sed immanentes; regerendum est, effluvia non esse ipsam actionem sormalem, sed ad summum esse instrumenta quibus agens principale ad agendum utitur. Quare actio & motus quibus effluvia cientur & emittuntur vel haeffluviorum dicendæ sunt transeuntes. Mihi enim dubium non eft, in hac emissione eftluviorum veras actiones transeuntes dari; cum certissimum sit, corpora, in que effluvia inci-dunt, ab iis pati. Vel ergò actio effluviis, vel corum principio, tribuenda est: sed profecto non illis, & consequenter ABio enim evidentids ideam agentis principalis quam effluviorum in se continet : ut patet in radiis visivis, qui denem in passum inurit : & consequenter, hac actio priùs aliquid erat in agente quam passo communicabatur. Si dixeris, actiones quas deferunt effluvia effe in his, non in agentem certum ese opinor, permeationem frequenter fieri per poros: quanquam subitionem per substantiam, impossibilem via pervadant, certum est, non exire è corpore à quo oriun-Qui ergò hoc modo actiones exponunt, necessario tenentur eas in agen-Si dicant easdem, quatenus in agente, non esse benda funt pro actionibus transcuntibus, vel actiones tantum grantia, instrumenta sunt quibus agens principale suam actio-2. Insuper qui actiones per effluvia peragi contendunt, in partes adhuc abeunt. Sunt qui putant effluvia ipfam fubstantiam passi subire, eamque immutare : alii subire tantum Utrum verò effluvia excant per poros, an Verum sive per poros sive per substantiam effluper substantiam, & similiter an ingrediantur per poros, per substantiam, accurate hie definiendum non est. eidem etiamnum continuari continuato effluxu. tur fine actione & motu in eodem prids excitato. poros arbitrantur. te agnofcere.

gebis, ex concessis, actionem hanc non denominare principale enim subjectatur in effluvio donec in passum propagatur, & principali agente, & ex co in & cum effluvio emigraffe : actionis, vel pro subjecto principalis partis seu termini a quo faltem denominat principium postquam ex eo egressa est. Respondeo, terminum à que hujus actionis suisse primo in ti actioni unitur, denominat suum principium, ut subjectum primæ suæ partis seu termini a quo, cui tota actio continu-atur, & per quem specificatur. Fateor itaque hic, subectum dupliciter accipi, vel pro subjecto alicujus totius quia verò terminus à quo continuatà successione transcunejusdem. Priore modo actio per effluvium transiens est in effluvio, & inde in passum traducitur : posteriore est in agente principe, in quo ejus primus & specificus terminus funagens ut subjectum, sed ut originem & causam.

rum gratia alia actionum expositio quam accidentalis ex-spectetur. Sola igitur sententia corum qui substantialem per substanper poros effluviorum penetrationem ad actionem transeuntem pera- iiam. 3. Porrò, qui putant agentis effluvia poros tantum, non substantiam, passi penetrare, necessum habent agnoscere actionem immediate in passum recipi ut passionem accidentalem, duntaxat per poros & per contactum in poris ei approxi-Necesse est ergò, si effluvia actionem agentis principalis deferant, eam ut accidens, non ut substantiam, in Quare horum sententia omnium actionum ultimam explicationem nomine accidentium postulat; quem-Effluvia enim secunddm hanc sententiam non subeunt substantiam passi, sed admodum in superiore Capite secimus. Nec opus est hohorum sententia vix sustineri potest, si ipsam effluviorum sub-Substantia enim eorum pura facit tantum mixturam, & ab actione illata clare discriminatur. Fateor quidem, effluvia actionem agentis quam in se continent in passum indere, sed non ut substantiam, atqui ut entitatem accidentalem ab extrà veni-Adeóque tandem vindicavimus suppositionem prioris Capitis, in quo actiones transeuntes creaturarum ut accigendam exigunt, actionibus accidentalibus opponitur. stantiam este formalem actionis rationem velint. non ut substantiam effluentem ab agente. paffum influant.

003

Nec necessium dentia ab agente in passum illata tractantur. eft his opinionibus ulterids hic immoremur.

Que fenfu funt in aaliones

sed statuendum est, actionis aliquam partem (nempe ejus inhærere, quod folum argumenta adversæ partis concludunt : primam & specificantem partem) à qua tota propagatur, seu tamen hie addendum eft, sed strickins & magis ex professo. Tria argumenta à Suario Difp. 48.f.4.nº. 3,4,5. ex parte Caictani contra fententiam suam adducuntur : quibus figillatim respondet eadem sectione, nº. 15, 16, 17. Responsa ex 4. Pressids jam accedendum est ad actionis transeuntis inhærentiam in agente examinandam. Dicendum non eft, actionis eam partem quæ in passum imprimitur adhuc in agente ejus terminum, nimirum à quo, ut suprà explicuimus, cui tota hac affertio videatur in superiore Capite satis probata, aliquid actio ut dependens continuatur, in agente inhærere, parte fortasse vera funt, sed ex parte tantum.

5. Primum argumentum est, actionem effe accident, & conargumenta expendun-Primum.

rius, actionem esse actum agentis, id quod in quæstione est quodammodo concedit. Actus enim facultatis activæ necessatalem, realem, absolutam, & quidem pernobilem. Concedimus quoque diversimode ab aliis accidentibus inhærere; Cilicet, Tecunddm totam suam entitatem, non in uno subjecto; rid eft in eodem subjecto in quo eft facultas ; & consequenter terum emanare nequit, quod non inest; neque actuare potest, inhærere ut terminum à quo, & ut in fluxu ad extrá. Modò insequenter inbarere in subjects, asque ades in agente, cim poten-tiam aliquam agentis actuet. Respondet Suarius, actionem, nt mus disfertare de modo loquendi. Concedimus itaque Suario dionem esfe rem ab aliis accidentibus multò diversam, non tamen esfe accidens analogicum; sed esfe entitatem accidenattamen secundum principem sui partem esfe in agente, secundum alias partes esfe in passo. Ubi verd largitur Suaut hæc in agente eff, ità & ille. Sed evadere conatur Suarius, quod non agentis potentiæ achu unitur. Achuare enim est informare, & confequenter aliquo modo inhægere; fed saltem Non enim dicimus inhætiam aliquam agentis actuet. Respondet Suarius, actionem, nt sic, dici analogice accidens, & ideo non oportere ut dicat propriam dicendo actum hunc non esse inherentem, sed emanantem. Cæbabitudinem inherendi alicui, sed emanandi ab aliquo, &c. 1 hærere agnoscat, non moramur. rere ut terminum finientem, sed ut inchoantem, simulque actuantem, caufalitatem agentis. Utpote caufalitas agentis incompleta est & potentialis, donec hie actus advengrit. Hie actus potentiæ activæ est terminus à que actio fluit, cuique continuatur, necnon à quo, quatenus pendet ab agente, spe-cificatur, imò & à quo causaliter individuatur. Dices, to-Dices, to-Refpondec, toterminum à quo, cui tota continuatur, & à quo tota quà ab Item totam actionem actuare potentiam, quia actus durante totà actione durat : neque proprerea recte Suarius indè colligit, actionem quantum ex se extrinsece de-Cum enim fit actus potentia activa in agente inhærentis, virtute istius actus, cui tota actio unitur, intrinsece, quanquam non codem modo quo actio immanens, denomi-Actio enim immanens intriusecè denominat respectu utriusque termini, à quo & ad quem, ipsinssque fluxûs intermedii : actio autem transiens tantum ratione termini à tam achuare, sed per principem fui partem, videlicet, quo. Atque hæc contra solutionem primi argumenti. tam actionem actuare potentiam agentis. agente dependet. nare dicatur. nominare.

Scundum argumentum priori affine est. Si actio non est Secundum. dia passione alicui subjecto inbercar, non tamen illud denomines austenus actio, sed quatenus passio. Onde esiam actio immanens, mini facti in suo subjecto sustentantur. Forme efficientes nem transenniem in aliquo subjecto non esse, sed tantum in termino. pergit; De omni actione, ut actio eft, diximus, non babere per se non concipitur ut inherent illi, sed ut ab illo. Hac Suarii re-foonsio intimam quastionis difficultatem movet; quo nimipotest quam quòd omnia accidentia ab & in aliquo subjecto mus itaque inhærentiam in passivam, & activam. Inhærentia passiva ea est causatio materialis quå passiones, motus & ternat, &c. Respondet Suarius, non effe inconveniens aliquam actio-Puto eum loqui de actione creationis, de qua superiore Capite ac formaliter proprium subjedum inbestonis. Hincfit ut, licer mequatenus denominat bominem agentem vel operantem, formaliter rum modo actiones inhæreant in subjecto. Nihil certius este sustententur. Verum non necesse eft, in tanta formarum acciin agente ut in subjecto, in nullo subjecto erit: At verò hos repugvidimus: hîc folas creaturarum actiones expendimus. omnes infint eodem modo. quatenus actio, sed quatenus pastio. dentalium varietate,

acet donecab appetitu experrecta fuerit. Hæc verd excitatio potentiæ, & cum termino a que actionis, ut supra explicuimus; quæ omnia facilè concipiuntur. Nè quem verò turbet vox ifta adio pura, fciat nullum potentiæ actum ita purum effe, quin creature conveniat, vel co ipso quòd sit actus pocere fe eff evidens vitæ naturalis indicium, ut ex testimoniis Philosophorum & ratione supra evicimus. Verum Suarius vi-Negat enim actionem nomine actionis habere subjectum ingi rem aliquam que itasfit adio pura, ut per eam nibil intrinsece acium intelligatur, &c. Fateor, qui vitam naturæ nescit, vix posse actionem pure ab intus provenientem concipere. Verium qui mecum vitam naturalem agnoscunt, actiones simul inhærentes & inde transeuntes agnoscere sacile queunt. Posita enim perceptione, excitatur appetitiva; posito actuali appetitu, excitatur potentia motiva. Quare potentia motiva sopita seu actuatio potentiæ motivæ eadem res est cum actu ejusdem atque exercere. Forma hoc modo perficientes funt actiones sive immanentes five transeuntes. Quæ omnes funt vitæ subdetur non agnoscere inhærentiam activam, at passivam modó. hælionis. Verdm sita esfet,actio non actuaret potentiam activam,quæ inhæret in agente. Sed urget num.80.non posse intelliseu qualificantes, & disponentes ad actionem, hoc modo inhæ-Inhærentia activa ea est causatio materialis qua subjedum se perficere conatur, & suas adivas potentias a fluare stantialis germani fructus & vitales perfectiones. Nam perfi-

numquodque enim est propier suam operationem, que est enjusuis ageniis, quatenus perfectio est à forma intrinsece perficiente. Solet autem dici adio agentis creati perfedio extrinseca, quatenus ejus perfectio quodammodo ad alia extenditur; quod in rebus babentiectionem extrinsecam earum: sed revera agens ut agens magis decommodum reporter, vel recipiendo in fe terminum actionis, ut in ervando aus inendo à contrariis. Hoc errat Suarius, putat actiorei perfedio. Huc accedit frequens Divi Thomæ testimonium. clarat perfectionem suam quam perficitur, nist ex actione aliquod Respondet Suarius, negando actionem esse proprie perfectionem bus limitatam perfectionem censetur pertinere ad quandam perits que agunt actione immanente, vel mediante sua actione se con-7. Tertium argumentum elt, actionem elle perfectionem. tentiæ, qui catenus imperfectus eit, & non cadit in Deum.

Zertium.

Si fit, ut nequæro iterum, an potentia agendi sit de se per-Non dubium quin fit incompleta & imperfecta. Fruttra enim est ca potentia que nunquam deducitur in actum. Fieri ergd non poteft quin id quod potentiam in actum deducat eandem ulterids perficiat : sed operatio potentiam operandi in actum perducit : est igitur actus & forma actuans seu perheiens potentiam operanvera actionis pars in passum propagata, nisi quòd continuetur termino ejufdem a quo, dicatur fuo modo extrinseca: verum quòd tota actio per principem sui partem agentis potentiam ab intus venientem actuet, est plane catenus intrinseca perfectio. Instat adhuc Suarius, declarare modò agentis perfectionem. Fateor nobiles actiones transcuntes effe evidentis: cumque ea potentia lit perfectio inchoata agentis, netissima intrinsecæ perfectionis indicia: non tamen propterea sequi, esse tantum indicia. Multæ enim affectiones perfectiderata, justa partium proportio, quæ internæ perfectiones funt, simulque, quatenus in sensum incurrunt, subjecti internam perfectionem declarant. Quod ad sententiam D. Thomæ attinet, mihi plufquam probabile videtur, eum constanter actionem in agente ponere, cum Suarius nullum ejus locum in quo difertis verbis id negat adducere potuerit. Etenim conatur tantum probare suisse sententiam Aristo-telis, & inde insert, suisse quoque sententiam Divi Thomæ. Nunquam enim (inquit) solet Aristotelem descrere in its que tur. Atque hoc etiam quodammodo fatetur Suarius, dicendo, ejus testimonia elle difficilia: deinceps verò evasiones varias quiones sunt, simulque incurrunt in sensum: ut temperies mofunt. Hoc argumentum facilids forte admitteretur, nisi D. Thomas ipie contrarium passim testarebus parti suæ in eludendo Divi Thomæ apertas dictiones subcesse est actualis operatio fit consummatio cjusdem. urget Suarius, saltem esse persectionem extrinsecam. nem nullam agenti addere formam perficientem. igitur quero, an potentia agendi lit perfectio. fectio omnibus numeris completa. veniat, enumerat. pure philosophica

Adhuc supersunt Objectiones quibus Suarius senten- Saissinds. tiam suam sirmare conatur; quas ille ad duo capita revocat. jestionibus Primum eft, Actionem non realiter diftingui à termino. Cui satif. Suarii.

faciendum

tu, excitatur potentia motiva. Quare potentia motiva sopita jacet donecab appetitu experrecta suerit. Hæc verò excitatio seu actuatio potentiæ motivæ eadem res est cum actu ejusdem potentiæ, & cum termino a que actionis, ut fupra explicuimus; Nè quem verò turbet vox ifta adio pura, fciat nullum potentiæ actum ita purum esfe, quin creature conveniat, vel co ipso quòd sit actus pocere se est evidens vitæ naturalis indicium, ut ex testimoniis Philosophorum & ratione supra evicimus. Verdm Suarius vi-Negat enim actionem nomine actionis habere subjectum ingi rem aliquam que ita fit actio pura, ut per eam nibil intrinsfece acium intelligatur, &c. Fateor, qui vitam naturæ nescit, vix rdm qui mecum vitam naturalem agnoscunt, actiones simul inhærentes & indè transeuntes agnoscere sacilè queunt. Posità enim perceptione, excitatur appetitiva; posito actuali appeti-Inhærentia activa ca est causatio materialis qua subjedum se perficere conatur, & suas adivas potentias a Suare atque exercere. Forma hoc modo perficientes sunt actiones sive immanentes five transeuntes. Que omnes sunt vite subdetur non agnoscere inhærentiam activam,at passivam modó. hælionis. Verdm fi ita effet,actio non actuaret potentiam activam,quæ inhæret in agente. Sed urget num.80.non posse intelliseu qualificantes, & disponentes ad actionem, hoc modo inhæstantialis germani fructus & vitales perfectiones. Nam perhtentiæ, qui catenus imperfectus eft,& non cadit in Deum. posse actionem pure ab intus provenientem concipere. quæ omnia facilè concipiuntur.

commodum reportet, vel recipiendo in se terminum actionis, ut in ervando aut mendo à contrariis. Hoc errat Suarius, putat actionumquodque enim est propier suam operationem, que est enjusuis agenits, quatenus perfectio est a forma intrinsece perficiente. Solet ausem dici adio agentis creati perfedio extrinseca, quatenus ejus perfectio quodammodo ad alia extenditur; quod in rebus babentirei perfedio. Huc accedit frequens Divi Thomæ testimonium. bus limitatam perfectionem censetur pertinere ad quandam perfedionem extrinsecam earum: sed revera agens ut agens magis declarat perfectionem suam quam perficitur, nift ex actione aliquod its que agunt actione immanente, vel mediante sua actione se con-Respondet Suarius, negando actionem esse proprie perfectionem 7. Tertium argumentum elt, actionem elle perfectionem.

Zertium.

quæro iterum, an potentia agendi sit de se per-Non dubium quin sit incompleta & imperfecta. Frustrà enim est ca potentia quæ nunquam deducitur in actum. Fieri ergo non poteft quin id quod potentiam in actum deducat eandem ulterids perheiat : sed operatio potentiam operandi in actum perducit : est igitur actus & forma actuans seu perheiens potentiam operantis: cumque ea potentia lit perfectio inchoata agentis, nevera actionis pars in passum propagata, nisi quòd continuetur termino ejufdem a quo, dicatur fuo modo extrinseca: verum quòd tota actio per principem sui partem agentis potentiam ab intus venientem actuet, est plane eatenus intrinseca per-Instat adhuc Suarius, declarare modò agentis perfectionem. Fateor nobiles actiones transeuntes este evidentissima intrinsecæ perfectionis indicia: non tamen propterea derata, justa partium proportio, quæ internæ perfectiones sunt, simulque, quatenus in sensum incurrunt, subjecti internam perfectionem declarant. Quod ad sententiam D. Tholocum in quo difertis verbis id negat adducere potuerit. eins testimonia effe difficilia: deinceps verò evafiones varias quisequi, esse tantum indicia. Multæ enim affectiones perfectiones funt, simulque incurrunt in fensum: ut temperies momæ attinet, mihi plusquam probabile videtur, eum constanter actionem in agente ponere, chm Suarius nullum ejus Etenim conatur tantum probare fuille sententiam Ariftotelis, & inde insert, suisse quoque sententiam Divi Thomæ. Nunquam enim (inquit) solet Aristotelem descrere in its que mitteretur, nisi D. Thomas ipie contrarium passim testaretur. Atque hoc etiam quodammodo fatetur Suarius, dicendo, bus parti suæ in eludendo Divi Thomæ apertas dictiones subfunt. Hoc argumentum facilids forte cesse est actualis operatio fit consummatio cjusdem. urget Suarius, saltem esse perseccionem extrinsecam. nem nullam agenti addere formam perficientem. igitur quero, an potentia agendi sit perfectio. tectio omnibus numeris completa. veniat, enumerat. pure philosophica fectio.

8. Adhuc supersunt Objectiones quibus Suarius senten- sanisfinis. Primum eft, Actionem non realiter diftingui à termino. Cui satis. Snavii., Pp faciendum tiam suam firmare conatur; quas ille ad duo capita revocat.

do in aliqua prima sistitur. Quoniam verò sepius diximus primam partem causationis esse productionem secunda, & onem totam constare ex partibus, non tantum respectu durationis & graduum, sed & respectu extensionis, dislinctis. tentione actionis aliquid omnino dicendum est. Si enim non extendatur actio, frustrà in partes dividitur: sin extendatur, est proculdubio divisibilis, & partes continet. Superest ergo monftrandum, actionem ese extensam. Innumeris instantiis modo causationem alterius ejusdem. Priore modo verum est, mus,ipfum nifum movendi, feu vigorationem agentis ad movendum aliud, esse actum facultatis motivæ, & limul esse cautationem consimilis nistis in passo, atque adeò termini. Hæc pars prima causationis in virtute agentis est causatio secunic deinceps; æquum est semel probemus. Dico igitur, acti-De prioribus non opus est hîc aliquid subjungamus: de exmaneat. Si enim per seipsam fluat, qu'i fiat ut simul per seipsam maneat? Respondeo, verba ista, per seipsam fluere, dudistinctam actionem; vel, unam partem actionis ese nullo partem actionis transeuntis non este causationem alterius. Nihil enim absurdi hinc sequitur. Qandoquidem non ponimus inter causationem,& causam proximam, aliam causationem, & subinde aliam,ut metuamus processum in infinitum : sed dicidæ,&c. Infinita autem causationum series satis cavetur quanfaciendum in proxime Quæstionis eventilatione, ad quam Non ergo ita finit ex eo, ut in co Vel enim sonant, non fluere per aliam unam actionem non fieri per aliam; fic enim daretur proceffus in infinitum : verdm posteriore falfa est affertio, unam Alterum caput elt, Actionem non fluere ab agente per aliam actionem, sed per seipsam. pliciter accipi posse. fpectat. per seipsam.

Aditonem este extenjam.

certare possumus. Sol agit in terram : Solis igitur actio ad-

terram continuatur. Similiter ignis ad aliqualem distantiam assidentes calesacit. Quare actio secundum longitudinem extenditur. Suppono agens immediate primam actionis par-

tem producere, & mediante hâc secundam, & mediante se-cundâ tertiam, &c. Aliter enim vel dicendum, solem agere

migrare per medium. Attamen neutrum reche dici potest. Nam ponere actionem ad distantiam sine actione media, est ponere mutationem situs absque motu : quod concipi nequit.

ad distantiam, non agendo in medium; vel solis actionem

fateor Actio enim, hoc dato, ab agente ad passum distans sine motu Sin dixeris actionem migrare per medium ; vel ut quidem substantiam posse de loco in locum moveri; sed in hac disfertatione de actione seu causatione accidentali agitur. Sin ut accidens; non video quomodo migrationem acciden-tium à subjectoin subjectum vitemus. Si enim actio per seipsam (ut loquitur Suarius) in passum distans stuat, necesse est per seipsam per medium (aut etiam per diversa media inter folem & terram) transeat, priusquam passum ingrediatur. Tutids ergò dicitur, agens primam actionis partem immediate producere, & per eam secundam, &c. Idem quofubintrat. Nam ignis ollæ latus fibi proximum primò calefacit, & fensim ejus calefactio profundids extenditur, & demum ad oppositum latus pertingit. Fluere igitur (quo sensua dio dicitur suere) est se in nova materia celerida aut movendi, quatenus est in agente, hoc modo se disfundit, nempe multiplicando seipsiam in materia proxima, atque adeò in tardids propagare. Quare prima pars actionis, quæ est nisus remotiore; sed non deserendo primum subjectum, aut novum sibi adsciscendo. Nisus itaque agentis in agente natus indè se propagat in passum, consimilem nisum in eo exci-Fieri ergo nequit quin primus nisus sit causatio sequentis ; sed non ut diversæ actionis, atqui solum ut diversæ Si ergò vult Suarius actionem per seipsam fluere partis sui. Si ergò vult Suarius actionem per seiptam fluere s subjectem, aut à parte in partem, aliter quam se propagando in ea subjecta aut partes, (modo quo declarasubstantia, vel ut accidens, sic migrat. Si ut substantia; que dicendum est, si agens & passum sint contigua. vimus,) eum directe negamus.

9. Quod ad alteram Suarii clausulam attinet, Alionem en Quo senfa agente non tid fluere, ut in co maneat; spectat ad durationem alio maeffe de natura sua ens permanens, sed fluens, & hoc sensu nisi per continuam sui renovationem, nempe permanente causa in actu; & tunc ejus primam partem quoad durationem, actionis. Dicimus igitur actionem, respectu durationis, non recte dicia Suario actionem fluere, & non manere in agente, passo, serit, desinere este per simplicem privationem : atque simulac primam partem passionis, & mediante hac termini in

Neque mihi cum Suario in hac re (nempe de idem de secunda parte ejusdem, mutatis mutandis, &c. diduratione actionis) controversia est, nisi quòd infinuare videatur, adversarios suos velle actionem, finita sua causatione, adhuc in agente manere: quod negamus. cendum eff.

non-agente Agens d

dicit Suarius, agenti per accidens esse mutari, distinguenda est mutatio in passivam, & activam. Passiva mutatio non incidit agenti ex eo quòd est agens: activa verò & perfectiva ut dixi, perfectio quædam est. Verum quia acquisitio islius perfectionis non solet nomine mutationis venire, captiosa elt ifta dictio, agenti per accidens of mutari. Com enim intelligi soleat de sola mutatione passiva, non reste variationi activa, Agens enim non tam musui omnino agenti propria est; quà nimirum agens exserit se, & actuat seu exercet potentiam suam motivam, cujus actus, cessariò movere aliud, neque moveri seu mutari ; sed tantum niti movere aliud. Niti autem nec estaciu moveri, nec moubr ergo movetur, &c. quia, inquit, agenti, ut agens eft, per accidens eft Respondeo, agens in actione transeunte neque nerum cum agens à non-agente in aliqua re differat, necesse est 10. Sed pergit Suarius, Agens ex co pracise quod agit non siqui em frustrari potest, ut suprà declaravimus. aliqua variatio agenti ex eo quòd agit adveniat. tatur, quam feipfum mutat & perficit. quæ agenti contingit, applicatur.

pars totius causationis agentis, cui tota actio continuatur. Atqui objicit, non posse intelligi rem aliquam que ita sti actio pura, ut per eam nibil intrinsce facinm intelligatur: res enim Respondeo, ab eo qui judicat. agente ubi ex non-agente fit actu agens resultare, negamus. tentiæ est achus; respectu agentis ut causa, est ipsa ejus causum receptæ, est terminus a quo, seu est prima & originalis falla in extrinseco subjello non potost esse intrinseus terminus actio-Agens enim in actione transeunte nititur movere aliud, non Sin intendat Suarius, nullam novam entitatem in 11. Secundò, urget, nullum terminum actionis manere in Si intelligat per terminum actionis effectum ejufdem, sateor nullum effectum actionis in agente comparere. Refultat enim novus actus potentiæ motivæ, qui respectu ponis manentis in alio subjecto. feipfum. agente.

edem sub-

est termi-

Non necesaffio fit in

Se est tota

actionem transeuntem ese modum termini non posse intelligi eam esse in agente, nisi terminus quoque in codem sit. Hoc forte præjudicium acutissimum alioquin ingenium se-Sed infra probabimus, actionem non effe modum Sed pergit, actionem per quam nibil intrinsece factum oft non esse intelligibilem. Fateor, actionem integram (cdm sit causatio seu productio) sine ullo planè termino seu effectu concipi non posse. Nos verò omni actioni suum terminum aslignamus. At hoc, inquies, non sufficit; siquidem requirit terminum intrinsece fallum. Quid intelligit per | inrum eum velle, inius in ipso agente salium. Sic enim pergit, trinsce fadum] ex verbis sequentibus colligere est; nimirem factam in extrinseco subjecto non este terminum actionis manentis in alio subjedio. Atque hic fensus est conformis opinioni Suarii, tum quà putat actionem esse modum termini, tum atio sit in agente, & sit in agente esteliva causatio, fuerit quoque causatio estellis seu termini in agente. Argumentum recte concluderet, si actio esfet modus termini, aut si totaxat inchoatio actionis, seu prima pars ejus, & est illatio paf-sionis in passum, & mediante hac est productio termini. actionis non immediate, sed mediante secunda, attingit terta actio esset in agente : sed actio transiens in agente est dunagente est nifus movendi passum, qui est productio consimilis nisûs in pasto, quo fit aliqualis terminus: ità ut prima pars minum; tota autem actio est immediata productio ejusdem. Quæres, quo indicio totam actionem non esse in agente inno-tescit. Respondeo, co, quòd in actione transeunte duo fint Si tota actio foret in agente, non attingeret terminum extra se in passo: si tota actio effet in paffo, ea non omnino penderet ab agente. Inciperet enim in passo, & nihil ejus in agente præexlisteret unde Frustra mihi narras facultatem motivam agentis. Ea enim otiosa foret, si nihil entitatis actualis, unde actuaretur, ei accederet. Die mihi Prima pars actionis transcuntis in necessariò subjecta, agens & passum. Quare duæ minimum partes ad hanca Stionem requiruntur. Prior in agente, ut hoc intrinseca denominatione vocetur agens: posterior in passo, quà afferit actionem effe effectivam caufationem. ab hoc dependentia initium fumeret. ut terminus in codem producatur. fectu concipi non posfe. Aliis verbis exprimam.

quomodo facultas quiescens absque accessu alicujus modi aut actus actuerur. Si nequeas, concedito actioni transeunti aliquid entitatis in agente, ut facultas inde nitatur, &

Principium agendi est insufficiens, nist actueiur nisu movendi.

enim principio potentiali, & qualicunque esfectu, nulla erit dependentia hujus abillo; imò non dabitur sussicions relatio esfectits ad tale principium. Dices, Suarium supponere actuale principium; ergò necesse est supponat quoque, principium nitens hunc esfectum dare. Non enim actu producit, nifi nitatur; dato hoc, passio infertur, essectus producitur, & dependentia hujus à suo principio satis stabilitur: necaliud singimus, aut opus est singamus. Habemus enim sufficiens principium, essectum, & hujus ab illo dependentiam, nempe actionem, quà illud hoc producit. Quare speciosa hæc argumentatio ex salso supposito procedit. Nempe supinterat passionem, atque câ mediante edat terminum. 12. Sed objicit Suarius, Posto principio agendi, & esfectu ejus, & dependentia esfectis a suo principio, sublata per intellectum quácunque alia entitate, susficienter intelligieur & esfectus in actu, & csusa esficiens in actu : ergo impertinens est fingere quandam aliam rem distinctam realiter ab esfectu, & priorem nasura illo, que sit dependentiam effecies: sed bee intelliguntur optime fine illa enpars sit productio secundæ, & hæc tertiæ, &c. Mediante igitur primå parte, sacultas est totius actionis, ipsissigue termini, actio illius. Nam actio folum ponitur ob causalitatem agentis & titate: est ergò gratts confila. Respondeo, facultatem agendi non esse sufficiens principium alicujus essedits nisi actuetur; non actuari, nisi nitatur essectum producere. Posito vendi; quod afystaton. Urgeri adhuc contra nostram fententiam potest, me eo fine partem actionis in agente ponere, ut activam ejus facultatem actuet. Verdm una actionis pars, ubi tota ad facultatem achuandam requiritur, non sufficit. Aliter enim sacultas, partis tantum actionis, & partis ter-Respondeo, totam actionem actuare facultatem, sed mediante prima parte, quod prima actionis caula. Si enim causa canse est causa causati, multo magis causatio causationis est causatio termini. Utpote causa causa in productione effectus operatur per principium intermedium; at caufatio caufationis non per tale principium, sed per partem ponit principium agendi actuale fine actuali nifu aliud momini, causa suerit.

sui à se productam, sibsque continuatam, effectum attingit. At verò si nulla actionis pars sit in agente, necesse est tota facultati fit extrinseca, & ab eadem independens, nec agens a non-agente intrinsece differat. Totum ergo quod à Suario postulo est, ut actio sit saltem aliquid in agente: dabo illi vi, cissim, impossibile esse ut tota ibi sit. Nam qui diceretus transire, si nulla ejus pars in passum exciperetur?

nifus lucen-di est in ASius feu 13. Tertid, arguit Suarius ab actione solis in illuminasentia ipfius solis talis actus recipitur? Sicut enim actis solis, que est illuminatio, fluit a luce solis; ità fi ab ipsa flueret in ipsum, debeaerem, prins necessario fluat à luce solis alis res vel modus, qui Quorfum enim finin ipsosse maneat, ipsimque aliter afficiat. Quorsum enim fin-gitur talu entitas? aut quod est indicium ejus? aut in qua poret proxime recipi in ipsamet luce: namsicut sol illuminat quatenus lucidus est. & ideo illuminatio procedit formaliter à luce ; ità sol constituitur alin iluminans quatenus lucidus ett : ergo fi illuminaa quo essentialiter dependent. Posseriore modo, illuminatio sumitur ut entitas accidentalis, & non migrat è sole in corpus diaphanum proximum, sed, in codem, motu generatur; ita ut lux non tantum potentiam illuminandi dicat, fed & tio constituit ach illuminans manendo in illuminante proxime, immediaie manebit in luce ejus, illam constituendo in allu secundo, securio manet in visu. Respondeo, de lumine dubitari posse an fiat per effluvia, an per motum quendam striationis à luce ex evidentia terminorum liquet, effluvia prids in sole extitisse quàm ex co effluebant. Com enim, secundom sententiam hanc, luminost radii solis substantiales sint, & non ex nihilo hant; necesse est è sole egrediantur, & consequenter in eo prids suerant. Nulla enim dissicultas vetat migrationem sub-Priore modo, cidentia verò nequeunt sic migrare, quòd sint modi alterius à quo essentialiter dependent. Posteriore modo, illuminatio nisus actuat potentiam illuminandi, & est prima pars seu terminus à que totius illuminationis, seu totius actionis. Est stantiarum de loco in locum, com suo marte subfistant : Acautem actus lucis, viz. facultatis lucendi in sole; & est prima causatio luminis in æthere. Nist enim esset in sole nisus ra-Quare nisus diffunactualem nifum radios lucis quoquoversus spargendi. fluentem, & in corpus diaphanum impressum. diandi, nullos radios extra se emitteret.

hoc secundi, &c. Motus ergò lucis de se propagat motum luminis, & est terminus à quo ejusdem. Quare nisi talis actus seu nisus radiandi esset in sole, nec lucem actualem in aliud in sole requiri. Jam procedat. Quorsum fingirur talis porentiali lucem actualem conflituit. Lux enim in entitate sua includit nisum lucendi ut actum suum, & ut primam Lux ergò non est mera potentia lucendi, sed simul actus, & in se primam partem totius actionis illuminandi, nempe ipfum nifum radiandi, com-plectitur; qui nifus est productio primi luminis extra solem, se contineret, neclumen extra se produceret. Sol cnim non duabus actionibus, primò lucem in se concipit, dein lumen emittit; sed eadem actione motuque sui utrumque edit. Unde sequitur, actum lucis esse ipsam causationem luminis, & primam principem partem totius a Rionis illuminandi, cui lumen ut secunda pars totius actionis continuatur. Non autem flammæ, illico extinguitur: ut ex admotis cum flamma ven-tofis ut & ex applicatione vafis pyramidalis vulgò ad excompressione, satis innotescit. Hisce jam vilis, ad argumendum luci addere, seu asingere. Sed hi supponunt lucem componi ex potentiali lucendi principio & actuali : hoc verò nihil aliud effe nifi nifum actualem diffundendi radios lucis; hunc esse in sole, & esse actum lucis, & causationem luminis, & esse primam partem totius actionis, seu totius illuminationis. Lucem denique non esse actuale principium lucendi absque hoc nisu radiandi : co autem dato, nihil entitas? Nulla fingitur. Aut in qua potentia folis talis allus recipitur ? In potentiali principio lucendi, cujus a Sus cum dendi radios, in sole, est actuatio lucis, & est motus ejusdem rationis cum co radii luminis, nist quòd subjecto & vigore diffinguantur. Hoc palam fit ex luce lunæ, quæ nihil aliud ett niti lumen folis à corpore opaco lunæ reflexum: item ex lumine in nube collecto, quod lucis quoque speciem præbet, Evidentissime autem idem confirmatur ex luce & lumine Hoc enim, necnon illa, suppresso libero motu tinctionem candelæ comparati, aut etiam ex temerario emunctorii usu, aut denique ex qualicunque alia arcta flamma Totum procedit ex errore & falfa suppositione. Supponit adversarios suos aliam rem aut mopartem totius illuminationis. tum Suarii reflectamus.

Manet enim in actio cum nisu lucendi, quæ totius illuminationis pars princeps est, & in sole inhæret. Non ergò rectè insert Suarius, illuminationem aeris esse receptive in sole & luce. Non enim est; sed est quasi eminenter, seu per principem & originalem totius actionis partem, in sole, cui tota actio effluens Ad alteram Quxstionem prids motam jam deveniendum esset, sed in proxiæthere; sed continuatur luci solis ut pars ejusdem actionis. Tribuitur itaque soli ut pars luci continuata, nempe ut una adeò argumenta Suarii contra nostram affertionem, actionem (lumen quippe totum in aerem disfusum) unitur. recte infert Suarius, lumen manere in fole. effe aliquid in agente, adducta folvimus. mum Caput differimus.

CAP. XXII.

Utrum Terminus Actionem, an Actio Terminum, aut quid alind utrumque specificet.

pecificatio fit per iplam esfentiam, quæ constituit rem in se, tio duplen. ipso limine quid sit specificare inquirendum est. Non specificare. Constitutiva Specifica-Effective Specificare elt, efficere totam esfentiam rei specificatæ, Quid of-Tin hujus Quæstionis examine seliciter procedamus, Quid sit Efficiens caufa, cu- felliva. contrabere feu determinare, aique adeò ab omnibus aliis distinguere. ficat. Similiter concursus causarum efficientium, sive coopeper id ipsum per quod res est, ab omnibus aliis distinguitur. Estentialis hæc specificatio non videtur ea quam quærimus. Ipse enim Suarius afferit, & efficaciter probat, (ut supra vidimus) actionem d fuo termino ex parte rei diffingui; & consequenter, neque hunc esse essentiam illius, neque illam hujus. us virtute totus effectus active producitur, hoc modo specirantium, sive subordinatarum, sive inter se luctantium, necnon efficiens cum instrumentis suis, si ullus ex his totum mihi dubium eft quin specificare lit in genere, rem ad speciem & diffinguit ab omnibus aliis, hoc est, specificat. Dupliciter hoc fit, vel constitutive, vel effedivé. & per eam ab omnibus aliis distinguere. 5

tioni, ut medio exfecutionis. Quire sive dicimus facultatem, live actionem, hoc est, causationem, producere aut specificare effectum, intendimus efficientem caufam mediantibus illis hoc confittat; necesse est, claudicante productionis integritate, nem, complementum quoque specificationis debeatur. Sit ergo cificationem concurrere, in quantum ad specifica estentia ejuldem productionem contribuit. Verdm tripliciter hac specificatio efficienti tribuitur; vel directe, vel mediante facultate, vel medi-Directe tribuitur caufæ efficienti, ut suppostto seu vero principio quod operatur; facultati, ut principio quo, nimirum in quo peculiaris & propria ratio causandi continetur & exprimitur; actioni seu causa-Nulla verb caufa, aut concurfus caufarum, cum vel fine infrumentis, nisi totum effectum procreet, eienim hac specificatio in integra seu completa rei productione una claudicet specificatio; & causis complentibus productioesfectum edat, eum quoque specificat. Impossibile enim est totum effectum caufare, & cundem in nulla specie constituhoc ratum, cau sm efficientem in tantum ad effectivam termini præstare; juxta vetus dictum, Actioner sunt suppositorum. dem hoc genus integram specificationem largiri potest. ante actione seu causatione ejusdem. tum producere.

re. Ratio est, quia solum agens hunc nisum in se suscitat, neque ad eum suscitandum alia re aut causà extra se opus haam motivam, ad se actuandam. Actus autem motivæ sacul-tatis est nisus movendi passum. Quare sacultas inimediatè & per seipsam hune nisum exferit. Imd non eft sufficiens facultas motiva, si, ad agendum incitata, nè niti quidem possit. Non ergò mihi dubium est quin prima pars actionis, seu primus nisus movendi passum, à sola motiva facultate primò, quid primam actionis partem in agente, nempe nifam movendipassum, specificat. Existimo solum agens hoc efficebet: sua enim perceptiva appetitivam satis irritat, & hac suagentis proveniat. Com ergo agens totam entitatem huic parti actionis largiatur, necesse est eam quoque specificet. Fateor dari aliquando causas socias; sed primus carum nisus est cuilibet proprius. Si putes passum aut terminum ipsum onis: & quoniam cam supra in duas partes divisimus, quæro Paffum 2. Hisce jam definitis, procedimus ad specificationem actialiquid ad hane specificationem conferre, falleris,

gens primam partem actionisspecificare.

Solum a-

enim nondum supponitur in agens insurgere, sed totam humutaverint vices, & agens passum suerit in ipsa eductione primæ partis actionis suæ : quod absurdum est. Nam nifus jus primi nisûs vim pati. Aliter enim agens & passum comhic movendi est in agente, & passum supponitur adhuc quiescere, donec ab agente irritetur. Non ergò concurrit cum agente in hac prima actionis parte elicienda. Quin &, hoc dato, id incongruitatis sequeretur, passum cum agente in inferenda passione in seipsum conspirare. Denique, gratis hoc Supereft tantum terminus, qui ad hujus primi nisus eductionem se concurrere cum agente prætendere potest. Attamen neque hoc dicere ausus est quisquam. Terminus enim est ordine naturæ posterior hoc primo movendi nisu, & cum eo, aut in co, nullo modo cooperari potest. Nihil enim operatur ante-Primus enim nifus movendi passum, qui, mediante passione, primam partem tertinuari: Efto; sed continuatur per alias suas succedentes parmini præcisè esticit, partem eam anticipat, & ipso momento tes, quarum quælibet quoque, producta termini parte fibi accurate respondente, evanescit; ità ut nihil quicquam enti-Cdm ergò tertum eft, eundem nihil ad effectivam specificationem ejusdem quo emergit, definit effe. Si dicas, actionem utplurimum conminus nihil ad entitatem primi nisûs movendi conferat, cerobjicitur, & præter mentem omnium auctorum. tatis ulla pars actionis à termino mutuetur. quam eft; & terminus nondum eft. contribuere.

3. Ad secundam actionis partem, que in passo fit, accedo, Secundam duoque, sz quæ est nifus movendi in passum illatus; quæque sive vocetur actio, sive passio, substantia rei (ut loquuntur) eadem est. De hoc nisu quæritur, à qua re specificetur : sed quæstio adhuc videtur ambigua; quòd is nisus potest esse vel impotens, vel prevalens. Si de misu impotente quæstio instituatur, puto folum agens eum specificare: sin de pravalente, limitatio ad-Nifus enim impotens, quia motum actualem in passo non causat, integer & fine contemperatione in idem admittitur: Nisus verd prævalens reactione nonnihil infrin-Quòd nisus impotens totus in passum excipitur, hác instantia monstratur. Imponatur mensæ plumbi libra una pondo. Ejus nisus deorsum æquivalet ponderi. Mensa, modenda eft.

sam exceptum specificat. Elt enim hujus nisus deorsum auchus, ejusdem speciei & gradus cum eo illius. Et nihil ni-Si enim trufinaveris eam incumbente plumbo, unam libram plds pendet quam eodem amoto. Unde patet eam totum nifum plumbi Quare nisus activus plumbi passivum in menfum mensæ deorfum præter nisum plumbi auget. tum præcavens, totum hunc nifum patitur. Illum fpecificat. deorfum pati.

Sin prava- 4.
lens, con- tur;
currit readitio paff. tem

lere, saltem eum, atque und mutationem inserendam, seu terminum motus, reactione sua moderetur & temperet. Hac omnia supra satis declarantur & probantur. Hoc solum addendum est, nos hie tantum mentionem facere unius esticientis cause. Verum si (quod contingere potest) plures caulæ (five fociæ, five fubordinatæ, five principales, five inffrutûs actualis concurrant, perinde est. Unius efficientis vicem supplent, & cum renitentia pass motum à se causatum specificant. Quantum verd quælibet earum ad productionem motůs confert, tantum quoque ad specificationem ejusdem mentales, aut alterius generis,) ad productionem alicujus motemperatum id præstare. Quanquam enim passum nisum. movendi simplicem totum perpetuò excipit & patitur; semper luctatur. Com igitur nisus prævalens motum actualem, adeoque mutationem aliquam, passo inferat, necesse est hoc contra infurgat; & quando motum nequeat in totum repel-4. Verdm si de nism prevalente, quid eum specificat, quæra-tur; dicendum est, nisum agentis cum resistentia passi contamen motui actuali atque mutationi indè consecuturæ recontribuit.

Specifica. 5. Credibile en, maragin inco, 1. actualem in passo excitat. Etenim nullam mentionem fa-Necesse igitur eft statuant omnem actionem transcuntem este prævalentem, minum fachum obtinere. Quare disputatio Suarii 48. f. 3. 5. Credibile est, Metaphysicos, qui de actione transeunte ciunt nistis movendi, nec, quod sciam, actionem impotentem & motum achualem in passo concitare, & consequenter teraut terminum fientem omnino agnofcunt. in Scholis idem Jo-

ubi agit de specificatione actionis transeuntis, de specificatione mottes actualis revera intelligenda est: idque ipfe nº.2.

his verbis videtur infinuare; Hee questio in propriis terminis

apertids asserit no. 4. his verbis; Idémque videntur sentire omnes Philosophi, chm loquuntur de specificatione motits ex terfere est ab authoribus pretermista; sed illam includunt vel sub communi questione de Specificatione moins extermino, &c. Hoc iplum propter quæstio hæc de actione transeunte quatenus motum adualem in passo excitat, absque quo nullum terminum propriè dictum assequitur, intelligi debet. Hoc ex eo confirmatur, quòd Suarius ipse putet nec actionem transeuntem à passione, nec passionema motu, sive realiter sive ex parte rei distingui. Quæstio itaque hæc de specificatione motûs actuтіно; нат fub motu actionem & pastionem includunt. alis terminíque ejufdem inftituitur.

cattone me-Quinta abde specifimoratis evidentior est, Adionem pravalentem specificari pra- probainr. cipue ab agente, sed non sine concursu & contemperatione readionis ententia Quatuor 6. De ea quatuor sententias loco laudato recitat. Prima est, actionem non a termino, sed a principio agendi, specificari: fecunda, actionem non a principio, sed a termino, speciem sumesententiis quinta addi potest, quæ fortasse quatuor me-Hæc opinio parum discrepat ab ea primo loco propolita, quæ communiter creditur esse sententia Divi Thomæ. Veteres enim renitentiam paffi concrete fub nomine principii agendi in hac quæstione inclusiffe videntur. Nullum enim in ejus tracatione renitentia palli mentionem faciunt. Verisimile itaque est, eos nomine agentis simul reagens, nominéque actionis una reactionem, complexe comprehendisse: quo dato, Divus Thomas à sententia nostra non omnino dis-Utcunque fit, probavimus modd, transeuntem actionem ed usque suspensam, ut nullum in passo actualem motum inferat, à solo principio agendi specificari: hîc porrò dicimus actionem, fi prævaleat, & motum achualem in paffo extraneo vindicare conatur. Hoc enim omnibus corporibus respectu motus ab extra venientis inditum est & naturale. Erre: tertia, ad specificationem actionis tam terminum quam principium concurrere: quarta, preter principium & terminum ad citet, terminum dare ex renitentia passi contemperatum. Enimvero agens, quantum potest, nititur movere id in quod agit ; paffum, è contrà, se ab omni innovatione & motu exubi verò motus actionis specificationem certum modum agendi requiri. gò plùs minúfve motui externo refiftunt. quem intendit agens ex reactione recipientis infringitur & modificatur, alius sæpe terminus quam intendebatur ab agenteachu elicitur. Hinc fol fundit ceram, & indurat lutum. Diversitas terminorum non ab actione solis, sed à di-verso modo resistendi, cera quippe & luti, dependet, ut per le manifestum est. Porrò, ex diversitate resistentiæ tres siftentia alia cedens seu succumbens nisui agentis; alia supprimens ejus motum cæptum; alia abducens agens motu nifui ejusdem contrario. Quæ species, ut & varietas actionum mamus duas plumbi laminas, alteram viginti, alteram triginta librarum; & in bilancem mittamus. Lanx quæ conpendet. Hæc enim nititur cum victoria; illa nititur quoque, (ut ex tensione suniculorum liquet,) sed nisu invalido seu Injicito itaque in lancem viginti librarum decem alias; videbis statim lances ad æquilibrium redactas, alterutra nititur, neutra vincit. Hoc exemplum non foldm tria nisuum, sed & totidem resistentiæ opposita genera, clare exhibet & probat. Resistentia enim cedens, cum nisu trisupprimente; nisus triumphatus, cum refissentia abducente agens motu contrario, perpetuò conjungitur. Hinc etiam certo discimus, nisum movendi, etiamsi nullum motum acqualem edat, esse tamen realem entitatem tam in agente quam in passo. Lances quippe, ex æquo libratæ, utrinque realem nisum, sed fine motu actuali, patiuntur: Alterutra enim alterius motum actualem præpedit. Hinc etiam clare distinguimus cestationem nitendi ab actuali quiete. Lances enim Tensi enim funiculi, ut dictum, nisum movendi deorsum non cestare demonstrant ; simulque oculus adesse actualem quietem tepecies actionum transeuntium exoriuntur. Est enim retinct viginti libras attollitur, altera triginta numerans deumphante seu prævalente; nisus suspensus, cum resistentia respondentium, una instantia clare monstrari queunt. libratæ actu quiescunt, sed non cessant niti. triumphato. fatur.

Solumme. 7. Hinc porrò colligimus, actionem non producere tervere termi- fupponit flatum priorem, ut terminum a quo : non autem ab hoc termino a que ad oppolitum ad quem pervenire licet abf-Terminus enim factus, est novus status in passo factus, qui

lem predu-

Verbi caufa, in motu locali, novus status est novus situs, qui non attingitur, nist agens caufet paffum distantiam inter fitum priorem & prefentem emetiri. Hoc probatur ex instantia data : simulac statera, hinc indè ponderibus æquata, moveri delitit, lances nullum deinceps novum situm nancifeuntur, & consequenter nullus novus terminus educitur. Cum ergo ageus non producat novum motum, nisi superet pride resistentiam pass, cumque resistentia passi, utcunque superetur, actionem agentis moduletur; ne-cessario sequitur, eam concurrere ad variationem, & per confirmare velis, innumeris potueris. Cochlear enim aquæ consequens ad specificationem, termini. Si exemplis hoc citids & facilids ad ignem calescit quam plenus ejusdem lebes: scilicet ob minorem resistentiam. Spiritus vini facillime (non enim destillatur sine tertio gradu caloris :) his subjunin halitum solvitur, pauld difficilius aqua, dein ægrids oleum, gas metalla, lapides, terram, vitrum, taleum, aurum purum; quod ultimum ardentissimos ignes annum integrum absque evidentissime ad specificationem talis motus exhalationis non soldm requiri actionem caloris, sed concurrere majorem aut minorem renitentiam paff, & fecunddm eam terminum facilids aut ægrids, aut etiam aliquando non omnino, provel minima diminutione ponderis perferre dicitur. que intermedio motu.

Verum Clariff. Suarius ad specificationem motus con- Antermicursum insuper termini requirit : imò primas partes in hac specificatione termino adscribit. Etenim Disp.dicta, 6.3.10.22. Ultimo, inquit, dicendum eft, ut questioni proposite in forma respondeamus, actionem secundèm quandam rationem pendere aquè estentialiter atque estam individualiter à principio & termino quoad specificationem verò, magis pendere a termino. Ad prio-rem partem affertionis quod attinet, actionem æquè esfentitione admitti potest. Primò enim, Actio impotens, noc en, nisus movendi invalidus, præcisè ab actuali motu (quem inaliter pendereà principio ac à termino, non fine magna caunequaquam à termino. Siquidem absque termino intento aeu effe atque exfiftere poteit, ut ex supra dictis de actione ferre nititur) sumptus, revera ab agente, & à solo agente, essentialiter & active dependet ; à recipiente, passive; sed

nus specifi-

dependere ; & mox probaturi sumus, eundem non propriè impotente liquet. Secundò, Actio sumpta ut includens a cutialiter etiam pendet ab agente, sed non ab agente solo, neque quidem propriè à termino. Suprà enim probavimus, motum actualem partim ab agente, partim à renitentia passi, pendere à termino.

Negatur,

& 3 argumentis
refellitur.

Primum.

gis a termino quam a principio pendere. Si enim probavero actionem non omnino pendere a termino; a fortiore confii-Quod ad posteriorem assertionis partem spectat, eam plane erroneam este arbitror, actionem quoad specificationem ma-

Repugnat enim operari, & nondum esse. Sed ut assumptionem sem similiter confirmemus, sic procedo: Causatio ordine natione fontis accusâsse, quòd ex inseriore rivo bibisset? Pari pure posterius esse causam se prioris statuamus. Etenim quî tura prior est effectu causationis: at actio est causatio termini, & terminus eft effectus actionis: eft ergo actio prior primo, quia id quod ordine nature prius est, nequit specificari aut pendere ab eo quod ordine nature posterius est: at actio ordine nacificare sit aliquo modo causare, aut inferre specificationem : hoc quoque infinuat vox pendere, quæ tribuitur effectibus re-spectu causarum. Quod verò locum causæ tenet, ordine naruræ prius est suo causato; alioquin haud æquo sensu causa audie. Nonne enim ridiculum soret dicu, filiam suam peperisse matrem ; aut recte supum in fabula ovem de turbafieri potest ut aliquid specificet aliud priusquam ipsum est? Probatur sure prior eft suo termino : ergs. Major oftenditur, quod spesuo termino, & ab hoc nondum exsistente non specificatur. terit, non magis ab eo quam à principio pendere.

10. Secundò, probo sic: Quod specificat terminum, à termino non vicissem specificatur: at actio specificat terminum: ergo, &c. Major evidens est. Nam qu'i sir potest ut aliquid id specificet à quo specificatur? In genere efficientis, efficere id à quo fit, apertam implicat contradictionem. Supponitur enim esse, ut faciat aliud; simulque non esse, ut ab alio fiat. Similiter in genere cause formalis, nulla forma ità specificat aliud, ut ab eo vicissim specificetur. Effet enim simul sorma, & materia ejusdem cujus esfet forma : quod repugnat. Adhæc, impossibile est ut actio specificet aliud antequam ipsa in

Secundum, Altionem Specificare terminum. certa specie constituatur. Si igitur actio ordine nature specie prids conflituatur quam terminum specificet, quorsum opus est eadem novam specificationem's termino mendicet? Quin & terminus ipse nihil aliud specificare potest antequam suam specificationem recepit. Si ergò actio suam specificationem recipiat ab agente priusquam specificat terminum, quis locus huic reliquus fuerit specificandi illam? Non enim bis specificatur actio, primò, ab agente, ut specificet terminum; (hoc enim munus agenti incumbit;) mox à termino, ut re-speci-Dicat mihi aliquis, quod jam in certa specie constituitur, quomodo sine innovatione speciei in eadem iterum minum, ab eodem non specificatur. Assumo, actionem specificare terminum. Intelligo hit per actionem, actionem lioquin enim non est sufficiens causatio termini, ut ex dicis patet.) Intelligo, inquam, actionem esticacem, talem nempe Affero hanc actionem perpetud specificare aliquem terminum. Impossibile enim est ut motus actualis passo adveniat absque status innovatione. Si enim non inferatur novus status, passum non dimovetur à statu in quo erat; adhuc ergò quiescit in statu quo priús: sin ab eo dimoveatur, est in novo statu, & consequenter in novo Cum ergò motus necessariò producat novum ter-Quod enim productio concipi potest.) Duplex autem est (ut suprà notavimus) tio ejus quærenda est: nisi fortasse velis addere renitentiam constituatur? Quare certa est propositio, Quod specificat tercit quidvis, in aliqua specie id producit, (neque alia produpecificatio, seu determinatio rei ad certam speciem; altera effectiva, altera formalis est. Intendimus actionem effective specificare, seu ad speciem determinare; non autem esse formam termini: quin potids terminum ipsum esse formam subjecti, nec aliam formam physicam sibi quærere: ut calequærimus formam calidi, intimam entitatem caloris venamur; quam totam produxerat & ad speciem determinaverat Calefactio itaque ignis aquam appenfam forma calidi, ceu termino motús fui, imbuit, nec aliunde specificapassi, quam in hac parte hujus Disputationis nomine actionis, prævalentem quatenus renitentià passi contemperatam: factio est causatio calorie; calor est forma calidi. minum, necessario eundem specificat. quæ infert actualem motum. calefactio. termino.

nitentià passi contemperata, ut modò explicuimus, terminum brevitatis causa, concrete includimus. Cum ergo actio respecificet; certum elt hunc non specificare illam.

Tertium, 1 Allio desse desse nit ubi ter- terr minus in- à te

minus enim successive producitur, aut saltem in instanti co. Durat itaqueactio donec det fuum attingit terminum, eumque consequuta defungitur. Ouare ut tota actio totum dat terminum, ità pars partem, & terminum, hoc comparente, illa disparet. Die itaque quomodo termino specificetur, cum ipso momento quo incipit terminus, aut pars aliqua ejus, ea pars actionis qua fiebat evanescat & effe definat. Dices, actionem nonnunguam fucto termino manere. Concedo actionem continuari posse, novo jugiter ab agente emanante fluxu activo: veium hoc est idem permanere per novam & continuatam entitatis redintegratio-Actio enim, ut & motus, est in continuo neri, & cestante heri, ejus præteriit, esse desiit; quod futurum est, nondum est. Ea mento quo terminum aut termini partem attingit, vel fecundom totum vel secundum partem respective definit este. Termodo quo supra explicuimus Cap. 11. nº. 2. Ex itaque actionis partes quæ prima rudimenta termini jaciunt illico cellant, & partibus actionis de novo factis & ab agente continenter fluentibus terminus reliquum complementi sui susipit. Cum enim hæc actio mediante motu operetur, eodem mediante Terminus igitur actionem, co momento quo ipse incipit definentem, specificare nequit : sed contra, ut 11. Tertiò, idem confirmatur, quòd actio per privationem definat esse simulac terminum attingit. Chm enim sit via ad nem, non per proprian entitatem suå natura permanentem. Quare quod dicitur de tempore, de actione quoque suo modo verificatur, eam de præsenti tantum este; quod enim actionis pars que primò corperat, evanefcit priusquam eo autem moterminum aut aliquam termini partem : dictum, actio specificat terminum. tota actio ad exitum decurrit. illico finitur.

12. Perpendamus jam argumenta adversæ opinionis. Prima eft, Si actio a principio specificationem sumeret, omnes actiones concrètum potest diversimodè agere, & diversas rationes formaliter distinctas complecti: ut, exempli causa, pomum co-Idem enim principium materiale ab codem principio provenientes ejusdem speciei forent. mus confequentiam.

1. folvitur. II

Outanquam igitur pounum lit unum materiale principium agendi, diffinguitur tamen in plura principia formalia, & fecundum ea diversimode operatur. Insuper, si operatio sit vitalis, hoc eft, si pure ab intus proveniat, non dubium est quin regatur & specificetur ab intus: nimirum, 1. percipiendo quid in specifica gendum, 2. appetendo id ipsum agere, 3. se movendo ad idem exfequendum. Tantum excipimus variationem que actionibus accidere potest ex varia renitentia passi, aliarumve caufarum five concurrentium five repugnantium. Hæc enim omnia sub principio agendi in hoc discursu concrete complectimur. Quo dato, formale principium agendi actiolore visum, odore olfactum, sapore gustum afficit. nem perpetuò specificat.

13. Secunda ratio à Suario mota est, Actionem esse communi- Secunda. cationem alicujus esse, & viam ad terminum : ergo essentialiter respicit terminum, eoque variato, variatur. Respondeo, revera variationem termini certò declarare variationem actionis, Aliter enim me hîc quoque illi con-Eft enim duplex, la formali est, ut suprà diximus: hæc ab esfectibus formalibus rativa; & hoc modo dicimus arborem cognosci ex fructihoc est, à posteriore manifestare cujusmodi sit : atqui specisicatio de qua hîc disputamus est à priore. Jungit enim Suarius istas propositiones, terminum Specificare actionem, &, actio-Hæc posterior specificatio appellari potest declabus: non quòd, propriè loquendo, fructus arborem in certa steriore speciem arboris manifestent. Si itaque hoc sensu Suavelà priore, velà posteriore. Illa velab efficiente, velà causpecie constituant; sed quòd respectu intellectus nostri à porius se intelligi patiatur, ei facile subscripsero, terminum certò actionis speciem declarare. Sed oportet fimul concedat, actionem, ut causationem specificationis, terminum specificare. Cum verd hoc neget, & constanter afferat actionem esse modum termini, ab coque essentialiter pendere, ab ejus sententia ciliaffem, distinguendo specificationem. nem pendere a termino. recedere cogor. deducitur.

14. Tertia urgetur, Motum non accipere Speciem a termino à Terria. ed a termino ad quem : & consequenter, actionem quoque ab hoc, non ab illo, specificari. Respondeo, actionem & mo-tum non semper eodem modo ad speciem contrahi: sed

tur pro formali principio agendi, aut pro prima parte actus potentia activa inharente in agente, utrovis modo actio (pecificatur à termino à que, & fimiliter motus. Recte ergo dicit formam, ut terminumà quo: non verò recte infert, quia statusa quo passum movetur non specificat motum, ergo neque Plurimum enim inpaffum movetur) specificari: Sin verd terminus a quo fuma-Suarius in ho: argumento, principium agendi comparari ad ad specificationem motůs plus requiri quam ad specificationem actionis invalidæ, nempe, contemperationem quandam nisûs movendi ex renitentia passi; ut ex suprà dictis inno-Insuper motum ipsum nec à termino à quo, nec ad quem, quatenus alteruter fumitur professus five à quo five ad quem terest inter hos terminos a quo, ut per se notum est. principium agendi eundem specificare.

Quarta.

nem esse sui termini modum asserit. Verdın de hac re proxi-tro Capite videbimus. Interea loci dicimus, actionem esse Quare intendit actionem non realiter, sed tantum ex natura enim ab hoc separabilis est, non tantum in actionibus impotentibus, sed & in efficacibus, simulac terminus completur. sectione 2. hujus Disputationis contrarium probat, scil. omnem actionem, etiam immanentem, à suo termino differre. Passim enim actio-15. Quarta habetur nº. 7. Actionem in re non effe nift ipfum formam five rem que fit, prout egreditur & pendet ab agente: ergo fi forma que fit fit specie diver setiam actio erit specie diversa. Respondeo, Suarium ipsum non putare nullam esse differentiam Namque tota modumagentis, aut etiam passi, sed non termini. inter allionem & formam ab allione tactam. rei, five ut modum, à termino differre.

Ubi ergò Suarius afferit, terminos dare contrarietatem motibus; nos invertimus, & dilendunt babere contrarictatem & repugnantiam : ideo enim frigefallio C calefallio contraria funt, quia termini ad quos tendunt fant contrarii. Relpondeo, quicquid contrarietatis in terminis reperire est, à motibus contrariis primò profluere. Si enim motus quicquid in passo de novo esse incipit esticiat; certum quoque est, eundem disferentias, oppositiones & contrarieta-16. Ulcima codem loco sequitur, Actiones ex terminis adquis cimus contrarios motus contrarios efficere terminos. Emergente enim hoc, illa evanescit & esse desinit. tes terminis inter se conferre.

Quinta.

contrarictatis aut ofpolitionis. Porrò, contrarietas propriè eft pugnantium aut certantium; at luctatio est motuum oppoliterum, aut actionum repugnantium, quibus omne certatus enim quicquid iis ineft efficit, & confequenter quicquid men peragitur. Etenim que quiescunt non propriè certant. Diçes, albedinem & nigredinem esfe contraria. Attamen dubito an in tenebris fint actu contraria; in luce verò contrario modo agunt in oculum, & inde actu contrariari dicuntur. Contrarietas ergò prids in motu est, & posterids in ter-minis motus. Huc etiam referamus quod subjungitur, activnem à calore, &c. Refpondeo, causas & causationes rette denominari ab esfectis, non quòd accipiant naturam aut speciem ab iifdem, fed quòd naturam & speciem iis impertiant. nes à terminis recipere communem denominatimem, ut calefactio-Atque hæc de præfente Quæflione.

CAP. XXIII.

Ulrum Terminus ex natura rei à sua Dependentia aut Inharentia, an ratione tantum, distinguatur. uid per Terminum intenditur, ex suprà dicis satis An assis dentia iinnotescit: quid verò per Dependentiam, vixdum satis exposuimus. Suarius putat termini dependentiam in re nihil aliud esse nisi actionem, & hanc esse ipsam causalitatem efficientis. Quoad poleriorem affertionis partem haud mul-Fateor enim actionem esse nisum movendi seu efficiendi aliquid. Ille dicit, agere effe efficere : Ego, agere effe tantum niti efficere. Actio enim frustrari potest, ut supra probavi; quo casu agens nititur, sed ejus actio inefficax eft : inefficax, inquam, respectu termini ab agente intenti; non respectu termini fientis, seu debilitatis qualiscun-Sed hæc differentia tantilla eft, ut vix digna fit in quam plura erogeperpendamus, an reipla actio & dependentia termini actimus verba. Ad priorem partem assertionis veniamus, que resistentiæ passi, quam perpetuò infert. thm ab co diffideo. onis idem fint.

Rr 3

Tia fundamenta Suavii excutiuntur.

Opinatur Suarius,actionem in re nihil aliud effe nist termini dependentiam ab agente, & hanc esse modum termini. Ejus fundamenta tria funt. 1. Actionem nec esse in agente, ad terminum; diversis autem nominibus infigniri : appellari actionem, respectu agentis; passionem, respectu recipispectu subjecti; ipsum fieri & dependentiam, respectu ternec esse modum agentis. 2. Unicam entitatem mediam inter agens & suum terminum intervenire, eamque esfe viam entis; caulationem, respectu efficientis; suftentationem, re-3. Dependentiam ese modum termini, & potids termino quam agenti suam specificationem debere. Hæc fundamenta ex professo jam excutienda sunt : sed nonnulla de primo & ultimo supra advertimus, quæhic non esse repetenda

> Quo sensu astio est in agente.

3. Primo, supponit Suarius actionem nec esse in agente, nec esse agentis modum: nos verò supra probavimus actionem ese aliquid in agente; scilicet ese nisum movendi, eumque nisum este actum potentia motiva agentis, adeóque este modum ejuldem, & primam activæ caulationis partem, à qua tanquam à causali sonte seu termino à quo tota actio dimanat, cuique continuatur. Non autem negamus, partem actionis in passum propagatam esse in passo; sed consideratam quatenus subjective passo inhæret este passionem : principem verò & radicalem actionis partem esfe in agente, non ut terminum ultimum aut effectum, fed ut causationem ab intus in agente oriundam, & indè in passum continuò propagandam; & continuari quidem actioni in passum propagatæ, ut parti Sigillum quiefcens renisus) actu excitatur in sigillo priusquam effigiem quam gerit ceræ impertit. Quare nisus movendi est primò modus Comparamus itaque potentiam activam effigiei sigillo insculptæ, cujus nisu (aut saltem renisu) potentialis eft & manet ; sed achu nitens se movere, aut ceræ Nifus movendi (aut figilli, & achus ejus; dein modificat ceram. Nam absque hoc actu seu modo in se, ideam potentiæ suæ in aliud non tranf-Statuimus itaque actionem ese aliquid in agente præter nudam agendi potentiam, & esse actum istius potentiæ, feu esse actualem nilum movendi passum : atque hunc nisum movendi, simulachrum ceræ imprimitur. renitens, eam facilè cedentem figillat. suæ à se dependenti.

esse modum activum agentis, quo à se non nitente clare dif-Inferen-Sed hæc omnia prids fuse probavimus.

4. Secundum variis in locis explicatur; ut Difp. 13. 6.9. An allio dum itaque elt, primum Suarii fundamentum invalidum effe.

eil im. Difp. 48. f. 1. nº 15. Verdm sectioni noux Disputationis 13. suprà Capite decimo satisfecimus. Disp. 18. s. 10. conatur oftendere actionem ese ipsam causationem esticientis, cámque

ab agente manare per feipfam, & non produci per aliam caufrionem, (lic enim daretur processus in infinitum ;) unicam verò intervenire entitatem mediam inter agens & tervocari actionem; respectu termini, este hujus dependentiam. Siquidem per eandem causationem per quam causi causat, dem entitatem effe. Primo, concedimus Suario, actionem minum, eámque variis nominibus notari: respectu agentis, Quare ut caufatio activa tribuitur caufæ, ità passiva effectui: utramque autem in re unam atque can-& nisum efficiendi aliquid, sive nisum movendi, idem esse; & sandi seu movendi; eumque nisum, quatenus est actus & manec produci per aliam causationem, nè metuamus processum. enim fortaffe demonstrari potest, tum quòd remotior pars. actionis fit proxima remissor; tum quòd actio ipsa non in causationem efficientis nihilaliud ese nifi talem nisum caudus agentis, immediate & per seipsum ab agente profluere, in infinitum : verdm simul dicimus, hunc primum nisum in quam enim tota actio feu tota caufatio dicatur agenti immeagente se in passum propagare, & in eo esse causationem pasfionis; hanc autem non immediate fluere ab agente, fed mediante primo nisu, ceu prima & principe actionis parte. Quandiata; nihil tamen prohibet quin una pars actionis ab alia. momento, sed sensim, ad ultimam suam extensionem ab ate flueret, nulla ratio reddi poterat cur remotior ejus pars profluat, & quidem remotior abagente, à propinquiore. Hoc Si autem ultima extremitas actionis viciniore languidior foret, aut tardius emicaret. Nam quod naturaliter & æque immediate ad distantiam ac ad præsentiam operatur, non tantum æqua virtute, sed etiam simul, immediate, feu nullis mediantibus partibus, gente promoveatur. effectus causatur.

ta differt : quinetiam passio activam rationem actionis duntaxat, ut præcisam ab agente, nempe ut in passum receptam, considerat. Omittit ergò id ejus absolutum quo cum nisu agentis continuatur, & expresse refert solam ejus rationem quod vires agentis augeat, minuat aut retardet. Limitamus itaque eam Suarii assertionem, [asionem ab agentemanare per scips am,] eam intelligi debere vel de tota actione conte; non autem de partibus actionis in passum propagatis. Actio quidein de se totam actionem dicit, sed pracipue cam ejus partem quæ est in agente, quam nifum movendi vocamus : passio verò propriè non includit nisum agentis, sed tancrete fumpta, vel de primo nifu movendi quatenus in agentum nifumin passum propagatum, que respectu ab actione to-

actionis partem ab alia pende-

que, sufficit ad denominationem termini, quòd passio seu ni-sus passivus eundem immediate attingat & producat. Non active caula, & passive causato adscribitur; non tamen sequitur totam actionem effe subjective five in agente, five in passo, sive in termino. Susficit enim ad intrinsecam agentis denominationem, quòd prima & præcipua actionis pars, à qua cæteræ pendent, fit in agente : sufficit etiam ad denominationem passi, quòd passio illata in eo subjecteur: denitamen necesse est ut five actio sive passio sit subjective in ter-Non nego quin, ut prima pars actionis est modus agentis, ità postrema fit modus passi: sed hoc nego, alterutram partem esse modum termini. Terminus enim ipse est modus passi, nec quærit eandem effettus caufetur,) attribui. Largimur ei unicam cau. fationem inter caufam & caufatum, inter agens & terminum beat partes distinctas; quarum prima, nisus causandi, sit in agente, nisus ad extra propagatus, sit in passo. Dices, utcunque, utramque partem tam caufæ quam effectui suo modo attribui. Fateor id quoque; sed causæ propter priorem partem, scilicet nisum causandi, at causato propter posteriorem, nisum propagatum, tribui. Quanquam igitur tota actio Unicam ait intervenire: nihil tamen vetat quin eadem una caufatio haintervenire cansaitonem inter causam & effectum; camque cause allive, (quod per eam cansacauset,) effectui pastive, (mino, aut ut in eodem maneat ut modus ejus. 5. Sed profequamur fundamentum Suarii. passo, five in termino.

relationem indè resultantem, ut partim suprà Capite decimo, Dependentia enim nihil addit termino dependenti nifi negationes formales & nº. 22. probavimus, partim infra declarabimus. alium modum ut dependeat ab agente.

quid pofititiam esse aliquid realiter & intrinsce in creatura exfiftens ab ca dentia fit 6. Verum Suarius Difp.20.f.5.nº.11,12. arguit, dependenex parte rei diftinctum. Realiter, inquit, & intrinfeed exfiftens, quia creaturam dependere à Deo non est denominatio extrinseca in creatura, &c. Admittimus dependentiam in creatura effe rea-

lem entitatem, nempe esse ipsam entitatem creatam quatenus includit negationem originationis entitatis suæ in se, & negationem independentiæ a Deo. Negamus verò creationem, præter duplicem istam negationem cum relatione indè refultante, & præter ipsam entitatem creatam, creaturæ aliquid addere. Creatura enim à Deo dependet per totam suam entitatem dependentem, & non duntaxat per modum aliquem aut appendicem sui. Dico igitur, eam non tantum realiter & intrinsece a Deo dependere, sed & essentialiter. Impossibile enim est ut exsistat seclusa ab hac sua dependentia. Creatura enim independens implicat contradictionem, ut suprà declaravi-Sed pergit Suarius, Item quia dependentia quam lumen habet à sole aliquid est in ipso lumine, & idem est in quolibet effectu respectu causa creata, junta modum dependentia quam ab illa batione, si Deus Jolus illuminaret aerem, dependentia illius luminis Atque eadem raest aliquid in ipso lumine. Nam est eadem ratio que dependentie à sole, vel fortasse major, &c. Dico, in priore casu lumen pendere à sole per entitatem suam dependentem, cui adhæret duplex negatio, prior originationis à se, posterior independentiæ & sole; similitérque in posteriore, lumen supernaturale pendere à Deo per entitatem suam negationibus similibus libet vel in fieri tantum, vel etiam in conservari.

quenter dependentia, distinguitur ex natura rei à suo termino, ut succedane-suprà tactum est. & instra in proprio pradicamento ex prosesso tra- am. Aabitur, &c. Ut huic & similibus objectionibus occurra-7. Urget adhuc Suarius, [ibidem no. 12.] dependentiam Dependen. creatura non effe omnino idem quod creatura. Probatur, inquit, tia difti... guitur in antecedadentin effectuum a sun causis. Nam in omnibus actio, & conse-neam, & primo, a paritate rationis, indudione falla in alin omnibus depen-

JS

aliter accipi. Actionem quidem totam causationem agentis suo modo complecti, sed primò & præcipue nisum movendi quatenus in agente, & deinde quassi secundariò nisum in pafnem autem nullo modo totam termini causationem referre. tinuitatem inter primum nifum & propagatum. Passio enim circumscribitur limitibus passi ; actio autem incipit extra Tertiò, passio non satis certò asserit termini productionem; idque duobus præsertim pendentia, concretè, prædicetur. Terminus enim propriè dicientitatem duas partes satis distinctas complecti; primò,nisum movendi in agente, secundo, nisum in passum propagatum. producitur, primo & pracipue spectare. Videtur autem causatio totam causationem active, & causari eandem totam fum propagatum, ut suo primo nisui continuatum : Passo-Etenim primò, non exprimit primum agentis nisum, qui nullo sano sensu passo audit. Secundò, non expresse denotat conmodis ostenditur. 1. Qubd passio respectu productionis terpassio de termino non codem modo quo causatio passiva & derem dependentiam adhue notandum, eam dupliciter posse repræsentari, vel directe, procedendo à causa ad essectum; Priore modo eam vocamus actionem, causationem activam, generationem, productionem : posteriore, passionem, generationem passivam, inper sciendum est, (utrovis modo sumas) hanc mediam Illum ad agens seu causam, hunc ad passum in quo causatum passivè, exprimere : verdm voces actionem & passionem paulò distinctionem videtur non advertisse Clarist. Suarius, & indè dependentia quæ est à causis creatis distinguenda est. Sumitur enim vel pro media quadam entitate inter caufam & causatum, seu inter agens & terminum; vel pro inadaquato conceptu ipfius termini. Priore sensu dicit viam & processum causationis à causa ad essectum continuatum : posseriore dicit aliquid in termino seu effectu per modum inadæquati con-Priorem dependentiam voco antecedaneam, seu dependentiam mediam; posteriorem, dependentiam succedaoccationem præfentis argumentationis arripuisfe. Circa priopsum caufari, produci, fieri, & dependentiam termini. seu manentem & exsistentem in termino facto. mini intenti frustrari possit, ut supra notavimus. vel reflexè, recurrendo ab effectu ad causam. passum, & in passum multiplicatur.

tur causari & dependere, non autem proprie loquendo dici-Quare paffio non formaliter includit productionem termini, fed folummopræsupponit entitatem quæ recipiat & patiatur. Quanquam igitur creari fit Grammatice vox passiva, & eatenus dicatur do dicit vim passo illatam. Fateor productionem passivam includere passionem; sed passio refertur ad passum, non ad Nam produci est recipere entitatem; sed pati aliquo modo receptio & passio: non tamen est propria passio, Porrò, productio Si enim dicas effectum pati, non intelligetur de ejus productione, sed de alia qualicunque ejusdem alteralicet suo modo includat passionem, hæc tamen non explicite tur pati. Solum enim passum propriè patitur. quæ femper supponit subjectum recipiens. tione ab extrá. includit illam. terminum.

ferre d ter-Hisce sic positis, ut Suario in forma respondeamus, dici- Dependendiam dimus, si dependentia sumatur pro media entitate inter causam monstravimus) ut hæc media causatio, respectu termini nente in termino, seu cum termino conjunca, præter du-as negationes, & relationem transcendentem ad agens & effectum, eam non folum ex parte rei, sed & realiter, ab Fieri enim potest (ut suprà fedus est solum fiens, nimirum est aliquo gradu debilitata feu minorata resiltentia passi. Chm ergo à termino, seu effectu intento, actu fejungi queat, manifestum est ab eo realiter distingui; & consequenter nec este in termino, nec efse modum ejusdem. Sin sumatur dependentia pro re maces, dependentiam quæ prædicatur de termino esse dependentiam mediam, quæ (ut modò admisimus) saltem ex natura rei à termino distinguitur, & consequenter hoc responfum cassum esse. Namut terminus dicitur causari ob cau-Sationem agentis; ità & dependere ob dependentiam ab agente : quæ utraque una & cadem entitas media inter agens & terminum sunt. Respondeo de causatione causa prima, eam non esse entitatem mediam, ut supra dictum est; de causationibus autem finitis, cas esse quidem entitates medias, & nihilominus recte prædicari passive de suis esfectis aut termi-Effectus enim seu terminus ab agente aut efficiente seu causam, nihil entitati effectus aut termini addit. effectu & termino distingui.

Ubi ergò dicit Suarius, dependentiam differre à suo effectu feu termino, si intelligatur de dependentia antecedanea, admittimus; sed una dicimus, cam dependentiam non esse in termino, sed solummodo eundem præcedere, ut cjusdem productionem, quæ cestat emergente termino ipso : sin sumatur pro dependentia conjuncta feu inhærente in termino, negan-Atque ità argumentum Suatum recte dicitur à causa produci : non quòd causatio sit aliquid in termino seu esfectu, sed quòd interveniat inter caufam & effectum, & hujus productionem immediate attingat. dum est eam aliquent modum aut aliud positivum ex natura per causationem ejus producitur. Quare causatio est ipsa productio causati; & consequenter, mediante causatione causarei distinctum termino addere.

Davi terminos quorum esse est in motu.

us esse est in motu, non est ipse motus in quo consistit essen-ita istius termini. Ille enim antecedit terminum; hic consemale agens, & novum subinde terminum causet, cujus ipse non est modus, sed causatio, & ipso momento definit esse quo novus terminus comparet. Dico verò, terminum motu pronovus terminus comparet. Dico verò, terminum motu pro-ductum realiter differre à motu quo producitur, propterea quod talis terminus naturaliter maneat cessante motu: ut in motu locali, situs novus, qui est terminus istius motus, manet, sinito eo motu locali. Etenim terminus siens est terminus activus & actu operans, five est ipsa productio novi termini, Dicendum itaque est, terminum fientem, cujus esse dicitur in continuo motu, dividi posse in partes realiter distinctas, quarum aliæ respiciunt causationem præteritam, aliæ futuram. Illæ clare differunt à caulatione sua, quia hæc supponitur præteriisse eo momento quo sunt motus localis, calor, fermentatio, ipsa vita animalium,& Nihilominus, non obstantibus iis terminis, adhuc dicendum per producere. Motus enim qui est causatio novi termini, cu-Ille non eft modus termini, sed modus sive agentis sive passi, ut dictum; hic est modus termini: si tamen terminus sic motus sit for-9. Dices, dari terminos quorum esfe confisit in fieri ; quales consimiles, quorum ratio in motu consistit. Respondeo, me non negare quin dentur termini quorum entitas in motu confissit: eft, motum actualem, terminum à se realiter distinctum semquitur, & est continua causatio alterius termini. & continuo fluxu variatur. tia istius termini.

incipiunt : hæ similiter realiter differunt a sua causatione, itaque modo mutatio termini ab eodem mutato discriminanda est: & quanquam aliquæ partes totius termini moti cum aliquibus totius causationis ejusdem perpetim conjungantur; eæ tamen hujus quibus fingulæ illius respective respondent terit, pars effectus illi præcisè respondens in actum erumpit. Conflat itaque ex diciis, actionem & terminum non folum separabiles esfe, verum etiam, si inter se recte comparentur, non funt simul, sed eo momento quo pars causationis prænullo modo uniri aut confistere posse: adeóque explicuimus quo pacto terminus fiens fuam caufationem involvit, necnon quomodo ab cadem realiter differt; utpote concrete cam inquia supponuntur non esse donec ea finita fuerit. cludit, & præcisè seu respective eandem excludit.

Difp. 20. f. 5. nº. 12. Secundo, inquit, probatur, quia bec de- dentiafit de elentia de: 10. Accedimus jam ad secundum Suarii argumentum. Andepenpendentis. pendentia est mutabilis & variabilis in creatura, manente eadem requests: ergòdistinguuntur à parte rei. Consequennia fundatur in princ pio supra tradato Disp. 7. s. &c. Antecedens autem probatur, quia dependentia illa quà nunc Deus conservat quantitatem fine subjecto in Sacramento, distincta est ab illa quà conservabre no; non autem dependentiam continentem seu conjunctam. eandem quantitatem in substantia panis, &c. Respondeo, dependentiam antecedaneam ese variabilem manente termi-Eateor itaque,illam non tantum supernaturaliter, fed & naturaliter, à termino separari posse; non autem hanc, ut infrà clarids patebit. Ubi instat Suarius, quantitatem in Sacramento conservari absque dependentia quam habuit in sub-stantia panis; (ut nihil hîc de incertitudine, aut etiam impos-

fibilitate, istius propositionis interferam;) dico, hoc supposito, dependentiam quantitatis antecedaneam mutari, sed con-Ejusdem enim difficultatis est, quantitatem conservare absque subjecto, ac eandem conservare absque sua interna entitate dependente. Si enim quantitas est per suam dependentiam à subjecto, sublata ca dependentia non est. Perinde ergò erit quantitati Accidentis enim natura, quanquam abstracte per inadæquatum conceptum concipi posfit, non tamen est entitas quæ in natura seorsim seu abitracte junctam una cum ea quantitate confervari. non dependere, ac non esfe.

tentiam Dei esticere posse ut entitas accidentis sir per se, & independens à subjecto. Regero, eam ergò una esticere ut accidens se exuat naturà suà, & se induat naturà substantia. stantiæ, esse ner per se subsistens, hoc est, esse a nulla creatura dependens, ei competit. Nec sustecrit dixisse, miraculose hoc contingere. Nam prima quoque creatio submutatur in entitatem substantialem. Definitio enim subprobatur, quia entitas accidentis includit negationem perfeitatis, & negationem independentiæ à suo subjecto; quas negationes entitas substantiæ non admittit. Dices, omnipostantia, & continuata conservatio ejusdem, in re miraculofæ funt, quanquam ob assiduitatem miraculis non accensestare queat; sed perpetud est ens alterius, seu ens entis. Quod Quo posito, quantitas non manet eadem, ut vult Suarius,

Dependentiam inhserentem esse formam privati-

licet creata stin escentia sua, est quid absolutum, solumque includit essentialiter esse per se, & in speciebus substantia intelligitur ills babitudine transcendentali quam essentialiter includit actualis dependentia. Hoc argumentum ad stristius entitatis depende antecedanca, contra nos nihil probat, qui concedimus eam esse realiter à rebus dependentibus distinctam. Quare non aliquam seu inadæquatum conceptum ad res dependentes Dependentia, inquit, non est de essentia substantia qualitatis aut Suod paret exipsa ratione substantie, & idem est de aliis. Nam substantia, estentialis ratio completi per similes differentias absolutas, absque Nam si intelligatur antecedanea, sed conjuncta dependentia examen hic ineundum est. Concedimus autem (cdm sit vox abstracta) aut quantitatem concrete exprimere ; sed abstracte formam Siquidem supponit rem dependentem tanquam materiam suam, cíque addit duplicem negationem loco formæ : priorem genericam ; posteri-Illa negat prioritatem (feu potids, ii fingere vocem liceat, primitatem) esfendi; hoc est, negat se esse ens simpliciter primum : hac negat independentiam à causa sua qua causatur. In hac posteriore, quatenus 11. Tandem ad tertium Suarii argumentum nº.14.devenio. quantitatis dependentis, sed est via quedam ad ipsam. dentiæ conjunctæ examen nos revocat. esfentialiter spectantem infinuare. orem propriam, seu specificam.

connotat causationem rei dependentis, fundatur relatio transcendentalis effectus ad caufam. Atque adeò totam entita-Elt enim in quolibet genere negatio independentiæ tem quam dependentia enti dependenti addit aperuimus. Oux tamen in tot species dirimitur quot sunt genera causa-Verum duæ præfertim species speciabiliores sunt; dependentia à causa efficiente, & à materiali; alteramque propriam; necnon relationem transcendentem ad suam causam. Secundum, negationes istas à re dependente de quibus hacenus' disferuimus. De iisdem porrò duo à nobis hie ulterids asserenda sunt. Primum, dependentiam conjunctam de formali dicere negationes duas, genericam unam, effectus à sua caufa. esse inseparabiles.

12. Ad primum quod attinet, dependentiam conjunctam Nibil pufmino adde-HUNUM teresse formam negativam, ex eo evincitur, quòd sit imper- 11704 sectio, quæ perpetud sorma privativa est; ut persectio in re 766. Quanquam enim privatio frefemper est forma positiva.

tudo; imò quanquam terminus privationi oppolitus formam forma positiva est, illa privativa: ut infinitudo, finitudo; viso, cacitas: infinitudo summa persectio est; finitudo inenim termini privative oppositi nunquam in natura per duas negationes opponuntur; sed alter terminus affirmativus est, alter negativus: & terminus qui perfectionem exprimit, quenter fine negatione præfixa enuncietur, ut cæcitas, finivocis privativæ præ se ferat : reipsa tamen hæc in natura Duæ enim si dependentia sit forma politiva & perfectio, independentia est forma negativa & imperfectio, & contrá. Certissimum autem est, independentiam esse in Deo summam & Divinam perfectionem, & consequenter dependentiam dicere nega-Hoc argumentum suprà tetigimus, nec opus est ei cludit negationem limitantem, se non ultra protendi. negationes oppositæ in natura confisere nequeunt. affirmativus; qui imperfectionem, negativus. hîc ulterids inhæreamus.

13. Secundò, probatur, quòd nulla fingi potest entitas po- Dependensitiva ex natura rei à re dependente distincta in hac inhæ- na inhæclare difrum ipsum fieri termini seu via ad cundem. De quibus imgnirur, Ea enim entitas politiva quam Suarius dependentiæ inhærentiaslignat revera spectat ad antecedancam, ut nimi-

cedaneam non dicatur dependens, sed fuisse dependens. Sic enim de hac re disferens statuit ipse Suarius, Disp. 18. s. o.o. no. 8. Ex quo, inquit, fit, (ut ad secundum argumentum re-spondeamur,) impossible esse ut, cessante vel transacia actione, duret causa in allu. Potest quidem durare res que suit causa in allu, non tamen durabit in ratione allu causantis, com allu non influst in effedum: unde nec talin effedins porest vere dici jam adin hærentem omni tempore est dependens. Esfentia enim rei hinc confirmatur hæc ratio, quod hæ dependentiæ diversi-mode de esfectu prædicentur, altera per verbum de præte-rito, altera per verbum de præsenti. Hæc ergo non includit rito, altera per verbum de præsenti. Hæc ergò non includit illam, sed est forma quoquo modo distincta; & consequenter dependentia conjuncta eam rationem positivam quam ille no. 16. sic loquitur: Dependentia est ordine nature prior, non solvim quam relatio, sed etiam quam res creata, saltem sub aliqua ratione, seilicet quia vis est prior quam terminus, & fieri quam satum selle. Quibus verbis clare ostendit se in sua arsente prædicari de termino, (ut, terminus est dependens,) & terminus de præsente ob dependentiam præteritam seu antedependentiam non babuit nift ratione actionis, que tunc etiam Verum ob dependentiam inantecedanea dicit termino satto non addit, nihilque relinquitur quod termino adferat præter negationes memora-Suarius enim ipfe, præter dependentiam mediam, nipositivum terminis sachis nomine dependentiæ assercre gumentatione deceptum esfe, dum, pro dependentia conjuncta, tantdm probat antecedaneam effe ex parte rei à terdependentis. Fateor dependentiam antecedaneam id esse: nego autem candem inhærere termino. Imò impossibile est ut ea inhæreat, cdm ejus esse contittat in solo fieri termini, & cessat in esse facto ejusdem. Dices, dependentiam de præ-Sed contrà est, quòd pendere à tali causa, sed dependisse aliquando in suo fieri: quam mino diftinctam. Vult enim dependentiam effe ipfum fieri sic dependentis involvit duas negationes, ut dictum. consequenter eam termino facto inesse. fuit quando à sua causa manavit.

14. Dices, ex sententia nostra, inter Deum & creaturas dentiam ullam in creaturis, vel ad creaturas spectantem, nullam entitatem mediam intervenire. Si igitur depen-

probaverit,

Creaturam dependere à Deo per essentiam.

de propagat, qua esfectum immediate attingat: hæc verd ubique intime præsens est, nec opus habet per intermediam entitatem instuat. Denique, illius esfectus, nisi ubi set modus rem ità se habere : nihilominus acriter contendit Suarius, dari causationem mediam inter Deum & creaturam, quam enim antecedit, quà antecedit, in consequente, quà conseantecedaneam dependentiam effectis à sua causa lubens Infinita enim est disproportio inter causationes cause sinte ac infinitæ. Illa enim, quòd sinità tantum virtute agat, ressistentiæ subjicitur, & ob candem rationem non immediate attingit terminum, sed mediante causatione suà, virtute pollet, nulli resistentiæ obnoxia eft, & consequenter immediate educit terminum quem intendit, & non per am-Secundò, illa nititur & vigorat se ut efficiat quod intendit, atque si nisus fit cum victoria, passumachu movet; quærit autem materiam præexsittentem in quam agat, quámque disponat ad actionem suam recipiendam, & consequenter per actionem mediam effectum producit : hæc per substantiam infinitam operatur, neque necessum habet quærere materiam in quam agat, aut quam disponat ; sed quicquid vult, sine nisu aut labore, quo momento inchoat, perficit. Tertid, illa, si transienter agat, non est intimè præsens esfectui suo, & consequenter actionem intermediam caufæ, ab ea feorfim exfiftit : hujus minime, quia ejus confervatio eft quafi continuata creatio. Quare etiamfi duplicem dependentiam, antecedaneam & inhærentem, in creaturis respectu Dei non agnoscam; effectis tamen causarum lecundarum duplicem adferibo : antecedancam, quæ prace-Fateor autem me non posse ad hanc normam creaturæ creationem concipere. Quod Admitto nos posse ratione distinre: sed in re, creatura fiens (fi fit aliquid extra intellectum realiter exsistens) eft creatura facta, (nam quid aliud effe potest?) sin non sit aliquid extra intellectum, nihil eit. Ouare creatura fiens & creatura facta sola ratione diffe-Nihilominus in causatione causarum secundarum guere creaturam fientem à creatura facta, & feorlim tracta. quæ est entitas intermedia & resistibilis: hæc, quia infinità Refpondeo, probaverit, fit iis inhærens necesse est. in creatura facta collocat. quente, fundari nequit. bages operatur. agnofco.

dit effectum; & conjunctam, quæ inhæret in codem: quanquam hæc nihil positivum ei addat, ut hoc argumento evici-

forma est actu inhærens in ca materia. Hoc jam ulterids mentum relationis transcendentis ejusdem ad suam causam dentia non sit modus causati, ut partim suprà probavi, partim 15. Tertiò, confirmatur, quòd datis in quacunque re duabus que alia entitate politiva addita, fuerit dependens: ut in genere caulæ efficientis, data negatione originationis suæ à le, & negatione independentiæ ab hac individua caufa, effectus ab ea causa satis erit dependens: vel saltem dic quid insuper, confirmatur ex ultima parte propositionis prioris probanda. Si enim hisce solis negationibus positis, sufficiens relatio transcendentalis effectus ad suam causam resultet, quid aliud positivum ex parte dependentiæ desideretur? At verd positis dictis negationibus in quacunque re, sufficiens sunda-Denique, hæc omnia magis elucefcunt, quòd depenmemoratis negationibus, generica & propria, ea iplo facto, abl. ut recte dicatur dependens, requiratur. Similiter in genere fe, & negatione independentiæ ab hac materia tanquam a sua materiali causa seu subjecto, absque alia re positiva, ista cause materialis, data in aliqua forma negatione esfendi per infrà probaturus fum.

aliud esfe nisi causalitatem efficientis, & hanc, si passivè exprimatur, coincidere cum dependentia effectus à sua causa. Dependentia enim hoc loco pro antecedanea fumitur, nempe rente, seu in effectum impressa. Illa enim est ipsa energia primitur: hæc est forma quædam privativa estectui inusta, quâ is suis negationibus limitatur. Causa enim esticiens non dem appropriat. Huc refertur objectio Suarii Difp. 48. f. r. 16. Dices, dependentiam esfectûs, secundûm Suarium, nihil aliud effe nifi causalitatem causa, & hanc in efficiente nihil aliud esse nisi actionem agentis. Sed obvia est responsio, & secundum mentem Suarii; Revera actionem agentis nihil pro ea quæ producit esfectum; non pro dependentia inhæ-& activitas cause, quatenus in ordine ad esfectum passive extantum effectum suum edit, verum etiam dictis dependentiæ negationibus ceu sigmate suo notat, & fibi foli ut causæ ejufnº. 16. quam contra se adducit, cuique respondet. qua is fuis negationibus limitatur. tiam inha-

Dependen-

este alioeffectum bujus.

Cap. XXIII.

inquit, dependentia oritur ex actione: ideo enim effettus pendet, quis sit: crgo non potest actio esse ipsa dependentia, sed aliquid prius. Respondetur, negando dependentiam oriri ex actione, sed postiks esse issumes actionem. Unde illa causalis non est reduonem, & per actionem constitui rationem agentis: verum per dependentiam antecedaneam, comproduci. Hinc ita-que elucescit quà occasione Clarisf. Suarius fallitur, quia nicenda ad efficientem caufam, fed potiks ad formalem; id eft, c'em dicitur res dependere quia fit, non est sensus, quia dependentia manat ab actione, sed quia per ipsam actionem constituitur ratio agen-Fateor dependentiam antecedaneam esfe ipsammet affitivam termino inhærentem, & non effe actionem aut caufalitatem agentis; sed in & cum termino per actionem, seu mirum dependentiam antecedaneam ab inhærente non difmodum ejus: hæc, ad formam privativam termini, ut independentiam causatione inustam esse potids sormam priva-Illa enim reducitur ad efficientem causam, ut adæquatus ejus conceptus. criminavit.

rere termi-Dependencedaneam non inba-17. Tandem præcipuum Suarii fundamentum, quo ad-struit actionem in re nihil aliud esse nisi specialem illam deciens, neque res facta, seu terminus causalitatis estectiva, neque sunt illa dua res simul sumpta, neque denominatio orta ex coexfiscentia illarum; sed est aliquid aliud medium inter illas: boe autem nibil aliud excogitari potest nist dependentia unius ab alio: pendentiam quam effectus habet à sua causa efficiente, aggrediamur. Difp. 48.f. 1. nº. 15. sic urget; Actio non eft rer fa-Respondeo, nos concedere dependentiam antecedaneam & actionem in re coincidere : sed negamus dependencessario res dependens est esfecia, or illa à qua pendet est actu agens: ergo actio nibil esse potest ab bac dependentia distinctum. Verdm tiam hoc sensu manere in termino: esse autem aliam dependentiam quæ est in termino, eíque addit duplicem negatio-Eft enim prioris effectus, & in ter-Sed pergit Suarius: Probatur minor, autem bác dependentiá, & pracisãomni aliá re aut modo reali, nehacenus procedit Suarius de dependentia antecedanea ; quæ rerum rationem effectus, & in alia rationem cause agentis. Posità revera non distinguitur live realiter five ex parte rei ab quia sine bac dependentia impossibile est intelligere in una istarum nem, ut declaravimus. mino facto permanet.

nem advertit facile decipiatur. Impossibile enim est ut nepria negatio quam includit confequens dependentia connotat antecedancam, & est sufficiens fundamentum relationis trantare antecedaneam, ità ut qui non accurate carum distinctio-Quare proscendentis effectus ad suam causam. Atque hæc de priore prociter suadet. Negamus verò hanc dependentiam inhærere termino seu effectui; multo minds effe modum ejus, ut ille supponit. Dicimus enim, in termino aliam dependentiam, quæ solas negationes ei addit, resultare; & hanc non esse achionem aut caufalitatem agentis, sed effe inadæquatum conceptum effectus. Hanc insuper dependentiam connoactione seu causalitate efficientis, ut argumentum ejus efficain quo causatio ejusdem non præcesserat infit. positione.

Due negationes à re dependente inseparabiles.

fe sublistens. Istiusmodi ergo forma inseparabiliter includit negationem estendi per se. Si enim sit per se, non dependet per inhæsionem à subjecto: sin dependeat, non est per se. Nihil enim aliud [per seste per se] his intelligitur, quàm non este per dependentiam à subjecto inhæsionis. Porrò, negatio propria quam res effective dependens continet, æquè manifeste inseparabilis est. Supponamus enim per impossibile, sublata ergò ca negatione, res manebit ab ea cansa independens, adeóque simul dependens & independens; quod repugnat. Pari modo, negatio propria quam continet dependenremaliquam effective dependentem non includere negationem independentiæ à sua individuali causa efficiente à qua fit: enim causam simpliciter primam, & esse simul dependens, apertam involvit repugnantiam. Similiter in genere causa dente manifefte inseparabilis eft ; nimirum rem inharentem (five forma esfentialis five accidentalis sit) non esfe ens per Si enim sit prima causa in genere essicientis, qui sieri potest ut sit simul abalia causa se priore dependens? Quare creatura, materialis, generica quoque negatio à re eo modo depen-18. Ad secundam propositionem, hasce negationes à rebus dependentibus inseparabiles esse, accedimus. Primò, nega-tiogenerica respectu causæ essicientis certissimò inseparabilis elt; rem dependentem non esse primam causam efficientem. quia est dependens, negat se esse causam primam.

tia à causa materiali inseparabilis est : ut hæc forma, sive esfentialis five accidentalis, includit negationem independentiæ inhælionis ab hac materia aut ab hoc subjecto, à qua aut à quo susrabiliter, habemus intentum: fin non, forma ista feorsim oriri atque stare potest absque subjecto; adeóque erit simul forma, & nullius subjecti aut materiæ forma : erit ergo ens per se, tentatur. Vel ergò inseparabiliter includit, vel non. Si insepa-& non modus aut forma alterius, contrà quàm supposuimus.

dentia fit Ad Modus mini. entitatem modi quod attinet, existimo eum semper dicere quid. rem in & cum entitate alterius implexam; ità ut novus modus non planè novam entitatem supposito, sed ex parte præ-3. non uniri per alium modum: 4. eundem præcise modum 19. Hackenus entitatem dependentiæ arque inhærentiæ privarivam, necnon inseparabilem, exposuimus : adhuc superest, an sit modus termini nécne, expendamus. Et quidem primò, Supponit enim solo motu aliter sormat, qualificat aut terminat, quédque sine novo motu modaliter non mutat. Diximus suprà cap. 2. torus adventitius est, ut in additione partium substantialium : sed habet in re modificata fundamentum præjacum, quod modos recte diftingui in naturam adferentes, & folummodo complentes, seu terminantes aut unientes. De prioribus non est cur hîc aliquid amplius adjiciamus: de posterioribus aliquid advertendum. Hi modi quatuor minimum conditiones cujusmodi entitas sit modus, & deinceps, an dependentia rem præexsistentem, & in ejus variatione novitas modi ratióque consistit. Generatio itaque novi modi materialem caufam ex qua fiat, in quam recipiatur, seu è qua educatur, re-Non enim totus de novo, ut in creatione fit, neque postulant : 1. modum rei modificatæ inhærere : 2. non difserre realiter, nec solà ratione, sed ex parte rei, ab cadem : aut inhærentia sit modus termini, considerandum est. exfiftentem alitérque modificatam, adferat. diversis modificatis non uniri.

20. Primò, certisimum est, nullum modum effe ens per fe, prima con-& consequenter este per inhærentiam in sua materiali causa. diris modi, Nequit autem inhærere in re quam non modificat. Modus enim unitur rei modificatæ per seipsum. Est enim actus, & quasi sorma, rei quam modificat. Sicut enim sorma ingreditur compositionem corporis physici; ità modus ingreditur compositionem compositi metaphysici. Quare unitur per cum inhærere per seipsum, adeóque in re, ese modum & inhærere, idem significare. Nihilominus, ut diximus suprà, fieri potett sejpsum. Non enim per alium modum, atqui immediate, rem modificatam componit. Porrò, unio modi & inhærentia ejufdem idem sunt : cumque modus uniatur per seipsum, sequitur ut modus habeat partes, & quælibet pars fuum proprium fubdentiæ antecedaneæ activa est, nempe est prima pars actionis, feu est nisus movendi, qui modus est agentis, & in agente inhæmodus quidam est, ut clare probat Suarius Disp. 34.6.6. nº.20. Secunda conditio similiter à Suario plene asseriur Disp. 7. in qua agit de distinctionum generibus, & probat, præter distinctionem realem & rationis, dari mediam, quam modalem vocat. ectum inhæsionis modificet; ut prima & præcipua pars depenmotûs, éstque modus passi. Hocidem de subsistentia modali, quæ Hoc solum decipi videtur, quòd naturas realiter distinctas è numero modorum eximat: sed de hac re hîc disserendum ret : altera pars passiva est, & recipitur in passum sub specie non est. Tertia conditio partim ex dictis elucescit, partim ulterids confirmatur, quod si primus modus nequeat uniri sine fecundo, nulla ratio reddi possit cur secundus tertium, aut tertius quartum, & sic in infinitum, non requirat. Quod enim impedit ne primus uniatur fine secundo, non minus impediverit ne secundus sine tertio, &c. Si enim modus, quia modus, nequeat immediate uniri, neque secundus neque tertius immediate uniri queat. Etenim fi modi realiter diffincti immediate & per seipsos uniri debeant, concipi non potest modos tanmodos realiter diffinctos, conflat, intermateriam & formam, præter unam illius præparationem, (quæ modus est ex parte materiæ, non formæ, requisitus) nihil intervenire: similiteor, modum intervenire poste ex parte subjecti, undeacci. dens ei naturale vel non naturale dicitur. Hoc autem contingit, quòd vita nature quolibet accidente subjecto intitérque inter subjectum & accidens, ex parte accidentis. tum ex parte rei distinctos per alios modos uniri.

ex parte formæ aut accidentis nullus modus intercedit. Chm ergò modus ex parte rei duntaxat à subjecto distinctus minds quam realiter à natura subjecti differat, nulla ratio concipi

mior fit, eique det esse naturale vel non naturale.

Tertia.

Secunda.

itaque hac conditio horum modorum. Quarta denique con- Quarta, potest cur intercessionem modi ad ejus unionem postulet. Stet ditio, nempe modum præcisè cundem non esse diversarum rerum modum, confirmatur, quòd eadem forma diversa compolita actuare nequeat. Utpote in uno erit hæc individua forma, seu hic actus; in alio autem diverso, non erit eadem forma aut actus. Supponitur enim in primo subjecto à se modus est unius rei modificatæ folum modus, non plurium. Idem auoque evincitur ex conditione tertia. Si enim mo-Non enim habet aldividi, ut sir in secundo diverso; quod repugnat. terum seipsum perquem diverso uniatur. dus uniatur per feipfum, uni foli unitur.

modus ter-21. Hisce præmisis, strictids inquirendum est, an depen- Andependentia sit modus termini dependentis, aut inhærentia formæ denna sit inhærentis. Sed de utrisque quæssio videtur duplex, vel de dependentia antecedanea, vel de conjuncta; & similiter vel de inhærentia causali, vel de inhærentia facta. Primo loco

perpendamus dependentiam antecedaneam, quæ est à causa esficiente; & investigemus an es sit modus terminis seu effeetis, nécne. Existimo autem certissimum este, dependen-Nam primo, Nihil producit suam causam materialem: terminus autem eft effectus dependentiæ, & consequenter non est ejus materialis caufa. Modus quidem, ut Suarius ipse probat, quærit ergo terminus seu effectus nequeat esse materialis causa suz dependentiæ, sequitur non posse sustentare eandem ut momodus ejus : at dependentia antecedanea non inhæret ter-Probavimus modò omnem modum inhærere rei à se modificatæ: cui omnes Metaphysici, quod sciam, affentiuntur. Minorem sic demonstro. Que non coexfistunt, corum alterum non inhæret alteri : at dependentia antecedanca & terminus ejusdem non coexsistunt : ergò illa huic non inhæret. Major per se nota est. Minor quoque evidens quidem durare res que fuit causa in aclu, non tamen durabit in eft, quòd causatio desinat esse eo momento quo esse dus inci-Hinc Suarius, Difp. 18. f. 10. nº. 9. impossibile effe affematerialem causam, eam nimirum quam modificat. rit, nt, cestante vel transada actione, duret causa in actu. tiam antecedaneam non esse modum termini. mino: ergó.

passi, non termini. Quod enim movetur, motu modificatur. mus itaque, dependentiam antecedaneam non esse modum vam, 2. quoad dependentiam passivam. Quoad activam, agentis actio seu nisus movendi est prima & præcipua pars passio seu motus in passo excitatus: qui motus est modus qua verò terminus fit in motu, elt in continuo fluxu & innovatione ; & motus est modus termini fluentis seu termini nec talis effedus potest vere dici jam adu pendere a tali caufa, fed dependisse aliquando in suo fieri : quam dependentiam non habuit Tertio, Quod est modus alterius, non est modus termini: at dependentia antecedanea est modus alterius: ergó. Minor probatur dupliciter; 1. quoad dependentiam acticaulationis seu dependentiæ effectus à sua causa: est autem (ut probavimus) modus agentis; & confequenter non est modus esfectûs seu termini. Similiter quoad passivam, est Siquidem cum moveatur alio modo se habet; alio cum non. ratione aciu causantis, chm allu non influst in effelium : unde nifi ratione actions que tune etiam fuit quando d sua causa ma-Motus ergò est modus passi, & consequenter non termini. d quo, non termini de novo facti seu ad quem.

edm potentialis est: postquam verd & quamdiu suffulcit, est acqualis. Quare actualis suffulcio formæ est completa causamodumfor- fustentatio termini. Materialis enim causa sustentat seu suffulcit formam ab agente seu efficiente impressam. Hæc sus-tentatio est actus & modus materiæ. Etenim causa materialis respectu sustentationis formæ, antequam ea actu est, tantio cause materialis, que sic completa formam immediate & per seipsam, nullo mediante alio modo inhærentiæ, suffulcit. Ipsa enim entitas formæ fit modus materiæ cui immedi-Hinc effe formæ est inesfe feu uniri. & inhærere 22. Devenimus jam, secundo loco, ad termini inhærenamnon effe tiam antecedaneam feu canfalem : quæ nihil aliud eft nift

litatem materiæ esfe actualem sustentationem, eamque esfe

materiæ. Forma enim, five sit esfentialis sive accidentalis,

ate unitur.

inhæret per seipsam, seu per totam suam entitatem, non per

appendicem aliquam aur modum fibi annexum.

ta ejus entitas includit negationem esfendi per fe, & confe-

quenter tota eft per aliud.

Dico autem, completam caufa-

Urpote to-

modum materiæ ejus causationem potentialem complentem. Actus complens potentiam caufæmaterialis est modus ejusdem: at completa causalitas causa for patet, quia actus complens, aliquid rei quam complet addit. Nihil enim ex incompleto hoc modo fit completum absque aliqua additione; neque quicquam addi potest minus modo non realiter, sed tantum ex parte rei, distincto. Saltem ergo modum materiali causæ addit. Minor probatur. Potentia enim caufandi formam non est completa caufæ materialis causalitas. Nihil enim actu producit. Deest ergò aliquid ad complendam istam causalitatem requisitum. Quid hoc est ? Eft profecto actus caufandi, qui eft modus materiæ, & actualis actus ejuidem, qui non est actus aut modus effectus, sed actus & modus causa, adveniat. Potentia enim est causa potentia, & consequenter actus ejus eft causæ actus. Quid enim Nullus ergò modus inter materiam & formam, nifi adualis caufalitas materia, que requiritur ex parte materiæ ad actualem ejus rationem caufæ complendam, intervenit. Perperam itaque à Suario causa sua caufalirate spoliatur, & ca causalitas in effedum ut modus ejus transfertur. Caufalitas enim non eft modus effectus, sed modus causa, cujus potentia causandi incompleta est, donec tur fatis probata atque inculcata. Superest duntaxat fcrupulus, de permanentia esfectus materialis, ejusque permanenre causatione, amovendus. Etenim hac causatio ob permanentiam non videtur antecedanea, sed cum effechu conjunca. Respondeo, præcedentiam temporis nullam hic requiri, sed solummodo secundum ordinem natura: ordine autem natura causationem pracedere effectum; nimirum si pars causationis totius parti esfectus quam præcise producit recte comparetur. Prima enim pars caufationis ordine nature precedit primam partem feu comparentiam effectus, & fecunda fecundam, &c. quas respective causant. Ex dichis itaque conflat, causationem antecedaneam non esse modum esfectus, sed esse modum causa. materialis est actus ejus potentiam causandi complens. Ouod fic demonfro. fuftentatio formæ.

non elle mo-ABionem 23. Supra Capite 21. ubi de subjecto actionis tractavimus, non elle mo primum Suarii argumentum quo passum esse proprium acti-

Suario actionem totam esse in eodem præcise subjecto quo bandam adfert consequentia; quia actio, seu antecedanea termini dependentia, (ut dixi) non est modus termini, & consequenter non necessum habet in eodem sit subjecto quo cipio agendi, & esfectu ejus, & dependentià esfectus à juo princi-pio, sublatà per intelectum quâcunque alia entitate, sussicienter intelligitur & esfectus in actu, & causa esfeciens in actus, ergò imessiciente: at verò dependentia non potest esse aistincia à re que pendet, sed solum modus ejus: ergò. Respondeo, revera actionem & dependentiam antecedaneam in re eandem en-titatem (quanquam non eodem modo) fignificare: verum duas partes, alteram activam, alteram passivam, dividi ; & primam a Rionis partem, seu nisum agendi, esse in agente; secundam verò, seu nisum propagatum, este in passo: neutram esse in termino, aut esse modum termini. Negamus itaque inest terminus. Vacillat quoque quam ad hanc rem proinest terminus. Sed pergit Suarius : Praterea, quia pofito prinpertinens of fingere aliam rem distinctam realiter ab effectu, & Nam actio folkm ponitur nus actionu transeuntis est im passo, ex omnium sententia, & est per se evidens. Nam calor qui sit ab igne calesaciente lignum in ligno est, ergo in codem est actio ipsa. Primum antecedens (remus, actionem nibil aliud elle quam dependentiam effecthes à causa dependentiam hane (quemadmodum & ipfam actionem) in intelligi potuerat: hîc verò opportunè argumentum propo-nitur, & haud difficulter diluitur. Difp.48.1.4.10°.7. fic urget; Solet autem bæc sententia multis rationibus confirmari; sed apud me due sunt precipue. Prima est, quod actio non potest esserealiste distincts a termino formali qui per eam sit, sed modus ejus: ergo ubi fuerit terminus actionis, ibi necesse eft effe actionem ipsam, quis modus necessario comitatur rem cujus modus elt: sed termiliqua enim omnia manifesta sunt) sepe inculcatum est, & probatum supra c'um de causa esticiente ageremus, & pracipue trastandado de creatione activa. Item in bac Disputatione selo. 1. ostendir pendentiæ natura, aut an fit modus termini necne, vix satis onis subjedum probare nititur in hunc locum diffulimus, nihil aliud elle putet quam dependentiam termini,& hanc effe modum ejuldem, responsum eo loci, nondum exploratà de-Com enim medium quo utitur ex eo fumatur, quòd actionem que pendet, sed solum modus ejus: ergo. priorem naturaillo, que sit actio illime.

ob causalitatem agentis & dependentiam effectivs; sed bee intelliguniur optime fine illa entitate. Est ergo gratit conficta. Respondeo, polito principio agendi, & estechu, necnon dependentia danea (de qua hie loquimur) eft, in re, ipsa actio qua effectus Posità ergò hâc dependentia, nulla alia actio Interim hæc omnia non evincunt, actionem hujus ab illo, nullam aliam rem aut actionem effectu priorem ad ejus productionem requiri. Dependentia enim anteceque in effectu producto seu termino inhæret, quæque non eft quam inadæquatus ejus conceptus congeneratur, eique folis aut dependentiam hanc effe modum termini: quin potids hinc colligimus, (cdm hæc ex concessis præcedat terminum, & definat effe quo momento hic incipiat,) aliam dari depenactio aut causatio qua effectus fit, sed in & cum eodem tandentiam, eamque subsequentem, & cum termino conjunctam, negationes fupra memoratas & probatas addit. producitur.

Quemadmodum enim forma aliquando late adeo ac- ferre à terjunctam, necnon ad inhærentiam factam ipsius termini. Fa- tiam inhe-24. Procedimus jam ad dependentiam cum termino con- Dependenteor has, modos, si valde laxà acceptione vox sumatur, dici cipitur, ut non folum esfentiales, verum etiam accidentales,

imò & inadæquatos conceptus, quanquam folà ratione diffin-clos, complectatur; ità modus fuam fignificationem coufque realiter, sed etiam solà ratione distinctos, comprehendat. Hinc istæ perfectiones entis, unitas, veritas, bonitas, a nonnullis nuncupantur modi entis, etti fola ratione ab invicem & ab ente Si cui igitur placuerit inadæquatos hos termini conceptus ejus modos vocare, (modò fimul impropriè & lata significatione vocis se eos sic nominare agnoverit,) me num seu esfectum in entirate sua negationem independentiæ à certa individua causa efficiente sibi soli propriam involvere, ut supra probavi: similitérque, termini inhærentiam dicere negationem independentiæ ab hac ejus materiali causa, seu extendi patitur, ut non tantum modos ex parte rei, necnon minime refragantem habuerit. Hoc tantum dico, termiab hoc ejus subjecto. Hasce verò negationes puto, etiamsi nihil positivum in termino ponant, connotare tamen respective causationem, five efficientem sive materialem,& conlequenter terminum five ad causam efficientem five ad madiferepent.

quenter non esse in propria vocis acceptione (ut vult Suarius) terialem sufficienter referre : non verd esse formas positivas terminis five realiter five ex parte rei distinctas, modos termini: quæ omnia suprà probavimus.

CAP. XXIV.

nantur, corriguntur, & ad Janum fen sum reducuntur. Axiomata quedam vulgo decantata, que vite nature repugnant, (quò clarius bec monfretur,)

pugnem, eò est, quòd ipse de dignitate vitæ naturali debita deroget. Minimè itaque mirandum, si ego, qui me vindicem istius dignitatis vitæque per se subsistentis profiteor, eum (quem aliàs mihi elegeram antesignanum) aliquoties deserucrim. Sed jam strickids redeundum est ad pensum, & perascendere, & ex operationibus vitam natura à posteriore dequirendum, an ex operationibus, & quibus, vita nature pro-Com enim omnia propter operationes suas sint, quis serat actionem, operationum facile principem, nihil esse in agente, nihilcaulationem nihil este in causa, sed este modum effectus? Meum autem erat, ab actione ad agens, ab esfectu ad causam monstrare. Si ergd Ornatissimi Suarii sententiæ in multis reque ei addere præter extrinsecam denominationem; quin & qui, aut caldem ad suas causas (generali carum natură in-cognită) satis distincte referre. Utcunque sit, facile suaderi porces, me alioquin noduisse in spinosam hanc messem, nullă cognarus eram, quanti sit mosiminis acumini celeberrimi subti-lissimíque Metaphysici memet opponere. Verdm spe assecunecnon de horum dependentia & inhærentia, tractavimus: non quòd hæc omnia ad scopum nostrum directe faciant; sed quòd aliàs vix possimus de hisce operationibus perspicue logente necessitate, falcem immisse. In antecessum enim Scopus and 1. The Actenus de natura operationum in genere, earûmque Borir resu. tæ, ex parte faltem, veritatis fretus, hoc aufus fum.

2. Inprimis sciendum est, omnes operationes non esse ejus- Qua opera-dem ordinis : aliæ immanentes, aliæ transeuntes sunt; & tiones sunt indicia viex his aliæabintus, aliæab extrà, aliæ partim ab intus partim voluntas, & motus liber, fint satis certa vitæ testimonia. Si qua igitur de ulla ex istis dubitare liceat, suerit certe de actionibus Actiones immanentes ad tres classes revocantur. Prima continet naturales, secunda animales, tertia Nemo dubitat quin operationes animales, sennaturalibus, de perceptione, appetitu naturali, & motu fuiipli-us. Verdm vel hisce datis in quacunque re, imò quâlibet una earum, in cadem vita primæva necessariò inserenda est. Quod enim percipit, vivit i similiter quod appetit, necnon quod fus, appetitus, & motus animalis, ut & rationales, intellectio, feipfum ab interno fui principio movet. Perceptionem & appetitum effe actus vitæ, per fe notum eft ; quodque motus ab extrà, veniunt. rationales.

vivere: verdin id potids negandum effe, corpora quæ vocan- opplita exfuiplius ejuldem sit ordinis, supra Cap. 17. probavimus.
3. Dices, revera quod ab interno principio seiplum movet, Axiomata fe nota & evidentia, quarque non egent probatione. De corum Suarii prioribus fuse agit Suarius Disp. 18. s. 7. ubi adfert rationem Positio. no. 4. cur nihil agat in seipfum, aut seipsum moveat, simustque eandem distinctione Scoti solvit. Si, inquit, asiqua sessentionem exigens, selfet maxime illa unigaria, quia non posess idem simus sile in potentia ad recipiendum, & in tur inanimata se ab interno principio movere. Axiomata pena enim ista notissima, quæ vulgò circumseruntur, & ab omnibus propemodum recipiuntur, tali motui repugnant: Nibil agere in seipsam: Nibil pati à seipso; Idem non esse simul agens & pati-ens: Idem non realiter ad seipsam reservi; Quiequid movetur, mo-veri ab alio. Quibus adjicere possumus duo principia Clariss. Des-Cartes codem spectantia: Quiequid movetur, perpetuò moveri; Quiequid quiescit, perpetuo quiescere. Hæ omnes pro-positiones ab authoribus serè proponuntur ut Axiomata per acin ad agendum. Hec autem non videtur urgens, quia, ut 8copotentia formali, ideft, babere vim eminentem ad efficiendam talem enim nulla involvitur repugnantia. Vix tamen in hoc refponto Clariff. Metaphysicus acquiescit. Pergit enim; Sed contra formam, & capacitatem ad recipiendam formaliter illam.

V V 3

est Axioma illud ab Aristotele traditum, Omne quod movetur, ab alio movetur. Neque quidem hoc dictum ci plane arridet, fed tot limitationibus & restrictionibus corrigit & coercet, ut Axioma propemodum enervatur & inutile redditur.

4. Primò enim statuit, agens à passo non necessario distinquid move-

gui supposito. Secundò, supponit, in eodem supposito agens à patiente variis modis distingui posse: exempli gratia, primò, fecundum partes integrantes; ut fi una pars moveat aliam: mam moveat, & per materiam moveatur: item secundum facultates; ut siper unam facultatem agat, & per aliam recipiat. Tertiò, distinguit varias actiones, de quibus sigillatim tractat. Nos verò primò istius dicti (Quiequid movetur, moveier ab alio,) fundamenta confiderabimus, & dein ad opedeinde secundum diversas partes essentiales; ut si per forrationum genera & species descendemus.

paffim facit. fundamen-IMM AXIO-Primum

5. Fundamentum Axiomatis (de quo loquimur) primum non fuit Suario penitus incognitum. Etsi enim idem nomine fundamenti non expresse tractet; ejus tamen mentionem Asserit enim sola viventia se movere; non-viventia, eo ipso quòd non vivant, non posse se movere. Infert intelligi debere de motu non-viventium. Quasi diceret, quæ non vivunt, si moveantur, ab alio moveri. Verum hujus quoque assertionis aliqua ratio exigenda videtur. Ea quam Suarius adfert nº, 28. bene vetusta est, & authoritate Platonis olim fulta, naturam non indulfiffe non-viventibus vim perfi-Veruntamen cum natura nulli supposito perfectionem cujus capax est in videat, dicendum videtur, ex hac fententia, non-viventia ese virtutis perficiendi se, & consequenter se movendi, incapacia. Quæro igitur adhuc, cur sint innihilne agunt? Ergo, com omnia fint suæ operationis gratia, frustra sunt. Fateor, si dentur corpora quæ nihil agunt, ea effe fruft'à, & vita naturæ orba : fin nulla inveniantur quæ plane quiescunt & otiosa sunt, nullis negatur vis persiciendi se, nullis negatur hoc genus vita. Dices, sieri non posse, ut ea quæ non funt animata, se perficiant. Verdm hocfaltem quæ-Verbo dicam: Quod se capacia. Videtur insinuare Suarius, quia totam suam peritaque, Aristotelem, ubi dicit, quiequid movetur, ab alio moveri, fectionem's generante accipiunt, & in co quiefcunt. ro, quo indicio id nobis innotescat. perficit, perfectionem suam sibi, ut finem actionis sue, seu ut Nititur ergò se perficere propter finem: ergo perfectionem fuam ut finem appetit; ergò percipit; ergò vivit. E contrà, Quod non vivit, non percipit, non appetit, non nititur five se five aliud movere aut perficere. Receb itaque veteres assignarunt causan cur non-viventia se non moveant. Sed quid indè colligimus? Profecto evidentissime sequitur, ea quæ se movent, vivere. Etenim sponte nituntur: ergò appetunt; ergò percipiunt; erte, nituntur. Nisus autem spontaneus præsupponit appetitum. Quid enim est sponte niti? Est prosecto aliquid ambire, & ut cinatio, ut ex dictis videre est, fale innititur suppolitioni, alioquin recle infert. Utpote si dentur corpora que vitam gò vivunt. Quod agit nititur: Actio enim, ut supra proba-vimus, est nisus movendi, sive sc, (in actione immanente,) live aliud, (in actione transcunte.) Quare actio est conatus quæ ab extra non coguntur, non invitè, & confequenter fponenim fponte, sub specie perditionis, se it perditum. Habemus nullo modo participant, ea profecto se movere nequeunt. seu nisus,& quidem spontaneus, nisi ab extra veniat. Ea enim Quod non vivit, non percipit se, aut quid ad perfectionem suam faciat; quod non sic percipit, non appetit eam perfectioergò quod non vivit, non se movet, non se perficit. Tota ratio-Nos verò contrà afferimus, omnia corpora fe movere, & conteriorem confirmationem, motuum atque operationum præitaque primum actionis fundamentum quæsitum, nimirum, nem; quod non appetit, non movet se ad eandem assequendam: Ad cujus thefen; ulcipua genera in futuro Discursu sigillatim percurremus. perfectionem querere, hoc est, est aliquid appetere. nnem sui nisûs movendi se, proponit. fequenter vitam quandam participare. go vivunt.

Sed interea loci alterum hujus Theorematis fundamen. Secundum undamenpora inanimata se aliquo modo movere, nec suo Axiomati ium exa-sais esse morigera, excegitârunt sormam loquendi ad quam, tum paucis excutiamus. Metaphylici percipientes multa cortanquam ad afylum, urgente quavis necessitate, recurrant. Si quod corpus inanimatum se forte paulò apertids moveat, Pro fundamento igituz habent, corpora inanimata, si moveantur, moveri à generante, Ego quidem fateor me non intelligere hanc ratiocinationem, dicendum esfe, moveri à generante.

.....

genitum movet. Attamen pariratione dici poren, generans movere animata à se genita. Iis enim non minds formam, materia cujus eft, cuíque materia dat esse & operari ut instruturam per fe subsistentem, ad quam proprie spedant, ultimo reducendæ funt. Ridiculum quidem eit, quod multi affircandæ funt. Generantia quidem, dum generant, operantur, & mutant genitum: facto autem hoc, in id nomine generantis non amplius agunt, nec ut infrumento utuntur; sed vel confervant, vel cooperantur, vel plane dimittunt. Quid quòd plerumque separentur, & tanto intervallo inter se dionem de qua quæritur aggreditur. Videtur respondere Suafacultates, proprietates & formas esfe generantis instrumenta. Accidens naturale & proprietas est subjecti accidens aut pro-Omnes enim operationes naturales ad naproprietates & facultates, per quas, ut per instrumenta sua, proprietates & facultates indit. Sed errat Clariff. Vir,fi putet prietas, non generantis; & forma eft materiæ forma. Forma enim-genita non amplids est generantis instrumentum, sed ens suarum operationum principium. Etenim quod per se subsistit, per se operari potest. Etsi enim applicari potest, ut stent, ut in nulla operatione concurrere queant? imò frequenter fit, ut generans definat effe priusquam genitum actihorum, tribuamus? Aut quid magis in illorum productione, quàm in horum, molitur generans? Agens seu generans naturale id ubique agit, ut essectum suum integrum, hoc est, omnibus proprietatibus & facultatibus ad naturales suas operationes requisitis instructum, edat. Non itaque generans inanimatorum ea manca, & de se ad suas operationes inepta, sua manumittit. Eft enim tunc ens per se subliftens, & sufficiinstrumentum alterius; sibi tamen permissum, suo marte operatur, & non ut alterius instrumentum. Operationes enim, fluat ? Cur enim illorum operationes potids generanti, quam Aut die cur inanimata po-Generans, suppositum genitum ipso momento productionis è potestate generans in inanimata magis efficaciter quam in animata inanimata non moveri à generante, sed inanimata solum. rids quam animata fint generantis instrumenta. magis quam animata, producit. mento fuo.

mant, proprietatem naturalem unius suppositi effe instrumentum alterius : quasi magis dependeret à generante quam a naturali subjecto. Dependebat fortasse olim in generatione à generante : verum non jam amplids ab coactu dependet, aut in posterum dependebit. Imposibile enim eft, dictante Suario, C. 10.nº. 8. ut, cesante vel tranfalla allione, duret can-Quare generans non est actu caufa geniti, sed soibm fuit causa; nec est acu causa proprietatum aut accidentium, sed suit causa. Cam ergo non sit achu harum causa, qui fiat ut fit achu principalis causa effectuum earum? Actualem causa actualis; quæ non tantum instrumentalis eft, sed datur etiam principalis, præsertim ubi essecus à proprietate naturali dependet. Esto itaque proprietas causa instrumentalis proxima alicujus esfectus. Quæro igitur quænam sit principa-lis causa istius proprietatis. Certe proxima (si non principa-Ouod enim non per se subsistit, nequit esse princiin eodem supposito causam ulteriorem. Quærimus ergò hanc ceu principalem. Est autem materiæ natura per se subsistens; quâ superior creata non datur. Ergò est prima & principalis: cúmque sit achu causa sorma, est achu quoque causa proprietatis, qua est essectus forma, & achu causa essectum pro-Verdm forma nequit esse causa principalis ultima creata, in qua quiescendum sit, quia non per se Est enim ens alterius, & consequenter instrumentum alterius. Habet enim prietatis. Habemus ergò primam seu ultimam causam creatam cujuívis naturalis operationis : quæ, quòd ultima seu prima sit, necessariò est principalis. A nulla enim creatura in sua entitate aut operatione dependet: forma antem materialis ab ca dem achu dependet. Eadem verd forma non omnino achu de-pendet à generante. Generans ergò non est achu causa sorma, aut proprietatis, aut operationis hujus; nedum est causa principalis. Hoc argumentum ritè perpenfum videtur vim demonfrationis in hac re obtinere. Demonstrat enim generans non omnino esse actualem causam, nedum principalem, ullius operationis geniti, sed in prima tantum productione fuisse causam. caufam quærimus, non talem quæ jamdiu defunca eft. julvis autem effectus, iplo momento quo producitur, immediate & achu,necnon proprietas, mediante forma, palis seu ultima causa creata cujusvis esfectus. lis) est forma.

7 4.0

P

Natura de-338 raculis non farciri.

subinde in proscenium evocant; ut nimirum phænomena iis alioquin insolubilia miraculis imputando solvant. Nonne satius est, propriam intellectus fragilitatem agnoscere, quam operibus creationis defectum crasse impingere? lium, (quæ tamen vulgd non tribuuntur generanti.) Unde liquet, non hie quæri causam supernaturalem, (quæ Theoloprincipalis immediate supplere. Verum hoc est deserre naturam, & confugere ad miracula, ut naturæ defectus supple. seu supernaturali concursu, sarcire coactus esfet. Ego eos indignos refutatione deputo qui in disquisitione de causis namæ productionis creaturæ caula, sed, conservando cam, totius Non enim logis ultro largimur Deum ese immediatam omnium esfectubuuntur generanti: sed simul dicimus, Deum esse pari jure immediatam & primam causam omnium operationum anima-Dices, fortasse, operationes quæ tribuuntur generanti non habere causas naturales quæ fint principales, sed tantum instrumentales: Deum verò in hujusmodi casibus locum causæ antur: quafi Deus agentium naturalium naturas primò imperfectas feciffet, & defectus subinde creationis suz miraculose, turalibus, ut suam legum naturæ ignorantiam celent, Deum 7. Si quis putet eludi posse hoc argumentum, recurrendo ad generans supernaturale, (quòd Deus non sit solum prium causam, & simpliciter primam seu ultimam eorum qui trigorum materies est,) sed naturalem, (quæ Physicorum.) continuationis ejusdem;) plurimum fallitur. No quærimus supernaturalem, sed naturalem, causam.

non excedenaturales

8. Dices, inomnibus effectibus hoc non fieri, sed in iis so-Idm qui saltem virtualiter seu eminenter non continentur in caufis fiuis. Fateor, si naturales uspiam istiusmodi effectus dentur, cornicis oculum figunt; fin aliter, toto cœlo errant: impossibile autem est, effectus naturalis virtutem causa excedat. aliam (quam ignoramus, quámve nolumus agnoscere) co-operari, & cause principalis locum tenere: nequaquam ad-Vel ergò dicendum est, causam, quam nos assignamus, virtualiter continere effectum; vel non esfe veram causam; saltem mittendum est, ordinarias naturæ operationes esse miracula: diligentids ergo inquirendum est, & causa essectui adæquate respondens est invenienda. Exempli gratiå, experientis constat multa corpora, inanimata dicta, se movere: non statim ad miracula confugiendum, sed potibs concedendum, dari in iis quandam naturæ vitam, quæ fola istius operationis fusticiens esfectus causa assignata vires manifeste superet, non este exquirendam aliam causam, sed recurrendum potitis ad causam effe causa queat. Verum si pertinaciter velis contendere, ubi supernaturalem; omnem plane disquisitionem, qua ab efrechis ad veras causas indagandas deducimur, frustraveris. Si enim effectus naturalis nobilior fit causa cui à nobis tribuitur; necesse eft in natura subsit alia causa, & saltem adæquata esfectui, utcunque à nobis sit incognita. Ut, instinctu quodam natura aves pullos ex ovis suis exspectant. Exspectaacutissimi philosophi, (inexperti talis eventus) facile superet. Sed vitæ naturali ab initio nota sunt omnia sua opera. Tantio hæc est effectus qui non tantum sensum, sed & rationem tum hic quærenda est via qua partes generationi inservientes quidem motu quodam nervorum dicis partibus ministrantium, cerebroque ideas pullorum & Storgen imprimentium, fieri verifimile est; nec cogit necessitas vel hic ad miracula suam naturalem perceptionem animalem reddant : confugiamus.

animata, neque quidem animata, impedimentis obstructa ium ruii-moveri queunt: hoc ergò paria sunt. Eodem enim jure quo fas sit dicere inanimata à removentibus impedimenta momata moveri à removentibus impedimenta. Revera neque in- fundamen-Tertium adjungimus Axiomatis fundamentum, inani- Tertium conftringatur quadrupes, qui solvit vincula, animali rtatem ambulandi restituit. Similiter, si plumbun filo veri, licet quoque dicere ab iifdem moveri animalia. Si anilibertatem ambulandi restituit. Similiter, si plumbum filo suspendatur, resecans filum dat eidem copiam descendendi. Verdm fi rem penitids introspiciamus, neutrum à removente impedimentum effective movetur. Etenim si animal constrickum paralyticum sit, solutis licet vinculis, nihilo maaliàs desit) non indit, tantum causam repugnantem amovet. Pari modo si in plumbo nulla esset propensitas ad descendendum, resecto licet filo, non descenderet. Quare removens impedimenta non est proprie esticiens causa, & ad summum est soldm causa sine qua non, quæ re ipsa non est causa. Quid quòd fieri potest, ut ipsum pondus plumbi tracu temporis filum

rea loci statuimus, ea quæ se movent, impropriè dici à remo-Si ergò grave suo marte se vindicet ab impedimento, frustrà à removente impedimentum moveri dixeris. Siquidem suo nisu deorsum propè cernimus viscidos liquores, si corum particulam cuspide dit, filumque, ejus descensum impediens, dittendit, & utplutrahit, & in minorem globulum coit : qui pendet in aere, iterumpat, & hanc evasionem esse inutilem oftendat? Quotidie cultelli elevaveris,in tenue filum duci ; cujus extremitati globulus ejusdem materiæ appenditur, qui suo nisu deorsum tenrimum difrumpit. Illico superior pars rupti fili se surfum rcid removet, & consequenter eodem se deorsum movet. rumde motu gravium infra fortasse plura dicentur. rúmque filum cui adhæret nititur distendere. vente impedimentum moveri.

Verus axiomaris fenfus.

mechanicum, Democritus, qui, în motibu fuir primis expediendir, esiam infra mediocres. Philosophos ponendus est, motum Plaga vocavit) nil aliud esse quam motum libertatis, scilicet à compresse one ad relaxationem. Etenim in omni sive simplici protrusione sive ses corporis preternaturaliter patiantur & comprimantur abimpellente. Imm verò partibm alin alias per successionem trudentibus, seriur totum; nee solkm progrediendo, sed etiam rotando simul; ut esiam boc modo partes se liberare, aut magis ex equo tolerare, poffunt. Idem motus concrete, ut dixi, fumptus reche appelari potest pullio sive protrusio. Verum de quovis motu violento fi Axioma intelligatur, verissimum eft; Quicquid pulsione aut protrusione, seu quicquid violenter, movetur, move-Eodem quoque sensu vera sunt alia dicta supra complectitur. Verba ejus funt; Motum violentum (quem nos eum nimirum quo natura fimul patitur, & fe à vi illata vin-Quivis enim motus mechanicus utrumque volatu per aerem, non fit summotio aut latio localis antequam parad eum motum quo appetitus cujulvis corporis nonnihil infringitur seu cogitur. Ariftoteles motum violentum nominat. Illustrissmus Vicecomes Sti Albani, in Novo suo Organo, motum oppositum motum libertatis vocat, & paulo post, motum Verdm nomine motůs mechanici videtur concretè simul includere tum motum violentum, tum libertatis: 10. Quid demum dicendum est de Axiomate Aristotelis, Quicquid movetur, movetur ab alio ? Existimo restringi debere dicare nititur. mechanicum.

recitata; Nihil agere in seipsum, hoc est, nihil sibimet ipsi vim inferre: Nihil pati a seipso; nempe, nihil perdere seipsum, aut libi nocere : Nihil esse simul agens & pariens ; scilicet,nihil fibi violentiam inferre ut agens, & candem recipere ut patiens : denique, Idem non realiter referri ad seipsum ; puta, non realiter referri ad seipsum ut hostem sibi. Alioquin enim idem potest realiter ad seipsum referri secundum suas diverdem motum recipiat. Quare nihil prohibet quin idem ad se perficiendum aut ad sortem suam meliorandam se moveat : sas causalitates: ut, virtute activa se moveat, & passiva cun-Quare nihil prohibet quin idem ad se quod Axiomata objecta rite intellecta non cunt inficias.

perpetud movetur. Defumuntur ex principiis ejus Philosophiæ, geno qui-11. Supersunt tantum Clarisf. Des-Cartes assertiones ex- Anguicpendendæ: Quicquid quiescit, perpetud quiescit; Quicquid movetur, parte 2.nº. 36.8 37. Verum si disertis verbis, absque alia limitatione, admittantur, facile inferri poteff, nihil à feipfo moveri. de se veternum quietis semel impressum excutit : & similiter, Si quicquid movetur, perpetud moveatur; nihil motum ali-quem de novo incipit. Recurrit igitur rejectum Aristotelis Axioma, Quicquid movetur, movetur ab alio. Veruntamen non protinus ab interpretatione modò afferta recedendum puto. Perpendamus igitur dictorum Des-Cartes fundamenta. Horum ponuntur. Nos utrumque considerabimus, & primò generale. Si enim quicquid quiescit, perpetud quiescat; nihil unquam duo, primum generale, alterum particulare, ab Authore pro-

Des-Cartes 12. Ornatissimus Vir, loco citato, duplicem motus cau- Sementia eventilalam alignat. Primo feilicet, (inquit) universalem & primariam, que est causa generalis omnium motuum qui sunt in munmotus, quos priks non babuerunt, acquirant. Et generalem quod attinet , manifeltum mibi: videtur illam non aliam esse quam dem moth's & quietie in ea tota quantum tune possit conservat. Nam quamvis ille motus nibil aliudsti in materia mota quam Sententia mihi partim obscura, partim perplexa videtur. Primo enim, Deumipsum, qui materiam simul cum motu & quiete in principio creavit; jamque, per folum suum concursum ordinarium, tantuneins modus; certam tamen & determinatam habet quantitatem, quam facile intelligimus eandem semper in tota rerum universitate do; ac deinde particularem, à qua fit ut fingule materie partes effe poffe, quantits in fingulis eins partibus mutetur.

XX 3

non satis explicat an Deuin velit creasse motum simul cum materia, ut effective dependentem à materia, an ut indepen-Non dubium est quin agnoscat motum subjective à materia pendere. Expresse enim dicit, motum esse materiæ modum; unde insertur illam esse hujus subjectum. Tota ergò dubitatio reducitur ad causam efficientem. Si velit Deum in & cum materia concreasse motum ut causam ejus primam, causa secunda; nihil aliud dicit quam quod ego ultro concederem. Siquidem, ut Deum caufam simpliciter primam omnium effectuum, ita materiam, è secundis, esse primam seu ultimam effectuum materialium, agnosco. Nam, ut loquuntur Metaphyfici, Deus simul creavit solem cum luce, sed hanc ut effective dependentem à sole: similiter subjecta omnia cum sed ut effective quoque dependentem à materia tanquam à proprietatibus suis, nihilo minds dependentibus à subjectis. Si ergò Deus ab initio creaverit materiam cum motu; nihil tamen prohibet quin motus ille fit effective dependens à materia: quod Ornatissimus Vir non satis explicite assermat. Imò potids ansam præbet suspicandi, eum non admittere fum motum conservari. Sin opinetur Deum in principio creasse motum nullo modo à materia effective dependentem, ifte molem, habuerit. Atque hoc ipsum videtur Dignissimus Vir, cum dicat per folum Dei concursum conservari, infinuare. Hæc ribus creationis impingit; ca non esse sufficientia princi-pia naturalia seu secunda operationum suarum. Omnes saistam interpretationem, cum subjungat, per solum Dei coneurenim causam efficientem naturalem, sed soldm supernaturaautem sententia fic intelleca imperfectionem quandam operentur, absque concursu cause primæ secundas operari non posse; sed dato hoc, satis instructas esse. Fortasse non hoc negat Des-Cartes, quod dicat per concursum ordinarium mo-tum conservari. Verum hinc saltem alius exoritur scrupulus. Nam concursus ordinarius supponit cooperationem creaturæ; conjunctus autem terminus [folur] causas secundas tus absque propriè dicto miraculo continuari nequit. excludere videtur: ut sensus maneat dubius.

13. Secundò, conjungit Author motum & quietem; Deum quies fibi invicera succedere solent, non coexfistere. Afferit nulcreaffe materiam simul cum motu & quiete.

_

lum dari motum præter localem. Quod verò localiter movetur, quo sensu dicitur localiter quielcere? Proximo enim paragrapho dicit, ut id quod semel movetur sponte quiescat, legibus nature quim maxime adversari; quies enim motui est contraria. Com ergo omnia creentur cum motu, quo sensu simul quiescant? Certe respectu ejussem motus socalis quo moventur, non simul quiescunt, sed respectu alterius, cujus Debuit ergo dicere, materiam cum certo genere motůs, diversoque quietis, creatam fuisse. Hoc mihi necessum fuit advertisse, ut distincte quod genus motus, quodque quietis, sit perpetuum investigem. Omnis enim motus non est perpetuus, ut nec omnis quies; ut exipsis Authoris verbis citatis constat; ubi particularem motůs causam cam esse ait à qua singulæ partes materiæ motus quos priks non habuerunt aequirunt. capacia funt.

An motus novos motus, quos prids non habuerat, suscipiat; cum verbis 14. Sed hic tertia oboritur difficultas, qui fiat ut materia præcedentibus dixisset, causam universalem este causam generalem omnium motuum qui sunt in mundo. Nullus ergò locus no-

universalem materiam cum motu & quiete in principio creaf. le, necnon tantundem motus & quietis confervare. Ex dictis facilè putes, causam universalem omnes motus quietémque ab initio indidisse, nec ullos postea addidisse. Sed forte intendit vis motibus relinquitur. Dicit enim paulò pòst, eanden causam Deum quidem fuisse universalem causam motuum simpliciter omnium; verdm in principio certam quantitatem motus & quietis materiæ influxisse, postea verò alios particulariores supplevisse. Vereor autem ut verba ejus hanc expositionem ferant, quanto motus unius partis lentior fit, tanto motum alienjus altericdm nullus novus motus addi queat qui non faltem infringat quietem aliquam ab initio inditam. Dices, authorem non intendere motum aut quietem ab initio indita perpetud cadem manere, sed eandem quantitatem utriusque : ait enim, tûs & quietis, quod motus admittat gradus, quies autem nullos. Quare minimus gradus motůs quietem interturbat : quies autem aliqua ab initio posita in totum eradicanda est, Non ergò video quo sensu dicit, tantundem motus & quietis conservari, com quies non subjiciatur gradibus, sed si minuatur, tota tollitur. priusquam novus motus inferri potest.

Dices, auctorem fortasse velle, quietem ab initio datam totius, non partium, suisse. Partes itaque materia posse per vices Caterum neque hac adhuc expositio novus motus in aliquam partem incidat, tantundem quietis in ea parte quantum ab initio concreatum fuit non confermoveri. Nam revera tota materia aliter quam per partes A quo enim, aut ad quem terminum, Siquidem Des-Cartes quietem non foldm toti, ve-Vult enim eas quæ Sed mittamus generalem caufam, & descendamus ad movebitur? Materia itaque movetur secundum partes, semel quiescunt, sibi permissas, semper quiescere. rdm etiam partibus materiæ, tribuit. non fecundum totum. omnes moveri nequit. particularem.

perfuademus, illam perpetud mansuram esse quadratam, nist quid aliunde adveniat quod esus siguram mutet : Si quiescat, non credimus illam unquam incepiuram moveri, nist ab aliqua caus ad idimpellatur : Nec ulla major ratio est, si moveatur, cur putemus ipsam unquam sud sponte, & a nullo alio impeditam, motum illum bic versamur circa terram, cuju constitutio talia est, ut motus omnes qui prope illam siunt brevi sistantur, & sepe judicavimus, en sen sussessimus, eos mostros latent; ideo ab ineunte etate sepe judicavimus, eos motus, qui sic à causir nobis ignotus sistebantur, sud sponte desinen. I danque proclives suma ad illud de omnibus existimandum, quod tum violen- dem immobilitate Dei, regulæ quædam sive leges naturæ cognoseitum esse tum esse possunt, quæ sunt causæ seenndariæ ac particularet diversorum mo-pernetuum. Harum prima est, suum, quos in singulis corporibus advertimus. Harum prima est, инатариат que rem, quasenus est simplex & indivisa, танете, quansum ese intermissuram. Atque ideo concludendum est, id quod movetur, quantum in se est, semper moveri. In verbis tamen sequentibus idem Author largitur, ea quæ apud nos funt cor-pora mota, quoquo modo brevi defiftere. Sed, inquit, quia sum in se eft, in eodem semper statu, nec unquam mutari nift a caufis externis. It a st pars aliqua materia sit quadrata, facile nobis videmur in multir esse experti; nempe illos ex natura sua cessare, five tendere ad quietem. Quod profello legibus natura quam maxime adversatur: quies enim motui est contraria; nibilque ad suum 15. Hanc proximo paragrapho refert. Ex hae, inquit, eacontrarium, seu ad destructionem suipsius, ex propria natura serri potest. Clarissimus Vir non declarat causam cur corpora apud nos mota brevi sedantur : tantum asserit, causam in sensum bus naturæ, ut quod violenter movetur, sponte quiescat; aut non incurrere, atque inde nos fuspicari ea sponte quiescere. Fateor, ea est ingenii nostri tarditas, facile suspicamur ea corpora commota, quæ iterum fedantur, quorumque non occurrit esse privative opposita, & consequenter, si motus sit corpori moto naturalis, quies ei naturalis non est: sed si motus sit nit: neque opus est dicamus, si corpus violenter motum se paulatim compescere studeat, id ad destructionem suipsius calefacta est aqua commota, quæ sibi permissa nativam frigiditatem & quietem repetit. Similiter aqua stagnans injecto lationes enim circulares à loco quo incidebat lapis, ceu à centro, undique ad marginem excurrunt: sed subinde minores, pis sursum projiciatur, suopte ingenio impetum violentum sibi impressum sensim mitigat, & contrario motu, nempe de-orsum, se mox sponte movere incipit, &, ut nonnullis placet, ralis in aliquibus corporibus nunquam definit, ut nec aliqua quies, quæ est secundum naturam. Non ergo repugnat legiquod violenter detinetur, sibi permissum se denuo moveat. Sit ergò hæc prima limitatio horum Aphorismorum. Sed, inquit, eft legibus lapide commovetur, & inæqualem superficiem exhibet. Undudonec aqua se ad planitiem sibi connaturalem reducat. Si laquiescit in puncho reflexionis. Quare motus lapidis sursum projecti, etiam sublato impedimento, non est perpetuus; neque omnis quies de se perpetuatur : sed fortasse motus natupræternaturalis, profecto opposita quies naturæ ejus conveferri, quin potits naturæ suæ destructionem avertere. nature contrarium, quia motus & quies funt contraria. causa à qua sedentur, spontè sedari.

тейния нов. Motum Quò alteram inveniamus, perpendenda est Ornatis. simi Des-Cartes secunda lex motuum, по. 39. Упатанатине relis: eif multe sepecogantur destellere propter occursum aliarum, atque, ut paulo antè dillum est, in quolibet motu fiat quodammodo circulm. Videtur insinuare, motum corporis suz indoli relicti este solummodo rectum. Ego verò, quanquam minimateria partem, seorsim spectatam, non tendere unquam ut secunmè ei assentior, omnem motum naturalem esse rectum, assero dem ullus liness obliquus pergat moveri, sed tantummodo secundem tamen, dari motum rectum; qui etsi naturalis esse conceda-

suarum facultatum exercitio inter corpora ejusdem raritatis tur, concipi tamen nequit esse de natura sua perpetuus. Quanquam enim Mathematici, suæ demonstrationis gratia, tamen realitates istiusmodi suppositiones, ut sufficientia motur, ad terminum quietis moveri: ad terminum, inquam, re-spectu motus recti ; etiamsi sortè respectu motus circularis, tua, est quies à motu recto, ut centri motus circularis. Ali-ter enim, quæ respectu lationis quiescunt, respectu assimila-tionis sibi & propagationis naturæ suæ operantur. lineam recham infinitam per impossibile supponunt : physicæ aut ctiam alterius varii, in suo loco adhuc moveatur. Ut exhalationes furfum feruntur: verdm timulac perveniunt ad materiam ejusdem tenuitatis secum, carum motus recta sursum cessat, & vel motu circulari, vel alio vario aguntur, & faltem proprias operationes ibidem exercent. Atque idem fere dicendum eft de descensu gravium. Etenim si centrum terræ persoratum esse supponatur, probabile est lapidem demissum, propter impetum in descensu acquisitum, ultra centrum lapfurum effe, iterunique centrum verfus recurfurum, sepiúsque modò ultra, modò citra idem motitaturum; impetum autem adventitium utrinque naturali aversatione ascendendi sensim compositurum, demumque in centro se libraturum. Motus itaque rectus terminum quietis quærit; nec res mota eum motum propter seipsum expetit, sed ut Sit ergò fecunda limitatio propositionis, id quod motu recto movetur, non perpetud moveri: fed fiullus motus particularis sit perpetuus, est prosectò circularis, ut is planetarum, &c. E contrà, si ulla quies sit perpeaut densitatis fruatur.

Species mo-

17. Sed fortasse operæ pretium suerit omnes species motůs recti percurramus, ut an ulla carum sit perpetua expenda-Perpendicularis est vel sursum, vel deorsum. Transversus est vel horizontalis, vel transversim ascendens, vel transversim Transversus eft Motus rectus est vel perpendicularis, vel transversus. defcendens.

Ger lapis 18.
fubinde mus,
rardiks mus,
afcendar, move
velocitis dem t

18. De perpendiculari sursum & deorsum primò quærimus, cur lapis aut sphæra plumbea sursum projecta velocids moveatur in principio, tardids in fine: è contrà, cur eadem tardids à primo lapsu, & sensim velocids, in descensu

moveatur. Hi motus comparative expendendi sunt. Primo, certum esse arbitror, lapidem sursum latum nonnihil impediri & sensim retardari ex occursu aeris cui allidit : sed similiter in descensu allidit aeri, interimque subinde velocids descendit. Quare occursus aeris non est tota ratio retardationis. Aliter enim æquè retardaret descensum ac ascensum; imò magis illum quàm hunc. Etenim quò altids lapis afcendie, eò minds aer ei ressitit; quò propids ad terram revertit, ed magis. Quod sic demonstro. Aer crassor & densior lapidi magis resistit quam tenuior & levior: at aer prope terram crassor & densior & densior est: ergó. Major per se nota est, & innumeris instantiis confirmari potest. Motus enim in aere multo facilior est quam in aqua, & in aqua quam in terra. multo facilior est quam in aqua, & in aqua quam in terra. Ratione quoque probari potest sic; Quod gravius est, cæteris paribus, ægrius se loco dimoveri sinit, magssque moventi renititur: at quod densius, gravius est: ergo. Rhedarii & bajuli certissime experiuntur majorem este veram. De minore, quod sciam, nemo hacenus dubitavit. Respiciamus itaque ad minorem prosyllogismi. Dico, aerem terræ viciniorem crassionem esse. Quisquis conscendit montem sacile percipit, aerem circa sastigium multo subtiliorem esse, micraffion evincitur, quòd aer attenuatus constanter evolet, & craffior hic subsistat. Cam ergò lapis descendens non minds ab aere occurrente resistatur quam ascendens; cúmque ascendentis motus fensim minuatur, & descendentis intendatur : sistentiam aeris. Insuper in ascensu lapidis, aeris cessio nullo corpore terminato repercutitur: at in descensu, terræ solinecesse eft fit alia causa hujus differentim præter nudam rediess aerem descensu lapidis depressum reverberat, & in lapidem descendentem quasi resilire cogit. Dico igitur, solam resistentiam medii non esse sufficientem rationem cur lapis projectus sensim tardide acendat, sed descendens subinde velocids moveatur. Cdm ergo præter internam lapidis propensitatem ad descensum, & aversionem ascensus, alia caufa haud facilis est inventu; mihi plusquam probabile est, hanc differentiam, qual lapis pronior est ad descensum quam internum lapidis principium ad motum recha sursum sistennusque vaporibus remissum, quam circa radicem. ascensum, ab interno ejus principio provenire.

Differentiam ron provenire à preffura

dammodo comprimit, non deprimit, quin potius levitat. Ex-e empli causa, plumbum in aqua minus pendet quam in aere, plumbi pondus minuit, quantum ipsa, hoc est, quantum sphæliquet aquam sphæræ plumbeæ incumbentem eam non deorergo hoc respectueadem sit lex corporum fluidorum & volatilium, (quèd ambo circumfluant,) aer non deprimit corpora quæ complectitur, sed soldm comprimit, contrà quàm supnon deprimunt, sed elevant quantum ipia pendent. Hinc si duarum plumbi sphærarum æquipendentium,bilanci similiter appenfarum, alteram aquæ immerferis, alteram in aere libero tenueris, illa håc levior deprehendetur. Aqua enim immersi se contentorum, si non etiam magis illi quam huic faveat. Materia enini circumflua suo pondere corpora contenta quo-Ouare liquida expandentes alas ad volatum, latids tune incumbente aere, magis deprimerenter quam attollerentur. Quare aer faltem ex æquo fe habet respectu ascensus & descensus corporum in Videmus enim aves pennis verberare arrem deorfum, & se sursum evehere : quod non fieret, si aer plas deprimeret quâm elevaret. Aves cuim alas non minds furfum quâm de-orfum movent; imò prids furium quâm deorfum. Si ergò preffura aeris feu atmosphæræ effet folummodo deorfum, aves 19. Dices, differentiam aliunde venire, nimirum à pressura deorsum sphara vaporosa, qua retardat lapidis ascensur, & descensum accelerat. Respondeo, me non negare aliqualem compressionem atmosphæræ: sed nego eam magis ascenfum quam descensum corporum sive impedire, sive promodum concurrat, patet eum motum non esse perpetuum. ra aquea ejuídem magnitudinis cum plumbea, pendet. sum premere, sed potids quantum in se est elevare. tantò nimirum quantò aqua aere gravior eft. ponitur in refponso dato.

nunquam longids procedere absque obliquatione deorsum. bitur. Non enim,ut ex suprà dictis liquet, ab atmosphæræ de-20. Procedimus ad motum transversum horizontalem; qui nulla machina ad magnam distantiam in recta linea continuari potest, nedum perpetuari. Atque idem dicendum de transverso five surfum five deorsum tendente; eos nimirum Ratioest eadem ob quam lapis sursum projectus sponte relapressione cursus pilæ à sclopeto transversim emisse intra serè

регрегинт.

ranfver-

Metum

Radii

Cap. XXIV.

losophatur) libro de Systemate mundi, ubi expresse asserit, nullum motum reclum posse de natura sua esse perpetuum; stadii spatium staccescit; sed ob naturæ proclivitatem ad mo-Certissimum scilicet est, Nam toto pilæ cursu transverso terra aerem coar-Aat & à se repellit. Aiunt igitur experti milites pilam rotantura sua perpetuum: imò, præter descensum gravium & ascensum levium, nullum esse naturalem. Huc reseramus testimonium Clariss. Galilæi (qui de motibus solidissimè phitum deorsum. Atque lise resumamus argumentum de vi teraerem inter pilam & terram quam inter pilam & coelum magis coarctari, adeóque minds prompte inferne quam superne ab infrà quàm desuper. Com enim inferius latus pilæ majori resistentiæ exponatur; superius quàm inferius velocids ser-Superius enim latus cursu inferius antevertit. Unde superius præit, & inferius ascensum promovens,) necessum est pila in motu hoc transmetam pergat, & poltea fenfim labascat seu deorsum inclimore ufitato; sed revera me agnoscere, hunc motum spectare ad congregationem majorem, de qua infra fortasse dicetur. Interim ex dictis constat, nullum motum rectum esse de nado volare : quod non fieret niti major occurreret refiltentia subsequitur: cumque hoc continue peragatur, pila rotando Verum propterea quòd refiltentia ab infrà major fit quam de supra, (li nulla alia sit causa descensum potibs quam Hinc igitur eviden. ter evincitur,naturalem inclinationem pilæ ad descensum este net. Ne cui autem displiceat me vocare naturalem hanc gravium inclinationem deorsum descensum, sciat me hîc loqui veram causam cur ea non ultra certam distantiam recta ad ræ aerem repercutiendi in pilam se propids volantem. verso ascendat potids quam descendat. tur; unde necessario sequitur rotatio. enim paulò evidentiùs ea elucefcit. quò Lectorem remitto.

21. Ut autem experimento Des-Carres, quo probat om- cur lapis à nem motum esse naturaliter rectum, paucis occurramus; fundamif-Concedimus lapidem è funda circulariter mota missum motu sus restà Est enim revera motus violentus, & propulii- Persut. onis quædam species: Funda enim lapidem à se propellit. Eo ergò momento quo lapis à funda recedit, ejus receffus ab eadem determinatur per lineam brevissmam, noc est, per Y y. 3 recto moveri.

vis violenter impressa recedendi quam ocyssimè, & consequenrectam, à loco à quo emittitur. Fieri igitur nequit quin id quod fic propellitur, timulac à propellente separatur, quamdiu vis propultionis dominatur, rectà pergat moveri : neque nos turbet quòd postea aliis virtutibus auscultet. Est enim pulsio hic non est à natura, nec secundum naturam, contrà quam videtur Ingeniofissmus Vir insinuare : sed est motus coadus, quem lapis projectus quamprimum potest conatur corrigere, nissimus Des-Cartes se de motu propultionis intelligi, qui motus ab extra veniens & violentus est, fateor propulsa vel projecta, à projiciente separata, moveri secundum lineas rectas, donec vel naturali inclinatione, vel ex occursu aliotum præter hanc trusionem seu pultionem, ei assentiri ne-& fensim se deorsum destectere. Quapropter in patiatur Digrum corporum, desteduntur. Sin velit nullum alium esfe mocontra istam generalem regulam, Quiequid movetur, perpetud Sed pergo, si forte tertiam inveniamus exceptionem movetur ; Quicquid quiescit, perpetud quiescit.

gerabilium licet d
non esse detur,

22. Nondum consideravimus motus vegetabilium, an sci-licet de natura sua sint perpetui, nécne. Verisimile mihi videtur, ea ipfum vegetationis motum non fibi proponere, ut in specie sibi simile, & quasi per prolem sibi æquivalentem, non per propriam entitatem, se perpetuare conatur. Hoc evidentissime cernitur in plantis annuis, quæ anni spatio intentum exliccantur. Sed objici potest, primò, hunc motum provenire ab anima vegetativa, & non esse purè naturalem. Refoondeo, animam vegetativam nihil aliud esse nist naturam individuo futurum perpetuum; fed ut viam ad perennitatem quandam successionis, qua unum individuum producit aliud fuæ vegetationis curriculum abfolvunt, & ipfo motu necessariò materiæ additionalem, (quemadmodum quoque est omnis forma enim ipsa est modus materiæ, & ab ea essentialiter depenma materialis.) Cum ergò anima vegetativa sit natura rationes, ut suprà probavi, ultimò revocantur ad substantiam det, & consequenter etiam in operari : adeoque omnes opequà per se subsiltentem. Secundo objicitur, senium vegetabilium non effe iis naturale, & confequenter nec necestarium. materiæ, motus quem producit est eidem naturalis.

Refpondeo, mortem quam nec Deus nec natura destinârunt, cam esse quæ, nondum absoluto naturæ curriculo, filum vitæ occat seu abrumpit; non cam quæ plantam ad ultimum terminum à natura intentum perducit. Plantæ enimannuæ quæ naturæ curfum absolvunt, violenta morte non pereunt; sed absoluto vitæ penso moveri Atqui, ut res sensim augeatur, folia, caules, desistant, & non tam mori dicuntur, quam munere desuncte fatiscunt. Tertid objicitur, nondum apparere, plantarum motus proprios citids aut ferids ad terminum seu exitum tendere : quin potids suam individualem perpetuitatem appe-Respondeo, naturam semper intendere optimum quod obtineri poteff,nunquam ad impossibile respectu causarum naflores, fructus, & in his femina successive proferat & perficiat, & in iis perficiendis fuccos fuos omnes, saltem delicatiores, exhauriat, imd ut non desistat flores, fructus & femina multiplicare, donec tota ejus radicalis humiditas in ea infumatur, & interim ut hunc individuum motum vellet in se perpetuare, esset tendere ad impossibile, quod nullo modo in natura admitti potest. Motus itaque vegetabilium ab initio & ex scopo agentium propolitus non collimat ad suam individuam perpetuitatem, sed ad perpetuitatem speciei, quam ex successi-one individuorum a se productorum consequi potest. Sit ergò hæc tertia limitatio hujus propositionis, perpetuitatem non spectare ad motus vegetabilium. Quarta addi potest, extendere suam propositionem ad eos motus qui ab animali de motu animalium : sed arbitror Ornatissimum Virum non appetitu reguntur, nedum ad motus liberos. Deus enim non creavit mortem.

23. Hisce jam fixis Axiomatum Celeberrimi Des-Cartes An omnis limitationibus, tempestivum est ad varia motuum & quietis motussit genera respiciamus, & an in tanta rerum mutatione ac vicil-

fitudine detur ullus motus perpetuus, aut etiam ulla quies perpetua, perpendamus. Verdm cdm Ornatisf. Vir nullum motum novam formam, five essentialem five accidentalem, solo motu locali abfolvi. Forma enim nova quanquam fine motu locali præter localem, nullamque consequenter quietem nisi eam locali oppositam, se admittere declaret; ego hie quoque ab eo non inducatus, non tamen necesse est eo solo perficiatur. Supnonnihil recedere cogor. Nequeo enim concipere, motum ad

quem supra satis afferui. Actio ergò latioris significationis est quam motus localis. Si autem motus in generalissimo sensi atissimi hujus generis. Continet enim insuper omnes motus motum alterationis, præsertim si Aristoteli in hac re subscrinovatur aut variatur, cousque quiescere dicatur; & quicsumatur, ut omnem actionem materialem tam immanentem quàm transeuntem, ipsumque adeò nisum movendi, complectatur; motus localis mihi videtur una tantum species immanentes, ut motum percipiendi, appetendi, & nifum movendi activum, quatenus in agente; item motum generationis & corruptionis, augmentationis & diminutionis, necnon bendum lit. Ego verò dehinc in hac Disquisitione motum & quietem in extensa fignificatione accipio, ut quicquid non inquid quoquo modo variatur aut aliter se habet quam prids, Saltem enim concurrit actus vitalis seu actio ipsius materiæ, quæ libi aflumit, unit & fuftentat hanc novam ideam ut legem & naturam suam. Oux actio immanens eft, & non videtur in motu locali confistere. Dubitari enim forte poteft, an ulla actio immanens in solo motu locali consifere Quin & datur actio transiens, que motum localem proprie sic dicum non infert : ut nisus movendi irritus, ponit enim materiam, novam naturam, novamque ejufdem ideam, seu novam legem five essentialem sive accidentalem autem nova idea fuiipfius non videtur solo motu locali inesfendi & operandi, ut supra explicuimus, assecutam esfe: dicatur eatenus moveri.

Quit perpetui. I. Metus antitypis.

24. Exordiarà motu & quiete omnibus corporibus communi. Primo loco occurrit motus quem Clariff. Vicecomes cunque violenter impressis, ità se opponat, ut suam subsistenbilissimus Vicecomes eum soli materiæ primæ tribuit; sed Sei Albani motum Antitypie vocat. Videtur sic ab eo denominari, quòd ejus subjectum ictibus quibusvis & notis, utquidem non tantum materia prima, sed & Angeli, Dæmones subsiltentiam per se perpetud reluctantur, & propterea a nul-Verum, uti arbitror, hic & Anima rationalis annihilationi per suam fundamentalem Ja creatura annihilari queunt. Habent enim hoc ex eo quòd revera ad omne ens creatum per se sublistens extenditur. tiam perpetud tueatur, nec se in nihilum redigi finat. fint substantiæ per se subsittentes.

Cap. XXIV.

motus à Cl. Vicecomite spiritibus non ascribitur, quia ex communi sententia hi minds proprie dicuntur moveri; & præterea nec laborant, nec mutationi in præfervando fe obnoxii funt : materia autem omnes mutationes, omnes labores perfert, & se vertendo vim illatam præcavet. Pernoscunt, non necessum habent omnem substantiæ materiæ penetrationem suiplius negare. Siquidem substantiæ receptio penetrantis annihilationem, implicat. Non priorem ; quia tantum denotat terminatarum dimensionum materize muta-Hinc enim duo corpora, quà duo, non funt propriè in codem loco, sed uniuntur, & novam seu commumensionem, sed substantia substantiam, mutata dimensione. Non posteriorem; quia etiamsi materia materiam substantialidenfitas augetur, & materia quantò in minus spatium contrahitur, tanto densior fit; totaque moles manet, quanquam sub Hanc intrufionem aut absorbitionem materiæ suiipsius in seipsam Vicecomes elegantiflime exprimit nomine plice materie. Datur (inquit) plane materie plica. Materia enim se in seipsam modo contrahit seu plicat, & densatur, modd explicat seu se expandit, & attenuatur. Quies huic motui respondens est ipsa mate-Eò enim materia permanet, quòd nulli violentiæ Ouare annihilatio includit variationem insignem, quæ, ut peram verò hic motus exprimitur per impenetrabilitatem dimensionum; quod etiam Auctor laudatus haud obscure Etenim qui perpetuam materiæ quantitatem effe sui in seipsam nec dimensionum penetrationem, nec materiæ bilitatem, & actualem mutationem; quæ non eft dimensionem dimensionem fibi adsciscunt; nec dimensio penetrat diter penetret, nulla tamen ejus portio substantialis perit ; sed riæ permanentia in statu quo est, qui quasi terminus ipsius mocedat, nec se annihilari patiatur. Si cui displiceat hanc perti opponi, & annihilationem ese multo majorem recessum à statu effendi quam maximam mutationem. Est enim receffus non foldm's modo esfendi, sed & simpliciter ab esse ipso. dixi, lato sensu motus vel mutatio dici potest, & status oppo-Ouicquid ad manentiam vocari quietem, sciat mutationem manifeste quieinterminatam, solam verd terminatam effe mutabilem, fitus quies; quod foldm à me hic intenditur. alia densitate, aliâque dimensione. num penetratio.

mutabilia, cóque sensu dici possunt perpetud quiescere. Motus hic, ut & quies ei respondens, ab interno naturæ materififtentium communis conditio est) appetit suam conservationem, & per suam fundamentalem subiiftentiam omni violenmateriam primam quà talem spectat, ad hanc quoque quietem & perpetuitatem revocari queat : ut ejus exlillentia prima, les, quantitas interminata; que omnia perpetua funt & imalis principio fluit. Materia enim (quæ omnium per se subsubinstentia fundamentalis, natura energeti.a, potentia, motiæ perpetuò refifit.

2. Motus

Quem Vicecomes loco laudato describit, esse cum per quem corpora non patiuntur se ulla ex parte sui dirimi a contactu alterim corporis, ut que muino nexu & contaciu gandeant : quem mo-Verum quanquam dari talem motum nullus negavero; video tamen subtilissima ingenia invarias de hac re partes abire, de quibus si vel cursoriè dicerem, prolixior essem quam præsens Evidenter enim supponit id quod sic movetur proximi cor-Secunda species motûs perpetui omnibus corporibus communis (fi tamen talis motus detur) est motus nexes. tum Schola vocat motum ne detur vacuum: veluti cum aqua attrabitur sursum ex succione aut per fishilus, caro per ventosus, &c. occasio ferat. Visum igitur est saltem nominată quiete quam motui conformis est, non-interrupta Universi contiguitas, quà oninis materiæ utcunque ab aliis divifæ portio undique sodalitio alterius fruitur; nec est cur ex ulla sui parte Vacui larvam perhorrescat. Datá hác motús specie, necesse est una largiamur corpus sic motum interno vitæ principio gaudere. Verum cum gravia ad præfervandum hunc nexum sponte ascendant, & levia descendant, omnibus corporibus communis reperitur. Descendimus itaque Ouies huic Nifi enim perciperet, non fequeretur; nedum legem naturæ suæ privatam hujus generaapertum est, ea recessum, & inde imminens sibi periculum carentiæ societatis corporis proximi, percipere & præcavere. Verum præter has duas species motus & quietis, nulla alia hic motus assequitur, ad alias species descendere. poris à se recessum percipere. lis nexûs gratia violaret. ad particulares.

26. Certissimum esse arbitror, quod non perpetuum est, Peripatetici nec posse perpetud moveri aut etiam quiescere.

Requisita ad motum perpetuum. supponunt corpora cœlestia esse incorruptibilia: Neoterici autem multis phænomenis ea etiam aliqualis mutabilitatis postulant. Hæc quæstio hie tractanda non est; sed saltem majores stellarum & planetarum masfæ, nemine quod sciam planetas recenfent, non dicunt ejus totam massam esse corruptibilem, sed exteriores modò ejus partes, quæ influxibus folis, lunæ, aeris, nubium, aquarum, &c. exponuntur. Ut-cunque sit, adeò regulares & constantes sunt siderum & placontradicente, perpetuæ reputantur. Qui enim terram inter netarum motus, ut vix credibile fit eos non esfe futuros perpe-Verum præter permanentiam ipsorum subjectorum, ino præter regularitatem & constantiam, requiritur ad moquiritur ut sit circularis, ob rationes modò factas contra perpetuitatem motus recti ; & ut cum perpetua quadam quiete conjungatur. Id enim quod circulariter movetur, in quantum extra limites quos fibi præfixit non vagatur, fed ad locum omnem à quo recessit stato tempore recurrit, quodammodo quiescere dici potest. Siquidem totum id spatii quod perambulat, tanquam sedem suam quietis à qua nunquam dimovetur, perpetud possidet. Requiritur etiam ut sit naturalis, nimirum ut sit complacens suo subjecto. Nullum enim violentum passo complacet, neque ob candem causam perpetûs perpetuitatem ut sit tum circularis, tum naturalis. tuum esse potest.

27. Peripatetici orbibus cœlestibus Intelligentias motrices Motus corleftium quo rem operationibus ad functionem suam requifitis indiderat, fenfu per-Sed in memoriam revocent Axioma suum celeberrimum, & perum. assignant; quasi eximis iis corporibus Deus naturam impaquidem verissimum, naturam nunguam deficere in necessariis. Si motus corporum cœlestium sit non tantum ad ornatum Universi, sed & ad ipsum corum esse & operari, necessarius; nè credant tam illustria sublimiáque corpora internis prinsequeretur, si sol (five ejus loco terra) cæteræque stellæ cipiis ad sua munia requisitis sola destitui. Perpendant quid non moverentur. Profecto pars terra foli constanter obversa citò constagraret, & sensim tota ignibus consumeretur. Si ergò sol (ut vult hypothesis Copernicana) in centro mundi tu diurno latera sua benignis solis radiis & calori successive obnostri collocaretur, quam maxime interesset terræ nostræ, mo-

cipit. Idem quoque, mutatis mutandis, de cæteris planetis & stellis earúmque satellitibus dicendum est. Quin & quamtus quidem diurnus sorte ex principiis Des Cartes, Quicquid movetur, perpetud movetur, &c. si concedantur, aliquo modo defendi queat : sed motus annuus, qui modò Austrum, modò Solltitia deventum fit, invertit. Ducitur ergò vitali princijedis corum omnia, mutatis mutandis, quæ hîc inferuntur de terra, necessario consequentur. Sed hæc de motibus perpe-tuis: alias motuum species infra prosequemur. vertere, sed & præcavere nè uno solo latere diutids ei exposito accenderetur. Quin & terram nostram deceret quoque non minds solicitam esse de-motu annuo circa solem: nimirum ut hoc motu partes suas modò australes, modò septen-Aliàs enim, fi medias ejus solummodo soli & constanter objiceret, brevi æltu cie constrictæ inutiles redderentur. Patet ergo ex hypothesi verò ridiculum est dicere, naturam esse imparem suo muneri, ponere fufficiens internum horum motuum principium ; quod Septentrionem versus fertur, minime absque vita naturæ sustineri potest. Siquidem terra in hoc motu non codem tenore quo occepit movere pergit; sed sponte suum cursum, chm ad pio, quo, quamdiu motus Austrum versus sibi fit utilis, quandoque idem fit potius Septentrionem versus reflectendus, percunque hypothefin horum motuum amplexus fueris, in fub-Necessium ergò habeo in terra cremarentur, & interim partes prope polos constanti nullo modo fieri potest, nisi vitam naturæ ei concessero. Copernicana, duos hosce motus esse terræ necessarios. trionales, solis aspectui magis exponat. aut deficere in necessariis.

CAP, XXV.

Quinque Classes formarum & motnum ad inanimata Motus non perpetus in tria genera dividuntur, &c. spectantium proponuntur.

Mot ws in-

DRobationem vita natura ex pauculis corporum motibus perpetuis sub prioris Capitis calcem occepimus. Supersunt plurima alia motus species, (sed non perpetui,) dere ab apenimato-

2. Divido itaque motum, ut prids, in eum ab intus, eum Divisio mo. Eum ab inab extra, & cum partim ab intus, partim ab extra, venientem. in. Dixi, minime dubium esse, quin, si detur in quoliber subjecto perceptio aut appetitus naturalis, in eodem insit quoque vita: sed an motus sit sufficiens vitæ testimonium, in de iifdem procedere fas eft.

fequi non licuit : amotis verò jam iis obstaculis, bonis avibus

ticorum, quibus corporum inanimatorum motus, quos negare internum motus principium eo ipso effe principium vitale, A motu ab intus veniente ordiendum est. De hoc tractavimus supra Capite 17. ubi auctoritate & ratione, id quod se aut aliud ab interno sui principio movere queat, esse vitæ particeps probavi, & insuper omnem substantiam esse tali interno motûs principio dotatam : satisfecimus quoque Capite præcedente, articulis 4,5,6,7,8. evasionibus Peripatenequeunt, excufare solent. Debine igitur sumo tanquam jam probatum, id quod ab intus se moveat esse vivum, nempe dubium vocari.

hoc est, motum ab intus venientem este sufficiens vitæ naturalis argumentum. Hoc ergò supposito, quicquid à se seu ab interno fui principio movetur, autaliud movet, vitali natura præditum esse præsumitur.

Repulso. 3. Priusquam verò ulterids progredior, quò similiter in-nem moras veniamus quid ttatuendum sit de motu ab extra veniente, abeatra vi- dicendum est, cum, quà talem, nullum vitæ indicium este : interim quatenus iste motus à recipiente infringitur & contemperatur, vitam recipientis plane arguere. Siquidem palsum, quòd quantum in se est vim ab externo agente illatam titum refillendi, & perceptionem violentiæ illatæ, cui refillit. dicium præbet; quatenus tamen a passo infringitur, ut sirepellat, ab interno principio ducitur, & vitam suam, eò quòd sua conservationi quantum potest studeat, prodit. Nisi enim suam tutelam affectaret, externum agens non impugnaret, ejúlve actionem corrigeret. Com ergo hoc perpetuo agat, manifestum est, hanc ejus resistentiam denotare appe-Quare etiamfi motus ab extrà veniens de se nullum vitæ inbi tolerabilior reddatur, omnino vitæ notis accenfendus eft. Arque idem propè de niotibus partim ab intus, partim ab extrà ortis, dicendum est. Quà ab extrà, violentis adnumerandi funt ; quà ab intus, manifestarii sunt vitalis principii effectus. Aded ut omnes operationes aliquo modo, vel directe, (si ab intus fluant,) vel indirecte, (si ab extrà,) quatenus a passo corriguntur, suorum subjectorum vitam probant.

4. Jam prosequimur motus ipsos; quos crasso modo dividimus, secundum grandes subjectorum differentias. Subjecta motuum dividuntur in inanimata, vegetabilia, & anipè corporibus secundum magis & minus participari possunt : motus verò vegetabilium & animalium ferè iis approprianità ut in animalibus omnes potestates vegetabilium, in his, malia. Motus inanimatis communicabiles ab omnibus pro-Revera hac tria corporum genera quodammodo subriam & eminenter, vegetabilem, & hæc naturalem, includit: Nihilominus iffæ tres differentiæ funt quafi esfentiales gradus, & magni cha-Accendimus enim tanquam per scalas naturæ ab inanimatis Animalis enim natura, tanquam fui materacteres, quibus corpora naturalia inter se discriminantur. inanimatorum, aliquo modo exerceantur. ordinata funt.

divisio se-

Formæ autem getabilibus; & horum, in animalibus. Ordiendum igitur est ab infino gradu, à formis & motibus inanimatis commarum & motuum infimi ordinis, ed quod distinctionis & motus inanimatis communes quasi præsupponuntur in vemunicabilibus, ut inde gradatim ad formas & motus ve-Non existimandum est, subjecta forquam enim ca vita quæ vocatur anima vegetativa orbantur. que nihil aliud eft nist vita influens : nam plantæ duplici vita fruuntur, infita & influente ; & hæc posterior ipsa earum quali anima est:) non tamen carent generali natura vitæ, ut gratia vocentur inanimata, ese omni vità desituta. ad vegetabilia, à vegetabilibus ad animalia. ex corum motibus probaturus fum. lium, confeendamus.

animata speckantium species accurate hic perstringere, aut truminanimaforum in. 5. Non exspectandum est, me posse omnes motuum ad in- Divisio moad justam methodum revoore. Tanta enim est corum vaqualem ordinem reducere, quam permittere ut intellectus corum multitudine obruatur & confundatur; conatus fum cofcilè superent. Cum verò satius sit eos quoquo modo ad alidem in certas Classes colligere. Fateor nonnullas species in diversis Classibus collocari posse, & acua me collocari: ut subtilitas, quæ respectu inateriæ ad primam Classem refertur ; re-Verdm hoc propterea conplexe nature fint: ut constitutio fixa, respectu quietis seu ligationis partium elementariarum refertur ad tertiam Clafidem de nonnullis aliis speciebus dicendum est. Porrò, quòd tingit, quòd ifiusmodi formæ aut motus quodammodo comfem ; respectu sopitæ adivitatis, refertur ad quintam : spectu activitatis, ad quintam.

przexfistentibus profluant; visum est in singulis Classiblas ipsas quoque formas cuilibet motur relatas conjungere, ut raritatem omnes propemodum motus vel circa formas aliquas præferformis & densitatem eum motu libertatis & motu condensationis ac vandas versentur, velad novas formas tendant, vel à

ad unam & eandem communicatem spechantes fimul conge-

& imperfecta methodo hie concinnari; fiquidem scoponoffro

impræsentiarum sufficiebat, si quoquo modo formæ & motus

rarefactionis, &c. Sciendum porrò est, hasce Classes valde rudi

rerentur. Neque magnopere soliciti suimus de accurata eorum distributione, chim infra sigillatim tractandi sint, & quicquid extra propriam sedem hic sortè reponi contigerit, ibi enim mihi, nondum ad amussim rerum naturis perspectis, eas fingularum classium communitates, quas in se complectuntur, ut & differentiæ ab invicem, quibus distinguuntur, facilids & clarids, sigillatim omnibus prids exploratis, innotuerint. Interea loci his qualibuscunque,& ut funt, filubeat,fruere mecum. Similiter corrigendum & in ordinem meliorem reducendum lit. posse accurato ordine digeri verisimile visum est.

Prima Claffis continct

Formas & motus quæ circa dimensiones & posituram materiæ exercentur, & schematismum proprie dictum constituunt. Sunt autem, 1. Densitas, & raritas; quas conservat in statu quo sunt motus libertatis, quásque mutat motus condensationis & rarefactionis.

sandi & subtiliandi: earum effectus sunt motus penetrandi Crassities, & subtilitas; quas producunt motus incrafseu permeandi, & motus obstruendi seu impermeabilitatis.

3. Uniformitas posturæ, disformitas, uniformis disformitas: quarum species sunt, 1. porositas & imporositas; 2. opacitas & diaphaneitas; 3. postura striata; 4. laminata; 5. nodos; 6. libera & sibi similis; 7. ssilis; 8. sculptilis; 9. sciffilis; 10. ductilis; 11. ramosa simplex sine organizatione, (nam organizatio propriè dicta plantis & animalibus appro-

4. Asperitas, & Izvitas. Motus qui circa formas hujus & przeedentis numeri verfantur funt motus figurationis fimplicis, nempe figurationis vel uniformis, vel difformis, vel uniformiter difformis, vel ramificatæ.

Secunda Classis continet

Formas & motus quæ ad unionem particularum corporum spectant, & tonum partium conficiunt. Sunt autem,

I. Continuitas, & divisibilitas, carúmque modi.

Tenacitas, seu firma coharentia partium inter le, fibrositas, robur; friabilitas, fragilitas, teneritudo marcida.

2. Lento

3. Lentor seu visciditas, cujus forma opposita caret nomine; vocari ergo potest ayangems, seu friabilitas fluidorum aut liquidorum.

Tensibilitas, & intensibilitas seu rigiditas ista que ten-

fioni refragatur.

5. Flexibilitas, & inflexibilitas. Huc referri quoque poffunt positura scissilis, fisilis, sculptilis, duckilis; quanquam ob particularum texturam, quam quoque involvunt, spedent etiam ad Classem priorem.

3. motus marcoris, corruptelæ, putredinis, incinerationis, cal-1. Motus continuationis, seu motus coharentia; 2. motus divisionis, motus exhorrescentiæ solutionis continuitatis; 4. motus rupturæ, fracturæ, contufionis, vulnerationis, incilionis, (ecationis, punctura, pulverizationis. cinationis;

Tertia Claffis continet

larum inter se spectant, & dant corpori qualemcunque con-Formas & motus quæ ad quietem & inquietudinem particufiltentiæ modulationem. Sunt autem,

refertur: è contrà, ad formam fluidam pertinet motus dif-fluens, quo particulæ, nisi coerceantur, quaquaversum ab informam terminatam, motus quo particulæ in fruitione societatis fuæ cum aliis particulis quibus junguntur acquiefcunt, vicem recedere nituntur, motu gravitatis eum cohærentiæ Conflitutio terminata, vel interminata feu fluida.

2. Mollities, & durities; quibus respondent motus inte-

nerationis, & indurationis.

. Coagulatio seu concretio, & fusio; quæ vel cum, vel fine mixtura aut separatione, five novarum, five prids junctarum partium, fiat. Hoc posteriore modo metalla, pinguedines, oleum, cera, gummi nonnulla, mel, &c. tum fundi, tum coagulari, possunt. Priore modo sales, saccharum, tartarum, succes lapideus, &c. in copia liquoris liquescunt, in penuria quium abeunt, in ficco indurantur. Motus concretionis varius tus, cubicus, rupiformis, forma cremoris, fæculæ, magifterii, præcipitati. Hi motus hoc habent commune, quòd fecretioconcrescunt. Quin & ex his nonnulla in aere humido in dilicrystallizatio, coalitus aculeaeft, granulatio, grumefcentia,

Cap. XXV.

nem quandam includunt: iis omnibus opponuntur liquatio &

Congelatio, & regelatio; quibus vel tota materia concrefcit, vel tota diffolvitur fine fecretione: quo nomine dif-

crepat à priore.

Huc referimus mo-5. Fixatio, medius fluor, & volatilitas ; quæ spectant ad tum cruditatis, maturationis, & cocionis. modum unionis elementorum in mixto.

Quarta Claffis continct

Formas & motus quæ ex proportione quadam aut improportione corpora ad fitum fuum determinant, aut ad eundem innovandum excitant. Sunt autem,

1. Situs iple, qui quatenus commodus aut incommodus, ob viciniam corporum juvantium aut lædentium, quodam-

modo reducitur ad formam, & motum excitat.

2. Similitudo, dislimilitudo, consenso, dissenso, sympathia, antipathia, familiaritas, cognatio, disparitas. Motus feu motus congregationis majoris; 4. motus magneticus feu electricus, qui est motus congregationis minoris; cui referre amicitiæ & hostilitatis; 5. motus conformitatis; 6. motus spectantes funt, r. assimilatio, à qua similitudo ipfa profluit; 2. latio, seu motus localis; 3. gravitas & levitas, possumus motum attractionis similaris & fugæ, item motum facilis admissionis, aut rejectionis corporis alterius. huc

Quinta Claffis continet

vitam exercentur; nimirum circa tres primas facultates, cas vel excitando, vel sedando; & ad vitæ activitatem aut tor-Formas & motus quæ magis immediatè circa ipsam naturæ porem denotandum spectant. Sunt autem,

1. Motus quilibet vividus; cessatio ejusdem.

Calor; frigus.

3. Ignitio; extinctio ignis.

Calor vitalis; extinctio ejuldem.

Fermentum, fermentatio & putredo ; sedatio corun-

Marcor, fitus, fracedo.

7. Subtilitas, Subtiliatio ; craffities, & incraffatio.

- Spirituolitas, falledo, oleofitas, terrefreitas, aquofitas, 5. Siccitas; humiditas.
 - 10. Lumen, tenebræ; seu nox, & dies; colores, opacitas, diaphaneitas.
 - 11. Torpor, seu qualitas narcotica, somnus, vigiliæ.
- 12. Fixatio, medius fluor, volatilitas: quanquam hæc di-verso respectu spectent quoque ad Classem tertiam.

enim fundatur in actuali extensione materia, ejusve saltem tibus ad eas spectantibus: Tertia, in quiete & inquietudine particularum, & in sormis & motibus inde oriundis: Quarta, pora vel opitulantur, vel noxia funt: Quinta, in activitate dum, vel sedandum, conserunt. Proximo Capite solas Tormas densitatis & raritatis, motúmque conservativum earunvatis ad Caput peculiare subsequens motibus condensationis & rarefactionis, (quibus mutantur,) quòd plurimis difficul-tatibus involvantur. Deinceps verò de exteris formis & motinationem exspedandam non esse. Siquidem obiter tantum his tractantur, & non tam ut sunt in se, quam ut sunt in ordine ad probationem vita naturalis subjectorum suorum. Nimodo extentionis, feu in positura partium inter se: Secunda, in continuitate & divilibilitate materix, necnon in formis & moin mutua proportione aut disproportione qua fibi invicem cor-& torpore corporum, & in iis quæ ad alterutrum vel excitantibus ordine propolito acurus fum. Hoc foldm præmoneo, in hac Differtatione accuratam five formarum five motuum truhilominus in locis ubi peculiaris quadam occurrerit difficultas diutids infistendum puto; interim aliis locis leviter & Quælibet Classis ad aliqualem unitatem reducitur, dem, nempe motum libertatis, tractare animus eft. cursoriè dimissis.

. . .

CAP. XXVI.

De Densttate & Raritate, motuque Libertatis quo con-

Schemati-

incognoscibilis: sed id eum agere, ut ingenia nostra ad accuratiorem schematismorum perlustrationem excitet; siquidem circa eos multa adhuc latent, & minds certò explorata & schematismum propriè dictum constituit. Quanquam enim frequens mentio ht à Subtilissimo Vicecomite Sti Albani latensunt. Primum par sormarum oppositarum hujus Classis est nem, seu dimensiones atque posituram partium materiæ, tis schematismisnon tamen existimo eum intendisse dari schematismum ità latentem, ut, instar occultæ qualitatis, sir planè 1. DRima Classis, ut dixi, versatur circa acualem extensio-Deffits & Rarits.

An densitas sit im- pr porgitas, in Gravitas de porgitas.

imporositatem, & raritatem per porositatem. Neque quirarius, eò plus admiscent. Alii contrà, negantes vacuum, ejus loco subdituunt corpus subtile. Aiunt enim, corpus, quò denris subtilis in se continere; quò rarius, eò magis porosum esse, prie significent, convenit. Aliqui exponunt densitatem per 2. Vixdum inter Philosophos de hisce formis, quid procuum, & quò denfius corpus aliquod fit, eò minus vacui; & plus corporis subtilis in se complecti.

> Vacuum quid.

conceptu facillima est: fed tune conceptus ishe extra intel-lectum nihil est. Verdan hie trinam dimensionem non soldm perc. Vulgo definiunt, & recte, sparium in quo non est corpus; vel, esse corpus mathematicum sine physico. Veruntamen abstractis quidem conceptionibus, trina dimensio fine corpore abitractam, verdm etiam realiter in natura exfiftentem, imò ut partem adu ingredientem rationem forme raritatis, poni. mus. Helmontius itaque existimat, spatium in quo non est cordifficillimum est humano intellectui quid sit Vacuum concihoc ipsum in physicis realitatibus vix concipi potest. . Prior sententia magnis difficultatibus urgetur.

Helmontii magnale confideraSnd.

illi qui vacuum in natura verè exfiltens, & ut partem forma raritatis admittunt, nè ad hoc afylum confugere coganfin foret accidens, ut ex longitudine, latitudine & profundi-tate (quas continet) videtur esse, sine subjecto exsisteret, quod repugnat. Vel ergò dicendum esse, vacuum esse ens tertii generis, vel nihil esse. Si hoc dicatur, habemus intenpus, ese ens reale fui generis verè in natura exsistens, idemque nomine Magnalis dignatur : quod nec substantiam esse, Nam vacuum, seu spatium in quo non est corpus, non est substantia. Si enim esset substantia, (cdm trina dimen-sio ei simul concedatur) esset corpus, & sic non esset vacuum: Helmontii errorem incurrimus; quem tamen sustinere necúmque ex concellis sit dimensum, suerit quoque corpus, &, ut Existimo itaque vacuum ut realiter in Com enim hoc magnale, seu vacuum spatium, feorlim ab omni subjecto exsistat, suerit ens per se suo marte tum, vacuum non dari, non esfe, non existere. Sin illud, in stans; & consequenter fuerit substantia, seu ens per se subsistens; nec accidens, sed esse ens tertii generis, contendit. natura exfiftens vix abintellectu noftro capi posse. dixi, non vacuum. mo poteft.

4. Altera difficultas quæ hanc sententiam urget, est; in Rejiciur aere, verbi gratia, ad unam particulam corporis, contineri vacuum. rum expandi potest ad raritatem aeris, ut ex auro fulminante. aere observatis consistere nequit. Probatur antecedens. Aucernere eft; & consequenter, aer reduci potest ad densitatem auri, aut saltem corpus æqualis raritatis cum aere sic potest reduci. In hac reductione, corpus ad auri densitatem reductum occupat. Atque hoc ex variis experimentis rarefactionis & condensationis, si opus foret, facillime evinci potest. Quare aer confequenter ad unam partem corporis adfert bis mille partes vacui: quod erat probandum. Infero, hoc non confiftere minimum bis mille partes vacui: quod cum phanomenis in ultrà bis millies sphæramquam prids habuerat angustiorem ex hac sententia bis millies plus habet vacui quam aurum, & Omnia phænomena huc facientia recensere imniensi operis esfet; pauculis erimus contenti. Dico, ad hanc normamaeris corpus nec concipi posse ut corque continuum, nec ut aggregatum ex innumeris corpufculis in vacuo natantibus. Nequir concipi ut corpus continuum, cum phanomenis aeris.

Aaa 3

requiritur ut fila hæc aeris habeant in se aliquid vigoris seu rigiditatis & virtutis elastica. Certissimum enim est, aerem, tenuissimarum bullularum, non aere, sed vacuo repletarum. Verum, cum vacuum nihil sacire aut distendere aptum sit, stantiam habemus in masta spumæ quæ umbram projicit. Neenim virga divisæ difrumpuntur; aer autem,si centies millies virga aut gladio percusseris aut diviseris, suum non mutat schematismum. Non ergò constat ex bullis vacuo repletis. Eò adversum contexi; necnon ut ejus substantia ex filis perexiguis si comprimatur ultra sphæram dimensi sui, reniti & quasi resi-Cam ergo hac renitentia vacuo attribui nequeat, hisce gir concipiatur, non debet ultra vicies aut tricies plus vacui Ouare necesse est ad alias comparationes confugiamus. Conlideremus itaque, secundo, aerem quasi ingentem massam nec radios lucis transmittere potest, nec motum corporum inquam, radios lucis transmittere, ob difformitatem substantix, & multiplicem inde fecuturam refractionem : cujus inque quidem motum corporum quaquaversus admittit. Bullæ ducimur, ut si velimus aeris continuitatem cum tanta vacuitate defendere, necessum sit posituram partium retisormem ei concedamus : ità tamen, ut hoc rete non supponatur soob vastam vacuitatis interpolitionem, cum, ut dixi, bis mille cendum eft, vacuum contineri in cellulis, quemadmodum mel continetur in favis, aut aer in foraminibus aut poris foongiæ; vel ad instar retis, filis solummodo libi mutud conti-Quovis ex his modo aer confiftere nequit Primò, si per modum favi aut sponquam ipse est continere. Nam favus in ceram solidam eliquatus prope vicelimam partem extensionis savi implet; & timiliter (pongia vix comprimitur intra vicelimain partem suz ultima expansionis. At vicesima pars spatii quid habet proportionis ad bis millesimam differentiam repræsentandam? quis bullas vacuo distentas audire aut concipere potest? Deinde, quid fiet de aliis aeris phenomenis? Here massa bullosa ibm fecunddm planitiem formari, fed retiformiter quoquoconfiftat, ut nimirum bis millies plus vacui, quam substantis Vel enim diin filamenta infumptæ, in fuis interstitiis includat. liberum, quemadmodum solet aer, in se perferre. partes vacui ad unam corporis complectatur. cum fuis phænomenis. muatis, connedi.

Si enim aer ex filis istiusmodi rigidis consisterer, non tam bram spargunt, liquet. Hoc argumentum redarguunt quoque rent, com vacuo multo densiores & graviores fint: neque filamentis exilibus, (fi ea aeri dederimus) tanquam cruribus ejus, quibus suam dimensionem sibi vindicat, adscribenda sacilè, nec fine sensu moventis, motum quoquoversum se dividentem admitteret: aut si hoc quoque fingatur, saltem fila seu crura, sepius divisa, non necessariò, cum aer denuo coalesceret, in se mutuò inciderent, nec dimensiones aeris defenderent. Demum, considerandum est, an aer consistat ex innumeris particulis in vacuo natantibus, eo nimirum modo quo Verum hoc defendi nequit. 1. Quia aer est corpus pellucidum, quod non quadrat corpori in innumeras particulas diviso. Disformis enim politura (si multiplex sit) dat multiplicem refra-Rionem radiorum lucis, ut ex fumo & nubeculis, quæ umpriores texturæ acris & vacui expositiones. 2. Quia si acr confilteret ex particulis corporeis in vacuo fluitantibus, data unquam quiete, particulæ fponte subsiderent, quemadmodum pulvis prids commotus solet ; at aer in vitris inclusus, ubi miendum eft, vacuo nil levius ese posse. Nihil ergò pulvisculum acreum in vacuo natantem, sublatà continuà agitatione ejufdem, à subsidentia retinere potest. 3. Quia nulla ratio reddi potest cur particulæaeris in vacuo ascenderent, aut elatæ in superiore parte vacui, ex æquo cum inferiore, hærere persistequidem ad pultionem furfum confugere licet, cum vacuum circumfluens nihil pellere aut elevare valeat. Quare aer non nime agitatur, non subsidit, nec deserit suum vacuum. conflat ex particulis seu atomis in vacuo natantibus. pulveres solent in aere vel solis radiis volitare.

Tertia difficultas vacui admissionem impugnans, à mo- De fuça. tu quem vulgd vocant ad sugam vacui, vel ad preservationem nexàs rerum, sumitur. Si enim admittatur hic motus, sequigere cujusvis alterius (utcunque sibi hostilis) contactum, quàm vacuo ex ulla parte sui exponi. Ratio sorsitan esse tur vacuum naturæ odiofum esse, & quodvis corpus potids elipotest, quòd multò plus complacentiæ atque utilitatis ex aliorum corporum, quam ex non-entis seu vacui, contactu perrustra eft, & plane inutile. Quare natura unius corporis ab ca. некиз reram, fumitur.

tum possunt, omnésque vires suas exserere, permittitur. Verdm in occursu vacui, alterutrum ex privatione subjecti in quod agat eluditur & frustratur. Quod enim vacuo circum-funditur, nihil habet in quod agat: cúmque omnia sint gravitatis ac levitatis legem, modò fursum, modò deorsum, ut conservent universalem hunc inter se nexum, spontè serunrum, in respiratione, recurrunt ad pressuram atmosphæræ. Ego ex omni parte pressuram islam haud nego; verdm ea cedimus dari corpora inter se pugnantia; sed summum quod ex mutuo suo conflictu alterutrum pati potest, est, unius corum alteratio aut mutatio : & interim ambobus se tueri quanpropter operationes suas, vacuo circumsepta in statum despicabilem & maxime fugiendum deducuntur; statum quippe frustrationis, inutilitatis, & privationis exercitii omnium suarum virium ad extrá. Nolunt itaque corpora ab omni consortio fuorum similium divelli: quin potids, contra privatam suam Non me latet dari nonnulla eximia ingenia quibus hic motus nexus corporum minds arridet. Verdm experimentis antliis, in suctione per fistulas, in applicatione cucurbitulaomnibus experimentorum circumstantiis vix mihi sufficere quibus probatur, an ex omni parte satisfaciant, dubito. cujufvis alterius multo minds quam à vacuo recedit.

In antling quid a- effi

te nonnunquam fit) totam aquam è tubo in puteum feu fon-6. In antliis enim, qui manubrium tractat, magnum aquæ effluentis pondus se sua vi elevare percipit : nec satis est dixisse, eumtantum incumbentem aerem aut sphæram vaporofam fummovere. Siquidem tubo antliæ vacuo, (hoc eft, folo aere repleto,) nullo negotio manubrium deprimitur, & incumbens aer attollitur: tubo autem aqua pleno, antlans tam cam infra quam supra antliæ situlam non fine labore à se sustolli sentit. Etenim siquando eveniat (quod exaccidentem excidere seu relabi; magno postea molimine, ac crebra celeríque motitatione manubrii, injecta prids superne sufficiente aquà, aer fensim exantlatur, & consequenter aqua è fundo in tubum paulatim ascendit : verum quò altibs in eodem assurgit, ed majore labore manubrium deprimitur; ità ut antians facilè dignoscat se suo nisu & labore aquam attollere. am verò, si antlans magna ex parte aquam elevet, quis locus

atmosphæræ

atmosphæræ relinquitur, totam fus pressurs sursum compellimine levet, quo jure idem opus totum pressure atmosphæræ adscribitur? Verdm si partem operis quantulameunque anest und agnoscas, dari in rerum natura motum nexit, scu moantlans vel totam, vel faltem magnam aquæ partem, suo motlanti concesseris, cuin nullo alio vinculo, nisi nexu corporum, aqua infra fitulam hanc furfum motam infequatur; necesse lendi ! Non dantur due totales cause ejuschem effetins. sum ad fugam vacui.

7. Similiter qui per fiftulam aquam haurit, si velit ingenue An derur fateri, sentiet suo suctu se multum ponderis aquæ suftinere: vera fuhanc actionem opus esfe: necnon liquorem modo rapidids, imò quò longior aut major est fistula, eò fortiore suchu ad

rescere, idque secum trahere, neque sine sensu suctionis & aliquali sonitu ab codem divelli. Hæe autem such o ad solam linguæ apex furfum & intus reflexus palato applicetur, idémque sugat. Percipiemus enim linguam quasi palato adhæugam vaeui, aut amorem nexis rerum, confequi videtur. Comnim tota intus, quò virtus ejus pertingere nequit, peragitur. Siquidem aer undique ab ore secluditur, & sola lingua sua volubilitate totam operationem perficit. Datur ergò vera suctio. Addidero hie aliam instantiam ; sed à me, ob defectum idoneæ trutinæ, nondum probatam, proposuero. Sedeat aliquis in exquifita bilance in manu tenens oblongam fiftulam. Bilanx, ponderibus in lancem adversam injedis, exacte ad æquilibrium reducatur. Dein sesson e poculo vini aut alterius liquoris quantum impleat fiftulam, & non amplius, Si jam devergat lanx in qua fedet , & altera ponderem non modo velocits, modo segnits, sed ex æquo, sursum protrudit. Si igitur tota motús liquoris sursum modulatio a fortiore aut debiliore sugentis actione pendeat, motus ipse à quoque causetur. Quod verd datur vera suctio, ad quam prefmonstrari potest: scilicet, si clauso ore, & compressis naribus, modò tardids, pro arbitrio fugentis, in os attrahi, neque copressura atmosphæræ non totus provenit : imò quidni putemus, ab cadem caufa qua motus liquoris regitur, ab cadem fura sphæræ vaporofæ nihil plane contribuit, una instantia dem impetu constanter ascendere. Verdm atmosphæra fiquopressio enim atmosphæræ ad cam nihil plane confert.

rofior fiat, certum eft eum suchu elevare & suffinere pondus vini in fiftulam attracti, aut partem aliquam ejusdem : lin minds, pressura atmosphæræ vinum sursum pellit, adeóque ejus fultentatio nihil ponderis fesfori sugenti addit.

Cueurbitu-

nem carnium suarum in orificium vasis, non per modum pulcipit carnes suas extra labra vitri magis quàm alio tempore compressioni obnoxias esse; intra autem cadem labra sola ventosa operatur, & eò vis atmosphæræ pertingere nequit. patientem afficit. Cur verò aliquis suos sensus in hoc casu decipi potet, non video; cum nulla causa cur suspicetur subesse aliquid fallaciæ aut doli mali adsit. Adde quòd oculus (cdm ventofa fit transparens) testatur, carnes magis mescere. Tumor enim tanquam rubrum sphæræ segmentum intus conspicitur. Verdm si a pressura sphæræ vaporosæ virtus atmosphæræ propior eft, attolleretur, quam in medio, 8. Ad ventosaguod attinet, is cui admoventur attractio-Non enim per-Nullus ergo fenfus preffuræ, fed folius tenfuræ, feu fuctionis, in medio orificii vitri quam circa marginem ejusdem intuidem soldm excitaretur, magis circa marginem orificii, cui quò vis ejusdem nullo modo pervenire potest. fionis, sed per viam suctionis, fieri advertit.

9. In respiratione sensus restatur, gerem non violenter isruere seu intrudi in pulmones, sed ampliata thoracis caerpenditur. vitate suaviter attrahi. Atque idem ratio quoque confirmare pirationis

videtur. Câm enim ante partum, lumciens tanguinis tor-tens ad finistrum cordis ventriculum per pulmones, ejusque lendum) sanguinis è vena cava in arteriam venosam, nempe ut five inspirando five exspirando pulmones ad hoc munus Cam enim ante partum, sufficiens sanguinis tortura, durante tempore gestationis, aditum (post partum aboforamen ovale, comparavit. Unde patet, pulmones, ante respirationem, non potuisse sufficientem sanguinis quantitatem ad sinistrum cordis ventriculum transmittere. Infero igitur, pulmones, ejusque vasa sanguinea, ante clausuram forzminis ovalis cousque amplianda fuisse, ut susseins sanguinis copia per corum parenchyma & vasa à dextro ventriculo corin eum finem, interalios ejus usus, à natura institutam fuisse, Com ergo fola respiratione hæc dilatatio obtineri possit, colligo respirationem sanguinea nondum dilatata, pertransfire nequeat: dis ad finistrum commodè deferretur.

peragendum

peragendum satis efficaciter dilatarentur. Verum exspiratio, Quamobrem ad solam inspirationem hocossium decdm ex thoracis compressione fiat, pardm huic scopo infervifrantium, & præfertim diaphragmatis, cavitas pectoris, &, Si igitur ex motu mufculorum infpirationi miniper consecutionem quandam neximque rerum, pulmones corumque vasa und dilatentur, & aer ab extra attrahatur, undique huic muneri prospedum eft. Ipsa enim attractio aeris ab extra non minds, aut paulò minds, ad hanc dilatationem vasorum, quàm ampliatio cavitatis pectoris ab intus, contrisphæræ compusson, in pulmones violenter irrumpat, tantundem eos ex hac infarcura ab extrà comprimit, quantum aperfrustratur. Quod enim ex una parte locum se ampliandi nanciscitur, & ex altera tantundem contruditur, operam ludit. Dices, aerem, utcunque violenter intrusum, saltem aperire & distendere bronchias pulmonum. Verdm hæc ipsa distensio nullo modo hie opitulatur, sed arteriam & venam pulmonum (quæ vasa, ut sanguis à dextro ad sinistrum ven-Sin aer non tam attrachus, quam ex pressura atmouna capfula contineantur, quò magis corum unum infarcias, cò minus loci reliquis duobus, quo se similiter dilatent, relinquitur. Quare introitus aeris in pulmones per attractionem, nom per intrussonem, (fi cum facilitando transfeui fantio thoracis coldem ab intus diffendir, & totum hoc natura magis comprimit. Si enim tria vasorum cavorum genera in lis,) sieri debet. Plura confimilia argumenta addi poterant; sed vereor ne jam longior quam par est in hac arena suerim. guinis à dextro ad finistrum cordis ventriculum subservire ve-Alteram raritatis expolitionem, viz. cam per porofitatem, triculum cordis libere fluat, potifimdem dilatanda fuerant, expendamus.

10. Qui negant vacuum, definiunt raritatem per porosi- An corpus tem in qua continetur corpus subtile. Verdm ut pratere- subtile sit amus multas alias difficultates quibus hi implicantur, de raritate ipfius corporis subtilis se expedire nullo modo possunt. Certissimum enim eft, data hac sententia, hoc corpus esse natura sua admodum rarum, imò razisimum, cum sit res con-Afferunt enim, quò corpus Bbb 2 tinens iplam rationem raritatis.

ut densius denso, aut gravius gravi additum, raritatem aut levitatem secum adferat? Vulgo dicitur, Quiquid effeit tale off magli tale. Si ergo corpus subtile in poros alterius corporis rum aut leve propterea dici mercatur? Experieris profecto ex pondere denfius fieri, non rarius. Enimvero qui fieri poteft exceptum id leve & rarum efficiat, sequitur ipsum effe levius & rarius : cúmque levissma & rarissma corpora porosa suam levitatem & raritatem magna copia corporis fubtilis in fuis poris contenti debeant, oportet hoc iplum sit rarissimum & levissimum. Esto igitur ratum, ex horum sententia, corpus sub-tile razissimum este debere. beat, Quin & idem manifelta ratione evincitur. Corpus enim porosum non fit rarum aut leve, si pori ejus materià densiore Etenim si corporis alicujus poros argento vivo quoquomodo expleas, an id raergò sit corpus rarissimum, cum suppleat locum vacui, quo nihil rarius fingi queat; quédque nihil plane denfitatis in se haimpleantur : fed ideo fit rarum, quia ejus pori replentur corsentia corporis subtilis petitur. Quemadmodum enim illi qui majore vel minore vacui proportione in poris corporis admixti ponunt: ità hi loco vacui substituunt corpus subtile. Oportet aliquod magis porosum est, & conformiter quò plus corporis subtilis in poris suis complectitur, ed rarius esse; quò minus, cò denfius : ità ut ipla esfentia raritatis à porofitate & præadmittunt vacuum, rationem majoris vel minoris raritatis in pore minime denso simulque levissimo.

Geryst fub. 11. Videamus igitur an corpus subtile secundum definitionile non raritatis ab his traditam sit revera corpus rarum: si non corpus subtile non esse rarum, nedum rariffmum, ut oportuit esse: & consequenter hane definitionem non dare essentiam raritatis. Si enim ratio raritatis in porositate consistat, ut cuum negant non admittere poros tales in quibus nihil continetur. Si ergò velint suum corpus subtile esse porosum, dicant se, hæc definitio non est emenda vitiosa nuce. Si enim id quod definitio proponit tanguam rationem & mensuram raritatis non fit omnino rarum, qui fiat ut ipsa definitio vera sit aut ali-cujus usas? At verd evidentissimum est ex hac definitione, afferunt, quod plane imporofum eft, denfiffimum eft: & conlequenter ex hac definitione, corpus subtile est corpus denfis. Gmum. Etenim poris plane destituitur. Suppono cos qui va-

tile esse penitus imporosum, adcoque esse densissimum. Dices, quid in poris ejus continetur. Uti fpero, no'unt fingere aliud ergo invenitur quod poros corporis subtilis infarciat : & condensissimum, sed rarissimum. Ponunt enim ut materiam raritatis; ità ut nihil rarum sit quod non aliquid hujus in se contineat. Respondeo, me snullum dubitare quin, ex illo-rum sententia, corpus subtile supponatur esse corpus rarissiritatem per porolitatem, & densitatem per imporolitatem, mulque imporosum, excluditur porositas ab essentia raritatis; -li ponb ius poris implendis pari jure inferviat, quo illud poris aliofequenter nulli dantur. Pro confesso igitur ett, corpus subex sententia corum qui corpus subtile adstruunt, id non esse mum, & ipsam materiam ratitatis, (hoc enim modò probavi :) nihilominus, ex definitionibus denfitatis & raritatis ab iis datis, este corpus densissmum. Si ergò corpus subtile retinere debeat effentiam suam raritatis, (ut ex corum sententia debet,) corrigendæ faltem funt istæ definitiones, quæ radefiniunt. Si enim corpus fubtile sit corpus rarisfimum, sicorporum infarciendis ab iis officiose coaptatur. corpus subtilius, (fic enim procederetur in infinitum) densum, rejicitur imporofitas ab esfentia densitatis.

12. Quero itaque, per quam effentiam corpus subtile aut Effentia : Profecto ritair. dalem plumbi, seu mavis auri, & cubum similiter pedalem riæ quantum ille contineat. Non mili dubium eft quin omnes tem materiæ comparatam ad magnitudinem spatii; quod E contrà, nulla ratio eft ob quam aliquid vocetur denfum, nisi ob materiæ copiam in exiguo spatio conclusam. Veras igitur habemus densitatate, at in magna materia copia in exiguis canceria quantitate ta : hanc,non in porofitate, sed in parva materia quantitate Ut hafce defcriptiones conclamaverint, cubum plumbi aut auri plus materiæ quam nihil relinquitur quo rarum constitui potest, præter paucitatis & raritatis rationes: illam confifere, non in imporofiat in magna materia copia in exiguis cancellis contenexemplo illustremus, propono contra pensitandos cubum pe-Verdm aliqui puaeris, aut corporis subtilis; & quaro, an hie tantundem matequodvis constituitur rarum seu rarissimum. eum aeris aut corporis subtilis complecti. tamen totum fine porofitate occupat. ad magnam dimensionem expansa.

Cap. XXVI.

tant, non aurum ipfum, nedum plumbum, (quanquam forte præter causam) poris penitus destitui; interim corpus subnet aurum densius corpore subtili: non autem est densius denius dicatur, nisi quòd multò plus materiæ in suo cubo extensionis, quam corpus subtile aut aer in suo, comprehendat. E converso, nihil invenitur ob quod aer aut corpus subtile aliis corporibus rarius audiat, nisi quòd in pari cubo extenfionis minus materiæ contineat. Hinc igitur veræ rationes tile poris plane caret, ut modd probavimus. Attamen in præ-Nihilominus mapropter majorem imporositatem. Nihil ergo superest ob quod densitatis & raritatis colliguntur: illam plus, hanc minus, materiz in spatio ejusdem nagnitudinis complecti. Revera fieri poteft ut porolitas cum denlitate & raritate, imb & imporofitas in aliquo gradu, conjungatur. Nam porofitas cum denfis complicata in multis lapidibus, in terra, & fimilibus, cernitur; item cum raris, ut in foongiis, plumis, & iffiufmodi: similiter imporositas associatur cum auro, argento vidensitate, illam cum raritate, complicari; ità tamen ut hoc per accidens, non per se, (cum neutrius sint de essentia,) alterutri contingat. Etsi igitur major sit cognatio inter imvo, aliisque densis; at crystallum, nitrum, plurimæ gemmæ, multò minds quam aurum densa sunt, & nihilominus æquè imporosa; bullularum pelliculæ imporosæ sunt, sed simulra-Quare nec porofitas nec imporofitas est de essentia denporolitatem & denlitatem quam inter hanc & porolitatem; litatis aut raritatis: quanquam fateor hanc frequentids cum &, e contrà, major inter porofitatem & raritatem, quam inter hanc & imporofitatem : cum tamen ab invicem separari, & densitas cum porositate, raritas cum imporositate copulari queat; satis manisestum est, alteram non esse de essentia al-terius. Atque hæc de formis densitatis & raritatis. fentiarum demus esfe ex æquo imporofa.

formas spe- tasis, vel, si malis, motus vindiciarum libertasis. Secunda & tentia respectivas sormas mutant; nimirum rarefactio & condensatio. Quarta & quinta à dictis sormis similiter respective shunnt; scilicet gravitas à densitate, levitas à ratitate. Sed de his duabus hoc loco agendum non est, chm Species mo. 13. Quinque species motus circa has formas exercentur.

magis

magis propriè sub alia Classe, ut infra patebit, cadant.
14. Prima species motus ad densitatem & raritatem spe- Motus siGians cas conservat in statu suo. Vocatur, ut dixi, ab Illustris. bertais fimo Vicecomite St Albani, motus libertatie : addere possis, si quid. lubeat,vindiciarum : eft enim motus vindiciarum libertatis. Etimpetus ab extra veniens ad duas species ab Ingeniotissimo Supponit motum violentum ab extra venientem, & se ab ejus insultu vindicat. Componitur itaque ex nisu ab extra & renisu ab intus, seu ex actione & re-actione. Passum se incess percipit : insurgit itaque Infultus feu Vicecomite reducitur; pressuram, & tensuram. Illa, pullio seu trusio quædam est, & conatur partes materiæ (renuentes lickt) in seipsa cogere; hæc, tractio seu distractio est, & satagit partes ab invlcem divellere: Illa, violenta condenfatio Quidam, ut observat Vicecomes. Utraque naturæ paffi molefta eft & vim infert, ideóque ab eadem quanlaudatus, valde neg ligenter hos motus cum gemino illo motu Auti-typix & nexus confundant; liberationem feilices à prestura, cum тоги Antitypie; а tenfura, отт тоги нежиз: поfi ideo cederent амя reludarent corpora compressa, ne fequeresur penetratio dimenfionum; tus non speciare ad sugam vacui aut penetrationis; sed nivid aliud esse quem desideria corporum conservandi se in consistentiis. suis nec ab iis recedendi subité, nis per modos suaux & per consensum alierentur. Unde evidentissime liquet, eum vitaliprinbuere. Putabis forte, cum agnoscere hosce motus esse vio-lentos, & propterea ad vitale principium non posse spectare. Sed respondeo, hosce motus (ut prids notavi) esse ex vioideo restirent & contraberent se corpora tensa, ne sequeretur vacipio, defiderii quippe & confensus capaci, hos motus trilibertatis vindicationem esse naturalem, & ab intus promanare; & consequenter, ejus subjectum esse sufficiens-vitænalento & naturali compolitos : cam motús partem que ab extra imprimitur este violentam; sed violentiæ repulsionem & turalis principium. Procedendum jam foret ad motus comdensationis & rarefactionis : fed tot difficultatibus intrican-Ut ergò Leftori tædii percontra hostem, & suam libertatem vindicat. eft ; hæc, invita rarefactio & divulsio partium. enim quodammodo complexus eft. tur, ut paucis expediri nequeunt. tum ea potest repellitur.

tæso consulem, scruposam hanc operis partem peculiari Capire (quod qui fortaffe fastidiverit facile transflire queat, quanquam forte consultids non transiliverit,) tractare visum eft.

CAP. XXVII.

De Condensatione & Rarefactione.

Quá opinione Si enim ma-(ex hac sententia) actualis extensio minuitur aut augetur, idem non necessario eidem subjecto perpetud adstringitur; teft, & modò majorem, modò minorem fibi asciscere. Cardo itaque controversiæ inter Nominales & Reales de extensione res fint: & hoc posito, recte inferunt, condensationem, prout materiæ & extensionem ejus achualem candem rem signifi-Extenso enim actualis accidens eft, & absque auctione aut diminutione substantiæ mutari potest. Accidens enim Redwel adeffe vel abeffe poteft manente subjecto. Chm ergo extensio actualis fit accidens materia, hae illam variare po-Nominales non distinguant achualem extensionem teriæ substantia ejusque determinata extensio una & cadem res fint, qu' fieri posfit ut extensio materia, manente eadem quantitate substantia, mutetur ? Etenim fi minuatur extenfio, minuitur substantia; si amplietur, augetur, quòd cadem a nobis exponitur, includere annihilationem partis materiæ, Quantum enim rdm hæc sententia falfo fundamento innititur, substantiam nem er re ab Acutissimo Vicecomite vocantur motus Hyles, seu motus majus spatium ambitiose expanditur; vel, quasi securitatis gratià, ad minus spatium contrahitur, & archids concentra-tur. Aliqui hunc motum concipi non posse occlamant: verdm ratio est, quia prajudicio sententia Nominalium prape-J. S. Ecunda & tertia species motus ad denstratem & rari-tatem spectantes, scilicet Condensatio & Rarefactio, tantum minuitur aut augetur ipfa fubstantia materiæ. datà, revera hic motus Hyles intelligi nequit. materiæ ab ipsa substantiali entitate ejusdem. & rarefactionem, novæ materiæ creationem. diuntur.

actuali, an fit & fubstantia materiæ diftincta vel fecds, in hoc Si enim extenfio actualis manente substantia mutari queat, certissimum est, illam ab hac effe realiter distinctam, & hanc esfe illius formam acci-Restat itaque expendendum, an extensio mate-Verdm ipfo limine fundamenta Nominalium excutere animus eff. confiffit, an fit mutabilis nécne. riæ fit ab ea feparabilis, an non. dentalem.

accidentalis afferiexcutiumdamenta 2. Ea à Suario Disp. 40. s. 2. nº. 3. recitantur. Funda-menta, inquit, bujus sententie sunt, quia reum distincito intro-ducenda vel assernda non est sine ratione aut necessivate cogente: bie autem nulla est ratio vel necessitas, nuliusve effectus ex quo riam, verbi gratia : ergé. Admisa propolitione, affumptionem poffit fufficienter colligi realis diftindio inter quantitatem & matenegamus ; dicimusque dari sufficiens fundamentum distinctionis acualis extentionis materiæ a substantia ejusdem. Pergit adducitur his verbis refert: Minor probatur; quia si quis estet effedus, maxime realis diffinctio, aut fituatio partium substantia : nam boe ipfo quod res intelligiur habere unam partem extra ali-am, & in entitate fus & in loco, jam intelligitur quantitas. Utrumque autem borum babet materialis substantia per seipsam, neque ad ea indiget accidente, quod fit quantitas realiter diffincla. itaque Suarius, & probationem minoris quæ à Nominalibus Ergo nulla est necessitas talis quantitatis.

requirit habere partes extra partes, tam respectu entitatis quanitatis quantitatis quantitatis quantitatis quantitatis sed latet ambiguitas in istis verbis, babere partes sit, babere Vel enim intelligi possunt de partibus extra fraparies. . Hoc fundamentum ad denominationem quanti tantum An ratio partes extensis, abstrahendo à mutabilitate & immutabilitate; vel de partibus mutabiliter extra partes extensis. Sed utrovis modo sufficiunt ad aliqualem denominationem quanti; attamen diverlimodé. Priore modo, quatenus abstranationem substantialem ; posteriore, ad accidentalem, ut nihunt à mutabilitate & immutabilitate, sufficiunt ad denomideo igitur Nominalibus, substantiam materialem ad denominationem substantialem, quòd sit quanta quantitate entitativâ,nempe abstrahendo ab extentionis mutabilitate & immutabilitate, accidente non indigere: verdm eadem substantia, fi velit quantitatem mutabilem induere, opus eft fibi afeifeat mirum extensio partium extra partes fit mutabilis. extra partes.

dem præcise spatio contineri; non tamen inde efficitur ut entitative confundantur, aut suam entitatem distinctam pertum conficiant, & una communi dimensione accidentali inqui, unam partem ejus esse necessario & perpetuò extra aliam, Quanquam enim supponis tres, quatuor, vel forte mille partes materiæ in codant : sed satis diffincte ut partes manent, etiamsi unum tofentior, nec contra me faciunt. Verdm in his intermediis velad majorem extensionem achualem, vel minorem, deterbilis. Dices, partes materiæ esfe diffinctas per feipsas, & concedo unam partem materiæ effe entitative distinctam ab alia, hoc est, unam partem ejus non esse aliam; nec indè seinfraprobaturus sum. Interea 1001 aus. partes] intelligantes; nimirum eam determinari vel ad maximum aut minimum, vel ad aliquos terminos intermedios: quo fenfu iis afminari posse: atque hanc determinationem ei advenire ex aliqua actuali ejus extensione, quæ accidentalis est, & à substantia materiæ distincta, necnon manente substantia muta-Aio igitur, ad fubstantias materiales, prout in rerum natura exfiftunt, præter entitativam & substantialem extensionem, requiri accidentalem & mutabilem, quòd carum extensio sit naturaliter mutabilis, ut cultet : quo sensu non funt vera ; viz. omnes materix partes effe perpetud extra omnes alias: Vel sumantur quali infinuarent, materiam necessario habere aliquas partes extra parsequenter per seiplas unam partem esse extra aliam. cum possit esse vel extra, vel intra aliam. porrò quantitatem accidentalem. cludantur.

4. Dices, non sufficere ad distinctionem partium materiæ ab iis Angelorum, quòd earum una non fit alia, sed insuper requiri ut carum una fit achu extra aliam. Aliter enim partes materiæ entitativæ non fuerint fatis distinctæ à substantia spirituum : imò, si per Divinam potentiam achualis materiæ extensio suspenderetur, substantia ejus maneret planè spiritualis. Differentia materia 65 fritum.

Respondeo, me duplicem disferentiam inter substantiam materiæ & eam spirituum assignare. Prima sumitur à substantiali materiæ mole. Ego enim, præter extensionem actualem & accidentalem, hanc insuper molem substantialem ma-

Prima samitur d materie mol:. teriæ attribuo, quæ spiritibus denegatur. Certum hujus molis indicium est, qued si materia in codem spatio duplicetur, triferre posiunt complicationem sui seu condensationem, necplicetur, aut centuplicetur, duplò, triplò, centuplò denfior facta fuerit : quod de spirituum substantia dici nequit. Quare substantia materiæ adfert molem substantialem, quam non dat tantum perpetuò ponere aliquas extra aliquas alias: nec substantia spiritualis. Dico jam, hanc materiæ molem non necessario ponere omnes ejus partes extra omnes alias; sed posse cas ad punctum mathematicum contrahi, aut ad infinitam magnitudinem expandi; utpote ad maximam quam non ad maximam explicationem seu rarefactionem, determiin infinitum ampliare, aut ad punctum se retrahere. Responnem dilatare, queat. Quare differentiam inter cos in hoc non confiftere: sed in co, quòd spiritus, five contrahatur sive eandem densitatem, manente eadem actuali dimensione, aut nantur. Dices, hoc non sufficere ad diftinctionem substan-Spiritus enim nequit se deo, spiritui & materiæ in eo inter se convenire, quòd ambo fint finiti; & hinc eos hoc commune habere, quod neuter fe ad infinitam parvitatem redigere, aut in infinitam magnitudidilatetur, non fit densior aut rarior : è contrà, materia, sive contrahatur five expandatur, fit densior aut rarior, & ejus sive densitas sive raritas perpetud acuali materiæ extensioni proportionatur ; itaut impossibile sit, materiam non retinere hâc mutatâ, non proportionaliter mutari. Sed de hac re futiæ materiæ à substantia spirituum. sids tractavi suprà Capite septimo.

c. Secunda differentia sumitur à materiæ quantitate in- Seemala, terminata, quæ tamen fundatur in materiæ mole. Moles abinterminata enim hæc efflagitat ut materia perpetuò sit sub aliqua materiles ergò est ratio ob quam materia est perpetuò subjectum alititas interminata, affero, in genere, esfe formam materiæ priali extensione actuali, quanquam ad unam certam, nisi quoad cujus materialis quantitatis interminatæ. Hoc fusids supra Capite septimo explicuimus. Si quesiveris quid sit hec quanmæ accidentalem, seu esse proprietatem ejus incompletam, hoc eft, inadæquate conceptam. Sicut enim materia integre concepta includit materiam primam, secundam, & formaximam & minimam, ut dictum, non determinetur,

matam: ità quantitas materiæ completè concepta totam rationem quantitatis ejuldem uno confuso conceptu complectitur; mox verò in duos conceptus inadæquatos & incomple-Quorum prior quicquid quantitatis materiæ perpetuum eft ad suas parces rapit, & audit quantitas interminata: posterior quicquid quantitatis ejusdem mutabile est ad suum conceptum proprium abitrahit, & dicitur quantitas hanc non esse inadæquatum conceptum. Sed profecto est. Nam dupliciter accipi poteft : vel quatenus includir quantitateminterminatam, quam complet & terminat; & fic eft quantitas completa, nec recte dicitur conceptus inadæquatus: vel quatenus abstrahit ab eadem; & sic eit tantum pars totius quantitatis, & confequenter est inadæquatus ejusdem conceptus; quo sensula fumitur. Nec quenquam turbare debet, quòd interminatum & terminatum videantur consiftere non posse. Nam ut quælibet pars includit negationem cujulvis alterius; interimque optime cum iis oninibus in compositione totius consentit: ità interminatum includit ne-Dices, fi extensio actualis sit actus complens quantitatem interminatam, proportionatam; quemadmodum etiam materia prima habet exlistentiam primam suæ entitati conformem : sed prihanc meram potentiam effe, & reipsa nihil. Respondeo, non esse puram potentiam, sed includere exsistentiam primam sibi vari exsistentià completà seu secundà, & catenus esse in potentia, ac potentialem dici posse: its tamen ut vel hoc respectu tam extentionem, quanquam non præcisè hanc vel illam, fibi vindicat. Sed nondum satis explicuimus quomodo hæc interia enim prima semper aliquam individuam & determinaterminata quantitas distinguit substantiam materiæ ab ea Angelorum. Verbo itaque dicam, nimirum, molem materiæ perpetud & necessario hanc interminatam quantitatem materialem in se producere, quæ nulli spiritui communicabiactu includat quoddiratem alicujus actualis extensionis. rerminata, & actualis extensio seu actualis dimensio. conficiunt totum completum & terminatum. tos dividitur.

Omnem parelle perpetho extra

^{6.} Paulò aliter autem Suarius, in responso suo ad hoc Nominalium fundamentum, nº. 20. hanc secundam differenticulam non lis eft.

tiam inter materiam & Angelos (priorem enim non agnoin materia partes entitative Concedit etiam cas paries p fe locis disjungi, etiamsi inielliganiur este fine effe quantam ex boc precise, quod partes ejus fint in distinctis fpaquanitiate distinda realiter per Divinam potentiam : ficut etiam Nego tamen rem tiis partialibus; sed ex boc, quod necessario postulent ex se talem ex-Recte Suarius tenfionem in Spatio. Alind oft enim, elle polle in diverfis Spatiis, convenire poffet partibus materie, etiamsi quantitate privarentur : quod dusbus rebus etiam incorporeis convenit ; alind verò eft, naturaliter effe non poffe nift in diversits spatits, quod duobus Angelis Igitur illud prim non requirit quantitatem, & ideo materix largitur suas partes entitativas ; rede quoque ait eas posse loco disjungi, etiamsi fine quantitate per Divinam potentiam conserventur; necnon reche negat eas effe quantas pracise ex co, quod partes fint in diffinctis spatis partialibus, sed ex co, quod partes necessario aliquam certam extensionem obtineant: ubi verò subjungit cas non posse nisi in di-versis spatiis esse, false interpretationi facile subjicitur. Utpote aliud est, postulare aliquam extensionem; aliud, omnem Quælibet enim pars substantialis aliquem situm vel intra alias partem necessariò postulare situm diversum ab omnibus aliis. parces, vel extra eas, requirit ; non autem quælibet fibi situm peculiarem, & plane diffinctum à situ omnium aliarum partium, requirit; nimirum pars quà substantialis hoc non requirit. Verdm possquam totum sibi ascivit, determinatam eximpenetrabile est: nihilominus mutata extensione præsenti, mensione cum aliis latitans sesse explicet, & propriam dimen-sionem sibi asserat. Hanc fuisse mentem Suarii, ex verbis ejus tensionem ; durante ea, ab omni alia parte similiter extensa nihil prohibet quin una pars fubstantiæ aliam subeat, & novam dimensionem acquirat; aut una pars sub communi di-Verum ut quod res est fasequentibus liquet: Unde si partes materia fine quantitate ellent, ergo sint ità disposita ut necessario requirant en natura rei situs ditear, difficile eft Suario oftendere effentialem differentiam inter indifferenter est possent vel in eodem Obi, vel in diverfis. scrit) proponit. Concedit esse in materia partes distinctas per seipsas, quod infra (inquit) ostendam. boc vero posterius omnino requirit quantitatem. due substantie Angelice possurt locis separari. versos, id provenire ex quantitate.

bus penetrari in eodem situ ac substantia Angelica, & partes ejus indisferenter esse possint in codem Ubi & in diversis, ut dicum est. Dices, Ergonon disferret tune talis substantia à substantia Angeli. est capax, & natura sua postulat corpoream quantitatis molem; Angelica verò substantia est indivifibilis, & incapax quantitatio. Vide quam parum abestab agnitione nostræ molis materialis: inter substantiam materiæ & eam Angeli solam ponit diffeduntaxat nobis refragatur, quòd ignoravit substantialem hu-jus molis rationem, & ejus loco accidentalem substituit. Putavit enim disferentiam inter materiam & spiritum esse, quod illius substantia ex partibus integrantibus componatur, hujus neraliter erraffe, differentiam inter materialem & spiritualem substantiam esse compositionem, & carentiam compositionis, quoad substantiam ab omni accidente separatam non differre; discriminari autem solummodo ex adventu quantita. Oux fententia nullo modo fuffineri potefle. Nam proculdubio nec spiritus in materiam, nec materia in fundamento respondet, concedendo, partes substantiz mate-Nominalium fada probat : Sed, inquit, bec omnia non fafheinne ut substantia fit quanta, nifibabeat bane molem corpoream, ratione cujus & alin corporibus repugnat in codem fitu, & partes ubstantia quantitate privata: nam eque possit cum alin corpori-Respondetur, disserve quamplurimum. Nam substantia illa, ut dixi, composita esse ex partibus non tantum essentialibus, sed & materialibus & integrantibus substantialiter, ratione quarum & verò minimé. Quin & hoc ipso videntur etiam Scholastici gesubstantiam materix, (fi ea per Divinam potentiam absque Quid aliud de hac dici poteft? Sunt enim fpiritus in aliquo ubi, & æquè ac corpora posiunt esfe vel in eodem ubi, velin Videntur ergo ex hac sententia corpora & spiritus fpiritum transmutari queat : quod fieri contingeret, si folo acceffu accidentis distinguerentur. Non dubium est quin Clarisf. Metaphyficus hanc difficultatem præsenserit. Sibi enim cavet Secundo enim Nominalium riæ à Deo fine quantitate accidentali conservari posse, ut ratio ejus ses pellunt naturaliter ab codem spatio; quod non baberet illa illam indifferenter esse posse vel in codem Ubi, vel in diversis. rentiam, illam postulare quantitatis molem, hanc non. quantitate conservetur,) & substantiam spiritus. in loco Difp. 40. f. 2. nº. 21. tis interminatæ.

corpulentiam aut substantialem molem includere, adeóque per Verdm enimvero ubi Suarius ex professo conatur spiritualem Angelorum entitatem vindicare, l. 4. de Angelis, cap. 2. id tantum agit, ut probet Angelos non esfe corporcos: quod contra sententiam nostram nihil facit. Diciiplam suam substantiam incorpoream's corporibus clare disfcientes, alias differentias, quas humanus intellectus vix ullo modo capit, excogitârunt : substantiam spiritualem & materialem eo diffingui, quod hec ex partibus integrantibus, illa mus enim Angelos esfe incorporeos, & in fua entitate nullam non ex iis, componatur. Certum est primò, tam Angelos quam corpora effe fubstantias finitas, & effe reales entitates. Quòd ergò realiter in natura exfiftant, hoc habent commune, fint finita, non posse in immensam magnitudinem extendi. Sunt ergo in aliquo intermedio Ubi inter punchum mathematicum & extensionem infinitam. Quicquid autem sic limitatur, necessarid ad aliquam extensionem inter punctum & imtæ hoc fibi necestariò adhærens, quòd funt extentæ; at cum hac differentia, spiritus extensionem tantum præsentialem seu spitingui. Cæterdm Metaphylici, hanc molem substantialem nequòd reduci nequeant ad punctum mathematicum; & quòd mensitatem determinatur. Habent ergo omnes substantie finiritualem, corpora mole substantiali infarctam, sibi postulare. ex partibus.

7. Secundò, quod dicunt de spiritibus, eos effe totos in toto, An spiritus 10to, & 10-Non ri in qualifint toti in est esse punchum mathematicum; (hoc enim non est esse per berparie. se, sed esse in puncho parte, de substantia finita intelligibile duci, posteriorem non antè incipere; siniens, lineam non ul-trà protendi. Ità ut punchum nihil addit lineæ præter ne-Quicquid enim præter has Dicit enim Suarius, & efficaciter probat, Difp. 51. f. 3. nº,23. punctum in se nihil eft nisi negatio; quanquam respectu linex incipere ; connectens, priorem partem lineæ non ultra pro-Quare punctum non eft sufficiens Ubi in quo totum substantiale comprehendatur. dicatur modus aut terminus, incipiens, connectens, aut finiens, Terminus enim incipiens tantum dicit lineam non ante non est. Quid enim eit esse totum substantiale finitum? mathematico; hoc enim non est esfe in reali ubi. fingitur, ad partes lineæ revera spectat. gationes, non anie, non ultra. & totos in qualibet

Ubi ei proportionatum. Quero, quo modo punctum fit subitansistere aut operari potest, quæ sola negatione essendi, (nempe non antè, non ultrà,) absque ulla affirmatione essendi hucquam terminet, cuíque inhæreat, quæric. Quocirca neque porell punctum esse substantiæ finitæ proportionatum Ubi. in substantia finita immateriali dari proprium & intrinsecum tiæfinitæ proportionatum: aut quo modo ca substantia subusque, comprehendatur. Linea quidem reducit punchum ad entitatem inhærentiæ & terminationis, cam produci huc ufque, & non ultra : at verd substantia finita absque aliqua Hoc enim lineam, extensione nequit suffinere punctum.

8. Tertid, substantiam spiritualem suppono posse præsen-

talis pra-

tus in tota sphæra, & totus in a, totus in b, totus in c, & d; nonne est in iis quadrantibus multiplicando suas totalitates, tem esse toti sphæræ (ab a b c d. Si totus spiritus sit tout singulis sit præsens? Si mentem meam minds capias, suptus in tota fphæra,

Constant of the b. posuero hanc sphæram in majore contineri, Putemus itaque spiritum esse primò præsentem foli interiori fphæræ a b c d, velle au-

tem se ampliare in efg b. Nonne neces. (n) feest ut multiplicet suas totalitates, ut it simul in efg b? Com enim totus supponatur esse primò in interiore sphæra, & de-inde se dissundere in exteriorem, non autem in hanc irrum-pere sive partes suas extendendo, sive illam descrendo; alius modus non superest quo illuc totalem suam præsentiam transferat, quam multiplicando se in istis respectivis locis, Quero jam, utrum durius fit didu, fpiritum multiplicare suas totalitates in hoc motu, an, extendere suas par-Certò fcio hoc facilids quam illud a nobis concipi posse. Nam cum partes spites spirituales ad majorem præsentiam.

trio extendant? Illud verd, ut mihi videtur, non est intelligibile, aliquid posse pro arbitrio multiplicare suas totalitates. Primo enim, ipsa ratio entis (qua unum exigit ne sit divisium à se) cavet ne ens sit multiplex, neve sit simul totum bie, & totum illie. Secundo, cuilibet enti finito conceditur certum & definitum ubi, (ut Suarius fuse probat loco citato.)

rituales posint absque omni resistentia corpora penetrare, quid prohibet quò minds in exteriorem sphæram se pro arbi-

ď

Si ergò spiritus, ubicunque eft, definitive sit in co ubi, nequit esse imul in alio; & consequenter, spiritus qui totus est definitive in a, nequit esse simul definitive in b, aut e, aut d. At (ex hat sententia) spiritus totus est in a. Quare a est totius desinitivum ubi: & consequenter, idem spiritus totus nulibi præterea este potest. Dices, a non este totale ubi istius sed si sed si set totius ubi, non video qu'i non sit totale ubi. Ubi enim non est quid extrinsecum, sed intrinsecum spiritui. Si ergò sit partiale, cò est partiale, quòd parti subjecti inhæreat. Si enim toti inhæreat, quo sano sensu dicatur partiale? Etenim habet ab entitate subjecti quòd sit sive totale, sive partiale. Quare niss sit in parte subjecti, nequit esse partiale. Aliqui inepte distinguunt totum spiritum à toto spiritus : qua-Imò verò hæc fententia non folum talem diffinctionem, utcunque parum intelligibilem, exigit, verdm ctiam obscuriorem. Urpote quæ Alii difrum totum partialiter sumptum in toto quod caret partibus Nam fumere totum pro parte, cum nec sit pars, nec ex ea sententia esse possit, est velle verbis (cum re fieri nequeat) conciliare contradictoria. partes; ità ut totum totaliter sumptum per totalitates partialiter sumptas alias extra alias extendatur. Quid hoc alıud est quam commutare nomina partium ac totius, & omnia confundere? Quid enim differt totum partialiter sumptum à parte eandem naturam habente cum toto, quemadmodum dicimus de partibus similaribus? Si autem eo sensu dicunt spiritus totos esse in toto, & totos in qualibet parte, Non enim puto spiritus esse substantias organicas, sed uniformes & fibi similes per totam substan-Verum ex dictis constat cos esfe extensos, quanquam spirituali modo; & differentiam inter materiam & spiritus non fumendam esfe ab extensione, & carentia extensionis, sed non tantum aliquid totius extra totum quærit, sed & ipsum totum extra seiplum. Totus enim spiritus qui est in a, est Quicquid fit, apparet hos authores non posse concipere coextensionem spirituum cum corporibus absque relatione ad tinguunt totum in totaliter, & partialiter fumptum. extra eundem totum qui est in b; & sic de cæteris. mole substantiali,& carentia istius molis. si aliquid spiritus esset extra se totum. apertam implicat contradictionem. ab iis minime disfideo.

ppq

Coextensio 9
spirituum ced
monstra- ubi

in e atque d? Substantia enim finita strictà negatione ad bie dum eandem entitatem est in b, aut c, aut d. Neque distinctio extensionis & coextensionis ad hunc nodum solvendum alifuum ubi, neque potest extra idem coexiendi. Oportet enim ipsa substantia extendainr, alioquin neque coextendi potest. Nere spiritus, si coextendatur sphæræ a b c d, non per candem entitatem numericam quå est in a, est in b, &c. sed per diverfam fui partem. Si enim a fit whi spiritus quatenus eft in a, nequit noum whi acquirere, nisi prids illud deserat. Nam hoc fis ubi. Si ergo spiritus simul sit in a & b, per unam sui partem est in a, & per aliam in b. Quare in finitis tam coexexfiftere supponit exfiftere, ità coextendi involvit extendi. Siquidem coextensio spiritus æquè substantialis est ac extensio materialis, si modò hæc absque quantitate consideretur. Non possumus enim coextensionem accidentalem absque subejusdem, & id substantiæ quod est extra aliud est ens per se, Quartò, qui negant extensionem spirituum, saltem conubi aliæ substantiæ per partes extra partes extenduntur, dicunt spiritus multiplicando suam totalitatem coextendi; ità ut cuiliber parti corporis extra aliam partem exlistenti adfiftat totus spiritus extra scipsum totum in alia parte præsentem. Hoc qui capere poteli, capiat; meus intellectus nul-Etenim in substantia finita, qui fieri potest ut eadem numerica substantia quæ est in a, sit in b, simulque Conne limitatur : ità ut si sit bie & nune in a,non simul secun-Si enim spiritus nequeat extendi extra quit enim per eandem præcise entitatem effe bie, & illie. Quacommune est spiritibus & corporibus, non esse fimul in diverut ergò in extensione substantiali aliquid substantiæ est extra aliud ejusdem; ità in coextensione aliquid necessariò est extra aliud & per suam entitatem distinguitur ab omni alia entitate extra se. Dices, pari ratione infinitum dici posse extendi. Respondeo, infinitum in infinitum absque omni limite extendi, & similiter absque omni limite coextensioni finitæ passim respondere. Hoc enim in infinito quòd ità est facile est con-Verdm in finitis aliter se res haber, quòd totum licedunt dari coextentionem corum cum corporibus. tendi quàm extendi supponit partes extra partes. jecto substantiali in quo sustentetur concipere. quid momenti adfert. lo modo capit.

mitetur ad sphæram finitam; atque adeò quod ejus coextenditur cum alia re finita, cum ea similiter limitatur. Dices ergò, spiritum este quantum. Nego, quia substantialis extensio non ponit quantitatem, sed solum spiritualem præsennem substantialem, includit quoque, ex mea sententia, accidentalem & mutabilem; ità spiritus, præter substantialem, tiam substantiæ extensæ. Dices, ut materia, præter extensiospondeo, extensionem materiæ mutabilem proprie appellari quantitatem : coextensionem verò spiritus (quanquam accidentalis sit, & ad majorem vel minorem fphæram extendatur,) non vocari quantitatem, sed solummodo immaterialem & accidentalem præsentiam; & esentialiter quoque à quantilata itaque illa differentia substantiali inter extensionem materiæ & extensionem spiritus, nulla alia superest præter mo-Atque hæc de veris includere mutabilem, & consequenter accidentalem. tate discrepare, quòd hæc materialis, illa spiritualis sit. lem substantialem, ut supra explicuimus. differentiis inter materiam & spiritum.

interminaquantitas 10. Verdm Suarii sententia de quantitate accidentali materiæ plenids exprimitur Disp. eadem, s. 4. nº. 15. ubi, mentem suam distinguendo, triplicem extensionem apertids ex-Una, inquit, est entitativa, que non pertinet ad effectium quantitatie, ut didum eft. fed potest inter partes substantie Orqualitatis reperiri fine quantitate. Alia dici potest extenfio localis, fen fituals in allu. Et bec est posterior quantitate. Alia denique est extensio quantitativas que dici potest sinalis aptitudine : & in bac ponimus rationem formalem quantitativ. Que declaratur habet a quantitate, ut argumenta supra falla probant, sed a sua propria entitate. Quod verò ille due materie ita sint asselle, ut necessario debeant extendiseus epararitoco, id provenit formaliter à teriæ substantialis, prout à nobis exponitur: ejus extensio inter dus materias sen duo corpora: nam quod materia bujue corporis substantialiter ac realiter sit distincta à materia illius, non quantitate. Quod ergo in diversits corporibm seu materin quassi totalibm conspicimus, etiam est in partibm esusdem corporis seu materie inter se unitie. Triplex hac Suarii extensio videtur do explicationis plurimum discrepet. Ejus enim extensio entitativa materiæ, in re nihil aliud esfe potest nist moles main genere cum nostra sententia coincidere, quanquam in mo-

tiam & substantiam spiritus essentialem differentiam assignare. 11. Secundo, differimus quoque à Suario respectu evoluverò difficile est Suario, ut dixi, inter hanc materix fubifanextra omnem aliam, at posse esse vel extra vel intra aliam. Jam quarum quælibet est extra omnem aliam. Nos, cum Suario, conuna non est alia: sed negamus quamlibet unam esse necessariò opus erat cur hoc vereretur. Nominales enim non proponunt suam molem substantialem per modum crassimenti aut corpulentiæ; sed dicunt materiam consistere ex partibus entitativis cedimus materiam confisere ex partibus entitativis quarum rois & nostra quantitas interminata : ejus extensio situalis achu, est nostra quantitas terminata, seu extensio aut dimensio achualis. Verdin primò, differimus quoad expolitionem extensionis entitativæ. Ille nolit hanc substantialem extensionem vocari materiæ molem, veritus fortasse ne videatur Nominalium sententiæ ulla ex parte favere. Veruntamen nihil quantitativa aptitudine fitualis, in renihil aliud est nifi Aver-

Quantita.
ik ratio
non confilit
in aptitudine expellendi alsud.

dicimu, ese formam dantem rebus corpoream molem vel exteusio-Quid verò fit babere molem corpoream, declarare non possumm, nist per ordinem ad bunc effecum, qui eft, expellere similem molem ab eodem spatio, & c. Verom hæc responsio Suarii partim confessio est, entitatem quanprietas quedam quam esentialis ratio, sicut suprà dicebamus de ra-tione mensure, & de divisibilitate pro aptitudine sumptas & idem est de aliu, que infrà numerabimus. Respondetur inprimis, serè illi ne in idem spatium ingrediatur : nam bac aptitudo formalinunguam nos posse rerum esentias prout in re sunt explicare, sed per ordinem ad aliquam proprietatem : satisque stare videmur, quando per eam proprietatem que est prima omnium & proxima essentie rei eam declaramm. Deinde, non dicimm essentiam quanisain consistere in apsisudine expellendi alind corpm, vel resistendi l'am consstere in apritudine quadam expellendi similem quantita-tem ex eodem 10co: bæc sutem apritudo non potest esse essentialis ratio quantitatis, tum quia quantitas, ut sic, est actualis forma tum etiam quia si aliquam præbet aptitudinem, illa potiks est prodans aciu suum effectum formalem, & non aliquam aptitudinem; tionis quantitatis interminatæ. Ille vocat finalem apritu-Sed mox contra se objicit, nº. 16. bane extensionem soter sumpta rede inter proprietates quantitatis numeratur. nem, effe effentialem rationem quantitatu.

tatem alicujus actualis extenfionis; hoc eft, abstrahere quod Primo, confitetur entitatem quantitatis interminatæ fit apta ad aliquem situm, &c. Verum, ne ludamur ambiguitate verborum, sciendum est, aptitudinem non addere aliquid absolutum suo sundamento, sed solummodo declarare titatis hujus non consistere in aptitudine; partim ansam improprie loquendi præbet; partim fallæ suppolitioni innitienim se excusat, nos fere nunquam posse rerum essentim attingere, sed cogi per proprietates em exponere. Ego verò suprà aperui in non considere in aptitudine ad situm seu extensionem impenetrabilem ; sed aptitudinem ipsam esse tantum proprietatem alicujus formæ accidentalis quantitativæ, quâ materia eius ordinem seu respectum ad ejusdem terminum, ut probavimus Cap. 14. Hæc autem aptitudo materiæ (si quæ sit) dicit tantum relationem ejus transcendentalem ad aliquem Utrum verò hæc aptitudo fundetur in ipsa substantia materiæ, an in ali-Afferit Suarius, fundari hanc aptitudinem in forma accidentali quantitatis: sed hæc forma Suario occulta quædam entitas eft, & qua re entitas actualis istius formæ, nempe quantitatis inter-minate, consistit: nimirum, non este formam completam, sed esse inadæquatum totius accidentalis extensionis materiæ conceptum: abstrahere autem ab ista forma totali quoddimateria sit perpetud sub aliqua actuali extensione: atque hanc quodditatem esse ipsam sormam de qua soliciti sumus. explicari nequit aliter quam per aptitudinem ad fitum. qua forma accidentali intermedia, hîc quæritur. fitum, non autem ad fitum impenetrabilem.

12. Constat itaque de re, quid sit: superest adhuc secundo Molesmaloco eventilandus scrupulus de nomine. Suarius primo vo- teris assequantitatem aptitudine finalem. Verdm partes materia riim.

entitativæ absque accidentali sorma sunt apitudine situaler, nist.voces ad alium sensum vulgo usurpari solent pervertantur. Sed ille aliter se exponit, & intendit per hanc quantitatem, apritudinem expellendi alind corpus e firu fuo. An verò hæc sit vera explicatio, infrà videbimus. Nos potids retinemus veterum locutionem, quâ hanc entitatem quantitatem interminatam nominårunt : quæ vox non tantum vetustar eft, sed & in Scholis bene nota. Suarius verò alio quoque Vocat formam dantem rebus Ddd 3 corpoream nomine candem rem exprimit.

corporeams

Non enim legimus molem ætheris, molem aeris, sed contrà, passim occurrunt apud probatos auctores, moles terrarum, rupium, azgerum, montium, edificiorum, lapidum, a-Ob quam causam aliqui molum à movendo deducunt : alii molem à mola; quasi res artificiales priores forent naturalibus. Alii igitur rectibs molam à mole derivari volunt. Vequod moles gestantibus molestiam creet. Quicquid sit, usus obtinuit, ut moles perpetud respiciat densitatem & gravitardm nunquam apud classicos Auctores sumitur pro extensione, quemadmodum hic Suarius eam accipit. Minus itaque miquid sit moles corporea. Non enim eam quæsivit in densitate & gravitate, earumve principio, sed in nuda extensione, Multò minds moles lem vocant entitativam extensionem materiæ, quå una pars substantialis est extra aliam ; quo sensu ca nec magnitudi-Sed Clariff. Vir profitetur, quid sit babere Non fignificat extentionem, five actualem five apritudinalem; fed concrete corporis magnitudinem, der.pori utcunque magno tribuitur, nili denlitas & gravitas conmolem ignis aut flammæ, molem spirituum, ventorum, aut Unde discimus, molem perpetud applicari gravibus & densis corporibus, que nimirum egre movenrum quoad rem nostram, perinde est sive hæc ab illa, sive illa ab hac, originem petit. Utrovis enim modo moles rem denlam & gravem, difficulter mobilem, insinuabit. Ut moler à Similiter moliri dicitur qui rem magnam & gravem aggreditur. Molimen c6-Semper enim aliquid momenti Molestia quoque huc referatur, tem; & confequenter, si forte ad substantiam fignificandam transferenda lit, necessariò cam dicit quatenus est principium randum est, si Vir, alioquin subtilissimus, non intellexerit Operæ pretium ergo fuerit hie fitatem & gravitatem fimul:nunquam verò, aut certè rarò, corcujulvis corporis levis, quantæcunque magnitudinis fuerit: obiter inquiramus in primam & propriam fignificationem ipdensitati & gravitati : quo sensu à nobis hîc sumitur. substantialis quam Nominales adstruunt toleranda est. mola à mile, quòd saxi mole farina teratur. in qua nullum ejus vestigium relucet. dem spectat, & molimenium. corpoream molem, se nescire. & ponderis tentari notant. ab hac, originem petit. quarum, & fimilium. fius vocis [moles.] corpoream molem.

rum classicorum mentem, denotat. Quare moles substantialis potids sumenda est pro substantiali eo crassimento seu ea cornem nec denfitatem nec gravitatem, præter omnium Auctopulentia materiæ, qua ejus accumulatio in eodem loco perpetuò est principium alicujus densitatis & gravitatis, ut su-Atque hæc obiter de nomine : ad rem pra explicuimus.

lendi aliud quantitatis. corpus non Apriludi-Elum foreste effemalem 13. Dixi modò, Suarium ad suam quantitatem aptitudine ipsum occupat. Verum neque nic effectus est tormass re-spectu quantitatis interminatæ, neque quidem est ei omnino proprius. Quod probatur sic. Formalis esfectus quantitatis situalem (que in re prope eadem est cum quantitate inter-Supponit enim effectum formalem hujus quantitatis consistere in corporis aptitudine ad expellendum aliud corpus è spatio quod Verdim neque hic effectus est formalis reminata) explicandam falsa suppositione uti.

mali suo esfectu. Assumptionem probo, nempe aptitudinem expellendi aliud corpus è suo spatio non esse materix perpeinterminatæ est materiæ perpetuus : at aptitudo expellendi aliud corpus è spatio suo non est materiæ perpetua: ergó. ava, & consequenter perpetua : quare necesse est det quoque effectum formalem materiæ similiter coxvum & perpetuum. Impossibile enim est ut adfit aliquod accidens reale fine fortuam, ex eo, quòd materia capax sit condensationis & rare-factionis. Etenim in condensatione aliquæ materiæ partes substantiales excipiunt alias in idem spatium secum, & consequenter eo momento non habent aptitudinem eas è spatio isto expellendi. Quòd verò sormalis hic esfectus non sit interminatæ, hoc est, actuali extensioni materiæ, proprium est, non est proprium quantitati interminatæ: at aptitudo expellendi aliud corpus è spatio suo quod occupat est propria actuali extentioni: non ergò est propria extensioni interminatæ. Ratio majoris est, quòd quælibet quantitas terminata ab interminata absque miraculo separabilis sit: ergo aptitudo hæc fit proprietas actualis extensionis, quæ feparabilis est, nequit esse proprietas interminatæ, cujus omnis proprietas est inseparabilis; & ob hanc causam una & ca-Major evincitur, quòd interminata quantitas materiæ sit coterminatæ quantitati proprius, sic obtineo. Quod quantitati proprietas verò naturaliter inseparabilis est à suo sonte.

tium contrahere, vel in amplius expandere: ità ut sola terminata extensio sit quæ materiam, durante câdem termiergo terminata materiæ quantitas sit mutabilis, sequitur materiæ impenetrabilitatem non esfe perpetuam & irrefragafin terminata quà talis hunc effedum formalem edat, quoties enim dimensione, ut in condensatione, materia partes aliquas sui quasi in leipsam absorbet. Impossibile autem eit ut, mutatà, illa non mutetur. Quare id quod materiam impe-netrabilem ab alia materia reddit est quantitas (non intermaiem effectum daret, perpetud daret, quod perpetua fit : mutatur, permittit materiam partes suas vel in angustius spaproprietatem actualis extentionis, quia materia impenetrabilis est solummodo durante eadem actuali extensione. Mutata manente eadem extensione, mutetur densitas; aut ut, hac minata, sed) terminata. Interminata enim, si ea hunc fordem aptitudo nequit esse proprietas duarum rerum naturali-Ad minorem dico, aptitudinem istam esse natione, (& non diutids) impenetrabilem præstat. ter separabilium.

malis quan- lium ejus loco sufficere intendimus. Respondeo, sormalem inais in- ejus essectum esse, materiam denominare perpetud, sed interquæ est quodditur essendi sub aliqua dimenssone seu extensione 14. Si aptitudo expellendi aliud corpus è situ suo non sit formalis effeclus quantitatis interminatæ, quæres quem aminatè, quantam, per formam accidentalem & incompletam; termindt &. fellus for-

enim contraditincia quantitati terminatæ, & confequenter natam denominare materiam non substantiali, sed accidentali denominatione. Addimus, denominare incompleté. Quantitas achali terminata & mutabili. Dico primò, quantitatem interminatam perpetuo denominare materiam quantam; est enim materiæ coæva: fed denominare interminate quantam; est contradiffinctum effectum formalem postulat. Dico secundo, denominare materiam quantam per formam accidentalem. Hocenim nomine formalis effectus quantitatis terminatæ clare diftinguitur ab entitativa materiæ extenfione, quam Nominales gloriantur denominare materiam quantam per seipsam, hoc eft, per substantiales suas partes nec opus esse ad hoc quantitate accidentali. Dicimus igitur expresse, quantitatem intermienim interminata incompleta entitas eft, & (ut dixi) inadæNon enim totam rationem seu quiddiramateria perpetud informatur aliqua dimensione acuali; non autem ullius unius actualis dimensionis rationem compleab omnibus individuis abstrahit. Non enim unquam determinat quanta sit materiæ extensio actualis, boc est, quanta sit ejus longitudo, latitudo, aut profunditas : fed (ut dixi) folum afferit eam perpetud alicui certæ longitudini, latitudini ac tem cujulvis dimensionisactualis exprimit, sed tantum quodtam complectitur, sed quasi communem quandam rationem profunditati indefinite subjici. Dico tertiò, denominare materiam quod ea perpetud informatur aliqua quantitate mutaquo innotescat quantitatem interminatam esse revera accidentalem. Addimus itaque, ejus entitatem consistere in eo, quòd materia semper postulat aliquam quantitatem terminatam & mutabilem. Eò enim quòd hæc quantitas à re mulium abstractus, declarans quòd eorum unum materiæ perpetuò inhæret: sed quantitas interminata est istiusmodi inadærum aliqua materiæ perpetud inest. Habemus itaque genuinum & verum estechum formalem quantitatis interminatæ; Nominales fignum feu indicium aliquod tabili feu à rebus mutabilibus (quarum nimirum fingulæ caducæ funt) abstrahatur, patet non esfe substantiam, sed ac-Substantia enim materia non est mutabilis, nec est inadæquatus conceptus à multitudine accidentium mutabiquatus conceptus, abstrahens ab omnibus terminatis extensionibus (quarum materia capax elt) affirmationem, quòd eaaccidentali quantitate terminata & mutabili. Ex dictis maniqui est, declarare quòd materia perpetuò informatur aliquà fette elucescit notabilis differentia inter extensionem Angelicam & materialem : illam tantum præsentialem esse; hanc esse corpulentam: illam nunquam expellere aliud corpus; hanc, durante eâdem actuali extensione, expellere omne aliud ditatem alicujus dimensionis actualis: hoc est, declarat quatus conceptus. corpus è fitu fuo. Ouærunt

prietatem; quemadmodum etiam reddere materiam certa quantitatia 15. Nihilominus non dicimus [expellere alind corpus e fitu Effettus esse formalem effectum actualis extensionis, sed esse pro- formalis mensura (putà pedum aut digitorum) mensurabilem, necnon in certæ magnitudinis partes divisibilem, sunt aliæ ejuf-

efficax ad extensionis substantialis distinctionem ab accidendus, definiens quod earum aliqua materiæ perpetud ineft, est formalis esfectus quantitatis interminatæ. Arque adcò primum ac præcipuum Nominalium fundamentum esse informalis effectus extensionis actualis: ut & inadaquatus conceptus ejufdem ab omnibus extensionibus actualibus abstratensionis achualis eft, mutabiliter limitare seu determinare & profunditatem. Quanquam enim partes materiæ entita-tivæ feu substantiales per modum quendam substantialem dici posiunt extensæ : non tamen ad certam mutabilem longi. tudinem, latitudinem ac profunditatem, absque addita accidentali extentione terminante, contrahuntur. Quare mutabilis hac extentionis limitatio ad certam magnitudinem est Verdm effectus formalis exquantitatem materiæ ad certam longitudinem, latitudinem, dem extensionis proprietates. tali refutandam probavimus.

Secundum I (Nomina- dum fine fune fune rius examina- rius) nuc.

nire quidem potest ut circumstantiæ quædam fint istiusmodi, liquet; sed & quod non satis eventilet ipsius sequelæ difficul-Mihi ergd visum est pauld aliter respondere, & prids Sumitur enim à potentia Divina, de qua non soleo rius, Disp. 40. s. 20. o. s. guantitus sit res distincta a substantita; ergo poterit Deue eus separare, & substantitum materialem sine illaquantitate conservare: sed substantia sic conservara esset quanta: ergo impossibile est quantitatem esse rem distinctam a tali rius, admittendo consequentiam, posse conservari materiam absque omni quantitate accidentali ; sed manere hanc quaquaversum penetrabilem : superveniente autem quantitare Verdm utcunque hæc Suarii responsio multum habeat veri : mihi tamen imperfecta videtur, non soldm quòd non solvat argumentum per verum formalem effectum quantitatis, ut ex modò dicis vim sequelæ strickids expendere. Certissimum est, Deum omnia posse quæ potest velle, sed non posse velle contradictoria. ergo contradictionem implicet substantiam finitam esse fine quantitate, bona cum venia dubitemus, an substantia 16. Secundum eorum fundamentum breviùs expedienlubenter differere. Eorum argumentationem sic recitat Suaabsque quantitate queat absolutà potentià conservari. ejus, penetrabilitatem occludi seu obstipari.

ut earum quælibet una facillime à subjecto separari queat ; & nihilominus repugnantiam implicet, ut omnes ejuidem generis simul amoveantur. Duæ sunt hoc genus circumstantiæ vulgò notissima, bie & nune, absque quibus entia exsistere nequeunt. Quicquid enim est, aliquo tempore est; Quicquid est, alicubi est. Revera ha circumstantia in ente infinito ipsa Deitas sunt. Nune Dei est ipsa eternitus; que sola ratione ab entitate Divina differt : Et Ubi Dei ett ubiquitus ; que simi-In substantiis finitis quando & ubi diversa substantia prædicamenta constituunt : nempe duo prædicamenta accidentium. Quanquam enim substantia finita nequit esse, nisi aliquando aut alieubi sit; hæc tamen prædicata aditringatur. Quanquam enim ab hac vel illa extensione feporeft ut finita substantia eadem necessitate alicui extensioni parari queat; ab omni tamen vix potest. Probavimus enim supra, non tantum materiam, sed & Angelos, omnémque positura partium extra partes ab issem sejungi. Ubi enim & sim se sum positura non realiter aut ex natura rei, sed sola ratione, inter se distinguantur, ut probat Suarius Disp. 52.6.1.00.9. Fieri fortè aded substantiam finitam, ad aliquam extensionem determinari, & habere partes extra partes. Jam verd, ut ubi defini-Si ergo repugnet ut aliquid sit, & simul milibi sit; æquè retivum à nulla substantia finita separari potest; ità neque potest fi. w totim realiter idem fint, wbi partium & fitur partium realiter idem sunt. Siergd omnes partes suum habeant ubi partiale, suam quoque habent postturam seu situm partialem. Quid nem partium extra partes? Si positiva partium extra partes lit A finitis inseparabiin, perinde extensio carundem est inseparabisupponunt extensionem. Implicat enim contradictionem, partes autem interest inter posituram partium extra partes, & extension fint extra partes extenfe. Verum partes extra partes extenfe In. Impossibile enim eft ut fint partes extra partes posite, & non este extensis absque extensione. Perinde enim est ac si dicas,idem fimul extendi, & non extendi. Quare licet boe aut illud Ubi ab ubicato feparari queat: omne tamen ubi aut omnie fitus (qui, ut dixi,cum wbi realiter idem eft) ab wbicato fequeffrari nequit. Similiter ut fit we partium extra partes non est toto genere accidentia funt, & à subjectis suis distinguantur. eft, alicubi eft. liter Deus eft.

finitis separabilis: ità neque extensso carundem extra partes est toto genere ab iisdem separabilis. Impossibile enim est ut maneat positura partium extra partes, & non simul aditt extibus, de materia ex omnium concessione certum est, eam ha-Saltem quicquid fit de spiribere partes extra partes. Quare sequela Nominalium videtur huic limitationi obnoxia: fcilicet, si per absolutam potentiam omnis extensio accidentalis à materia auferatur, necessariò ejus loco modum quendam substantialem, quo partes extra partes politæ ad aliquam certam dimensionem revocentur, surrogandum esse. Etenim, ut dixi, implicat contradictionem, ut maneant partes extra partes extensæ absque omni, tenfo earundem extra partes.

substantia- substantia- substantia-

five accidentali five substantiali, extensione.
17. Dices, Nominalium suprà memoratum fundamentum supponere materiam per Divinam potentiam omni quantitate accidentali orbari, manere tamen quantam per quantitatem substantialem, & propterea non opus esse ulla quantitate accidentali. Respondeo, quantitarem recte distingui posse in substantialem, & accidentalem; & substantialem dupliciter accipi, vel pro determinata copia seu massa partium integran-De priore quantitate recte inferunt Nominales, eam non differre ab ipsa substantia materiæ; & consequenter, eandem nec minui absque ပ္ပံ tium materiæ, vel pro extensione earundem ad certam lonpia enim materiæ, nifi nova aliqua pars ei addatur, augeri de substantiali magis propriè sic dicta, qua partes extra partes Hæc quantitas extensio dicitur, quæ, quòd, ut supponunt Nominales, substantialis sit, nec sit ipsæ partes extensæ, est modus substantialis, qui, sublata extensione accidentali, supernaturaliter è partinequit; neque minui, nisi aliqua pars ejusdem desinat esse. Verum de hac quantitate substantiali hic non agimus; sed extensæ ad certam longitudinem, latitudinem & profundibus extra partes constitutis resultat, casque ad certam tri-Atque hæc extenfio substantialis ea est de qua hic loquimur. Extensio quonihil aliud eft nifi præsentia spiritus qua suum Ubi occupat, que accidentalis duplex eft, vel spiritualis, vel materialis. annihilatione, nec augeri absque nova creatione, posse. nam dimensionem immutabiliter contrahit. gitudinem, latitudinem & profunditatem. tatem supernaturaliter determinantur.

aut cum corpore aliquo coextenditur : est autem quantitas & extensio minus proprie dicta, quòd in mole materiali non sub. ecteur. Extensio accidentalis proprie dicta est quantitas mutabilis, qua positura partium materiæ extra partes certa trina De duabus extensind improprie dieis non est cur ulterids impræsentiarum duæ extensiones proprie diam, nempe substantialis & acci-Extensio enim hæc substantialis ab accidentali plurimum discrepat : ut, 1.º. quòdilla è subjecto non nisi supernaturaliter affecto, hac naturaliter, resultet : 2º. quòd illa sit modus substantialis, hac non: 3º. quòd illa sit naturaliter irrmutabilis, hæc mutabilis. simus soliciti, cum parum ad rem nostram spectent. dentalis, paulò diligentids conferendæ funt. dimensione naturaliter circumscribitur. De his differentiis pauca advertenda funt.

Accidenta. accidentali terminatur, non opus habere alia terminatione; lemmagis Hanc convenire 18. Primb, sciendum est, materiam, quamdiu quantitate naturaliter autem accidentali & mutabili terminari.

enim terminationem materia potids quam substantialem na, turaliter expetit, non tantum quod fufficiat ad commensura. bilitatem, proportionabilitatem & divilibilitatem ejus termi. nandam,& ad repellendum aliud corpus è situ suo, adeóque ad cavendum nè quid in communionem naturæ suæ se invità intromittat: verum etiam quòd omnibus actionibus, passionibus motibusque magis accommodetur, magisque amica sit; quodque pro re nata, materia possit eam excutere, & aliam, miliaritatem, & ex cujus unione se meliorari aut juvari posse percipiat,) aperiendo extensionem suam, in societatem se-Verum terminatio substantialis, quòd rigida & inexorabilis fit, & omnibus operationibus adversa, à Quare naturaliter eligit fibi terminationem accidentalem; & nisi in extremis necessitatibus, nè anuihiletur, non se terminat modo substantiali. Queres, quo certo indicio nobis innotescat materiam ordibo dicam, quòd ejus terminus mutabilis sit, ut mox probabo. Quod verò est naturaliter mutabile, nequit esse modus sub-Quod enim, salvo subjecto, potest adesse vel abesse, accidens est. Modus enim substantialis à substantia monarie & naturaliter accidentali quantitate terminari. materia naturaliter repudiatur. curn admittere.

Ece 3

fupra probavimus) absque omni extensione; coguntur superferentia inter extensionem substantialem & accidentalem; modum prids exstitiss, omnino falleris. Supponimus enim finitæ terminantur esse mutabilem. Atque hæc de prima dif. illam tantum supernaturaliter, hanc naturaliter è materia statu supernaturali impediantur, ne de se propagent extensionem accidentalem; cumque exliftere extensæ nequeant (ut hic, infra probaturi, extensionem qua naturaliter substantiz lam novam extensionem produci, sed tantum manifestari prints extistentem. Probat enim Suarius, Disp. 40. st. 4. no. 19. propria, partes extensas terminans, saltem modaliter ab iifdem discrepat, ut mox dicetur. Cum verò partes extensæ in sultat absque motu, (partes enim extensæ non supponuntur moveri:) ergd absque motu fit, & 3 materia, non ut in statu naturali, sed ut supernaturaliter affecta, resultat. Dices, nuldari extentionem substantialem. Respondeo, extensionem quam probat Suarius nihil aliud esse nish quantitatem partium extensarum, quæ subjectum extensionis sunt, & impropriè, ut dixi, nomen extensionis sibi arrogant: sed extensio tix extensio accidentalis, (ut in Nominalium fundamento supponitur,) partium situs und mutari non admittitur; & consequenter motu nihil tunc producitur. Quare vel suspenla extensione accidentali nulla in subjecto reliqua est, vel rene hujus extensionis substantialis nullus intervenit motus. Etenim si per Divinam potentiam suspendatur alicujus substanpolitura absque motu naturaliter alteretur. Motus enim est qui novam posituram partium naturaliter causat,& solus mo-Verdm in productiotura rei, à partibus extensis distinctus, naturaliter separari neextentio partium folo motu naturaliter mutatur. Com enim in positura partium extra partes consistat, impossibile est ut ea dificata manente hac eadem numero solà Divina potentià separabilis eft. Cum enim non fit realiter, fed tantum ex na-Quin & si esset virtute causarum naturalium à suo subjecto separabilis, profecto motu separabilis foret. tus est qui priorem naturaliter mutat.

19. Secunda eft, quod illa sit modus substantialis, hæc non. Ut hanc propositionem clarids explicemus, dicendum primo

Extensio Substanti alisquid.

partibus extensis non differre; & consequenter, eam non-esse modum substantialem, sed esse ipsam substantiam exeft, extensionem in genere tam abaccidentali quàm à substanpositæ, sive extensæ, in entitate sua substantiali non includunt suam posituram aut extensionem, sed, jubente Divina potentia, possunt aliam admittere. Quod sic ostendo, Sint partes tiali abstrahere. Abstrahit ab accidentali, quia (si fundamenpotest per Divinam potentiam absque quantitate accidentali stantialis. Supponunt enim Nominales, quantitatem substan-tialem esse naturaliter iminutabilem, & indè colligunt, condensationem & rarefactionem implicare, hanc, creationem, nulla ergò superest præterquam substantialis, sive propriè, sive impropriè dicta. Non dubium est quin extensio impropriè dica feu partes extenfæ maneant ut prids, nifi guod, ut annino magnam esfe disparitatem. Utpote exsistentia & partes Quod ut probem, dico, lem, non quidem naturaliter, at supernaturaliter. Quamvis test quin supernaturaliter mutari queant. Partes enim live tum hoc secundum recte urgeant Nominales, substantia finita confervari. Patet ergo generalem extentionis entitatem latiorem est: extensione accidentali, adcóque ab eadem abstrahere. Verdm quia hoc tantòm supernaturaliter contingit, & infervit tantum ad reddendam rationem extensionis corporum batur, quia datur extensio mutabilis, quæ nequit effe subillam, annihilationem, ut supra declaravimus. Secundò, in memoriam revocandum, Nominales in hoc argumento supponere extensionem accidentalem supernaturaliter aboleri : Cur enim extentio à partibus extenfis magis quàm exfiftentia à rebus exfiftentibus differret? Respondeo, omexfishentes non funt Divina potentia separabiles,& consequenter nec realiter nec ex parte rei differunt : sed extensio à partibus extensis, & positura a partibus positis, saltem modaliextensionem substantialem à partibus extensis esse separabienim naturaliter mutari nequeunt; vix tamen dubitari pordm purabant forte Nominales, extensionem substantialem à tea accidentali, nunc modo substantiali terminentur. quoque extentio in genere ab extentione fubitantiali. in statu supernaturali, haud magni est momenti. ter, si non realiter, diffinguuntur.

bus, mutentur. Insero igitur, extensionem à partibus ex-tensis, saltem modaliter, seu ex natura rei, si non realiter, distingui. Ex dictis jam constat, dari in substantia matepartibus extensis diffinctam, & confequenter ese modum fubtam positura quam extensio mutantur; partes substantiales eædem quæ prids suerant manent. Nulla ergò involvitur repugnantia, quin Divinà potentià illæ, his salvis manentiriali, præter partes extra partes, aliquam extentionem, faltem ex natura rei, ab iis distinctam ; & implicare contra-Inferendum itaque est, posità per absolutam potentiam suspensione extensionis accidentalis in corporibus, in iisdem necessariò resultare substantialem, cámque esse ex natura rei à dictionem, ut partes extense maneant extense absque extensepositæ vel extensæ | d c | b | a | quæ transponantur sic

Ese immutabilem.

lis hoc habet sibi proprium, quòd à subjecto cui inhæret, eo manente integro, absque miraculo separari nequeat: nedum modus absque subjecto conservari, queat. Est enim illius sequit nisi und mutetur aliquid substantiæ, seu aliquid ad substantiam rei spectans: hoc autem sieri nequit, integro manente subjecto. Quomodo enim manet subjectum in-tegrum, si aliquid substantiæ ejus pereat ! Insuper, inter modum substantialem & accidens oportet fit spechabilis differentia : & quidem, ut omnes fatentur; modus substantiaparabilitas Divina potentia possibilis, sed cum conservatione unius, non utriusque termini. Attamen vix opus est hujus affertionis probationi ulterids immoremur; cum Nominales ultro 20. Tertia differentia inter extensionem substantialem & immutabilis; hæc, mutabilis. Extensio substantialis, salvo accidentalem est, quòd illa, salvo subjecto, fit naturaliter subjecto, naturaliter mutabilis non est ; quia mutari ne-Supponant extensionem substantialem esse immutabilem.

phylici, possunt sphæram præsentiæs suæ ad majus vel minus ubi determinare : ego verò suprà probavi, coextensionem 21. E contrà, extensio accidentalis naturaliter mutabilis Angeli enim, ut docet Suarius, alisque adstipulantur Metaeft. Hoc probari poteit tam in spiritibus quain in materialibus.

Extensionem accidentalem esse muta-

Angelorum extensionem quandam spiritualem implicare, quâ ii pro arbitrio suam præsentiam ampliare aut contrahere posmagis corporibus eadem concedenda est, cum in omni genere Porrò, imperfectionis esfet habere sphæram extensionis adeò rigidè fibi præfixam, ut nullà occasione ad majorem in Angelis admittenda fit extensionis mutabilitas, se expandere, aut ad minorem se contrahere, possit. mutabilitatis hac illos facile superent?

Ad extensionem materialem quod attinet, eam esse Idem connaturaliter, hoc est, à causis naturalibus, salvo subjecto, firmaiur Primo, cap. mutabilem, evidentissima experientia evincitur.

Gione, putà ignis foci, in cubiculum irrumpit: fumi & va-pores alcendentes, nubélque, novam subinde figuram & ter-minationem sponte induunt. Secundo, fluida seu liquida corpora volatilia facillime cedunt omnibus aliis quibus occurrunt corporibus, & dimensiones suas eorum exten-sionibus accommodant. Ventus per rimas, per soramina, &c. mutando priorem dimensionem, levissima attravasis continentis cavitati se coaptant : sin libertati sua permittantur, sponte diffluunt ; & potids aptitudini sux fluendi, quàm candem longitudinem, latitudinem & profunditatem retinendi, obsequi cernuntur: evidentissimo argumento, determinatam materiæ extensionem in hisce corporibus non tanti corpora mollia cujufvis rei durioris impressionem admittunt, calida manu malaxata, vel in placentam, rotulam, sphæram, vel cubum, manente eadem massa substantiali, levi negotio Quis non videt, in qualibet harum mutationum, flexibilia, ut lapides, crystallum, vitrum, pertinacids cateris & suas dimensiones alterari patiuntur. Ducilia cedunt mallongitudinem, latitudinem & profunditatem ceræ plurimum variari? Quartò, sola corpora terminata rigida & propè insuas dimensiones tuentur, & inprimis adamas. Verum hic quoque suo pulvere teritur, & artificis industrià variè sculpi-Lapides verò compressi videntur tantillum cedere & dentes, vigorosè refiliunt: quod vix fine aliquali compressira, & inde excitata vindicatione libertatis, concipi poteff. Orbiculi lapidei, in pavimentum marmoreum inciled, & pro arbitrio fabri novas dimensiones suscipiunt. effe momenti quanti funt aliæ ejuidem proprietates.

tium, (quæ corporibus etiam rigidissimis incidit.) Urcunque, omnes propè lapides (quin sortè simpliciter omnes) in surnis damidoneis, funduntur. Ut nihil fit nobis notum & fatis tionis materiæ, sive ob aliqualem cessionem corporum tangen-Turres quadratæ & præaltæ magnis ventis nonnihil motitantur & quatiuntur ; sed utplurimum absque vel minimo detrijiciunt, inter corpora phytica (etiamfi alterum planum, alterum sphæricum fit) contactum non contingere in puncto mathematico, sed realem esse, sive ob imperfectionem figuravitrariorum, saltem admissis materiis ad susionem promovenmento, aut commissuræ lapidum dehiscentia. Unde aliqui conexploratum quod dimensiones plane immutabiles gerat.

> An celi quantitas fit acciden talis,

mum exercetur: & qui afferunt dari quantitatem accidentalem, tione immunes perpetud servare. Respondeo, Data suppositiaccidentia similiter incorruptibilia sunt, nec tamen sunt modi ruptibilia, sed incorruptibilitatem dependenter mutuantur ab incorruptibilitate subjectorum. Præterea, sunt nonnulla phænomena quæ hanc Peripateticorum sententiam redarguere videntur: ut nova stella in sede Cassiopeiæ visa, cometæ frequenter observati, maculæ, faculæ & fæculæ in sole conspectæ, quodque Venus & Mercurius circa solem tanquam circa suum centrum vehuntur. Quæ quidem omnia Astronomis integra relinquo. Satis nobis eft, si corpora hîc apud nos mutabilibus dimenfionibus donentur. Circa hec enim nostra Philosophia potiffesatis eam probant, si in omnibus corporibus nobis notis com-23. Dices, corpora cœlestia suas dimensiones ab omni mutaone incorruptibilitatis colorum, non inde fequi, corum dimensiones esse modos substantiales. Siquidem omnia propè corum substantiales: quia accidentia illa non sunt de natura sua incormonstrent. Quare, reservata hisce experimentis sua certitudine, eadem quantitatis mutabilitas ratione quoque confirmanda est.

> Terminum motus ese Accidens.

24. Terminus motůs localis est accidens: At extensio est terminus motůs localis: Ergó. Fateor duplicem esse motum localem; unum esse totius corporis à loco in locum, alterum esfe partium inter se. Prior motus estad Ubi seu situm totius, nec respicit extensionem. Posterior terminatur in

gatur, ut totius figura non varietur, necessariò una producit

Quæ, nisi per æquiva-

lentiam successionis, qua una pars in locum alterius ità surro-

novam polituram partium inter fe.

novam extensionem partium: quæque, quia solo motu par-tium locali producitur, accidens est. Motus enim partium qui vix realiter ab extensione carundem discrepat, producit. Utcunque sit, certum est, merum motum partium localem non va-Exempli causa, Coralium integrum & Aquam utcunque agites aut tundas, manet aqua ut priús : Imò aqua, licèt rarefacta in vaporem, in aquam tamen cjusin pulverem comminutum, ejusdem, cujus prids, speciei est. dem speciei denuo condensatur. Datur ergò, ut olim dixit Aristoteles, motus ad quantitatem, hoc est, datur motus qui terminatur ad quantitatem; scilicet qui non tam qualitates aut alias formas rerum innovat, quam folam aut primò quanlocalis tantum partialem ubicationem feu fitum, riare species earum. titatem mutat.

25. Dices, revera mutari quantitatem multis modis, varia- Objestimi tà positura partium; sed hanc esse partialem quandam variationem, quòd tota materia respectu spatii totius quod oc-

cupat adhuc ejufdem magnitudinis maneat; quanquam alioquin alio atque alio modo partes respectu longitudinis, latitudinis atque profunditatis inter se disponantur : Verum dinem totius non esse mutabilem. Respondeo, mutationem absque condensatione & rarefactione proprie dictis magnitulongitudinis, latitudinis & profunditatis ejusdem materiæ satis monstrare, ei, præter substantialem, accidentalem & mutabilem quantitatem inhærere; quod erat probandum. Quansationis & rarefactionis, non fortaffe satis probat : efficaciter tamen, quantitatem materiæ effe accidentalem & mutabiquam autem hoc argumentum, quòd dantur motus condenlem, evincit. Hoc autem dato, quid prohibet quin materia, prout occasio postulet, ad majus vel minus spatium se applicet? Siquidem ad certum spatium necessitate extensionis substantialis non alligatur. Non ergo condensationem & bo : sed indire de cas minimum esse in natura possibiles infero, rarefactionem ex mutabilitate quantitatis diea directe proquòd quantitas præsens, quæ aliàs mutabilitati impedimento effet, variabilis fit; & confequenter materia mutando præfentem quantitatem, five majorem in rarefactione, five minorem Quantitas enim, quam multi adamantinam & immutabilem materiæ adscripferunt, sola in condensatione, affumat.

teriam unam quantitatem accidentalem exuere, & aliam in-duere? Atqui hoc tantum hie postulatur. Sola enim quan-Sed de hacre mox sub calce hujus Capitis plura advertere lubet : interea loci fundamento Nominalium in forma retitas accidentalis est quæ substantias impenetrabiles reddit. obstiterat quò minds hoc fieret : cum verd appareat non esse immutabilem, non est cur dehinc vereamur afferere, eam posse proprio sensu condensationem & rarefactionem admittere ; nec est cur obstrepent alii, hosce motus esse non intelli-Quid enim facilius intellectu eit, quam posse mafpondebo.

Accidentalem extenfionem dave effectium pri formalem, qu

pendi. Quare longitudo quæ manet, non est eadem entitas quæ priùs aderat, sed duntaxat æquivalens; nec accidens naturale, fed modus substantialis supernaturaliter in locum accidentis suffectus. Atque idem dicendum est, mutatis mutandis, de & consequenter nullam quantitatem aboleri. Respondeo, non manere candem quantitatem, seu longitudinem, latitutitas, quæ prids materiæ naturalis fuerat, jam supponitur suf-Manent quoque, fateor, quantæ per quantitatem partium in-tegrantium; sed hæc quantitas ab ipsa partium substantia non discrepat: nego autem manere quantas per quantitasupponitur per absolutam potentiam summoveri. Dices, manere eandem longitudinem, latitudinem & profunditatem, dinem & profunditatem, entitative, seu quoad entitatem accidentalem, sed per æquipollentiam quandam, & per proporabolitionis extensionis accidentalis, supernaturaliter & necessariò (ut suprà probavi) resultat substantialis modus extensionis, & per eam partes adhuc manent quantæ & extensæ. Siquidem ea nationem, seu nihil, addere. Respondeo, quantitatem addere materiæ trinam dimensionem naturaliter mutabilem, quæ in dicta suppositione aboletur : verdm quia partes extensæ nequeunt absque omni extensione esse, ipso momento 26. Aiunt, Si supponatur quantitas accidentalis, eam frustra esse, & nullum addere materiæ essectum sormalem; propterea quòd si per Divinam potentiam materia absque ea quantitate conservaretur, esfet tamen sine eadem quanta; & consequenter quantitatem accidentalem ei nullam denomi-Accidentalis enim tem naturaliter mutabilem & accidentalem. tionalitatem seu similitudinem.

sit formalis esfectus quem quantitas accidentalis substantiæ Hinc etiam innotescit quinam materiali addit: nempe esfe certas longitudinem, latitudinem & profunditatem accidentales, & naturaliter mutabiles. Arque ità videor mihi secundo Nominalium fundamento latitudine & profunditate. fatisfecisse.

nalium funfacile colligitur. Quartum corum fundamentum Occhamo rejiciuniur. que Nomiquartumextensio nec moles ejusdem hoc patiuntur, ut ex suprà dictis damenta 27. Tertium nihil propè negotii nobis hie facessit. Innititur enim fallæ suppositioni supra rejectæ, Posse materiam contrahi ad punctum mathematicum. Sed neque materiæ tribuitur, sed leviculum eft; Substantiam esse immediatum

Sed, inquit Suzrius, ad quartum respondetur, substantiam effe (usceptivan contrariorum, ut primum subjectum ; quantitatem, subjectum accidentium contrariorum, & non quantitatem. proximum. Verdm non omnium contrariorum, & præfertim non corum quæ in vitalibus principiis fundantur, quantitas eft subjectum immediatum. Videtur enim vita intimior ipsi materiæ quâcunque certa dimensione. Si enim materia vel ad majorem extensionem, (ut in augmentatione,) se ultro extendit; vel ad minorem, (ut in frigore,) se ultro percipiat meliorationem sortis suæ ex mutatione quantitatis, contrahit. Atque hæc de fundamentis Nominalium.

28. Reviso jam quid statuendum sit de condensatione & Daricondenfatiorarefa Bionem ablque penetratione substantiarum explicari fenfie. Ex dicis constat, Nominalium fundamenta Tantum aliqui objiciunt, condenfationem & non impedire quò minds materia hosce suos motus pro re nata exerceat. rarefactione.

cogitatum suit, ut condensationis ratio per exclusionem va-Verdm hæ non funt genuinæ horum motuum evolutiones. Ouare admissis hisce motibus (ut dixi) in proprio cuo concipi non posse aiunt : quibus assentior, & mox probabitur. Interim certò fcio, datis hisce motibus in proprio sen-Vacuum enim ex-Neque enim condenfatio dicit motum ad majorem imporositatem & exclusionem vacui, nec rarefactio motum ad majorem porofitatem & admixtionem vacui, ut suprà probavi-Verdm alii potids absque penetratione aut vafu, vacuo non opus ese in rerum natura. Fff 3 non poffe.

sensu, non eft cur de vacuo ulterids soliciti simus, omnésque difficultates ad hoc unum revocantur, quomodo penetratio Etenim in condensatione, materia retrahit suas partes exteriores in interiores, & interiores proportionaliter denfiores fiunt ; in rarefactione, partes prids intra alias concluse egreenim, absque hac penetratione, hosce motus intelligi non diuntur, locumque fibi peculiarem exposcunt, & rariores funt. Quocirca hoc Tuperest, ut motum penetrationis substantiasubstantiarum in rebus materialibus admitti queat. rum vindicemus: quod proximo Capite fiet.

CAP. XXVIII.

De substantiarum Penetrabilitate mutat à quantitate.

Quid impedit fubftanwarum penetrationem,

& substantiarum idem sonare. Pauci enim advertunt, vein codem spatio uniuntur. Hoc, inquam, plerique non adinaudita causa, dogma impossibile sibi obtrudi concludunt. ui rem totam penitids introspexerunt suspicantur difficultatem in hac re, maximam partem, in eo confiftere, quòd ab incunte ætate confuevimus cogitare & dicere, non dari Penetrationem corporum aut dimensionum; quédque simul pro concesso habuimus, penetrationem corporum titatem actualem, qua corpora à mutua dimensionum suarum invasione muniuntur, seu ses à spatio quod occupant mutud repellunt; quáque sublatâ, se mutud facillime penetrant, & vertentes, ad nomen penetrationis commoventur, & mox, Verdm enimvero, si sola quantitas actualis sit causa impenetrabilitatis corporum, (ut ex supra dictis liquet,) eaque sit naturaliter mutabilis; quid impedit ne substantia materialis aliam substantiam, mutata quantitate, novaque simul assumpta utrisque communi, penetret? Prior quantitas impedire nequit, quia eo momento quo unio fit, evanefcit; nec subsequens, quia resultat à materiis penetratis & unitis ; neque deni-Ouid enim repugnans que substantiarum unio hoc inhibet.

Satius eft naturæ substantiali talis unio involvit? Videmus indies corpora prids divida re-uniri. Aqua millies disseta illico con-shiri, & vulnus illatum consarcit. Anima penetrat corpus; & Angelus corpora, utcunque quantitate munita, pertransit, aut etiam oblidet : neculla ratio substantiæ præter molem materiæ impedit quò minds penetratio siat. Neque quidem ea impedit, nisi tanta materiæ copia in exiguis cancellis contem & stabilem dimensionen pervenit, donec penetratio abgeratur, ut ipsa densitas materiæ ulteriorem ejusdem in-Cæterdmin motu penetrationis materiarum quantitas ipsa est in consimili motu, nec ad permanenfolvatur aut alio modo sistatur. Tres itaque prorsus condiest, duarum aut plurium substantiarum localis unio, sive transiens, sive permanens: secunda est, depositio prioris quantitatis utriusque subjecti: tertia, assumptio quantitatis novæ utrique communis. Atque has conditiones nihil arduum aut impossibile insinuare, ex suprà dictis clare innotiones ad substantiarum penetrationem requiruntur. greffum refpuat.

atrum, vel penetratio substantiarum, vel vacuum, admitten- vacuum. dum sit, proculdubio illa potior quam hoc, & Philosopho dignior est. Illa enim est entitas positiva, & nihil absurdi 2. Omnibus itaque ritè perpensis, non est cur homines ad adminere so motus peragi potest. Quod enim moveri incipit, vel in nomen penetrationis tantopere exhorrescant. Si enimalterimò, in multis, ut princípium ipfius naturæ, importunè se no-bis obtrudit. Sed, Cur, inquies, necesse sit horum alterum admittamus? Prosectò, absque corumaltero nullus in univertrahit, hoc est, patitur penetrationem. Etenim cessio rei in seipfam absque aliquali condensatione concipi nequit. Quod involvit: hoc verd inanem nullitatem, ut partem universi, dit nonnihil condensatur, & aliquas sui partes in seipsum reenim truditur, nec minimum in seipsum cedit, tantum trudit aliud fibi proximum quantum ipfum fruditur. Exempli caulocum prids vacuum movetur, vel corpus proximum quod versus movetur ei cedit. Si moveatur in locum vacuum, da-(1, lapidi lapide impolito, superior trudit inferiorem; inferior tanto fortids premit terram, quanto fortide a superiore premitur vacuum: Sin moveatur in locum cedentis, id quod co-

penetrati- ? onem,quam

408

paratam esse. Visum ergò est Sapientissimo Deo, mundum suum multò aliter concinnare; scilicet, partim ex corporibus & usque absque interstitiis, aut vel minima distantia, obstipadifficulter cedentibus, partim ex cedentibus facillime, partim Centrum terræ non cedit, nec propterea hunc nisum sum se recipiat. Si ergo universus mundus ex istiusmodi noncedentibus quaquaversum confifteret, nullus motus ob deticulis seu atomis nulli compressioni seu condensationi obcompressioni vel minimum cedit. Porrò, si hæ atomi immediatæ forent, aliæ alias, quibus circumfiftuntur, quasi tot modum enim lapides in pavimentum fistuca impulsi immobi-les hærent; ita hæ atomi aliis undique obseratæ & impastæ Ouid enim flrickids coarctari queat quam corpufculum quod undique corpufculis durissimis miniméque cedentibus, & hæc vicissim aliis usque tur? Profecto, qui rem serio perpendit, facile discernat, iffi-Nihil magis ulli in se motui cedunt. Fluida serè medio modo ad cessonem comparantur, & motus mediocres admittunt. Hæc res Ingeniofiffimo Vicecomiti S'i Albani notiffima fuit, ut patet motus consequitur. Ratio est, quòd corpus trusum nec ce-dat, nec vacuum adst in quod corpus sive trudens sive trufectum vacui & corporis cedentis contingeret. Si enim (quod aliqui imaginantur) mundus componeretur ex parnoxiis, sequeretur cas atomos esse simul durissimas & plane adamantinas. Nihil enim durius este potest eo quod nulli Ouemadusmodi mundi structuram ad nullum omnino motum comcedit quàm aer, æther, exhalationes, cæteraque corpora vorefistit compressioni quam corpora solida & dura, quæ obscurè ex ejus explicatione motus libertatis. Quin & ipfe Demopropterea dicit nullum motum fieri posse, nisi detur vacuum, Quare mihi certissimum est, vel vacuum, vel penetrationem dimensionum admittendam esfe. Nequis autem viliùs quàm par eft hanc speculationem æstimet, pauculis instantiis penecritus, non admittens condensationem aut rarcfactionem, trationis substantiarum tam exfistentiam in rerum natura, cunei adacti, nè qua loco moverentur, firmarent. latilia, in quibus motus velocissimi perficiuntur. ex medio modo se habentibus, componere. codem perpetuò loco fixæ manerent. quam ulum, afferuero.

lustrissimus Vicecomes Sei Albani, in Libro suo posthumo à experimen-Doctore Rawley edito, condensationem & rarefactionem in proba-Secundum, Inprimis occurrunt experimenta ferè omnia quibus Il- Penetratio Baconir. Peripateticos, qui elementorum mixturam & unionem ultro ra. ture principiorum chymicorum, quæ, nist intimè uniantur, non componunt unum mixtum. Spiritus cinnamomi in cintis mutandis, de cæteris eorum principiis dicendum est. Quare sive hæc sive illa mixtura admittatur, res codem redit, uproprie dictas in rerum natura dari probat. Ejus enim condensatio evidentissimè receptionem partium aliarum in alias Secundo loco mixturam elementorum & tem. peramenta indè orta memoro. Profectò miror nonnullos ticulæ juxtà positæ, qui fiat ut faciant unum per fe, hoc eft, unum individuum in certa rerum specie constitutum? Com enim diversæ fint naturæ, & qualitates contrarias in se fove-Ouòd verò plurimi nunc dierum Ariftotelis elementa propè spernunt, Sciant enim eandem esse rationem mixnamomo nullibi sincerus, qualis arte chymica extrahitur, sed refractus & contemperatus, deprehenditur : idémque, mutaagnoscunt, & interim penetrationem substantiarum corunant, non coalescunt in unam naturam nisi intime commiscedem admittere verentur. Etenim fi mista sint tantum partrobique penetrationem elementorum inferendam effe. pulvis quivis fubrilissimus antur, & mutua penetratione contemperentur. unum, utcunque in multa divisum, confecerint. enim arenæ litoris aut me parum movet. involvit.

Tertio loco affero vegetationem, atque aded nutritio- Tertium, geantur; quoad interiores tamen earum partes proprio mo-do fimul aluntur & crefcunt, Succus enim nutritius non timæ crescunt, sed & intimæ, & tradu temporis auchiores atque firmiores evadunt. Arbores enim, quanquam novâ quotnem per inten alumptum alimentum. Quid enim elt per inten Vera autem nutritio fit per imbibitum alimentum in ipsam substantiam partium annis lignea capfula inter corticem & truncum appolita auassumpium alimentum nutriri? Non est nutriri per appositionem extrinsceam. Sic enim domus, jacto fundamento, diceretur nutriri, dum muri indies per appolitionem laterum Etenim in nutritione non tantum partes exfensim exftruuntur & augentur. nutritarum.

inde firmiores & robulliores efficit, tellantur fabri lignarii, biles factas. Citò enim putrescunt, & vermes concipiunt. Quare vera nutritio fit per inim assumpium alimentum iplam qui extimas ligni pallentes partes (quas alburnum vocant) abjiciunt, ut nondum succo nutritio satis induratas & duraarboris penetrat atque hume Cat. Neque quidem credibile eft, succum subintrantem ferri tantum in striatis ligni poris. Etenim hoc posito, non sufficeret ad discriminationem lig-norum virentium à defunctis, nec solidas arboris partes indies duriores ac firmiores, quin potids, contrà, laxiores & molliores, redderet. Humida enim exterius applicata, nec per modum alimenti intus attracta, partes quas madefaciunt relaxant & emolliunt, nedum firmant aut indurant : ut videmus in truncis arborum in aqua maceratis, qui inde tracabicontrà, succus nutritius verus perluens arboris partes cas subtantom inter truncum & corticem labitur, fed & meditullium Quòd verò, liores, flexibiliores, faciliusque scissiles funt. Substantiam partis alitæ penetrans.

Quartum, ex transpiratione.

exeat, certe permeat substantiam partium. Dato autem meatu, necesse est pars sit ab exortu bullæ ad exitum ejusdem fundo perspirabile, ut experimentis Sanctorii staticis constat, ficit dixisse, pauculos hie illic meatus ad cutem pertingere. Cum enim (ut dixit Hippocrates) totum corpus sit conspiexortæ circa fundum lebetis ad superficiem ascendunt, & in auras evolant: verdm hoc fit in liquidis calore violenter agitatis, nec satis prohibet quin in solidis nonnullis aliter eveniat: nempe halitus per ipsam substantiam partium per quas Corpora terminata & profunda nequeunt aliquid è sua profunditate per poros emittere, nisi fint ab eo oco ad superficiem per quam emittunt aliquo modo striata. Bullula enim in intimis partibus suscitata non sufficit ad transpirationem è profundo corporis : sed requiritur continuus meatus à loco exor-Aliter enim fi striata. Chm verò totum corpus cujusvis animalis sit è pronecesse est sit è profundo superficiem versus striatum; nec suf-Quarto loco numero transpirationem: que quidem go quin aliquando per poros fiat; ut in ebulliente aqua, bullæ vulgo creditur fieri tantum per poros. Ego quidem non nead locum exfpirationis ejufdem. Hoc enim videtur demonstrari posse. eunt transudant. tûs bullæ

rabile & perspirabile, nulla particula suerit à qua aliquid va-Quare ab omni puncto ad cutem deducendus est ductus, adeóque totum corpus à meditullio ad superficiem meatibus fuerit striatum : quod tamen experientiæ quotidianæ non respondet. Verisimile itaque est, exhalationes ex alto corporis fluere seu sudare per substantiam partium exteriorum,& non per poros. Dices, dari corpora quaquaversum porosa, quæ tamen stritici, spongia. Respondeo, priora exempla (hoc ett, aere repleta) interstitia inter congestas, sed non continuas, partes. Ad spongiam quod attinet, cam esse quidem suo modo striatam, quanquam non directo ductu ad su-perficiem, sed variis slexibus quaquaversum intorto. Verum non este corpora unita, corúmque poros este folummodo vacua si porosa corpora rectà striatione donata contemplari cupias, possis in quolibet propè ligno, quod secundum longitudinem fic striatur. Observabis autem viridia hac ligna in ignem conjecta, non per latera, sed per extremitates, secundum succum nutritium lignorum non distribui per poros. Respondeo, me agnoscere distributionem succi nutritii esse primò induchum striarum, liquorem exstillare. Dices, me supra dixisse, ter corticem & truncum, fecundo in poris striatis lignorum: sed tertiò, utramque eo fine, ut in solidas ligni fibras demum Dices, fi hæc concedantur, obstructionem non contingere in poris, at in solida fubstantia partium. Respondeo, me non negare quin obstructio accidat in poris; quemadmodum in ductibus urinæ, in venis, arteriis & nervis, &c. ut frequenter cernimus: sed hoc tantum dico, obstructionem in solis poris aut meatibus non contingere; verdm in ipsis solidis partibus frequenter reperiri, earumque perspirabilitatem atque etiam penetrabiexcipiatur, cásque nutriat atque augeat. litatem à variis caufis conflipari posse. poris non fluat.

6. Quinto loco distributio succi vitalis in circuitu suo recenferi poteft : quæ non per fola vafa & poros, ut aliqui putarunt, sed per ipsam substantiam habitumque solidarum fed infuper reunione, & inde oriunda excitatione spirituum insitorum ad quirit intimam unionem spiritus insiti & influentis. vitalis spiritus inspirari nequit:

- Kuintum, - ex diffributione n fucci vitalia.

1882

visum; ità infiti spiritus absque influentibus quasi potentiales funt & otiantur. Verdm hæc influentis & infitæ vitæ unjo multò amplioris speculationis est, quàm ut hic (ubi omnia quafi continger: absque actuali & intima præsentia atque unione Spiritus enim insiti absque influxu vitalium fixi funt & quafi fopiti ; fed illorum adventu actuali ad opera vitæ vegetabilis obeunda achu excitantur. Quemadmodum enim colores absque luce torpent, & non informant ratio, tonus, activitas & justa temperies, inde quoque potifiimum dependeant, & fructus fint ejusdem. Hoc tantum dico, hanc exaltationem spirituum insitorum cujusvis partis non peragenda, ipla ratio vite influentis confistit. Non nego quin præservatio partium solidarum a putredine, carumque vigosuas ditiones ampliandas, sese nutriendas, aliáque vitæ munia in transitu spectantur) satis accurate confiderari queat. fpirituum influentium.

Sextum,ex 7
tumori- dun
bus. free

mos dolores in transitu ciet; præsertim ubi pars nervosior ac fi-brosior sit, ut ventriculus & intestina. Verdm cdm tanta sit tumorum varietas, de omnibus huc spectantibus hîc tractem, exin transitu per substantiam suam hærere; & similiter sanguis ipse ad permeationem pardmidoneus, in substantia partis per quam in poris & meatibus ejusdem, concludi. Flatus autem ipse difficillime partis cujulvis substantiam pertransit, & atrocifiteor frequenter quoque tum dolores tum tumores ex solo flatu empyemate, & apostematibus & pustulis, similibusque tumori-bus, maximè conspicua materiæ pars in cavitatibus & in celfrequenter tamen in ipsam substantiam quoque carnium, fibrarum & membranarum continentium aut adjacentium imbibitur, cásque tumidas reddit. Vidi aliquoties membranas, quæ ex naturæ lege tenues, simplices ac pellucidæ forent, ad con-Spicuam craffitiem auctas. Quin & ubicunque fit difficilis transitus per habitum partium, exoritur co loci intumescentia. Pars enim minds apte pervia facit fanguinem diutids quam par eft concitari; tunc verò materiam non tam in ipsa substantia 7. Sexto loco, idem propè de nonnullis tumoribus dicenfrequenter in ipfa augmentatione notha folidarum partium, ulis seu interstitiis membranarum aut carnium contineatur: dum eft, qui non perpetud in sola infarchura pororum, sed & confistere postunt. Quanquam enim in hydrope,in ædemate,in quam transit tumorem & dolorem efficit : quanquam Spectandum non eft. 8. Septimo loco reponimus mixturas & penetrationes artifi- Septimum, ris artificiciales. Corpora congenera se mutuò facilè penetrant; ut cera, ex mixingummi aquosa, Tragacanthi, Arabicum, cerasorum, &c. aqueis facillime diluuntur, & in muccilaginem claram aquâ intime perfusam abeunt. Sales quoque & saccharum in aqueis liquescunt, & cum iisdem facillime uniuntur. Quòd verò non veres tam ponderosos posse in oleo promiscue fluitare, nec funresina, gummi resinacea, sevum, adeps, axungia, olcum; quo-Gentur: imò calx plumbi, lithargyrum, minium, & fimilia, in oleo diu cocta, ità mutuò subiguntur, ut in emplastrum Miretur quis, pulque oleo soluti rarefiunt, ad cóque ex æquo librantur. Similiter tantum per contactum junguntur, sed per realem subitionem, constat, 1. Quia saccharum pulverizatum, & in vitrum a-quam limpidam continens injectum, quamdiu sub sorma pulveris manet, si agitetur, vas lacteo colore conspicitur; faccharum aquâ gravius est, & consequenter, quamdiu non intimè permiscetur, in ca subsidit; verum intimà unione rum quælibet duo aut plura colliquata statim intime commidum petere : sed oleum eorum mixtura densatur, pulverespostquam verò liquatur, instaraquæ puræ pellucet. juftæ tenacitatis & confifentiæ faceffunt.

Verdm si massam auri intecò gradatim leviora redduntur.

rum in minutissimas atomos reducium non ampliks gravitare.

cum, ut ejus intima societate fruatur, revocat.

Verdm quis credat ? Ea enim que pondus corporum minuunt, idem gradatim minuunt : ut corpora quò rariora funt,

Dices, au-

gravitate vincens,) & ad æquipondium secum reducit. Post-ea enim non sublidit. Imò adeò intimè sibi adunit, ut o-

facta, partim suam gravitatem aquæ impertit, partim aquæ levitatem sibi ascissit; nempe suam densitatem mistura ra-rioris aquæ temperat. Insuper spiritus sassus, ut aqua sortis, disfolvit corpus (solo auro excepto) cujusvis metalli ; quin & diffolvit argentum vivum, (omnia corpora præter aurum quod ad candem normam aqua Regia diffolvit ipfum aurum?

pacitatem fuam exuat, & inftar aquæ transpareat.

Ouî fiat ut aurum in liquore tot vicibus se leviore absque sub-

sidentia natet? Proculdubio vel aurum suum corpus aperit & se expandit, ut in amplexum aquæ Regiæ ruat ; vel aqua aurum penetrat & rarefacit, necnon ad æquilibritatem fe-

mos defendunt, quantum minuitur densitas, tantum porositatem augeri: & consequenter, ex corum opinione, ipsæ atomi (quod prodigio simile est) sunt porose. Nam quid Qui negant vacuum, necessum habent substituere minores atomos. Sed adhuc miror an has quoque velint esse porosas. Oportet enim sint, si quid levitatis secundum men-Et sic erunt atomi in poris atomoliciùs iis succedit qui vacuum in poris atomorum admittunt. Nam ista atomi jam non sunt atomi, sed corpora formata, in poris earum continetur? an minores atomi, an vacuum? Quare mihi certum eft, auri atomos, li Tuam retineant Sed forte in memoriam revocandum est, ex corum sententia qui atodeponunt. Gradus enim gravitatis perpetud comitatur aut sequitur gradum densitatis; nec datur unum experimentum in quo densitas à gravitate, aut hæc ab illa, divisa cerni-Attamen aere libratum non minus quam ante foliationem pendeat. habita ratione quantitatis diminutæ. Revera si dividas aurum in duas, tres, vel plures partes, nulla earum pondus tomagnitudinis sit ejusdem ponderis. Minutissima enim paraliud) f. nilare, omnis ejus particula est ejusdem rationis cum toto. Divisio enim corporis similaris in partes integrantes non est in partes dissimiles, sed similes ; scilicet ejuschem Oyare divisio Præterea, si atomi se sua pristina gravitate exuant, simul suam densitatem foliatum in aquis natare. Sed hoc contingit, quòd aliquid aeris in cavitatibus foliorum, aut inter aquam & aurum, aut in plicis auri, nempe vel super vel subter aquis, contineatur. Atque hoc satis demonstratur, quod idem aurum foliatum in Porrò, comminutio auri eo nomine non minuit gravitatem, tius adæquat; nec hoc requiritur, sed tantum ut pro ratione ticula est auri particula; & cum aurum sit corpus (si quod gram sumas, & in frusta aliquot dividas, frusta simul sumpta aurum foliatum, aut in pulverem subtilem lima redactum, ejusdem ponderis est ac fuit in massa integra. Dices, aurum Dices, aurum non minus, quam in integra massa pendebant, pendent. rum, & pori in atomis pororum, in infinitum. densitatem, suam quoque gravitatem retinere. dices, neque retinere denfitatem, neque gravitatem. naturæ seu rationis ac definitionis cum toto. integralis non est sufficiens causa levitatis. tem corum apportent.

inani interstitio dividuntur, & quidem achu dividuntur; & con-Manifeste corum latera sequenter nec achu nec potentià sunt indivibiles seu ato-Quam vereor ne actum sit de atomis, si iis vacuo vesci necessum fit! Plurimæ aliæ hoc genus artificiales mixturæ recenseri possunt, ut variæ metallorum inter se compositiones. Argentum vivum se infinuat in aurum, idémque pallescere & in nummis, roboris cau-Huc etiam referas electrum Chymicorum. Et profecto frufira dixeris hafce mixturas effe tantum appolitiones per minima; cum nec per microscopia particularum discriminatio discerni queat; cumque ipse nummus ob mixturam firmior, robuffior atque durabilior liat : at, è contrà, que per appolifa, cum argento & cum auro certa proportione commiscetur. in pulverem album facillime teritur. Enimvero atomi instar Verdm arenæ ipfæ in trant, & in firmam massam coalescunt. Cineres similiter tinchurarum nihil hic dixero, quas tamen liquores alii aliis facilids & citius educunt: sed spectat ad quartam formarum Hie igitur concludendum est, substantiarum penetionem particularum congeruntur inde fragiliora ac friabiliora evadunt; ut amalgama ex argento vivo & plumbo, quod furnis vitrariorum eliquatæ se mutud quodammodo penevehementer calefacti gradum quendam liquationis assequun-De extractione trationem non esse naturæ adeò alienam aut infestam, nedum (quod prætendunt) repugnantiam implicare. tur, & magis coherent quam alias solent. arenæ funt, & de se minimè cohærent. habentia os & jejunum ventrem. facit; æs cum stanno, cum ferro,

9. Hic finem huic Capiti imponerem, nisi paucula quædam De regimi-Regimen ab intus dicitur, ab intus : de regulatione horum motuum quatenus vitam materiæ re-Huc referri potest nobile istud experimenspiciunt dicenda superesseut. Reguntur ergo hi motus conchari candi, salium, materia se ad sua similia sponte contrahit, & archids se unit: in liquatione corundem sponte ex-Atque hi spontanei materiæ motus ejus desiderium se perficiendi, ejusque consequenter viubi materia, à nulla causa extranea coacta, se sponte dilatat mannæ, olei, facdensationis & rarefactionis vel ab intus, vel ab extrà, vel par-Ut in granulatione mellis, tim ab intus, partim ab extrá. panditur, & se diffundir. tam, declarant,

917

est intrinseca. Quod ad motum ipsum attinet, non venit ab extra, quòd non sir alterius pulsio. Volunt enim motum Cdm ergo aer non deorsum pellatur, sequitura seipso moveri. Verdm dunds cedat, ab interno principio regitur. Preffura enim atmosphære (in quantum ad hoc) conftans est, nec hujus varietatis causa effe potest. Nihil ergo est à quo proveniat nisi ab Aer enim externus internum non tangit, & vitionem & compressionem : non tamen negant quin hac aeris f nam de genuina rarefactionis natura hîc non fumus foliciti, supra vidimus:) & similiter, sit aeris reductio ad angustius statum qualiscunque condensatio: dico utramque esse moenim elastica aeris, (fi detur) cum fit facultas motiva, spe-Rat ad tertiam primarum facultatum speciem, & manifefte Attamen data comprefsione ab atmosphæra, in quantum aer ei modò plds, modò mi-Nihil ergò reliquum est quod operetur præ-& trigente minus. Mihi quidem impræsentiarum, ob e-normem digressionem, haud sas ett veritatem hujus hypothe-Gos eventilare; & propterea five fufficiens, five infufficiens ponens (quanquam non its certum fit) rem se sic habere, quam enim interpretantur acris rarefactionem per vigorem elateris auctum; & condensationem, per elateris debilitacondensatio & rarefactio æque proprie ac ulla alia ità denominetur; neque negant quin alterutra sponte fiat. Sit ergò depressio aquæ & auctio loci aeris qualiscunque rarefactio, verò suo elatere hunc ascensum quantum potest deprimere: quòd verò aeris vis elastica pro gradu caloris modò debilior, modò robustior sit, fit ut calente aere magis deprimat aquam, ift, hie non moror, neque de ea quicquam definio : sed supdico, spontaneum aeris motum ea evasione non cludi. Quantro conclusus sponte sese modò expandit, modò contrahit, teor dicere nonnullos, hofce motus à pressura atmosphara cum elatere aeris luctante fieri. Aiunt enim atmosphæram aquam comprimere,& furfum in collum vitri adigere; aerem tum thermometri, in quo eximiè relucet spontaneus hic condensationis & rarefactionis motus. Aer enim in thermometum spoutaneum ab interno principio provenientem. prout calor aut frigus tempestatis variat atque invitat. omnem quo aliud movetur pulfionem esfe. bitari potest de aeris contractione. trum quiefcit. aere inclufo.

fum aerem modò ad majorem, modò ad minorem locum eviter aerem inclusum. Quare aer est internum & vitale horum motuum principium. Porrò, id observatu dignum est, inclu-Sive enim hoc ex compressione atmosphæræ, sive ex alia causa provenit, respectu motuum condensa-Siquidem si absque ingrefsu aut egressu alterius corporis idem aer in minus spatium comprimi, iterumque in majus expandi, possit, patet dimensiones ejus accidentales & mutabiles esse, candemque materiæ portionem posse nunc majus, nunc minus spatium occupare; & consequenter, dari condensationem & rarefactionem in propria acceptione vocum, ut prids exponuntur; necnon dari receptionem aliquarum partium materiæ in seipsas, eationis & rarefactionis perinde est. rundémque explicationem. denter extendi.

tri novum. 10. Insuper, quanquam in thermometro veteri admitto pres. Experi. suram atmosphæræ esse faltem ex parte causam cur aer, fri. menum gente cœlo, in locum angustiorem cogatur : non tamen in novo (ab Ingeniosissimo simúlque Honorabili viro Dº. Boyle

invento) locum habere potest. Hoc enim organum sigillo Hermetis clausum nullibi occursui pressura atmosphara subjicitur: interimque, frigente acre, spiritus vini in eo subsidit, Quis mihi Oedipus hîc subveniet, & docebit quo pulsore spiritus vini, cum ad mutationem temperamenti aeris modò contrahatur, modò dilatetur, nifi sponre & à seipso, ducatur? Certe invitis reluctantibus, internum suum vitæ motusque principium manifeste demonstrat. Frustra mihi elaterem aeris simul inclusi objicis. Ejus enim elater (ut fatentur omnes) tempestate frigida debilior hit, & minds quam antea deprimit spiritum secum inclusum; hic interim vel tunc ab intus monitus minus spatium affectat, & se sponte contrahit : è contrà, urgente æstu, ubi ab elastica à nullo alio nifi à seipso (figillo Hermetis omnibus aliis corporibus à pultione, excepto aere, qui quantum potest ejus mo-tum præpedit, seclusis) moveatur, suum internum motus dari condensationem & rarefactionem in proprio sensuvi zeris inclusi fortids coercetur, nihilominus intumescit, & Quin & eâdem operâ & in angustum spatium contrahitur; calente, intumescit, majus spatium fibi arrogat achique consequitur. principium satis efficaciter manifellat. majorem locum postulat.

Spiritus enim vini, nullo alio subintrante aut egrediente corpore, modò se ambitiosè expandit, & ad majus spatium vitri implendum movetur; modò, quafi securitatis gratia, se magis concentrat, & in spatium angustius revocat. Cum ergo cadem materiæ portio modo majorem, modo miminorem sui extensionem : adeóque sequitur ipsamquantita. tem effe mutabilem & accidentalem, darique plicam materia, cámque posse surtes in seipsas retrahere, iterúmque occatione postulante explicare, necnon, fine novarum partium norem locum aff. Cet; datur motus fenfu Ariftotelis ad quantitatem,nempe motus ejufdem materiæ vel ad majorem vel ad creatione aut præexlittentium annihilatione, suas dimensi-Atque hæc omnia hoc uno experimento viden-Verdin de regimine hujus motûs ab tur evidenter monstrari. ones variare.

> Regimen bovum motuum ab extrá.

Etenim 11. E contrà, regimen ejusdem pure ab extrà veniens dicitur, quòd ab extranea caufa violenter inferatur. Efique vel pressura, nem similiter violentam,infert. Hi motus de se nullam naturæ vitam probant: fed exaccidente, quatenus materia ad libertatem suam vindicandam excitatur, apertissime ejus vitam produnt. Hos duos itaque motus, quippe eum ab intus venientem, & cum ab extra violenter impressum, Vicecomes S' Alvel tensura. Illa condensationem violentam, hac rarefactiobani, loco laudato, per antifrophen optime descriplit. Motiss in motu libertatu corpora novum dimensum, sive novam spharam, sve novim dilatationem aut contractionem, bac enim verborum valibenier & propere, & quandoque valentissimo nixu, (ui in pulvere pyrio) aspirant. Vide quam eleganter, illine, naturæ zelum se rietas idem innuit,) exborrent, respuunt, sugiunt, & resilire, ac veterem confisentiam recuperare, contendant. At contra, in boc motu Hyles corpora novam spheram sive dimensum appetunt, atque ad illud ab injuria illata vindicandi, hinc, affectum ampliandi fines dominii sui, exprimit. Profecto utrinque materia, tam se vindi. cantis, quàm se propagantis, vitam colligere licet. Regimen horum motuum partim ab intus, partim ab extra proveniens, latus pure ab intus aut pure ab extra venientes conspiciuntur: frequentissime tamen ab extra suscitati & ab intus prosecuti tissimè extenditur. Quanquam enim in paucis hi naturæ mo-Hyles,inquit,quodammodo antiftropbus est motui libertatu. intus hac fufficiunt.

occurrunt.

occurrunt. Calor enim omnis,ignis, calor vitalis, subtilitas, penetratio, liquatio, fermentatio, putredo, fracedo, contagium, inquietudo interna, motus quilibet vividus, rari vicinitas, ad rarefactionem aliquid contribuere videntur : & e contrà frigus, languor, mors, seu extinctio vitalium spirituum, torpor, quies, congregatio feu coagulatio, congregatio fimilium, conautem est momenti horum motuum, ad rectam naturæ internegligentia, ut de una magna nostræ in rebus naturalibus pretationem, cognitio, ut Illustrissimus Vicecomes Sti Albani, in aditu Hiftoriæ Denfi & rari, de Philosophorum ex hac parte ignorantia caula, conqueritur: remque (inquit) que ad infinita fpectat, & naturalis Philosophiæ veluti bafir eft, aut non attingunt, aut non urgent. Et sub finem ejusdem aditus; Denfi-tates & raritates (inquit) corporum noffe, & multo magis condensationes & rarefactiones procurare & efficere, maxime interest dere; quandoquidem omnis philosophia absque ea penitus discincia ex codem Libro magna cum delectatione & emolumento pecontemplative & practice. Chm enim fit res (fi que alia) plane fundamentalis & catholica, accincii debemus ad eam acce trictio, preflura, &c. ad condenfationem faciunt.

CAR. XXIX.

De Crassitie & Tennitate, motibusque ad eas spectanquibusdam positure necnon de aliis

raritate, de motu libertatis, ut & fuse de motibus nificationes mus postulat aliquid (utcunque cursorie) de Crassitie & Te. & remita-Ractavimus Capitibus præcedentibus de densitate & variafig. condensationis & rarefactionis: titulus ejusdem Classis proxi- crassitie pulentum, fynonyma funt : ut homo vel equus craffus, hoc eft, nuitate dicamus. Ipfo limine danda est opera ut voces ab ambiguitate liberentur. 1º. Crassum, pingue, carnosum,corpinguis, carnosus, corpulentus; cui opponitur macilentus, Hhh2

luram profunditatis corporis, seu transversi diametri ejusdem: 3°. Craffum, 4°. Per metaphoram ad in-Hæ quatuor fignificationes det pardm ad præsens institutum spectantes hie rejiciuntur. '5°. Crassities sumitur pro schematismo quout aer crassus, spiritus crassus, humor crassus, urina crassa, und complectitur. Non enim est schematismus simplex & purus, sed magis minusve complexus. Ei hoc sensu tenuitas nuitas enim ei opponitur ut forma contraria; subtilitas, ut esfectus illius. Magis propriè dicitur crassities quà oppo-nitur tenuitati, quàm quà subtilitati. Sciendum insuper est, ad clariorem vocis evolutionem, crassitiem de liquidis, aut in liquido contentis, quàm de solidis frequentids dici. Vox enim potissimum à medicis usurpatur ad humorum & sanguinis differentias fignificandas: ad alimenta quoque & intus affumenda transfertur; sed eo præsertim fine, ut inde intelligatur quo modo se habeant ad costionem seu eliquationem Atque hæc de nominis interpretagracilis, tabidus, macie confectus. 2°. Crassities dicit men-Datur tenuitas quædam quæ huic opponitur: ut aurum foliatum teobtusum, hebes, idem significant : ut acies crassa, hoc est, retufa & hebes. Ei opponitur acutum, five punctim, five cælim: genium transfertur: ut ingenium crassum, crassa Minerva. dam, qui aliquid densitatis in suo genere perpetuò infinuat : denlitatem aliquam in genere aeris, spiritus, humoris, urinæ, innuunt. Non autem dicit absolute densum, sed comparative & plerumque alias formas quoquo modo (ut mox dicetur) ad tenuius. Porrò, non solam hanc densitatem exprimit, sed & subtilitas, sed non eodem plane modo, opponuntur. ut liber tres digitos crassus, arbor ulnam crassa. Cui opponitur ingenii acumen & subtilitas. nue dicitur, membrana tenuis, charta tenuis. ut acus acuta, gladius acutus. in fuccum feu chylum.

2. Proximo loco recitandæ funt complicationes quibuscum mo igitur, crassum est in quo spiritus activi parum dominan-Dupliciter hoc fit : 1. cum spiritus qui insunt fixi fint ; 2. cdm spiritus qui inerant exhausti fuerint. Priore modo crassum idem propè quod crudum significat; nisi quòd aliquid insuper densi in suo genere in se perpetuò includat. Cruquibycum hac comparativa densitas seu crassities conjungi solet. Affeliones craffities complica-

merfos feu conclufos in craffioribus mixti partibus, & ad domi-Sunt ergò tanquam hæredes nondum emancipati, quibus jus dominii non permittitur. Id tantdm agunt, ut unionem m'fli integram confervent, idemque corruptione tueantur; & ut ipliad justam maturitatem demum adolescant. Hujus generis exempla habemus in fructi-bus immaturis, in multis cibis, in musto, in potu recenti & vino dulci, in saccharo, & similibus. Posteriore modo crassa dum enim crassos habet spiritus & quasi sopitos, intime imdicuntur quorum spiritus evanuerunt. Materia enim quæ superest tarda est, stupida, minimè activa, & quafi defuncta: ut pituita excrementitia, melancholia feu tartarum fanguinis, Tenuia hisce specie-(dulcia enim in genere vinorum vocantur crassa,) spiritus bus crassirici oppolita sunt vinosa, acida, vina oligophora, vini, spiritus salium, spiritus aceti, urinæ, & similium. Secundo, crassities, præter densitatem, cum aliquali tarditate & inepritudine ad motum componi solet. Hinc enim humores da, flixilia, penetrantia, aperientia, subtilia. Tertiò, cum crassis hisce utplurimum associatur esse dyspepticum, seu esse , crassum est craffi facile pariunt obstructiones. Tenuia opposita funt calidifficilis coctionis. Hoc sensu cibi aliquot vocantur crassi; ut opera in bonum chylum eliquantur. Quartò, crassum est quod haud facilè dissipatur. Tenuia volatilia sunt, & in aunuia his opposita sunt eupeptica; ut cibi qui levi stomachi caro bovina, aprugna, porcina, fabæ, falfamenta, &c. ras facile exhalant; sed crassa in fundo remanent. feces vini, fabulum in urinis fubfidens. nium nondum provectos. gò minds disfipabilia.

dy tenuitacrafficiem tem fpe-3. Motus ad crassitiem & tenuitatem spectantes sunt vel Cause sunt motus incrassatioda, tenuia, seu subtilia, colliquantia, fluxionem concitantia, endi; sistendi, fluendi. Incrassatio duobus modis sit, per se, per accidens. Incrassatio quæ sit per se ab iis rebus provenit quæ naturæ quadam vi, seu sibi assimilando, condensant & mobilitatem coercent; ut crasss & frigida omnia, congelannis & attenuationis: effectus sunt motus obstruendi, aperihypnotica, narcotica. Attenuantia his contraria funt calitia, figentia, dulcia, multum nutrientia, sedantia, anodyna, acida, acria, amara, diæta parca & tenuis, digerentia, ma-Hhh 3 formarum caufæ, vel effectus.

Crassa enim adrem, relinquunt. Ita ut hæc separatio in diversis partibus craffitiem & tenuitatem eadem opera producat : ut in lace coagulato, ferum lacte tenuius, & coagulum codem craffius, dentia & innatatione, 5. evaporatione. Colatura artificia-Sublidentia, denlitatis & gravitatis, innatatio, raritatis & levitatis, opus eft. Evaporatio increffit lutum, & quicquid per sudorifica, semnolentiam arcentia. Que omnia rarefaciunt, aperiunt, & activitatem rerum promovent. Incrassatio quæ nt per accidens, vel à separatione partium tenuiorum, vel à mixta craffitiem una adferunt, & tenuia addita attenuant. limul funt. Quinque modis minimum fit separatio ; 1. co. latura, 2. coagulatione, 3. congregatione magnetica, 4. (ubsicludit secretionem & similarium attractionem) modo partem craffiorem excernit, & tenuiorem retinet; modò contrà, hanc excernit, & illam retinet : ut renes reducunt sanguinem, & urinam tenuiorem emungunt; ventriculus & intestina exspuunt pituitam crassam, & languinem tenuiorem revocant. Coagulatio triplex elt: alia folo frigore coagulantur, ut urina ut sales in aqua soluti ; alia injecta peculiaria exspectant, ut Congregatio magnetica hie tangenda non est. evaporationem evocatur tenuius est refidentibus in fundo. Effedus craffitiei & tennitatis, prater incraffationem & attenuationem, (de quibus diftum,) sunt obstructio, & apertio obstructionis; ligato motůs humorum, & corum fluxio. De quibus hie nihil ultrà exfrectandum. Tantum superest turantia, exfufcitantia, fermentantia, difcutientia, purgantia, E contrà, tenuia separata massam crossiorem, & crass tenuioin matula; alia insuper evaporationem praviam exposcunt, investigandum, ecquid hi motus ad vitam natura probandam mixtura crassiorum, quoquo modo provenit. De quibus hie nihil ultra exfpectandum. magifferia.

cangarionis nis & rarefactionis non opus est plura addamus, com supra communes et allem vie cannic de ilidem dictum sit. Restant er-Verdm de ils quatenus includunt motum condensatioquatenus respiciant alias sormas qui buscum complicantur, vel quatenus respiciunt diversas suas causas, vel denique effectus. Verdm formæ cum densitate & raritate complicatæ ob congo motus incrassationis & attenuationis confiderandi,

formem naturam vix separatam considerationem merentur. O iare ordiendum est à causis incraffitionis per se, quæ operantur per viam assimilationis. Hæ verd spiritus quoquo modo commotos fedant, placant, ad fixationem perducunt, atque adeò cos quali firmiter despondent crassionibus misti partibus. Manent igitur iis intime uniti, nec facile ab corum complexu divelluntur. Omnia enim quæ inquietudinem fpiambitionem exfratiandi compelcunt, ad craffitiem faciunt. Hine hyemis frigiditas ea que æstas præcedens irrequierè commoverat ad quietem componit, & ut in alimentum crudis atque crescentibus plantis cedant efficit. Hinc quoque spiritus ad mediam regionem aeris ambitiose evecti, frigiditate & humiditate loci sedati, nubium vaporibus facile associantur, & cum earum tillis in terram relabuntur, eamque denuo pin-Revera primæ caufæ sedationis appetitus irrequieti, nempe frigus & humiditas, fere extrinseeæ sunt: verum se-datione semel inchoata, ipsi spiritus incipiunt convenientiam guefaciunt. Mutatio ergo perceptionis & appetit s spirituum motum hunc incraffationis ultimo complet, & spontaneum que de spiritibus dicitur, multò magis de exteris misti ele-mentis verificatur. Minds enim irritabilia sunt, minds irrere-unionis cum craffiore materia percipere, comprobare & affectare; ultimusque hujus incrassationis actus ab intus oriquiete agitantur, multóque facilids sedantur : imò lubentif. E contrà, motus attenuationis, quanquam incipiat tanquam ab extrà, motus attenuationis, cessante causa inchoante, frequenter processu tamen temporis perceptionem & appetitum naturales, illecebra dominii & auctionis sui, ad ambitiosam expan-Inchoatus enim fionem affectandam invitat : ita ut in integro actu hujus moper se solum progreditur: ut in copta fermentatione & maturatione. Hec enim, in baccis multis, usque in hyemem protrahicur; illa, separato tartaro in doliis vini transvasatis, perquæ torporem aut stuporem inferunt, undus dat vitæ naturalis luculentum testimonium. sime in spirituum sedatorum amplexum ruunt. tûs includitur quoque actus quidam vitæ. rituum fopiunt,

5. Procedimus jam ad motus incrassationis & attenuatio- crassationis. Quamvis enim in his pri- accidentanis qui per accidens contingunt.

se movere & congregare nititur. Ea quæ per tertium injecum segregantur, idem argunnt. Etenim utplurimum id tertium quod injicitur plus habet familiaritatis & cogna. Si enim materia nondum fermentaverit, aqueæ partes ente tamen ulterids procedit : & inde motus quidam ab intus istum (verbi causa, quem in urina in actu turbationis cerniexposcunt, (ut sales, saccharum dilutum, &c.) si in penuria liquoris suitent, incipiunt iterum desiderio coeundi in solidam massam tangi: ut in saccharo Candi & similibus cernimus. Hic appetitus coalescendi clarum viter naturalis in-In hoc enim motu tam faccharum quam fal, nulla externa alterutrum trudente caufa, se sponte & per tionis cum uno mistorum quam cum altero. Amplectitur itaque liquor novum hospitem magis familiarem, & priorem Si argentum in aqua forti disfolvatur, injecta sufficiente quantitate cupri, aqua deponit argentum, & rapit & quarto, Congregatio magnetica, ut & Subfidentia ac Innatatio, spectant ad congregationem vel majorem, vel minorem; de quibus postea agendum. Quintò, Evaporatio facit separationem : sed modus evaporationis differentiam tantum ad separationem aut mistionem collimet ; in recipirefultat, quo partes similes ad suas similes congregantur, & tenues, ed tenuiores & pur.ores, craffa, ed craffiores & firmi-Verum quòd congregatio magnetica non propriè spectet ad hunc locum, transeo ad separationis species. Primo, Colaturam artificialem mitto: naturalis autem manifeste includit virtutem secretricem. Etenim in colo hoc genus nihil plerumque remanet, sed alia materiæ pars per unam viam, alia per aliam, secenitur. Quare hæc operatio dilectum da species est Coagulatio, quæ à solo frigore fit. Evidentem Nulla enim quæ motum mus) concitet, occurrit. Ea quæ præviam evaporationem ma intentio incrassantis aut attenuantis non sit incrassitio aut attenuatio, sed separatio aut millio; ht tamen ut inde Et utcunque in externa causa aparante aut miscente operatio intenta quendam & appetitum naturalem aperte implicat. in se cuprum, quécum intimiorem habet amicitiam. interni hujus motůs principii notam exhibet. externa caufa quæ partem a parte pellat, aut confequatur vera incrassatio aut attenuatio. dicium præbet. ores, funt.

primò ascendunt; fin aliter, spiritus. Quæ differentia aliprobat. Nemo nugetur, aiens ist am contractionem in destecationibus grediendum jam erat ad effectus horum motuum; sed feliseu incrassimentum in fundo restans aliquid etiam actionis propriz edit: ut Celeberrimus Vicecomes S" Albani libro de Denso & raro, p. 81. accurate observat, atque his verbis pora manere in priore exporrectione & dimenso suo, & solummodo cava fieri, ut pumices aut suber ; non autem localiter contrabi. Extractum nibil alind effe quem absumptionem bumidi. Nam si id tantum Notatu dignum est, quam aperte reageretur, ut bumidum in spiritum versum evolaret, deberent corliquiarum motum spontaneum afferit & demonstrat. quid interni concursûs in hoc motu demonttrat. cids forte alibi se obtulerint. & minui dimenso suo.

Schematismi hujus Classis cæteri, ut satis perspicue elu- Tria schecidentur, plenarias historias, quales ad natura interpretatio- matifinonem ab Illustr. Sti Albani Vicecomite in suo Novo organo nera, exiguntur, postulant. Sunt enim sormæ satis particulares, nec singulæ universam naturam percurrunt, & consequenter aut accurate expendi possint; visum est eastdem Celeberrimæ Regali Societati (àquibus nihil non sperare licet) propeminis aut conjecturæ interea loci hîc proposuero, corum quoque judicio permittere. Aliquid enim subindè, sive de sormis ipsis, sive de earum motibus, obiter dicendum sortasse vi-Formæ ipfæ ad tria genera posituræ, uniformitatem, difformitatem, & uniformem difformitatem, referuntur. Hæc divisio etiamsi prima fronte cum illa in partes similares modum integras refervare; imò & siquid per modum tentafinita instantiarum collectione quasi circumscribi queunt. Com verò ad nostrum scopum (qui eas earumque motus tanrecte fpectent, cumque unius opera vix fatis copiose congeri thm in ordine ad vitam naturalem speculamur) minds di-

discrepat. Divisio enim in partes similares & organicas potissimdm respicit partes animalium & vegetabilium; quarum aliæ organa vitæ funt, aliæ organorum materiæ. Hic verò potiùs dividimus formas accidentales ad inanimata specantes; & quidem differentias quafdam figurarum simplices à positura particularum inter se oriundas, sed nequaquam figu-& organicas coincidere videatur; multum tamen ab

tegre restectit. Ad dissormitatem spectant inæqualis porositas pervia, opacitas inæqualis à refractione multiplici orta, positura striata, laminata, nodosa, fisilis, aspera, ramificata. Ad uniformem disformitatem reservantur porositas æqualis, sive pervia, sive impervia, positura quaquaversum libere sciffilis aut sculptilis, necnon opacitas orta ex compositione elementorum intermediorum. Hanc methodum non opus est ulterids prosequamur; siquidem formas oppositas quæ juxtà politæ magis elucescunt ab invicem distrahit. Quare ordo popriam organizationem. Ad uniformem posituram seu figurationem particularum corporum referimus imporolitatem, diaphaneitatem, & opacitatem eam quæ speciem visivam in-Formæ enim fruuntur: figuratio autem ea quam schematismum vocamus confideratur ut in ordine ad animam, aut ut respiciens proorganicæ propriè sic dictæ duplici vitâ, naturali & influente, sola simplici vita gaudet; aut si in animatis spectetur, non tids in prima Classe propositus observandus videtur. ram ad ufum animæ formatam, investigamus.

pervia, & Porofitas

Regulas igitur aliquas tentaminis gratia, aut saltem exempli loco, utcunque imperfectas, hie proponere lubet. 12. Quæ instantur, & prids rumpuntur quam quicquam exspirare sinunt, non sunt porosa. 23. Quæ sucha nihil intromittunt, imporosa sunt. 3. Quæ diu inaquis immersa nihil imbibunt, imporosa sunt. 4. Quæ infusa aliquid imbibunt, & detersa licet, graviora funt,nec tamen intumescunt, in poros trahunt: quæ intumescunt, non tantdm in poros, verdm etiam in substantiam aliquid im-Facit quidem, ut dixi, ad opacitatem eam quæ cum multiplici refractione conjuncta est, cujus est una, sed non sola, causa: facit quoque ad sevitationem aliasque nonnullas proprietates schemati-Plurimum interest Philosophiæ, posse perviam porosita-5. Quæ liquores fibi familiares intro-& animalium partibus frequentissimè cernitur, in mineralibus rariús. Impervia minds propriè pro porofitate habetur, siqui-Duplex eff, vel pervia, vel impervia. Pervia magis proprie Porofitas dicitur, & ad aliquam materiam deferendam destinatur: in plantarum 7. Porofitas in genere est imperfecta quædam continuitas, dem vix ullius materiæ transmissioni inservit. hoc est, foraminulis passim intercepta. tem ab impervia disterminare. bibere videntur.

foraminis aut rimæ unam particulam à proxima dividit : foramina enim ad fragilitatem faciunt. 8°. Liquida, si nec divisio porositatis, in superficialem, & profundam : de quibus mittunt, repellunt verò ingratos, per poros intromittere non est verisimile. 62. Quæ pellucida sunt, non sunt poris pervia. bullosa nec spumosa lint, non sunt porosa. 92. Omnis transudatio aut permeatio porositatem perviam non satis de-Datur enim permeatio quædam, præfertim in vivis, per substantiam seu per habitum partium. Est porrò alia non opus est hîc quicquam adjiciamus.

8. Imporofitas est integra continuitas totius aut partis Imporgitas bellucida, nullis foraminibus, rimis aut cavitatibus intercepta. Duplex i eft, pellucida, & opaca. Pellucida cernitur in vitro puro, cry-

tis, componitur. At carnes aliæque partes animalium atque plantarum viventium, præter constitutionem insitam, influob eam primò, speciem retorquet; sed ob mixturam imper-sectam & quasi fraciam radios primò restringit, & variè restrin-gendo demum ressectit. Mixtura hæc fracka & turbida sic diæqualiter inter fe uniantur. Hinc enim non conflituunt putura simplex, simulque imperfeda, ex elementis immediatè concinnatur : ut ex aqua, sale tartari & oleo, fit lac artifici-Mixtura decomposita requirit elementa intermedia, ex quibus immediate confistit: quanquam ea bemus in lacte animalium, quod proxime ex fero, cafeofa liter fanguis fortasse primò ex humoribus, ultimò ex elemenfacto angulo æquali angulo incidentiæ, repellit, & confequen-ter integram objecti ideam retorquet. Imporofitas primò refringens, & dein restectens, nec ob solam densitatem, nec citur, quòd ejus partes componentes non fatis accurate aut enim primò reflectit; vel primò refringit, dein reflectit. Imporolitas primo reflectens eff, quæ ob eximiam denfitatem ra-Imporofitas primò stallo, in aere puro, in æthere, in aqua limpida, alissque multis liquoribus. Imporofitas opaca adhuc duplex est: vel dios lucis se penetrare non finit, sed protinus vel directe, vel rum & simplex medium, fed multiplex & refringens. autem adhuc duplex, vel mixtura simplex, vel composita. parte & butyro, dein hæc ex elementis conficiuntur. quoque in elementa pura ultimò refolvantur. ale, corpus opacum.

ente succo perfunduntur. Sed hæc de porositate & imporosi-De opacitate & diaphameitate. Cap. XXIX.

> Opacitas duplex.

vel extrema est; ut in corporibus albis & nigris : vel meoperantur ut unum virtum, neque virtum secundum aptè re-colligit radios prioris. Primum ergò genus opacitatis vocamus opacitatem integram, seu integræ reflexionis; secun-Neque enim tra ità disponantur, ut unum huc, aliud illuc radios confuse Opacitas in genere est, que non transmittit radios lucis: Diaphaneitas, que transmittit. Illa duplex est. Prima radios uminis iildem coloribus quibus ab objecto modificatos excipit retorquet: ut speculum & metalla polita. Fortasse opacitas hoc genus à sola densitate & politura superficiali corporis Secundum opacitatis genus radios primo refringit, & quidem refractos novis coloribus plus minusive modificat, & sic modificatos reflectit; & quidem folis novis, nist fortèipsi radii à lucido venientes colore intermedio inficiantur; quo tamen casu secunda reflexio fracta tincuram adventitiam perdit. Nam refractio iterum refracta, nisi secunda primæ subordinetur, vertitur in reflexionem : ut si plura vi-Opacitas & Diaphaneitas proximo loco sequuntur. dum, opacitatem fracam, seu dispersæ restexionis. dia; ut in corporibus flavis, rubris & ceruleis. dispellat, fit reflexio, sed quodammodo fracta. opaci provenit.

10. Diaphaneitas est vel pura, vel impura. Utraque est vel simplicis, vel duplicis medii. Pura diaphaneitas simplicis ra duplicis medii vel ad perpendiculum, vel à perpendiculo, plicis medii corpufculis diversi generis inspersis obscuratur; ut in nebulis, vel in aere vaporibus aut pulvere referto, & fimilibus: in quibus plus minusse objectum, sive quoad situm, sive quoad colorem & claritatem, sive quoad magnitudinem, alteratur. Impura diaphaneitas duplicis medii est, quæ vel visum ex parte terminat, ex parte non; vel radios diffor-Radios ex parte terminant pori, rimæ, cavitates; ut in vitro, crystallo, & adamante. Pori enim in his cernuntur tanquam arenulæ; rimæ & cavitates, tanquam albæ ac lucidæ lineæ aut hiatus. Impura diaphaneitas quæ radios variè radios ideam deferentes refringit. Impura diaphaneitas simmedii imaginem objechi intemeratam ad visum defert. omnibus non opus est quicquam addam.

Diaphameitas quoque duplex. distorquet exemplificatur in vitris dioptricis venosis, ut & in iis inæqualis superficiei. Sed de his omnibus potids consulen-

sem spectant. Siquidem præcipuè modum continuationis & organizari. II. Positura striata, laminata, nodosa, fissis, & ramisicata, Sebemati-simul spectari queunt; sed revera magis ad proximam Clast. simul different coharentiæ partium respiciunt. Hie verd tantum conside. one. tionem includunt. Profecto vis plastica, quæ animalibus tri-buitur, ab ea inanimatis ascripta plurimum discrepat. Illa rantur quatenus simplicem quandam formationem seu figurausui duplicis vitæ coaptatur; hæc simplicis. Cavet enim natura in formatione organorum viventium, non tantum ut concinne fabricentur, fed etiam ut duplicis vitæ ufui, nimirum vitæ insitæ & influentis, subserviant. Etenim nulla cujufvis plantæ pars tam vilis deprehenditur, quæ non (præter Vis autem formatrix inanimatorum de formatione organorum quæ famulentur distributioni succi vitalis non omnino est solicita: sed id tantum agit, ut quodlibet corpus schematismum suæ speciei debitum obtineat. Revera porofitas quoque quatenus a natura intenditur ad hos schematismos accensenda est, sed movitam infitam) vitali fucco perluitur. dò de eadem peregimus.

parantur. 12. Striata positura quamproxime accedit ad organizatio- Corpora nantur: ut fibra est ad corpus fibrosum, ità stria ad striatum; Fibra enim & stria quodammodo proportioutræque quasi lineæ parallelæ sibi invicem contiguæ excurrunt; neutra æque transversim ac secundum longitudinem citate quoad longitudinem, non æquè quoad latitudinem, anxiæ funt. Etenim quoad lateralem connexionem, eam Fibræ enim de suarum partium tenaliter stria suis partibus in longum productis tenacids quam transversis adhæret. Et ut fibra una ab alia continuitate quadam lubrică, ità stria à proximis porofitate, sive pervia five im-Stria differt à lamina, tanquam linea a latitudine. Ut enim linea transversim seu in latum mota describit superficiem; ità stria quoad latitudinem expansa thiata: sed laminata uno modo fissis est, itriata duobus. Illa Laminata itaque politura non multum distat à plerumque laxam, si non plane liberam, relinquunt. pervià, difterminatur. eft divisibilis & tifilis. nem fibrofam. fit lamina.

-

ora nonnulla, ut nives, grandines, pruinæ, glacies, &c. Sed hæc omnia aliorum potids industriæ & curiositati ulterids expolienda relinguo. Asperitas & lævitas his adnumerari queunt: sed de iis pauca advertimus libro de Rachitide. Cæterdm ut multæ ex formis supra memoratis propids spectant ad secundam Classem, seu ad motum continuationis : ità ad eandem referri possunt textura libere scissilis, sculptilis, & ducti-Utcunque sit, largiendum est, dari nihilominus inanimata quædam duplici vitâ minime freta, quæ tamen accurate & lia quoque in mineris suis vegetare aut crescere voluerit, me non magnopere refragantem habuerit. Verum si ità sit, necesse eleganter formantur: ut regulus antimonii stellatus, metetritii à certa radice distributionem, nec per viam pullulandi abuna parte principe excrescunt : sed simul quasi sormantur, differunt à plantis & vegetabilibus, que duplici vità, infità & Siquis tamen mineraquoque est duplici vità duplicique formatione ibidem fruantur, & influente, postquam è fodinis eruuntur, spolientur. ris partibus funt, tum indirecto itriarum ductu constant. currunt) nec necessario nec perpetuo itriantur, aut organi-Non enim includunt succi nu-& fere sexta quaque circuli parte conformi configuratione & Nodi autem plerumque tum duriores cæte-Denique, corpora ramofa inanimata (que rarids quidem ocpora quæ adaciis licet cuncis dividuntur, non tam propriè hinduntur, quam franguntur; non enim fecundum duchum Corpora nodosa fisturæ plerumque inepta sunt ob implexam fibrarum Quare corpus Alia enim corlis; neque de his quicquam hic ulterius exfpedandum. aspectui gratissima easdem proportiones reduplicant. fibrarum aut striarum regulariter divelluntur. enim hanc in se quodammodo complectitur. propriè fifile est vel striatum, vel laminatum. influente, (ut sapius monui) gaudent. zatione vegetabili donantur.

mumnatur tuum simplicis figurationis; videlicet figurationis uniformis, difformis, uniformiter difformis, & ramificatæ. Qui omnes insitam naturæ vitam evidenter arguunt. Si enim complexa vis formativa plantis & animalibus indulta ab omnibus pro certissimo vitæ vegetativæ indicio habeatur; pari jure hæc fimplex formatrix, quæ fingulis corporum speciebus debitum 13. Motus ad has formas spectantes sunt varia genera mo-

monfrare.

dens nulli cause externæ ascribi potest; sed natura clancuputà, marmoream aut lapideam, aliud genus, digerit, seu con-crescere facit, & cuiliber speciei propriam posituræ particulatismos uniformes dedisse; multos magis operosos, ut striatos, laminatos, aut etiam ramosos, excogitat. Qui figurationes schematismum, & multis perquam elegantem, arte vix imitabilem, ministrat, pro susticiente vitæ naturalis testimonio habenda est. Motus enim tam eminentem schematismum elum intus operatur, & nacha ideam speciei formandæ propriam, ad ejusdem exemplar texturam materiæ aggreditur, & specificam similitudinem rei intentæ, nisi impediatur, asse-Etenim in visceribus terræ, quid præter ipsam naturam intervenire potest, talémque schematismum largiri? Natura est quæ lapideum succum certæ glebæ permixtum, reectà aut alio modo exficcatà superflua humiditate, in rupem, rum figurationem inter se assignat. Si parum ei sit schemanivium, pruinæ, grandinum, & similium, in microscopiis conreaffectet. Saltem ejus artificium cujufvis apud nos artificis peritiam facilè superare agnoverit. Etsi enim magis elaboratè plantarum & animalium texturam exornat : non tamen putandum est eam inanimatorum omnem abjecisse cutemplatur, vix libi persuaderi patietur, quin natura aliquando quasi dedità opera conspicuum suæ artis specimen perhibe-& nobis vix Sed non opus est hæc ulterids prosequamur : ad secundam Classem procedimus. ram, quin potids in iis quoque formandis miro, fatis ferutabili, artificio uti.

CAP. XXX.

Classis secunda; & primo de Continuitate, Contiguitate, & Divisibilitate. Ac formarum motuumque Classis in corporum unita- Hujus claf. dem etsi firmanı laxamve cohærentiam partium præcipue re- mentum & Siqui- sis fundaspiciat, & circa earum robur debitumque tonum (quæ modi Partes. te & divisione, earúmque modis, fundatur.

unionis

contufionis, vulnerationis, rofionis, rafuræ, fculpturæ, puncturæ, pulverizationis, &c. 4. Motus elasticus. Primo loco de continuitate, contiguitate, & divisibilitate agendum est: & quia circa has plurimæ difficultates propemodum inextricabiles occurrunt, de iis pauld fuside tractandum eft; & ob pertinent. Motuum genera funt, 1. motus actualis conti-nuationis seu coherentia, motus divisionis; cui opponitur exturæ succumbentis seu fatiscentis; ut motus marcoris, corruptelæ, putredinis, incinerationis vi ætatis, calcinationis. 3. Motus ab externa violentia; ut motus fracturæ, rupturæ, 2. Motus naχεόπε, carentia visciditatis. 4. Tensibilitatem, ac intensibinimirum quatenus certos continuitatis modos infinuant; nam respectu posituræ partium manifeste ad primam Classem ad modos ipsos descendamus. Quare quinque formarum, quatuor motuum, genera hæc Class fundit. 1. Continuitatem, con-tiguitatem, & divisibilitatem. 2. Tenacitatem, & fragilita-3. Lentorem seu visciditatem : cuus forma contraria caret nomine; vocari autem potest apmunionis funt) versetur: chm tamen isti modi unitatem & divisibilitatem supponant, methodus postulat de his, ut de fundamentis illis substratis, ipso limine agamus, atque indè eandem causam integra aliquot Capita iis solis destinavimus. que referas posituram fissilem, scissilem, sculptilem, horrentia quædam & fuga folutionis continui. tem feu friabilitatem.

titate effe quærendam. Verdm è contrà,unitatem quam conti-Sed Suarius Disp. 4. f. 9. nº. 2, 3, 4. hanc sententiam solide resutat. Ipse verò nº. 8. controversiam dirimere conatur. ritate; imò ab entitate ejuídem non differre, nili quòd ei addat negationem divisionis in se: & consequenter continuitatem & unitatem transcendentalem, ejusdem quantitatis unam atque candem rem esse, nec duplicem unitatem in eadem quanbium vocatur. Aliqui putârunt unitatem quam quantitas suo subjecto adsert esse ipsam unitatem transcendentalem. Distinguit enim unitatem ipsius quantitatis quatenus est in se, ab cadem quatenus communicatur subjecto. Illam entitati propriæ intimam effe,& inseparabilem, manente eadem quan-2. Non dubium est quin Continuitas sit species quædam unitatis: an verò sit unitas transcendentalis nécne, in dubium vocatur.

ferre ab b ferre ab b wnitate (transcen-

Continui-

miitae

quantitativam, nempe continuitatis. Et quidem hæc ejus illa dissolvi potett, hie manente integrà. Instat enim Suanuitas suo subjecto contribuit, non esse transcendentalem nec esfentialem, fed accidentalem, & respectu entitatis substantialis adventitiam. Dieit ergo duplicem eife in subjecto unitatem, alteram entitativam feu transcendentem ; alteram diftinctio ex parte vera eff. Unitas enim naturæ substanti. Erenim tura partis virentis clare diffinguitur ab ca partis defunctæ: fed quantitas una utrique communis manet. Verum è contrà, nunquam fortaffe contingere solet quantitatem solvi, Quantitas enim quæ, divisa natura, persistit unita, ad materiam spectat : Sed forma feu natura, materia dividatur, unite manere nequit. Hæc enim per & suam materialem continuitatem, divisa licet natura, suftinere potest : illa verò, quòd non per se subsistat, diviso subjecto, se continuare nequit. Partes enim corporis, utcunque diverse, aliquo modo inter se continuantur: de fanguis vitalis in circuitu fuo omnes partes perfundit, isfque durante vita continuatur. Membrum verò abscissum à communione cum cæteris partibus illico rejicitur; ità ut nulla pars diutids toti unitur, quam communi vinculo continuitacontinentibus & contentis si de ullis, dubitare licet : rius, & recte, in surculo partim virente, partim arido. alis ab unitate continuitatis manifeste distinguitur. manente naturà unità. tis eidem connectirur.

3. Verdim enimvero altera Suarii asfertio, (Continuita- Et ab emitem nihil aliud effe nisi unitatem quantitatis entitativam, & tate quandensatione, corpora quò magis in angustias coguntur, ple-rumque eò firmids uniuntur: in rarefactione, quò magis a quantitate ipia fola ratione differre,) si ullo modo vera, faltem non æque certa cit. Quantitas enim seu extensio mutari poteft, immutatà continuitate : ut in expansione corporum, ut & in condenfatione corundem. Quantitas ergo a continuitate leparari, hâc manente, potest : sed unitas entisolà ratione discrepat. Cum ergò quantitas à continuitate separabilis sit, liquet hanc ab illa plusquam ratione disferre; & consequenter, unitatem continuitatis non effe folam unita. tem transcendentalem, ut afferit Suarius. Secundo, in contativa ab entitate separabilis non est; siquidem hæc ab illa

tes quantitatis entitate fua distinguantur, sed non continuitate; ex natura rei diversâ, ratione partes quantitatis, ab ea quâ distinguuntur, continuantur. Chm ergò unitate entitativâ, parte rei diffin Ga, continuantur. Hoc confirmatur, quòd partes prids continuæ perdere possunt suam continuitatem, salva entitate, & consequenter, salva unitate entitativa. Cum ergò parnon unit, sed distinguit, & diversas constituit : sed unitas go partes suas non unit, sed diversificat. Impossibile enim est ut eadem præcise entitate quâ partes extensæ distinguuntur, Siquidem implicat contradictionem, ut ratio diffinctionis fit ipfa ratio unitatis. Quare alia, & faltem hoc ell, entitate fuå, diffinguantur, alià unitate, & faltem ex visio enim non destruit magnitudinem partium simul sumptarum, sed continuitatem earundem. Ideóque extensio plusquam ratione à continuitate distinguitur. Quartò, conti-nuitas est unitas partium entitate distinctarum. Non autem distinguuntur partes unitate sua, sed potids hac communicantur, & ad unum idémque totum quodammodo reducun-Etenim entitas quantitatis seu extensionis partes suas qua opponitur non-extenso, ut puncho mathematico; alteram, qua opponitur diviso, seu quantitati discretæ. In harum enim rationum disferentiis fundatur divisio quantitatis in continuam, & discretam. Si enim ipsa magnitudo aut parvitas quantitatis confifteret in fola extensione, & hac non differret à continuitate; frustrà magnitudo distingueretur in terminatam, vel quoad extentionem, vel quoad continuitatem, sub finem Capitis septimi insinuavimus. Quare quantitas continua duas rationes in se complectitur: alteram, nuitas & extentio non pari paffu aut gradu varientur, patet eas pluíquam ratione diferepare. Siquidem quæ fola ratione diconsequenter, quantitatem materiæ primæ effe dupliciter inexpanduntur, cò laxids continuantur. Cum itaque contistinguuntur, codem perpetuò modo augentur & minuuntur. Tertid, extensio & continuitas (quanquam ambæ ad quantitatem spectent) non sunt ejusdem motus termini : & continuam & discretam, quando omnis foret continua. recte infertur hanc ab illa plusquam ratione discrepare. entitativa & entitas extenfionis realiter idem funt, fimul uniantur.

4. Profecto hac argumenta, præfertim primum & ultimum,

фиврик тоme multum & diu exercuerunt. Demum verò sorte adverto, tem interminatam narr. interminatam quantitatem duobus motuum generibus suam terminationem confequi, motu condenfationis & rarefactionis, necnon motu divifionis & unionis: motum condenfatifolutam continuitatem, tanquam ad proprios terminos; è contrà, motum unionis ac divilionis non tendere ad densitaonis & rarefactionis non rectà tendere ad continuitatem aut tem & raritatem tanquam ad suos terminos : sed hosce motus in continuitatem & folutionem ejusdem, illos in densita. tem aut raritatem, definere. Hinc mihi innotuit, continuitatem & determinatam denfitatem effe diversorum motuum terminos; & continuitatem diffolvi posse immutata densitate, similitérque densitatem salva continuitate posse mutari. Verdm certa densitas aut raritas ejusdem portionis materiæ, certaque extensio, saltem inseparabiles comites funt, & perpetdo iifdem gradibus, necnon proportionaliter, variantur: ut quò magis aliqua materiæ portio rarefit, eò extentio ejus major fit; quò minds, eò minor. Quare determinata extenfactionis regitur; ut continuitas ejus, motu unionis & divisiofio ejusdem portionis materiæ motu condensationis & rare-Quapropter hæ terminationes spectant ad quantitatem interminatam, camque diversimode terminant. Etenim quantitas materiæ non tantum interminata eft respectu dimensiotuum ad ejus terminationem pollulantur: ad novam dimenfonum terminationem requiritur condenfatio aut rarefanum, fed & respectu copiæ. Hinc, ut dixi, duo genera mo-Etio; ad copiam terminandam requiritur unio vel divisio. Unio copiam materix auget, divisio minuit. Illa novam materiam uniri, hæc partem prids unitam abscindi, supponit. sibile enim est ut materiæ copia absque divisione seu abscissione partis ejusdem minuatur, aut absque additione (quæ fit uni-Quare unio & divisio determinant materiæ copiam. one pluris ejufdem) augeatur.

5. Hinc colligo, extensionem & continuitatem esfe duos Continuitasatis diftinctos interminatæ quantitatis terminos motu affe- temesfeterquendos; & consequenter nec entitatem extensionis esse con- minum tinuitatem,nec continuitatis esfe extensionem. Cam ergò fint duæ entitates saltem ex natura rei distinctæ, sieri nequit ut altera lit alterius unitas transcendentalis: quia unitas transcen-

tuatur à continuitate. Etenim ii reche inserat ille, quòd, tes realiter diffinctæ, fieri non possit ut unitas entitativa unius quantitatis lit ipsa unitas entitativa substantiæ: pari jure nos inferamus, quoniam continuitas & extensio sunt duæ entitates plusquam ratione diffinctæ, illam non posse esse unitatem entitativam hujus; & consequenter, quantitatem in se duas complectiunitates, alteram entitativam, quæ fola ratione differt ab entitate sua ;alteram accessoriam seu communicatam, tur fuo subjecto, ego cogor diffinguere ipsam extentionis uniuna extensio, non duæ vel plures in se,) & in eam quam muquia entitas subifantiæ & entitas quantitatis funt due entitafit unitas entitativa alterius; nimirum, ut unitas entitativa tem duplicem admittere unitatem, afteram entitativam feu transcendentem, alteram continuativam. Oueres quo certo indicio hæ unitates internoscantur. Paucis dicam. Mediante unitate transcendentali, quantitas est indivisa in plures quantitates qualis ipsa est in se, (quæ unitas non eit continuitas, sed transcendentalis:) verum media unicontinuitatis, quantitas est indivifa in partes quas continet, (quæ unitas non est transcendentalis, sed alia inferior.) Quare ob candem caufam ob quam Suarius diffinguit unitatem quam quantitas habet in se ab ea quam largitatem in eam quam gerit in fe, (quatenus dicitur entitative effe, unitatem transcendentem quantitatis non effe unitatem continuitatis, fed aliam diverti generis: necnon quantita-Ouocirca ex hac parte sententia Suariana mihi cor: igenda videtur, & dicendum quæ plusquam ratione ab ejus entitate discriminatur. dens à re cujus est sola ratione differt.

Objedioni de ea re fatisfit.

6. Dices, unit atem continuitatis est transcendentem : at unitatem quantitatis effe unitatem continuitatis : ergo unitatem quantitatu effe transcendentem. Respondeo, primo, [vocem tranone, & sic committi sallaciam quatuor terminorum. Primus cendentem aliter applicari in propositione, aliter in conclusiterminus eft, unitus continuitatis, qui medius eft; fecundus, transcendens, qui majus extremum elt; tertius, unitas quaniitatis, qui elt minus extremum; quartus, eadem vox transcendens, sed alia significatione. Si enim vox transcendens aliud significet in majore, aliud in conclusione, manifeste quatuor funt termini, & fyllogifmus vitiosus eil: at in majore fignificat unitatem transcendentem continuitatis, in conclusione unitatem transcendentem quantitativ. Utrumque probo. Suppono majorem eo fenfu fumendam esfe quo est vera: sed non est vera nisi hoc modo intelligatur, viz. unitatem continuitatis ese unitatem transcendentem continuitatin, & solins continuitatio, non quantitati, aut cujulvis rei alterius à continuitate distinciæ. Etenim unitas transcendens cujusvis rei est ipsa entitas ejusdem quatenus indivise in se. Quare unit se transcendens continuitatis non est unitus transcendens quantitatis, ant corporis, quia ab entitate utriusque saltem ex natura rei distinguitur, ut supra probavimus. Ideoque unitas continuitatis of unitas transcendens respectin solius continuitativ. Majus extremum jam in conclusione longe alio fenfu fumitur. Dicit enim, unitatem quantitatie effe transcendentem, hoc eft, effe unital em quantitatu transcendentem; com in matinuitatis : & fic funt quatuor termini in fyllogismo. Verdm paulò evidentiùs hoc innotuerit, alterando syllogismum sic; ore tantum afferuisfet, effe unitatem transcendentem folius con-Unitas continuitatis elt unitas transcendentalis ejustem : at unitas quantitatis est unitas continuitatis: ergo unitas quantitatis elt unitus transcendentalis ejusdem. Vox [cjusdem] in majore re-fertur ad continuitatem; in conclusione, ad quantitatem: & sic gifmus ad tres terminos, fuerit verus, sed nugatorius, sic; Unites continuitatis elt unites transcendens continuitatis: at conspicite quatuor sunt termini. Verdm si reducatur syllomnit.us quantitatis eft unit us continuitatis : ergo unitus quantita-Priore modo, Conclufio vera eft, fed Majoris subjectum & prædicatum idem funt, & propolitio est tautologica, & confequenter nugatoria, quali diceres, Unitas continuitatis est unitas continuitatis. Namunitas continuitatis & unitas trancoincidit cum minore propolitione. Refpondeo, secundo, ipsa entitas quantitatis non est unitas continuitatis; sed miscendens continuitatis idem sonant; quòd unitas transcendens à re cujus est non differat. Conclusio itaque vana est, & elt in plures quantitates tales, hoc elt, æqualis magnitudinis Entitas enim quantiminus extremum, nempe unitatem quantitatis, dupliciter accipi posse; vel pro ipla entitate quantitatis quatenus indivisa fecum; vel pro unitate partium quantitatis. tis est unit.ss tra. seendens continuitatis. nugatoria, ut & totus fyllogiumus. nor propositio lie intellecta falfa eff.

quantitatis revera est unitas continuitatis. Hac enim ut modus entitati quantitatis supervenit : & hoc sensu admisi in tis esse unitatem continuitatis transcendentem. Fateor vocem [transcendentem] hîc addi, sed sensus idem est; quòd unitas continuitatis & unitas transcendens continuitatis itatis declarat magnitudinem corporis, live id continuum, sive Non ergò est ipsa unitas continuitatis, com hâc solutà, illa manere queat. Posteriore modo, unitas partium priore responso assumptionem esse veram, & conclusionem cum eadem coincidere; hoc est, unitatem partium quantitadem plane fignificent, & fyllogifmum inutilem reddant.

Unitatem entitativam quantitatis differre à continuitate.

divisionis(& à priore distincte)negatio est. Aliud enim est,nenon differt, altera plane differt :) nec hoc difficulter concipi, unitas transcendentalis quantitatis (quæ non differt ab enti-tate hujus) variatur; sed continuitas quantitatis interim insoluta manet. Dices, entitatem quantitatis indivisam, esfe ejus unitatem transcendentalem; at continuitatem esse eam engare se dividi in plures tales in se; aliud, negare se dividi in partes. Quare duæ sunt negationes divisionis in quantitate, altera continuativa, que plusquam ratione ab cadem discrepat. Nec obstat quòd pro Durando Suarius, Difp. & f. dictis no. 4. unitate transcendentali continetur. Alioqui oporteret fingere duas unitates in una quantitate, aliam transcendentalem, aliam quantitativam; quod supervacaneum eft. Etenim respondeo, quantitafalvà continuitate, mutetur: ut in condenfatione, extenfio & 7. Si adhuc dicas, quantitatem fuam unitatem ab extra non mutuare; concedo, si de unitate ejus entitativa intelligatur. Ett enim hæc unitas ipsa entitas quantitatis. Habet autem quantitas aliam unitatem ab entitate fua diffincam, qua est indivisa in partes quas in se continet : quæ alterius altera entitativa, quæ fola ratione à quantitate ipla differt; allegat, quantitatem essens, ergò esse mnm transcendens: non est autem unum transcendens niss suò unitate quantitativà: ergò illa sub tem revera esfe ens & unum transcendens per propriam entitatem, non per continuitatem : per hanc enim, aliam negationem divisionis, quam non exprimit unitas transcendens, confequitur. Ideóque non verendum est agnoscere, duas unitates in quantitate contineri, quarum tamen altera ab ipfa quantitate cdm, ut dixi, extensio und cum sua entitate transcendentali,

titatem indivisam; & consequenter este unitatem transcen-Respondeo, assumptionem vacillare. Quanquam enim unitas transcendentalis cujusvis rei sit entitas ejusdem nu'tatem effe unitatem transcendentalem respectu quantitatitstem, si mente vel reipsa intelligat eam separari, & manere solam quantitatem indivisam, intelliget manere quantitatem unam : ergo indivifa ; continuitas tamen non eft ea entitas indivifa extenfionis, sed satis dillincta: fiquidem, ut dichum, manere poteit mutata extentione. Errat ergo Suarius, ubi dicit nº. 10. contitis. Non enim est ejus unitas entitativa, sed adventitia. Verdra urgeri potell ex Suario nº.7. poltquam quis finxeris entitatem feu rationem quam addat bac unitus (nempe continuitas) supra quan-Dupliciter enim dicitur quantitas indivisa ; vel in plures tales qualis ipsa est, vel in partes quas continet. Priore modo, unitas & entitas quantitatis indivisa eadem res sunt, & simpliciter impossibile eft ut separentur, ita ut alterutra destruchi, altera maneat. Posteriore, quantitatis entitas manere, divisa licet, potest: ut linea a b c perdere continuitatem polinea a b c, divisa in b, non mutat extensionem quam prids habuit, sed solam continuitatem amittir. Siquidem duæ lisunt totilineæ indivisæ a b c. Verdm propterea quod entitas quicquid additur, superflue & fine fundamento additur. Respondeo, neæ, a b, & c b, divisa, sed simul sumptæ, extensione æquales extensionis maneat, manet quoque unitas entitativa: nimirum lineæ divisæ a b & c b manent indivisæ in plures tales quales tivam uni priori pares. Quare unitas partium entitate distin. manente continuitate : & per consequentiam, continuitanem, qua illa manet hac mutata, addere. Dices, quantitacontinuam necessario implicare continuitatem; aliter nec effet, nec recte diceretur, continua. Respondeo, quantitatem interminatam perpetud gaudere aliqua extensione Non enim dividuntur in plures duas lineas, sed folum in duas partes quoad extensionem & unitatem entitavimus enim suprà, extensionem, & consequenter ejus unitatem entitativam, quæ realiter eadem eft, variari posse insoluta temaliquam rationem politivam quantitati supra extensiolatere ambiguitatem in illis terminis, [quantitatem indivifam. teft in puncto b, & nihilominus retinere extensionem.

actualis continuitas, variari : imò poteit illi mutari, hac peractuali & aliquà continuitate, & inde recle denominari tum tem, determinari. Potest ergo actualis extensio, & similiter filtente immutatà. Quapropter nihil hine nostræ sententiæ adversum insertur. Concludimus igitur, continuitatem differre ab unitate entitativa, ut & ab hac vel illa extensione extensam, tum continuam: non tamen indè sequitur, perpetuò ad certam extensionem, aut ad hanc vel illam continuitaactuali, quòd determinata extensio, continuitate permanente, actu mutari queat.

8. Proximo loco disquistrio de entitate continuitatis, ut rem essen- quid positivum extentioni addat inveniatur, incunda est. extensionem prids quam ad continuitatem spedare. Pro-Suarius quidem asserit continuitatem solam negationem exsuperficies, & superficien, qua corpus continuatur, esse entia realia & positiva retur. Quare ei dicendum est, continuitafecto nihil hic de entitate indivifibilium definio, (de iis infrà disceptaturus :) hic paucis confiderabimus utrum ad ex-Imò Suarius tensioni addere: interim punchum, quo linea, lineam, qua tem hæc indivitibilia extentioni non addere; quin potibs ad tum est, lineam non primo componi ex punctis, nec superfiipse non admittit hæc indivitibilia este proprias quantitatis esse tamen partes improprie dictas, quòd quodammodo in quantitate necessariò includantur. Respondeo, si non sint partes, (fatetur enim ex non-quantis non fieri quantum:) proprie partes extensionem componentes, ei accedere ut termini & limites; de quorum entitate infra confiderabimus. Verdm hæc indivifibilia, quà continuativa, non primò spe-Gant ad extensionem,sed primo ad continuitatem. Punchum enim continuativum, qua continuativum, non terminat extensionem, sed ponit continuitatem. Urpote extensio intrinsecè entitate sua terminatur; extriusece, negatione [non ultra extendi:] continuitate verò pars non proprie & primò terminatur, live intrinsece, sive extrinsece; sed potids ea pars Punctum itaque terminativum proprie tribuitur extentioni, & continuativum continuitati : & si quid entitatis, materiæ extensæ, punctum hoc genus adtenfionem, an potitis ad continuitatem, ea pertineant. ciem ex lineis, aut corpus ex superficiebus. una alteri communicatur.

dat, continuitati id primò debet. Siquidem aliàs quorsum voca-tur continuativum? Si verò puncha quà continuativa lineam, lineæ superficiem, superficies corpus continuent; profecto quicquid entitatis ex hac continuitate corpus confequitur, à continuativis indivifibilibus mutuatur. Sed hæc ulteriùs hîc urgere nolo,quòd nondum constet an ipsa indivisibilia extensioni quic-Suario verò ea res quam politivum addant. Enimvero iis qui negant ea esse entia politiva, sive primò ad continuitatem, sive primò ad extensiopluris esse debet, quòd hæc indivisibilia quà terminativa esse te quantitati tribuantur, illam aliquid positivum huic adferre entia positiva puter. Si enim fint positiva, & media continuitanem pertineant, haud multum intereft.

largiri tenetur. Sed hæc missa faciamus.

tat cam in se dicere solam negationem. Existimat enim eam tream. Quanquam Clariff. Metaphyficus afferit continuitatem solam negationem quantitati addere; non tamen pumutuare aliquam entitatem ab extensione, codem modo quo unitas transcendentalis suam debet enti. Unitas enim transcendentalis, realis & politiva entitas eft ; nihil tamen addit enti nisi negationem divisionis in se. Quare hæc unitas dupliciter confideratur. Primò, absolute & complete, ut est in se; nem divisionis in fe, sed & ipfam entis entitatem, quatenus est fundamentum istius negationis: atque hic est completus quo respectu rapit ad suum conceptum non soldm negatiocipitur unitas inadæquate, nempe in ordine ad ens, quò ejus formalis differentia quam enti addit inveniatur: & hoc respecku dicit tantum negationem divisionis in se, & est inadæquatus totius entitatis unitatis conceptus. Respicit enim eam Similiter continuitas in se spectata est ens positivum. Saltem enim includit aliquid ut fundamentum negationis divisionis. Sin seorsim ab co fundamento confideretur, elt fantum negatio divisionis. Quòd verò aliquid per modum fundamenti positivi in sua integra ratione includat, ex eo evincitur, quòd non solum negatio divisionis in se, sed etiam negatio divisionis in partes, sit negabis (ob imperfectum nostrum intelligendi modum) nega-Unitas enim in genere perfectio est, & Deo tio perfectiva, quæ, in re, entitas positiva est; utcunque à no-Secundò, conceptus formalis unitatis transcendentalis. tantum quatenus enti contradiffinguitur. tivè declaretur.

tio solutionis continui, quatenus amovet hanc imperfectionem, in re perfectio eft, negative licet facilids exprimatur & intelligatur. Rede itaque Suarius tam unitatem entitatilicet concipiantur, statuit : recle, inquam, nili quòd neget na imperfectio, necnon vim naturæ infert: imò illiusmodi imperfectio est, ut eam natura exhorrescat, & respectu animalis perceptionis sola sensum doloris causet. Quare nega-Cum igitur continuitas in se considerata sit quælutio continui (ut Medicis notillimum) morbus est & magdam unitas, necessariò aliquam perfectionem involvit. vam quam continuitatem esfe in re entia politiva, continuitatem aliquid politivum quantitati addere.

Nec ad. 10.
dere folam sitivati
negatio. dat:

tota ratione formali includere entitatem extensionis quà indivisam: alioquin reche procedit. Nos verò, absque ea sup-positione, sequelæ vim à substantia ad quantitatem sic transquantitatem shi adjundam, ità est una quantitativè propter unam quantitatem quam in se babet, &c. Vis argumenti in hoc sita quantitatem quam in se babet, &c. Vis argumenti in hoc sita est: Quantitatem satis manifeste aliquam positivam & realimentum suppolitioni fallæ innititur, continuitatem in sua ter diffinctam entitatem substantiæ addere; sed unitatem quantitativam addere ipsam quantitatem quatenus indiviquenter suam entitatem quantitati addere. Pari argumento demonstrat Suarius, unitatem quantitativam, quatenus substansie denominative convenit, addere supra substantiam rem positivam poll, Pater, inquit, facile ; quia sicut substantia est quanta per Respondeo, addere suam entitatem titas politiva est, ut modò probavimus. Urgebis, unitatem entitativam este similiter entitatem positivam, enti tamen solam negationem addere. Subvenio, unitatem entitativam non differre ab ente, & propterea nihil ei addere præter negationem: at verò continuitatem à quantitate saltem ex natura rei differre, ut suprà quoque probavimus, & confesub negatione, scil. quantitatem ipsam cum indivisione. Et pauld 10. Quare concedimus ei, continuitatem posse esse in se postivam, etiamsi solam negationem divisionis quantitati addat : fed simul negamus eam solam hanc negationem quantitati addere. Queres, præter eam negationem, quam entitapolitivam, quæ, quamvis negative exprimitur, in re tamen ensam : ergò aliquid re distinctum substantiæ addere. tem quantitati addat.

ferimus. Continuitas est entitas positiva ex natura rei à quantitate distincta: sed unitas quantitativa addit quantitati continuitatem: ergò ei addit aliquid positivum ab eadem ex natura rei distinctum. Quanquam igitur continuitas describitur per indivilionem in partes, est tamen entitas positiva, & quantitati eam entitatem sub negatione divisionis in partes impertit. Elt enim in re politivum isius negationis fundamentum.

Continuita-Formalk efferins re licet quanti fit momenti hac affectio continuitatis. Virtute 11. Superest adhuc scrupulus de formali effectu continui-Ea enim fi realis & positiva sit, proculdubio formalem aliquem effectum edit. Exittimo hunc effectum effe quantitativa, quæ inter partes entitate sua realiter distinctas, Communio solius quantitatis cernitur in virga partim viridi, autem communio stat ex parte solius materiæ seu subjecti, non ex parte formæ seu naturæ additionalis. Communio partium materiæ perpetud supponit continuitatem quantitatis, & consequenter communio naturæ quoque candem præsumit. Cum enim partes materiæ entitate suå sint realiter dishinchæ, virtute continuitatis, non simplicis identitatis, hanc communionem & denominationem mutuæ confæderationis & unionis participant. Verdm natura licet dividi queat integra manente quantitate; hac tamen divifa, nullo modo suam unitatem retinere poteft. Divisa enim quantitate, dividitur ipsa essentialiter dependens suam continuitatem aut communionem defendere nequit. Quare ut communio partium materiæ pendet à continuitate quantitatis earundem; ità communio naturæ suo modo fundatur in utrisque. Natura enim inhæret in materia: hac fi non continuetur, nec continuatur illa. Est ergò continuitas causa proxima communionis partium materiæ, & remota communionis ipfius naturæ feu formæ. Hinc colligeejus pars quælibet auctior fit, & parte vicina tanquam fua fruitur : natura quoque hinc percipit utilitatem partium Nam communio est duplex, alia entitativa, quæ sola ratione à re eam particimedia continuitate, intervenit. Est autem hac communio adhuc duplex; vel solius quantitatis, vel insuper naturæ, pante differt, & est effectus unitatis transcendentalis; alia materia: divisa materia naturam suffulciente, hæc ab partim ficca; ut & in membro sphacelo correpto. communionem quandam totius & partium.

nem continuitatis exhorreat. Ipsa enim, solutione facta, minoratur, & communione suarum partium, qua aliàs pluri-mdm oblectatur, spoliatur. Quare essectus formalis continuitatis non tantum politivus eft, sed & entitas pernobilis, etiam ratio sacillime redditur cur natura tantopere solutiosuarum, easque amat, & totis viribus tueri conatur. magnique momenti.

Contiguitas

12. Ultimb, de Contiguitate aliquid subtexendum est, ut formalis differentia inter eam & continuitatem conspicue Contiguitas est approximatio seu conta dus corinnotescat. Contiguitas est approximatio seu contactus cor-porum actu divisorum. Unde vera & manifesta disferentia Illa negat divisionem, hæc eam supponit; seu illa actu indivisorum, hæc actu divisorum est. Nulla (quod sciam) spectabilis disfi-cultas circa harum ulteriorem distinctionem occurrit; & consequenter mox procedendum est ad naturam divisionis (quam ficier, aliquid ad utriusque clariorem notitiam conferant, nonnulla de iis interponenda sunt. Quare proxime de indivisibilibus, deinceps de divisione, dicturus sum: & quidem de negat continuitas, & præfumit contiguitas) investigandam. Verum quod indivitibilia vulgo dicta, punctum, linea, & Juperinter continuitatem & contiguitatem elucefcit. indivifibilibus Capite proximo.

CAP. XXXI.

De tribus indivisibilibus, Pundo, Linea, & Superficie.

Ifficillima quæstio de entitate indivisibilium, puncii, lire Dilp. 40. f. 5. disferit, qui consulatur. Duas sententias extreme oppositas, & nonnullas intermedias, proponit; & quidem omnes subtiliter eventilat. Ex oppositis eam quæ asfirmat ratione includant; aliud, an pundum linea, linea superficiei, superficies corpori aliquid positivum addat. In sensu sortasse tur, in tota hac disfertatione latere ambiguitatem. Aliud enim est, quærere an hæc indivisibilia aliquid positivum in sua amplectitur, intermedias argute refutat. Mihi quidem vide-De entirate 1.

concrete sumantur, assirmativa, quam defendit Suarius, verisimilis elt: sin abstracte considerentur, nimirum quid suis respectivis subjectis addant, negativa potitis comprobanda videtur. Nos primò ea confiderabimus ut sunt in se, & deinde altero extremæ sententiæ andæ veræ esse possint. in ordine ad fua fubjecta.

Sic enim argumentantur. Quod caret partibus, nihil thumfece-2. De iis in se spectatis, an omnino fint, nounulli dispu- An punbant, sed pro concesso habent. Verdm communis sententia est, lus) in centro: at secare in centro non est centrum in partes, eft. Sed indivilibilia carent partibus. Propolitionem non propunctum non esse quantum, at principium (ut vocant) quantitatis. Nemo enim inter species quantitatis numerat. Consimili argumento Magister Hobbes Euclidis definitionem puncti, esfe esse divisibile, ex co, quod setta linea in duas partes, babebit utraque pars duos terminos, id est, duo punta extrema: & per consequens punctum dividens secatur (si quantitas sit) in duas quantitates; (i nibil sit, in duo nibila. Esiam circulus secari potest in sectores onucion cujus pars nulla eft, rejicit. Manifestum inquit) eft, puncium bitur quoque centrum in totidem punda, partes totidem centri ; five centrum illud quantitas fit, five nibil. Sed de centro circuli facilis quoteunque: & proinde cum omnin sellor desinat in punctum, secatum centrum decurrere, neque hincaut illine aliquid resectum relinquere. Ubi autem vulgo dicunt, diametrum secare cendividere, sed per centrum transire; hoc est, totum centrum est responsio, quemlibet sedorem seu diametrum circuli per totrum, intelligunt secare planitiem (in qua describitur circu-Hoc autem dupliciter fit, vel defignando divisionem, velactu exsequendo. Utroque modo decurrit linea per totum centrum, idémque in se quasiablor. bet, non ach uin partes secat. Similiter infinitæ lineæ (fi tot supponantur centrum secare) totum centrum singulæ pof-Oucd verò resecta linea resultant duo termini, ex co fit, quòd continuitas lineæ sectæ solvatur, & utraque pars ejusdem ultra lo-cum sectionis non actu producatur, & consequenter ibidem terminetur: non quòd punctum aliquod præexsistens in ista fectione dividatur; fed quod præexfiltens destruatur, & nova puncta ex resectione linea necestarid resultent. Neque hinc fident, nec pars centri diversa cuilibet lineæ occurrit. in fuo decurfu occupare.

arbitror, intendit acuti seu conici,) cujm quantitus (fortè in-telligit [latitudo;] nam certè longitudo consideranda est) non consideratur in demonstratione. Ex hisce descriptionibus liquet eum depingere five punctum, five lineam, prout chartis la oculis subjiciuntur: sed id quod hisce nominibus seu fignis Ouare tota hæc lis eft de modo loquendi. Admittit enim esse indivitiverò definit, ese vestigium quod relinquitur à motu corporu, (uti imprimitur, & deinde alterutrum ad indivitibilitatem in demonstrationibus restringere. Alii autem authores non magnopere soliciti sunt de crassiore puncto aut linea prout impresprobatur pundum esse divisibile, aut definitionem Euclidis esse vitiosam, ejusve esse meliorem. Sic autem definit, Pun-Gum est divisibile quidem, sed cujus pars nulla in demonstratione Consimiles subtilitates adfert de linea, quæ eadem responsione, mutatis mutandis, diluuntur. Lineam in demonstratione intenditur exprimere conantur. bilia prout in demonstratione spectantur. confider anda eft.

punctum, superficiem linea, corpus superficies. Secundo, lineæ heies, pari modo respiciunt. Denique, hæc omnia, five quatenus re hæcindivisibilia communem tractationem postulant, nimirum, quòd quicquid de corum uno dicitur, de omnibus suo modo verificetur. Non tamen negamus quin punchum'à li-Punctum enim omni modo indivisibile est, & propterea nullo Linea verò quanta est, & divisibilis sectincies tam fecundum longitudinem quam latitudinem; fed non secundum profunditatem. Porrò, hoc habet superficies peculiare, quòd reperitur in rerum natura foldm termitis,) prout in demonstratione considerantur. Querimus igicitato recitantur, quæ repetere non est animus: ast ea modò advertere quæ ad clariorem controversæ decisionem saciunt. nea ad superficiem, & superficies ad corpus. Lineam terminat continuationem, punctum ; superficiei, linea ; corporis, supernea, linea à superficie, & hæc à corpore, clare diffinguantur. Procedimus igitur dehinc de his indivisibilibus prout à Mathematicis definiuntur, hoc est, (missa delineatione in chartur an fint aliquid nécne. Argumenta utrinque à Suario loco Primò, sciendum est, ut punctum se habet ad lineam, ità literminant, five quatenus continuant, funt indivifibilia. one transversa; sed non secundum longitudinem. modo est quantum.

Non dari punstum purè ternans, & non simul continuans: non autem datur linea aut punclum pure terminans, sed si terminet, simul continuat. tivi, rationes investigabimus : sed paucula de iisdem in com-Hocitaque Suarius nº. 40. in responsione ad argumenta largitur; nimirum, puncium aut lineam nunquam reperiri naturaliter pure terminantia: quod (inquit) non inde provenit, quod Inter suressions autem datur aliqua pure terminans, us um est. De termino positivo quantitatis insta videaut ut inadæquati conceptus ejuldem rei, disferunt, diversos tractatus frequenter merentur. Scorsim itaque puncti (cuad terminandam intrinsice quantitatem non sit necessarius terminus positivus; sed ex co, quod non reperianiur in rebus linez & superficies separata a corporibus: in codem antem corpore nulla oft pars linea ant superficiet qua non sit conjunca aliis partibus ex utroque bimus : hîc recipimus vulgarem puncti distinctionem, in terminativum, & continuativum; & similiter lineæ ac superfi. Sed de hac quoque distinctione paucula infra advertenda sunt : hie tantum cum Suario agnoscimus, punctum tiva quam continuativa, fint in rebus conjunctim, quanquam jus ex hac parte fortunas tam linea quam superficies secururæ funt) non foldm continuativi, verdm etiam termina-Nihilominus, qued saltem punctum & linea, tam terminaea seorsim non dentur, cuivis fas est de utrisque, perinde ac Quæ enim ratione tantum, de superficie, scorsim tractare. muni prælibanda. upra dicium eft.

tivum, dupliciter confiderari: vel in ordine ad usum quem in lia duplicidescribitur, onuen enju parter nulle sunt. Recte quidem (ni ad usum. stallor) onuen, seu notam & senum, vocat: sed explicatids forte, si una rem signatam appositisse, e jus rationem dedisser. 4. Dico igitur punctum, sive continuativum five terminamathefi alissve scientiis præbet; vel in ordine ad entitatem propriam, qua formaliter in se constituitur. Utroque modo paucis expendendum. Primò, in ordine ad usum ab Euclide Est ergò res ipsa hoc signo signata, locus (si modò locus hac laramus punctum, præcisa omni confideratione partium;) est, inquam, locus aliquis in linea, planitie aut corpore fignatus, titudine accipi permittatur) five ubi indivifibile,nempe præcisè ab omnibus partibus sumptum, (purè enim hîc conside-

ter confide-

riunt. Quoniam verò linea eoldem usus respectu superficiei, Si partem is qui figuat intelligat. Cam verò punctum partibus plane careat, elt nota certæ & minime dubiæ indicationis, hoc respectu idoneum mathematicæ demonstrationis instru-Recte itaque dicitur punctum muen indivisibile, quo certus lineæ locus præcise & absque ambiguitate designa-Atque hac generalis est descriptio puncti respectu usus ejuidem. Ulus hie multiplex effe poteft: ut, 1º designare iecari poteff, aut achu secatur ; 5º. ubi plura puncha confluunt. & superficies respectu corporis, præstat; satis suerit in solo cujus partes nullæ funt, five cujus partes non confiderantur, enim punctum habeat partes, nequit satis accurate locum lineæ intentum notare. Siquidem nefcire forte potes quam pun-Atque hæ delignationes totum puncti usum in artibus exhaunempe mente præciduntur, ut locus exactiffime designetur. ubi linea incipit; 2º. ubi definit; 3º. ubi continuatur; 4 & purè live casse intentum lineæ locum declarat. puncto eos, ut fuprà, explicuiffe.

5. Proxime ad punctum deveniendum est quatenus in sc quendam realem & positivum quo materiæ extensio vel terminatur, vel continuatur : alii potids putant esfe puram negaconfideratur. 2. In ordine ad entiratem pro-

Aliqui enim existimant punctum esfe modum

plusquam ratione inter se differunt, corúmque differentia ab tenfionis entitativam ab unitate continuitatis non distinxerint, terminum extensionis à puncto continuativo proprià

aliis vix fatis advertitur. Cum enim hacenus unitatem ex-

terminativi ab ea continuativi disterminare. Hæcenim duo

Sed forte fatius fuerit ipfo limine rationem punchi

deo, negationem quam punchum terminativum extensioni addifferentià discriminare non poterant. Idem enim lignum utrique puncto tribuitur: & hinc dicit Suarius, non dari in natura punctum terminativum, quin idem fit continuativum. Non quod punctum terminativum & continuativum idem oum & con- nato indigitentur : alioquin verò negationem quam punchum aliam fibi propriam, atque fub ea rationem positivam, addit. Quæres quam negationem aliam, quamque entitatem pofitivam, punctum continuativum terminativo addat. Refponplanè fignificent : sed quòd eodem signo seu codem ubi sigterminativum extensioni addit continuativum præcidit, rerminatidit effe, [non ultra extendi ;] punctum quippe terminativum fignificare, lineam hucusque, hoc est, ad fignum datum, extendi, & non ultra : punctum verò continuativum hanc negationem præcidere, & aham, quippe lineam in Ubi fignato non dividi, infinuare: imò sub hac negatione [non dividi] realem & politivam entitatem clam digere, nempe iplam perfectionem quam continuitatem vocamus; quæ (ut dixi) negative licet facilities exponatur, est in re perfectio politiva. Affero igitur, punctum terminativum in entitate extensionis, & punctum continuativum in entitate continuitatis, fundari. Unitas enim extentionis entitativa seu transcendentalis, & Entitas extensionis finita est, & fua entitate, hoc ett, minatur, tam politive, quam ut fundamentum terminationis entitas ejusdem, in re eadem res sunt, & sola ratione diffeseipsá,quà finita, politive terminatur. Entitas enim lineze ad quodcunque fignatum punctum intrinsece & per seiplam extenditur, & non ultra; quòd extra seipsam, seu extra entitatem suam, non vagetur. Quare entitas extensionis seipså ter-E contrà, punctum continuativum fundatur in Deffructa enim hac, punchum continuativum und perit: sed puncta terminativa partium ex-Quare punctum continuativum faltem ex tenfionis divisa ad huc superfunt, & iple partes extensa diviparte rei a terminativo differt. Insuper punctum terminativum includit diversam negationem ab ea quam continuativum infinuat. Terminativum enim dicit lineam non ultrd extendi ; continuativum verò, lineam non dividi in loco fignato : quæ diverfæ negationes funt, & à diversis fundamentis fluunt. Negatio enim, non ultr.) extendi, fundatur in extensione quà finita, quæ sua entitate ad non ultra (ut dictum) terminatur : nem politivam, que est fundamentum istius negationis, ut negatio autem, non dividi, manifeste sundatur in continuitate. Plurimi enim definiunt continuitatem per negationem divifio-& profecto negatio divisionis facilitat explicationem continuitatis: fed hæc, sub negatione divisionis, perfectiosario tollitur. Tertio, punctum continuativum negationem quam punctum terminativum dat, non confiderando præ-Pofità enim continuitate, ea negatio [non dividi] necessario resultat; sublata, æquè necesfupra probavi, occultat. entitate continuitatis. fæ permanent. negativæ.

Similiter continuari, seu ulterius produci, non simul confiderat non ultra produci, seu non ultra extendi. Quapropter alteruter conceptus ab altero abstrahit, & ambo itaque b est punctum continuativum, & connectit partem linea a b parti c b. Supponimus secundò lineam a b e dividi processum ab ente ad non-ens patitur : simulque duo puncta terminativa ex ejus ruina resultant; nempe punctum d, terlineæ a d parti e e re-uniri; codémque momento duo pun-cha terminativa d e corruere & ablorberi in lineam conticidit; & similiter punchum terminativum conceptum continuativi rejicit. Negationes enim quas includunt in eodem Etenim non ultra continuari est ulteriùs protendi, & negatione non ultra non occari seu non limitari. Partes enim continui in unum totum inter se confæderantur, hoc est, sibi invicem communi-cantur; nec lineæ productio in loco signato sistitur, atqui ad quodammodo supponit lineam sic terminatam in loco signato occari: non ergo simul compleditur negationem divisionis 6 c. Supponimus primo lineam continuari in b : punctum in puncho b : destruitur itaque punchum continuativum b, & minans partem line a d; & punctum e, terminans partem li-E contrà, jam supponamus puncta terminativa d e iterum confluere, & partem nuam abc. Patiuntur itaque processum ab ente ad non-ens; simulque punchum continuativum b suam entitatem resumit, Quarto, processus horum punctorum, five ab ente ad non-ens, sive a non-ente ad ens, quodammodo oppositus est. E. g. sir linea quasi per vices occumbant & restituantur, &, quod aiunt de & proceffum à non-ente ad ens fortitur : ità ut hac puncha formis, corruptio unius corum saltem per consecutionem quandam est generatio alterius. Dices, in primo processi punclum continuativum & terminativum simul destrui, & corum loco exfurgere duo punca terminativa nova : in secundo processu duo punca terminativa coalescere seu perire, & unum inde, quod tam terminativum quam continuativum extremitatem ejuldem excurrit. Quare [non ultra extendi extendi quodammodo repugnat conceptui continuandi. in codem conceptu distincto consistere nequeunt. conceptu diffinelo vix confiftere possunt. neæ c e : ut in linea de cernere eft.

pereunt : siquidem ut termini partium lineæ prids exfistebant; Respondeo, primo, pungum terminativum tantum perire quà commune, hoc est, quà mutuatur suam entitatem's continuitate, qu'à pereunte necessario eatenus perit. Verdm hoc punctum commune, quà purè terminativum, refolvi in duo vel plura puncta partium terminativa, que non spondeo, secundò, punctum terminativum totius lineæ cum communi, infra clarids declarabitur. Ultimo loco, punctum terminativum nihil positivum ex parte rei distincum extentinuativum differentiam complectitur) quæ ulterius expencontinuativo non confiltere, cum refultet ex interitu conti-Quid verò dicendum sit de puncto terminativo fioni seu quantitati addit. Nobilis hæc assertio est, & digna (quoniam præcipuam inter punctum terminativum & contantidm nunc fiunt alteruter terminus lineæ totius. De ea itaque proximo loco inquirendum. eft, refultare.

6. Suarius tres sententias medias de entitate indivisibilium Continuatiquid extenrecitat. Verum prima media (quam tertiam, quòd apud eum wim aliduas extremas sequatur, vocat) videtur aliam sibi quodammodo oppositam admittere; quam, ob oppositionem tertiæ, cjus tertia, punca terminantia, sed non continuantia, ex na-tura rei distincta agnoscit; ità hæc quarta, continuantia, sed tum hujus sententiæ esse potest, quòd cuilibet uni materiæ duo accidentia, extensio & continuitas, necessariò insint. Exdò condensari, modò rarefieri potest : ut ergò determinetur sece & negative, per negationem à se resultantem, [se non ultrà extendi.] Dico, primò, extensionem essentialiter seu intrinsece & politive terminari per seipsam. Com enim sit psa terminatio dimensionum materix, non exspectanda eft non terminantia, eo modo diftinca admittit. Fundamentenfio enim, ut materia ad certam dimensionem determinetur, continuitas, ut partes extensæ inter se uniantur, requiri-Materia nuda variarum dimensionum capax est, & moad certam longitudinem, latitudinem & profunditatem, opus habet certa extentione; que est ipsa positiva atque actualis ejusdem terminatio, sed accidentalis, & mutabilis. Si autem quæsiveris quo termino hæc terminatio terminetur, facilis est responsio, intrinsece & positive terminari per seiplam; extrinquartam mediam de hac re nominare licet.

Mmm 2

cogitasse, oboritur, cæterisque palmam præripit. Eadem quoque ulterids manifettabitur ex instrà dicendis de nonnullis extensioni addit continuitatem ad certum Ubi restrictam ; quæ non soldm est entitas positiva, ut dicum, verdm etiam ex parte rei ab extensione (quod supra quoque suse probavirnus) distinguitur. Quare utraque pars hujus sententiæ stat, & nova opinio media, de qua verissmile est Suarium non Ad primum quod attinet, certum est, punchum continuativum denotare negationem divisionis in loco fignato: quæ (ut supra probavi) in re est entitas politiva, utcunque negative facilids exprimatur & concipiatur. Ad secundum quod spectat, id politivum quod punctum continuativum extensioni addit, est ab ea ex natura rei distinctum. Etenim positivum quod addit esse ab extensione ex natura rei distinquæ negatio in re est forma politiva. Dicit enim perfectionem, vum extentioni aliquid politivum ex parte rei diffinctum adminatam. Duo hie afferuntur: primo, punedum continuativum aliquid politivum extensioni addere: scundò, istud fecam terminationem maxime proprie dicitur non ultra exnem intervenit : & consequenter, punchum terminativum entitati extensionis nihil politivum (ut prima pars assertionis statuit) addit. Secunda pars est, punctum continuatidere, scilicet continuitatem ad certum indivitibile ubi deterrum se non ultra extendi. Videtur Suarius singere punctum positivum, quod terminet & claudat lineam: sed si ità esset, tentionem lineæ apponi. Hoc enim dato, ea negatio primo denominaret punctum, & deinde extentionem : sed aliter mò & propriè ipfi extenfioni, & non puncto terminativo, tri-Quod enim non ominino extenditur, cui ului dicatur non ultra extendi ? linea autem terminata ultra fuam intrin-Nihil ergò positivum inter lineam & hanc negationegatio [non ultrà extendi] refultaret non immediate ab extensione, sed ab co puncto ficto quod supponitur extra extivam terminationem. Secundò, terminatur negative per negationem'à se necessario & immediate resultantem, nimiterminatio terminationis, nifi velis introducere processum in Quare extentio terminatur politive per seipsam, hoc est, per entitatem suam actualem, nec requirit aliam post-Ea enim negatio [non uitra extendi multò evenit.

divisionibus seu diffin Sionibus pun Bi terminativi, earumque differentiis à puncto continuativo.

Terminativum totius lineæ in rerum natura non terminati-7. Primò, punctum terminativum est vel totius lineæ, vel Punstum neque de linearum longitudine, neque de carundem inter se-Siquidem non datur linea tam abitracta aut tam terminata, ut non vel recte, vel oblique, vel angulatim, vel cirmitates linearum in se, quam proportio inter se, inveniantur ac demonstrentur. Secundò, datur aliud ejusdem fictionis partes lineæ una dividantur, & alterutra pars novo termino divisione. Utcunque igitur in re non detur punctum totius culariter fuis partibus continuetur: ut ex Suario fupra declaperitur : datur tamen in rebus fusficiens fundamentum cur Nam primò, absque hoc puncto Mathematici æqualitate, inæqualitate aut propertione, quicquam statuere tur, & ea charta polimodum transverse laceretur aut secetur, fen puncto terminativo claudatur. Partes enim non contitriusque partis lineæ aliis partibus linearum continuatur; tum curtale fingatur; quòd pars recta manens aclu leparetur. Quare punctum hoc geaus extra animum non re-Coguntur itaque puncta fingere quibus tam extretundamentum : quòd,nimirum, filinea recta chartæ inscribanuantur ut priús. Siquidem, quamvis in re extremitas u-& novo termino ab ea differminatur. Atque idem accidit in omni lineæ lineæ terminativum, datur tamen in re sufficiens fundamena parte refecta, & conf. quenter novo termino ab ea difcriminetur. Ouomodo verò hic terminus lineæ totius à termino parrespectu tamen partis abscisse dividitur, tis discrepat, infra videndum. excogitetur.

diffinttio. 8. Secundò, diffinguitur punctum terminativum in princi-& finiens. Hæc diftinctio leviuscula est, & potits ad distinctam de alterutra lineæ extremitate locutionem, quam tia totius lineæ vocari possunt, alterum, principium, alterum, M m m 3 finis; terest enim Mathematicis, (quò distincte intelligantur) unam lineæ extremitatem ese principium, alteram ese finem, supponere. Imò applicari etiam poteft hæc eadem diffinctio tam Sed primò applican-Puncta duo terminanad veram earum differentiam enodandam, expetitur. terminis lineæ totius, quam partium. da est terminis totius, dein partium.

Principium dicitur terminus verò hi termini inter se plusquam ratione ratiocinantis non d'sferant, monstrari potest. Pendent enim ab arbitrio dedextram versus, punctum a ell principium, & punctum b finis: è contrà, si jubeas eandem lineam à dextra sinistrorsum dufinis: sed hæ denominationes ex parte sola rationis ratio ci, a finis erit, & b principium. Quocirca hæ denominationes pendent ab arbitrio ducentis; adcóque folà ratione ratiocinantis differunt. Similiter in terminis partium lineæ diducas lineam à sinistra, est punctum finiens respectu partislineæ a b, & punchum principians respectu partis be: e contrà, idem punctum b, si ducas lineam à dextra, est punctum principians respectu partis linex b a, x punctum finiens respectu partis c b. Et consequenter hac quoque disferentia pendet ab arbitrio ducentis, & elt rationis ratiocinantis. Quamobrem hæ distinctiones, cum tantum fint entia rationis, nihil contribuunt ad probationem politivæ entitatis punctorum terminativa ab hac entitate, quòd non sint in rerum natura; & dubitatio quæ superest solum ad puncta terminativa partium nativorum. Quin & rejiciuntur punca totius lineæ termistinctio est ejuschem sortis, ut in linea a bc. Punctum b, à quo linea incipit; finis, terminus in quem definit. lineæ reducitur, de quibus proximè inquirendum. Utpote, si supponas lineam a cinantis inter se diffingunntur. nominantis.

Commune, tivum of pro-

dum b est tum commune, tum proprium, prout applicari potest. Si enim applicetur soli parti a b, est proprium istius Tertio Inco, terminus partialis seu punctum terminativum partis lineæ est duplex, vel commune, vel proprium. Non quòd hæc fint duo puncta, scd quòd idem diversimodè confiderari atque applicari possit. Nam in linea a b c, punpartis; & similiter si applicetur soli parti cb, huic quoque appropriatur: fin tribuatur utrique parti simul, eft utriusque puncum terminativum commune. Quare hæc quoque dictum terminativum partis integre concipiatur, est punctum tur, confideretur, vocetur terminus proprius iffius partis. Nicommune: fin inadæquate, quatenus uni soli parti tribuihilominus punctum partiale commune, ubicunque fignatur, innumeris linearum partibus commune est. quafi centrum ad quod lineæ undique confluunt: ut ex hoc Seorsim quoque idem gentrum afferifmo * cernere est.

cuilibet radio sic confluenti applicari potest, esque appro-Veruntamen apud authores utplurimum punctum tam commune, quam proprium, strictids accipitur; nimirum dem rationis sunt,) obruamur. Quæro igitur, an punctum quatenus partibus unius lineæ, five rectæ five alterius speciei, que eodem sensu dehine accipimus, ne alioquin multitudine tribuitur: & hoc sensu est vel duabus partibus lineæ compartium linearum (quæ omnes, quoad rem præfentem, ejufpartiale, five quatenus terminus proprius, five quatenus terminus communis, aliquid politivum extentioni addat: & primune, vel alterutri appropriatur, ut modò explicuimus. mò inquirimus de puncto proprio.

est. Positivum est, partem ad terminum signatum extendi; prium quid connotat; quorum alterum politivum, alterum negativum terminaitnegativum, non extendi ultra. Hæc duo totam rationem significat. 10. Punchum rerminativum proprium partis duo manifeste Puntium puncti terminativi partialis proprii exhauriunt. Ut exempli

causa, punctum terminativum b in linea abc, respectu solius partis ab, est terminativum proprium. Significat ergò par-Certum eft hoc totum significari, & nihil præterea. Siquidem ad hujus puncti proprii conceptum nihil insuper requiritur. Dices, simul figut & continuativum ; quæ pu .. Ca aliquid pofitivum. si terminationi istius partis similiter seorsim comparetur: sed hic foli parti lineæ a b comparatur, & consequenter hic nihil aliud quam quod fupra exprimitur fignificat. Infuper, perinde elt live punctum uni, sive alteri, sive utrique parti simul appli-Tantundem enim ubique denotat; nimirum, partem lineæ cui applicatur usque ad punctum b extendi, & non ultrá. Dices, punctum b fignificare præterea punctum comexamen termini communis, quid extentioni addat, de quo extensioni addunt. Verdm hæc objectio potids spectat ad nincari partem lineæ c b ad b produci, & non ultrá. tem linez a b ad b extendi, & non ultra. proxime dicendum.

11. Puactum terminativum commune, quatenus simul pun- Terminati. clum continuativum includit, proculdubio aliquid extentioni vum com-

Supra monstravi, est perfectio, & consequenter res politiponamus tria corpora (quorum superius sit cubus duplò Coninuati- addit : sed punctum hoc dupliciter accipitur ; vel strickids, complectitur; vel latids, quatenus præter eos includit etiam continuitatem. Piore sensu, duas affirmationes, duásque negariones, partem lineæ a b,& partem e b, ad b extendi, & neugationem, duabus (imò omnibus) linearum partibus ad centrum fignatum confluentibus communem, (eas non ultra ex-Est igitur, hoc fensu, communis negatio ulterioris extentionis partium lineæ in centro concurrentium. Verdm in posteriore præter affirmationes & communemne-HEC omnia sequente exemplo illustrari possunt. Supquatenus duos aut plures terminos partium proprios fimul Qiare præter affirmationes, negationem, continuitatem in loco fignato denotat, quæ, tram ultra, compleditur. co que muno

hic quoquo modo obumbrantur. Linea a e duplò longior est de, aut fg. Sed duæ lineæ de & fg, si simul sumantur, respectu extensionis æquales sunt toti lineæ a c. Verdin respectu continuitatis, superior linea a e aliquid continet quod non continent duæ lineæ inse-

ongior duobus inferioribus , se mutud tangentia;

2 2

ell, nihil spatii occupant, nec mutuum & immediatum connec fibi invicem communicentur ut partes ejusdem totius, lefcant. Profecto nulla ratio reddi poteft, nist quòd duæ lineæ de & f g non confæderentur in unam lineam totam, Si enim supponas extremitates linearum de & fg se mutud tangere, & in unum rachum duarum linearum de & fg in punctis e & f impediunt. Imò ultima extremitas lineæ de à principio lineæ ut unum punctum continuativum duobus actu terminantibus tiva e & f in unum commune (quemadmodum in superiore mea pars a b & c b in unum punctum b cocunt) non coativum b, quod duobus punctis terminativis respondet. Nam f g non longids diftat quam pars linea a b diftat à parte linea c b: quæ tamen partes puncto continuativo b nectuntur: ità æquiparatur. Quæro igitur prime, cur duo puncta termina. riores, ctiamsi simul sumantur : nempe punctum continuaduo punsta proxima ef se tangunt secundum se tota; hoc sed fuis terminis seorsim claudantur.

totum

Gum continuativum b, quà continuativum, hanc entitatem superiori addere. 5. Hinc deducimus, punctum continuativum non propriè & formaliter extensioni addere negatio-Denique, hinc inferimus, punctum continuativum, quà tale, quid positivum extensioni addere. Etenim duæ lineæ inseriores d e, & f g, ex parte extensionisæquales sunt toti lineæ superiori a b c: nihilominus inseriores d e, & f g, carent continuitate, quæ entitas positiva est. Chm ergò superior linea tinuari seu communicari parti b c, hoc est, partes a b & b c in puncio b non dividi. Verdm idem punctum b, quà terminativum, dicit nec partem a bnec partem c b ultra b produci. non addere aliquid extentioni tanquam modum terminativum aut appendicem extentionis, (ut videtur infinuare Suapræter punctum continuativum b nihil contineat quod in ingatio enim ulterioris extensionis proprie spedat ad punctum terminativum: Negatio autem divisionis est de formali ratione puncti continuativi. Punctum enim b, qua continuativum, non dicit partem lineæ a b non ultra extendi, sed contotum ut partes ejusdem consæderari, nihil præterea ad ea-rum continuitatem desideratur. Ipso enim sacto duo punprio nihil addere extensioni præter negationem, lineam non ultra extendi. Nam affirmatio, lineam ad punctum fignatum ligimus quoque differentiam inter terminum partis proprium, & terminum totius, non consiltere in ratione termienim solvatur modò continuitas in puncto b, cæteris omnibus manentibus immutatis, linea ab cum linea de codem planè evincimus, punctum continuativum, quà continuativum, aliferioribus simul sumptis non perinde reperiatur, constat puncta terminativa e & f in unum continuativum quasi constume parti b c. Quod ergo deerat erat solum punctum continuativum, quod, (ut dixi) confeederatis in unum partibus, eo ipusque extendi, ad partes extensionis specat. 3. Hinc col-& absorbentur. Etenim ex parte extensionis nihil deerat 2. Hinc discimus, punchum terminativum de proantea. Linea eniin de æqualis erat parti lineæ a b,& linea j Terminus enim a cum termino d, nationis, sed in sola ratione conjuncta continuitatis. nem ulterioris extensionis, sed negationem divisionis. terminus e cum termino b, omnino coinciderint. Znn modo terminabitur.

& terminativum non effe. Mihi autem rationi maxime conforme videtur, id quod negationem perfectivam fubjecto ad-dit esse quid positivum, non item id quod solam negationem difficulter continet minus. Sed contrà, res extensa in puncto indivisibili contineri nequit. Verum dices non esse ratiocinium conforme, indivilibile continuativum effe pofitivum, patet, quòd illa manere possit, hâc mutatâ; ut in condensatate præservatur. Nam linea continua a be est æqualis, reriale facile inharcre potest in re extensa. Majus enim haud continuitatem ad interminatam quantitatem, tanquam duos verò aliàs continuitas & extensio sunt satis inter se distincta, divisis, in quibus extensio partium materiæ soluta continuitensa reddit. Fateor tam extensionem terminatam quam subjectum. Tota enim continuitas est coextensa tam ma-teriæ gudm ipsi extensioni, & utrasque in omni puncto allignabili continuas seu indivisas præstat. Utpote extensio est accidentalis modus materiæ, & continuitas est alius modus eam afficiens. Hec enim tam materiam quam extensionem continuat : ut illa tam materiam quam continuitatem exlatifeffe, totam continuitatem habere fibi proportionatum Tota enim continuitas est coextensa tam macommunionem ex parte generalis naturæ materiæ, ad quam extentio primò & propriè spectat; quanquam non ex parte formæ seu naturæ additionalis. Iterum urgeri potest, indivistaile non posse inhærere in partibus extensis. Respondeo, itaque continuativum dicit modum communionis partium immediatarum, non terminum positivum intermedium. Urgeri potest, in ligno partim arido, partim virente, occurrere continuitatem absque communione nature. Reponimus, dari rius) sed mutuam confæderationem partium in puncto b, aliquo intermedio puncho terininativo, tanquam in proximo Nam pars lineæ a b ett ejusdem terminationis seu terminatæ longitudinis cum linea de; ut & cb, cum fg: Siquidem Puncturn que inheret in ipsis partibus consoederatis, non in positivo ejusdem terminos, spectare, ut suprà declaravimus. neque datur locus termino positivo intermedio. duz linez de & fg æquales sunt toti linez a b c.

imitantem adfert : at punchum continuativum subjecto adfert perfectivam negationem [non dividi;] punctum autem Revera si terminari seu limitari esfet perfectio, facile conceterminativum negationem limitantem [non ultra extendi. derem esfe quoque positivum.

nis cum omni alio; & interim ex suprà dictis esse politivam. tene folam 12. Urgebis adhuc, hisce concessis, subsistentiam modalem subsisten Eodem enim modo quo punctum terminativum ad [non ul-negatio-trà extendi,] ea subsistentia ad [non alii uniri] materiam nem. omni alio. Respondeo, aliud esse, corpus circumscribere neplementum clam infinuari sub negatione unionis cum omni alio. Est verò in re actus vitæ, quo substantia sibi soli consederata (ut suprà declaravimus) in partibus sibi relictis ut ad integritatem suam sufficientibus acquiescit. Jam verò punctum terminativum non est hujusmodi actus, nec totum complet. Dices superficiem ultimam, quæ est quid indivisibile terminativum, complere corpus, id circumfcribendo ab partibus quatenus fic circumscriptis. Hoc, eft achus vitæ, & verum complementum totius; illud, negatio ulterioris extennullam includere perfectionem, fed folam negationem uniolimitat. Imo fi negatio divifionis fit perfectio, qui fiat ut negatio unionis (cdm contrariorum contraria fit ratio) non fit imperfectio? Refpondeo, sublistentiam modalem non dicere folam negationem unionis, sed insuper includere corporis ab omnibus aliis divisi complementum in se: hoc autem comfionis, & nihil pofitivum.

Verdm figura non foldm figura inbs-13. Sed urget Suarius, figuram hærere in superficie: ad- Quimido dere possumus, & colores quoque. Verdm figura non soldm figura inhis superficiei, sed & corporis figura est. Est enim modus result. 17.1. spicit itaque corpus ut ultimam suam basin, sed extentionem ut intermediam. Verum quòd extensio dupliciter, intrinseeè seu positive, [quatenus cousque extenditur,] & extrinscedeu negative, [quatenus non ultrà,] terminetur; sit ut fegura quoque duplicem consequatur terminationem, posi-Quare figura codem modo est entitas positiva quo extensio : qua fundatur in extivam, [quatenus partes corporis coulque actu extenduntur,] negativam, f quatenus non ultrá. T. Ouare figura godem tans ab actuali ac politiva extensione partium corporis. negativam, | quatenus non ultrá.

Nnn 2

ficies autem supponit partes ad se usque extendi, quo respectualiquid ponit : sed negat eas ulterids extendi, & sic solum nefupericies est vel planæ, vel gibbosæ figuræ, &c. Fateor, quia illa fundatur in intrinseca extensione partium, quam supsubjectum figuræ: minimè itaque mirandum si hæc de illa saltem obliquè prædicetur. Idem, mutatis mutandis, dicendam eit de coloribus. Superficies quatenus connotat exten-sionem partium ad se protendi, est subjectum colorum; sed divisibilium controversiam qualitercunque decidere. Jam proximo loco procedendum ad rationes divisibilitatis exquitensione partium, hucusque extensarum est positiva; quà ne-Super-Sed dices figuram prædicari de superficie; ut ectum eft superficiei, & superficies eo respectu intermedium que adeò dedimus operam, intricatam hanc de entitate inrendas. Sed video hoc Caput præter spem excrevisse. Confultius ergò fuerit, hic pausam Lectori indulgere, & in proxiaddit, ita effe. Extensio enim positivum & proximum subponit seu connotat, cuíque de proprio [se non ultrà extendi non quatenus negat ulteriorem earundem extensionem. gat earum ulteriorem extensionem, est negativa. mum differre.

CAP. XXXII.

De Divisione & Divisibilitate.

A Dastum divisionis requiritur dividuum, & dividens, Illud potest dividi, hoc dividere. Etenim dividi, divifinnem potentiam paffivarn feu receptivam, dividere, activam impli-Ad potentiam proximam seu divilibilitatem compleadu extenla, seu quantar, & continus; 3º. esse impotentius ad seam continuitatem vindicandum, quim est dividens seu divisor ad Gluendam. Ex hisce tribus oritur relatio ea transcendentaquam divifibilitatem vulgo vocamus; de qua quatenus relatam tria requiruntur : 1º. babere partes ; 2º. babere partes lis quæ eft inter rem dividuam & achualem ejus divisionem, tiva non opus est plura attexamus, com de potentiis tam All Halem

activis quam passivis suprà susè egimus : sed absoluta entitas litis, relatio necessario refultat; fublatis, tollitur: quibusque istius potentiæ in dictis tribus requisitis consistit. Quibus porecte intellectis, relatio, ejusque fundamentum, satis intelli-

Quod enim caret partibus, non requifitum, 2. Primum fundamentum generale ad hanc potentiam Primum requilitum est, babere partes. Quod enim caret partibus, non requindent quod refolvi potest. Nam dividi est in partes dividi. babe Deus ergo & punctum mathemat cum simpliciter indivisibilia nem: (est enim actus purus & timplicissimus, nullòque modo ex partious compositus:) punctum, ob defectum entitatis inquam disse cetur. Ut igitur aliquid dividatur, necesse est Deus, ob infinitam unitatis atque entitatis perfectiohabeat partes: non vero inde fequitur, quiequid habet partes interim dividi nequeunt. Quare ad realem divitibilitatem posse dividi. Constare enim potest ex partibus quarum una pibiles. Angeli enim non penitus dettituuntur partibus, & non elt alia, ctiamfi eæ partes ob aliam caufam fint indifcerhabere quoquo modo partes non fufficir.

3. Secundum itaque requisitum ad divisibilitatis resultati- Secundum, onem eft, babere partes quantis, seu achuali extenfine pradities, habere pardividuum eit ist tangibile seu tractabile: nimirum ut vel 166. trudi, vel prehendt, seu trahi, possic. Quod verò caret quan-C anidem continum. Quantitas actualis requiritur, ut id quod titate, non pellitur, aut distenditur, seu rumpitur; sed corpora impetum facientia suà subtilitate penetrat, corúmque vim illæfum subterfugit. Substantia enim una, nisi vel mole Porrò, ut corpus dicatur dividuum, requiritur ut sit achu continuum. Dividuum enim esfe, ett posse dividi, non esfe achu divisum. Actualis itaque continuitas ad divisibilitarem requiritur. corporea, vel quantitate terminata & actuali (ab illa refulergò spiritus careant mole corporea, ut suprà declaravimus, dum aliis spiritibus. Quocirca spiritus nec vapulare nec atteri nec vellicari à corporibus queunt; multo minds ab iis dividi. & consequenter quantitate, corporibus allidere nequeunt; netante) armetur, aliam à suo loco non trudit aut arcet.

dividua impotentior fit ad suam continuitatem vindicandam, quam divisorem Natura solutionem continuitatis esse fe for-4. Ultimb, ad realem divilibilitatem requiritur, ut materis Tertium, eft divisor ad dividendam.

les: abaliis hæc infinitas negatur. Unde quæstio difficillima, & quæ propè humanum superat ingenium, exorta est. disputationis relegandam putent. Utcunque illustria in-Nihilominus sunt qui aded certi de ca videri volunt, ut hinc & alii tam incerti, ut eandem potids ad materias infinitæ Paffivæ divisibilitati infinitas quædam à nonnullis tribuitur; viz. materiam dividi posse in partes semper divilibita & proxima, quæ, præter capacitatem materiæ dividuæ, concrete includie, aut saltem supponit, causam activam divisionis potentem. Interim de utraque divisibilitate aliquid dicendum est: & primò, de passiva abitracte sumpta, nullo habito respectu ad activam virtutem divisoris, an dividere la activa; nimirum, vires hujus cum potentia illius conferen-Prior enim tantum paffiva eft, & quafi materia divisibilitatis, quifitas complectitur. Habet enim partes, casque extensas pos; nec res dividua se dividit, sed quantum potest suam Quare ubi suprà tria ad divisibilitatem completam necessaria posui, non intelligitur de hac passiva sola, quæ se nunquam actuat; sed de potentia complepotis sit, an secús: deinde verò de eadem concrete cum caupotentia seu capacitas divisionis: alia remota, alia proxima est. Illa frequenter suspenditur, & nunquam sortasse deducitur in a lum: hæc illico in actualem divisionem erumpit. duásque solummodo priores conditiones ad divisibilitatem refeu quantas, & continuas : abest autem causa divisionis comlacerat, vulnerat, aut divellit continuum. Duplex itaque est Infiirgit itaque ad eam tuendam, & aggressorem, nisi se fortiorem, repellit : fin hic fortior sit, achu propterea iis quoque (fi quá possim) subservire tentabo. su totius naturæ principia petere & afferere audeant. continuitatem defendit. fuæ exhorrefeit.

fit extensium; & eo quòd extensium, habeat partes extra partes. Extensio enim nihil aliud ignificat nis positionem unius vit. Infero, chm omne corpus fit quantum, extenfum, & divi-5. Omnes, tam Phylici quam Mathematici, pro certo habent, omne quantum constare ex partibus. Si enim extensio sit ipsa essentia quantitatis, necesse est quantum quà quantum partis extra aliam, & confequenter, rem fic positam esfe in eas partes dividuam. Nemo, quod sciam, de his hactenus dubita-

An quantum fit divifibile in infinitum.

Cap. XXXII.

aded exiguam, quæ divifa non fit corpus ; neque unquam ad ab aliis divifa sit corpus, fuerit adhuc ulterids dividua, & sic duum, cúmque quælibet corporis particula (utcunque exigua) in infinitum. Nunquam enim dividi potest in particulam Onare li omnis atomus sit adhuc corpusculum, quantumque, & continuum, utcunque ulteriorem divisionem respuat, est tamen de natura sua passive divitibilis seu dividua ; & infinitas quædam hujus divilibilitatis omni corpori hoc modo compure mathematica reali divisione pervenire

6. Infuper atomus vel est corpufculum, vel punctum ma- Atomus 18 thematicum. Si hoc dicatur, atomus nihil est; (punctum divifubilis vel nihil enim mathematicum, ut ex supra priore Capite dictis constat, eff. illud, atomus est quanta & continua, adeóque divitibilis, & continet partes; & corpus non componitur ex simpliciter minimis adu exfiftentibus, nec datur corpus ità minimum ut quod communi experientiæ repugnat : omne enim corpus æquales partes dividi; nec corpus, si dicatur ex decem folum atomis constare. Adhæc, diagonalis linea costæ quadrati non tionis seu magnitudinis concinnatur. Corpora itaque ex innullas contineat partes se minores: imò nec ex certo atomocomponisupponatur, nequit dividi in duas partes æquales; bisecari potest: & consequenter, ex certo atomorum numero Similiter numerus denarius nequit in tres Arithmetice respondet, nec ex numero partium ejusdem ranegationem, non entitatem politivam, quanto adfert.) divisibilibus non componuntur. non conflatur.

7. Porroatomi, si simpliciter indivisibiles ponantur, carent Ammusni omni extentione. Quare non addunt extentionem rebus qui- bil addit bus apponuntur. Nihil enim dat quod in se non habet. Dices, extenso. unam atomum) extra aliam, & confequenter est extensum. Regeri potest, atomos, si omni quantitate plane orbentur, non mo adjunctam efficere extensionem, etiamsi neutra per se fuisset extensa. Corpus enim ex duabus atomis compositum est unitatem unitati additam efficere numerum, cum neutra fuisce numerus ante compositionem: & similiter atomum ato-Habet enim partem unam (nempe plus contribuere ad compositionem quanti quam puncta main duas partes divifibile.

thematica:

spatii quàm punctum in continuo occupet, hoc ab illa nullo mum naturale. Sed hæc evasio vel nulla est, vel largitur atomum non esse simpliciter indivisibilem. Minimum enim differt à puncto mathematico, nisi quòd alio nomine & satis minimum naturale dicitur quod à nullo divisore ulteribs comminui poteft; non quòd nullas habeat partes, sed quòd ob turale. Habet ergo partes, & est de natura sua divisibile; quanquam ob impotentiam divisoris dicitur actu minimum. fint, & utraque fint ibidem indivifibilia, quo modo inter fe different concipi non potest. Si enim atomus nihilo plus modo discriminatur: sin illa plus occupet, quanta est & di-Nam id totum quo superat punctum præcîdi potest. vinbilis it, æquipollent, seu potids idem sunt. Dices, te non intendere per atomum punchum mathematicum, sed minimihil magnitudinis seu nihil partium in se habeat; & fic non materialis in simpliciter indivisibili conservari nequeat : vel fensu niinimum naturale est corpus, & totum quoddam na-Si hoc fensu atomus sumatur, habeo quod vellem: Conceditur enimquod in argumento intendebatur, atomos non esfe fimpliciter individuas. Sin priore, non differt à puncto mathematico, ut oftensum est. Assumptionem quod attinet, puncia mathematica non componere quantitatem, probatur, quòd mihil politivum quantitati addant, ut suprà declaravi-Etenim quod nihil positivum non-extenso addit, non ratione extentionis,) timpliciter indivilibilia funt. Nunc, feu inftans, à puncto diverii generis indivitibile est. Siquidem spectat ad terminationem temporis, non ad terminationem tione, præter puncta, plura fimpliciter indivitibilium genera Com enim utraque, tam atomus quam Quare punctum mathematicum & atomus, si hæc plane indinaturale duplici sensu dicitur minimum : vel simpliciter, quòd improprio (viz. minimi naturalis) vocetur; cdm natura thematica : at puncla mathematica nunquam possunt exstruere quantum. Oftenditur propolitio, quia punctum mathematicum & atomus, in eadem ratione essendi, (nempe in extentionis. Verum quemadmodum impossibile est in tempore, præter instantia, fint plura indivisibilium genera: ita in extenpunctum,in eodem corpore & codem ejuídem loco aflignabilia parvitatem icum aciémque subtilissimi divisoris eludat. assignari nequeunt.

extensum: at una atomus simpliciter indivisibilis alad replicam spedat, unitatem unitati additam efficere numerum; dico, aliam rationem ese compositionis numeri, aliam corporis physici : illum ese ens rationis cum funfecundum se tota; carent enim partibus, ut latus lateri ap-plicetur: sin non se mutud tangant, non esticiunt continuum, fed difcretum : & neutro modo componunt extenfum. Dicunt aliqui, duo punda posse esse ità immediata, ut non se Sed non magnopere hîc soliciti sumus de nomine penetrationis : satis est, punctum secundum primo mineat. Dicunt, extremitates duarum linearum se mutuò Sint tres linez, quarum superior fit duplo longion additum non prominere, quod careat partibus quibus proquidem est locutio, punctum sive penetrare, sive non pene-trare. Est enim ac si diceres, sibil penetrare, vel non penetrare nibil; aut unam negationem terminantem aliam penetrare, vel non. Fateor duas linearum extremitates fe mutuò tangere posse, sed non virtute alicujus indivisibilis entitatis, led per connotationem contactus duarum linearum quas terminant. Nihil enim spatii hoc modo occupant. Quod sic deduabus inferioribus, ut $\frac{a}{d} \frac{b}{ef} \frac{c}{e}$. Prior medictas superioris a b supponitur æqualis inferiori d e, & secunda b c inferiospatii occupant, aur plus extensionis habent, quàm unum punctum indivisibile b; hoc est, neutrum quicquam habet. Et-Impropria rifg. Jam verd duæ lineæ inferiores quatuor punchis terminantur, superior tantum tribus. Nam b respondet duobus fi punctum tangat punctum, tangunt (ut aiunt fibi subjunctis e & f. Siquidem puncta e & fimul non plus enim si plus sumerent spatii duo puncta linearum inferiorum superiore, contrà quam supponitur. Patet ergò, quartum tria puncta superioris; & consequenter, quartum hoc pun-Aliter & quam unum superioris, duæ lineæ inferiores longiores forent punctum inferiorum linearum nihil addere dimensionis supra damento in re; hoc esse, si quod aliud, ens reale. similiter indivisibili nihil positivum adfert. tangere posse, nec tamen se mutuò penetrare. dum additum nihil positivum secum adferre. mutuò penetrent. monfiro.

quos Lectorem refero, in favorem infinitæ divilibilitatis cor-porum adduci posfunt. Verdm è contrà vix minoris momenti Sit linea a b c fecetur in puncto b. Jam duo Sed duo nova hæc puncta (quamvis corum unum sit additionale) non reddunt lineam quam fuit ante longiorem. Quare punchum puncho additum non addit aliquid novæ extentionis. Atque hac & plurma alia quæ passim apud Auctores occurrunt, ad objectiones ad luadendam adversam partem adferri folent. puncta e & fresultant, & se mutud tangunt in b. breviús.

Argumenta 8 contra in- tæ. finit am di- qua vijibilita- qua tem.

quam infinitatis respectu additionis, ità illa respeciu divisionis, fibi arrogat. Aiunt enim, ut ad numerum quo non datur major, ità ad particulam quâ non datur minor, pervenire tas, aded torsit & satigavit subtilissima ingenia, ut plurimis, difficultate victis, potids placuerit, contrariam sententiam, continuum non esse in infinitum dividuum, sustinere. 8. Ordimur à comparatione quantitatis continuæ & discredit. Magnum enim discrimen est inter infinitatem cui quandato cuivis numero extrinseca est: hæc cuivis continuo innonlicet. Veruntamen hæc ratiocinatio infeliciter procetitas discreta, & eam cui quantitas continua, prætendit. Illa trinseca eft. Omnes enim continui particulæ in se achu concluse funt. Verdm ut finitum achu includeret partes infini-

tentialem, non actualem, effe: & quidem ipsa vox dividum? Verdm ut ali-Actuincludat partes infinitas. Quod enim in se nullas habet partes, non est divisibile; quod paucas, paucis vicibus divisionem sustinet; quod multas, multis. Ut ergò infinitas di-9. Aliqui,ut defendant infinitam divisibilitatem, dicunt poquid dicatur potentià divisibile in infinitum, oportet in se quam enim divisio dicitur potentialis, partes tamen in quibus Nimirum, ut aliquid fit in potentia ad divisionem, oportet habeat partes actu, in quas dicitur posse dividi. Potentia enim divisibi'itatis non fatis fundatur, nili actu adiint partes in quas id quod divifibile dicitur dividi potest. Quare continuum non est potentia divisiones ferat, opus est infinitas contineat partes. seu divishbile potentiam, non actum, sonat. ifta divisio fundatur debent esse actu.

an

riore satisfacit, quia largitur eas achu extistere infinitas, etiquantas infinitas actu exfiftentes, quanquam non actu divifas, que quidem facile est concipere partes potentiales, five partes actu sunt in rerum natura; vel quia, etsi actu in continuo existiunt, nondum tamen actu ab invicem dividuntur. Pri-Nam partes quæ nondum divifibilitatis. Id enim de præsenti non recete dicitur divisiantequam illæ partes actu exfiltunt. Neque quidem poltc-Vel enim dicuntur in potentia, quia nondum exfiftunt in rerum natura non funt fufficiens fundamentum bile, quod de futuro tantum habet partes; neque divisibile es visibile in infinitum, nisi actu includat partes in intas. ore modo refponfum non valet. actu infinitum effe videtur.

10. Respondent aliqui, divisibilitatem infinitam ad con- An infinita tinuum spectantem non esse physicam, sed tantum mathema- divisibiliticam; & infinitas partes mathematicas non ponere corpus ibenatica. physicum achu infinitum. Verdim vix sic evadunt. Etenim Negatur.

continet infinitas partes, ejus quælibet quoque particula infinitis extensive constet, ed infinitum elt, quod ex numeroinmittunt Mathematici componi lineam ex punctis, sed ex lineis Si ergo dentur in linea inhnita puncta, dantur particulæ infinitæ iis punctis interceptæ. Quare, quantum video, difficultas re-& non minor eit in mathematicis quam physicis. Nam fi qualibet linea contineat infinitas particulas infinitis puncis ach interceptas, nulla ratio reddi poteff cur ifta linea non dicatur in infinitam longitudinem exercícere. Cum enim confiet ex particulis infinitis, quarum fingulæ aliquid longitudinis adferunt, necellario in infinitum protrahitur. Quis enim numerus menfure finite, quantumvis reduplicatus aut multiplipuncta non funt lineæ partes mathematicæ. Non enim adminoribus semper divifibilibus. Agnoscunt verò in brevisfima parte linea puncta affignabilia usque & usque fine termino contineri. Videntur ergò agnoscere puncta infinita in linea; sed ea, com non sit quanta, nihil addere quantitati lineæ, nec effe cur inde metuamus ne linea excurrat in infini-Atqui regeritur, duo puncta in linea non esfe proxima. carus, vel medieratem hujus lineæ æquaverit? Siquidem quod

0000

De divisione & divisibilitate. Cap. XXXII.

impossibilis, impossibile quoque est ut infinitum componatur plicetur, nunquam assurgit ad complendum infinitum: sed multiplicatio in infinitum est planè impossibilis. Supponit Subtractione minuere, licet. Cam ergo numerus infinitus sit finitis componatur. Finitum enim, nisi in infinitum multienim numerum infinitum, quem nec additione augere, nec ex finitis quotiescunque reduplicatis.

11. Porrò, corpus physicum in se includit corpus mathematicum; nempe longitudinem, latitudinem & profunditatem. cludit mathemati-

continere nequit; juxta illud, Quod continet continent, continet contentum. Si ergò corpus mathematicum puncha, lineas fuperficiélque infinita in se complectatur, qui fiat ut physicum non eadem contineat? Quare vixdum satisfacum eft huic Quare quicquid tribuitur corpori mathematico gratia longitudinis, latitudinis aut profunditatis, bono jure in corpus phyficum transferatur, quòd hoc illas realiter in se contineat. Chm ergò, secundum Magnenum, corpus mathematicum admittitur continere partes infinitas, corpus phyficum minores difficultati.

Inhnitatem partium non esse extrinsecam.

certum numerum, five finitum five infinitum, determinantur, & frustra dicuntur innumerabiles, seu non tot quin plures. Revera in additione ità eft, non tot numerari posse quin plures 12. Alii igitur alias distinctiones applicant. Aiunt enim duplicem esse infinitatem, aliam intrinsecam, aliam extrinsefeurior est, coque minds aperte impugnari potest. Dicunt partes esse infinitas non categorematice, sed syncategorematice. Verdm postquam aperte quid volunt eloquuntur, vixdum sub hoc fcuto satis tuti delitescunt. Aiunt enimpartes non esse directe infinitas, sed non tot numerari posse quin plures adfint. Verdin hoc suas quoque patitur difficultates. Quot enim partes in continuo insunt, tot simul & aclu insunt, nec plures nec pauciores. Com enim fint per realem, certam & determinatam entitatem, impossibile est ut fint plures aut Ouare ad Partes enim addendæ funt manifesto extrinsecæ. cam; & divisibilitatem infinitam effe continuo extrinsecam, non intrinsecam. Sed si infinitæ partes in continuo intus comprehendantur, non video quo sano sensu vocentur extrinfecæ. Quare aliam adjungunt diftinchionem, quæ obpauciores quam per cam entitatem certd funt. addentur.

Sed in divilione , quando omnes partes aclu exsistunt, nihil addi poteft quod in dividuo non prids achu continebatur. Si ergò divisio in infinitum procedat, est quia dividuum in tes toti fint intrinsecæ, die quo sensu hæe infinitas sit exantecessum infinitas partes continebat. Cumque ex par13. Alii igitur dicunt, continuum non este dividuum in in- Intefnica finitas partes, sed folum in indefinitas; & conformiter par- partes non tes non elle infinitas, sed duntaxat indefinitas. Sed recurrit sufficere. quia partes continui intra terminos clauduntur, fione limitatur & circumscribitur. Dices, tot partes in con-tinuo contineri quot nullo numero finito comprehendi que-Non nec ex indefinita entitate constant. Quælib., enim particula, & particulæ particula, definità extentione seu dimenant; imò si plures usque & usque addideris, nunquam numeenim est ulla proportio inter ultimas particulas ejus & ullum determinatum numerum; sed illæ hunc, utcunque auxeris, perpetud superaverint. Verdm quis negare potest intellectum Divinum capere posse integrum numerum particula-Cognoscit enim Deus quid in qualibet re continetur, & quot particulas minimas habet. Forte non opus fuerit plures difconcilianda improportione ultimarum rationum continui & rum in continuo? & sic non funt simpliciter innumerabiles. ficultates attexere, com omnes prope fluant à vasta & non partium in continuo exfiltentium æquaveris.

nem quafti-14. Quò facilids autem quid in hac re statuendum fit ex- Apparatus quiramus, paucula, cáque, si ficri possit, notiora, dubissque ad deciso-nonnihil lucis allatura, præmittenda sunt. Primò igitur, nem quassi-certum esse arbitror, hic non inquiri de principiis naturæ cor- 1. Non hic porum, sed de principiis seu partibus integrantibus ex quibus inquiri de totum continuum concinnatur, Corpus enim variis modis principiis componi dicitur; vel ex principiis esfentialibus, materia & teria & forma intellectæ naturam corporis cujus funt evolelementa cognita mixturam & contemperationem variarum naturarum inter se explicant: partes integrantes, totius integralis quà talis compolitionem exhibent. Multi uque celeberrimi viri, victi difficultatibus quæ in explicatiforma, vel ex elementis, vel ex partibus integrantibus. 000 3 one infinitæ divisibilitatis corporum obvidm funt, eorum uftimam compositionem ex minimis quibusdam particulis indivisibilibus, quas atomos vocant, constare asseruerunt. Hisce atomis, ut putant, inventis, de quibus multum & diu cogitaverant, (prout mos est hominum, viz. omnia ad ea in quibus potissimum versati fuerant reducere,) universam re-Etenim etiamfi iis concedatur dari miniprincipia naturæ. Etenim principia integrantia quà talia in-tegram magnitudinem componunt, sed hoe nomine natu-Sed promas particulas, seu minima naturalia, quæ ob parvitatem non possunt ulterids achu dividi; non tamen inde sequitur effe ram non definiunt. Siquidem numerus atomorum corpus aliquod ingredientium cognitus, solam materiæ molem, non legem operandi, in qua natura confisit, detegit. Verdm aliqui pertinaciter contendunt, aliam naturam præter magnomine naturæ quæritur. Fateor partes integrantes possemagnitudinem & figuram exstruere. Sed quid motum efficit? nitudinem, figuram & motum localem, non esse quærendam, Magnitudo res stupida est, figura ignava; utraque perse merè passiva. Neutra itaque ad actionem aut motum inchoan-Motus est esfectus naturæ moventis, non ipia natura. Quare partes integrantes, etli declarent magnitudinem & hguram, non tamen live motum ipfum, five nasimplicem, aliter quam per inadæquatos conceptus, à partibus unde motus? Internum motus principium id ipsum est quod turam, ejus caulam, pandunt. Rejicimus itaque integralem compositionem in naturæ disquisitione, ur per se insufficien-Imò, si velimus naturam substantiæ in genere inquirere, non partes inregrantes, sed essentiales, consulendæsunt, Exempli gratia, tubitantia ipfa, præter fundamentalem fubfiftentiam, qua quafi materialiter conflituitur, in fua quoque entitate naturam energeticam, tanquam formam, includit, Non qued hæe in perpetuis pluíquam ratione inter se diffe-Quanquam verò in perpetuis partes esfentiales solà Nam in rant: fed quol ea fit imbecilliras intellectus nofiti, ut rem esfentialibus analogice defumptos, distincte intelligere neque-Agnofcimus magnitudinem & figuram, quin & motum. rum naturam naturæque variationes adferipferunt. ratione differant : in mutabilibus tamen aliter eft, dum fatis comparatur. fecto perperám.

fittione pargrantes, sed ut essentiales. Textura enim miteria non est sine-parapara integrans, sed, ex nac sententia, est apla forma; adeóque tium inte--04m03-con ex atomis, ut materia, & ex textura earum, ut torma, (quæ gramium, vocamus: que partes non integrantes, fed esfentiales sunt, his, ut datur aliquid perpetuum, quod materiam, ità datur aliquid mutabile, quod naturam additionalem seu formam & p'usquam ratione inter se discrepant. Dices, atomos supplere vicem materia prima, & variani atomorum compositionem additionales naturas lufficere. Verbm fi hoc detur, atomi tamen earunique textera non id faciunt ut partes inte-Textura enim miteria non eff partes est ntiales funt) corpora neutabilia componuntur. Verdm hæc sententia nimid plus quam æquum elt partium texturæ tribuit. Quid enim hæc textura ? N hil a jud videtur nisi v.ria atomorum positura inter se, forte vacuo, ut video quo jure folius polituræ variationi tantas partes adferi-Manifestum enim est rerum species inter se esfentialinonnullis placet, ut aliis non, pids minds intersperso.

ter distingui : positura autem diversa essentialem disferentiam vix suppeditat. Aqua rosarum inter destillandum in vaporem elevata, quoad posituram partium ab eadem aqua plurimum discrepat : non tainen ab aqua rosarum specie

Quid quèd aqua rofarum & aqua communis

diffinguitur.

deitillatæ posttura partium vix distingui queant, cum interim natura seu specie plane differant? Oleum cinnamomi destillatum multò diversam partium posituram in oleo, quàmin in-

tegro corpore habuerat, obtinct : non tamen videtur speciem,

Protecto in arte medica ità ese experimur. Etenim si Utcunque, difficillimum est tantæ varietatis naturæ quanta in mundo cernitur h nc ra-tionem reddere. Imò planè impossibile est, vel solius vitæ, five plantarum, five animalium, rationes, nedum sensum, hinc deducere. Præterea, li omnes atomi fint ejuldem ra-tionis, non video cur fimile fimili additum non finile produpulveres idem genus qui inftar atomorum funt, variis modis effinxerirrus, ut in trochifcos, in pilulas, in bolos, &c. vel fi in tincuras, in extracta aut esfentias reduxerimus; ejusdem virnuas, particulæ genium quem prids nachæ fuerant retinent; tutis remedium conficiunt. E contrà, utcunque rem comminec quia mutârunt fitum & compositionem partium, naturam saporem aut odorem mutasse.

partes comminui posse, ut achu in minores dividi non queant, Attamen quo sensu res cousque comminui dicuntur, pristinam necessario deposuerunt. E. g. Rhabarbarum, sive ribus similaribus res aperta videtur. Non enim mutuantur dem naturæ cum toto. Si dividas aurum, particulæ divisæ rentur, cdm fint hujus instrumenta; quæ eo fine organa confruxit, ut iis pro re nata tanquam fuis utatur. Quare natium quærenda lit. Hic in memoriam revoco errorem nonnullorum mihi familiarium, qui, quòd corpora in tam exiles com revera principia integrantia diversi plane generis à prinquæque non, intenditur, ut quid per infinitam divisionem, minutim incîdis, sive in pulverem redigis, candem vim tum purgandi, tum alterandi corpus nostrum, exferit. In corpofuam naturam à compositione, cdm quælibet particula sit ejusadhuc aurum funt, nec recipiunt denominationem auri à compositione inter se, sed à natura sua, quâ in specie auri constituuntur. Organa quidem virtute organizationis vim quandam organicam fibi adsciscunt : Sed nomen naturæ vix metura alia res est quam quæ in compositione partium integranadmisissent, se Atomicorum principiis adstrictos putarunt : cipiis naturæ fint, ut ex totius hujus Libri scopo facile innoterea loci, aliquid de divisione partium continui, quæ hîc, quidque per infinitum numerum partium intelligatur, inveut ulteriorem divisionem respuant, infra declarabitur.

tuitur de numero partium integrantium sive organicarum, Scit enim organicas partes conspicuæ magnitudinis attinet, hæc divisio non considerat numnam partes dividendæ aut divifæ similes aut diffimiles fint ; fed an fint in genere partes integrantes, nécne. Quare abstrahimus hie tam's parnem partium integrantium contemplamur. Pond, qualio hîc non movetur de partibus quibus continuum mensuratur,ut de ulnis, pedibus, digitis, &c. quibus quodvis corpus, quantumvis 15. Secundo igitur, in hac controversia quæstio non instifive fortaffe similarium. Nemo enim sanus (uti arbitror) dubitat, an corpus ex infinito numero organorum componaesse, & pauculas; præsertim, ad particulas in quas quodlibet unum organum concidi queat comparatas. Ad limilares quod tibus organicis, quam timilar bus, & folam gen ralem ratio-

2. Non bic

queri de partibus organicis, magaum,

Urgebis, divisionem potentia infinitam divisios fucpartes achu divisas posse ulterids dividi. Est ergo infinitas Infinita magnum, quod finitum fit, exhauriri, & ad certum numerum Insuper, neque intenditur de aliquotis partibus, quæ & mensuram partium vel cum vel fine fragmento, reduci po-Denique, non accipitur de quacunque divisione, sive simultanea, sive succefsiva, quatenus facta; sed de sola successiva quatenus poten-, nempe, quæ fit divisione & subdivisione successive peraad finem nunguam perduci : quod autem achu dividitur, sive in partes æquales five inæquales secetur, in numerum actu infinitum non resolvitur. Quare infinita divisio, quam hie quærimus, nunquam achu peragitur; sed perpetud supponit, ab infinita virtute, sive simul sive successive, actuari poste. Resemper divisibiles, quæ supponitur inchoari, multiplicari, sed spondeo, Deum omnia posse quæ potest velle; non posse audetur. Quare non ausim statuere infinitam virtutem posse divisionem successive infinitam emetiri. Si enim infinita suc-Si ergò contradictionem implicet, infinitam divisionem five simul five successive actuari; hac actio non cadit sub objecto Divina vocesso achu exhauriri queat, quæ spes reliqua suerit quin om-nis duratio perpetua, quæ similiter successive infinita dicitur, Enimvero ut infinita divisio successiva actu percurratur, aut quod caret fine ad finem perducatur, repugnare violim ad exitum vergat? Nihilominus si quis contendere velit, multa quæ nobis impossibilia videntur, Deo non item esfe, non magnopere refragabor. Hoc folum dico, si quid Divina virtute ad ultimam divifibilitatem cujus capax eft refolvatur, dem quod ob defectum entitatis in quam dividatur simpliciter indivilibile eft, non differt à puncto mathematico, & est tantum ens rationis, ut suprà de puncto terminativo proba-Quod enim caret omni magnitudine, puncto mathematico non est majus. Si enim excedat hoc, est ultra idem extenfum, & confequenter, adhuc habet partes, & est ulterids Posita itaque infinita Natura enim tali divisioni nihil superesse per modum partis realis. finito quoque numero perpetuò clauduntur. tem velle ea quæ contradictionem involvunt. divisione actuali, res sic divisa annihilatur. divisibile; contrà quàm supponitur. tantum potentialis.

potest corpus in quolibet puncho assignabili; quod non fierer quit, nec par in tot partes aliquotas quot assignare placuerit. Si enim corpus ex numero atomorum denario constaret, id in tres partes æquales dividere non poteras. Porrò, hinc corpus fensim augeri ac minui potest, novam materiam in communio-Augmentatio enim & diminutio Numerus enim impar in duas medietates dividi ne-Nec putanda est hæc potentia frustranea, chm ex parte faltem, & quantum rerum natura postulat, actuetur. Oculus enim non perpetuò videt, nec omnia quæ cernere potest unquam actu videt : non tamen frustra est, cum exerceatur quoties opus sit. Pariter potentia dividua non est frustrà, còm exerceatur quousque natura leges exigunt. Hinc enim dividi Utriusque autem infinitas est tantum potentialis & successiva, numerumque quemcunque datum facile superat; nunquam tamen ad actualem infinitatem afres cujusmodi sit ca potentia quæ nunquam potest actuari, aut cui usui inserviat. Statuunt enim Scholæ, frustra esse esm potentiam que nunquam reducitur in acum. Imd si nequeat in deo, Eodem jure quo materia dicitur posse successive suscipere infinitas formas: non quod unquam infinitum formarum numerum achu compleverit; sed quòd non tot, quin plures. eodem modo quo numerus additione in infinitum augeri posse dicitur : non quod unquam tantus fuerit, quin major fieri queat. Similiter enim, cdm plurimas diviliones feceris, adhuc plures potueris: & ut in additione non est finis, ità tione, idem corpus facillime respectu Dei annihiletur. Que-Refponviam divisionis Deus possit corpus in nihilum redigere: hoc pacitatem divisionis potentia infinitæ actuari posse: sed si Divina virtute miraculose actuetur, corpus sic divisum una annihilari: quanquam mini probabilius sit actuari non posse. Verbm aliàs nullus dubito quin, subducta Divina conserva-Non igitur refractoriè negabimus quin fortasse per bile, sed ejus infinitam divisibilitatem transcendenti Divina potentia superabilem fuisse. Verdm nos non asserimus cacorporea absque omni quantitate seu magnitudine conservari achum perduci, quo jure veniat nomine potentiæ. nem fecum affumendo. neque in diminutione.

que, hinc corpora unitatem quandam sibi asciscunt, nimirum dem continuitas extensionem, & hæc partes extra partes exenim partium totius, continuitas est ; quæ, ut cum divisione, ità absque divisibilitate, consister nequit. motus quidam funt, & fensim, non subsultim, fiunt. quà una corum pars alteri totique communicatur. renfas, & consequenter dividuas, supponit.

hîc dici infinitas, non in ordine ad magnitudinem seu infini- fadnumero. partes line 16. Hactenus aperuimus quo sensi infinita divisso in hac Quosensia Quæstione sumenda sit. Superest exquiramus quid intelligi partes sindice debeat per partes infinitas. Assertione genere, partes infinitas. tam extensionem, sed in ordine ad numerum partium.

Ordiendum est à numero, cujus varia acceptiones tem infinitæ effe debent, ut infinitam divisionem suffineant. Duo ergò potifsimdm ad hujus difficultatis ulteriorem enodationem superfunt. Primum, ut varias numeri, tum actualis tum potentialis, rationes (quò facilids de infinitate hîc intenta judice-Alterum, ut vastam disproportionem inter numerum feu quantitatem discretam & continuam perdiscamus; adeóque, cur infinitus numerus partium ad sustinendam totam divisibilitatem continui requiratur, intelligajuívis enim partis, imò omnium simul, magnitudo feu extenfio fuis limitibus circumferibitur & terminatur; numero au-Si autem potentialis numeri partium infinitas ad infinitam divisionem similiter potentialem ferendam sufficiat, frustra actualis earum numerus infinitus quæritur. mus) exquiramus. expendendæ funt.

terialis, vel eft vel ma-Numerus formalis. Hic est ipsa sorma in intellectu concepta, quæ tot unitates quot inaliqua multitudine (saltem ratione, si non ex parte 17. Numerus distinguitur in materialem, & formalem. plura : ut numerus denarius boum in intelleduunus numerus rei, aut etiam realiter, diffinctæ) continentur simul complectitur; & est conceptus formalis numeri. Ille est ipsa multitudo quæ quoquo modo diftinche in rerum natura exfiftit, quamque, quot funt, numerus formalis intelle Qui repræsentat; & est conceptus objectivus numeri. Numerus formalis in intelformalis eft; materia ejus extra intellecum eft multitudo, ledu unus eft ; materialis extra intelledum, saltem duo vel nempe decem boves realiter & divisim exsistentes.

Ppp 2

Tenetur itaque ille, si verus este velit, huic se confortentur, error computantis conspicuus est. De numero sormali non opus est plura addamus: sed materialis ulterids diffinguendus eff. Cum enim materia numeri fit multirudo quatenus formalis erroneus este potest, sed materialis incapax est erromem præstare : ut si septem solidi numero octonario compualiquo modo diffincta, sequitur tot esse genera numeri materialis quot funt genera disfinguendi multitudinem. Tripliciter autem multitudo distinguitur; vel ratione, vel ex parte rei, vel realiter: & confequenter tria funt genera numeri materialis. Primum est, numeri rerum sola ratione distincarum,qui quam proxime ad unitatem accedit: quippe in natura una atque eadem res est, & solà operatione intellechus ad pluralitatem revocatur. Eadem enim res, pro modo inadæquatæ intellectionis nostræ, sufficiens fundamentum plurium conceptuum formardm hic numerus fundamentaliter tantum diffinctus in rebus lium esse potest. Qui conceptus, quòd plures sint ratione Ut tres obliqui conceptus entis, инин, verum, & bonum, qui ratione tantum inter fe & ab ente differunt; interimque reche vocantur tres, quod ratione cum fundamento in redistinguantur: quinque prædicabilia notiones secundæ funt, & reche mumerantur quinque, quod fufficiens fundamentum in natura detur, cur nec plures nec pauciores ponantur. Unde constat fundamentum exfistens, sola ratione dittincum, secundum fufficere ad numeri cujusvis hoc genus entitatem. Secundum genus eft, numeri rerum ex parte rei diftinctarum; nempe talium quarum una manere potest separata altera, non è converso, ne Divinâ quidem potentiâ. De qua distinctione videatur Suarius Disp. 7. s. 2. no. 6,7, &cc. Paulò sirmius quàm prior hæc distinctio in rebus habet sundamentum: quòd non De qua distinctione vitantum in conceptibus, sed & in rebus Divina potentia ità separabilibus, ut unum saltem extremum, non utrumque seorsim, conservari queat, fundetur. Tertium est, numeri rerum realiter diftinctarum, quarum una ab altera absque miraculo separari potest. Et numerus in rebus hoc modo diftinctis adhuc multò firmius quàm priores duo fundamentum in natura fibi vendicat: ut numerus partium integran-Siquidem hæ divisim exsistere possunt, & in potentia distincti, sufficiens quoque fundamentum sunt numeri.

pter accuratifts differentiæ inter numerum actualem rerum Differentia realiter diftin Sarum simulque unitaruni, & rerum a Ru divisa- inter numeconstituendum numerum materialem ultimò actua. Etenim numerus materialis constans ex materia realiter distincta adhuc duplex est. Vel enim constat ex materia actu discreta seu divisa; vel ex materia tantum divisibili, seu actuatus: posteriore, etsi aliquo respectu actualis dicatur, & potentià divisa seu discreta. Priore modo est numerus ultimò actu de materia sic distincta prædicetur; reipsa tamen, adæquate conceptus, potentialis eft, & ulterids actuari poteft. Quare numerus actualis est vel respective, vel absolute sic sed eo modo inter se distinctarum, ut faltem a nobis dittincte concipiantur. Sufficit enim quælibet rerum distinctio, habens in natura fundamentum, ad hujusmodi numerum actualem fundandum. Et propterea hoc fenfu, non tantum entia sive realiter five ex parte rei diffincta, sed & inadæquati conceptus rationis,ut entia rationis, notiones fecundæ, imò entia ficta, ad actualem numerum referuntur: ut tria capita Cerberi, quatuor equi solis, quinque prædicabilia, &c. Fateor res realiter diffinctione inter se disterminantur, potiore jure actuales numeros Ceterdm hie quoque sequitur, res realiter distinchas, sed conjunctim exsistentes, non codem jure vocari nudictus. Numerus respective actualis est rerum conjunctarum, chas, etiamsi conjunctim exliftentes, potiore jure rebus fola ratione aut etiam ex parte rei distinctis achuales numeros dici. Cum enim, ut dixi, numeri actuales hoc genus à distinctione reruminter se oriantur; sequitur, eas res quæ majore distinenim distinctio realis duplex est, major, & minor. Major est rerum achu divisarum: ut quinque milites. Minor est realiter distinftarum, fed non achu divisarum: ut duæ medietates ejusdem totius adhuc unitæ. Res actu divisas magis & clarids quam res conjunctas diffingui conspicuum est, tum quòd illæ ulterids diltingui nequeant; tum quòd hæ (utcunque realiter distinctæ) ulteriorem magisque conspicuam dis-Ouapromeros actuales, quo res actu divifæ sic denominantur. tinctionem admittant, nempe, si achu dividantur. rum, perpendendæ funt. effe & dici.

18. Primo, Resactu divise & simul sumptæ, in ratione nu- temiglem, meri materialis, omnimodè seu ultimò actuantur. Sunt enim Irima,

quenter nec ultimò nec omnimode diffinguuntur, aut ultimò Ideirco utcunque aliquo respectu numeri achuales audiant, reipsa tamen non funt ultimo actuati, sed adhuc co respectu potentiales manent. quantitas acu discreta, seu constant ex entitatibus acu discretis simul sumptis. Hoc enim totum ad ultimam actua-Nihil enim præterea ad rationem achualis numeri complendam defideratur. Nam numerus materialis est quantitas discreta: si verò potentià tantum sit discreta, est eatenus numerus potentialis: fin ex entitatibus actu discretis simulque sumptis consistat, est ultimo actuatus. Verum è contrà, res realiter distincte & non a du divise manifeste ulteride distingui possunt, & confemeri non sit actu discreta, actuali divisione ulterids actuari potest, & consequenter non fuit antea ultimo actuata. Quod Si enim materia nu-19. Secundò, Res actu divisæ complete exfiftunt. verò ultimò actuatur, omnimodè actuatur. respectu discretionis numericæ actuantur. tionem numeri materialis requiritur.

Differentia secunda.

Parduationis egimus, probavirus. Imposibile autem est ut aliquid ab omnibus aliis divisum, & simul incompletum, extistat. Este enim incompletum est esse parten alterius: at actu ditur; cumque incompletæ fint, incomplete ab iis quorum partes fint incompletæ, ab aliis, quibus complentur, incomplete diffinguuntur, & in potentia ad completam discretionem adhuc tes quidem non funt entia universalia, sed singularia, nempe realiter in rerum natura exsistentia. Nihilominus non absvisum nequit esse pars ejus à quo actu dividitur. Ideóque actu quibus adu dividitur diftinctum. E contrà, res non actu divifæ incompletæ funt. Etenim funt partes ejus à quo non dividunfunt distinguuntur. Res enim (ut optime demonstrat Suarius) compartibus, à quibus carum incompleta exfiftentia perficitur & completa redditur : ut suprà, ubi de principio individivisum est actu completum, & complete ab omnibus aliis à trahunt à communicabilitate. Communicantur enim toti & exfiltentia prima seu inchoata, & ultima seu completa. soli universali, hæc insuper communicabili opponitur. per eandem entitatem per quam funt distinguuntur.

20. Tertid, Res achu divise inconfuse ab invicem discretæ funt, & numerum materialem nullo modo aliis numeris aut

Tertia.

unitate implexum denotant: verdm res realiter distinctæ, sed non achu divise, numerum cum aliis numeris & unitate spectu distinctæ discretionis. His in memoriam revoco in-geniosissimum responsum Clariss. Toleti ad argumentum attuli, Deum Optimum cognoscere id quod fuerit cognoscibile. Càm ergò quaritur an cognoscat distinciè partes continui; respondeo, habere duplicem sensum. Cognoscit distinciè ex parte subsecti, i. e. cognitione distincià; vel distinciè ex parte objetti, i. e. esse distincias: qua duo non sun idem. Ego enim video distinciè partes. ipsa confuse implicatum constituunt. Eadem enim res in se indivisa quæ dicitur continere decem partes realiter distinctas, perinde dicatur undecim, duodecim, tredecim, & quemsatis diffincte ad unum certum numerum, aut ad unum magis liter diffinctæ, ita & 11,12,13, &c. in quovis continuo recontinuo inveniri, confuse discretus est, & cum aliis numeris æque confuse discretis implicatur. Neque quidem cum aliis nui, I. 6. Phylic. Aristotelis, cap. 2. Ad tertium, inquit, non est dubium, non modo secundum Theologiam sacram, sed etiam secundum Arift. & omnes fere veteres Peripateticos quos alids nes partes cognitione distinctissimà, non tamen cognoscendo eas esse distinctas. Primò, cognoscit non esse distinctas, & bec est distincta inquam, institut, sed potentia. Altera verò cognitio non modà non est distincta, sed esset falsa. Ubi in hoc responso negat partes esse distinctas, de metaphysica distinacione reali, seu de quàm alium, determinatur. Siquidem ut partes decem reaperiuntur: nec unus numerus magis quam alius in ullo continno continetur. Quare numerus ifte qui dicitur actu in soldm confunditur, sed & cum unitate ipsa: respectu cujus Quod enim achu unum eft, non fimul & eodem respectu eft achu plura. Unum enim & multa direce opponuntur. Cum ergo partes unitate totius & compartibus confuse fint implexæ, sequitur eas esse in potentia resumptum à Divina cognitione partium infinitarum contireali diverlitate quatenus opponitur identitati, intelligen-Partes enim etst realiter distinguantur priori mo-Deus ergo cognoscit omengnitio: cognoscit enim eas partes, ut sunt in ipso continuo, este, superficiei, quas non video este distinctas. quoque potentialis est.

Quarta.

divisionem in 2, 3, 6, 10, 100, &c. partes designet, aut si mensurationem håc vel illå mensura, ut digitis, pedibus, ulintellectu fit, altera achuali divisione. Illa non eft numerus unius eorum effigiem deduxerit: sic in massa continua quemrit, invenire licet; sed absque operatione intellectus ad unum magis quàm ad alium non determinatum. Intellectus ergò, si nis, cubitis, instituat, in continuo partes alterutri respondentes reperiat; sed intellectu tantum ad unum numerum Quare duplex est determis natio continui ad unum certum numerum partium; altera materialis ultimò actuatus, sed solummodo fundamentum ejusdem: hæc est ultimd actuata, & uno solo numero expritum cujusvis numeri, & quilibet numerus de iis, quatenus realiter distinctis, prædicetur; ut, continet hæc vel illa materia 5, 10, 100, 1000 partes, &c. non tamen ha partes cet. Siquidem materia continua in 2, 3, 4, 5, 6, 7, &c. æquales partes, quarum quælibet una sit respective media, tertia, dum determinatas ad certum unum numerum. Sicut igitur libet numerum partium, nempe tot in quot dividere placue-Partes itaque continui, etil fint fufficiens fundamen-Quartò, Res actu divisæ unico determinato numero, rum magis quam alium non determinantur, sed indifferenter demere animus fit, ex æquo earum quamvis in re invenire lifaxum marmoreum icones varias hujus vel illius hominis aut bruti realiter continet, quòd peritus sculptor eas in lapide invenire queat; nondum tamen funt actu hujus aut illius hodo; posteriori tamen confuse implexæ sunt, ut dichum. quot funt, exprimuntur: & si alius quivis numerus iisdem tribuatur, falsus erit. Ut si duodecim equi in campo pascantur, qui judicaverit este 10, 11, aut 13, vel 14, perinde erraverit. Impossibile enim est, nullo dempto aut de novo addito, fint plures vel pauciores duodecim; isque solus numerus cos vere & adæquate complectitur. Verum è contrà, res realiter distincta, sed non achu divisa, ad unum certum numese habent ad omnes numeros. Si enim à quovis continuo partem mediam, tertiam, quartam, quintam, sextam, septimam, &c. 4ta, 5ta, 6ta, 7ma, dividere potes. Quare exfiftentes & realiter distinctes habet continuum has omnes partes, sed nonminis brutive statuæ, donec artisex præcidendo superflua ad præ aliis achu determinatas.

a du constituunt ullum numerum materialem, sed in potentia funt ad ulteriorem actuationem. Sufficiunt quidem ad quemlibet numerum formalem in intellectu actu formandum, qued, ut dicum, quælibet diftinctio rerum, multo magis realis, fit. fufficiens conceptus objectivus, cui conceptus formalis coaptetur : non tamen est conceptus objectivus numeri completus, hocest, non est numerus materialis ultimo in ratione numeri queat; & eft eatenus potentialis. Cum ergo partes continui meri non funt ultimo actuatæ, sed tantum potentialiter inti-nitæ dicendæ. Mihi inserendum est, partes infinitas in hac Numerus enim materialis, cum fit quantitas difereta, sola actuali discretione, hoc est, actuali divisione, ultimò aduatur. Quamdiu enim non actu dividitur, ulteriùs aftuari in numerum infinitum non fint achu divifæ, ulterids in ratione numeri actuari postunt; & consequenter, in ratione nu-Ouæltione intentas esse hoc modo potentiales, scilicet non esse in ratione numeri ultimò actuatas.

hac affertione infinitas realiter exfistentes & realiter diffin. bin satisfie. 22. Dices, etiamsi non fint ultimo actuatæ, este tamen ex objestioni-

ceat. Instabis, quamlibet particulam aliquid spatii occupare, & consequenter infinitas instintum exigere. Verum sequela Siquidem illud huic per omnia respondet, nec alterum altero infinitum attingit, aut attingere potest. Dices, particulas corporis physici actu exsistere, & realiter inter se distingui. tentialem infinitam, quam suffinere possunt; nimirum, quòd ad ultimam divilionem quam ferre possunt pervenire non liipsum non minds in infinitum divisibile est quàm physicum. iplum fine corpore est imaginarium; ità ejus divisio sit per visio seu diminutio hac unquam actu exercito numerum actu Refpondeo, dici infinitas in ordine ad divifionem po-Spatium enim est corpus mathematicum, quod mentalem assignationem, non per realem divisionem, viz. non quemadmodum fit divisio corporis physici. Verdm, ut non concedimus spatium esse infinitum, quòd particulæ, in quas divisibile dicitur, potentialiter infinite fint: its nec corpus phyficum Non enim extensivè, sed divisivè seu diminutive, alterutrum in infinitas particulas solubile est: nec diinfinitum elt, quòd infinita spatiola per divisionem assignabi-660 lia occupet.

certe aliquid naturæ continere debent; cúmque substantia-les sint, cur seorsim stare nequirent? Respondeo paucis, natam esse materiæ essentialem, & consequenter, aliquam magnitudinem ei perpetud deberi. Dico igitur, quanquam litionem ex infinitis ut ex particulis prids seorsim extiftentibus, si scorsim starent, forent entia incompleta, & minora quam quæ cum natura materiali integra confiftere queant. Nequit Verdm, inquies, cdm particulæ realiter exfiltere supponantur, quatenus tamen aftu discretæ sunt seu divisæ, reduci demum posse ad minima naturalia, quæ in statu diviso ulteriorem divisionem achu respuunt; nempe, quæ non possunt ulterids dividi, nisi prids cum aliis particulis minimis re-uniantur Abhorrent enim infinitam parvitatem, de sistentia sit incompleta, & aliis communicata, cúmque iisdem confuse implicata: imò nec pluris est quòd realiter distinguantur, cdm dislinctio quoque (etsi realis) sit incompleta, & inter partes invicem continuatas confuseque implicatas, nec aliter quam potentia numerum ultimò acluatum conficientes. Que omnia suprà satis declarantur. Dices, manere adhuc maximam disficultatis partem, posse corpus finitum ex particulis infinitis componi. Respondeo, cam non esse compo-& postea in unum confluentibus. Materia enim ipsa ut res in. tegra & continua, hoc est, ut habens particulas in infinitum divifibiles, ab initio creabatur : particulæ autem ipfæ nunquam leparatim exsistebant, aut exsistere quidem potuerant. Erenim enim natura hæc seorsim conservari sub infinita parvitate. (forte de hac re infra fusids dicturus) quantitatem intermipartes continui, in continuo unitæ, fint perpetud divisibiles: Assero igitur, hîc partes continui quoad numerum tantum esse infinitas, idque potentià: sufficere autem hanc potentialem infinitatem ad infinitam divilionem simi-Etenim infinita divisio nunquamachuperagitur, sed perpetud successiva est, & ex parte re continuum nunquam actu secatur in infinitam particularum multitudinem. Divisio enim hæc ed infinita dicitur, Fitcor. Verdm hoc neminem movere debet, cdm earum exquòd nunquam ad finem perducatur. Chm igitur particulæ non fiant actu infinitæ, donec infinita carum divifio tranfacta futura, adeóque in potentia ad ulteriorem divisionem. liter potentialem ferendam. & continuentur. qua infrà fusiús.

fuerit, sequitur eas nunquam achu sieri infinitas. Oudeirea duo de hac resupersunt consideranda. Primum, cujusmodi entia sunt particulæ numero potentiali infinitæ. Secundum, cujusmodi esfent, si per impossibile in infinitum actu divisa starent.

culas potentià infinitas nihil aliud esfe nisi particulas conti- potentia in-23. Ad primum quod attinet, certum esfe arbitror, parti- Paricule finite quanui, quà continui, (quanquam extensive & actu finitas) que, les. nis, quam in ipfis atomorum commissuris. Suppono enim in pugnat continuum finitum ese in infinitum divisibile; chm divisibiles dicuntur. Minima quidem naturalia, quatenus seorsim stant, actu indivisibilia & atomi (neque enim in hoc fensu atomos nego) esse dici possunt. Verdm in re sunt continuo unum minimum aliis proximis, câdem lege continuirum tenuissimum ex atomis seu minimis naturalibus, putà vilum in omni puncto affignabili effe ex æquo divisibile; & non Etenim supponitur filum, putà, ancum, argenteum, aut aureum, ex æquo continuum. Quid ergo impedit quò ob rationem continuitatis, in omni puncto mathematico, hoc eft, in infinitum, divisibiles sunt. Etenim hoc sensu non reultimæ rationes continui nullo numero partium finito com-Verdm de disproportione continui & discreti, confideramus partes continui quatenus continuantur; sic enim corpuscula, habentque suum perimetrum & centrum: nec dicuntur indivifibilia ob defectum quantitatis; sed quia exhorrescunt & efficaciter sugiunt (ut infra declarabitur) ul-Alioquin verò eæ ipfæ atomi, quatenus uniuntur in continuo, in quolibet sui assignabili puncto, nempe five in centro, five in quolibet puncho inter centrum & perimetrum, æque facile ac in locis ubi aliis atomis connechuntur, dividantur. Non enim in hoc statu magis indivisibiles sunt in medio sui, aut in quovis alio puncto suæ extensiotatis qua ejus particulæ propriæ inter se continuantur, uniri: atque hoc dato, continuum erit ex æquo divisibile in quolibet sui puncto. Hoc (quòd nonnullis durum sorte videatur) exemplo illustrabo. Supponamus filum instar telæ aranea-Dico hoc fiesse tantum divisibile in locis in quibus atomi inter se commitprehensibiles fint, nec tot unquam ponantur quin plures dequam fontem harum difficultatum puto, infrà dicetur. ginti tribus, conflatum, ut filum a teriorem divisionem. lignentur.

0992

naturalia, quatenus in continuo uniuntur, funt fufficiens fundamentum infiniti particularum numeri potentialis, ut explipræcise particulas, in quas prids redactæ fuerant, reducat? Quid opus eft pluribus? Ipfæ atomi physicæ, feu ipfa minima dum nová divitione concidantur, non necestariò in eadem præcisè minima inquæ prids refolvi: sed contingere posse ut pars unius minimi adhæreat lateri alterius; ità tamen ut hoc Si quis æs aut ferrum aliúdve metallum in pulverem minutissimum limet, & deinceps in unum corpus continuum colliquet, denuoque lima comminuat; quis non videt, non necesse esfe, in eafdem bus. Sin velis in quartas partes dividere, tres atomos necef-fariò concideris: l'inquinas, quatuor: si in senarias, quin-que: si inseptenas, sex: & sic procedendo dum ad vicesicestariò 21 atomos vulneraveris. Etenim fola prima & ultima integræ, nist quòd nonnihil auchæ manserint. Hinc constat, minima naturalia in unum continuum unita, si postmo-Mihi certum est, continuum quod sat habet magnitudinis ut militer si in tres partes aliquotas dividas, necessario dividis atomum octavam & decimam-fextam in aliquibus sui parti-Tunc enim neminorem. Partes enim omnes aliquotæ ut 23 pauciores funt, terat divilionem in 23 partes æquales, multò magis posse ferre minds in omni puncto, affignabili æque facile sit divisibile? Non impedit extrema atomorum parvitas, nisi intelligas de prima & ultima: fiquidem caterarum magnitudo utrinque ex aliarum continuitate aucia eit, & consequenter dividatur Alterutra enim pars fili sic divisi adhuc maneret minimo naturali major. Refumamus itaque Hoc in quafcunque æquales seu quotas partes pauciores 23 dividere licet. divisionem in quemlibet numerum partium aliquotarum 23 heri non potest nist atomum duodecimam bisecaverimus. namus itaque hoc filum in duas æquales partes secari. ita & majores fuerint qualibet una atomo minima. fimiliter ab alio fibi proximo aliquid abradat. filum, ut dixi, viginti tres atomos continens. mas secundas partes æquales deventum fit. in medio cujulvis atomi.

Favicals

allu in- p

finite qua- 11

24. Ad secundum quæsitum venio, cujusmodi entia hæ particulæ numero infinitæ forent, si per impoliibile actu in Supra probavienus, infinitam diviinfinitum divise starent.

9

quam compleri poteft. Numerus enim actu infinitus utrobifionem actu administrari non posse; sed este ejuidem rationis hoc respectu cum numero per additionem infinito, qui nunque finiliter impossibilis est. Quero igitur per impossibile, qualia entia forent infinita hæc particularum achu divifarum multitudo, si talia darentur. Certum esse arbitror, non fore finitum aciu multiplicata, infinitum spatium postularent. Neminima naturalia, quòd ea fint corpuscula, & quanta, & in inque quidem alia esfent entia realia seu phy ea; tiquidem insinitain divilionem passa, nihil extentionis libi reliquum refervarent. Quid ergo forent? Profecto nihil superest quod esse pote fi partibus adhuc gaudeant, ulteride dividantur, & Quod repugnat. dentalium sive substantialium, hoc est, forent instarnihili, sive Elt enim de essentia materiæ, possunt, nist puncia mathematica, aut fortasse puncta subfrantialia feu accidentalia mathematicis quoad magnitudi-Quare essent instar punctorum mathematicorum, five acciaccidentis materialis, non posse, absque materia. Cum ergò materia in infinitum actu divisa in nihil redigeretur; patet non posse conservari abique aliqua quantitate; & de esfentia eam quoad actualem entitatem finitam effe, & effe infinitam tantum in ordine ad infinitam divisionem potentialem & successivam, quamità ferat ut ea divisio nunquam ad sinem perduci queat. Dices, unde innotescit materiam posse ferre in-finitam divisionem, cum ea peracea annihiletur? Respondeo, hoc innotescere, qued ferat divisionem in quolibet assignabili puncto continuitatis suæ. Si urgeas, ablurdum esse, materiam, peracta infinita divisione, in nihitum concidi ; facilis est ergò, per impollibile, materiæ infinità divilione ut jam actu transactà; non mirum est si aliud quoque impossibile, materiam in nihilum concidi posse, inde sequatur. Probavimus autem suprà infinitam divisionem successivam actu percurri non posse, sed perpetuò manere sub aliqua suturitione & in po-Dicimus itaque materiam nunquam actu dividi in particulas infinitas, nec cousque quin ulterids dividi queat; præfertim fi particulæ divide continuitati cum aliis particulis nemæquipollentia. Carent enim omni magnitudine. responsio, concesso una abjurdo alind facillime subjequi. divisionem ultra infinitam admittant. accidentalis five fubitantialis.

restituantur. Excipimus enim hoc, nempe negamus particu-las minimas, seu minima naturalia divisim ab omnibus aliis In continuo enim non funt minima, sed partibus subsistentia, posse ulteride dividi. Verdm, ut dixi, non quòd in continuo fint simpliciter indivisibilia, sed tantum ut feorvicinis aucta; adeóque in quolibet sui puncto assignabili divisibilia. Tandem hanc priorem hujus penti nostri partem, de numero partium infinito qui infinitæ divitibilitati materiæ respondeat, qualitercunque absolvimus: superest proportionem inter ultimas rationes continui & discreti investigemus: in quibus credibile est saltem magnum totius difficultatis mysterium clàm occultari. Sed de iis proximo Capite. restituantur.

CAP. XXXIII.

De ultimis rationibus Continui & Discreti impropor-

cuimus) divisibiles. Similiter per ultinias rationes numeri intelligimus unitates, in quas solas omnis numerus actualis ultimo resolvitur. Cum igitur unitates, ex quibus omnis nu-Ultime va. 1. DEr ultimas rationes continui nihil aliud intelligimus, tiones quid. sine termino, scilicet in omni puncto assignabili, (ut explimerus actualis exoritur, fint finitæ & indivifibiles; cumque nisi particulas ejusdem quatenus in infinitum, hoc est, particulæ in quas continuum dirimitur fint perpetud divisibiles, & catenus quoad numerum potentialem infinitæ; constat jus veritatis ulteriorem declarationem mox aggrederer : fed fortasse sationibus utriultimas rationes numeri & continui non proportionari. usque intermediis præmittere.

Intermedis Kaltonibus

Quanquam itaque afferimus ultimas rationes numeri & continui non proportionari; largimur tamen intermediis optime inter se convenire. Continuum enim resolvi potest in quot partes volueris, & variis modis ad certum ac definitum partium numerum revocari. Potes enim continuum ulnis, cubitis, pedibus, alissve mensuris, metiri ; & quoties mensura Similiter fas oft continuum in partes plures vel pauciores, majores vel minores, $x_$ quales vel inæquales, cum vel absque fractione, dividere. Præcipua autem reductio continui ad numerum ea est, qua in partes æquales, & certo numero comprehenfas, refolvitur. De hoc enim Mathematici potiffimum satagunt, nempe, ut reducant continuum ad definitum æqualium partium nume-Sic enim longitudines linearum optime dignoscunt, & atera triangulorum inter se comparant. In hunc finem utilissmæ tabulæ sinuum, ut & tangentium atque secantium, Omnes enim partes hoc modo inventæ esfeæqualis magnitudinis præfumuntur: utpote alioquin scopo proposito non inserviunt, nec linearum aut corporum inter se collatorum proportio-nem repræsentant. Quamvis autem Mathematici coptæ divisionis suæ defectum fractionibus supplere coguntur: hoc tamen non ed faciunt, quod partes æquales numerosque integros ad opera fua non expetant; fed quòd frequenter conmensurabiles non sunt. Utcunque celeberrima ingenia de reductione continui ad Arithmeticas proportiones, cásque intinui partes, quas quærunt, numeris integris exprimi neque-Omnes enim longitudines ejufdem magnitudinis menfura, putà ulnarum, pedum, digitorum, aut aliud genus, comtegras, quæ (ut dixi) inter se æquales sunt, quantum in iis Quare valtis numeris certant, & continui subtilitatem multitudine partium, fi quâ fieri pofsit, æquare nituntur. Cam enim continuum quandam infiniti potentialis rationem præ se serat, valde imperfecte à nobis, & potids quòd fit in infinitum divisibile, quam quidditativè, sub hac consideratione intelligitur. Quocirca rebus nostris interest, si velimus continui magnitudinem reces æstimare, mediis rationibus uti; idque ad certum numerum partium æqualium redigere; cujus ope quantum unius dimentio eam ulterids superat facile judicetur. Prudenter itaque ab iis factum ese arbitror, qui, misa infinità divisibilitate, determinatis partium numeris continuum metiuntur, ut numero pedum, digitorum, &c. motum similiter (qui quodammodo continuus est) milliaribus, stadiis, passibus; & tempus quofuis arcubus respective respondentium, supputantur. que, annis, mensibus, diebus, horis, & minutis. in menfurato continetur, 'notare. erat, folicita semper fuerunt.

contendo, ultimas rationes continui numero finito non esfe nia à me nello modo vituperantur aut improbantur: tantum comprehentibiles.

> Datur proportio in continuis, que rumeris non potest exprinci.

Ad hujus affertionis probationem fusicere arbitror, si proportionem ubi nulla est referre nequeat, imperfectionis numerus explicare non poteff, naturæ fubtilitati cedere cogiportionem adæquaret. Nemo dubitare potest quin Arithmetici eo fine magnis numeris, putà decem vel octo figurarum,in finubus computandis usi sint, ut cò subtilids sinum totum comminuant, adeóque proportionem ejus ad arcuum minorum sinus minus erroneam dent. Cum enim proportionis fit, quò minores fint particulæ, eò minor fit error. Hinc quò major est numerus partium finûs totius, eò propiùs ad infini-& inventionem veræ verò omnis numerus actualis finitus eft, infinitæ divisibilitatis subtilitatem nunquam attingit; & consequenter, licet absque sensibili errore fit, simpliciter tamen absque errore esse nequit. multos numeros esfe: sed numeri, quos vocant, simpliciter primi, folis unitatibus absque fractione dividuntur: ut v. g. nuitaque de numeris minutulis, ut de ternario, quinario, septenaviceniternario, moleste feramus, si sola unitate (quæ non est numerus) æqualiter dividantur. Quin & numeri qui maxiconfimiles, pauculis, isfque determinatis, divisionibus subjiciduæ certis partium numeris expiimi nequeat. Proportio quidem aliqua ex parte continui requiritur; alioquin numerus, quòd arguendus non est: sin adsit continuorum proportio quam tur, & fateri se non poste ultimas rationes continui assequi. Siquidem cum tota subtilitas continui, qua ulcimas numeri rationes superat, in divisibilitate consistat ; sequitur huncdefeedum numeri in eo situm este, quòd ultimam divisibilitatem Si enim numeri divifibilitas æquè finuum error nunquam unius particulæ medietatem excedat, rio, undenario, deniternario, deniseptenario, deninovenario, subtilis estet ac est ea ipsius continui, facile omnem hujus promè divifibiles reputantur, ut duodenarius, sexagenarius, proportionis ejusdem ad alios sinus facilibs assequitur. Dices, numerum quoque esse multifariam divisibilem. merus hic, quanquam ingens lit, 99999999991. detur in natura proportio inter nonnulla continua, tam continui divisibilitatem accedit, continui non attingat.

untur: continuum verò in partes æquales quot volueris absque fractione dividi potest. Quare subtilitas divisibilitatis continui cam divisibilitatis numeri longè superat. Perinde enim est illi in quemcunque numerum partium dividas. Cam enim achu unum iit, & potestate multiplex, non magis ad unum partium æqualium numerum quam ad quemlibet alium de-terminatur. Ejus ergò divisibilitas ea numeri multò subtilior est. Non mirum igitur, si nonnunquam partium condus eft, & proportionem non exquifite expedit. Hujusmodi tangentium atque secantium; in quadratura circuli; in fractinui proportio, que in natura realiter exfiltit, numeris com-Continuum enim nonnunguam à fubtiliore divisibilitate quam numerus æmulari poteit suam proportionem partium inter se derivat. Quo casu numerus surproportiones frequenter occurrunt in tabulis finuum, ut & tionibus interminatis: de quibus figillatim aliquid dicenprehendi nequeat.

ter se proportionantur. Hoc probatur, quod omnium arcuum curate proob paritatem rationis referri possunt) in natura exquisite in- natura ac-Port tonan-4. Sinus arcuum (ad quos lineæ tangentes atque fecantes Sinus in finus ex proportione ad femidiametrum, quam finum totum fur. vocant, quærantur & inveniantur. Nifi enim in natura dare-

tur exquisita proportio inter finum totum & linus minorum arcuum, frustrà esfet ista laboriosa disquisitio quam Mathematici tantà industria, ad exquirendum quot partes semidiametri quemlibet finum quadrante minorem conficiunt, insti-Clarif. Clavii verba, lib. de Sinubus p. 129. (etiamfi tes illius, quotcunque ille sint, ad partes bujus inventas, respectiu omnes lineas finitas ese proportionatas, manifettum est; alia occasione adducta) hoc ipsum confirmant. Quoniam enim (inquit) frum totus five semidiameter ad sinum rectum quemounque determinatam quandam proportionem babet, fit ut omnes paromnes partes ejusdem sinks totim panciores, quam ille priores babens ad partes ejusdem sinns respectu illarum partium sinns totius pauci-orum: altoquin sinus totus non baberet semper ad eundem sinum eandem proportionem, sed aliquando esser majoris quantitatis respeciu ilius, & aliquand, minoru : quod est absurdum. Porre, quòd sint vel majores, vel minores, vel æquales. At verò non illarum partium finns totime eandem babeant proportionem,

RIL

tantum æquales inter fe proportionantur ; fed & majores atque minores. Excessus enim majoris respectu minoris, & defectus minoris respectu majoris, proportio quædam elt, eáque perpetua & invariabilis. Non dubium ergò est quin inter finum totum & finus minores detur accurata proportio.

Sed numeris nonex- esse quisité ex- arcui plicantur- indu

eles; & latus ejusdem quadrati eidem proportionari, nempe continere partes ejusdem dimensionis 7071068. Respondeo comprehensum, nimirum continere 10000000 partes æquadrati effe in natura certam & exquifitam, utcunque numeris uer' akgibhas explicari nequeat. Dices diagonalem feu finum totum, cui latus hujus quadrati comparatur, esfe numeris quadrati quadrante inscripti, cujus diagonalis est ipsa semi-diameter circuli, nempe ipse sinus totus quadrantis. Jam gris evolubilem inter quadrati latus & diagonalem ejusdem: area tamen diagonalis exacte dupla est ad aream quadrati. Unde constat, proportionem inter diagonalem & latus quaper regulam proportionum inventos sensibiliter non differre a veris sinubus i preseriim quando arcus D. Esquo arcus cognitorum sinuum inter se different, valde exignes est, it a ut à retta linea vix diffeverò omnes fatentur, non dari proportionem numeris inteeft, fi plurimis sinuum (qui extractione radicum inveniun-tur) tantillum imperfectionis adhæreat. Alii sinus, iique plurimi, per solam proportionum regulam computantur. De quibus idem Clavius p. 128. sic judicat; Constat igitur sinus drato 9999999 furdi respondent. Non ergo monstri simile Fateor quidem tinus nam partem extractione radicum è quadratis ingentibus non fine magna fractione proliciuntur. Enimvero quadratum finûs totius continet partes 10000000000000; qui numerus continet 9999999000000 numeros furdos, quorum radices exquiste extrahi non possunt; numeros verò exactè quadratos tantum 10000000 : ità ut cuilibet uni numero qua-5. Superest probandum, hanc proportionem non perpetud esse numeris adæquate explicabilem. Fateor quidem sinus arcuum, prout à Clariss. Clavio & aliis eliciuntur, esse magna industrià, & absque sensibili aut conspicuo errore, calculatos, & ad praxin sufficienter comparatos: verum illi ipli agnoscunt non esse omnimode exquisitos. Solus fere sinus arcus graduum 30 absque omni fractione supputatur : ceteri mag-

etiam passim fatetur Clavius, & hujus finus arcus graduum fi omittatur, & numerus 7071067 in seipsum multiplicetur, producit tantum 49999988518489: qui numerus plurimum deficit à justo, nempe tota fractione suprà memorata partium accedit. Utcunque ex dictis constat, latus & diagonalis ejuldem quadrati quanquam geometrice exquifitifime proconformiter unitatem quoto addunt. Stat itaque radix inventa partium 7071068, simúlque relinquitur adhuc fra-Rio partium 4410444, quæ nulla arte amplids corrigibilis tum producit quadratum majus quàm expetitur, nempe 50000002660624: quod verum excedit partibus 2660624. Unde patet, unitatem lateri seu radici extractæ additam effe nimiam; nihilominus recte eidem radici addi. Quoniam 11481511; adeóque hic defectus triplo minimum priori excellu major est. Quare latus 7071068 (cui unitas additur) ita esfe, sed proportionem non esfe omnimode exquisitam, fed folummodo proximam quam numeri exprimere posfunt. Certum est, diagonalem seu semidiametrum esse latus quadrati dupiò majoris. Multiplicant itaque illam in scipsam, & inveniunt numerum prids notatum, 10000000000000; cujus medietatem fumunt 500000000000 pro quadrato lateris seu radicis cujus proportionem ad diagonalem quærunt. & und inveniunt fractionem ingentem 11481511: quoniam verd fractio excedit numerum quotum, seu radicem modd in-Veruntamen latus inventum in seipsum multiplica-Atque hacenus ablq; vel minimo errore procedunt. Jam vero, ut inveniant latus hujus quadrati, coguntur ejuídem extrahere propids ad verum quam latus 7071067 (in quo omittitur radicem. Hoc aggrediuntur: inveniunt numerum 7071067 ventam, hanc iterum è fractione dicta semel subducunt, portionentur; eam tamen proportionem arithmetice angigeia exprimi non posse: quod erat demonstrandum. 45 proportionem fere exquifitam vocat, p. 120.

6. Proximo loco deveniendum est ad difficultatem qua- Quadratudrandi circulum. Verum quadratura hæc dupliciter accipi poteff; vel pro inventione justa proportionis inter diameareæ circuli æqualis. Hi modi inter se differunt, tum qudd proportio diametri ad peripheriam fit tantum simplicis lineæ trum & circulum, vel pro inventione quadrati cujus area est

Rrr 2

ad aliam simplicem lineam; proportio verò areæ ad aream fit totius plani seu superficiei ad alterius totius superficiem seu planum: tum quòd, si detur quadratum cujus area est areæ circuli æqualis, illius tamen perimetrum eft eo hujus majus. Imò fieri nequit, cum circulus fit figura capaciffima, quin ejus perimetrum lit minus eo quadrati, polità utriusque arca xquali. Satis igitur fundatur diltinctio data.

Proportio

7. Prior modus quadrandi circulum exercetur in exacta proportione inter diametrum & circumferentiam circuli inverò datur in natura certa proportio inter diametrum & cirvenienda. Confisht autem in reductione circuli & diametri ad certos partium æqualium numeros alterutri respective proprios, & tibi invicem proportionatos; ità ut datis diametri culum, ex eo innotescit, quòd quò circulus fit major, eò maadeò rigida est hæc proportio, ut impossibile planè sit dari cir-culum majorem alio sine diametro proportionaliter majori: duas columnas, quarum altera stet erecta, altera inclinetur, ca distantia, ut linea à basi unius ad basin alterius duca sit Insuper datur linea receta æqualis circulo. Datur enim major & minor grada-tim; ergò æqualis. Consequentia probatur sic. Sit inter minor ambitu circuli: at linea à capite unius ad caput al-Fieri jam nequit quin alicubi inter columnas linea circulo dicto æqualis inveniatur. Cum enim lineæ distantiarum inter bases columnarum, quò propids ascendas ad capita earundem sensim augeantur, & à lineis circulo minoribus paulatim eodem majores fiant; necesse est per me-Denique, fi diameter unius circuli sit dupla, tripla, quadrupla, &c. alterius; circumferentia quoque ejusdem est similiter dupla, tripla, aut quadrupla, &c. circumferentiæ istius: ut facillime ex Schemate appolito cernere est. Septem circuli totidémque quadrata inter se proportionata exhibentur. Extimi circuli diameter Tabula ad eam intimi odies superat ; & similiter toties circuli extimi circumferentia eam intimi excedit. Nam ut se habet circulus minimus ad quadratum fibi inscriptum, ità se habet cirjor proportionaliter est diameter; quò minor, eò minor. culus maximus ad quadratum fibi fimiliter inscriptum. partibus, indè certò colligantur cæ circuli, & contrá. ut cuiliber seriò confideranti notum eff. diam, hoc est, per æqualem, transeant. terius fit major.

mam in

quadrati maximi perimetrum octies minimi continet; ut conferendo triangulos rectangulos, quos alterutrum contidicunt aliqui, ubi diameter dupla est, circulum esse quadruplum; intelligi debet de area circuli, non de longitudine fim-Circumferentia itaque Verum qued plicis circumferentiæ. Circumferentia enim limplex linea eft, ficut diameter, & non oritur ex multiplicatione diametri in scipsam ; at area circuli eft, quæ ex multiplicatione duplæ,triplæ aut quadruplæ diametri in seipsam cognoscitur, si diameter majoris circuli in prima Figura octo vicibus eam minoris contineat, illius area eam hujus 64 vicibus contineferendum est, dari in natura exquititam proportionem inter nempe quoties aream circuli simplæ diametri continet. bit : Sed circumferentia interim erit tantum ocupla, maximi circuli toties minimi complectitur. net, inter se facillime innotescit. diametrum & peripheriam circuli.

8. Supercit probandum, hanc proportionem non esse nu- Numeris meris evolubilem. Vulgo recepta proportio inter diame- noncomprebenditur. trum & circulum est septem ad viginti duo : viz. si diameter

lit 7 pedes longa, circulus continebit 22 pedes; & contrà, si ejusdem dimensionis continebit. Si hæc proportio plane accurata foret, non dubium est quin quadratura circuli hoc genus sit jamdudum inventa, & quidem perfectissima; quod numeris minutulis & facile tractabilibus exprimatur. Cæterum etiamfi ca fortasse absque crasso ac spectabili errore rem intentam consequatur: nemo tamen Mathematicorum pro regula omnibus numeris perfecta habet. Utcunque sit, demonstratione non stipatur : quanquam forte neque demonstrative facile refellatur. Quæres, cur dixerim, certum esfe Mathematicos diametrum & circulum ad partes ci conformes hactenus non cundis, &c. (ut olim) adhuc dividunt : diametrum verò in minutifimas partes aliud genus concidunt, nempe 2000000: mentorum, necnon secantium atque tangentium, cujulvis arcus, proportionem ad diametrum investigant, & propemo-Refpondeo, quòd neque docent quot harum partium unum gradum aut minutum circuli adæquant. Fateor, finuum rectorum & comple-Circulum enim gradibus, minutis, primis, circulus contineat 22 partes, diameter 7 in hac inventione nondum acquievisse. reduxerint.

qui gradus erunt; & dein dividendo numerum unius gradûs per 60, resultabunt minuta prima. Adeóque numeri secunsi desideres numerum datum ad gradus & minuta reducere, voti compos sas, dividendo numerum totius circuli per 360, visi ejusdem dimensionis & denominationis cum partibus diametri erit. Adeóque finubus ad hanc normam calculatis, certæ portiones circuli, (hoc enim jam factum est;) sed & ut comparantur partibus sui diametri: nempe, comparuerit quot partes diametri arcum cujulvis sinus consecerint. Porrò, proportio 7 ad 22 sit ad amussim vera, multiplicatà diametro vulgò receptà 20000000 per 7, numerus productus, nempe 1 40000000, seterit pro diametro proportionali: & similiter multiplicatà câdem communi diametro per 22, numerus refultans, viz. 440000000, fleterit pro circulo integro illi diametro respondente. Quælibet enim particula circuli sic disimul invenitur magnitudo arcuum, non tantum ut sunt dum accurate assequuntur: non tamen ipsius arcûs proportionem ad diametrum eadem opera quærere prætendunt. Judicant enim (ut credibile est) hanc inveniri non posse. Alioquin enim non dubium est quin dudum reduxissent partes circuli ad eas diametri. Hoc enim factu obvium erat.

	20370-	11
1 1 1 1 1		
Diameter circuli— Semidiameter— Circulus totus— Semicirculus— Quadrans circuli—	Minutum primum—	Minutum fecundum— Minutum tertium——

licet, tam linum totum, quam arcum quadrantis, ejusdémque gradus & minuta, per 7 dividendo. Hoc enim pacto incegri numeri, omissis fractionibus, proportionati sic resti-Si animus sit (quod certè usus postulat) partes sinus totius ad solitum calculum revocare, & una proportionem ejusdem ad respectivos quadrantis arcus retinere, sacilè poteris : vide-

-0000000I	15714286.	174603.	2010	.48.
Sinus totus	Quadrans circuli	Gradus unus	Minutum primum-	Minutum fecundum

Verdin enimvero, quando hæc omnia à Mathematicis negli-gantur, pro confesso est, iis judicibus, genuinam proportioportio circuli, (nam ex portione circuli facillime colligitur Imo fortaffe hæc proportio tantum mechanice invenienda & probantotus;) & filo aut alia mensura flexili exacte mensurentur tum circumferentia (vel, quod perinde est, certa pars cirducatur ad partes ejusdem longitudinis; & distincte notetur Ducatur itaque circulus ingens & accuratus, aut cumferentiæ) tum diameter. Dein mensura utriusque requot partes diametrum, quot circulum, conficiunt. Differentia enim numerorum proportionem inter utrumque dederit. incertitudinis, sive à semidiametri intractabili longitudi-ne, adeóque à circuli impersecta descriptione, sive ab inænii quo mensura peragitur, sive ab alia quacunque materix Verdm cdm mensura hæc materialis sit, necessum est aliquid quali mensuræ applicatione, sive à majore vel minore tensura Præterea adhuc dubium est, an peripheria & diameter ejusdem magnitudinis partibus commensurabiles sint. Etenim quòd diameter & circuli circumferentia nulla arte aliter quam in puncto mathematico ad contactum adduci queant, non funt invicem applicabiles, nihílque reliquum est quo earum proportiones inveniantur aut probentur. Siquidem com extensum & pun-Aum inter se non fint proportionata, contactus in puncto ninum extensorum. Punctum enim quantumvis multiplicatum eft itaque medium quo proportio inter lineam rectam & circularem ità expendatur, ut ad certos numeros reducantur. Concludo igitur, non dari arithmeticam proportionem exhil contribuit ad inventionem aut probationem proportioquifitam & demonstrabilem inter diametrum & circulum, nunquam extensum, aut extensi mensuram, producit. nem diametri ad circulum nondum inventam ese. Atque hæc de primo modo quadrandi circulum. ineptitudine, aliove accidente, contrahat.

Accedo

Accedo ad proportionem inter aream circuli & eam feste inter se proportionantur. Medium D D duplo ma-jus est minimo FF; & maximum B B medii duplum, & mi-In hunc finem partem Schematis prioris, nempe Sit igitur circulus A A extimus, mum, DD medium, FF minimum. Quadrata tria maniquadrati in tres circulos totidémque quadrata, prout in fecunda Figura Quadratum BB è tribus maxi-C C medius, E E intimus. exhibentur, refumamus. quadrati. Vide Figuinteraream ram fecunnatura da-Proportio

nimi quadruplum est: ut ex triangulis rectangulis, quos

& tria quadrata inter se suo modo, ut dixi, proportionantur. Ut ergò quadratum maximum bis continet medium, & hoc hic bis intimum. Hæc confirmantur, quòd diagonalis cujuf-vis quadrati fit diameter ipfius circuli, cui id quadratum inscribitur, & æqualis lateri quadrati circulum tangentis. Qualatus est quadrati tangentis, & diameter circuli minimum quadratum inscribentis. Verum ut circulus circulum, aut tera. Diagonalis verò quadrati proximè majoris, ut est dia-meter circuli cui id quadratum inscribitur, ità est dupla lateris continent, inter se collatis liquet. Circuli quoque suam proportionem inter se observant. Nam ut area quadrati maximi proportionatur areæ quadrati medii, &, mediantur areæ medii, &, eâ mediante, areæ minimi. Cum enim quadratum BB non tantum fit circulo A A inscriptum, sed feriptum, & circuli EE tangens, utrique proportionatum erit. Et quantum circulus AA proportione superat quadratum BB, tantum circulus CC excedit quadratum DD, & circulus E E excedit quadratum FF. Quare tres circuli bis minimum: ità circulus extimus bis continet medium, & quadratum quadratum, ità diagonalis diagonalem, & diameter diametrum proportione excedit. Diameter autem circuli extimi est ejus intimi dupla, simúlque lateris quadrati medii dupla. Etenim diametri circulorum ad hanc normam compositorum alternatim duplá proportione sibi invicem respondent; & similiter quadratorum circulis inscriptorum laquadrati circulo proximè minori inferipti. Quare in Figura te hac, areæ minimi: ità area circuli extimi proportionalimul sit tangens circuli CC; erit utrique proportionatum. Similiter, cum quadratum DD fit simul circulo CC inre ut proportionatur diagonalis quadrato infcripto;

tiam apponimus. Sit circulus quadrandus A A, quadratum vide Figuei infcriptum B B, quadratum extra tangens CC, quadra- ram territum medium D D. Per se notum est, aream quadrati inscripti am, ibiprima quadrati intimi latus duplicatam conficit diametrum duplicatam diametrum proximi; sic procedendo ad circulum circuli proxime majoris, & latus huic inscriptum similiter Verum diameter diametro & latus lateri alter-Ipfum autem latus cujulvis quadrati circulo inscripti est duplum finus arcûs graduum 45 ejusdem circuli. Ità ut hæc omnia accuratè inter se proportionantur. Dices, hac tantum probare laxam drati & circuli, non autem dare unam æqualem aream tam Refpondeo, probare dari aream proportionaliter majorem & minorem ea circuli; quandam & quafi remotam proportionem inter aream qua-& consequenter, insinuare dari in natura mediam seu æqualem. Verdm,ut pressids hanc rem aggrediamur, Figuram tereffe clare minorem area circuli. Hac enim illam undique, natim tantum dupla proportione comparantur. circulo quàm quadrato communem.

& infuper areas quatuor arcuum, fingulas chorda 90 graduum subtenfas, complectitur. Similiter manifestum eft, aream quatota in ambitu illius, & infuper areæ quatuor angulorum exvelimus quadratum huic circulo æquale invenire, inter quadratuminscriptum & tangens quærendum est. Nam certo certids inter ista duo, aut nullibi, continetur. Supponamus circuli æqualem, aut propè æqualem. Duo quidem ad hujus itaque, tentandi gratià, aream quadrati medii DD esse areæ latus quodlibet quadrati portionem aliquam areæ circuli præcîdat: Secundum, ut, quantum areæ circuli amputat, tan-rundem extra eundem in se assumat. Primum evidens est, quòd quadratum circulo æquale necessariò sit majus quadrato inscripto B B, & minus tangente C C: quoniam corum alterum circulo manifeste majus est, alterum manifeste minus, ut dictum. Si autem quadratum æquale inter hæc duo extrema intervenire debeat, necessum est circulum alicubi secet, & aliquam portionem areæ ejusdem præcidat: ut constat ex latere quadrati DD, quod fecat circulum prope A A. S f f tra circulum prominentium, comprehenduntur. drati tangentis esfe câ circuli conspicue majorem.

qualem areæ circuli: quod erat probandum. Siquidem hi trianguli, addendo aut subducendo minuta aliquot arcui 60 faltem concedendum est, dari in natura aream quadrati æducit aream quadrati, atque una aream circuli dati. Urgebis porrò, æqualitatem triangulorum ed & a b (abíque qua quadratura frustratur) nondum demonstrari. Fateor; sed hoc monstrabit. Dices, nondum apparere quomodo quadratum medium DD five circuli diametro, five ejus quadrato inscripto, sive quadrato tangenti, comparandum sit; ut certo modo ejus magnitudo inveniatur. Respondeo, ejus latus esse æquale partibus diametri interceptis inter ipfa quadrati latera opposita, DD, FF; nempe extendi ab E ad E: hoc est, esfe Sinus autem hic, secundum Clavium, continer partes 8660254 ; quæ duplicatæ efficiunt numerum 17320508; qui in seipsum ductus proculi quadratur. Nam quantum areæ abscinditur ex præcifis drati extra fines circuli extenso, nempe areæ triangulorum qualis areæ circuli. Fortasse hoc latus medium in se multiplicatum absque conspicuo errore proximam circuli aream comdrari. Quadratum igitur medium DD refumamus. Satis autem eft si modo unum ejusdem latus perpendamus, (cætera enim que duos triangulos mixtos, c d, & g i, ab extra respectu circuli addit. Jam si triangulus a b sit triangulo e d æqualis, profecto e fmanifeste æquales sunt ac ejusdem generis, & similiter e d moremur. Verum de æqualitate triangulorum a b & cd ad-Vel ergò triangulus a b est major e d, vel ed eft majora b, vel funt æquales. Si fint æquales, area cirtriangulis a b & ef, tantundem eidem additur à latere quae d & g i, æquales areis præcisis. Manet ergo area quadrati æautem dato, requiritur porrò ut tantundem ab extrà addat quantum ab intus præcidit. Si enim minus ab extrà addat quam ab intus præcidit, quadrati area erit area circuli minor : in plus addat quam præcidit, area ejus erit major ea circuli : neutro modo æqualis. Sin tantum addat quantum præcidit, manifestum est quadratum circulo æquale esfe, & hunc quaejusdem rationis sunt.) Latus itaque quadrati DD duos triangulos mixtos, a b, & e f, ab area circuli aufert : idem quotriangulus ef crit quoque æqualis triangulo gi. Nam ab & & g i: nec opus eft hujus æqualitatis probationi ulterids imfinum rectum arcûs graduum 60 duplicatum. huc ambigi poteft.

graduum,

opera triangulus justo minor sensim augeri, & triangulus justo major, dum ad æqualitatem deventum fit, sensim minui que-Hoc autem impræsentiarum scopo nostro sufficit. Meum enim est ostendere, non tantum dari in natura quadratum circulo æquale, verum etiam hanc æquationem non esse numeris comprehenfibilem; & confequenter, triangulorum præciforum Quanquam enim geometrice æquantur, arithmetice iis ab extra admissorum aream numeris exquisitis exprimi non tamen demonstrari nequeunt : quod probandum restat. graduum, ad æquationem reduci possunt.

Arithme no. Dicoigitur primò, quatuor triangulos æquandos esse Arithme mixtos, & (ut ità dicam) de hybridum genere. Compo- rice eam nuntur enim omnes ex duabus rectis lineis, & tertia circulari. Non ergò tractandi sunt ut alii trianguli, nec regulis aliorum

angulos duos ed & gi, cum reliquis duobus a b & ef comparandos, diverti plane generis effe. Latus enim illorum unum convexum est, horum concavum. Quanquam igitur agnosco monstrativum, quo sciatur an æquales, an hi illis, an illi his majores sint. Oculus enim de minutulis disferentiis non est competens arbiter, nec alio medio corum magnitudinem fatis accurate æstimare licet. Siquidem nullum eorum latus, nulquandi, aut ad numerum partium æqualem utrique generi communem deducendi. Inferendum itaque mihi est, trian-gulos ed & g i non esse ad eundem numerum partium cum triangulis a b & e f (ità ut æqualitas demonstrari queat) re-ducibiles. Quod verò dicitur de latere quadrati medii D D, neque constant ex partibus ejusdem denominationis, ut uno certo numero partium commensurentur. Dico secundò, triduos convexi lateris, ab & ef, esfe inter se æquales, & duos similiter concavos esse quoque inter se æquales: si tamen hi cum illis inter se conferantur, nullum occurrit medium deid esse sinum duplicatum 60 graduum, licet admittatur esse (nempe ex finu 30 graduum) per propositionem tertiam cognoscetur sinus complementi arche graduum 30, nempe sinus SSS 2 EHgrad. triangulorum, five reftorum five fphæricorum, fubjiciuntur; verum; non tamen probat posse id latus numeris exquisite repræfentari. Ipfe enim numerus finds 60 graduum non eft exquisitus. De quo Clavius p. 119. sic loquitur: Ex boe finu

drato sinis totius 1.00000 auferatur, & reliqui numeri radix quadrata accipiatur, que est 8660254 seré. Ultima vox in tanta summa respectu finus (cujus 13am partem unitatis duplicatam, viz. 1310968, addere. Sed ex his satis elucescit, rationes numeri hie claudicare, nee passibus æquis rationes E Hgrad. 60: si nimirum quadratum suus 5000000 ex quarum qui experiri velit, ex quadrato inus totius detrahat quadratum 30 graduum, remanebunt partes 7500000000000, quarum radix quadrata est 8660254, ut reche computavit Clavius: sed remanet fractio 655484. Que quidem fractio non æquat) vix confiderabilis eft : attamen respectu ejusdem sinus duplicati, & in seipsum multiplicati, error non contemnendus emergit; ut necessium sit area producta fractionem fere Tatis declarat finum non effe plane exquifitum. continui consectari.

quadraine nule, quam Clariss. Magnenus Hippocrati Coo adscribit, menjei. quámque annexo Schemare accuratissime explicat, lib. de II. Huc quoque referamus quadraturam menisci, seu lu-Atomis cap. 5. problem. 37. pag. 327. Vide Schema primum in Tabula 2ª calce Libri appensa. Titulus problematis est, Menifum sive lunulan quadrare. Sit circulus A B H; utcunque ducto dismetro A H, & Jubtendente B A, fist circulus F A C B, dismetro AB. Erit circulus in dismetro A H duplus circuli in ubtendente A B descripti per 2. 12. Circuli enim inter se rationem linea A Hduplum est quadrati linea AB per 47 primis est enim diameter ejus quadrati quod per lineam AB construitur: ergò circulus etiam AB Hduplus est potentià circulo AFBC. Erit ergò Sed quadratum legmentum in subrendente A B duplum segmenti AR C in subrendente A C; sunt enim similes sigure, & similiter descripte per 31.6. Duo itaque segmenta minora, lineu B C, A C, comprehens, si sumantur simul, equalia sunt majori segmento A E B. Quarta itaque circulimajoru para equalu est semicirculo minoru, cx 2.12. Cam itaque ejustem circuli semicirculi sunt equales, & frabequalibus aqualia demis, que remanent sunt aqualia; sublato segab altero semicirculo A C B tolle segmenta B IC, C K A, manebit residuum triangulum A C B, eonale lunule A E B F: quod Ego quidem ingeniofissimi inventoris jumento A E B, manebit meniscus sive lunula A E B F. babent quam descripta à diametris quadrata. erst inveniendum.

Veruntamen, in duas æquales partes, linea dustaper medium lunæ & centrum circuli, potest. Si ergò latus quadrati, cui comparatur, partes 12 continere supponatur, totum quadratum 144, & dicium & acumen tum laudo, tum admiror. Veruntamen, còm lunula quadrata lit figura irregularis, nullius propè ufûs, Siquidem dividi tantum ejus medietas 72, partes continebit. Fateor lunulam, totam diam partem capere quadrati partes 36. Sed si ulterids lunulam; ut in 2da Figura monstratur. Lunulæ & arcus in partes diametro transverso o p bisecantur; nec ulteriorem medictatem quadrati adæquate comprehendere, ejúsque mepartes 36, in lunulæ medietate alterutra, æquales & fatis diftincas quæsiveris, non ibi inveneris. Porrò, quanquam Doctiff. Magnenus unam tantum appoluit lunulam quadratam in minore circulo AFCB; non tamen dubium eft quin ei notissimum quoque fuit, dari aliam oltensæ æquaem, nempe in altera medietate circuli : prout repræsentan-Tertia Figura exhibet tres circulos, duos exteriores, A, B, alterutrum duplò majorem medio. Medius confiftit ex duabus lunulis, CR, DL, & duobus arcubus, Em, Fm, alterutro 90 graduum. Chorda eos fubtendens GH est diameter circuli minoris, & diagonalis quadrati lunularum unam (ut in prima aiterius medietatis ejusdem quadrati, quæ quadrat alteram quales, admittunt. Secunda quoque Figura dat tres circulos, AFBC, NABH, NPHO. Alteruter exteriorum duplo minor est tertio. Ad probandum tetragonismum dextræ lunulæ A F B E, fufficiunt verba Magneni, (quibus simplicis Literæ enim & nguræ ab iis primæ figuræ non alidivisionem in partes, quadrati partibus proportionatas & amenifci quadraturam monffrat,) fuprà relata, ad hanc apter differunt, quam quod à linistro ad dextrum latus respective transferantur. Es autem fine à me apponuntur, ut osten. paritm ad verain totius circuli quadraturam inveniendam contribuere. Nam reipfa quatuor arcus in 2da Figura, a, b, c, d, fingulos 90 graduum, quos quadratum inscriptum. CD non continct, hæc quadratura planè omittit. Ità ut re-SS 18 3 dam hane demonstrationem (quanquam ingeniofilimam) tur in 2 da & 3ª Figura secundæ Tabulæ. præfertim in Arithmetica, fuerit.

Non cubus, Em, & Fn, in tertia Figura æquales sunt; & duo trianguli, N H P, N CH, inscripti circulo N P H O secundæ culi desideratur quæ tam arithmeticis quam geometricis (aut paulò minds illis quam his) operationibus subserviat; qualis supra à nobis (si soret exquisita) datur; nempe quadratum, feriptum. Eofdem enim 4 arcus, quos hoc, illa quoque in-tactos relinquit. Nihil ergò aliud videtur esse hac demonarcuum, quos quadrati circulo inscripti quatuor latera sub-tendunt in medium ejusdem circuli; ut ità partes areæquaquòd ullus hic fiat motus, sed per similitudinem. Nam qua-tuor arcus circuli N P H O, nempe arcus a, b, c, d, duobus ar-Figuræ, funt æquales duabus lunulis tertiæ Figuræ, CR,DL. Ità ut adhuc restant quatuor arcus circuli NPHO secundæ Figuræ, viz. arcus a, b, c, d, non quadrati; tantum miro artincio inter duas lunulas inferuntur; nec speciosum hoc inventum plus totius circuli quadrat, quàm soluni quadratum inscriptum exhibet. Verum ne longior sim, quadratura cirut ibi describitur, medium inter quadratum inscriptum & tangens; cujus radix, ut dixi, est circiter sinus graduum 60 duplistratio, nisi ingeniosa quædam transpositio arearum quatuor spectu totius circuli, curiosum hoc inventum ejus quadratudrati dicti exteribs trudantur, & duas lunulas farciant. catus, seu subtendens linea arcus graduum 120. sufficiant de secundo modo quadrandi circulum.

fractioni quatenus dividit, ipii quoque divisioni competat ne-cesse est. Verdm ut rectids de natura fractionis judicemus, vidua. Fractio quippe frivola & nugatoria est, ubi materia circa quam versatur non est divisibilis: ut \(\frac{1}{2} \) punction mathematici. Punctum hoc simpliciter indivisibile est, & propter-12. Procedo jam ad fractiones interminatas, quæ evidenenim divisionis quædam species est; & quicquid competit tria eam spectantia diffinguenda sunt; materia dividenda, numerator, & denominator. Materia dividenda est vel continuum ipsum, vel instar continui. Consideratur enim ut diea fractio ed spectans nihil, aut nihili, eft. Sin materia fra-Ctionis sit dividua, ipsa quoque fractio alicujus momenti sue-Quare divisibile, quà tale, est propria materia fractitiffime infinitam continui divisibilitatem exprimunt.

infinite divisibilitatem infinitam probant. Urplurimum est residuum prioris divisionis, quod totum complectitur, quódque à divisore, nisi in minutiores parcujus pars aliqua, aut partes aliquæ, quot numerator defignat, cuivis uni distribuendæ funt. Numerator enim, facta dividividuum in tot partes, quot ipse continet unitates, dividit, seu dividi supponit. Quare denominator divisor est ; & frates resolvatur, ulterius dividi nequit : vel aliàs, est totum id sione, cuivis unitati quoti suam relidui portionem assignat. Utplurimum eft ipse divisor prioris division's; aut saltem est numerus qui Denomi-Ctio, ipsa divisio; numerator materiam divisim distribuit, Constat itaque fractionem in sua ratione includere divisio-Ur fractio ipfa divisionem denotat; ità interminata fractio divitionern fine termino, hocett, potentialiter infinitam, infinuat. Divisio enim quæ usque & usque sine termino seu quemadmodum numeri integri per additionem (quòd sem-per augeri possint) infiniti (etiamsi nunquam actu infiniti hant) dicuntur: ità fractiones (quòd per additionem per-Infinitas autem inde ac numerus integer. Quapropter omnes Arithmetici petud augeri queant) potentialiter infinitæ funt, nunquam licet ad infinitatem istam actu aspirent. Infinitas autem fractionis est in potestate denominatoris, qui per additionem novæ nguræ aut ciphræ a dextra perpetud augeri potest, pernumeros fractos æque ac integros per additionem esfe infininem. Verum quid fibi vult altera vox addita Linterminata? De numeratore non opus est hie plura attexamus. limite augeri poteft, est potentialiter infinita. nator est qui potissimum ad hanc rem facit. tos agnofcunt.

ons infinitas sit infinitas tantum per additionem, non magis sinitate ex-Difput. supra citata; infinitam divisionem continui non effe sponsum de intrinsecam infinitatem, sed extrinsecam. Enimvero fi fracti- continui in-13. In memoriam hie revoco responsum Clariss. Toleti, Toleti re-Utriusque e- ponitur. nem extensionis, sed ob naturam continuitatis, quæ de se sem-per capax est divisionis, ut declaravimus. Dices, infinitas partes ad infinitam divisionem sustinendam requiri, quæ intinuum enim divisibile in infinitum dicitur, non ob magnituditrinsecæ sunt. Partes enim rei sunt intrinsecæ, & consenim ratio in eo confiffit, quòd perpetuò augeri queat. eft intrinseca quam infinitas numeri integri.

Refpondeo, infinitatem hanc confiftere in numero partium infinito. Numerus autem sumitur vel pro numero actuali, vel pro nutialis: sed de eo non intelligitur Toletus. Est enim de eflicet sufficiens fundamentum numeri actualis in intellectu, admodum decem boves sunt decem, & tantum decem, nec plures, nec pauciores, nemine cogitante. Partes enim adæquate conceptæ unum funt, & tibi invicem atque toquate concipiuntur, præciso conceptu communionis inter se. Ubi enimpartes seorsim ab invicem concipiuntur, ea-Idm diffinctam, & mente quasi divisam, earum entitatem; & sie sufficiens funt fundamentum in intelledu cujusvis numeri actualis: quanquam in re non magis ad cum numerum Sunt enim in potentia ad omnes numeros, & ad nullum unum præ aliis, aliter quam ab intellectu & per ejus designationem restringun-Numerus verò partium actualis non est intrinsece infinitus, sed per additionem; quemadmodum numerus integer infinitus quoque dicitur. Non quòd novæ subinde partes divisione sant aut addantur; sed quòd partes, quæ suerant antea potentiales, per infinitam divisionem successivam ad infinitum numerum achualem tendant, eundem licet nunguam attingant. Numerus enim potentialis infinitus, divilione actuali (quæ extrinseca est) successive sine fine infiituta, Quoniam verò à fopendet, est infinitas per additionem rei extrinsecæ, videlicet mero potentiali. Numerus partium potentialis est tuminfentia continui habere infinitas illiufmodi partes divilibiles, constituere soldm numerum potentialem. Respondeo, non esse entia completa, nec complete exfistentia, aut complete Quare, fint (fi modò intellectus talis numeri foret capax;) non tati communicantur: sunt autem numerus quatenus inadærum unio non confiderando præciditur, & contemplamur sola divisionis additione infinita, actualitas hujus infinitatis definitus, tum partibus continui proprius, intrinsecus & esfences, partes ejus este actu entia, & realiter distingui : non ergò in quibus ejus infinita divisibilitas sufficienter fundatur. men esse materialem numerum ultimò actuatum: quenter carum quoque infinitas est intrinseca. discreta; nedum este achuali numero diffincta. quam ad quemlibet alium determinentur. tendit in numerum infinitum actualem.

divisionis; & consequenter, est infinitas hoc respectu extrinfeca, & ejusdem rationis cum integro numero infinito per additionem. Quo sensu accipiendus est Toletus.

Fragionibus interminatis finitus, hoc est, per additionem seu per multiplicationem rur. de monstratur. Sit itaque materia fractionis masse auri pondo 14. Atque hoc fractionibus interminatis feu infinitis diluci. unum; fit numerator 12; denominator interminatus feu in-

perpetud augibilis, v. g. 10000000000, &c. partes masse diche. 12

inter ultimas rationes continui & discreti, seu numeri actualis, nullam intervenire proportionem: quod erat ostendendum. tate motûs, de tempore, ejusque continuo & æquali fluxu, in alium locum, si is sorte se aliquando obtulerit, elucidandas cunque pretii: pluris certè quàm si ciphra [o] aut minor Sed prolixior jam fui quam vellem. Alias objectiones, de motu, de inæqualitate ejusdem, viz. de velocitate & tardirefervo. Tantum hie de Minimo naturali aliquid subjungen-Denominator in infinitum, addendo figuram aliam, atque Subinde aliam aut plures, à dextris, augeri potest ; & confeut est fractio infinita, ità declarat materiam ejus esse in infinitum dividuam. Dices, partes, aucha in infinitum divisione, demum ad nullitatem reduci. Nè metuas. Nunquam ad infinitam divisionem devenire potes; neque unquam continuum ità attriveris, ut partes ejus annihilentur. Fu-erint enim adhuc aliquid extra nihil, & alicujus quantulimillecuplò, &c. ulterids comminui possunt, addendo figuras Com ergo fractio quantumvis magna nunquam materiam dividuam in nihilum redigat, constat eam effe in infinitum divisibilem : & consequenter, com nullus detur numerus actualis qui in infinitum fit divifibilis, patet quot volueris à dextris. dum videtur.

3

Cap.XXXIV.

CAP. XXXIV.

De Minimo naturali.

Quo fenfu 1 Peripatetici agnofcunt ato-

compositionem esse tantum integralem; dari alias quoque compositiones substantiales, ut essentialem & elementariam. nuum; partes essentiales idem conficere quatenus est deter-minata essentia seu natura præditum; partes denique elemodo contrariis contemperatum, componere. Resolvitur itaque mistum in elementa; putà, oleum seu sulphur, mercurum in partes diversorum generum, quas hæc analysis solas contemplatur. Deinde, solvitur in partes essentiales; nempe in materiam primam, & formam physicam: hoc est, in nadirimitur continuum in partes integrantes, seu corpuscula minora: quæ divisio non solicita est sive de partibus essen-tialibus, sive de elementariis; quemadmodum neque priores de partibus integrantibus. Jam verò qui partes has, nempe integrantes, in corpufcula, usque dum ad minima naturalia deventum sit, dividuas admittunt, non propterea tenentur scant, in Atomicorum cattra se secessisse plane arbitrantur, subtexendum erat. Nimirum ut ipsi, quantum ab aliorum vero Peripatetici quoque, omnia corpora ex corpusculis, seu ex particulis corporeis, numero potentiali infinitis, hoc est, sem-Verdm dicunt hanc Partes integrantes unitas conflituere corpus quatenus contimentarias idem quatenus mistum, & elementis quodamrium, salem, phlegma, & terram seu caput mortuum; nimituram seu effentiam primævam, perpetuam, per se subfistentem; & naturam feu effentiam adventitiam, additionalem, Demum, 1. HOc Caput corum potissimum gratia, qui, quòd omnia corpora ex minutissimis corpusculis componi agno-Philosophorum sententiis recedunt, certius intelligant. Enim-Atomicorum principiis statim subscribere: sed iis adhuc liberum eft, partes five elementarias, five esfentiales, simul ag-Quare minima naturalia & atomos quo sensu concedimus, aut negamus, opus est hic pressibs declaremus. caducam, quâ interim compositum specificatur. per divisibilibus, confici, largiuntur,

primis verò iplæ voces ab ambiguitate liberandæ funt.

2. Nam etiamsi tam atomus quam minimum, ex nomi- Minimum naturale num etymo, divisioni repugnare videantur: iisdem tamen, nima naturalia sunt vel propriè, vel impropriè, dicta. Minima propriè dicta ea sunt quæ, ob parvitatem, (si seorsim ab aliis stent) ulterids dividi nequeunt: impropriè dicta sunt particulz, in se quidem consideratæ, ejusdem parvitatis cum minimis proprie dictis; sed divisibiles ob aucham magnitucontinuo, non funt propriè minima ; sed particulæ ejusdem parvitatis cum minimis verè sic dictis, si scorsim starent. Sunt enim aucta accessu partium quibus continuantur & commulibet fui puncho queunt : ut fupra declaravimus. Quare mitum ob diversum statum, nempe separatum, vel conjunctum, tum ob diversas opiniones de corum divitibilitate atque indi-Minimum enim naturale in statu separato est corpusculum indivifibile, & atomus: Verum in statu conjuncto, quanquam aliquando vocetur minimum, quòd seorsim consideratum fit ejufdem parvitatis cum vero minimo feparato; non tamen est plane indivitibile, nec eo sensu atomus. Revera minima, (nempe quæ forent minima, si seorsim starent) unita in nicantur; atque aded propter hanc auctionem dividi in quovisibilitate, aliqua fignificationis varietas obvenire dinem ex accessualiarum partium.

Ponuntur enim à multis simpliciter in- varie sen-3. Similiter atomi ex ipsa divisibilitate, aut indivisibili. De atomis Supponunt enim hi in omni divisione corporum solutionem Quo supposito, inferendum est, ipsas divisibiles, hoc est, tam in statu conjuncto quam in separato. perpetud contingere, non in medio alicujus atomi, sed in funt, habent. Et consequenter, necessum est ponant immudam est, ut per se notum est. Alii, loco atomorum, corputerea, suas atomos pro principiis quæ mutari nequeunt, quæque omnis mutationis aliorum corporum prima fundamenta Divisio enim mutatio quæatomos adamantinas esfe, & nullo modo findi posfe. tabiles, atque adeò indivifibiles. commissions earum. distinguantur.

terias primi, secundi, & tertii elementi. Primus enim eorum inventor, Clarisf. Cartefius, non vult esfe reipsa atomos Horum tria potiffindm genera statuunt, nempe ma-

poni, & inde varias suas naturas sortiri. Qui admirtunt vacu-um, atomos, ut simpliciter & absolute indivisibiles, defendunt: visibilitatem asserunt, ut se defendant, vacuum in scenam evocare coguntur: qui divisibilitatem agnoscunt, ad suam diftinguuntur; aliam tamen inter fe discriminationem,& quidem intimiorem, ortam à divisibilitate & indivisibilitate susententiam vacuum minime requiri putant. Quare differenatomicis principiis addicti putantur, vulgò in duas classes corum qui negant. Iis interim convenit, omnia corpora ex particulis quibuldam, tanquam ex principiis essentialibus, comnuta corpufcula indefinite feu perpetuò divifibilia, agnoscunt. Utraque enim Secta nomine atomorum sua elementa venditat. Quanquam verò ex affirmatione & negatione vacui clarè Etenim qui absolutam indifieri plane non potest ut propriam suam potentiam imminuat : Aigne ideo, absolute loquendo, nus ingeniofissimus Cartesius pro nobis, non dari corpuscula simpliciter indivisibilia, probat. Verdm ejus asseclæ à nomine atomorum non tantopere abhorrent, nec inviti numero Phi-Etenim qui dispertiuntur: una est eorum qui admittunt vacuum, altera qui non admittunt, atomos quoque, sed suo sensu, nempe, ut midivisibile: atque ideo si judicaremus id ipsum ese indivisibile, ju-dicium nostrum a cognitione dissertiret. Quinetiam si singamus Deum efficere voluisse, ut aliqua materiæ particula in alias minores dividi non posit; non tamen illa proprie indivisibilis crit di-Ut etenim effecerit eam a nullin creaturis dividi posse, non certe fibiipfi ejusdem dividende facultatem potuit adimere; quiz feu indivisibilia; sed minima quædam corpuscula, saltem divisibilia, sed vel ejusdem, vel diversæ magnitudinis & figuræ. noscimus etiam fieri non posse, ut alique atomi sive materie partes umu adbuc unamquamque ex ipsis in duis aut plures minores cogitatione dividere, ac proinde agnoscere este divitibiles. Nibil enim possums cogitatione dividere, quin boc ipso cognosamus este Etenim infinitam materiæ divisibilitatem I. de Principiis Philosophiæ part. 2.10. xx. strenuè asserit. Verba ejus sunt; Cogexnatura sua indivifibiles exfitant. Cam enim, si que fint, necessario debeant esse extense, quantumvis parve fingantur; posilla divisibilu remanebit, quoniam ex naiura sua est talis. losophorum atomicorum se accenseri pariuntur. orum principiorum, merentur. quemadmodum supra notatum eft.

tabilia; ex quibus, tanquam ex elementis, inter se varie mixtis, tia quæ sumitur à principiis prior est ea quæ ad principiorum defensionem aliunde adsciscitur, vel ut non necessaria rejici-Nemo enim in scenam naturæ vacuum propter seipsum introduceret; & consequenter, non inde prima disferentia fpuit vacuum, pro exigentia principiorum quæ respective deprie, vel minds proprie, sic dictæ. Illæ (prout à patronis suis judicantur) sur prima principia naturalia, immutabilia, omnia quoque corporum genera & Species sine vacuo conciunantur. tericis præcipuè celeberrimum ejus interpretem Gassendum; qui posteriores, potids Ornatiss. Cartesium. His tertiam opiscar particulas minutas ut divifibiles, & catenus ut partes inconstitutiva nequaquam admittit. Negat enim naturas specificas corporum à sola diversa magnitudine, positura & fi-gura particularum resultare: de qua re suprà dictum est. Porrò, ultima sententia disfert à prima, quòd hæc ponat atomos in statu conjuncto plane indivisibiles: illa vult effe in co respectu status separati. Hæc enim atomos in hoc statu sim-pliciter indivisibiles ob carentiam partium ponit: illa, non ob carentiam partium, sed ob alias causas, partim supra tactas, partim instra tangendas. Insuper ultima sententia differt etiam a sententia Cartesiana. Et primò, quòd hæc divisibilitatem indefinitam tam in statu conjuncto quam sepafendunt. Quapropter, nè ludamur variis vocis acceptionibus, hæc quoque diffinguenda eft. Sunt ergò atomi vel pro-& plane indivifibilia; ex quibus varie intertextis omnia, vacuo plus minus intersperso, corporum genera & species componuntur. На sun minus corpuscula, sed plane divisibilia, asque adeò munionem minutas materiæ particulas spectantem, viz. eam nonnullorum Peripateticorum, quæ minima naturalia agnoscit, adjungere licet. Differentiæ inter duas priores Sechas ex dictis eliciantur. Sed ultima, partim ab utrisque conjunctis, partim ab alterutra scorsim, discrepat. Ab utrisque, quòd priores due sententie suas particulas seu atomos ut ipsa principia cujusvis naturæ proponant: postrema verò, etsi agnotegrantes totius, eas tamen ut ipfius naturæ intima principia Differt quoque ultima à prima Oui priores atomos tuentur, sequuntur Epicurum, & ex neo-Ttt 3 statu perpetuò divisibiles.

verdm non esse in proxima potentia seu aptitudine ad di-visionem; vel quòd divisor impotentior sit resissentia mini-Cartefianos & Peripateticos. Altera est, quòd illi materiam suam primi elementi in particulas indefinitæ parvitatis actu tur quidem, cum Cartefianis, minima naturalia in statu sepa" rato esfe adhuc corpuscula, & quanta, & habere partes extra partes; & consequenter, esfe remoto sensu divisibilia: mi continui, vel quòd hoc illum quoquo modo semper elu-dat & evadat. Quæ prima particularis est discrentia inter dividi asferant : hi materiam actu sic dividi posse non putent, rato agnofcat: illa in flatu tantum conjuncto cam divisibili tatem exerceri posse putet, in statu separato minimé.

4. Ut quid de hisce disferentiis statuendum fit invenianem exfequi. 2ª, Minimum naturale, scorsim stans, cujusvis agen-tis naturalis vim divistram quoquo modo esudere. 3ª, Non dari mus, tres Propolitiones sequentes figillatim expendendæ 1ª est, Divisorem naturalem non poste infinitam divisiofunt. [pe Bantes

Nullum di- 5.
viforem in opus
infinitum virnus

vimus) infinita lit, ab agente finito peragi nullo modo poteft. 5. Prima Propolitio potids explicatione quam probatione Oportet enim vel simul, vel successive peragatur. Si simul, actiones numero infinitæ ab agente finito simul peragi possunt: quod absurdum est. Probatur sequela; quòd divisio (ut suprà rum dividuum capax eft. Si ergò omnes hæ divisiones numero infinitæ per additionem simul perficiantur, numerus potentia-liter seu per additionem infinitus simul acuabitur, & fiet nu-Qui solidis triturandis operam dant, ea uno i un non eque fa-cilè ac pluribus comminui, nedum ad particulas insinitæ parviopus habet. Com enim divisio exsequenda (ut supra monstraprobavimus) dicatur infinita respectu numeri divisionum quamerus actu infinitus: quod repugnantiam involvit. Porrò, difficilius est divisionem infinitam simul quam successive attingere. tatis posse reduci, optime norunt. Repetitis enim plagis opus este quotidie experiuntur. Quare si divisor naturalis (quod proximo loco probandum est) successive nequeat, multo minds potest timul in infinitum dividere. Atque adeò ad alterum membrum disjunctivæ propositionis modd adductæ devolvimur, divisorem naturalem non posse infinitam divisio-Chm enim divisio fit actio diviparticulus adu divisas infinite parvitatis. nem fuccessive percurrere.

Fugit non ulteri-6. Secunda Propositio ett, Minimum naturale, seorsim stans, Minimum vim enjusvis agentis naturalis divisivam quoquo modo eludere. separatum Quid sit minimum naturale, haud facile est distu. Fugit non ulterienim sensum nostrum adminiculis licet sensationis adjutum.

ergoeft, minima naturalia minutiffimis horum organis multis modis minora esfe. Quodvis enim corum organum ex multis ultimum virium continuum comminuendo agat, nec ulteriùs comminuere valeat, certissimum est particulas sic divisas esse minima naturalia. Qu' enim seri potest, ut particula ulteriàs, Acari quidem & alia animalcula ob parvitatem sentiri nequeunt : microscopiis tamen perspicue cernuntur, corúmque par-Verum com agens naturale, potentissima licèt virtute divisiva pollens, antequam ad infinitam parvitatem deveniat, ab achu divirie, esse ipsa minima naturalia : neque alia corum descriptio dendi desiftere cogatur; necesse est partes in quas continuum ultimo diviserit, & ultra quas in minores comminuere nequivequam à potentissimo agente dividi queat, dividatur? Divisor enim non est potentissimus, si alius subtiliàs dividat. Ha-Si enim potentissimus divisor naturalis ad bemus itaque minima naturalia: imò unà habemus totius quoque hujus secundæ Propositionis sirmam probationem. tes esse conspicuæ magnitudinis deprehenduntur. particulis minoribus necessariò componitur. pectanda eft.

enim subtilissimus divisor, antequam dividuum ad infinitam parvitatem deduxerit, à subtilitate ejusdem ità eludatur, ut ulteriùs dividere nequeat; (quod totum prima Propolitio demonttrat;) constat, non tantum dari minima naturalia, sed etiam ea eludere omnem ulteriorem divisionem. Quod enim vim agentis potiffimi fruttratur, multo facilids minorem quamlibet virtutem superabit.

divilores eludunt:

test. Verdm in antecessum tria corporum genera, volatilia seu pneumatica, suida seu liquida, & solida seu terminata, distringuenda sunt. Duo priora, ut faciliàs tertio dividuntur, ità illico confluunt & re-uniuntur. Concedendum quidem est, corpora volatilia (ut aer) aliquid resistentiæ adferre. re-uniri. Si centies millies aerem vulneraveris, continuò vulnus illatum refarcit, nullúmque ejuídem vestigium relinqui-tur. Similiter aqua, (quamvis aere magis ichui relucte-tur) si gladio quoties lubet securis, mox se recolligit, & suam continuitatem reparat. Liquida omnia ejusdem cen-. Quanquam verò ex dictis secundæ Propositionis veritas Mediaqui. 7. Quanquam vero ex micus recumus reoponeums ventas bu minima satis educescit: ulterids tamen, si media quadam & evasiones quibus dividuum divisorem eludit observemus, illustrari po-Aves enim pennis aerem verberando se sustentant, quod non heret nist aer pulsus aliquo modo reniteretur. Utcunque certum videtur, corpora volatilia facillime dividi, & facillime visionem eludant, dubitari potest. Tribus autem potissimum modis minima naturalia, hoc genus, ulteriorem divisionem evitant : 1º. ipfa fua parvitate; 2º. uniendo fe aliis corpori-

8. Minimum naturale cujusvis divisoris acie longe subtilius est. Hic igitur inter partes illius (ut secet) se insinuare nullo modo potest. Si divellere pares, qua machina extremitates ejussem, ut ab invicem distrahas, prehendes? Si tundere cupias, operam ludis; vel evolando, vel aliis uniendo, media ulteriorem divisionem evadendi mox seorsim tracabuntur. Hîc dicimus, experientia constare, pulveres, postquam ad parvitatem impalpabilem, five tundendo, five terendo, vel molendo, deduxeris, ulterius comminui vix nllo modo posse. Unde certum est, parvitatem ipsam, si val-Attamen duo ultima vel mutando formam, se liberaverit. bus; 3°. mutando formam. ipsa parvi- eft.

Primum,

de exilis fit, ulteriori divisioni impedimento effe.

9. Accedo ad secundum effugium; minimum naturale, Seemsum, suz exilitatis atque debilitatis pertæsum, alia corpora solida, unis cum sinida, aut volatilia, quibus associetur & adhæreat, quærere. Hinc aurum brackeatum, cylindro argenti digitum propè crasso ritè applicatum, ità sirmiter seadunit, ut si argentum postea in tenuissima fila ducatur, illud tamen hoc nunquam deserat, aut à se divelli patiatur. Resumamus pulveres. Hi, di pulveribus inditus, in conficiendis quoque camentis clarè cernitur. Arenulas & calcem comminuunt, per cribrum trasi impalpabiles fuerint, vix se in mortario ulterids comminui patiuntur: sed pars in auram evolat, pars in seipsam collifa particulis modò excussis denuo coalescir. Appetitus re-unieniciunt, lapides & majuscula fruita diligenter eximunt, aut secennunt. Experiuntur enim corpora solida majuscula vix mentum fieri. Similiter qui lateres coquunt lutum deficcant, vitatis, sciat eos utplurimum plus spatii, quam in corpore solido sumpserant, occupare. Aerem itaque vel vacuum fatis firmiter coalescere in unum corpus continuum: imò quò minutids materiam terunt, ed solidius & durabilius cain pulverem redigunt, cribrant, in massam iterum cogunt; atque adeò in lapideam duritiem igne coagulari deprehendunt. Cineres chm primum uruntur subtilissimi funt; sed postea iterum ferventes in minutulas arenulas concrescere so-Si quis putet pulveres impalpabiles esfe infinitæ parin sua interititia admittunt : quod non heret, si forent infinitæ parvitatis. Cdm enim se mutuò tangant, apparet habere partes distinctas. Alibs enim non secundum unam sui partem, proximam particulam tangerent; & secundum aliam, spatium, in quo aer aut vacuum contineretur, relinquerent. Cum enim haberent partes diversimode seu diftinde applicabiles, unam aeri aut vacuo, alteram particulæ proximæ; fieri non nem terminatam partium distinctionem excludit seu respuit. sibi perniciossissimam, qua potest, cavet. Non mirum est igi-tur, si, ad minutam parvitatem reducta, alii corpori se potius poteft ut fint infinitæ parvitatis. Infinita enim parvitas om-Utcunque natura, quemadmodum exhorrescit omnem divifionem, & præfertim infinitam; ita infinitam parvitatem, ut adjungere & unire, quam ulteriorem divisionem ferre, eligat.

Tertium, mutatio forma.

Hinc acria & mordentia, suis oculis & naribus, ne vellicentur, pro-spicere tenentur. Denique, si ligna arida vehementids fridi modos acquirunt. Neque hoc mirum,cum ea quæ alterando in fpurnam aut bullas affurgunt, & paulatim in auras abeunt. Nolunt enim continuis divisionibus perpetim torqueri. Pul-Ex iis quæ alterando dividunt, forte nullus divisor naturalis vim ignis superat. Hic enim partes potentissime divellit, sed, aut fumum elevata se nubibus aut meteoris adjungit : soli cineres, totius pars minima, ultimam ignis violentiam perferunt. Arque idem propè dicendum est de erosione seu consumptione rum quæ corrosivis liquoribus fit. Partes absumptæ novos esfendividunt, prids ad innovationem formæ quam ad continui divisionem tendant. Verdm alii divisores, etfi aperto Marte & primò ad divitionem collimant, nt verberantia & divellentia; formam quoque transmutant. Ichibus comminuta,quam zgre iquores, succi, multdm ac diu contusi, aut violenter exagitati, qui aromata & odorifera terunt, summa cura cavent, nè po-Similiter qui terunt fpicere tenentur. Denique, il ligna arida venenicinius ar-cando attriveris, ignemfacilè concipiunt, & in flammas, fu-Atque hæc de mediis qui-10. Tertia evasio qua minimum naturale se ab ulteriore dipræsentem diu suttinebit, formam novam, seu novam essendi & operandi legem, à corpore fibi proximo suscipit, ea tamen cautione, ut deinceps molestiam divisionis vel effagiat, vel facilids toleret. Solida itaque, ad has angultias redacta, formam vel liquidi, vel volatilis, affectant; nempe vel aeris, vel aquæ tutelæ, fed frequentids aeris, se committunt. Aeris enim (cui continuantur) copia & mobilitate à penuria partium, & divisionis metu, liberantur. Utpote siqua amplids dividantur, instaraeris aut aquæ re-uniantur. Pauculis instantiis illustrabo. difgregando, formam priorem una perdit. Pars enim combusti in stammam versa se aeri credit; pars alia in vaporem rerum ex diuturnitate temporis, necnon de folutione corpoiteratas diviliones ferunt, manifestant. Omnes enim humores, mum ac aerem potius folvuntur, quam tam molestam partivifione tuetur,elt, mutare formam. Materia enim ad eximiam parvitatem redada, potids quam ulterids dividetur, aut statum tractu tamen temporis (aut subito, si vis valde efficax fit vis similiter diu tritus (ut dictum) in auras fugit, tiores pulveris partes in acrem avolent. um divulfionem diu fustinuerint.

bus materia infinitam divisionem præcavet dicta sint.

11. Ad tertiam Propositionem deveniendum, Non dari Terria preparticulas achu divisas indefinitæ parvitatis. Hypothesis positio, Non Celeberrimi Cartessi tria materiæ elementa supponit, quo-darione philof.part.3.nº.48, 49. fed nº. 51, 52. magis expressé. Jám.

que supra demonstraum eft, aliquam materix parionem celerrime circulares & inequales fine rarefactione vel vacuo fieri posinis; nec ulla alia preter banc adid apia reperitur. Jam itaque duo babemu genera materie valde daversa que duo prima elementa buju mundi aspeciabilis dici poslunt. Primum est illius que tansam me concipere nullo modo posse. Duo enim obstant: pri-mum, debere particulas, hoc dato, infinitam seu indefinitam divisionem pastis, actu existere: secundum, particulas sic divisas, libi invicem occurrentes, non posse iterum coire, & in miveri, ac inpartes reipfa indefinitas dividi debere, ut varii motus tam vim babet agitationis, ut aliis corporibus occurrendo in minus. is indefinite parvitatis dividatur, o figurus sus ad omnes an teor materiam in particulas indefinitæ parvitatis actu diviunum continuum confluere. De utroque, ordine, pauca. gulorum ab its relictorum angustias implendas accommodet.

12. Infinitam divilionem achu peractam, (qua sola infini- Paricula ta parvitas producitur,) ut & particulas achu infinitas divi- indefinita Superest ergo, quo modo inter se disferant parvitas indefini- runt. sim exfillentes, contradictionem implicare modo probavimus. Certiffimum quidem eft, infinitatem transcendentem longe aliud Aguificare quam infinitas discrepet, considerandum est. Indefinitum quidem tres acceptiones admittere videtur. Prima est, indefinitum respectu tia eft, indefinitum respectu carentix finis: & sic dicitur Tres itaque dica indefiniti acceptiones, ca quam creaturis tribuimus. Illa actus purus & fummæ perfectionis est: hæc potentialis, & aliquid imperfectionis culis adicribimus de posteriori infinitate intelligenda est. An verò infinita parvitas sensu hoc sumpta realiter ab indefinita cognitionis nostræ: & sic exponitur per incognitum, seu potitis fapit. Quare in tota hac disceptatione infinitas quam parti-Indefinitum quidem tres ac-Secunda eft, indefinitum respectu ter-& idem est quod interminatum. ta & in inita, expendamus. per incognoscibile. minationis præcifæ: propriè infinitum.

V V V 2

tas quam infinita fignificet, investigandum est: & primò ejus tura reperiri, quòd infinita materiæ parvitas ab omni alia divifa nusquam inveniatur. Ecquid igitur indefinita parvimentum constituenti magis quadret inveniamus, figillatim examinandæ funt. Si enim ejus indefinitam parvitatem nihil aliud quam infinitam fignificare posse constiterit, una ut que carum parvitati indefinitæ primum Carresianum eleconstabit, primum Cartesii elementum nullibi in rerum acceptio prima expendenda eff.

ferendum est ex his differentiis, particulas primi elementi nec ter enim hæ disferentiæ primum ejus elementum a secundo Ouare ad parvitatem indefinitam, non tantum subtilitas superior ea fencertam tamen & definitam, utcunque minutam, habent extensionem: ut elementa Cartefii secunda, de quibus ipse loco Spericus, valde quidem minutus, si cum iis corporibus que oculis quantitatis, & divisibiles in alias mulio minores. Fatetur Ingeniofissmus Vir, suum secundum elementum non minds sugere fensum quam primum : sed duas alias subjungit differentias, Multa enim quæ ob parvitatem sentiri nequeunt, cundum elementum) est materie que divisa est in particulas cernere possumus comparentur; sed tamen certa ac determinata quibus illud ab hoc discriminatur: nempe, elementum seunnoteparul- nitionis noftre dicitur; sed id solum quod ob excessium magtur: arenæ litoris, stellæ cæli, quòd vix certò numerari queant, indefinitæ, infinitæ & innumeræ audiunt : parvitas quæ fensum nostrorum aciem etiam adhibitis adminiculis fugit, alioquin licèt, in re, certæ dimensionis sit, indefinita à non-nullis vocatur. Verdm indefinita parvitas hoc genus primo In principiis enim naturæ statuendis, non utrum respectu sensuum aut debilis intellectionis nostræ, sed an in sua reali entitate, indefinita fint, quæ, modolaudato sic loquitur : Alterum, inquit, (viz. ipsum senostrum excedit. Exempla sunt; Vasta distantia, incerte nobis nota, indefinita, & vulgariter loquendo infinita, dicidum effe certe & determinate quantitatis, & effe divisibile. offic certe ac determinate quantitatis, nec effe divifibiles. (quod intenderat Auctor) non distinguunt. Cartefii elemento non sufficit.

te quantitatis, & indivibilitas, requiruntur; & consequen-ter, parvitas indefinita quoad nostram solam cognitionem, non est parvitas que hic intenditur. Insuper parvitas hoc fuum, sed & duæ aliæ differentiæ, carentia certe ac determinasensu indefinita ad officium primi elementi obeundum non portionem celerrime moveri, ac in partes reipfa indefinitus divide debere, ut varii motus circulares & inequales sine rarefastione vel vacuo seri possut: nec ulla alia preter banc ad id apia reperiur. Quasi diceret, non satis esse indefinitam materiæ parvitatem quord nostram solam apprehensionem, ut motus omtur. Quare parvitas indefinita respectu nostræ cognitionis non sufficit ad constitutionem primi Cartesii elementi. suffeit, quod loco citato sic afferit Cartefius; aliquam materie nes sine rarefactione & vacuo perficiantur; sed insuper requiri, ut particulæ reipsa ad indefinitam parvitatem reducau-

14. Secundo, parvitas indefinita, quam ille intelligit, non Neepartes recte exponitur per interminatam, nisi hac simul ad infinitam intermina refringatur. Interminatum enim dupliciter dicitur: vel id

individuis alicujus generis aut speciei communem quandam rationem incomplete abstrahens, nempe quòd corum quodliber quod tantum abitrahit à termino; vel id quod simpliciter Primo modo quantitas materiæ primæ est interminata, quòd ab omni extensione terminata abstrahat. Similiter individuum vagum est interminatum, quòd aliquod individuum sub aliquo genere aut specie ponat, sed idem ab omni uno, quà determinato in eo genere vel specie, abstrahat: ut aliquod animal, quidam homo, aliqua parvitas. Interminatum hoc genus definitur, Conceptus formalis ab omnibus exisfitt, sed differentiam exfiftentiæ cujusvis unius abalio quovis præcidens. Ambigit enim inter conceptum universalem & individualem. Est autem formalis, & catenus particularis, tamen exfiftentiæ individuorum refervet. Conceptus ejus objectivus est fimilitudo omnium individuorum sub certo genere vel specie, in eo quod exsistunt, præcidens singulares disferentias. Facile ex hoc fit conceptus universalis, præcidendo quippe quodditatem exfiftendi, qua fola communitas ejus ab univeralitate restringitur. Verdm indeterminatum, hoc genus, non sufficit ad diftinctionem primi Cartesiani elementi à duobus quòd, quanquam differentias individuales amputet, quodditatem caret termino.

VVV 3

Siquidem non tantum indefinita parvitas eft aliqua parvitas; sed & parvitas secundi elementi ejus (ut & tertionem indefinium reducitur, & dicit id quod reipla caret terquod infinitum significant. Adeóque ad tertiam indefiniti elementa divisione seu comminutione fiant, cumque minora fint rebus quæ oculis cernere licet; necesse est, ea omnia aliqua parvitate affecta effe concedamus. Quapropter indefinita Cartesii parvitas per aliquam parvitatem, seu per intercrat probandum. Ad fecundam igitur interminati lignincamino seu fine: & hoc sensu indeterminatum & indefinium idem minatam hoc genus parvitatem, non satis exponitur: quod tii) est perinde aliqua parvitas. Cum enim omnia loco profequemur.

Solam infinitam par- cep
vitatem par

ceptionibus, tertia asserenda est, nempe, indefinitam Cartein parvitatem hic intentam reipsa nihil aliud esse niti infinitam oppugnat. Quod enim eo modo indefinitum est, non ideo indefinitum dicitur quòd à nobis definiri nequeat, aut quòd 15. Rejectis jam duabus prioribus indefinitæ parvitatis ac-Nam ut finitum & infinitum opponuntur : ira indefinitum, si modò in natura sit reipla indefinitum, finitum abstrahat à termino; sed quòd ipsa ejus natura limite seu termino, quo definiatur, careat : fine autem carere, est esse non finitum, seu esse infinitum. Nam finibus circumscribi, efteste finitum ; & in natura fua fine orbari, eft effe infini-Quare parvitas indefinita, si talis in natura verè exfiftat, eft, ut dixi, infinita. Fateor parvitatem infinitam in continuo, quòd sit, facile concipi posse, quòd potentialis sit, & quod incomplete exfiftat, quodque à partibus vicinis com-pleatur, necnon quod ex infinita continui divifibilitate infedivisim extitentibus consistere posse. Siquidem, hoc dato, corpus naturale completum, & simul indivisibile, coinciderent. Quod est impossibile. Nam corpus indivisibile monstri simile est, & in natura inauditum. Punchum, quòd non sit divinoscitur effe. Quin & hoc quærerem, quî fiat, ut id quod ante divisionem finitum suerat, sacha divisione infinitum seu indefinitum evadat. Si corpus in tres, quatuor vel quinque, &c. fibile, neque corpus, five physicum sive mathematicum, agparvitatem.

Darfee

ram quar-tam in Ta-Vide Figubula. partes dividatur, quælibet pars fuerit definita portio totius, nempe vel terria, vel quarta, vel quinta, &c. nec video qui fieri queat ut unquam actu deveniamus ad parvitatem inde-Dices Cartefium per parvitatem indefinitam non intendere infinitam. Nam, loco fuprà citato, parte 2.10.xx.exex natura sua indivisibiles extistant. Fateor, me non existimare Clarist. Virum per indefinitam parvitatem directe intendisse infinitam: sed eum vel deceptum fuisse ambiguitate distifinitam, nisi infinitam divisionem prids achu peracham suppresse dicit, fierimon posse ut aliquæ atomi sive materiæ partes onis; vel, quid per indefinitam parvitatem ad officia à se iis assignata requisitam, intelligi debeat, non satis advertisse. Hoc fcio, solam infinitam parvitatem ad officia primo ejus Non enim possum animum inducere, ut credam tantum Vi-rum in primis suis elementis sibimet ipsi impingere voluisse. Cdm enim particulæ fphæri. fpharica fint, in pundo (ut probant Mathematici) fe mutuò tangant; infinita parvitas, ut anguli adæquate & undi-Locus enim puncto contactus proximus tur, fensimque ab invicem recedunt. Ut in Figura A BCDE, que impleantur, requiritur. Angulorum enim acumen, ubi punclo contac us fphærularum contignatur, infinite tenue Si enim particula quæ intimam anguli partem farcit aliquid habeat determinatæ feu definitæ extentionis, loco non Anguli quippe oppositi solo puncto difterminantur, & inde fentim, non fubsultim, augensphærarum portiones A & B in puncto E tangunt, & angulos CE, DE, conflituunt. Jam verò latera angulorum AE, BE, EA, EB, sensimab invicem recedentia, per omnes gradus di-Stantize inter C & E aut E & D contentos, hoc est, per infinitos, transeunt; quod ipsa latera angulos claudentia fint in infinitum divilibilia, & distantia unius lateris ab adverso in omni Alicubi verò, & certè prope punchum contactus fpherarum, diftantia laterum fuerit infinite parva: variatio enim diffantiæ transiens à nulla ad aliquam determinate extensionis, per distantiam infinite parvam Adeóque anguli oppositi quà parte se mutuò tan-Dices hinc ca, (qua fecundum ejus elementum conflituunt) gunt, nempe in puncto E, infinite parvi funt. elemento adferipta fufficere. caret determinata extensione. puncho divisionis varietur. proportionatur.

probari, dari in natura materiam infinite parvam, quòd aliofoondeo, in materia continua dari partes infinitæ parvitatis, quæ absque vacuo acutissimis angulis se accommodent; sed non divisim extitere, neque extittere quidem posse ob ratio-Hoc enim dato, entia incompleta complete exfifterent, & corpufcula fine quantitate & plane indivitibilia confiserent : quod Clarisf. Cartesius loco suprà laudato im-Quare etfi particulas infinite divisibiles & infinite parvas in continuo agnoscamus; eas tamen posse separatim & complete exhiftere, aut primum Cartelii elemenquin hisce angulis absque vacuo nulla possit se coaptare. tum actu constituere, plane negamus. possibile judicat. nes factas.

divija que. culis infinitæ parvitatis, assensum suspendit, est, eum suppo-16. Alterum quod meum sententiæ Cartesianæ, de parti-An materia

ex particulis indefinite parvis non actu confiftat, omnibus corporum angulis, ex motu aliter atque aliter fubinde variandis, ità se applicare, ut vacuum penitus excludatur, nequit. Hoc iple Cartelius expresse ratefui 1000 supra sar-dato. Jámque supra demonstrasum est, asiquam masterie por-sionem celerrime moveri, ac in partes reipsa indefinita dividi debere, nt varii motus circulares & inequales sine rarefactione vel vacuo seri possus: necula alia preter banc ad id apta reperitur. Statuit particulas, nist reipsa indefinite parvæ sint, ad hoc quando confluunt, & in magnum cumulum, putà aeris aut aquæ, congeruntur; manent tamen, ex hac sententia, actu pus physicum, conficiunt. Videtur enim Clarissimus Vir nullo modo continuum ex divisis particulis resultans agnoscere. Adrum diversitatem hoc modo inquirit, Princip. phil. p.2. no. 54. & nunquam re-uniri. Etenim es potissimum causa hasce denfationem & rarefactionem e finibus Universi eliminaret, & nihilominus aliqualem rationem motůs absque iis aut va-Si enim corpus subtile divifæ, & potius confusam mastam & chaos minutisfimarum particularum, variis motibus commotarum, quam unum cormittit quidem distinctionem corporum in dura & fluida, quoparticulas indefinitæ parvitatis excogitaffe videtur, ut concuo redderet. Verum si particulæ divisæ continuò re-unimunus non sufficere. Quanquam igitur hæ particulæ antur, totus hic apparatus frustratur.

agitatus, effe fluids; er verò quorum onnes particule juxta fe sponte deserunt ab alin occupentur; sed ea quæ quiescunt non sine aliqua vi ex locis suis extrudi posse. Unde licet colligere, corpora divisa in multus exigus particulus motibus à se muino diversis Nempe, (inquit) sensu teste, non aliam (distinctionem) agnoquam quod fluidorum partes facile recedant ex locis suin, atque ideo manibus noftris versits illa se moventibus non restants vi, que sufficiat ad istam illarum coberentiam superandam, sejungi possint. Atque hactenus quidem (nisi quòd fluidis omnem Et ulterins investiganter, qui fiat ut quædam corpora fine ulla difficultate loca sua corporibus aliu relinquant, alia non item; facontra autem, durorum partes ita fibi mutuo cobereant, ut non fine resistendi vim negare videatur) recte procedit. Sed pergit: cile advertimus, ea que jam sunt in motu non impedire ne loca que

mutno quiescunt, esse dura.

17. Videtur Vir Eximius quodammodo supponere exsti- Cartesii continuitatem, nempe ante sentertu, nullam deinceps materiæ re-unionem contigisse; tantum natur. ejuschem achualem divisionem: verdm facta semel hac ex motiffe olim quandam materiæ

commotas, postulat. Certissimum igitur est, eum fluidi converbis asserit, corpora in multus exiguus particulus divisa, & moti-bus a se muino diversis agitatus, esse shuida. Ad shuidi igitur essenhoc folo diferimine distinguit, quòd corum particulæ omnes uxta se mutuò quiescunt. Dices, authorem velle quietem conjungere partes quiescentes. Rece quidem, per modum Duo verò corpora possunt simul esse tum contigua, aliquas materiæ particulas juxta politas manliffe quietas, adeóque constituisse corpora dura seu solida: alias particulas achu divisas, sed motibus diveries agitatas, confecisse corguiratis & continuitatis differentiam agnoscit; neque omnino de reddenda ratione continuitatis solicitus est. Videtur itaque hanc è censu rerum penitus exigere, & co nomine nobis hîc multùm adversari, qui spectabiles partes ei attri-Hujus interpretationis rationem reddo, quòd disertis fiam non tantum particulas actu divisas, sed & diversimode rit enim tantum ad eorum unionem situm proximum & pora fluida & volatilia. Nullam itaque, quod sciam, conticontiguitatis, non autem per modum continuitatis.

rum quiescentia; & interim non este continua; ut duo lapigò quies fuam divisioni oppositionem continuitati primò de-bet. Dices, Cartesium aliam continuitatem à quiete distinrebam, & hic probaturus eram, eum non omnino agnoscere continuitatem fluidorum, solidorum verò admittere tantum Continuitatem solidorum non esse solam particularum inter se juxtà-positarum quietem : secundum, Corpora shida condes quadrati, se mutuò tangentes, & immoti, non propterca Quare fola quies ad largicindam continuitaque profitto ulum glutinum possums excogiture, quod particulas durorum corporum firmin's inter se conjungat quam ipsurum quies. Certe ratio continuitatis in ea glutinis perperam quæritur. motui per quem iste particule separentur, quam ipsarum quies-Atqui hoc ipfum est quod modò asfe-Duo igitur supersunt probanda: primum, Reche enim instat, quis, com particule ifte fin fubstanie, nulls ratio est, cur per aliam Jubstantiam quam per seiffes jungerentur. Sed quod sequitur negamus. Non etiam, inquit, est modus diversus à quiete: nullu enim alius magis adversari poiet Aufim proponere alium modum, qui magis è directo est divifroni oppolitus; nimirum, ipfam corporis continuitatem. Nam continuum & divisum, continuitas & divisio, diametrice contrariantur; quies autem indirecte, & quatenus ea aliquo mosiftere ex particulis re unitis, & consequenter ex continuis. do ad continuitatis rationem conservandam requiritur. cam non agnofcere. tem non fufficit. nomine quietis. continuantur.

nati, ad aptitudinem particularum ad motum & quietem, nempe ad diffluendum & consistendum, nisu gravitatis eum cohærentiæ vincente, aut contrà, reduximus:) sed dico, rationem continuitatis in ea quietis non consillere; & variis evolvendas postulant. Formalis negatio quà concipitur quies, est negatio seu privatio motús. Positá enim hâc negatione, necessario ponitur quies; amotá, tollitur. Quies e-Ad primum quod attinet, non dico particulas in solidis nullo modo quiescere: (Etenim in tertia Classe, supposità prids continuitate, proprias rationes terminati & incermimodis probo. 1°. Ex negationibus formalibus respective 1. ex nega- diffinctis, quas quies & continuitas ad fuas proprias rationes tionibus al- evolvendas postulant. Solamqui-erem ad fotem non fuf-

terutri pro-

nim de se, & quatenus motui opponitur, nullam entitatem

nem divifionis non nenere quiceffario etem. 19. Infuper adesse potest negatio divisionis, ubi non adest Quod multis instantiis, vel in solidis, probari potest. Ur in vehemente gladii vibratione, particulæ ejusdem ali-Pulfa fortiter quamdiu post tremunt, aerem verberant, & tinniunt : nec propterea observantur ab invicem disfilire.

(istiusmodi è quo bibitur) marginem, digito madido pressi-usculè & velociter circumducto, frica; sonum canorum edit, atque und aquam aliumve liquorem in se contentum salire facit: manifesto indicio, particulas vitri, utcunque continuas, moveri, & ferire aquæ particulas sibi proximas. In duckilibus, situs partium inter se variatur, absque soluta uni-Vitri patuli tate. Similiter in tensibilibus, particulæ absque ruptura distenduntur & elongantur; ut evidenter cernitur in fidibus bar-biti, lyræ, aut citharæ. In fluidis quoque hoc apertissime sionis est quietis, neque negatio motus est continuitatis, procampanam, omnes particulæ se motitant, & quælibet una conspicitur, ut infra patebit. Quare neque negatio divi-& hinc patet, negationem motus, & negationem divisionis, pria ac formalis, quà alterutra negative definienda est. partem ichts, ne tota frangatur, in se suscipit. effe duas formaliter distinctas.

20. Dices, divisionem esse motum quendam, & consequen- objestioni ter negationem divisionis esse quoque negationem alicujus saitsfir. motus; & quod quies opponatur motui, negationem divisionis esse quietem quandam; & consequenter quietem, quòd sit negatio divisionis, esse quoque ipsam rationem continuitatis, Respondeo, motum sormis simpliciter omnibus, tam esfentialibus quam accidentalibus, (quòd omnes motu tum generentur, tum destruantur,) suo modo opponi: non tamen propterea sequi, omnes formas satis explicari negatione ali-

XXX 2

adesse continuitatem. Assero igitur, negationem motus & negationem divisionis esse duas negationes formaliter distinac si continuæ sorent, quiescere possunt. Interim negatio motus quieti, omni, soli, & semper convenit. Non igitur ne-Gas, & illam ad quietis, hanc ad continuitatis, rationem neverdm quòd utplurimum fint fufficientia formalis negationis Jam verò non hîc quæritur an quies in aliquo fortè fenfu dicatur negatio divisionis; aut an aliqua quies in omni lis negatio qua essentia quietis exprimenda sit; hoc est, an hac negatio omni, soli, & semper quieti conveniat. Sed profecto non convenit. Negatio enim divilionis quieti partium Nam partes fic divisa, perinde gatio divisionis, sed negatio motus, est formalis qua quies circumferibenda eft. E contrà, continuitas omnis, fola, & femper est negatio divisionis, & negatio divisionis semper dicit Formæ enim ipfæ frequenter funt positivæ: fundamenta, contingit ut dupliciter exponi posint; vel negative, per illam negationem formalem; vel positive, per propriam entitatem realem. Verden negatio formalis cujufvis rei est saltem propria quarto modo; convenit omni, soli, & divisione destruatur: sed an negatio divisionis sit ipsa formagativam evolvendam, este respective comparatas. pomi divisi non competit. cujus motûs.

connotare posse: ut, si pure ab intus veniat, esse naturalem; percipit & appetit quierem suam, eâque frui nititur, aliqualiter ca affici necesse est. Sed ea qualificatio à nisu quiescendi, non primò à positiva ratione ipsius quietis, provenit. E con-trà, continuitas est de se forma positiva, & formalem esfectum consistit in quiete. Dico, quietem de se esse privationem mo-tûs. Etenim quiete nihil innovatur, mutatur aut producitur: Nihilominus concedimus, quietem, respectu vitæ quiescentis, aliquid positivum fin pure ab extra, effe coactam; fin partim ab intus, partim ab extra procedat, ese mixtam. Corpus enim, quatenus Continuitas è contrà est de se entitas positiva, vam; qui. (ut fuprà probavi,) & positivum negationis divisionis fundaforma satis distincta est, & propria ratio continuitatis non Probatur 2. 21. Procedo ad rationes utriusque politivas. Quies verò Continuita- de se nullam positivam includit; sed in sola privatione mores per eam ut antè fuerat permanet. tûs confiffit.

pofitivum

Porrò, continuitas fundamentum positivum est aliarum for- Probaturg. tinuitatis. Denique, formæ & motus, quæ vel continuita- Probatur 4. (ut supra probavimus) quam nullo modo sola quies significat. tim ad confervationem, inferviunt : quales funt cæteræ species positivum dat; nempe communionem partium continuarum, marum & motuum, que partim ad ejus modificationem, parformarum & motuum hujus Classis, de quibus infrà dicendum. Hic addidero, (ut verbo rem extra aleam semel ponam) similiter congesta, constare ex corpusculis situ proximis & Quies ergo particularum juxtà politarum non est ipfa forma feu ratio concontinui modo firmids, modo infirmids, conerent : & hinc Neque enim partium competit : sed singulis propemodum sua toni mediocritas debetur. Hinc quoque constat, continuitatem à quiete tem consequuntur, vel ad modificationem & conservationem ejusdem destinantur, gradibus variantur; quosquies suffinere Partes verò omnibus continuis eadem tenacitas aut firmitudo conærentiæ esse formam multò diversam; quod primo loco erat pro-Siquidem res, cumulum arenæ, acervum tritici, aggerem lapidum, minimum moveatur, eo respectu non quiescit. quiescentibus, nec tamen continuum conficere. tonus partium debitus, ut & vitiatus, oritur. nullo modo potest. Gradibus enim caret.

Propositio Fluidanon 22. Transeo ad secundam Propositionem priùs assertam, Corpora fluida, ut & volatilia, non confiftere ex particulis actu Probatur ex intrinseco nexu particularum fluidi. Est enim corporum nexus duplex; quorum alter extrinsecus est, alter in-Ille est corporum integrorum; hic, particularum tius. Nexus integrorum est vel ad fugam vacui; vel fit mediante glutine, camento, clavis, ligamentis, aut fitia, & nexus extrinsecus; quia nullam facit intrinsecam com-Nexus autem partiuntur, & fibi invicem ac toti communicantur; adeoque inmilibus externis mediis: & in genere vocari potest adhærencularum ejusdem totius, non mediante glutino, aut alia re externa, fit; sed partes fic junctæ immediate & per seipsasuniinter se coherere nituntur. Modus autem quo hic nifus coherendi à continuitate refuldivisis, sed ex re-unitis, & consequenter continuis. munionem corporum sic connexorum. trinsecâ quadam propensitate ejusdem totius. trinfecus.

Xxx 3

tat, hic est. Particulæ utilitatem qua ex sua communione inter se fruuntur percipientes, amant seu appetunt istam fuam communionem, & confequencer candem confervare conantur, hoc eft, conantur inter f coherere. Ità ut ipfa coherentia interna nihil aliud fit, nifi motos feu nifus à con-Quapropter, mediantibus perceptione 3: appetitu naturali-Ouamvis enim multæ aliæ forme, ut denfitas, cassities, viscositas, imporofitas, flupor feu torpor, nifus quiefecudi, & confimiles, multhm ad motum coherentie augendum, confrmandum & roborandum contribuunt, ut infrà declarandum est: absique tamen continuitate nulla intrinseca coherentia ab its exoriri Fateor itaque gradum cohærentiæ ab a iis formis Quocirca cohærentia in aliquo gradu finuitate refultans, quo natura candein confervare conatur. multum dependere; sed primum fundamentum ejus in sola semperadest, ubi adest continuitas: illa verò nunquam adest, Nam quî fieri potest ut non-continua, seu actu divifa, intrinseco nexu connectantur; aut ut a 3u continua fuam continuitatem, quantum possunt, conservare (hoc est, cohærere) non nitantur? Si ergò confliterit, particulas fluidorum, ut & volatilium, in aliquo saltem gradu inter se cohærere; certum quoque est, eas esse sie suo modo continuas. Hue igitur dehinc intendendæ vires funt,ut inveniamus,an ratio fluidi cum aliquali partium coharentia confiftere queat; & an reipfa hac in omni fluido fecundum aliquem fui gradum reperiatur. bus, cohærentia in continuitate primo fundatur. continuitate jaci. hâc absente.

23. Rationem fluidi Clariff. Cartefius hâc methodo inveffigare videtur. A facilitate cessionis orditur; eam ad non-resirationem

vult particulas solidi ob cohærentiam resistere. Recte notat, partes fluidi ex locis fuis facile recedere : fed non recite infert, requiri con- stentiam revocat; hanc ad carentiam coharentia. E contrà, non refifere; diceret, minds refiftere. Erenim qui remis cymbam agunt, satis certò sciunt aquam remis resistere, cymbamque aded promovere. Recte advertit, durorum partes ità sibi mutud concrere, ut resistant, hoc est, (ut ego interpretor ut fluidis magis resistant. Sed cohærentiam ex resistentia non male videtur æstimare. Quæ firmiter coharent, fortiter resistant: multum differo. Verum ubi ad formam fluidi particulas actu quæ minds cohærent, minds resistunt. Hactenus à Carresio haud

divisas exigit, ab eo plane dissideo. Existimo potibs, ad generalem suidi rationem continuitatem, debilem licet, spectare. Particulæ enim achu divilæ funt integra corpufcula, non partes unius totius: ut nesciam quo jure corpuscula sic divisa nomine particularum veniant, cum nullius integri partes fint. Quia hoc fupponi-Aliter, angulis infiniti acuminis accurate, hoc eft, ut penitus excludatur va-cuum, accommodari nequeunt. Verum particulæ infinitæ parvitatis extra continuum, in quo invicem communicantur, nul-Nam quælibet particula, hoc libi divilim exfiltere possunt. Nam quælibet particula, hoc supposito, erit corpusulum, & consequenter dividuum; adeoque partes in quas dividetur minores erunt infinite parvis. Similiter infinitæ particulæ, suppofita earum parvitate infinità, ad spatium extensum implendum requirentur; & cum omnes feorsim fleterint, conficient numerum ach infinitum; qui impossibilis est. Veruntamen in continuo, infinitæ particulæ, eæque infinitæ parvitatis, ach tuntur : & quod infinitæ in tam exili corpusculo infint, ne-Nulla autem hinc nuum, ut fit in infinitum divitibile, infinitæ particulæ expetinuo admitti potest : quòd omnes mutuå communione in-ter se augeantur, & sic auciæ perpetud diviibiles sint, & Quanquam enim infinitæ in continuo, adlu exfiltunt, non tamen funt ibi achu divife; & propterea non achu, sed potentia tanium, numerum infinitum conffi-Quod ad infinitam particularum parvitatem attinet; ea optime quoque in coninfinitarum particularum confortio nunquam destituantur. Infero igitur, ad fluidum, quod omnibus corporum angu-Infuper fluidum non componitur ex particulis terminatis, sed ex fluidis. Cart sius videtur supponere materiam ante ejuf-Imò neceffe est sie supponat : quod aliter non opus esset tali divisione ad dem minutifimam divisionem fuife terminatam, & confeeam reddendam fluidam, præfertim com particulas ad fluidum conflituendum absque vario motu sufficere non putet. Etenim ad minimum naturale lis se corptare debet, requiri continuitatem. quenter particulas divisas maniisse terminatas. tur continere particulas infinitæ parvitatis. ceffe est fint quoque infinitæ parvitatis. Ucunque fluidum conflituere nequeunt. tuunt : ut supra satis probavimus. absurditas sequitur. coexfiftere queunt. Quod repugnat.

Cap. XXXIV.

non tamen propriè fluunt; quòd in neutro vitro se ad æquorem colligant, fed in utroque accumulentur. Quare ad getum igitur efto, eum ex particulis terminatis fluidum compo-Quod mihi incongruum videtur. Particulæ enim fubstratæ, hoc dato, superstructas suffinebunt, & præpedient ne Exempli loco esfe potest arena, quæ in modernis clepfydris loco aquæ fubstituitur. Siquidem non est propriè fluida. Quanquam enim cjus particulæ commoventur, & è superiore vitro in inserius per exiguum soramen dilabuntur: neralem rationem fluidi aliqualis continuitas requiritur.

Sed Vir Eximius non fatis declarat à quo principio varius particularum motus five oritur, five regitur. Certiffimum est, in varii nulla pars esfentiæ fluidi fuerant. At hinc recta deducimur ad veram rationem fluidi inveniendam: eam confilere in alva fluiditate, coerceat & expellat, certum eft, ipsam rationem omnibus particulis fluidi inesse motum gravitatis, hoc est, niniat, non constat. Imò, cum motus gravitatis omnes alios ab extra impressos paulatim compescat & sedet; nulla ratio assignari potest, cur non tracu temporis hunc quoque motum teor aquam in phiala varie agitari posse: sed permitte quiescere, motus gravitatis omnes alios motus, ut fibi extraneos, intra horæ spatium sedat & expellit; interimque aqua, non Ergò motus illi ipso motu gravitatis, quatenus is motu coharentia fortior est. Etenim, ex eo quòd hic motus omnes alios varios & extrancos, hoc constituendum, varium earundem motum non postulasset. Profecto ejus particulæ, licet terminatæ fint,& eatenus ineptæ ad verum fluorem specificandum; eundem tamen sic commotægraphicè simulant. Etenim pulveres subtiles, in pyxidula aperta super mensam huc illuc rapidè commota, modò ad dextram, modò ad finistram fluere, & eadem leviter concussa, suam Superficiem Superiorem complanare, cernuntur, & genium fluidi haud inepte æmulari. Enimvero si absque motore externo hoc facerent, non facile à veris fluidis discernerentur. sum se movendi deorsum: sed unde alius motus varius ve-24. Non mihi dubium effquin Ingeniofist. Vir probè intellexit, suas particulas indefinite parvas, ad formam fluidi com-Alioquin enim, præterillas, ad varium corrigat, & ad fuam legem descensûs revocet. minds quam antea fuerat, fluida manet. plendam, folas non fufficere.

Estentia Auidi investigatur, De minimo naturali,

fluidi in hoc motu confisiere; quando hic solus in fluido superfit & dominetur. Sciendum est, duobus potissimum modis formam fluidi nobis innotescere ; nempe, motu diffluendi ab in-tus orto, & motu reducendi superiorem suam superficiem ad Verdm utrumque motus gravitatis eo cohærentiæ Per obliquum diffiuit, per directum Squum descensum fluidi coercere nequeat; necesse est, hoc, nisiab extrà retineatur, diffluere persistat: ut aqua in pelvi, aut alio vase terminato, si nisus cohærentiæ eum gravitatis non possit cohibere, ad latera vasis necessariò dissuit. Nihil enim ab extrà impedire intenditur; & ab intus (præter particularum cohærentiam, quæ impotens quoque in hoc cafu est, quòd minor esse see debishor nisu gravitatis supponatur) nihil potest. Ex motu igitur gravitatis sortiore co coharen. tiæ, de motu diffluendi satis prospectum est. Motum libra. tionis, seu reductionis superficiei fluidi ad æquorem, an is quoque à gravitate, potentiore cohærentià, proveniat, expenda-mus. Refumamus pelvim aquà semiplenum, à latere ad latus Aqua undulans modò ad dexeum leviter commoveamus. Aqua unausans modo ad finistram volvitur; sed pelvi iterum quiescenutroque latere pelvis aquam, ultra æquorem affurgentem, nonnihil reprimit; ità ut unda undam subsequens subindè de enim hic contingit ac plumbo à funiculo pendente, & fum nonnihil coercet, & demum impetum extraneum frangit. Hæc reductio fluidi ad æquorem adhuc clarids cerni. tur in syphone vitreo aqua serè pleno, & inverso, nempe extremitatibus ejus elatis, & medio depresso, ità ut aqua contenta è neutro crure effuat. Dein elevetur crus modd per vices modò ea in dextro crure, modò ea in sinistro, al-Sed quieti repone tubum: aquæ ascensus ultra æ. quorem in alterutro crure paulatim minor fit, & demum fuperficies ejus in utroque ad æqualem à centro terræ distan-dextrum, modd finistrum, ut aqua contenta fluctuot, minor fit, donce aqua ad æquilibrium restituatur, Potentior fatis præflat. liquè, deorsum tendit.

eum gravitatis motu . hærentiæ potentiorem, fluidi superfi-Inferendum eft, non motum varium, sed motum certum, viz. ciem ad æquorem reducere.

Fkilita 2 sem cum part continuitate fifter

globosa pendet, nec decidit, donec, aucha mole aquæ, ejus gravitas vim cohærentiæ superet. Gutta enim primo clon-25. Atqui respiciamus ad continuitatem & coharentiam Sume igitur gutturnium fufficientem aquæ quantitatem continens. Tenta unam guttulam, aut (si lu-beat) unam post aliam, sensim essundere. Observa, primo, gatur, & pendula suam cum aqua reliqua, debilem licèt, cohærentiam clarè demonstrat: sed håc demum à gravitate vichâ, gutta abrumpitur & cadit. Aut aliter, (fi malis) esfunde guttulam super mensam siccam, sed cave ne ab alto cadat. Guttula dimidiam sphæram refert. Partim enim cedit gra-vitati, partim reluctatur siccitati, & suam cohærentiam, ad illam evitandum, sortificat. Sed plures subinde guttulas, sub eadem cautione, assume a ucha jam mole ac pondere aquæ, videbis conarentiam gravitati cedere, & sinere aquam se lagravitati plusculdm resistit. Verdm, si mensa sit exacte ho-rizontalis, digito, quò velis, aquam dirigere potueris: sin ex ulla parte vel minimdm inclinet, aqua declivitatem percipi-ens, suo gravitatis motu obliquo eò versus illico tenderit. rare: fed in his, gravitas, ob paucitatem materiæ deficiens, rum multitudine conflata, ad planitiem necessariò revocatur, particularum, & firichibs inquiramus an ex cum fluiditate conguttulam priusquam cadit, ut à labro gutturnii forma propè tids diffundere. Sed aqua in margine, siccitatem adhuc exhorrescens, nonnihil tumet, & sua conærentia ob siccitatem His addo, in bullulis ex aqua & aere compositis, pelliculam gerem investientem ejus continuitatem evidentissime declanon prævalet; nec bullula aut spuma, ex earum minutulased quandam corporis terminati speciem, coherentia supe-Atque hisce ac fimilibus modis possumus nisum gravitatis & coherentie interse comparare, & uter, ac quousque, alter alteri prævaleat, aut succumbat, ob-Gervare. Verdm si certissimè scire velis, an continuitas & coherentia particularum cum fluiditate confiftere possint, sume buida & simul viscida, ut liquores pendulos; hos è gutturnio tuo sensim effunde: non guttatim, ut aqua, sed filo continuo, rante pondus, præ se fert. fiftere queant.

Cap. XXXIV.

fluxu, ut aliquæ ab aliis recedunt; ith cum aliis ejufdem cessum eft fatearis, cos esfe tum fluidos, tum continuos & cohærentes. Hujusmodi liquores sunt vinum pendulum, succi, & decocta muccilaginea, ut althææ, malvarum, & similium, terebinthina liquidior, pix liquida, &c. Ne dubitemus igitur cohabitare queant. Ratio è superioribus peti potest; quòd ad rationem fluidi motus tantum gravitatis sortior eo cohærentiæ requiratur : at cohærentia, licet gravitate minor, non tamen nulla est, & per confequens (nisi in motu guttularum aliis ejufdem maffæ suam continuitatem fervant : imd in ipfo maffæ de novo re-uniuntur, & possunt inter se mutare situm, dehine, quin continuitas & coherentia cum fluiditate optime nim ut aliquæ particulæ.ab aliis oblique labuntur; ità cum à labro vasis ad receptaculum dependente, descendunt. deorsum cadentium) continuitas non plane solvitur.

non interrupta totius continuitate.

æstimandam. Fluida, ut, ob debilitatem cohærentiæ, haud suidinum distinutur. Com enim Afeitur. 26. Opportune jam devenimus ad re-unionem fluidorum Re-unio fint corpora quodammodo interminata, jugiter quærunt alia corpora fimilia quibuscum coalescant. Simulac igitur corpori suæ naturæ non plane averso occurrant, ei illico uniuntur, & ita uniuntur, ut nulla arte omnes ac solæ partes prids scorsim exsistentes iterum sejungi possat. Omnes propè liquores, succi, decocta, tincturæ, hoc modo inter se commitdignum est, aquam omnibus propè solidis adhærere, caque pe uropygium roftro pinguem quandam materiam extrahere. tum vivum vegetabilium & animalium corporibus vix adhæ-Est corpus declivi positi rotando decurrunt. Verdm si duo globuli se Observatu madefacere; pinguibus verò non affociari, neque fuum madorem iis impertire. Ferunt aves aquatiles è glandibus proqua leniter illiniunt plumas suas, & ita muniunt, ut quamvis aquis fe, pro more fuo, frequenter immergant, emergentes tafluidum, fed in exiguas particulas divifum, coherentia fuperante pondus, sphæras solidae aut globulos refert, qui in men liquorem iis vix adhærentem facile excutiant. aut alio lixiviali, omnem unionem respuunt. ret ; sed auro & aliis metallis se facile infinuat.

quit, tantum durante aquarum confluxu ex tumultu de loco conjectare licet; fed brevi hæc occasio præterit, & aqua pertinuò partes divise non minus quam in locis non divisis confluunt & continuantur. Cum ergò, ut suprà probavi, aqua sit in se corpus continuum, & factà divisione suum vulnus tam subitò consarciat, ut nullum vulneris vestigium aut nota superfit ; sequitur pristinam continuitatem restitutam effe. Navis sulcat mare, nullum post se signum sui transitus relineft de duabus aut pluribus minutulis aquæ guttulis super planitiem sebaceam positis; si efficias ut se mutud tangant, in unum globulum majusculum illico colliguntur, & unam Verdm ut minutulæ aquæ particulæ facilè re-uniuntur, ita etiam majores masse. Aquam in cisterna, quoties lubet, seca, fodica, contunde, conjuncti unum globulum proportionaliter majorem conficiunt : unde constat quam prompte corpora fluida suis similibus recommunem figuram fibi adfeifeant, patet cas fibi invicem, ut partes ejusdem totius, communicari. Arque idem dicendum communem fibi figuram sphæricam (sufficiens suæ inter se mutud forte tangant, continud alter alterum in fe absorbet, & uniuntur. Neque enim hanc effe veram unionem dubitari potest, cum ex duabus sphæris minoribus in unam majuscu-Ex eo enim quòd lam, exacte quoque rotundam, cocant. communionis indicium) nancifcuntur. inde ac in aliis locis continua cernitur.

actissime in easdem sedes repositæ deperditam continuitatem sola quiete nunquam resumunt; sed admota flamma, ut 27. Sed adhuc argumentum superest, quod apertids, si fieri quiete, quantumvis diuturna, ad pristinam continuitatem restituuntur; sed colliquata in mastam continuam illico con-Sit exempli loco vitrum fractum, cujus partes ex-Corpora terminata fracta, partibus in eundem situm accuratissimè reductis, nullà queat, vim demonstrationis obtinct. GANTIN CON-Idem in-

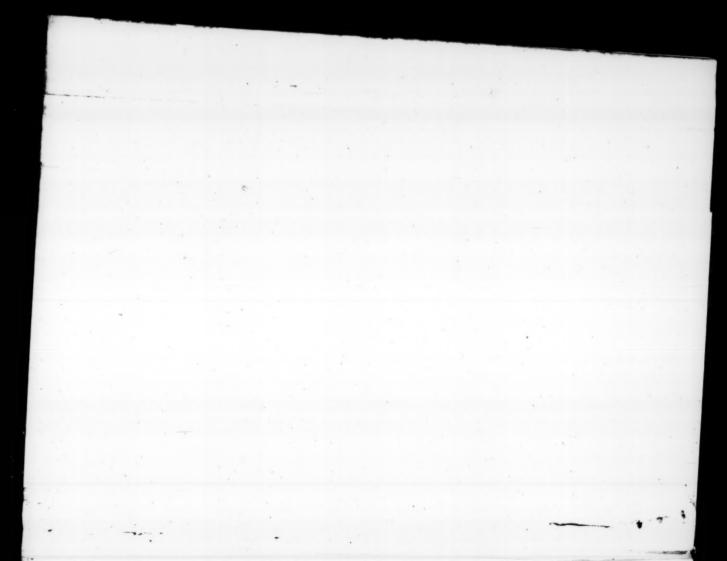
nuinam continuitatem partibus liquatis seu fluidis conciliare, cereum, quo literæ tigillari folent, fi cafu diffringatur, wre-mitatibus ejus flammå lucernæ tantilldm liquatis, iterum, ut. quam frace fuiffent. Unde conflat, fluorem veram ac geprids, confolidatur. Metalla in pulverem derafa, & in cruci-Hoc idem innumeris inflantiis confirmari potest.

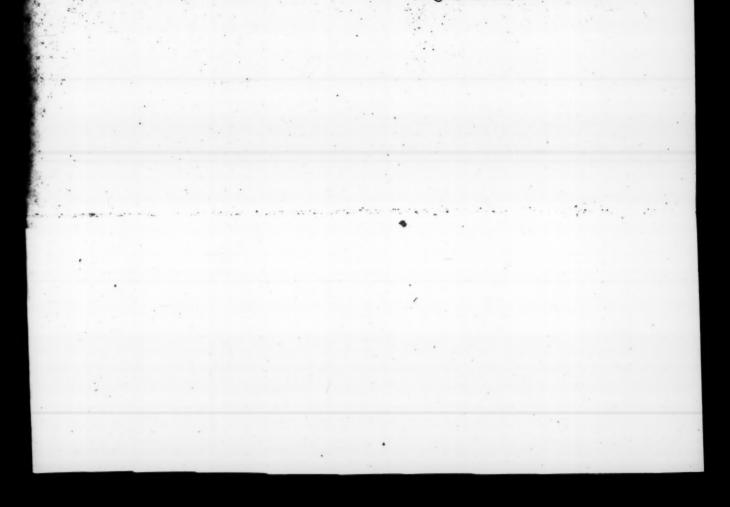
fluere incipiant, continuò redintegrantur, perinde ac nun-

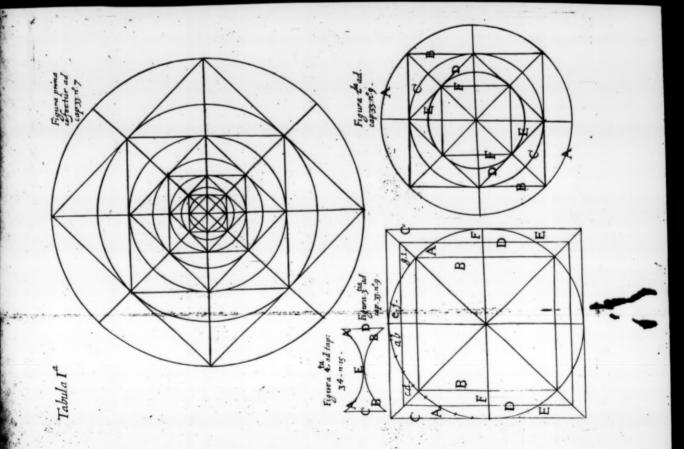
bulo fusa, mox in unam massam in omni puncto assignabili pariter continuam re-uniuntur, & omnes particulæ corundem zque firmiter ac aute divisionem inter se coherent, & non minds in locis re-unionis, quam in mediis particularum nunquam divisis, Glacies in pulverem redacta non re-unitur, nifi liquescere incipiat : sed in aquam liquata, in integram glaciem rursus congelari potest. Frustra objicitur, parratio qua corpora divifa intrinseco nexu iterum conjungun-Nam pulvis glaciei quiescens non connectitur, ut nec pulvis metallorum. Sed hæc omnia, fusa seu facta fluida, suam continuitatem & communionem partium formam fluidam perducuntur, & sub hac forma in partes inquod corporibus terminatis divisis, fluidis non accidit. Illa enim sub forma terminatorum re-unionem spernunt: hæc, Statuendum igitur eil, fluida non tantum Cum ergò fluiditas fit ipfa tur ; fieri nequit, ipfe fluidorum nexus inter fe non fit intrinfecunt chirurgi, partes spermaticas secundum primam intentionem non re-uniri : fed si re-uniantur, fieri id mediante cicatrice aut callo. Verum divifæ fluidi partes secundum primam intentionem, imò (si fieri potest, modo intimiore, nempe) per seipsas iterum junguntur, & immediate sibi inverà & proprià unione coalescere; sed & corpora terminata, mediante aliquo fusionis gradu, & non aliter, immediatè conticulas aquæ frigore sedatas quiescere in sedibus suis, Alimenta priusquam actu nutriunt, simulac se mutuò tangunt, in mutuos amplexus ruunt. cus, aut ut continuitas proprie dicta non inde refultet. time excipiuntur, issque uniuntur. flatim recuperant. vicem cohærent. quiete connecti. folidari posfe.

re-unio de-28. Quod diximus de fluidis, à fortiore de volatilibus veri- Volatifium viduntur, & corporibus se versus moventibus cedunt, multò Similiter enim interminata sunt, multd facilids diminds refiltunt. Cum ergò maximè interminata fint, facillimè quoque re-uniuntur. Nullà cortice, nullà cute aut cu-ticulà, nullà superficie fixà, aut partium terminatione, ab unione cum aliis præpediuntur: sed ut perpetim fluunt, ita corporibus quibus occurrunt se unire & communicare gestiunt. Quin & exhalationes aliorum corporum lubentiffime in se excipiunt, imò congruitate natura ad le quafi alliciunt & attra-Xyy

fit corpus continuum, & ex fibris continuis & vigorofis con-cinnentur. Satis fcio, laminam chalybeam virguitum, & fimi-Si enim frangantur, elater in loco fracto illico cessat. Quare fi aer vi elastica polleat, est corpus continuum, & in particulas & ex ejus remitentia in alum evehuntur. Fareor, adverads, quam fecundum, ventum facilitis fe efferunt, quod ventus foropus habent ventis ut sustineantur. Nativa enim aeris, ab alis earum vapulantis, refittencia ad volatum sufficit : unde constat aerem quoque este corpus suo modo resistens & continuum. Qui Car. Cartefium iccantur, elatticam vim aeris multum prædicant. Attamen fi aer fit corpus fibresum, eidique nbræ calore excitatæ fortids intendantur, & majorem locum postulent, frigore autem constrictæ infirmiores evadant, & compressioni plutculum cedant; necesse est aer ipse lia, quibus elater proprie tribuitur, fi fleciantur, vigorosè refilire. Nemo autem dubitat quin hæc fint corpora continua. Verdm, ut quod res est fatear, huic argumento non plus attribuo, quam esfe ad hominem. Seio enim calorem non tantum aerem, fed & omnia alia corpora, rarefaciendo expandere; & frigus è con-Cum verò fluiditas fit ipfe modus quo divifa fuæ continuitati integre restituantur; cumque volatilia, ipla fluida, sua ad diffluendum apritudine, superent; nulla ratio assignari potest, cur iis quoque vis, quoties corum particulæssibi invicem occurrunt, se re-uniendi non concedatur. Concludendum igitur, volatilia quoque esfe continua; &, si forte dividantur, partes divisas, simulac Fateor eum qui tranquilla temp ilafu difference; at fi velociter currat, aut flabilio candem verberet, ejus refiftentiam evidentiffine fentiet, & ex icificatia ejus cohærentiam, ex cohærentia continuitatem, dig. o.cet. Ponnis aerem verberant, cedunt : non tamen hoc fine oumi reincentia agunt, & confequenter suam inter se contremiam & contite, sedatis ventis, molliter ambulat, aeris reinfentum vix senhunt. Verdm quantumvis facile dividuntur, & alies corrum in aere fedato quoquo-versum liberrime volant, tiorem pennis relistentiam, cui innitantur, ministret. trà, condenfando, in minorem locum ca cogere. indefinitæ parvitatis non manet divisus. Volatus avium idem demonstrat. nuitatem manifellant. confluint, re-uniri.

Tabulan 3 8 Figura II. Figuram. B Figura.I.

ERRATA.

IN Epitlola ad Lectorem, 10, 15, lin, 31. pro perveniret, lege proveniret.

In Libro, pag. 3. lin 4. leg. elementaria. P. 28. l. 8. leg. elementaria.

P. 80. l. 26. leg.fundaatur. P. 114. l. 2. leg. totam. P. 124. l. 39. leg. quòd non. P. 128. l. 36. leg. producatur, defiruatur. P. 145. l. 21. leg. in materia. Pr. 177. l. 29 leg. balfaminum. P. 258. l. 22. leg. emicuir. P. 296. l. 38. leg. primam feu principem. P. 311. l. 39. fappditis. P. 337. l. 9. 10. leg. brum, esvum. P. 408. l. 35. prodimensionum, leg. fubstantarum. P. 467. l. 24. pro fir, leg. fint. P. 500. l. 17. pro Coo, leg. Chio. P. 501. l. 19. pro C. R. leg. Chi. P. 519. l. 20. 21. leg. in punife contadità s fiberulatum contiguarum.